TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

DERLEME SÖZLÜĞÜ

II

B

DERLEME SÖZLÜĞÜ

17.10.1988 - ANKARA

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI — SAYI: 211/2

Türkiye'de Halk Ağzından

DERLEME SÖZLÜĞÜ

II

B

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA, 1965

Bu cildi, Kurum'un Derleme - Tarama Kolu Başkanı Ömer Asım Aksoy'un yönetimi altında ve I. ciltte belirtilen yöntemlere göre hazırlayanlar, görevlilerden Emel Vardarlı, Şakir Ülkütaşır, Aycan Ünver, Gülten Cankoçak, Olcay Sarıbaş ve Cem Dilçin'dir.

Basım provalarını gözden geçirip gereken düzeltmeleri yapmakta en çok emeği geçen arkadaşımız, Emel Vardarlı'dır.

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE TUTULAN YOLLAR VE KULLANILAN İŞARETLER

1. Ayrı ayrı yerlerde değişik söyleniş şekilleri bulunan bir sözün en önemli görülen veya yaygın olan şekli madde başı olarak alınmış, yanına [ ] içinde değişik şekilleri konulmuştur. Bu değişik şekillerden her birinin nerelerde kullanıldığı da aynı madde içinde gösterilmiştir. Ayrıca her değişik şekle, sözlüğün alfabe sırasında madde başı olarak da yer verilmiş, ancak karşısına anlam ve derleme yeri yazılmayarak → işaretiyle bu sözün ve benzeri sözlerin toplu olarak bulunduğu madde gösterilmiştir.

2. Madde başlarında dört sesin gösterilmesine, mümkün olduğu kadar çalışılmış, bunlar için "é, ḫ, ñ" fonetik işaretleri kullanılmıştır.

3. Yazılışları aynı, fakat anlamları birbiriyle ilgisiz olan sözler, ayrı madde başı yapılmış ve bunlar (I), (II), (III) rakamlarıyla işaretlenmiştir.

4. Birbirleriyle ilgili birkaç anlamı bulunan kelimelerin her anlamı, aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamlarıyla ayrılmıştır.

5. Bazı sözler için verilen kullanış örnekleri, anlam açıklamalarından sonra italik harflerle dizilmiştir.

6. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler ( ) içinde gösterilmiştir. Derleme yeri köy ise, başına hiçbir işaret konulmamış; ilçe merkezi ise, başına*; il merkezi ise – işareti konulmuştur. Örneğin :

bodak (I) **1.** Kısa boylu, ufak yapılı. (Çiftlik * Dinar, Dişli, Yakasinek * Bolvadin, Gebeceler — Af.)

biçiminde yazılı olan madde, Afyon iline bağlı Gebeceler köyünden ve bu ile bağlı Bolvadin ilçesinin Yakasinek, Dişli Köylerinden, yine bu ile bağlı Dinar ilçesinin Çiftlik köyünden derlenmiş demektir.

7. İl adları kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu kısaltmaların listesi s. VII de verilmiştir.

8. Bir söz, aynı il içinde birkaç yerden derlenmiş ise bu yerler virgül ile ayrılmıştır. Söz birkaç ilde kullanılıyorsa bu iller arasına noktalı virgül konulmuştur.

9. Birçok yerlerde kullanılmakta olan bir sözün derlendiği yerler gösterilirken birbirine yakın olan bölgeler, mümkün olduğu kadar arka arkaya sıralanmıştır.

10. Bazı köylerin ilçelere, ilçelerin de il'e bağlanışları zamanla değişmektedir. Bu kitapta gösterilen bağlantılar derleme yapıldığı zamandaki bağlantılardır.

11. Halk ağzından alınmış ve bu kitaba geçirilmiş olan sözler içinde Türkçe asıllı olmayanlar da vardır. Halk bunları şu veya bu yönden değiştirerek kullandığından sözlüğümüze alınmaları faydalı görülmüştür.

İL ADLARININ KISALTMALARI

(S. V te sözü geçmektedir.)

Adana	Ada.	İzmir	İz.
Adıyaman	Adı.	Kars	Kr.
Afyonkarahisar	Af.	Kastamonu	Ks.
Ağrı	Ağ.	Kayseri	Ky.
Amasya	Ama.	Kırklareli	Krk.
Ankara	Ank.	Kırşehir	Krş.
Antalya	Ant.	Kocaeli	Kc.
Artvin	Ar.	Konya	Kn.
Aydın	Ay.	Kütahya	Kü.
Balıkesir	Ba.	Malatya	Ml.
Bilecik	Bil.	Manisa	Mn.
Bingöl	Bn.	Maraş	Mr.
Bitlis	Bt.	Mardin	Md.
Bolu	Bo.	Muğla	Mğ.
Burdur	Brd.	Muş	Mş.
Bursa	Brs.	Nevşehir	Nş.
Çanakkale	Çkl.	Niğde	Nğ.
Çankırı	Çkr.	Ordu	Or.
Çorum	Çr.	Rize	Rz.
Denizli	Dz.	Sakarya	Sk.
Diyarbakır	Dy.	Samsun	Sm.
Edirne	Ed.	Siirt	Sr.
Elazığ	El.	Sinop	Sn.
Erzincan	Ezc.	Sivas	Sv.
Erzurum	Ezm.	Tekirdağ	Tk.
Eskişehir	Es.	Tokat	To.
Gaziantep	Gaz.	Trabzon	Tr.
Giresun	Gr.	Tunceli	Tn.
Gümüşhane	Gm.	Urfa	Ur.
Hakkâri	Hak.	Uşak	Üş.
Hatay	Hat.	Van	Vn.
Isparta	Isp.	Yozgat	Yz.
Istanbul	Ist.	Zonguldak	Zn.
İçel	İç.		

DÜZELTMELER

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
448	1	34	babacça	babacca
”	”	35	babaşca	babaşça
”	”	36	babuşça	babuşca
453	2	43	(eklenecek)	babsat [→ batsat]
459	”	16	bıdik	bidik
466	”	5, 31	badıbudu	badubudu
487	1	17	(eklenecek)	[babalh]: (–Dz.)
502	2	43	baldırğan	baldırkan
504	”	42	balıkçı kuşu	balıkçı guşu
505	”	30	(eklenecek)	balıma [→ balama (II)]
507	1	23	[balgam -1, balgamlık -1, balğan (II) -1, 2]	[balgam -1, balgamlık -1, balgan -1, balğan (II) -1, balhan -1, 2]
”	2	39	baldırdamak	bıldırdamak
508	1	18	”	”
509	”	14	balık	ballık
520	2	11	bangıç	bankıç
521	”	4	bayñamalı	banñamalı
551	1	36	başakçı	başakcı
556	”	22	başçıl	başcıl
568	2	10	bahar	batar
572	”	7	batan	batam
580	”	3	bayınanmak	bayınnanmak
595	1	41	bedavra	bedevra
”	2	26	bedirik	bedirek
”	”	40	bodrük	bödrük
596	1	26	”	”
604	2	26	behmez toprağı	behmez torpağı
617	”	40	bilgi	belgi
620	2	16	balgade	belgade
632	”	19	berenarı	beranarı
636	”	11	bertelmek	bertemek
641	1	27	bestel	besdel
643	”	24	kertme	kerkme
645	2	10	[bed -1, 2: beter (I)]	[bed -1, 2; beter (I), bise (II) -2]
”	”	18	(eklenecek)	[bise (II) -2]: (*Saray-köy – Dz.)
653	2	20	ba açça	babaççа
655	”	36	bıçgın	bıçğın
656	”	31	bıcılkan	bıccılgan

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
659	”	14	bıdı (II)	böğrek (I)
”	”	37	bıdılaşmak [→ bıdıdaş-mak -1]	(çıkacak)
664	”	33	böldük	bölduk
665	1	23	bılaşmak	bulaşmak
667	”	9	bülüş	bülüç
”	”	14	bıllıḫmaḫ	bılhḫlamaḫ
668	”	37	bıngıldak	bılkıldak
669	2	27	bıçalık	bırçalık
673	”	17	bozağ	bozağı
674	1	21	bızap	bızab
680	2	32	bici (VHI) -1	beçik -2
689	1	31	bikeremez	bikeremiz
”	2	37	bilevılemaḫ	bılevılemaḫ
691	1	32	bilecan	bilecen
706	”	41	bişgeç	bişgiç
”	”	42	bişleyeş	bişleyeç
715	”	18	bizik	bızik
717	”	33	böbe	böbö
724	2	30	boğasak	boğsak
728	”	24	boğça	boğca
729	”	36	boğür	boğör
”	”	42	bıdı (II)	böğrek (I)
731	”	38	boççа	boçca
735	1	17	bol bolumaç	bol bolumad
737	”	12	bıdı (II)	böğrek (I)
744	”	24	bavor	bavur
745	”	17	boyam	bıyam
748	2	11	boynuz	boyuz
753	”	27	böğuse	bögüse
”	”	29	bübü	büyü
754	1	2	böğuse	bögüse
769	”	23	böndu	böndü
771	”	10	börttürmek	böttürmek
”	2	3	”	”
776	”	24	bıcak üstü	bucak üstü
789	1	15	bulibi [→ bili bili]	(çıkacak)
796	”	6	biçekli	bürcüklü
798	”	31	burguk	burgul
805	2	17	bürü	burü
806	”	24	butarak [→ bıtırak]	(çıkacak)
810	1	37	buzalacı	buzalaçı
817	2	17	büklük	büklüç
822	1	38	bülücülük	bülücük
829	”	7	bücülenmek	bücelenmek
”	2	29	bürüncek	bürünçek

B

ba, bā (I) [**baa, bāak** (I), **bāay, bah - 2, baha** (II), **baḫale, bakale, batı** (II), **batır** (I) **- 1, bav** (III), **beh** (II) **- 1, bey** (II), **beyy, bī, bıy, bıyy, bī** (II) **- 2, biy, bo, boōy, bov, bōy** (IV)] **1.** Şaşma, korku, pişmanlık, beğenmeme, öfke, acıma bildirir ünlem. (*Emirdağ, *Bolvadin köyleri –Af.; Bunak *Tefenni –Brd.; *Susurluk –Ba.; Mavrangel –Gm.; –Kr. köyleri; –Bt.; Afşar aşireti köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Mucur –Krş.; Fertek –Nğ.; Çavuşçu *Ilgın –Kn.; –Tk. köyleri)

[**bāak** (I)] : (*Sivrihisar –Es.)

[**bāay**] : (–Gaz.)

[**bah-2**] : (Eziler, Dırama, Sarımahmutlu, Kırandamı, Kadıköy, Ambarlar *Buldan –Dz.; –Kü.)

[**baha** (II)] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**baḫale**] : (*Afşin, *Elbistan, –Mr.)

[**bakale**] : (*Bozdoğan –Ay.)

[**bav** (III)]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**beh** (II) **-1**] : (Çeltek *Yeşilova –Brd; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; Muradiye, Yolbaşı –Rz.; –Gaz.; Çeşmelizebir *Cihanbeyli –Kn.; Kayapa –Ed.)

[**bey** (II)] : (Nilüfer –Brs.)

[**beyy**] : (*Susurluk –Ba.; Kümbet, İnönü, *Söğüt, –Bil.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *Erciş –Vn.; Çokak *Andırın –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Çiftepınar –İç.; Taşlımüsellim *Lapaşa –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Rumeli göçmenleri)

[**bī**] : (*Mucur –Krş.)

[**bıy**] : (Horu *Dinar –Af.; –Ama.; *Iğdır –Kr.; *Ağın, *Keban, –El.)

[**bıyy**] : (–Vn.)

[**bī** (II) **- 2**] : (Alamut *Bozdoğan –Ay.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

[**biy**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**bo**] : (Eziler *Buldan –Dz.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; Gemerek *Şarkışla –Sv.; *Yerköy, –Yz.; Çalış *Haymana –Ank.; *İncesu –Ky.; Kurthasanlı *Kadınhanı –Kn.; *Milas –Mğ.)

[**boōy, booy**] : (*Iğdır –Kr.)

[**bov**] : (*Bor –Nğ.)

[**bōy** (IV)] : (*Iğdır –Kr.)

2. Be, ey, yahu anlamlarında ünlem: *Haydi ba gidelim.* (Hazarzrat, Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; Kum *Silifke –İç.) **3.** Evet, tabiî, şüphesiz, peki. (Kozak –İz.; Demirkapı *Susurluk, *Edremit ve çevresi, Minnetler *İvrindi, –Ba.; *Bayramiç –Çkl.; *Bartın, Zindancılar *Ereğli –Zn.; Kayapa –Ed.; Çengelli, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.) **4.** Şimdiki zaman eki (tekil üçüncü şahıs), –yor: *Baban pazardan geliba.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy, *Buldan –Dz.)

[**batı** (II)] : (Eziler *Buldan, –Dz.)

[**batır** (I) **-1**] : (*Kandıra –Kc.)

5. Bana: *Bā bak.* (–Sm.; –Gr. ve ilçeleri; –Gaz.)

[**baa**] : (İncekum *Silifke –İç.)

ba, bā (II) **1.** Bey. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Hassa –Hat.; –Yz.) **2.** Abla (tek başına kullanılmaz, sonu sesli harfle biten özel adın sonunda bir ek gibi söylenir) : *Ayşe'ba haydi gidelim.* (–Ba.)

bā (III) Bağ. (*İskilip –Çr.; –Sm.; Hasanoğlan –Ank.; –Nğ.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

ba (IV) Olmazlık, isteksizlik bildirir : ("a" kısa ve sonunda "ı" varmış gibi kesilerek söylenir) : *Ba! Ben burda yatmam.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

baa [→**ba, bā** (I) - **5**]

bāak (I) [→**ba, bā** (I) - **1**]

baak (II) **1.** [→**bahank**] **2.** [→**bağa** (I) - **1**]

baaktan [→**bayak** (I)]

baalaa Taze bataklık sazı. (İncesu *Dinar –Af.)

baalı Ahlâksız, soysuz: *Amma da baalı imişsin ha!* (Çaltı *Gelendost –Isp.)

baardak [→**bağırdak** (I) - **1**]

baarim, baarime, baarimene [→**bāli** (I)]

baarsak [**baarsık, bağarsaḫ, bağarsak, bağarsık** (I), **bağarsılık, bağarsırık, bağarsuḫ, bağarsuk, bağırsıḫ, bağırsık** (II), **bağırsılık, bağrsuk** (I), **bārsılık, bārsırık, barsuk, bayırsak** (I), **bığarsığ, boğarsak** (III), **boğarsık, boğarsuk**]. Bağırsak. (Soğukpınar *Kangal –Sv.)

[**baarsık**] : (–Gaz.)

[**bağarsaḫ**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**bağarsak**] : (Darıveren *Acıpayam –Ezc.)

[**bağarsık** (I)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ama. ve çevresi; *Karaisalı –Ada.)

[**bağarsılık**] : (*Antakya –Hat.)

[**bağarsırık**]: (*Karaisalı –Ada.)

[**bağarsuḫ**] : (*Ağın –El.)

[**bağarsuk**] : (Kuzköy *Akkuş –Or.; Savrun *Divriği –Sv.)

[**bağırsıḫ**] : (*Gürün –Sv.)

[**bağırsık** (II)] : (İncekum *Silifke –İç.)

[**bağırsılık**] : (*Afşin ve köyleri –Mr.)

[**bağrsuk** (I)] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**bārsılık**] : (Taşoluk *Göksun –Mr.)

[**bārsırık**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**barsuk**] : (–Sm.; *Merzifon –Ama.; Danışman *Fatsa –Or.)

[**bayırsak** (I)] : (*Afşin –Mr.)

[**bığarsığ**] : (Kerkük)

[**boğarsak** (III)] : (Çıtak *Çivril –Dz.; –Gm.; Tozkovan, Bozağaç *Gülnar –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

[**boğarsık**] : (Telin *Gürün –Sv.)

[**boğarsuk**] : (*Safranbolu –Zn.)

baarsık [→**baarsak**]

baartlak [→**bağırtlak** (V) - **1**]

baartlük [→**bağırtlak** (I)]

baatlaḫ (I) Bir çeşit kuş. (*Bor –Nğ.)

baatlaḫ (II) [→**bağırtlak** (V) - **1**]

bāay [**ba, bā** (I) - **1**]

baayem [→**bayam** - **1**]

bab [**bap** (I)] Uygun, eş, denk, akran. (Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Erciş –Vn.; –Bt.; Kerkük)

[**bap** (I)] : (Yenice * Eğridir –Isp.; –Vn.; –Sv.)

baba (I) [**baba direği, boba** (I), **buba** (II)] **1.** Çatılarda, makas ağaçlarının birer ucunun çivilendiği, iki metre kadar uzunlukta ve tam ortada bulunan kalın direk, omurga

direği. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir ve köyleri, Muradiye –Mn.; Yeniköy, –Ba.; Evreşe *Gelibolu, *Ayvacık –Çkl.; *Mudanya –Brs.; *Emet, –Kü.; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; Tepe *Seben –Bo.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; Ulubey –Or.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; –Nğ.; *Mut köyleri –İç.)

[**baba direği**] : (–Sm. çevresi; Armutlu *Elmalı –Ant.)

[**boba** (I)] : (*Eğridir –Isp.)

[**buba** (II)] : (*Yatağan köyleri –Mğ.)

2. İskele, motor ve kayıklarda zincir, halat bağlanan kalın ve kısa kütük, taş veya demir yuvak. (Muradiye, –Mn.; *Kandıra –Kc.; –Sn.; –Sm.; Düzköy *Keşap –Gr.; Gare *Pazar –Rz.; –Nğ.; *Marmaris –Mğ.) **3.** Meyve fidanlarına destek için konulan ağaç direk. (*Sarayköy köyleri –Dz.) **4.** Tırabzan başlığı. (Aydınlı *Gebze –Kc.; –Sm.; –Gaz.)

baba (II) [**babba** (II)] **1.** Büyük ve onulmaz çıban, veba, dert, hastalık (ilenmelerde) : *Elinde kolunda babalar çıksın.* (–Ks. köyleri; *Kurşunlu, *Şabanözü köyleri, Saray, –Çkr.; *İskilip, –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; –Ama. ve ilçeleri; *Zile –To.; Kuzköy *Ünye, –Or. ve köyleri; –Gm.; –Kr. köyleri; –Ezm. ve çevresi; *Refahiye –Ezc.; *Erciş, –Vn.; –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Kangal ve köyleri, Tekerahma, *Gürün, *Divriği –Sv. ve köyleri; Külekçi *Çayıralan, *Boğazlayan –Yz.; Tıraş –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı, –Ky. ve köyleri; –Nğ.; *Akşehir –Kn.)

[**babba** (II)] : (*Hasankale –Ezm.)

2. Koyun ve insanların akciğerinde olan bir hastalık. (*İncesu –Ky.) **3.** Zehir zıkkım (ilenmelerde) : *Baba yiyesice.* (*Afşin –Mr.; *Gürün –Sv.)

baba (III) **1.** Erkek hindi. (Tepe *Seben –Bo.; –Nğ.) **2.** Erkeklik organı. (–Ba.; –Çr.)

bābā (IV) [→**bağa** (II) - **1**]

bābā (V) Birlikte, beraber. (Düden *Acıpayam –Dz.)

baba (VI) Papatya büyüklüğünde bir çiçek. (*Tefenni –Brd.)

babacan (I) [**babaç - 3, babaçan, babaş** (II), **baboş - 4**] **1.** Güçlü kuvvetli, cesur, yiğit, iri yapılı. (Senir, İlyas *Keçiborlu, Aliköy –Isp.; Yayla *Tefenni, Güney, Kavak *Yeşilova, –Brd.; Zeyve *Çal –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; Kerem *Burhaniye, *Savaştepe ve köyleri, Yeniköy –Ba.; Engiz *Bafra –Sm; –Gr.; Kapıköy *Maçka –Tr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; Harala *İpsala –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

[**babaç - 3**] : (–Mn.; Yeniköy –Ba.; Bozan *Sivrihisar –Es.; –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

[**babaş** (II)] : (–Sm.)

[**baboş - 4**] : (*Kemaliye –Ezc.; *Ağın –El.)

2. İyiliksever, merhametli, (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; *İskilip –Çr.; –Or. ve köyleri; *Görele, *Tirebolu *Bu-

lancak, –Gr.; –Gm.; ilçe ve köyleri; –Yz. köyleri; *Antakya köyleri –Hat.; *Mucur köyleri –Krş.; Harala *İpsala –Ed.)

[**babaçan**]: (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

babacan (II) [→**babaççа** (I) - **1**]

babacanı Koltuk akşamı verilen ziyafet. (–Sv.)

babacca [→**babaççа** (I) - **1**]

babacık (I) Araba teknesini korumak için, teknenin iki tarafına konulan çift ağaç, dayama (arabacılar arasında). (*Beypazarı –Ank.; –Kn.)

babacık (II) [→**babalık** (I) - **1**]

babacık (III) [→**babı** (I) - **2**]

babacıl Babasına düşkün çocuk. (–İç. köy ve aşiretleri)

babaç [**babaç yapılı**] **1.** Kümes hayvanlarının erkeği, erkek kuş. (Bekirli *Çal, *Sarayköy –Dz.; *Bergama, *Tepeköy –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Susurluk –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra –Kc.; –Sm.; *Zile, –To.; –Mr.; *Reyhanlı –Hat.; –Ky.; *Lalapaşa –Ed.; *Saray –Tk.)

2. Her bakımdan babasına benzeyen çocuk. (–Or. ve köyleri; *Refahiye –Ezc.; Ağcamescit *Kangal –Sv.; –Yz. ve çevresi)

[**babaç yapılı**] : (*Ağın –El.)

3. [→**babacan** (I) - **1**]

babaçan [→**babacan** (I) - **2**]

babaççа (I) [**babacan (II), babaccа, babaçça, babaşça, babatça, babilya, babuşça, bebe ciceği, bebişce, bıbeççe, bobacca, bobaççа, bobahça, bobassa, bobaşça, bobatca, bobeşçe, bobucca, boğaz çiçeği - 1, boğoz çiçeği, bombaça, bombilibotça, böbetçe, bubaççа, bubaçya, bubaşça, bubaşça, bubatça** (I), **bubeece, bubeçça, bubeççik, bubeçye, bubehçe, bubeşce, bubeşça, bubeşçe, bubetçe**] **1.** Papatya. (Kızılköy *Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; Akçaşar *Eğridir –Isp.; Anbarcık *Gölhisar, –Brd.; Ekse *Çal, –Dz.; –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, İkipınar –Es.; –Nş.; Eğirler *Beyşehir, *Karaman –Kn.; Çakalkuyusu –Ada.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; *Serik, *Gazipaşa –Ant.; Müskebi *Bodrum –Mğ.)

[**babacan** (II)] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Bereketli *Tavas –Dz.; Aksu –Brs.)

[**babacca**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Banus *Eğridir –Isp.; Aydınlı *Karaisalı –Ada.)

[**babaşça**] : (*Kandıra –Kc.)

[**babatça**] : (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Bekilli *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ba.; *Ayaş –Ank.; Argıthanı *Ilgın –Kn.)

[**babilya**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Taptık –Ed.)

[**babuşca**] : (*Acıpayam –Dz.; –Ay.)

[**bebe ciceği**] : (*Bozdoğan –Ay.)

[**bebişce**] : (Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Milas –Mğ.)

[**bıbeççe**] : (*Tefenni –Brd.)

[**bobacca**] : (Darısekisi, *Mersin, Evlik –İç.)

[**bobaççа**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Kü.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Karakütük *Tarsus, Emirşahlar *Anamur –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[**bobahça**] : (Namrun *Tarsus –İç.)

[**bobassa**] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)
[**bobaşça**] : (–Ay.)
[**bobatca**] : (Dişli *Bolvadin –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.; –Ba.)
[**bobeşçe**] : (Alacalar *Kırkağaç –Mn.)
[**bobucca**] : (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
[**boğaz çiçeği - 1**] : (Güney *Yeşilova –Brd.)
[**boğoz çiçeği**] : (Halfeti –Ur.)
[**bombaça**] : (İlyaslar *Kırkağaç –Mn.)
[**bombilibotça**] : (*Mucur –Krş.)
[**böbetçe**] : (*Gediz –Uş.)
[**bubaççа**] : (İncesu *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Kösten, Honaz, İsabey, Zeyve *Çal, Tekkeköy –Dz.; Kıratlı *Dikili –İz.)
[**bubaçya**]: (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
[**bubaşca**] : (Beylerli –Dz.; Süver *Bozdoğan, *Karacasu –Ay.)
[**bubaşça**] : (*Alayunt –Kü.; *Tavas –Dz.; Karayıt –Ay.)
[**bubatça (I)**] : (Bağıllı *Eğridir, *Uluborlu –Isp.; Hadım *Çal –Dz.; *Serik –Ant.)
[**bubecce**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Mesyen, Yerkesik –Mğ.)
[**bubeççe**] : (Emircik *Çivril, *Sarayköy –Dz.; *Bodrum –Mğ.)
[**bubeççik**] : (*Acıpayam –Dz.)
[**bubeçye**] : (Kozluca *Uluborlu –Isp.)
[**bubehçe**] : (*Bayındır –İz.)
[**bubeşce**] : (Çeltek *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; Germencik, Karapınar, *Nazilli –Ay.)
[**bubeşça**] : (Alayunt –Kü.)
[**bubeşçe**]: (Kavak *Yeşilova –Brd.; Oğul, Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**bubetçe**] : (–Brd.; Çeltik, *Çivril –Dz.)

2. Pire öldüren bir çeşit ot. (Argıthamı *Ilgın –Kn.)

babaççа (II) Büyükçe, irice. (Harala *İpsala, Kayapa ve çevresi –Ed.; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.)

baba çıḫa [→**baba çıka**]

baba çıḫasıca [→**baba çıka**]

baba çıka [**baba çıḫa, baba çıḫasıca, baba çıkası, baba çıkasıca, babalar ala, baba tutasıca, baba yıhasıca, boba çıkasıca**] Öl, geber anlamında ilenç olarak kullanılır. (Kargı, –Ks. köyleri; *İskilip –Çr.; –Sm.; –Gm. köy ve ilçeleri; *Refahiye çevresi, –Ezc. ve köyleri; –Dz.; Harput –El.; –Gaz.; –Mr. ve çevresi; *Zara, –Sv.; *Boğazlayan –Yz.)
[**baba çıḫa**] : (–Gm.; Harput bucağı ve köyleri, –El. ve köyleri; *Kangal ve köyleri –Sv.)
[**baba çıḫasıca**] : (Çamlıbel *Artova –To.)
[**baba çıkası**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**baba çıkasıca**] : (–Çr.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; –Çkr.; Çayırlı *Haymana –Ank.)
[**babalar ala**] : (*Mesudiye köyleri –Or.)
[**baba tutasıca**] : (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)
[**baba yıhasıca**] : (–Yz.)
[**boba çıkasıca**] : (Elbengi *Yalvaç –Isp.)

baba çıkası [→**baba çıka**]

baba çıkasıca [→**baba çıka**]

babaçko [→**babı (I) - 2**]

babaç yapılı [→**babaç - 2**]

babadan galıh (kalık) Babadan kalma, miras. (*Bor –Nğ.)

baba direği [→**baba** (I) - **1**]

babağ Koyun, keçi v. b. hayvanların tırnak aralarında çıkan yara. (*Erciş –Vn.)

baba inciri Olgunlaşmadan düşen erkek incir. (–Sm.)

babak (I) **1.** Çocuk dilinde kabak, kavun, karpuz v. b. ne verilen ad. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.; –Ba.; *Kandıra –Kc.) **2.** Kabak, salatalık gibi bostan sebzeleri. (Çerçin –Brd.; Tekkeköy –Dz.)

babak (II) Çok korkak, dönek, hileci. (Hisar ve köyleri *Sarayköy –Dz.; *Maçka –Tr.; Uğurlu, Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Çakallı –Ada.; *Anamur –İç.)

baba kanuş Hünkârbeğendi. (–Dy.)

baba kerpeteni Saraçların kullandığı saraçlık aletlerinden biri. (–Ank.)

babaklamak, babaklatmak Korkutmak, yenmek, kaçırmak: *Benim öküz senin öküzü babaklattı.* (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

babaklık Pişmanlık. (Aslanköy *Mersin –İç.)

babaköş, babaköşü Başı kurbağa, bedeni dağarcık şeklinde çok zehirli siyah yılan. (*Lapseki –Çkl.)

babakudum Uğursuz adam. (–Nğ.)

babal [**bobal**] Vebal, günah. (–Çkr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Çığşar *Kadirli –Ada.; *Silifke –İç.) [**bobal**] **:** (*Bor –Nğ.)

babalaç [→**babı** (I) - **2**]

babalar ala [→**baba çıka**]

babalıḫ 1. [→**babalık** (I) - **1**] **2.** [→**babalık** (I) - **2**]

babalık (I) [**babacık** (II), **babalıḫ - 1, 2; babaluğ, bobalık, bubalık, buvalık**] **1.** Kayınbaba. (Dişli, İshaklı *Bolvadin, Kızılköy, İncesu, Çiftlik, Eber *Dinar –Af.; Dikici, Hamallar *Keçiborlu, Çaltı *Gelendost, Akçaşar, Banus *Eğridir, Yassıviran *Senirkent, Sücüllü, Körküler, *Yalvaç, İğdecik –Isp.; Güney, Karatlı, Gençali, Çeltek, Akçaköy *Yeşilova, Çamköy, Kozağaç, Anbarcık *Gölhisar, Kuşbaba *Bucak, Yayla *Tefenni, Çerçin –Brd.; Hırka, Kızılca, Garipköy, Bereketli *Tavas, Oğuz, Alâeddin *Acıpayam, Ekse, Bekilli *Çal, *Buldan köyleri, *Sarayköy köyleri, *Çivril, Beylerli –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli, Eğridere *Kuyucak, Tepecik –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Bozan –Es.; *Safranbolu, Aliköy, Çayır *Çaycuma, Cumayanı –Zn.; *Vezirköprü, *Ladik, *Çarşamba ve köyleri –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile, *Niksar ve köyleri, Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa, *Ünye ve köyleri –Or. ve köyleri; *Görele, *Tirebolu, *Bulancak –Gr.; Küçükhol *Of, Hacavera *Maçka –Tr.; *Antakya –Hat.; Çepni *Gemerek, Telin *Gürün –Sv.; –Yz.; Sarıvadi, Uğurlu *Ermenek, Akçalar *Seydişehir –Kn.; Bağyaka *Finike, Karadere *Gündoğmuş, Güzelsu *Akseki, *Elmalı –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.; –Ed.) [**babacık** (II)] **:** (–Ant. köyleri) [**babalıḫ - 1**] **:** (*Boyabat –Sn.; Çepni *Gemerek –Sv.) [**bobalık**] **:** (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

[**bubalık**] **:** (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Zeyve, Karahisar *Tavas –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Akmeşe –Kc.; –İç.)
2. Üvey baba. (Eber *Dinar –Af.; Dikici *Keçiborlu –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Susurluk, Keremköy *Burhaniye –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bozan –Es.; Baklalı *Çatalca –Ist.; *Akyazı –Sk.; Aliköy, Çayır *Çaycuma –Zn.; *İskilip –Çr.; *Zile ve çevresi, *Erbaa, *Turhal, Kızılköy, Bizeri –To.; *Ünye ve köyleri –Or.; *Görele, *Tirebolu, *Bulancak –Gr.; *Kelkit –Gm. ve çevresi; Ölçek –Kr.; Sosunga *Çayırlı, *Refahiye –Ezc. ve köyleri; –El.; –Dy.; *Nazimiye –Tn.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Reyhanlı, *Antakya, *Kırıkhan –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, Çöplü, Beypınar *Gürün, Palha *Divriği, Ortaköy *Şarkışla –Sv.; Lök, Küçükboynul, *Sorgun –Yz.; Akkışla –Ky.; Bahçeli, Çukurkuyu *Bor –Nğ.; Muzvadı, Uğurlu *Ermenek, *Karaman –Kn.; Darısekisi –İç.; –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; –Ed.; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.; *Saray –Tk.; Köfünye, Larnaka, Kıbrıs)
[**babalıḫ - 2**] **:** (Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt –Kr.; *Arapkir –Ml.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Mucur –Krş.)
[**babaluğ**] **:** (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**buvalık**]**:** (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Yenice *Emet –Kü.; –Es.)
3. Düğünde güveyin babasına vekillik eden kimse, sağdıç. (Mağura, Haçavera, Solday *Maçka –Tr. ve çevresi) **4.** Sağdıcın babası. (Ergan –Ezc.)

babalık (II) **1.** Güveyin, gelinin babasına verdiği para, ağırlık. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.) **2.** İsteksiz, zehir olsun der gibi verilen yemek: *Babalığını ye de nereye gidersen git.* (*Mesudiye köyleri –Or.; Küçükboynul –Yz.)

babaluğ [→**babalık** (I) - **2**]

babambaşı, babanbaşı Devedikeni. (*Erciş –Vn.)

babaş (I) [→**babba** (I)]

babaş (II) [→**babacan** (I) - **1**]

babaşça [→**babaççça** (I) - **1**]

babat [**babet, bebet**] Çeşit, cins, şekil. (–Tr.; Kesirik –El.; –Ur.; *Antakya ve çevresi –Hat.; Kerkük)
[**babet, bebet**] **:** (–Dy.; *Antakya ve çevresi –Hat.)

babata 1. Mısır ununa tahin, şeker karıştırılarak yapılan ve tepsiyle fırında pişirilen bir çeşit tatlı. (–Ant.) **2.** Mısır unu. (Selânik, Kavala göçmenleri)

baba tatlısı Un ve yumurta sarısı ile yapılan ve yağda kızartılan bir çeşit tatlı. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

babatça [→**babaççça** (I) - **1**]

baba tutasıca [→**baba çıka**]

baba tutmaz Dayanıklı, sağlam, kuvvetli kimse. (*Mesudiye köyleri –Or.)

baba yıhasıca [→**baba çıka**]

baba yolluğu Düğünde oğlan evinin, kızın babasına aldığı hediye. (*Artova –To.)

babba (I) [**babaş** (I), **babı** (II), **babık** (I) - **2, bobuk**] Fortlu ve fortsuz küçük çocuk ayakkabısı. (İncesu *Dinar –Af.; Uluğbey, Yassıviran

*Senirkent, *Eğridir ve köyleri, Sücüllü, Hisarardı *Yalvaç, Atabey, *Keçiborlu –Isp.; Bunak *Tefenni, Anbarcık *Gölhisar, Çerçin –Brd.; Oğuz, Yukarıkaraçay, Beylerli, Çardak *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri, Yukarıboğaz, Garipköy *Tavas, *Çal –Dz.; *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; Furunlu *Bayındır, Tepeköy *Torbalı –İz.; Dikilitaş –Ist.; Gürnes *Akşehir –Kn.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Kışla *Elmalı –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[**babaş** (I)] : (*Alaşehir –Mn.)

[**babı** (II)] : (–Kü.; *Kandıra –Kc.)

[**babık** (I) - **2**] : (–Yz. ve çevresi)

[**bobuk**] : (*Kandıra –Kc.)

babba (II) [→**baba** (II) - **1**]

babbacı Çocuk ayakkabısı diken kimse. (–Brd.)

babbık [**babık** (III)] Hayvan tırnağı. (–Isp.)

[**babık** (III)] : (–Brd.)

babe Sofu. (Titkir –Ezm.)

babet, bebet [→**babat**]

babey [**babo, baboş - 5, babu** (I) - **2, babuş** (I) - **2, bıba, bıbe, boba** (II), **bobili** (I), **bobuş** (III)] Baba. (Karayakup *Suşehri –Sv.; *Birecik –Ur.)

[**babo**] : (*Erciş –Vn.; Amik köyleri –Hat.)

[**baboş - 5**] : (*Antakya –Hat.)

[**babu** (I) - **2**] : (Kürt aşireti, Göller –Ezc.)

[**babuş** (I) - **2**] : (Kaşköyü *Gürün –Sv.)

[**bıba**] : (Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

[**bıbe**] : (*Acıpayam –Dz.)

[**boba** (II)] : (Bunak *Tefenni –Brd.; Kıbrısçık –Bo.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

[**bobili** (I)] : (Mençek *Ermenek –Kn.)

[**bobuş** (III)] : (Adiller *Ermenek –Kn.)

babı (I) [**babacık** (III), **babaçko, babalaç, babu** (I) - **1**] **1.** Yaşlı Hıristiyan veya Müslüman kadın, kocakarı. (Körküler, Elbengi *Yalvaç, Atabey –Isp.; Yeniköy –Ba.)

[**babu** (I) - **1**] : (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; İsmetiye –Brs.; Baklalı *Çatalca –Ist.)

2. İri, büyük (insan veya hayvan). (Örkenez *Yalvaç, Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.; İğdir *Çivril –Dz.)

[**babacık** (III)] : (Kayapa –Ed.)

[**babaçko**] : (*Edremit ve çevresi –Ba.)

[**babalaç**] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

3. Beceriksiz, salak, şaşkın. (*Yalvaç, Yakaköy *Gelendost, Banus *Eğridir –Isp.)

babı (II) [→**babba** (I)]

babıc [→**babuç**]

babıcık [**babicik, babiçga, babitsa** (I)] Çuvaldız. (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**babicik**] : (*Alucra –Gr.)

[**babiçga**] : (Ağrakos *Suşehri –Sv.)

[**babitsa** (I)]: (Kesme *Divriği –Sv.)

babıç [→**babuç**]

babıçlık [**babuşluḫ**] Ayyakkabı konulan yer (camilerde böyle özel bir yer bulunduğu gibi eskiden evlerde de vardı). (*Bor –Nğ.)

[**babuşluḫ**] : (*Ağın –El.)

babıçsız Evine sadık olmayan, hovarda. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

babık (I) **1.** [→**babuç**] **2.** [→**babba** (I)]

babık (II) Tutkun, vurgun, meftun

(argo): *Senin Mehmet, kıza iyice babık.* (*Ödemiş –İz.)

babık (III) [→**babbık**]

babıneç [babineç, babiniç] Küçük çiçekli ve güzel kokulu bir çeşit papatya. (–Ur.)
[**babıneç**] : (*Kilis –Gaz.)
[**babiniç, babaniç**] : (*Antakya –Hat.)

babır (I) Göl kenarlarında biten bir çeşit saz. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

babır (II) [→**bapur**]

babıra [→**babra - 1**]

babırık Ekşimiş, bozulmuş yemek. (*Mersin –İç.)

babırlık Sazlık. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

babış (I) [→**babuç**]

babış (II) **1.** [→**badi** (I) - **2**] **2.** [→**badi** (I) - **3**]

babışcı [babuccu, babuşcu] Ayakkabıcı. (*Elmalı köyleri –Ant.)
[**babuccu**] : (–Ama.)
[**babuşcu**] : (Engiz *Bafra –Sm.)

babi (I) **1.** [→**badi** (I) - **2**] **2.** Köpek yavrusu, fino köpeği. (Kızılköy *Dinar –Af.; Zana –Ama.)

babi (II) **1.** [→**badak** (I) - **1**] **2.** [→**badak** (I) - **2**]

babica Çömlek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

babicik [→**babıcık**]

babiçga [→**babıcık**]

babik [bobik, boluk] Olgunlaşmamış cevizin üzerindeki yeşil kabuk. (*Şenkaya –Ezm.)
[**bobik**] : (–Kr.)
[**boluk**] : (–Tr.; –Sv.; –Ky.)

babikho Gömbenin (külde pişirilen bir çeşit pide) içi ufalanıp yağ ve yoğurtla karıştırılarak yapılan yemek. (Koçgiri aşireti *Refahiye –Ezc.)

babiko Babanın çocuğuna sevgi hitabı. (*Düzce –Bo.)

babile Lüzumsuz yere çok konuşan, çok gezen kadın. (*Ünye –Or.)

babilo Meyve kurutmak için yapılan döner sele veya taht. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

babilya [→**babaççа** (I) - **1**]

babineç [→**babıneç**]

babiniç, babaniç [→**babıneç**]

babisa [babitsa (II)] Barsak bozukluğu, ishal. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)
[**babitsa** (II)] : (*Saray –Tk.)

babitsa (I) [→**babıcık**]

babitsa (II) [→**babisa**]

bablabuda Örümcek ağı. (–Ar.)

babo [→**babey**]

baboş [babuş (I) - **1, bobuş** (I)] **1.** Genellikle erkek çocuklarına söylenen ve sevgi ifade eden delikanlı anlamında bir söz. (Sarıköy *Merzifon –Ama.; *Kilis –Gaz.)
[**babuş** (I) - **1**] : (–Gaz.)
[**bobuş** (I)] : (–Ur.)
2. Arkadaş, kardeş anlamında bir hitap. (–Ur.; –Gaz.; *Afşin, –Mr.) **3.** Alay anlamında bir söz. (*Nazimiye –Tn.) **4.** [→**babacan** (I) - **1**] **5.** [→**babey**]

babra [babıra] **1.** Su kenarlarında biten, yaprakları kama şeklinde olan bir çeşit zambak. (Yakasenek *Bolvadin –Af.; Yenice *Eğridir –Isp.; Zemme –Kü.; Balkandak *Beyşehir –Kn.)
[**babıra**] : (Yenişarmuma *Şarkikaraağaç –Isp.)
2. Tütünün uçlarındaki kötü yaprаklar. (Yakasenek *Bolvadin –Af.)

babu (I) **1.** [→**babı** (I) - **1**] **2.** [→**babey**]
babu (II) [→**babuç**]
babuccu [→**babışçı**]
babuç [**babıc, babıç, babık** (I) - **1, babış** (I), **babu** (II), **babuş** (II), **bobuç** (I)] Ayakkabı, pabuç, bir çeşit terlik, yemèni. (Dişli, İshaklı *Bolvadin –Af.; Yukarıbademli, Nudra *Şarkikaraağaç, İlyas *Keçiborlu, Banus, Akçaşar *Eğridir, İğdecik –Isp.; *Yeşilova köyleri, Yayla *Tefenni –Brd.; *Acıpayam çevresi, Çıtak, *Çivril, *Tavas köyleri, *Sarayköy köyleri, İsabey, Ekse *Çal, Kösten, Beylerli, –Dz.; *Bozdoğan, –Ay.; Falaka *Bayındır, Tepeköy *Torbalı, *Bergama –İz.; –Mn.; Kerem *Burhaniye, Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İsmetiye, Nilüfer –Brs.; –Kü.; –Es.; *Safranbolu, Cumayanı –Zn.; *Taşköprü, Kargı, –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba, –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; *Zile, –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; Ergan –Ezc.; *Ağın –El.; –Mr. ve çevresi; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, Tekerahma *Gürün, Ortaköy *Şarkışla, –Sv.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.; Sarıvadi, Uğurlu *Ermenek, Avdan, *Bozkır –Kn.; *Bahçe –Ada.; *Serik köyleri, Bağyaka *Finike, *Kaş köyleri, Kışla *Elmalı –Ant.; *Yatağan, *Bodrum, *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Kıbrıs, Kerkük)
[**babıc**] : (*Silifke, *Gülnar –İç.)
[**babıç**] : (Kızılköy, Çiftlik *Dinar –Af.; *Eşme köyleri –Uş.; Yakaköy, Çaltı *Gelendost, *Keçiborlu köyleri, Yassıviran, *Senirkent –Isp.; *Tefenni, *Yeşilova köyleri, –Brd.; *Tavas köyleri, *Acıpayam köyleri, Zeyve, Atabey *Çal, Tekkeköy –Dz.; Hamzabali, Sürez, *Bozdoğan –Ay.; *Savaştepe –Ba.; Yenice *Emet, –Kü.; *Sivrihisar –Es.; –Çr.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Bor, –Nğ.; *Karaman, Görmel, *Ermenek, –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Armutlu *Elmalı –Ant.)
[**babık** (I) - **1**] : (*Senirkent –Isp.)
[**babış** (I)] : (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Elmalı köyleri –Ant.; Müskebi *Bodrum, *Milas –Mğ.)
[**babu** (II)] : (*Edremit –Ba.; Manca *Orhangazi –Brs.; Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**babuş** (II)]: (Çulhan *Bozdoğan –Ay.; –Brs.; Engiz *Bafra –Sm.)
[**bobuç** (I)] : (–Ba.)
babuk (I) Konçsuz yün çorap. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)
babuk (II) Omurganın her bir kemiği, omur. (–Brd.)
babuko Mayasız hamura yağ ve şeker konularak yapılan tandır veya saçda pişirilen, bir çeşit ekmek. (–Gm.; Ergan –Ezc.)
babulluk (I) Meyhane. (*Lapseki –Çkl.)
babulluk, babılık (II) Aşınma, genişleme, laçka olma: *Çivinin yeri babulluk olmuş.* (*Antakya –Hat.)
babur çok kuvvetli ve çevik olan, kaplana benzeyen bir hayvan. (–Dz.)
babuş (I) **1.** [→**baboş - 1**] **2.** [→**babey**] **3.** Kötü kadın (argo). (–Nğ.)
babuş (II) [→**babuç**]
babuş (III) [→**badi** (I) - **2**]
babuşca [→**babaççа** (I) - **1**]
babuşcu [→**babışcı**]
babuşka [→**badak** (I) - **1**]

babuşluḫ [→**babıçlık**]

babut (I) At arabalarının sandığı üzerine konulan ağaç yatak. (*Merzifon, –Ama. ve çevresi; Çalış *Haymana –Ank.; –Kn.)

babut (II) [**bacud**] Taze fasulye. (Akpınar –Or.)

[**bacud**] : (Savrun *Divriği –Sv.)

babutsa Mısır inciri. (Limasol, Kıbrıs)

bac 1. [→**baç** (I)] **2.** Zorbalıkla alınan para: *Gelin arabasının önüne ip gerdim bac aldım.* (*Merzifon köyleri –Ama.)

baca (I) [**bacalık** (II), **bece** (I)] **1.** Lamba. (–Sn.) **2.** Lamba şişesi. (Dişli *Bolvadin, *Sandıklı –Af.; *Şarkikaraağaç, *Yalvaç, İlyas *Keçiborlu –Isp.; Yayla *Tefenni, –Brd.; *Ermenek ve çevresi –Kn.) **3.** Ocak. (Örencik *Yeşilova –Brd.; Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; Gare *Pazar –Rz.; Sarıvadi *Ermenek –Kn.)

[**bacalık** (II)] : (Türkgücü *Çorlu –Tk.)

[**bece** (I)] : (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; Yeniköy *Sarıyer –Ist.)

baca (II) [**bece** (II)] **1.** Pencere, tavan penceresi, dumanın çıkması ve evin ışık alması için toprak damlarda açılan delik. (–Sm.; Nefsiköseli, *Görele –Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; *Ardahan ve köyleri, *Göle ve köyleri, *Posof ve köyleri, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay, –Kr. köyleri; Sosunga *Çayırlı, Cenciğe, Ergan –Ezc.; *Dicle, –Dy.; Kertmeağamescit, Veranlıca, *Kangal –Sv.; *Ayaş, –Ank.; Arısama *Karapınar, Muzvadı *Ermenek –Kn.)

[**bece** (II)] : (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; –Ank.)

2. Pencerenin içeriye doğru uzanan enli pervazı, pencere içi. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.) **3.** Kapaksız dolap. (–Dy.; Tiske *Ayaş –Ank.; *Ereğli, *Karaman, Doğanbey *Beyşehir –Kn.) **4.** Toprak dam, evin üstü. (Karataş *Sarayköy –Dz.; *Alaca –Çr.; –Ama. köyleri; Kızılca *Artova, Çilehane *Reşadiye, *Zile –To.; Parak *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; Havsu *Kelkit, –Gm. ve köyleri; Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat ve köyleri, *Yusufeli köyleri –Ar.; *Ardahan ve köyleri, *Göle ve köyleri, *Posof ve köyleri, *Kızılçakçak –Kr. köyleri; –Ezm.; *Refahiye çevresi, Sosunga *Çayırlı, –Ezc. ve köyleri; *Kiği –Bn.; *Yıldızeli, Kertmeağamescit, Veranlıca, *Kangal, Kayı *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar, *Zara, *Şarkışla, İğdeli *Gemerek, Tutmaç, –Sv.; Afşar, Türkmen aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Mucur köyleri –Krş.)

baca (III) Çorap lastiği yerine kullanılan bağ, ip. (Utav *Yusufeli –Ar.)

baca (IV) Tren. (İnköy –Kü.)

baca (V) İyi cins ahlat. (Elmalı, Otacı *Kızılcahamam –Ank.)

baca başı [**baca deliği, baca gaşı, baca kaşı - 1, bacalık** (I), **baca omuzluğu, baca omuzu, baca sekisi, baca üstü, bacı başı, bırav başı, bucak üstü**] **1.** Ocağın yan veya üst tarafına yapılan lamba, kibrit v. b. şeyleri koymaya yarayan raf. (Atlıhisar *Şuhut –Af.; *Keçiborlu köyleri, Yassıviran *Senirkent, Akçaşar *Eğridir, Çaltı, Yakaköy *Gelendost, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Yeşilova köyleri, Bunak, yayla, *Tefenni, Çerçin, Akyaka, –Brd.;

İsabey *Çal, *Çivril, Honaz, –Dz.; Ulucak *Menemen –İz.; *Edremit, *Susurluk –Ba.; Demirtaş, İsmetiye –Brs.; Cumayanı –Zn.; *Merzifon köyleri, –Ama. ve köyleri; Hayati *Erbaa, *Niksar, *Zile, Bizeri, –To.; –Dy.)

[**baca deliği**] : (İncesu *Dinar –Af.; *Çal köyleri –Dz.)

[**baca gaşı**] : (–Çkr.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**baca kaşı-1**] : (–Dz.; –Kü.; *Sivrihisar, İkipınar *Mihalıççık, Tokat, Bozan –Es.; *Kurşunlu, Saray, –Çkr.; Gürcü *Kızılcahamam, *Beypazarı –Ank.)

[**bacalık** (I)] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Akçaşar *Eğridir –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İsmetiye –Brs.; –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çayırdere *Silivri –İst.; *Safranbolu, Cumayanı –Zn.; *Osmancık, –Çr.; *Merzifon ve köyleri, –Ama. ve köyleri; *Niksar ve köyleri –To.; *Antakya ve çevresi –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; Dont *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.)

[**baca omuzluğu**] : (*Düzce –Bo.)

[**baca omuzu**] : (*Gerede, Dadıç, –Bo.)

[**baca üstü**] : (Hadım, Ekse *Çal –Dz.; –Çr.)

[**bacı başı**] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.)

[**bırav başı**] : (Kızılcabölük –Dz.)

[**bucak üstü**] : (–Ant.)

2. Ocağın iç kısmında bacaya doğru yapılan ve ibrik, sacayak koymaya yarayan raf. (Devri *Bucak –Brd.)

[**baca sekisi**] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

baca deliği [→**baca başı - 1**]

baca gaşı [→**baca başı - 1**]

bacağını çekmek Topallamak, aksayarak yürümek. (*Bor –Ng.)

bacak (I) **1.** Hisse, pay: *Bu malda benim de bacağım var.* (Çaltı *Gelendost –Isp.) **2.** Küçük baş hayvanlar hakkında sayı bildiren söz. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Türkmen, Afşar aşireti *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Ng.; *Silifke –İç.)

bacak (II) [→**badak** (I) - **1**]

bacak (III) **1.** Tırpanla ekin biçerken yapılan ekin demeti. (Akkışla ve köyleri *Bünyan –Ky.) **2.** Ekinin kök kısmındaki filizler. (*Antakya köyleri –Hat.)

bacakarası Siyah renkli bir çeşit kuş. (Furunlu *Bayındır –İz.)

baca kaşı 1. [→**baca başı - 1**] **2.** Toprak damın kenarlarındaki çıkıntı, saçak. (*Kangal ve köyleri –Sv.)

bacak çekiştirmek [**bacak sürümek, bacaktan yapışmak**] **1.** Dedikodu yapmak, birinin arkasından sözünü etmek. (Cumayanı –Zn.; –To.; köyleri; –Or.; *Görele, *Tirebolu, *Bulancak –Gr.; –Ezc.; Tömek –Kn.)

[**bacak sürümek**] : (Eymir, *Bozdoğan –Ay.)

[**bacaktan yapışmak, bacağa ip takmak**] : (Yenice *Emet –Kü.)

2. Kıt kanaat geçinmek, zor durumda bulunmak. (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

bacakçı Geçimini, hayvan alım satımında, hayvan başına aldığı ücretle temin eden kimse. (*Eğridir köyleri –Isp.)

bacak çiftleme Evlenme. (Taşduk *Göksun –Mr.)

bacak gibi atmak Yüksekten konuşmak, palavra savurmak. (*Akyazı çevresi –Sk.; *Çaycuma –Zn.)

bacaklanmak Uzamak, boylanmak (hayvanlarda). (*Bor –Nğ.)

bacaklı Yüksek boylu, iri kemikli hayvan. (*Bor –Nğ.)

bacaklı çorba Uzunca kesilmiş hamurla pişirilen çorba. (Sulusaray *Artova –To.)

bacak parası [bacı pazar, bac parası] Hayvan alım satımında alıcıdan alınan para. (İlyas *Keçiborlu, Yenice *Eğridir –Isp.; Bunak *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy köyleri –Dz.; –Kü.; *Kargı –Ks.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Masara *Mut –İç.)

[bacı pazar] : (*Mersin köy ve aşiretleri –İç.)

[bac parası, bacı parası] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

bacak sürümek [→bacak çekiştirmek - 1]

bacaktan yapışmak, bacağa ip takmak [→bacak çekiştirmek - 1]

bacalık (I) **[→baca başı - 1]**

bacalık (II) **[→baca** (I) **- 3]**

bacandırmak İdman yaptırmak: *Koşudan evvel atı bacandırmalı.* (–Mğ.)

bacanmak 1. Gayret etmek, kuvvet sarfetmek: *Şu işe bacanıver de bitsin.* (–Af.) **2.** İdman yapmak, hazırlanmak. (–Mğ.) **3.** Üşenmek: *Çarşıya gitmeye bacandın mı?* (Yukarıyirikler *Karaisalı –Ada.)

baca omuzluğu [→baca başı - 1]

baca omuzu [→baca başı - 1]

baca pilāvu Baharın ilk günlerinde yapılan gezinti. (–Sv.)

bacarer, baçarer Engel. (–Tr. ve köyleri)

bacarmaḫ [bacarmak] Başarmak, becermek. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[bacarmak] : (–Ama. ve köyleri)

bacarmak [→bacarmaḫ]

baca sekisi [→baca başı - 2]

baca üstü [→baca başı - 1]

bacca [→bāça]

baccı [→bacey]

bacça Delikli kepçe, süzgeç. (*Alaşehir –Mn.)

bacey [baccı, baci, baco, baji] Kız kardeş, abla, bacı. (*Birecik –Ur.; Karayakup *Suşehri –Sv.)

[baccı] : (*Çivril –Dz.)

[baci] : (Çavdarlar, Çayağzı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

[baco] : (*Erciş –Vn.)

[baji] : (*Ağın –El.)

bacı başı [→baca başı - 1]

bacı bazarı Baç pazarı, hayvan veya eşyanın, belediyeye yüzde nisbetinde vergi verilerek alınıp satıldığı yer. (*Bor –Nğ.)

bacıcı (I) **[baççı]** Tahsildar, vergici. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; *Bayburt –Gm.)

[baççı] : (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

bacıcı (II) Kız kardeşine düşkün, onu koruyan erkek çocuk. (*Çivril –Dz.)

bācık İki şeyi birbirine bağlayan küçük ip, bağcık. (Ortaköy *Çal, Bereketli, Garipköy *Tavas –Dz.; *Bergama –İz.; *Demirci, *Alaşehir –Mn.; *Bandırma, *Susurluk, *Savaştepe ve çevresi –Ba.; *Çatalca köyleri –Ist.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

bacılığ [→**bacılık**]

bacılık [**bacılığ**] Kardeş yerine tutulan yakın arkadaş, kardeşlik (kızlar ve kadınlar arasında). (*Emirdağ –Af.; Kozağaç *Gölhisar, Kuşbaba *Bucak –Brd.; *Mesudiye köyleri –Or.; –Gm. ilçe ve köyleri; Alakilise *Refahiye –Ezc.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Diktaş *Divriği, Karaözü *Gemerek –Sv.; Çomaklıdede, Yelten *Korkuteli –Ant.)
[**bacılığ**] : (Kerkük)

bacına **1.** Yağlı et, bamya ve hamurla yapılan bir çeşit yemek, arabaşı. (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Edremit ve çevresi –Ba.) **2.** Bir çeşit un helvası. (Süleymanlı, Eroğlu *Akhisar –Mn.; –Ant.)

bacınak Bacanak. (Karahisar *Tavas –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

bacı pazar [→**bacak parası**]

bacıyolu Söz kesiminde amca ve dayıya verilen hediyeler. (–Sv.)

baci [→**bacey**]

bacit [→**boduç** (I) - **3**]

baco [→**bacey**]

bac parası, bacı parası [→**bacak parası**]

bacud [→**babut** (II)]

bacut **1.** Testi. (–Ks.) **2.** Maşrapa. (–İç.)

baç (I) [**bac-1**] Hayvan vergisi. (Banus *Eğridir, Sarıidris *Şarkikaraağaç, *Keçiborlu, *Gelendost –Isp.; Navlu *Yeşilova, –Brd.; *Bergama, –İz.; Yenipazar *Gölpazarı –Bil.; Aşağılıca –Es.; *Alaca –Çr.; –Ezm.; –Ur.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Karaman, Mençek *Ermenek, Bayındır –Kn.; Akçalıuşağı –Ada.)
[**bac-1**] : (Kurna –Brd.)

baç (II) Esir almaca oyunu (çocuklar arasında). (Utav *Yusufeli –Ar.)

bāça [**bacca, baççа, bağça, bahca, bahça**] Bahçe. (Karahisar *Tavas, Zeyve *Çal –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Es.; ¦*İskilip –Çr.; Hasanoğlan –Ank.; –Nğ. köyleri)
[**bacca**] : (Hayati *Erbaa –To.)
[**baçça**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)
[**bağça**] : (–Sm.)
[**bahca**] : (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**bahça**] : (–Çkr.; Ören *Görele –Gr.; Taşburun *Iğdır –Kr.; *Kırıkhan, Geyikdağı –Hat.; *Karaisalı –Ada.)

baçavra [**baçavura**] **1.** Çifteyi sıkılarken içine konulan bez. (Çeltek *Yeşilova –Brd.) **2.** Paçavra, bez. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
[**baçavura**] : (Kapıköy *Maçka –Tr.)

baçavura [→**baçavra - 2**]

baçca [→**bāça**]

baççı [→**bacıcı** (I)]

baç etmek Öpmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.; *Arapkir –Ml.)

baçgış [**barkış**] Merdiven. ("Karaçayca'dan" Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**barkış**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

baçı Öpücük. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)

baçik Tavşan avında kullanılan uzun bacaklı, çevik bir köpek, tazı. (*Mucur –Krş.)

baçka Mısır koymaya yarayan büyük ambar. (–Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.)

bad (I) [**bat** (II) - **1, 3**; **bot** (IV)] **1.** Tarla, bahçe kenarlarına konulan ağaç, dikenli çalı, tel veya tahtadan yapılan çit, çevirge. (*Görele köyleri, *Vakfıkebir köyleri, Düzköy *Keşap, *Şebinkarahisar

–Gr.; Havsu *Kelkit, Mavrangel, –Gm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; Savrun *Divriği –Sv.)
[**bat** (II) - **1**] : (*Şebinkarahisar, İcilli –Gr.; *Refahiye –Ezc.; Örenik *Divriği –Sv.)
[**bot** (IV)] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
2. Ocak ve tandırın iç yüzü, kenar parçaları. (Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun, *Iğdır –Kr.; –Ezc. ve köyleri; *Erciş, –Vn.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; Izgın *Elbistan –Mr.; *Gürün ve köyleri, *Kangal ve köyleri, Tutmaç –Sv.)
[**bat** (II) - **3**] : (*Pınarbaşı –Ky.)
3. Ocakta kazan koyacak yüksekçe kısım, seki. (*Elbistan –Mr.) **4.** [→**badal** (I)]

bad (II) **1.** En çok ilkbaharda yapılan ve dolma içine benzeyen bir çeşit yiyecek. (*Zile, Kızılköy –To.; *Gürün –Sv.) **2.** Buğday öğünürken etrafta biriken taşlı ince un. (*Ağın –El.)

bada (I) [**badazlı, badden**] Beceriksiz, iş bilmez, tertipsiz, şaşkın. (Anbarcık, Kozağaç *Gölhisar –Brd.)
[**badazlı**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)
[**badden**] : (Homa *Çivril –Dz.)

badā (II) [→**badak, bādak** (VIII) - **2**]

bada (III) Savrulmak üzere yığılmış ekin, tınaz. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

bada bada [**badabulla-1, badıkısa**]**1.** Büyük büyük, iri iri, koca koca. (Kılandıras *Sandıklı, Nuh –Af.; Yazıköy *Safranbolu –Zn.; Çukurbağ, *Ermenek –Kn.) **2.** Budalaca, gelişigüzel, patavatsızca: *Ben bada bada söylenir dururum.* (–Brs.)
[**badabulla - 1**] : (Sarıidris *Eğridir –Isp.)
[**badıkısa**] : (*Gürün –Sv.)

badabulla 1. [→**bada bada - 2**] **2.** Hantal (kimse). (Sarıidris *Eğridir –Isp.)

badacık [→**bardacık** (I) - **1**]

badaḫ [→**bağda** (I) - **1**]

badahtı [**badı** (III) - **2**] Dokuma tezgâhını hareket ettirmeye yarayan tahta ayaklık, pedal. (Ula –Mğ.)
[**badı** (III) - **2**] : (–Sm.)

badak (I) [**babi** (II) - **1, 2; babuşka, bacak** (II), **baddibacak, badi** (IV), **badik** (II), **badro, bardak** (II), **basdibacak, battı** (II), **baydaḫ** (II), **baytak, bıdık** (I) - **3, bıdıl** (I), **bıdik - 3, bıdil, bılız - 3, bırtik, bıttıç, bızdık** (III) - **1, bibil** (I), **bıdik** (I) - **1, bimil, birkımık - 1, boço** (I), **boçot, bodi** (III), **bodik - 4, bodiri - 2, boduç** (III) - **1, bodug, boduk** (II), **boduş** (II), **buduk** (III)] **1.** Kısa boylu, ufak yapılı, cüce, bodur, tıknaz. (Çiftlik *Dinar, Dişli, Yakasinek *Bolvadin, Gebeceler –Af.; Yassıviran, *Senirkent, *Uluborlu, *Eğridir köyleri –Isp.; –Brd.; *Buldan köyleri, *Çal, *Acıpayam köyleri –Dz.; Furunlu *Bayındır –İz.; –Kü.; Ahırköy *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar, Bozan, –Es.; –Çkr.; *İskilip, Buğabağı, –Çkr.; –Yz.; Çalış *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Deliviran *Çubuk –Ank.; Köşker, –Krş.; *Bor, –Nğ. ve köyleri; *Ermenek, Ortaca *Akşehir, Afşar *Hadım –Kn.; *Anamur, Tönük *Mersin –İç.; *Vize, *Lüleburgaz ve köyleri –Krk.)
[**babi** (II) - **1**] : (Çulhan *Bozdoğan –Ay.; –Gr.)
[**babuşka**] : (Baklalı *Çatalca –Ist.)
[**bacak** (II)] : (*Edremit, *Savaştepe köyleri, –Ba.; *Alaşehir –Mn.)
[**baddibacak**] : (*Çivril köyleri–Dz.)

[**badi** (IV)]: (Zana –Ama.; –Gr.)
[**badik** (II)]: (Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.; Çulhan *Bozdoğan –Ay.; *Bergama, Halköy –İz.; –Mn.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Elmalı, Belkıs *Serik, Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**badro**]: (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)
[**bardak** (II)]: (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
[**battı** (II)]: (–Nğ.)
[**bıdık** (I) - **3**]: (–Mn.; Bozan, Tokat –Es.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çayırlı *Haymana –Ank.)
[**bıdik - 3**]: (Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.)
[**bıdil**]: (*Tavşanlı –Kü.)
[**bılız - 3**]: (*Andırın –Mr.; *Gürün –Sv.; Hamurcu *İncesu, Afşar *Pınarbaşı –Ky.)
[**bırtik**]: (Kızılcaören –Kü.)
[**bıttıç**]: (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
[**bızdık** (III) - **1**]: (Bayat *Emirdağ, –Af.; *Gelibolu –Çkl.; *Düzce –Bo.; –Çr.; –Ama.; *Zile –To.; *Çarşamba –Sm.; –Gr.; *Şarkışla –Sv.; *Hacıbektaş, *Mucur –Krş.; Akkışla –Ky.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.)
[**bibil** (I)]: (*Çarşamba –Sm.; –Tr.)
[**bidik** (I) - **1**]: (Dombay *Dinar –Af.; *Nazilli –Ay.; Gölmarmara *Akhisar –Mn.; *Refahiye –Ezc.)
[**bimil**]: (–Gm.; –Ezm.; –Sv.)
[**birkımık - 1**]: (*Antakya –Hat.)
[**boço** (I)]: (–Tr.)
[**boçot**]: (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
[**bodi** (III)]: (*İskilip –Çr.; *Ermenek –Kn.)
[**bodik - 4**]: (–To.; Cenciğe *Refahiye, Karataş –Ezc.; –Kr.)
[**bodiri - 2**]: (Limasol, Kıbrıs)
[**boduç** (III) - **1**]: (–Sm.; –Ank.)
[**bodug**]: (–Brd.)
[**boduk** (II)]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; Ortaköy *Çal –Dz.)
[**boduş** (II)]: (*Tefenni –Brd.)
[**buduk** (III)]: (–Dz.)

2. Paytak yürüyen, bacakları çarpık olan: *Badağın biri hendeği atlayamadı.* (–Çkr.)

[**babi** (II) - **2**]: (Çulhan *Bozdoğan –Ay.; –Gr.)
[**basdibacak**]: (Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.)
[**baydaḫ** (II)]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**baytak**]: (*Ilgaz –Çkr.)
[**bıdıl** (I)]: (Bayat *Emirdağ –Af.)

badak (II) [**badanak** (I), **baduk - 1, bedek, bıdık** (I) - **9, bodak - 1, bodi** (II), **bodik - 2, boduk** (I) - **5, botak** (I), **botlak - 2, böcük** (I) - **3, bödek** (I), **budik, buduk** (I)] **1.** Tek husyeli hayvan, iyi burulmamış, dişisine yanaşamayan hayvan. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.; Satılmış –Mn.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; Tepe *Seben –Bo.; Peşman *Daday, Kayı *Tosya –Ks.; Taşkaracalar, *Kurşunlu, Genek, Kalafat, –Çkr.; *Gürün, *Kangal –Sv.; Çanıllı *Ayaş, Karahoca, Çalış, Çayırlı *Haymana, Pazar *Kızılcahamam, *Beypazarı –Ank.; *Ermenek ve köyleri, Karabulut *Akşehir –Kn.; *Silifke, *Anamur –İç.) **2.** Husye, erkeklik bezi. (*Orhaneli, Gökçesu *Yenişehir –Brs.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Hacıkadı *Devrek, *Safranbolu, Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ks.)

[**badanak** (I)]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
3. Orta büyüklükte manda yavrusu, yeni doğmuş manda yavrusu. (Sücüllü *Yalvaç, –Isp.; Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.; *Çal –Dz.; –Ama. ve köyleri; –İç.)

[**baduk - 1**]: (*Yerköy –Yz.; –Krş.)

[**bedek**]: (İskender –Ed.)

[**bıdık** (I) - **9**]: (–Ed.)

[**bodak - 1**]: (*Yalvaç köyleri, Yenişarmuma, Beyköy *Şarkikaraağaç, Gönen, İğdecik, Geresin *Keçiborlu, *Gelendost –Isp.; Çeltek, Navlu *Yeşilova –Brd.; Hacıfakı, Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; –Brs.; *Beyşehir köyleri, Koyupınar –Kn.)

[**bodi** (II)]: (Zendiğin *Ilgın –Kn.)

[**bodik - 2**]: (Gecek, Günyüzü *Sivrihisar –Es.; Gesi –Ky.)

[**boduk** (I) - **5**]: (*Sandıklı –Af.; –Dz.; *Şarkışla –Sv.; –Nğ.; –Kn.)

[**botak** (I)]: (Senir *Keçiborlu –Isp.; Çeltikçi, Çerçin –Brd.)

[**botlak - 2**]: (–Nş.)

[**böcük** (I) - **3**]: (–Ks.)

[**bödek** (I)]: (*Bozüyük –Bil.; *Aksaray –Ist.; Bahçeli *Bor –Nğ.; İncirlik –Ada.; Kazyörük *Malkara, Şehpaz *Çorlu –Tk.; *Vize, *Lüleburgaz –Krk.)

[**budik**]: (–Ky.)

[**buduk** (I)]: (–Dz.; –Kn.)

4. Fıtık. (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.)

badak (III) **1.** Dermansız, takatsız, çevik olmayan. (*Çeşme –İz.; –Çkr.)
2. Duygusuz, vurdumduymaz. (–Ada.)

badak (IV) **1.** İki çocuk kardeşlik olmak için serçe parmaklarıyla tutuşma. (Yakasinek *Bolvadin –Af.) **2.** [→**bağda** (I) - **1**]

badak (V) **1.** Bir şeyi uzatmak için yapılan ek, ilâve. (*Çıldır –Kr.) **2.** [→**badal** (I)]

badak (VI) [→**badal** (VIII)]

badak (VII) Yeni kurutulan üzüm arasında kalan yaş taneler. (–Çkr.)

badak, bādak (VIII) [**badā** (II), **bağurdak** (II), **bardağ - 2**] **1.** [→**bardak** (I) - **1**] **2.** Bardak. (*Yeşilova köyleri –Brd.; Karahisar *Tavas, Zeyve *Çal –Dz.; Sürez, *Bozdoğan –Ay.; *Turgutlu –Mn.; –Ba.)

[**badā** (II)]: (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[**bağurdak** (II)]: (–Ks.)

[**bardağ - 2**]: (Yaylacık *Gürün –Sv.)

badal (I) [**bad** (I) - **4**, **badak** (V) - **2**, **bat** (IV), **bedel** (II), **bedil**] Merdiven, merdiven basamağı. (*Yalvaç –Isp.; –Çkl.; *Kargı, –Ks.; Çıkrık, *Mecitözü, *İskilip, Hacıhamza, *Osmancık, *Sungurlu ve köyleri, –Çr. ve köyleri; *Boyabat, –Sn.; Irmaksırtı, *Çarşamba, –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Ziyere, –Ama.; Çilehane *Reşadiye, *Zile ve çevresi, –To. ve köyleri; Danışman *Fatsa, Akpınar, Uzunmusa –Or.; *Bulancak köyleri, *Şebinkarahisar, –Gr.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Hafik, *Gürün, Hacılyas, *Koyulhisar, –Sv.; –Yz.; *Keskin, Kuruçay *Çubuk –Ank.; Sarıoğlan *Bünyan, –Ky. köyleri; Çiğil *Ilgın –Kn.; –Ada. köyleri)

[**bad** (I) - **4**]: (–Ezc. ve köyleri; –Ml.)

[**badak** (V) - **2**]: (–Ezm.; –Sv.)

[**bat** (IV)]: (–Ezc.)

[**bedel** (II)]: (*Havza –Sm.; –Ama ve çevresi; *Zile –To.)
[**bedil**]: (–Ama.)

badal (II) **1.** Kar veya çamurda donmuş, kurumuş, derin, tekerlek ve ayak izi. (Kargı –Ks.; –Çkr.; *Boyabat –Sn.; *Mesudiye köyleri –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Kuruçay *İliç, *Refahiye çevresi –Ezc.; Küçükboymul –Yz.) **2.** Yol veya tarladaki girinti çıkıntı, tümsek, hendek: *Yol çok badallı, araba sarsıyor.* (*Zara –Sv.; Türkbeyli, Mengen *Gerede –Bo.; Çayırlı, *Haymana –Ank.) **3.** İki dönüm büyüklüğünde bir tarlanın altıda bir parçası. (*Çarşamba –Sm.) **4.** Tarla sekisi. (–Sv.)

badal (III) [**badara** (III)] **1.** Tuzak, fak, tehlike: *Mehmedi badala bastırdım.* (*Pınarbaşı, *Bünyan, *İncesu, –Ky. ve köyleri; –Çkr.)
[**badara** (III)]: (*Bor –Nğ.)
2. [→**bağda** (I) - 2]

badal (IV) [**badarız - 2**] Ağacın gövdesinden ilk ayrılan dal, sürgün. (Bozoğlu *Çerkeş –Çkr.; *Bünyan –Ky.)
[**badarız - 2**]: (*Bolvadin –Af.)

badal (V) **1.** Bacak: *Badalına basar ayırırım.* (*Bünyan –Ky.) **2.** Geniş adımla yürüyüş. (*Kargı –Ks.)

badal (VI) Zıpzıp, bilye. (–Ezm. ve çevresi)

badal (VII) Ceviz içinin dörtte biri. (–Çr.; –Yz.; Turan –Ky.)

badal (VIII) [**badak** (VI)] Akran, eş, denk. (Tepelice *Bozkır –Kn.)
[**badak** (VI)]: (–Kn.; Ormana *Akseki –Ant.)

badal (IX) Pis, karışık. (Görmel *Ermenek –Kn.)

badala Okul sırası. (Mollaveyis *Pazar –Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Hins *Pasinler –Ezm.)

badala basmak (I) [**badaraya basmak**] Tuzağa düşmek, aldanmak. (–Çkr.; Hisarcık –Ky.)
[**badaraya basmak**]: (*Bor –Nğ.)

badala basmak (II) Çocuk yaşına girmek, yaşını doldurmak. (–Çr.)

badalak At arabasında koşum kayışlarının bağlandığı ağaç. (Baklalı *Çatalca –Ist.; *Vize –Krk.; *Saray –Tk.)

badala kalmak Bağ kesilip, tımar edilmeden bırakılmak. (Taşlımüsellim *Lalapaşa –Ed.)

badalan (I) Bir deniz salyangozunun büyük ve eşkenar üçgen şeklindeki kabuğu. (–İz.; Babakale *Ayvacık –Çkl.)

badalan (II) **1.** Yayık ve büyük yüz. (Kerem *Burhaniye –Ba.) **2.** Normalden büyük olan herşey. (Kerem *Burhaniye –Ba.)

badal badal (I) [**badıl badıl** (I) - **1**] **1.** Yalınayak (yürümek, dolaşmak). (*Düzce –Bo.)
[**badıl badıl** (I) - **1**]: (–Çkr.; *Göynük –Bo.)
2. [→**badı badı** (I)]

badal badal (II) Gayri muntazam, gelişigüzel: *Çocuğun tıraşı badal badal olmuş.* (–Çr.)

badal bayrak 1. [→**badır bayrak - 1**] **2.** Apaçık, ardına kadar açık. (Bayat *Emirdağ –Af.)

badallamak (I) [**badarlamak** (I) - **1**] Bozmak, yıpratmak, şeklini değiştirmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma, *Devrek, *Bartın, Himmetoğlu –Zn.; *Cide –Ks.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

[**badarlamak** (I) - **1**]: (*Safranbolu, *Ulus –Zn.; *Cide –Ks.)

badallamak (II) [**badarlamak** (II)] Terslemek, çıkışmak, gülünç duruma sokmak. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**badarlamak** (II)]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

badallamak (III) Basamak yapmak. (–Çr.)

badal olmak Engel olmak. (Çukurbağ, Hortu, Gargara *Ermenek –Kn.)

badam [→**bayam** - **1**]

badamak Doldurmak. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

badambayrak [→**badırbayrak** - **1**]

badanak (I) [→**badak** (II) - **2**]

badanak (II) Semizotuna benzer bir çeşit ot. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

badanaz Yaşlanmış, çürümüş bağ kütüğü. (*Gediz –Kü.)

badanbayrak [→**badırbayrak** - **2**]

badara (I) [**badıra** (I), **badra** - **1**] Çamaşır teknesi. (*Tavas, Honaz –Dz.)

[**badıra** (I)]: (–Dz.)

[**badra** - **1**]: (Kızılcabölük, Derbent, –Dz.)

badara (II) Değirmen taşının altına konulan ağaçlar. (Sorkun *Akşehir –Kn.)

badara (III) [→**badal** (III) - **1**]

badaraya basmak [→**badala basmak** (I)]

badarız **1.** Çalı çırpılı, odunlu yer, fundalık. (*Emirdağ –Af.) **2.** [→**badal** (IV)]

badarlamak (I) **1.** [→**badallamak** (I)] **2.** Yemeğin üzerinden kimse görmeden yemek. (–Kü.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

badarlamak (II) [→**badallamak** (II)]

badarna Toprak sulamaya mahsus cetvel, büyük evlek. (Aziziye *Ereğli –Kn.)

badas (I) [**badaz** - **2**] **1.** Hububat kaldırıldıktan sonra harman yerinde kalan toprak, çöp ve samanla karışık taneler, harman döküntüsü. (İncesu *Dinar, Bayat *Emirdağ, –Af.; Sirge *Eşme –Uş.; *Eğridir köyleri, –Isp. köyleri; *Bucak köyleri, Kavak *Yeşilova, *Tefenni köyleri, Yazı –Brd.; *Acıpayam köyleri, *Çal köyleri, *Sarayköy köyleri, İğdir *Çivril, *Tavas, Kızılhisar, –Dz.; Kızılcaören, –Kü.; –Es. köyleri; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Köşker, –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Karaman, Aziziye *Ereğli, Zıvarık, Tömek –Kn.; Uzuncaburç, *Silifke, *Mut köyleri, *Anamur, Namrun *Tarsus –İç.; –Ant. ve çevresi; Kestep *Fethiye –Mğ.)

[**badaz** - **2**]: (Gençali *Yeşilova –Brd.; Ortaköy *Çal, Narlıdere –Dz.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

2. Kir, pislik, talaş, çör çöp: *Badaslı üzüm, badaslı zahire.* (*Bor –Nğ.)

badas (II) Tuğla. (*Saray –Çkr.)

badasin [→**badi** (I) - **2**]

badastan Döğende sürülmüş ekin. (–Ank.)

badaş [**badaşık** - **1**, **badeş** (I), **bağdaşık** (I) - **4**] Arkadaş, okul arkadaşı, bir arada bulunan, birlikte iş yapan insanlar, ortak. (*Bolvadin –Af.; Gelegermi *Yalvaç, *Eğridir köyleri –Isp.; Yeniköy –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Yakakayı –Es.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Elbistan –Mr.; Çarıklar *Çumra –Kn.)

[**badaşık** - **1**]: (Üçkuyu *Çal –Dz.;

*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Lohan –Gaz.; –Sv.)

[**badeş** (I)]: (Yenice *Emet –Kü.)

[**bağdaşık** (I) - 4]: (*Afşin –Mr.; Yelten *Korkuteli, –Ant.)

badaşık [**badaşıklama, bağdaşık** (I) - 3] **1.** [→**badaş**] **2.** Ödünç, nöbetleşe, yardım ederek, sıra ile, ortaklaşa. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Ahırköy –Ay.; Yeniköy –Ba.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Haliliye *Ceyhan –Ada.; Kayapa –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**badaşıklama**]: (*Kandıra –Kc.)

3. Bitişik, yapışık: *Benimle bağrın badaşık mı?* (İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Sv.)

[**bağdaşık** (I) - 3]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

badaşıklama [→**badaşık - 2**]

badaş ipi [→**bağcak - 1**]

badaşma Köpeklerin çiftleşmesi.(–Kr.)

badaşmak [**badeşmak, badışmak, bağdaşmak** (I)] **1.** Bir iş veya oyun için anlaşmak, uzlaşmak, eş tutmak, ortaklaşmak, arkadaş olmak. (İncesu *Dinar –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; *Uluborlu, *Eğridir köyleri, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Arabacıbağ *Akhisar –Mn.; Minnetler *İvrindi, Demirkapı *Susurluk, *Savaştepe köyleri, Yeniköy –Ba.; *Gelibolu, Tevfikiye –Çkl.; Gündoğdu, Nilüfer –Brs.; –Kü.; *Safranbolu –Zn.; *Kargı –Ks.; *Boyabat –Sn.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Mr. ve çevresi; Lohan, –Gaz.; Hamurcu *İncesu –Ky.; *Bor –Nğ.; Akait *Akşehir –Kn.; *Akseki ve köyleri –Ant.; Kayapa, –Ed. çevresi; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk; *Saray, Karacakılavuz, –Tk.)

[**badeşmak**]: (Yenice *Emet –Kü.)

[**badışmak**]: (Bağyüzü *Ayvalık –Ba.)

[**bağdaşmak** (I)]: (*Eşme –Uş.; İshaklı *Bolvadin, Evreşe *Gelibolu –Çkl.; –Kü.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.; –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Gm.; *Kilis –Mr.; –Sv.; *Bor –Nğ.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

2. Alışmak, geçinmek. (–Nğ.)

badat Erkeklik bezi tek olan keçi. (Cumayanı –Zn.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; –Mğ. ve çevresi)

badavra (I) **1.** [→**bedevre - 1**] **2.** Evlerin üstüne kiremit yerine örtülen tahta. (*Safranbolu ve köyleri, Cumayanı –Zn.) **3.** Bağdadî duvarlara çakılan tahtalar. (Orta –Çkr.; *Boyabat –Sn.)

badavra (II) [→**badırbayrak - 1**]

badaz 1. Savrulan ekinin ince samanı. (*Yalvaç –Isp.) **2.** [→**badas** (I) - **1**] **3.** Sarı yüzlü, hastalıklı, solgun. (Gelenbe *Kırkağaç – Mn.)

badazlı [→**bada** (I)]

badaz samanı Toprak damlı evlerin üstüne atılan, harman yerindeki tozlu saman. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

badbad Yaprakları yaraları deşmekte kullanılan bir çeşit zehirli ot. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Erciş, –Vn.)

baddak Çocukların kayrak oyununda kullandıkları ceviz büyüklüğünde yuvarlak taş. (Homa *Çivril –Dz.)

badden [→**bada** (I)]

baddibacak [→**badak** (I) - **1**]

bade Başka, gayri: *Bundan bade yapı-*

lacak iş yok. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

badel [→**badı** (II) - **3**]

badela [**badila**] El sepeti. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**badila**]: (Araklı *Sürmene –Tr.)

badem barmak [→**badem parmak**]

badem bıyık Badem biçiminde ve büyüklüğünde kesilen bıyık. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

badem karga Bir ördek cinsi. (–Nğ. ve çevresi)

badem parmak [**badem barmak, bade parmak, badı parmak, badi bannak, badi parmak**] İşaret parmağı. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Kargı –Ks.; *Kurşunlu, Saray, Genek, –Çkr.; Sarımbey, –Çr.; –Sm.; *Zile –To.; Aşudu *Darende –Ml.; –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[**badem barmak**]: (–Gaz.)

[**bade parmak**]: (–Mn.; –Ks.; –Or.)

[**badı parmak**]: (Kılandıras *Sandıklı –Af.; *Sivrihisar, –Es.; *Cide –Ks.; *Boyabat –Sn.; Uzunmusa –Or.; *Gürün –Sv.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**badi bannak**]: (*Bor –Nğ.)

[**badi parmak**]: (*Merzifon –Ama.; *Gölköy –Or.; *Kangal ve köyleri –Sv.)

badem zımba Kayışların üzerine süs yapmakta kullanılan alet. (–Ank.)

bade parmak [→**badem parmak**]

badeş (I) [→**badaş**]

badeş (II) Bağdaş. (Bulkaz *Çivril –Dz.)

badeş kurmak Bağdaş kurmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

badeşmak [→**badaşmak - 1**]

badı (I) [**badi** (I) - **1, badik** (I) - **1**] **1.** Kaz. (Dişli, *Bolvadin, Gebeceler –Af.; Demirciler *Gebze –Kc.; *Gerede ve çevresi –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Karapürçek, *Taşköprü, Karabüzey *Araç, *Kargı, –Ks.; *Kurşunlu, Genek, –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; Mamure *Çekerek, Haydarbeyli –Yz.; *Şereflikoçhisar, *Nallıhan –Ank.; *Ürgüp –Nş.)

[**badi** (I) - **1**]: (*Bolvadin –Af.; Aşağılıca –Es.; –Çr. ve çevresi; *Boyabat –Sn.; Alanos, –Sm.; –Ank.)

[**badik** (I) - **1**]: (Zana –Ama.)

2. [→**badi** (I) - **2**] **3.** [→**badi** (I) - **3**] **4.** [→**bibi** (II) - **1**]

badı (II) [**badel, badıl**] **1.** Şişman, ablak yüzlü, kısa boylu kimse. (Akkaya, –Brd.; *Bigadiç –Ba.) **2.** Pis, kirli. (Navlu *Yeşilova –Brd.) **3.** Tembel. (Karacaağaç –Bo.; *Haymana –Ank.)

[**badel**]: (*Eşme köyleri –Uş.)

[**badıl**]: (Kiraz *Ödemiş –İz.)

badı (III) **1.** Uçlarını koltuk altlarına dayayıp, çatallarına ayak konularak yürünen, bir çift sopadan yapılmış oyun aygıtı. (*Cide, –Ks.) **2.** [→**badahtı**] **3.** Çorabın eskimemesi için bezden yapılan terlik. (Ağlı *Küre –Ks.)

badı (IV) Erkek zenci. (Gelenbe *Kırkağaç –Mn.)

badı badı (I) [**badal badal** (I) - **2, badıl badıl** (I) - **2, bıd bıd - 1, bidi bidi** (IV)] Çarpık, eğri, yalpalayarak yürüyüş, ördek yürüyüşü. (*Turgutlu –Mn.; *Haymana –Ank.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

[**badal badal** (I) - **2**]: (*Düzce –Bo.)
[**badıl badıl** (I) - **2**]: (*Boyabat –Sn.; –Ama. köyleri; Çayırlı *Haymana –Ank.)
[**bıd bıd - 1**]: (–Gm.)
[**bidi bidi** (IV)]: (–Kü.)

badı badı (II) [→**badi** (I) - **2**]

badıbayrak [→**badırbayrak - 1**]

badıbudu Dedikodu. (–Isp.)

badıç (I) [**badınç, badış** (I) - **1, badiç - 1, 2; badis**] **1.** Yeşil sebzelerin çiçekten hemen sonraki küçük hali. (*Zile çevresi, –To.; –Gm.; *Kilis, –Gaz.; İğdeli *Gemerek –Sv.)
[**badiç - 1**]: (Kızılköy –To.; İcilli –Gr.; –Gm. ve köyleri)
[**badis**]: (Haşara –Gm.)
2. Fasulye, bakla, mercimek gibi taze sebzelerin yeşil kısmı, tohum yatağı. (–Gm.; –Gaz.; *Göksun ve köyleri, *Afşin –Mr.)
[**badınç**]: (*Ağın –El.)
[**badış** (I) - **1**]: (–Ezc.)
[**badiç - 2**]: (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)
3. Fasulye, bakla gibi sebzelerin kabuksuz içi, tohumu. (Aşudu *Darende –Ml.) **4.** Mercimek, burçak gibi bitkilerin tane tutmadan kuruyanı: *Bizim mercimeğin badıçı çok çıktı.* (*Kilis –Gaz.)

badıç (II) [→**boduç** (I) - **2**]

badıç (III) [**badış** (II)] Kadınların giydiği dizden bileğe kadar olan bir çeşit çorap. (*Iğdır –Kr.)
[**badış** (II)]: (Suhara *Çıldır –Kr.)

badıç (IV) Erkeğin cinsiyet organının sünnet olurken kesilen kısmı. (–Gaz.)

badıç (V) Çekirgenin yere gömdüğü yumurtası. (–Gaz.)

badıfan Ana su kanallarından açılan ikinci derece kanalların ağzı. (–Ml.)

badıgüdü [**badıküdü, badıl badıl** (II), **badır badır** (I), **badırgüdür, badigüdü, badıbudu**] Gevezelik, gürültülü, kaba konuşma, şamata, gürültü, patırdı: *Badıgüdü edip durma, işine bak.* (*Eşme köyleri –Uş.; Kurna –Brd.; Sücüllü *Yalvaç, Akçaşar *Eğridir, Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Çivril –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; *Turgutlu –Mn.; Gügü, *Elmalı, Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.; *Bodrum, *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**badıküdü**]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)
[**badıl badıl** (II)]: (Sarıveliler, Mençek *Ermenek –Kn.)
[**badır badır** (I)]: (Devri *Bucak, *Tefenni –Brd.; *Çal köyleri –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; Hacıkebir *Emet –Kü.; Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu, *Göynük –Bo.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**badırgüdür**]: (*Acıpayam –Dz.; *Milas –Mğ.)
[**badigüdü**]: (Bereketli *Tavas, Bulkaz *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Savaştepe –Ba.; Çepni *Gemerek –Sv.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**badıbudu**]: (Örencik *Yeşilova –Brd.)

badıkısa [→**bada bada - 2**]

badıküdü [→**badıgüdü**]

badıl [→**badı** (II) - **3**]

badıl badıl (I) **1.** [→**badal badal** (I) - **1**] **2.** [→**badı badı** (I)]

badıl badıl (II) [→**badıgüdü**]

badılbayrak [→**badırbayrak - 1**]

badılcan [**badımcan - 2, baladura, baldırcan - 2, balucak, bırmızı badımcan**] **1.** [→**baldırcan - 1**] **2.** Doma-

tes. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Ekse *Çal –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ezc.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[badımcan - 2]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[baladura]: (Gökpınar *Akşehir –Kn.; –Ada.)

[baldırcan - 2]: (Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.)

[balucak]: (Oce *Pazar –Rz.)

[bırmızı badımcan]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

badılcan suyu Domates salçası. (–Ezc. ve köyleri)

badıma 1. [→**badımalak**] **2.** Örekenin dibi. (–Çkr.)

badımak [→**badımalak**]

badımalak [badıma - 1, badımak, badima, badimah] Yol kenarlarında biten, ufak yapraklı, yemeği yapılan bir ot. (*Safranbolu –Zn.; –Sv.; *Yerköy –Yz.; Gürcü *Kızılcahamam, –Ank.)

[badıma - 1]: (*Çerkeş –Çkr.)

[badımak]: (–Çr.)

[badima]: (*Çerkeş –Çkr.)

[badimah]: (Çilehane *Reşadiye –To)

badımcan 1. [→**baldırcan - 1**] **2.** [→**badılcan - 2**]

badınç [→**badıç** (I) - **2**]

badınga [→**badırga**]

badınos, badınoz Maydanoz. (–El. ve köyleri)

badı parmak [→**badem parmak**]

badır Karın, göbek: *Bağrını badırını açmış.* (yalnız olarak kullanılmaz). (Mevlütler *Acıpayam –Dz.)

badıra (I) [→**badara** (I)]

badıra (II) [**badra - 2**] Döşeme kirişi. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *İzmit –Kc.)

[badra - 2]: (Nilüfer –Brs.; Kurtdoğmuş *Kartal –Ist.)

badıralan Duvarsız, çitsiz, kenarı çevrilmemiş bağ, bahçe, ev v. b. (*Sarayköy köyleri –Dz.)

badıramba Arıların çok sevdiği güzel kokulu bir ot. (–Af.)

badır badır (I) [→**badıgüdü**]

badır badır (II) [→**badırbayrak - 1**]

badırbayrak [badalbayrak - 1, badambayrak, badanbayrak, badavra (II), **badıbayrak, badılbayrak, badır badır** (II), **baldırbayrak-1]** **1.** Eski püskü, yırtık, kılıksız: *Yine badırbayrak sokağa çıkmış.* (–Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy köyleri –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Falaka *Bayındır –İz.; –Mn.; *Milas, Yerkesik, –Mğ.)

[badalbayrak-1]: (*Karaman, Muzvadı, *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

[badambayrak]: (Gençali *Yeşilova –Brd.)

[badavra (II)**]:** (Anbarcık *Gölhisar –Brd.)

[badıbayrak]: (Tekkeköy –Dz.; Ahıköy *Yatağan –Mğ.)

[badılbayrak]: (Uluğbey, Yassıviran, *Senirkent –Isp.; *Sarayköy, *Çal, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Furunlu *Bayındır –İz.)

[badır badır (II)**]:** (Ula –Mğ.)

[baldırbayrak -1]: (*Sarayköy köyleri –Dz.; –Ay.; *Alaşehir –Mn.; –Ba.; –Kü.; –Çr.; –Sv.)

2. Darmadağın, karma karışık. (*Sarayköy köyleri, Tekkeköy –Dz.)

[badanbayrak]: (Tekkeköy –Dz.)

badırdamak [badırdaşmak - 2, badramak] **1.** Söylediği anlaşılmamak, homurdanmak, çok ve lüzumsuz söylenmek. (*Eşme ve köyleri –Uş.; İlyas *Keçiborlu, Örkenez, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Tefenni, Devri *Bucak –Brd.; *Sarayköy köyleri, *Çal, *Acıpayam köyleri, Tekkeköy –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; *Alaşehir –Mn.; Minnetler *İvrindi –Ba.; Yenice *Emet, –Kü.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; İğneciler, Fındıcak *Mudurnu –Bo.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Nş.; Çukurkuyu, Bahçeli, *Bor –Nğ.; Kılbasan *Karaman, Görmel, *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.; Kışla, *Elmalı –Ant.)

[badırdaşmak - 2]: (–Kü.)

2. Konuşmak, laf etmek, çene çalmak. (Minnetler *İvrindi, *Savaştepe –Ba.; –Kü.) **3.** Çekişmek, kavga etmek. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.; –Kü.; Ahırköy *Söğüt –Bil.; Bozan –Es.; *Milas –Mğ.) **4.** Gürültü yapmak. (*Savaştepe –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; *Cide –Ks.)

[badramak]: (Bağyaka *Finike –Ant.)

badırdaşmak **1.** Bir kaç kişi hafif sesle konuşmak, fısıldaşmak. (*Eğridir köyleri –Isp.) **2.** [→**badırdamak - 1**]

badırga [badınga] Taşçı çekici. (Denizler *Çal –Dz.; Kızıllar *Karaman –Kn.)

[badınga]: (*Küre –Ks.)

badırgan Yaprağı maydanoza benzeyen ve sapı soyularak yenen bir bitki. (–Ur.)

badırgüdür [→**badıgüdü**]

badırık (I) **[badrak]** **1.** Konuşmasını bilmez, kaba: *Osmanın kızı da badırığın biridir.* (Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.)

[badrak]: (Dağköy *Çarşamba –Sm.) **2.** Başına buyruk: *Bu çocuk çok badırık olacak.* (Kadıköy *Saray –Tk.)

badırık (II) **[badrik, bağdirak]** **1.** [→**batırık** (I)] **2.** Çok ekşi. (–Ada.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut köyleri, Hacıhamzalı *Tarsus, *Mersin köyleri –İç.; *Alanya –Ant.)

[badrik]: (İğdecik *Salihli, Sancaklıboz –Mn.; Darısekisi *Mersin –İç.)

[bağdirak]: (–Ada. ve çevresi)

badırık (III) **1.** Geniş yapraklı bir çeşit ot. (*Mersin köyleri –İç.) **2.** İncir ağacının dibinden çıkan sürgünler. (*Alanya –Ant.)

badırık batman ayı Şubat (Türkmenler arasında). (*Karaisalı –Ada.)

badırma [→**batırık** (I)]

badış (I) **[badiç - 3, badinç, baduç (I) - 1]** **1.** [→**badıç** (I) - **2**] **2.** Yeşil fasulye. (*Kemaliye –Ezc.)

[badiç - 3]: (*Kemaliye ve çevresi –Ezc.; *Divriği –Sv.)

[badinç]: (*Kemaliye –Ezc.)

[baduç (I) **- 1]:** (*Divriği –Sv.)

badış (II) [→**badıç** (III)]

badışmak [→**badaşmak - 1**]

badıya [→**badiye** (I) - **1**]

badıya binmiş Körkütük sarhoş olan. (–Ks. ve çevresi)

badi (I) **[babış** (II) **- 1, 2; babi** (I) **- 1, babuş** (III), **badasin, badı** (I) **- 2, 3; badı badı** (II), **badik** (I) **- 2, batasin, batbat** (I), **bati, batya** (II), **bıbık, bıbik** (I), **bıcı** (I), **bıcık** (V) **- 2, bıdan, bıddı, bıdı** (I), **bıdık** (I) **- 2, 6; bılik** (I) **- 1, biba, bibi** (II) **- 3, 5; bidi** (III), **bodi** (IV), **bodu** (II), **bici** (IX) **-**

1, bidik (I) - **3, 4; bilik** (II) - **2, bilü, bodik - 3, bödü** (II) - **1**] **1.** [→**badı** (I) - **1**] **2.** Ördek. (*Mustafa Kemal Paşa, *Gemlik, *İnegöl, Karaman, –Brs.; Yenice *Emet, –Kü.; *Söğüt, *Gölpazarı, Yarhisar, *Pazarcık-Bil.; *Karamürsel –Kc.; *Akyazı çevresi, –Sk.; *Çatalca köyleri –Ist.; Hacıhamza *Osmancık –Çr.; –Sn.; Sonusa *Taşova, *Zile –To.; *Keskin –Ank.; –Krş.; *Korkuteli –Ant.)

[**babış** (II) - **1**]: (*Bakırköy –Ist.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Çkr.; –Ezm.)

[**babi** (I) - **1**]: (Bereketli *Tavas –Dz.; *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Gerze, –Sn.; Kazköy *Alaçam –Sm.; *Tirebolu, –Gr.)

[**babuş** (III)]: (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.; "Karaçaycadan" Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**badasin**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**badı** (I) - **2**]: (*Taşköprü, Ağlı *Küre –Ks.; *Zile –To.)

[**badı badı** (II)]: (–Bo. ve köyleri)

[**batasin**]: (*Şavşat köyleri –Ar.)

[**batbat** (I)]: (*Antakya ve köyleri –Hat.; *Karaman –Kn.)

[**bati**]: (*İnebolu –Ks.)

[**batya** (II)]: (–Kn.)

[**bıbık, bıbik** (I)]: (–Sm.)

[**bibi** (II) - **3**]: (*Eyüp –Ist.; Taşucu *Silifke –İç.; –Mğ.)

[**bilü**]: (*Aksaray –Kn.)

[**bodi** (IV)]: (–Nğ.)

[**bodu** (II)]: (Çay *Bolvadin –Af.; Dişli *Sorgun, –Yz.; –Ank.)

[**bödü** (II) - **1**]: (–Krş.)

3. Kaz ve ördek yavrusu. (Bulkaz *Çivril –Dz.; İsmetiye, Demirtaş –Brs.; –Es.; Yeniköy –Ist.; –Çr.; –Ama. ve çevresi; Hayati *Erbaa –To.; *Karaman –Kn.; Kayapa –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**babış** (II) - **2**]: (*Bakırköy –Ist.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Çkr.; –Ezm.)

[**badı** (I) - **3**]: (Bozan –Es.; –Ks. ve çevresi; *Zile ve köyleri –To.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**badik** (I) - **2**]: (Bereketli *Tavas –Dz.; Fili *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Farzant, Üçköy, İbek *Mecitözü –Çr.; Çakırlan *Havza, *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Kapıkaya, –Ama.; Almus –To.; *Pınarbaşı –Ky.)

[**bıcı** (I)]: (Hamidiye *Bolvadin –Af.; *Keçiborlu –Isp.; Yeniköy, Göbel *Bandırma, Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Brs.; Çatalca –Ist.; *Ilgın –Kn.; Kayapa *Lalapaşa,Bahışlar –Ed.; Çengelli, Davutlu *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu –Tk.)

[**bıcık** (V) - **2**]: (Sarıyer –Ist. göçmenleri)

[**bıdan**]: (*Çarşamba –Sm.)

[**bıdı** (I)]: (*Ezine –Çkl.; Dağkadı *Karacabey –Brs.)

[**bıdık** (I) - **6**]: (*Kavak –Sm.)

[**bılik** (I) - **1**]: (*Pasinler –Ezm.)

[**biba**]: (Serez, Kayalar, Manastır)

[**bibi** (II) - **5**]: (*Milas –Mğ.)

[**bici** (IX) - **1**]: (Deydin *Bandırma –Ba.)

[**bidik** (I) - **3**]: (*İnegöl –Brs.)

[**bilik** (II) - **2**]: (*Pasinler –Ezm.; Suhara, Mağaracık, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**bodik - 3**]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)

4. [→**bibi** (II) - **1**] **5.** Köpek, köpek yavrusu. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

[**bıddı**]: (Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**bıdık** (I) - **2**]: (Bozan, Tokat –Es.)
[**bidi** (III)]: (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**bidik** (I) - **4**]: (Atalar, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Ardahan –Kr.; Çubukabat *Etimesğut –Ank.)
6. Kedi yavrusu. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

badi (II) Vara yoğa, uluorta laf eden kimse. (Dombay *Dinar –Af.)

badi (III) Ufak mısır, cin mısırı. (Muallim *Gebze –Kc.)

badi (IV) [→**badak** (I) - **1**]

badi bannak [→**badem parmak**]

badiç 1. [→**badıç** (I) - **1**] **2.** [→**badıç** (I) - **2**] **3.** [→**badış** (I) - **2**]

badigir Tavan ve dam penceresi. (*Antakya –Hat.)

badigüdü [→**badıgüdü**]

badik (I) **1.** [→**badı** (I) - **1**] **2.** [→**badi** (I) - **3**]

badik (II) [→**badak** (I) - **1**]

badik (III) Kuru fasulye. (Eğin *Akçadağ –Ml.)

badila [→**badela**]

badima [→**badımalak**]

badimah [→**badımalak**]

badinç [→**badış** (I) - **2**]

badi parmak [→**badem parmak**]

badis [→**badıç** (I) - **1**]

badiya [→**badiye** (I) - **1**]

badiye (I) [**badıya, badiya, badya, batıya, bayda** (I), **bayde**] **1.** Büyük bakır kab, çorba tası, ağzı dar, dibi geniş yağ kabı, yemek kabı, büyük bakır tencere. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; Ara *Şiran –Gm.; Mollaveyis *Pazar –Rz.; *Şavşat köyleri, Ersis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Zevker *Refahiye, –Ezc. ve çevresi; –Md.; –Dy.; Aşağıcumafakılı *Sorgun –Yz.)
[**badıya**]: (–Kr.; Piskidağ, *Refahiye –Ezc.; –Dy.; –Gaz.)
[**badiya**]: (*Yusufeli, *Şavşat köyleri, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**badya**]: (*Erciş –Vn.; Karayakup *Suşehri –Sv.)
[**batıya**]: (*Antakya –Hat.)
[**bayda** (I)]: (Efte –Ama. ve köyleri; *Yusufeli –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun *Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.; Yoncalı *Doğubayazıt –Ağ.; Tutmaç –Sv.)
[**bayde**]: (Ersis *Yusufeli –Ar.; Keçek, Oltu –Ezm.)
2. Yayvan, kulpsuz toprak çanak. (–Ed.)

badiye (II) Güvercin. (*Alaşehir –Mn.)

badlamak (I) **1.** Hayvanların girmemesi için bağ, bostan ve tarla kenarlarını çitle çevirmek. (*Alucra –Gr.; –Gm.; Zevker *Refahiye –Ezc.) **2.** Eski çarığın altını sırımla örmek. (Meydancık *Şavşat –Ar.)

badlamak (II) Değirmen dönerken etrafa un saçmak. (*Ağın –El.)

badnus [**bednus**] Tepsi, büyük sahan. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
[**bednus**]: (*Iğdır –Kr.)

badoḫ, badok Dört tekerlekli arabalarda ön ve arka dingili birleştiren ağaç, ok. (Kızılçakçak *Arpaçay, –Kr. köyleri)

bādon Hanım. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

badoş Kösele. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)

badra 1. [→**badara** (I)] **2.** [→**badıra** (II)]

badrabar Hain, kötü insan. (Kargı –Ks.)

badrak [→**badırık** (I) - **1**]

badramak [→**badırdamak** - **4**]

badramaz Namaz kılmayan, beynamaz. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

badrambaz Yağmursuz mevsimlerde yağmur yağdırmak için çocukların birbirini ıslatarak oynadıkları bir oyun. (Ortaca *Akşehir –Kn.)

badres Testi, toprak su kabı. (–Mn. köyleri)

badrik [→**badırık** (II) - 2]

badro [→**badak** (I) - 1]

badron Mermi (çok eskiden kullanılırdı). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

badubudu [→**badıgüdü**]

baduç (I) [**budiç**] **1.** [→**badış** (I) - 2] **2.** Bakla, taze bakla. (*Gerede –Bo.; –To.)
[**budiç**]: (–Sm.)

baduç (II) [→**boduç** (I) -2]

baduçlamak Fasulye, nohut, mercimek gibi bitkileri toplamak, devşirmek. (–Sv.)

baduk **1.** [→**badak** (II) - 3] **2.** Domuz yavrusu. (Karahisar *İncesu –Ky.)

baduka Patates. (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.)

badul (I) **1.** Taranan yünden ayrılan aynı büyüklükteki parçalar. (–Tr.) **2.** Lapa lapa yağan kar. (–Tr.)

badul (II) Havuç. (–Kn.)

badut Bezelye, bakla, fasulye gibi sebzelerin salkımları. (Arpaköy –Or.)

badval (I) **1.** Bodrum, mahzen, karanlık yer. (–Tr.; *Şavşat köyleri, Peterek *Yusufeli –Ar.; *Ardahan çevresi, *Iğdır, –Kr.) **2.** Kiler. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

badval (II) Tavla oyununda altı kapıya girme. (Peterek *Yusufeli –Ar.)

badya [→**badiye** (I) - 1]

baf, paf Akciğer. (*Göle ve köyleri –Kr.)

bafır Çok, dolu, sayısız. (Karamanlı, *Tefenni –Brd.)

bafon Gümüş görünüşünde bir maden alaşımı, fakfon. (–Sm.)

baga (I) [→**bağa** (I) - 3]

baga (II) [**bage, bağa** (III) - **1, bege, beye** - **2**] Hayvan yemliği. (*Şavşat köyleri, Uşhum *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr. köyleri)
[**bage**]: (*Göksun –Mr.)
[**bağa** (III) - **1**]: (–Ar.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)
[**bege**]: (Suhara *Çıldır –Kr.)
[**beye - 2**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

baga (III) [→**bağa** (II) - 1]

bagacak Nesil, sülâle. (Kuyuluk *Kozan –Ada.)

bagaç Koyulaşmış, hamur kıvamında madde: *Ayak burkulmasına kül bagacı sararlar.* (–Ama. köyleri)

bagancak [→**bağcak** - 1]

bagarcak atmak Çoban uyurken, koyunların kaçmaması için, ipin bir ucunu kendine bir ucunu koyunlardan birine bağlamak. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

bagardak [→**bağırdak** (I) - 1]

bagartak [→**bağırdak** (I) - 1]

bagartlak [→**bağırdak** (I) - 1]

bagas [**bagaz, bağas** (I), **bağaz** (I), **bakas**] Aptal, alık, sersem. (*İznik, Nilüfer –Brs.; *Söğüt, –Bil.; –Es.; *Göynük –Bo.)
[**bagaz**]: (Bakacak –Ba.; *Yenişehir, –Brs. ve çevresi; *Gölpazarı –Bil.; *Kızılcahamam –Ank.)
[**bağas** (I)]: (*Yenişehir ve köyleri –Brs.; *Boğazlayan –Yz.)

[bağaz (I)]: (–Bil.)
[bakas]: (Akköy *Söğüt –Bil.; Bozan, Tokat –Es.)

baga yaprağı [→**bağa yaprağı - 1**]

bagaz [→**bagas**]

bagcak [→**bağcak - 1**]

bagcı [→**bağcı - 1**]

bage [→**baga** (II)]

bagen **1.** Mısırı kurutmak ve tanelemek için dört direk üzerine kurulan yer. (*Ünye –Or.; *Borçka, *Hopa, *Şavşat köyleri, Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **2.** Uçları kertik ağaçlarla yapılan baraka, salaş. (–Rz. köyleri)

bagırbaş Yeşilimsi mavi renkli bir sinek, büvelek. ("Karaçayca'dan" Başhöyük, *Kadınhanı –Kn.)

bagırdak [→**bağırdak** (I) - **1**]

bagırtlak [→**bağırtlak** (V) - **2**]

bagmen Bir çeşit armut. (Ormancık *Çayeli –Rz.)

bagşu Çatıda kiremit altının iki tarafındaki boşluk. (–Ama. köyleri)

baguş Baykuş. (*Gürün –Sv.)

bağ (I) **1.** [→**bağlam**] **2.** Bir araya bağlanmış beş çile pamuk ipliği. (*Merzifon –Ama.)

bağ (II) **1.** Çatıda kullanılan esas kirişler. (*Görele, *Bulancak ve köyleri –Gr.; *Maçka, –Tr.) **2.** Bina katlarının herbiri (ahır bağı, orta bağ, üst bağ), katları ayıran ağaç kısım. (Çataklıhoca *Çayeli –Rz. ve çevresi) **3.** Madenlerde kazılmış yerlerin çökmesini önlemek için konulan dirseklerin birleştiği yer. (Aliköy *Çaycuma, Kışla –Zn.) **4.** Dört tekerlekli arabalarda dingili yastık altına bağlayan vidalı demir. (–Kr. köyleri) **5.** [→**bağlama** (III)]

bağ (III) [**bağa** (III) - **2, baha** (I)] Tepsi, fincan tepsisi. (–To.; –Ank.)
[**bağa** (III) - **2**]: (–Ezm.; –Ank.)
[**baha** (I)]: (–Ank.)

bağ (IV) [→**bağa** (II) - **1**]

bağ (V) [→**bağa** (I) - **1**]

bağ (VI) Yaklaşık olarak 100-150 kg. gelen kendir demeti. (–Ks. ve çevresi)

bağa (I) [**baak** (II) - **2, baga** (I), **bağ** (V), **bağı, bağır** (II), **bığır** (I)] **1.** Boğazda deri altında olan şiş, guatr. (*Eğridir köyleri, *Keçiborlu, –Isp.; Belönü, –Brd.; Yukarıseyit, *Çal, Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Uğurlu, Civler, *Ermenek –Kn.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; İncirköy *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)
[**baak** (II) - **2**]: (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**bağ** (V)]: (*Elmalı –Ant.)
[**bağır** (II)]: (Beylerli –Dz.)
2. Vücudun herhangi bir yerinde olan şiş, ur. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)
[**bığır** (I)]: (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Alayunt, Yenice, Gökgöz *Emet –Kü.; Peşman *Daday –Ks.; *Niksar –To.)
3. Hayvanların ayağının altında, zorlamadan ileri gelen şiş, ur. (Değişören *Seyitgazi, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Bayburt –Gm.; Yavuzköy *Şavşat, Ersis, Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Ezm. ve çevresi; –Ağ.; –Ur.)
[**baga** (I)]: (–Isp.)
[**bağı**]: (Kurugöl –Nş.)
4. Bağ kütüğünün üzerindeki pütürler. (–Isp.)

bağa (II) [**bābā** (IV), **baga** (III), **bağ** (IV), **bağarcık** (III), **bağcık** (IV)] **1.** Kaplumbağa. (*Eğridir köyleri, *Gelendost, Körküler *Yalvaç –Isp.; *Yeşilova köyleri, Karamanlı *Tefenni, Ürkütlü, *Bucak, Akyaka –Brd.; Babadağ *Sarayköy, Yukarıseyit, *Çal, *Buldan köyleri, *Çivril köyleri, *Tavas köyleri, Yukarıkaraçay, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Bornova –İz.; *Alaşehir –Mn.; Minnetler *İvrindi, –Ba.; Yenice, *Emet –Kü.; Aşağılıca –Es.; *Göynük –Bo.)

[**bābā** (IV)]: (Kerem *Burhaniye –Ba.; Ula, –Mğ.)

[**baga** (III)]: (*Gördes –Mn.; Ömerköy *Susurluk –Ba.)

[**bağ** (IV)]: (Kuşbaba *Bucak –Brd.; Kocayatak *Serik –Ant.; Genek *Yatağan –Mğ.)

[**bağarcık** (III)]: (–Sn.)

[**bağcık** (IV)]: (Bayırköy *Gelibolu –Çkl.)

2. Suda yaşayan, boğaza kaçtığı zaman vücutta yaşadığına da inanılan küçük hayvancık. (*Keçiborlu –Isp.) **3.** Birkaç günlük kurbağa yavrusu. (Akköy *Söğüt –Bil.)

bağa (III) **1.** [→**baga** (II)] **2.** [→**bağ** (III)] **3.** Kağnılarda iği tahtalara tutturan ortası delik ağaç. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

bağa (IV) **1.** [→**bağa yaprağı - 1**] **2.** Yaprağından sarma yapılan ve su kenarlarında biten bir ot. (*Pasinler –Ezm.)

bağa (V) Bedel, paha. ("Karaçayca'dan" Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bağabur Fasulye ve dövmeden yapılan koyu lapa kıvamında bir yemek, keşkek. (Kadağan, Balıbeyi, Karadiğin –Ezc.)

bağacak **1.** [→**bağcak - 1**] **2.** [→**bağcak - 5**]

bağacık (I) **1.** [→**bağcak - 1**] **2.** [→**bağcak - 2**] **3.** Çorap bağı, ip. (Sarıidris *Eğridir –Isp.)

bağacık (II) Bağ, bahçe kapılarına yapılan ağaç kilit. (Kartoz, Büyükfindos –Isp.; Yazıköy –Brd.; –Nğ.)

bağacık (III) [→**bayak** (I)]

bağaç Mayası tutmadan pişirilen ekmek. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

bağala **1.** Ekin arasında biten yuvarlak, siyah tohumlu bir çeşit bitki. (Hocalar *Sandıklı –Af.) **2.** Yeşil yeşil yenen bir çeşit bitki. (Yenice *Emet –Kü.)

bağalak [**bağana** (I) - **3**] İçine peynir, çökelek konulan oğlak veya kuzu derisi, tulum. (Ürkütlü, *Bucak –Brd.)

[**bağana** (I) - **3**] (*Göksun ve köyleri –Mr.)

bağalı Boğazında bağa hastalığı bulunan kimse. (*Sarayköy köyleri, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Tire, Tepeköy, *Torbalı, Falaka *Bayındır –İz.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Milas –Mğ.)

bağaltak Hırka. (*Lapseki –Çkl.; Ulubey –Or.)

bağana (I) [**bağnak** (I), **bağrıntı** (II), **bağru, bahana** (III)] **1.** Yeni doğmuş çocuk, üç yaşına kadar olan çocuklara verilen genel ad. (Bakacak, Ergine, –Ba. ve çevresi; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Oba, Dutlu, Gürcü köyleri *Şavşat –Ar.; *Kemaliye –Ezc.)

[**bağnak** (I)]: (Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

[**bağrıntı** (II)]: (Maydos –Kn.)
[**bağru**]: (Meydancık bucağı ve köyleri *Şavşat –Ar.)
[**bahana** (III)]: (Yenice *Karacabey –Brs.)
2. Dört, beş günlük keçi yavrusu. (Tömek –Kn.) **3.** [→**bağalak**]

bağana (II) Direk. ("Karaçayca'dan" Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bağanak 1. Doğum vakti gelmeden hayvan karnından çıkarılan yavru. (–Sm.) **2.** Keçi ve koyun tırnağı. (–Gaz.)

bağap Hizmetçi, odacı. (*Acıpayam –Dz.)

bağar (I) [→**barın** (I)]

bağar (II) Karnı, bir hastalıktan şişmiş kimse. ("Kafkas Türkleri arasında" Mengeser –Ağ.)

bağarası Bağların toplu bulunduğu yer. (Kızılca *Tavas –Dz.)

bağarcak [→**bağcak - 1**]

bağarcık (I) [**bağırçak, baharcık, baharcik**] At ve öküz arabalarında ön yastık ile ön dingil arasına konulan ve dingil üzerindeki oku yerinde tutmaya yarayan enli uzun parça. (*Mustafa Kemal Paşa köyleri, –Brs.; İğneciler *Mudurnu, Berk –Bo.; Değirmenci *Uzunköprü –Ed.; –Krk *Saray –Tk.)
[**bağırçak**]: (Bornova –İz.)
[**baharcık**]: (*Kandıra –Kc.; Paşaköy *Keşan –Ed.)
[**baharcik**]: (*Ezine –Çkl.)

bağarcık (II) [→**bağırdak** (I) - **1**]

bağarcık (III) [→**bağa** (II) - **1**]

bağarda İşsiz, boş gezen. (Çelik *Besni –Adı.)

bağardak (I) [→**bağırdak** (I) - **1**]

bağardak (II) Çamdan oyularak yapılan su kabı. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

bağarsağ [→**baarsak**]

bağarsak [→**baarsak**]

bağarsamak [→**boğasamak**]

bağarsık (I) [→**baarsak**]

bağarsık (II) Çorap ve başka örgülerdeki başlangıç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bağarsılık [→**baarsak**]

bağarsırık [→**baarsak**]

bağarsuğ [→**baarsak**]

bağarsuk [→**baarsak**]

bağartlak (I) [**bağırlık, bağırsalık - 2, bağırtlak** (II) **- 2, bartlak** (I) **- 2**] **1.** Çocuğun önünü kirletmemesi için takılan önlük. (Anbarcık *Gölhisar –Brd.; Darısekisi –İç.)
[**bağırlık**]: (Kızılköy *Dinar –Af.)
[**bağırsalık - 2**]: (Sarımahmutlu *Buldan –Dz.; Çukurkuyu *Bor –Ng.)
[**bağırtlak** (II) - 2]: (Yelten *Korkuteli, *Serik, Armutlu *Elmalı, –Ant.)
[**bartlak** (I) - **2**]: (Armutlu *Elmalı –Ant.)
2. [→**bağırdak** (I) - **1**]

bağartlak (II) [→**bağırtlak** (I)]

bağartlak (III) [→**bağırtlak** (V) - **3**]

bağas (I) [→**bagas**]

bağas (II) Eteklik bağı. (*Göksun –Mr.)

bağaş (I) Ufak tefek eşya. (Dallıca *Nazilli –Ay.)

bağaş (II) [→**bağcak - 2**]

bağaş çekmek İddiaya girmek, bahse tutuşmak: *İstersen bir tavuğuna bağaş çekelim.* (Yayla *Tefenni –Brd.)

bağa yaprağı [**baga yaprağı, bağa** (IV) **-1, bağ yaprağı, boğa yaprağı**]

1. Su kenarlarında biten ve geniş yaprakları iltihaplı yaraların tedavisinde kullanılan bir bitki. (–Ama. ve çevresi; –Gm.; Uşhum *Yusufeli, Yavuzköy *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm. ve ilçeleri; –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Halfeti, –Ur.; *Bünyan –Ky.)

[baga yaprağı]: (*Doğubayazıt –Ağ.)

[bağa (IV) - 1]: (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[bağ yaprağı]: (Sarı, *Merzifon –Ama.)

[boğa yaprağı]: (–Vn.)

2. Bağ yaprağı. (–Dy.)

bağaz (I) [→**bagas**]

bağaz (II) Değirmenin üst taşında tane dökülen delik. (–Sv.)

bağbazan Kabuklu söğüt dalından örülen, dibi dar ağzı geniş ve bağcıların kullandığı iki kulplu büyükçe sepet, bir çeşit küfe. (Gümülcine Yunanistan)

bağ beli Bağ tımarı: *Bugün bağ belindeydik.* (Karahisar *Tavas –Dz.)

bağ bıkcısı Bağ budamakta, ot biçmekte kullanılan ağzı eğri ve dişli bir bıçak, bıçkı. (*Merzifon –Ama.)

bağ biti Bağlarda tomurcukları yiyen bir çeşit kurt. (*Bor –Ng.)

bağcak [badaş ipi, bagancak, bagcak, bağacak - 1, 2; bağacık (I) **- 1, 2; bağarcak, bağaş** (II), **bağcık** (II) **- 2, bağcık ipi, bağıcak, bağılcak, bağılcak ipi, bağırcak - 1, 2; bağırcık, bağırdağ, bağırdaḫ, boğcak]** **1.** Koyunların kaçmasını önlemek için çobanın uyumadan önce bir ucunu kendine, bir ucunu da koyunlardan birine bağladığı ip. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Ekse *Çal, İğdir *Çivril –Dz.; Digi *Sungurlu, Buğabağı –Çr.; *Afşin köyleri, Göynük *Göksun –Mr.; *Gürün, Eşke *Divriği, *Kangal ve köyleri, –Sv. çevresi; *Boğazlayan –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı köyleri –Ky.; *Kadirli –Ada.; Aslanköy *Mersin –İç.)

[badaş ipi]: (–Brd.)

[bagancak]: (Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.)

[bagcak]: (Saraycık –Kn.)

[bağacak - 1]: (İkipınar *Mihalıççık, Tokat, Bozan –Es.; *Refahiye çevresi –Ezc.; Karahoca *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; Yendiğin *Ilgın –Kn.; Sirkenli –Ada.)

[bağacık (I) **- 1]:** (Örkenez *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[bağarcak]: (Çayırlı *Haymana –Ank.; Akkışla *Bünyan –Ky.; *Karaman –Kn.)

[bağcık (II) **- 2]:** (Yusuflar –Es.)

[bağcık ipi]: (İğdir *Çivril –Dz.)

[bağıcak]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Bozan –Es.)

[bağılcak]: (Kameni –Kn.)

[bağılcak ipi]: (Kavak *Yeşilova –Brd.)

[bağırcak - 1]: (Çeşme –İz.; Alayunt –Kü.; Kaşköy *Gürün –Sv.; Gödene, *Çumra –Kn.)

[bağırcık]: (–Ank.)

2. Kadınların kullandıkları renkli yün, sırma veya iple örülmüş kuşak, bel bağı. (Ekse *Çal –Dz.; *Ünye ve çevresi –Or.; –Gr.; Bahşiş *Anamur –İç.)

[bağacık (I) **- 2]:** (*Eğridir köyleri –Isp.; –Ant.)

[**bağaş** (II)]: (Kocaözü *Aksaray –Nğ.)
[**boğcak**]: (Danışman *Fatsa –Or.)
3. [→**bağırdak** (I) - **1**] **4.** Çocuğun kundağını sarmaya yarayan ip, yünden örülen kuşak. (*Mut köyleri –İç.)
[**bağırcak - 2**]: (Zıvarık –Kn.)
[**bağırdağ**]: (Kerkük)
[**bağırdaḫ**]: (*Erciş –Vn.)
5. Kundaklı çocuğu sırta bağlamaya yarayan ip. (*Mut köyleri –İç.)
[**bağacak - 2**]: (*Anamur –İç.)

bağcı [**bagcı**] **1.** Sürek avında, avın geçeceği yerde bekleyen kimse. (*Savaştepe köyleri –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Zana –Ama.)
[**bagcı**]: (Gebeler *Kırkağaç –Mn.)
2. Hayvanların kırık çıkığını bağlayan, tedavi eden kimse. (Zana –Ama.) **3.** Ekin biçenlerin arkasında demet bağlayan kimse. (*Lüleburgaz köyleri –Krk.)

bağcık (I) Arabalarda, okun arabaya takılan yeri. (Fili *Biga –Çkl.)

bağcık (II) **1.** Çocuğun kulaklarının şekli bozulmaması için çene altından geçirilip, tepesinde bağlanan bağ. (–Brs.) **2.** [→**bağcak - 1**]

bağcık (III) Göl kamışı. (Çüküler *Simav –Kü.)

bağcık (IV) [→**bağa** (II) - **1**]

bağcık atmak Biçilen ekini demet yapmak. (Kıratlı *Dikili –İz.)

bağcık ipi [→**bağcak - 1**]

bağcıklı yarım potin Lastikli yarım potinden sonra moda olan potin. (–Ist.)

bağça [→**bāça**]

bağ çırpmak [**boğ çırpmak**] Bağ budamak. (*Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Kepez –Çkl.; Cumayanı –Zn.; Çilehane *Reşadiye –To. çevresi; –Dy.; Çepni *Gemerek –Sv.)
[**boğ çırpmak**]: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

bağda (I) [**badaḫ, badak** (IV) - **2, badal** (III)-**2, bağdama, bayda** (III)] **1.** Çelme, güreşte bacak atma: *Hasan pehlivan yaman bağdacıdır.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Gm. ilçe ve köyleri; *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; Lohan, *Kilis, –Gaz.; *Göksun ve köyleri, *Elbistan ve köyleri, –Mr.; Türkmen aşireti *Reyhanlı, *Kırıkhan, Küçükçaylı, Büyükçaylı *Dörtyol, *Antakya –Hat.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; İncirlik, Şıhlı *Kadirli –Ada.; Namrun *Tarsus, *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.)
[**badaḫ**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**badak** (IV) - **2**]: (–Ama. ve köyleri; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**bağdama**]: (*Düzce –Bo.)
[**bayda** (III)]: (Limasol, Lefkoşe, Kıbrıs)
2. Engel, güçlük: *Oğlanın düğün işi bağda oldu harmanları gecirgettik.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Uzunmusa –Or.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**badal** (III) - **2**]: (Görmel *Ermenek –Kn.)
3. Kement, bağ, düğüm. (–Gm.; *Alanya –Ant.) **4.** Yürüme çağına gelen çocukların yürüyememe durumu. (Haşara –Gm.)

bağda (II) [→**buğda**]

bağda atmak 1. Engel olmak, güçlük çıkarmak. (Uzunmusa –Or.) **2.** [→**bağdalamak**]

bağdacık 1. [→**bardacık** (I) - **1**] **2.**

[→**bardacık** (I) - 2]

bağdaç [→**bardaş** (II)]

bağdaç kurmak [→**bardaş kurmak**]

bağdaç oturmak [→**bardaş kurmak**]

bağdadı Yapılarda kullanılan uzun ağaç. (İğdeli *Gemerek –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

bağdadiye Arasına ağaç konularak yapılan ince duvar. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bağdağ kurmak [→**bardaş kurmak**]

bağdala Birkaç sene işlenmemiş asma kütüğü: *Bağın kütükleri bağdala olmuş.* (*Çorlu –Tk.)

bağdalamak [**bağda atmak - 2, bağdamak**] Çelme takmak. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Bornova –İz.; *Koyulhisar –Sv.; Sarıvadi *Ermenek –Kn.; Kadriye *Hayrabolu –Tk.)

[**bağda atmak - 2**]: (*Kilis –Gaz.)

[**bağdamak**]: (*Düzce –Bo.)

bağdalanmak Düşecek gibi olmak, ayağı sürçmek. (–Ist. göçmenleri; *Ermenek ve köyleri –Kn.)

bağdama [→**bağda** (I) - 1]

bağdamak [→**bağdalamak**]

bağdamı [**bağdemi**] Bağda çalı çırpıdan yapılan ev, kulübe. (*Gülnar –İç.)

[**bağdemi**]: (*Ağın, *Keban –El.)

bağdan [→**bağlantı** (VII)]

bağdaş [**bağdaşık** (I) - 2] Birbiriyle her bakımdan anlaşan, içlidışlı olan, uyuşmuş. (Karataş *Sarayköy –Dz.; *Akyazı ve çevresi, –Sk.; Bozan –Es.; Zana –Ama.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Divriği –Sv.)

[**bağdaşık** (I) - 2]: (*Taşköprü –Ks.)

bağdaş durmak Rahat olmak: *Bağdaş dur.* (*Gelibolu –Çkl.)

bağdaş gurmak [→**bardaş kurmak**]

bağdaşık (I) **1.** Suç ortağı. (–Kü.) **2.** [→**bağdaş**] **3.** [→**badaşık - 3**] **4.** [→**badaş**]

bağdaşık (II) Karışık yer. (Yolbaşı, İnci –Rz.)

bağdaş kurmak Daha zor gelmek. (–Gaz.)

bağdaşmak (I) [→**badaşmak - 1**]

bağdaşmak (II) [→**bardaş kurmak**]

bağdaş vurmak [→**bağda vurmak**]

bağda vurmak [**bağdaş vurmak**] Güreşte ayağa çelme takarak düşürmek. (Yukarıbademli *Şarkikaraağaç –Isp.)

[**bağdaş vurmak**]: (*Mesudiye ve köyleri –Or.)

bağdemi [→**bağdamı**]

bağ depmek Bağ bellemek. (*Merzifon –Ama.)

bağdeş kurmak [→**bardaş kurmak**]

bağdirak [→**badırık** (II) - 2]

bağevi Muhtar odası. (Görmel, Uğurlu *Ermenek, –Kn.)

bağfendi Beyefendi. (–Nğ.)

bağı [→**bağa** (I) - 3]

bağıcak [→**bağcak - 1**]

bağık [**boğık, boğik**] **1.** Ham meyve, buruk tatlı yemiş. (*Kemaliye –Ezc.)

[**boğık**]: (*Kemaliye –Ezc.)

[**boğik**]: (*Arapkir –Ml.)

2. Yabanî meyve. (*Kemaliye –Ezc.)

bağıl bağıl [**bığıl bığıl - 2**] **1.** Şarıl şarıl, çağıl çağıl (suyun akışı hakkında). (Körküler *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; *İnebolu –Ks.; Yenice *Simav –Kü.; *Kandıra –Kc.; *Zile –To.; Cumayanı –Zn.; Havsu *Kelkit –Gm.; *Kilis –Gaz.; *An-

takya –Hat.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[bığıl bığıl - 2]: (–Çr.)

2. Hayvanların sütlerinin sağılmadan akması. (Anbarcık *Gölhisar –Brd.; Bozan, Satılmış –Es.; Ağaçhisar *Orhaneli –Brs.; Dadamı –Bo.)

bağıl bağıl aktarmak Çok kusmak. (*Kilis –Gaz.)

bağılcak [→**bağcak - 1**]

bağılcak ipi [→**bağcak - 1**]

bağım Büyü. (Ulamış –İz.)

bağır (I) Bayır, yamaç. (Muğlasın *Tavas –Dz.; *Alaşehir –Mn.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Ağlı *Küre –Ks.; –Mr. ve çevresi; Türkmenaraplısı –Yz.; Ahırlıkuyu –Ank.)

bağır (II) [→**bağa** (I) - 1]

bağırcak 1. [→**bağcak - 1**] **2.** [→**bağcak - 4**]

bağırcık [→**bağcak - 1**]

bağırçak [→**bağarcık** (I)]

bağırdağ [→**bağcak - 4**]

bağırdaḫ [→**bağcak - 4**]

bağırdak (I) [**baardak, bagardak, bagartak, bagartlak, bagırdak, bağarcık** (II), **bağardak** (I), **bağartlak** (I) - **2, bağcak - 3, bağırtah, bağırtlak** (III), **bağırtlak bağı, bağıtlak** (II), **bardak** (IV), **bardaklık** (II), **bartlak** (I) **-1, bavıdak, bavırdak, boğırdak**] **1.** Çocuğun düşmemesi için beşiğe veya salıncağa bağlanan enli kuşak. (*Dinar –Af.; Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent, –Isp.; Yusufça *Gölhisar, *Tefenni, Çerçin, Güney *Yeşilova –Brd.; –Dz. köyleri ve ilçeleri; *Burhaniye, *Nazilli, Sümer *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; –Ba. ve çevresi; *Lapseki –Çkl.; Boyalıca *İznik –Brs.; Yenice *Emet, –Kü.; Keskin, *Sivrihisar ve köyleri –Es.; Yeniköy, –Ist.; *Tosya, –Ks.; *Safranbolu –Zn.; –Çr;. *Ladik –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Zana, –Ama.; *Zile –To.; –Or.; –Tr. ilçe ve köyleri; –Gm.; –Rz. ve köyleri; –Vn.; –Bt.; Meki *Çubuk, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Sille –Kn.; –Ed.; Kerkük)

[baardak]: (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Görele ve köyleri –Gr.)

[bagardak]: (*Çarşamba köyleri –Sm.)

[bagartak]: (*İskilip –Çr.)

[bagartlak]: (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[bagırdak]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; *Çeşme –İz.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ama. köyleri; –Gm.; *Beypazarı, –Ank.; –Kn.)

[bağarcık (II)]: (Çaltı *Gelendost –Isp.)

[bağardak (I)]: (Güney *Yeşilova –Brd.; *Çivril –Dz.; Kışlacık –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Görele ve köyleri –Gr.; Güneyce –Rz.)

[bağartlak (I) - 2]: (Hisarcık –Ky.; Sarıvadi *Ermenek –Kn.; *Kaş –Ant.)

[bağcak - 3]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[bağırtah]: (*Boyabat –Sn.)

[bağırtlak (III)]: (Banus *Eğridir, İğdecik, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Yayla *Tefenni, Devri *Bucak –Brd.; *Çal –Dz.; Tekke *Taşova –To.; – Krş.; Pınarbaşı *Bünyan –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor ve köyleri, –Ng.; Çukurbağ *Ermenek ve köyleri, Akçalar *Seydişehir, Saraycık *Karaman, *Ereğli –Kn.; *Anamur –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.;

Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**bağırtlak bağı**]: (–Krş.)
[**bağıtlak** (II)]: (Turan –Ky.)
[**bardak** (IV)]: (Cumayanı –Zn.; –Sn.; –Sm.; *Zile –To.; Düzköy *Keşap –Gr.)
[**bardaklık** (II)]: (–Rz. ve çevresi)
[**bartlak** (I) - 1]: (Adiller *Ermenek –Kn.)
[**bavıdak**]: (*Bozdoğan –Ay.)
[**bavırdak**]: (*Bartın –Zn.)
[**boğırdak**]: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
2. Küçük çocukların göğüslerine sarılan kuşak. (Bedeş *Şuhut –Af.; –Kü.) **3.** Çocuk kundağı. (–Çr.) **4.** Çocukları beşiğe bağlamaya yarayan yuvarlak tahta. (–Kn.) **5.** Harman aktarılırken altta kalan diri saplar. (Çubukçular *Acıpayam –Dz.)
bağırdak (II) [→**badak** (VIII) - **2**)
bağırdanlık Yörük kadınlarının giyim eşyası. (Aşağılıca –Es.)
bağırgan (I) [**bağurganı**] Tarla sarmaşığı. (*Yeşilova ve köyleri –Brd.; *Acıpayam ve köyleri –Dz.)
[**bağurganı**]: (Güney *Yeşilova –Brd.; Kösten –Dz.)
bağırgan (II) **1.** [→**bağırtlak** (V) - **3**] **2.** [→**bağırtlak** (V) - **2**]
bağır geçmek Uyuklamak. (–Nğ.)
bağırık [→**bağlık** (III)]
bağırınmak [**bağrınmak**] Bağırıp durmak. (*Düzce –Bo.)
[**bağrınmak**]: (*Düzce –Bo.)
bağır içliği [**bağır işliği**] Yelek, mintan. (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**bağır işliği**]: (Zevker *Refahiye –Ezc.)
bağır iğnesi Çengelli iğne. (İvriz *Ereğli –Kn.)
bağır işliği [→**bağır içliği**]
bağırköpen Beşikte bebeğin üzerine örtülen örtü. (Büyüklü *Çarşamba –Sm.)
bağırlık [→**bağartlak** (I) - **1**]
bağırmak Ağlamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
bağırmek Bağırmak. (Hereke *Seferihisar –İz.)
bağıröhve Karaciğer ve akciğer. (*Çıldır –Kr.)
bağırsalık **1.** [→**bağırtlak** (II) - **1**] **2.** [→**bağartlak** (I) - **1**]
bağırsamak [→**boğasamak**]
bağırsıḫ [→**baarsak**]
bağırsık (I) Çoğu zaman pamuk tarlasında biten beyaz çiçekli bir ot. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
bağırsık (II) [→**baarsak**]
bağırsılık [→**baarsak**]
bağırtah [→**bağırdak** (I) - **1**]
bağırtgan **1.** [→**bağırtlak** (V) - **1**] **2.** [→**bağırtlak** (V) - **3**]
bağırtkan **1.** [→**bağırtlak** (V) - **1**] **2.** [→**bağırtlak** (V) - **3**]
bağırtlaḫ (I) [→**bağırtlak** (I)]
bağırtlaḫ (II) **1.** [→**bağırtlak** (V) - **1**] **2.** [→**bağırtlak** (V) - **2**]
bağırtlak (I) [**baartlük, bağartlak** (II), **bağırtlaḫ** (I), **bağırtlaz, bağıtlak** (I), **bertlek** (II)] Yabanî ördeğe benzeyen, gece çok öten, koyu kurşunî renkli bir av kuşu. (Bademli *Dinar –Af.; *Senirkent, Körküler *Yalvaç –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; *Urla –İz.; *Bayburt ve köyleri –Gm.; *Afşin, Yapalak *Elbistan –Mr.; *Zara, *Gürün, *Gemerek, *Kangal –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Üçem, Çimşit *Balâ, *Şereflikoçhisar ve köyleri –Ank.; *Avanos –Krş.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor

ve köyleri –Nğ.; *Karaman, Argıthanı, Saraycık, İsmil *Çumra –Kn.; *Mut ve köyleri, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**baartlük**]: (İğdeli *Gemerek –Sv.)
[**bağartlak** (II)]: (İkipınar *Mihalıççık –Es.; –El.; *Kangal ve köyleri, Çepni *Gemerek, Çöplü *Gürün –Sv.; Küçükboynul –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Nğ.; *Karaisalı –Ada.; İncekum *Silifke –İç.)
[**bağırtlaḫ** (I)]: (–Dy.)
[**bağırtlaz**]: (İncekum *Silifke –İç.)
[**bağıtlak** (I)]: (Bornova –İz.)
[**bertlek** (II)]: (Üçüyük –Kü.)

bağırtlak (II) [**bağırsalık - 1**] **1.** Kadınların göğüslerini kapamak için kullandıkları göğüslük. (Bademli *Dinar –Af.; Ürkütlü *Bucak –Brd.; Yelten *Korkuteli, *Elmalı ve köyleri –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**bağırsalık - 1**]: (Güllü *Buldan –Dz.)
2. [→**bağartlak** (I) - **1**]

bağırtlak (III) [→**bağırdak** (I) - **1**]

bağırtlak (IV) Yoncaya benzeyen bir ot. (Yayla *Tefenni –Brd.)

bağırtlak (V) [**baartlak, baatlaḫ** (II), **bagırtlak, bağartlak** (III), **bağırgan** (II) - **1, 2**; **bağırtgan - 1, 2**; **bağırtkan - 1, 2**; **bağırtlaḫ** (II) - **1, 2**; **bağutlan**] **1.** Geveze, yaygaracı, çok bağıran, gürültücü. (Yeniköy –Ba.; *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Zara, *Gürün –Sv.; –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri, Emirler –İç.)
[**baartlak**]: (Çifli *Mecitözü –Çr.)
[**baatlaḫ** (II)]: (*Bor –Nğ.)
[**bağırtgan - 1**]: (Avlun –To.)
[**bağırtkan - 1**]: (Humhal *Yusufeli –Ar.)
[**bağırtlaḫ** (II) - **1**]: (Aşudu *Darende –Ml.)
[**bağutlan**]: (–To.)
2. Asabî, titiz, sert. (*Taşköprü, *Kargı –Ks.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Barak aşireti, Akçakent –Gaz.; Göksun ve köyleri –Mr.; –Sv.)
[**bagırtlak**]: (Kargı –Ks.; Akçaköy *Nizip –Gaz.; *Gürün köyleri –Sv.)
[**bağırgan** (II) - **2**]: (–Es.)
[**bağırtlaḫ** (II) - **2**]: (Aşudu *Darende –Ml.)
3. Çok ağlayan çocuk. (Kızılca *Artova –To.; *Ağın, *Keban –El.)
[**bağartlak** (III)]: (*Kangal ve köyleri –Sv.)
[**bağırgan** (II) - **1**]: (Tekke –Dz.)
[**bağırtgan - 2**]: (Avlun –To.)
[**bağırtkan - 2**]: (*Ermenek –Kn.)
4. Çok bağaran hayvan. (*Ağın, *Keban –El.)

bağırtlak (VI) Taşlık arazi. (–Ml.)

bağırtlak (VII) Ağustos böceği. (–Mr.)

bağırtlak bağı [→**bağırdak** (I) - **1**]

bağırtlak göz Patlak göz. (–Ky.)

bağırtlaz [→**bağırtlak** (I)]

bağırya [**bağirye, bağura**] Yengeç. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)
[**bağirye**]: (*Ereğli ve çevresi –Zn.)
[**bağura**]: (*Ünye –Or.)

bağır yeleği Avcı yeleği. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bağırza Kızılımsı. (*Kavaklı, Büyükdoğanca –Gr.)

bağış **1.** Bahçeleri sulama sırası. (–Kn.) **2.** Boğum. (–Kn.)

bağışdamaḫ Bağışlamak. (İrişli aşireti, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bağışlama **1.** Gelin, oğlan evine geldiği zaman kayınvalide ve kayınpederin

bağışladığı hayvan veya arazi. (Devri *Bucak –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; Mütevelli –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Kü.; *Kandıra –Kc.; *Bafra –Sm.; –Tr. ilçe ve köyleri; Yavuzköy *Şavşat –Ar.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.) **2.** Sünnet olan çocuğa anne ve babası tarafından verilen hediye. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Alanlı –Ay.; –Kü.) **3.** El öpme karşılığı verilen mal, arazi. (Saray –Çkr.; –Or. ve ilçeleri)

bağıt Ferman, emir. (Tekke –Gm.)

bağıtlak (I) [→**bağırtlak** (I)]

bağıtlak (II) [→**bağırdak** (I) - **1**]

bağız Kadınların birbirlerine karşı "acanım" yerine kullandıkları bir hitap. (Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.)

bağirye [→**bağırya**]

bağla (I) **1.** Buğday ve arpanın içinde bulunan burçak, mercimek şeklinde siyah tanecikler. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Furunlu *Bayındır –İz.; *Alaşehir, –Mn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Bakla yaprağına benzeyen ve pişirilip yenilen bir bitki. (Müslimsöl öz *Orhangazi –Brs.) **3.** Fasulye. (–Gm.)

bağla, bağlā (II) [**bağla ağacı, bağlağı** (I), **bağlak** (III)] **1.** Değirmen çarkını firenleyen ağaç. (*Afşin, Taşoluk *Göksun, –Mr. ve çevresi)
[**bağla ağacı**]: (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**bağlağı** (I)]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)
[**bağlak** (III)]: (*Afşin –Mr.)
2. Su bendi tıkacı. (–Mr. ve çevresi)

bağla (III) [→**bağlama** (III)]

bağla (IV) Ufak göl. (Şerefler *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bağlā (V) [→**bağlama** (V)]

bağla ağacı [→**bağla** (II) - **1**]

bağlağa (I) Sazların yapraklı olan uç kısımları. (İncesu, Karakuyu *Dinar –Af.)

bağlağa (II) [→**bağlama** (III)]

bağlağı (I) [→**bağla** (II) - **1**]

bağlağı (II) [→**bağlama** (III)]

bağlağı (III) [→**bağlama** (V)]

bağlak (I) [**boğlak**] **1.** Av hayvanlarının geçeceği yer, avlanma yeri. (Ohtap –To.; –İç. ve köyleri)
[**boğlak**]: (–Ama.)
2. Ormanlık ve kayalık yerlerdeki geçit. (Ohtap –To.)

bağlak (II) **1.** [→**bağlama** (VIII)] **2.** Çitle çevrilmiş tarla. (Ulubey –Or.; Şehli –Gr.)

bağlak (III) [→**bağla** (II) - **1**]

bağlak (IV) [→**bağlama** (IX) - **1**]

bağlak (V) Ana suya karışan derecikler. (*Andırın –Mr.)

bağlam [**bağ** (I) - **1, bağlım, boğu** (IV), **boğum** (IV)] Deste, demet, tutam. (–Isp. ilçe ve köyleri; İğdir, Ekse *Çivril, *Çal, *Acıpayam –Dz.; Ağızören –Kü.; İkipınar, Bozan, *Mihalıççık –Es.; *Düzce –Bo.; *Cide –Ks.; –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Aşudu *Darende –Ml.; Lohan, –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Sarıoba, Şabanözü *Polatlı, Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; Taşrakaraslan –Kn.; Kayarcık *Saimbeyli –Ada.)
[**bağ** (I) - **1**]: (Sarıidris *Eğridir –Isp.; Kurna –Brd.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ks.; Havsu *Kelkit

–Gm.; –Ezm.; Çayırlı, *Sosunga, Cenciğe, Ergan, –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Gaz.)

[**bağlım**]: (*Şereflikoçhisar –Ank.)

[**boğu** (IV)]: (Sökün, İncekum *Silifke –İç.)

[**boğum** (IV)]: (İskele *Anamur –İç.)

bağlama (I) Potin, yemeni. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.)

bağlama (II) Serbest bırakma: *Hayvanlar rahat vermezse bağlamayın.* (Yayla *Tefenni –Brd.)

bağlama (III) [**bağ** (II) - **5, bağla** (III), **bağlağa** (II), **bağlağı** (II), **bağlanan, bağlantı** (II) - **2**] Akarsuların seviyesini yükseltmek, suları toplamak veya başka yöne çevirmek için yapılan bent. (İsmetiye –Brs.; –Ama.; Kuzköy *Akkuş –Or.; Havsu *Kelkit –Gm.; Önsen –Mr.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.)

[**bağ** (II) - **5**]: (Salarha, Karadere –Rz.)

[**bağla** (III)]: (–Nş. ve çevresi)

[**bağlağa** (II)]: (Önsen *Kilis –Gaz.)

[**bağlağı** (II)]: (–Krş.)

[**bağlanan**]: (–Kn.)

[**bağlantı** (II) - **2**]: (Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

bağlama (IV) Yönünü değiştirme, başka yere yöneltme. (*Görele, *Tirebolu, *Bulancak –Gr.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Ezc. ve çevresi –Sv.)

bağlama (V) [**bağlā** (V), **bağlağı** (III), **bağlantı** (VI) - **2**] Duvarların arasına yatay olarak konulan ağaç. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.; –Gm.; –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)

[**bağlā** (V)]: (Afşar aşireti, Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)

[**bağlağı** (III)]: (*Bünyan –Ky.)

[**bağlantı** (VI) - **2**]: (*Kangal ve köyleri –Sv.)

bağlama (VI) **1.** Gelinle cinsî münasebette bulunamaması için güveyiyi büyüleme, iktidarsız kılma. (–Kü.; –Tr. ve çevresi; –Yz.) **2.** Evlilerin başkasına sevdalanması. (–Kü.)

bağlama (VII) Kağnıda iki oku mazı üzerine tespit eden ve enine konulan ağaç. (–Sn.; –Sm.)

bağlama (VIII) [**bağlak** (II) - **1, bağlantı** (II) - **1, bağsal**] Tarlaları korumak için kenarlarına çekilen harçsız duvar, çit. (–Gm.; –Dy.; *Antakya –Hat.; Kıbrıs)

[**bağlak** (II) - **1**]: (–Or.; Karadere *Görele –Gr.)

[**bağlantı** (II) - **1**]: (Devri, Kuşbaba *Bucak –Brd.)

[**bağsal**]: (*Akseki –Ant.)

bağlama (IX) [**bağlak** (IV)] **1.** Yemeni, renkli basmadan yapılan baş örtüsü. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Bor –Nğ.)

[**bağlak** (IV)]: (Uzuncaburç *Silifke –İç. ve çevresi)

2. Don, köylü kadınların bacaklarına giydikleri dizlik. (*Ermenek ve köyleri –Kn.) **3.** Köylü kadınların ekseriya iş yaparken büründükleri veya yatak sarmak için kullandıkları, işlemeli, genellikle şarabî renkli olan çarşaf. (Kerkük)

bağlama (X) İp, kendir. (–Ada.)

bağlama (XI) Köylünün evinden başka, köy dışında tarlada yaptığı ve içinde hayvanlarını, çift aletlerini sakladığı yer, küçük çiftlik. (Kıbrıs)

bağlama düzeni Bağlama denilen sazın akortlarından biri. (*Hozat –Tn.)

bağlamak (I) **1.** Akan suyun önüne set yapmak. (–Ama. ve çevresi) **2.** Akışı istenilen tarafa çevirmek, yöneltmek. (–Ama. ve çevresi; –Gm.; *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.)

bağlamak (II) [**bağmak**] **1.** Büyülemek, aldatmak. (–Ama. ve çevresi; *Artova –To.; –Gm.; Aşudu *Darende –Ml.; –Yz. ve çevresi; *Bor –Nğ.; Kıbrıs)

[**bağmak**]: (*Bergama –İz.)

2. Erkeği büyüleyerek cinsî bakımdan iktidarsız kılmak. (–Ama. ve çevresi; *Artova –To.; –Gm.; Aşudu *Darende –Ml.; –Yz. ve çevresi; *Bor –Nğ.; Kıbrıs) **3.** Kısmetine manî olmak. (Aşudu *Darende –Ml.)

bağlamalık (I) Bağlanmayı gerektirecek derecede azıtmış: *Bağlamalık deli.* (*Bor –Nğ.)

bağlamalık (II) Bağlama yapmaya elverişli: *Bağlamalık ağaç.* (*Bor –Nğ.)

bağlanan [→ **bağlama** (III)]

bağlandı Damın mukavemetini arttırmak için kullanılan ağaç. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

bağlanmaḫ [→**bağlanmak** (II)]

bağlanmak (I) Alay etmek, takılmak, eğlenmek: *Bağlananı kimse sevmez.* (Akpınar –Or.)

bağlanmak (II) [**bağlanmaḫ**] Zifaf gecesi iktidarsız olmak. (–Rz. ve çevresi)

[**bağlanmaḫ**]: (Kerkük)

bağlantı (I) [**balantı**] Bir işin veya sözün sonu, sonuç. (Nudra, *Şarkikaraağaç, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Bozdoğan –Ay.)

[**balantı**]: (*Bozdoğan –Ay.)

bağlantı (II) **1.** [→**bağlama** (VIII)] **2.** [→**bağlama** (III)]

bağlantı (III) **1.** Arabaya sap sarıldıktan sonra en üste konulan deste. (Gençali *Yeşilova –Brd.) **2.** Saz demetini bağlayan saz parçası. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

bağlantı (IV) **1.** Arabalarda dingil üzerindeki parçaları birbirine bağlayan demir. (Kozluca, Çebiş, Çeltikçi –Brd.; –Ba. ve çevresi; *Kargı –Ks.; –Çr.) **2.** Araba sandığını alt kısma bağlayan büyük çiviler. (–Ezm.; –Ky.)

bağlantı (V) Mukavele. (*Akyazı ve çevresi –Sk.)

bağlantı (VI) **1.** Yeni yapılan binaların mukavemetini arttırmak için köşelere konulan kılıç biçiminde demir, betonarme binalardaki köşebent. (–Çr.; –Gm.; –Ezm.; Reşadiye –Ky.) **2.** [→**bağlama** (V)] **3.** Taş duvarlara tuğla veya beton, tuğla duvarlara betondan yapılan kuşak, hatıl. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

bağlantı (VII) [**bağdan**] İki şeyin birbiriyle birleştiği yer, kavşak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**bağdan**]: (*Cebelibereket –Ada.)

bağlantı (VIII) Bent, fıkra, paragraf: *Sözüne hiç bağlantı virmez.* (*Bor –Nğ.)

bağlantı (IX) Çocuğu olmayanların başvurdukları bir dede: *Ayşe hanım bağlantıya gitmiş.* (Adiller *Ermenek –Kn.)

bağlapçı Değirmen taşını bağlamaya yarayan ip. (–Isp.)

bağlaşık (I) Karar, anlaşma, birlik. (Kurna –Brd.)

bağlaşık (II) Sarmaşık. (*Bozdoğan –Ay.)

bağlayım Bir miktar iplik, çile, tura. (*Eğridir ve köyleri, –Isp.; Beylerli –Dz.; –Gr.)

bağ leğeni Pekmez kaynatılan büyük leğen. (–Çr.)

bağlémek [→**bālamak**]

bağlı Büyülü, erkeğin büyülenerek cinsî bakımdan iktidarsız olması. (Bozan, Tokat –Es.; *Mesudiye ve köyleri –Or.; –Tr. ve köyleri; –Gm.; ve çevresi; Aşudu *Darende –Ml.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; –Krk.)

bağlık (I) [**bağluk**] **1.** Uçkur, uçkur takılan yer. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ank.; –İç. köy ve aşiretleri) **2.** Yular. (–Tr. ve köyleri)
[**bağluk**]: (Kapıköy *Maçka –Tr.)

bağlık (II) Mendil. (–Sm.)

bağlık (III) [**bağırık, bağrık**] Çığlık, feryat, yaygara. (*Kilis –Gaz.; –Nğ.; Ayaşlar *Ilgın –Kn.)
[**bağırık**]: (*Kilis –Gaz.)
[**bağrık**]: (*Bor –Nğ.)

bağlıkçı Bağırmayı âdet edinen, yaygaracı. (–Sm.)

bağlılık Cinsî bakımdan iktidarsızlık. (–Çr.)

bağlım [→**bağlam**]

bağli [→**bāli** (I)]

bağluk [→**bağlık** (I) - **2**]

bağmak [→**bağlamak** (II) - **1**]

bağman (I) [**bağmançı, bağvancı, bağvand, bahmant**] Bağlara bakan kimse, bağ bekçisi. (Taşburun *Iğdır, –Kr.; Kesirik –El.)
[**bağmançı**]: (Koyundere *Ahıska, *Iğdır –Kr.; Harput –El.)
[**bağvancı**]: (*Erciş –Vn.)
[**bağvand**]: (Erkilet –Ky.)
[**bahmant**]: (Atlas *Sivrihisar –Es.)

bağman (II) Bostan. (–Gr.; Tutmaç –Sv.)

bağmançı [→**bağman** (I)]

bağnak (I) [→**bağana** (I) - **1**]

bağnak (II) Akılsız. (Bereketli *Tavas –Dz.)

bağnak (III) Koyunun karnı yarılarak alınan ve hemen kesilen kuzunun derisi ki kürk yapmakta kullanılır. (*Kandıra –Kc.)

bağnos Meyveli yabanî ağaç topluluğu. (*Şenkaya –Ezm.)

bağra Toprağın alt tabakalarında bulunan kazma, saban geçmeyen, bitki yetişmeyen sert ve mor renkli toprak. (Mahmutlu *Akseki –Ant.)

bağreç [→**bakır** - **1**]

bağrıacık Çocukluktan kurtulamayan. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bağrı badaşık [→**bağrı bağdaşık**]

bağrı badaş olmaḫ Duyguları, düşünceleri bir olmak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

bağrı bağdaşık [**bağrı badaşık, bağrı bataşık, bağrı bitişik, bargı badaşık, barğı badaşık**] Kalben bağlı, aynı düşüncede olan, arkadaş canlısı, göbeği bir kesik: *Benden uzak ol bağrın bağdaşık mı?* (*Göksun ve köyleri, *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**bağrı badaşık**]: (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.)
[**bağrı bataşık**]: (*Kilis –Gaz.)
[**bağrı bitişik**]: (*Bünyan –Ky.)
[**bargı badaşık**]: (–Mr. ve çevresi)
[**barğı badaşık**]: (–Gaz.)

bağrı bataşık [→**bağrı bağdaşık**]

bağrı bitişik [→**bağrı bağdaşık**]

bağrıbütün (I) **1.** Top çekirdekli bir çeşit kavun. (Demirkapı, *Susur-

luk, Yeniköy –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bozan –Es.; Büyüktersiye *Adapazarı –Sk.; *Taşköprü –Ks.; –Çr.; –Sn. ve çevresi; –Ama. ve çevresi; Argıthanı, *Ilgın –Kn.; *Lüleburgaz ve köyleri, Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Top çekirdekli bir çeşit kabak, balkabağı. (Büyüktersiye *Adapazarı –Sk.; Büyükdere göçmenleri –Ed.)

bağrıbütün (II) [**bağrıkatı**] **1.** Merhametsiz (kimse). (Yayla *Tefenni –Brd.; Beylerli –Dz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)

[**bağrıkatı**]: (Bunak *Tefenni –Brd.) **2.** Acıya, kedere dayanıklı geniş yürekli (kimse). (Tekkeköy –Dz.; *Taşköprü –Ks.; Zana –Ama.) **3.** Sağlam yapılı (kimse). (*Alaşehir –Mn.; *Taşköprü –Ks.)

bağrı geçik Karnı içine çekik insan veya hayvan. (–Çr.)

bağrı geçmek (I) Uyuklamak, içi geçmek. (Bozan –Es.; Yeniköy –Ist.; *Zile –To.; *İnebolu –Ks.; Gemerek *Şarkışla –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Bünyan, –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

bağrı geçmek (II) Zamanında evlenememek, evde kalmak: *Alinin kızının bağrı geçti.* (Zana –Ama.)

bağrık [→**bağlık** (III)]

bağrı kalkmak [**bağrını yerden kaldırmak - 2**] **1.** Göğsü kabarmak, kıvanmak. (Beylerli, Tekke, Bozkurt –Dz.; Alanlı –Ay.; Bozan –Es.; –Kü.; *Taşköprü, –Ks.; Saray –Çkr.; *Boyabat –Sn.)

[**bağrını yerden kaldırmak - 2**]: (*Elmalı –Ant.)

2. Heyecanlanmak. (Yayla *Tefenni –Brd.) **3.** Kederlenmek, içlenmek. (–Sv.) **4.** Adam olmak, olgunlaşmak: *Bağrı kalkmadan, bağırsağı kalkdı.* (–Kü.; –Çkr.) **5.** Zenginleşmek. (*Kurşunlu –Çkr.; *Milas –Mğ.)

bağrıkatı [→**bağrıbütün** (II) - **1**]

bağrına daş basmak Kendini zorlayarak büyük bir acıyı unutmaya çalışmak. (*Bor –Nğ.)

bağrını yerden kaldırmak 1. Yardım etmek. (*Elmalı –Ant.) **2.** [→**bağrı kalkmak - 1**]

bağrınmak [→**bağırınmak**]

bağrıntı (I) Gürültü. (*Akyazı –Kc.)

bağrıntı (II) [→**bağana** (I) - **1**]

bağrı pişmek Istırap çekmek, içi yanmak. (–Ks.)

bağrı taşlı Çok dert çekmiş: *Gözü yaşlı, bağrı taşlı anacığım.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

bağrı yanık Bağrı yanık. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bağrıyarık Karnıyarık (yemek). (Ortaköy *Çal –Dz.)

bağrıyırtık Cömert. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

bağrı yoḫa [→**bağrı yufka**]

bağrı yoka [→**bağrı yufka**]

bağrı yufka [**bağrı yoḫa, bağrı yoka, bağrı yuḫa, bağrı yuka, bağrı yüfka, boğrı yufka**] Yufka yürekli, merhametli. (Yayla, Bunak *Tefenni, Kozluca, Çeltikçi, Çeliş –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Beylerli, Kırlı –Dz.; Alanlı –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Falaka *Bayındır –İz.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Kü.; Bozan –Es.; –Bo.; *Taşköprü –Ks.; *Zile –To.; –Gm.; ve köyleri; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Afşin, Taşoluk *Göksun, –Mr.; *Gürün –Sv. ve çevresi; *Boğazlayan –Yz.;

Çukurkuyu *Bor, –Nğ.; Çukurbağ, Görmel, Uğurlu, *Ermenek –Kn.; *Anamur, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; Karadere *Gündoğmuş, *Elmalı –Ant.; *Milas –Mğ.)

[bağrı yoḫa]: (–Çr.; *Boyabat –Sn.)

[bağrı yoka]: (Güzelsu *Akseki –Ant.)

[bağrı yuḫa]: (*Taşova –To.; Mavrangel, –Gm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Gürün –Sv.)

[bağrı yuka]: (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, Devri *Bucak, *Çal, Tekkeköy –Dz.; Saray –Çkr.; –Ama. ve çevresi; *Göksun ve köyleri, *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Mersin ve köyleri –İç.)

[bağrı yüfka]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

[boğrı yufka]: (*Ayvacık –Çkl.)

bağrı yuha [→**bağrı yufka**]

bağrı yuka [→**bağrı yufka**]

bağrı yüfka [→**bağrı yufka**]

bağrsuk (I) [→**baarsak**]

bağrsuk (II) Yüzü kansız, ince yapılı (kimse). (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bağru [→**bağana** (I) - 1]

bağsağma Bağbozumu. (Tekmil, Harput –El.)

bağsal [→**bağlama** (VIII)]

bağsalamak Eziyet etmek. (Güney, *Eşme –Uş.)

bağsamak [→**boğasamak**]

bağsara [→**bağsıra** - 2]

bağsıra [**bağsara**] **1.** Sisli havalarda yapraklar üzerinde beliren ıslaklık, çiğ. (Kırca *Bolvadin –Af.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Kayapa –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz ve köyleri –Krk.) **2.** Çiğin bağlarda yaptığı hastalık. (*Lüleburgaz ve köyleri –Krk.)

[bağsara]: (Tepe *Seben –Bo.)

3. Bostan yapraklarını ve ekinleri yakan, kavun ve karpuzu bozan hastalık. (*Çatalca ve köyleri –Ist.)

bağşış 1. [→**bāşış**] **2.** Geline düğünde veya düğünden sonra bağışlanan para. (*Şavşat köyleri –Ar.)

bağşiş [→**bāşış**]

bağu 1. Parti, kısım. (–Yz.) **2.** Mısır ve eşya konulan ambar. (*Hopa –Ar.)

bağuk Boğuk (ses). (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

bağumlamak Parçalamak, ağacı eşit parçalara bölmek. (–Ezc.)

bağura [→**bağırya**]

bağurganı [→**bağırgan** (I)]

bağutlan [→**bağırtlak** (V) - 1]

bağvancı [→**bağman** (I)]

bağvand [→**bağman** (I)]

bağ yaprağı [→**bağa yaprağı** - 1]

bah 1. Evet, peki, olur, öyle anlamında edat: - *Kız güzel mi?* - *Bah*, - *Bayrama gidecekmisin?* - *Bah.* (Güney *Eşme, –Uş.; Kozak –İz.; Akviran *Salihli, *Akhisar –Mn.; Nilüfer –Brs.; Hisarcık *Osmaneli, Kümbet *Gölpazarı –Bil.; Budaklar, *Adapazarı, –Sk.; *Akyazı, Akhisar *Geyve –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Mangırlar, *Ereğli, Amasra *Bartın –Zn.; *Abana, Evrenye *İnebolu –Ks.; –Çr.; –Sv.; Kayapa –Ed.) **2.** [→**ba, bā** (I) - 1] **3.** Belki. (*Kandıra –Kc.)

baha (I) [→**bağ** (III)]

baha (II) [→**ba, bā** (I) - 1]

bahaç Mısır unundan yapılan ekmek. (Şemseddin –Gr.)

bahaçlanmak Katılaşmak, pıhtılaşmak. (–Ama. ve çevresi)

bahak Çok öksürüklü (kimse) : *Bizim bahak Ahmet yine başladı.* (Balkı *Ilgın –Kn.)

bahaklaşmak Lekelenmek, beneklenmek: *Çocuk doğuracak kadınların yüzleri bahaklaşır.* (Kaboğlu –Zn.)

bahal Tarçın. (*Boyabat –Sn.)

baḫale [→**ba, bā** (I) - **1**]

bahalı [**bahallı**] Pahalı. (Bekilli *Çal –Dz.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Çilehane *Reşadiye –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –Gaz.)

bahalığ Pahalılık. (Kerkük)

bahallı [→**bahalı**]

bahan Bana. (Harput, –El.)

bahana (I) Sebep, bahane. (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Akyazı çevresi –Kc. ; Saray –Çkr.; –Mr. ve çevresi)

bahana (II) [→**behni, béhni**]

bahana (III) [→**bağana** (I) - **1**]

baḫanaḫ **1.** [→**bakanak** (I) - **1**] **2.** [→**bakanak** (I) - **2**] **3.** [→**bakanak** (I) - **3**]

baḫanak (I) **1.** [→**bakanak** (I) - **1**] **2.** [→**bakanak** (I) - **2**] **3.** [→**bakanak** (I) - **3**] **4.** [→**bakanak** (I) - **4**]

baḫanak (II) [→**bakanak** (II)]

bahank [**baak** (II) - **1, banak** (III)] Vücutta ve elde meydana gelen beyaz benekler. (*Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; –Kü.)

[**baak** (II) - **1**] : (Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.)

[**banak** (III)] : (*Nazilli ve köyleri –Ay.; –Ba.)

bahar (I) **1.** Zeytin çekirdeği ve ceviz büyüklüğündeki kavun. (*Susurluk –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Osmaneli –Bil.) **2.** Yeşillik, yenilebilen otlar. (–Kü.) **3.** Sigara tütünü. (Genek –Mğ.) **4.** Karabiber, karanfil, ceviz ve tatlı kabuk gibi şeylerin unu ve bundan pişirilen kahve. (Devri *Bucak –Brd.)

bahar (II) Gusülhane. (Üçüyük *Altıntaş –Kü.)

bahara [**buhuru**] **1.** Ocak. (*Kuşadası –İz.)

[**buhuru**] : (*Bartın –Zn.)

2. [→**buharı** - **1**]

baharcık [→**bağarcık** (I)]

baharcik [→**bağarcık** (I)]

bahargan Güneyde yaz kış, yeşil olan yer, mera. (*Kemaliye –Ezc.)

bahar guşu Gök renkli, güvercin büyüklüğünde, eti yenir bir kuş. (Emirşahlar *Silifke, *Anamur –İç.)

baḫarı [→**buharı** -**1**]

baharın Baharda, bahar vakti. (Sıyrınlık *Suşehri –Sv.; Emirşahlar *Anamur –İç.; *Gazipaşa –Ant.)

baharını almak Taze ota konmak, çok yeşillik yemek: *Hayvanlar bu sene baharını alamadı. Biz baharımızı aldık; bol bol marıl yedik.* (*Bor –Nğ.)

bahari Toptan alınan herhangi bir mal: *Şu kadar liraya bir bahari aldım.* (Karaözü *Gemerek –Sv.)

baḫarkor Bakarkör. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

baharlı Tadımında acılık bulunan: *Baharlı turp.* (*Bor –Nğ.)

baharna [→**bahrana** (I)]

bahasınmak Pahalı bulmak. (Höyük *Alaca –Çr.)

baḫban Et siniri: *Bu et de hep bahban imiş.* (Kaşköy *Gürün –Sv.)

bahca [→**bāça**]

bahça [→**bāça**]

bahça bahçalamak [→**bahçalamak**]

bahçalamak [**bahça bahçalamak**] Fındık ağaçlarının küçük ve kuru dallarını temizlemek. (Danışman *Fatsa –Or.)

[**bahça bahçalamak**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bahçeotu Yaz sebzeleriyle yapılan yemek, türlü: *Bugün bahçeotu pişir.* (Sancaklıboz –Mn.)

baḫdavar [**baḫdavarlı, baḫdavarrı, bahtavar, baḫtuli**] Bahtiyar, mutlu, talihli. (*Iğdır –Kr.)

[**baḫdavarlı**]: (*Erciş –Vn.)

[**baḫdavarrı**]: (*Erciş –Vn.)

[**bahtavar**]: (–Ezm. ve çevresi)

[**baḫtuli**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.)

baḫdavarlı [→**baḫdavar**]

baḫdavarrı [→**baḫdavar**]

bahdeniz [→**baḫteniz**]

baḫıcı [→**bakımcı - 1**]

bahılmak Bakılmak. (–Gaz.)

baḫıma baḫmak Fala bakmak. (Aşudu *Darende –Ml.)

baḫıma baktırmak Fala baktırmak. (–Gaz.)

baḫımcı [→**bakımcı - 1**]

baḫımlı Bakımlı. (*Bor –Ng.)

bahınmak [→**bakınmak**]

baḫır (I) Ocak önlüğü. (Bayırköy *Gelibolu –Çkl.)

baḫır (II) [→**bakır - 1**]

bahış Bahis, iddiasında haklı çıkacak tarafa birşey verilmesini kabul eden sözleşme: *Sarı Amatıla, Kocakulak bahış tuttular.* (Yayla *Tefenni –Brd.)

bahidi Deli, serseri. (Namrun *Tarsus –İç.)

baḫiyer Bakıyor. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bahla [→**bakla** (I)]

baḫmak Bakmak. (Kesirik –El.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor, –Ng.)

bahmant [→**bağman** (I)]

bahna 1. [→**behni, béhni**] **2.** Odunluk. (*Safranbolu –Zn.)

bahor İki hörgüçlü erkek deve. (Ilıpınar *Foça –İz.; *Yerköy –Yz.; *Gündoğmuş çevresi –Ant.)

bahraç (I) [→**bakır - 1**]

bahraç (II) Tunçtan dökülmüş aşık. (–Çr.)

baḫraḫ [→**bakır - 1**]

bahrana (I) [**baharna, bakrana**] Küme, grup, kafile. (*Dinar, –Af.; *Eşme köyleri –Uş.; Ürkütlü *Bucak –Brd.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Kavakiçi, Yenice *Simav, –Kü.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Bertiz –Mr.; Tapaç, –Yz.; Çukurkuyu *Bor –Ng.; Karaçulha –Mğ.)

[**baharna**]: (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Furunlu *Bayındır –İz.)

[**bakrana**]: (Minnetler –Ba.)

bahrana (II) Fındık çuvallarının toplandığı yer. (Eskipazar –Or.)

bahşış [**bakşış**] Evlenecek erkeğin kız tarafına verdiği para ve eşya, başlık. (Küçükhol *Of –Tr.)

[**bakşış**]: (*Güneyce –Rz.)

bahtabakan [**bahtabakar, beḫtibeḫti**] **1.** Bukalemun: *Bahtabakan benim talihimi kara gösteriyor.* (Buhayvanın üzerine, bir kimseye ait bir şeyi örtüp, biraz bekledikten sonra açılır, eğer hayvan karardıysa

bahtının kötü, beyazlaşmışsa iyi olduğuna inanılır). (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**bahtabakar**]: (Darısekisi *Mersin –İç.)
[**beḫtibeḫti**]: (–Hat. köyleri)
2. [→**bakımcı - 1**]

bahtabakar [→**bahtabakan - 1**]
bahtavar [→**baḫdavar**]
bahtcı [→**bakımcı - 1**]
bahtenes [→**baḫteniz**]
baḫtenis [→**baḫteniz**]
baḫteniz [**bahdeniz, bahtenes, baḫtenis, baḫtunez, bakdanos, baktenis, beḫtenis, beḫteniz, bektenis, bodünüs**] Maydanoz. (*Birecik –Ur;. *Kilis, –Gaz.; Kırıkhan, Amik *Geyikdağı –Hat.)
[**bahdeniz**]: (–Gaz.)
[**bahtenes**]: (–Ank.)
[**baḫtenis**]: (*Reyhanlı Türkmenleri –Hat.)
[**baḫtunez**]: (–Dy.)
[**bakdanos**]: (–Md.)
[**baktenis**]: (–Mr.)
[**beḫtenis**]: (–Hat. köyleri)
[**beḫteniz**]: (–Ur.; *Kilis –Gaz.)
[**bektenis**]: (–Hat.)
[**bodünüs**]: (Darısekisi *Mersin–İç.)

bahtivar Bir çeşit türkü. (–Brd.)
baḫtuli [→**baḫdavar**]
baḫtunez [→**baḫteniz**]
baildemeğ Keçi melemek. (Kerkük)
bajala 5-6 aylık çocuklarda görülen bir hastalık ki, çocukların karnı ağrır. (Kerkük)
baji [→**bacey**]
bāk Esrar otu, afyon. (*Lapseki –Çkl.)
baka (I) Bak: *Baka neler yapıyor.* (Hereke *Seferihisar –İz.)
baka (II) Dik (çift demiri için). (Genezin *Avanos –Krş.)
bakacak (I) [**bakacık, bakaçak, bakıcak, bakıt, bakmaç**] **1.** Bir tepede çevresinin en iyi görülebildiği yüksek yer, gözetleme yeri. (Küçükkuyu *Ayvacık –Çkl.; *Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce, Aşağısoku –Bo.; Çengelköy –Ist.; *İnebolu –Ks.; –Sm.; Zana –Ama.; Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye, *Akkuş –Or.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Keçek *Oltu –Ezm.; Armudan –Eze.; *Datça, *Fethiye ve köyleri –Mğ.; –Ed.)
[**bakacık**]: (–Ama. ve çevresi)
[**bakaçak**]: (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)
[**bakıcak**]: (İğdir *Çivril –Dz.; Çöğürler –Kü.)
[**bakıt**]: (Unurla –Ant.)
[**bakmaç**]: (Dere –To.)
2. Balkon. (–Brs.; Orta –Çkr.; –Ed.) **3.** Pencere. (*Daday –Ks.) **4.** [→**bakanak** (III)]

bakacak (II) Güzel, manzaralı: *Ne bakacak ördek. Evleri var bakacak, O yar beni yakacak.* (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Ist.)
bakacak (III) Evliyaların mezarı, türbe: *Çocuk hasta, bir kerede Niharuz'daki bakacağa götüreceğim.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
bakacık [→**bakacak** (I) - **1**]
bakaç Dürbün. (Pürez *Kadınhanı –Kn.)
bakaçak [→**bakacak** (I) - **1**]
baka hey 1. "Bak bana" anlamında hitap: *Baka hey Amet be!* (*Edremit göçmenleri –Ba.) **2.** Demek ki: *Baka hey gideyir ha!* (*Edremit göçmenleri –Ba.)

bakal (I) [**bakkal, bakul, bukal**] Karatavuk. (Sarıidris, Akçaşar *Eğridir –Isp.; Irgıllı *Çivril –Dz.; Zeytinli *Edremit –Ba.; Umurbey *Gemlik –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; Feneryolu –Ist.; *Devrek, *Bartın, Aliköy, Çayır *Çaycuma, Kaboğlu –Zn.; *İnebolu, *Cide –Ks.; Saray –Çkr.; –Sn.; Balcalı *Çarşamba –Sm.; Yayla *Mersin –İç.)

[**bakkal**]: (Alanlı –Ay.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Mut köyleri –İç.)

[**bakul**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)

[**bukal**]: (Aydınlı *Gebze –Kc.)

bakal (II) Manav, sebzeci. (–Md.)

bakalak (I) **1.** Bekleyici, gözleyici: *Çocuğa bakalak ol. Bakalak ol da bahçeye sığır girmesin.* (*Sarayköy köyleri, *Çal, *Çivril –Dz.; –Ba. ve çevresi; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; İncirköy *Fethiye –Mğ.) **2.** Bakarak, gözetleyerek: *Geldiğim yerlere bakalak geldim*; *inek filan görmedim.* (Yayla *Tefenni, Kozluca, Çeliş, Çeltikçi –Brd.; İğdir *Çivril –Dz.)

bakalak (II) Boz renkli, tepeli bir çeşit tarla kuşu. (Körküler *Yalvaç –Isp.; *Sivrihisar –Es.)

bakalak olmak [**bakarak olmak, bakar olmak**] Beklemek, göz kulak olmak: *Şurada dur da Ahmed'e bakalak ol.* (Ulubey –Uş.; İshaklı *Çivril –Dz.; –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra –Kc.)

[**bakarak olmak**]: (–Çkr.; Aynadağı *Mersin –İç.)

[**bakar olmak**]: (Peşman *Daday –Ks.)

bakale [→**ba, bā** (I) - **1**]

bakamak Hayvanın mahmuz tırnağı: *Horozun bakamağına bak.* (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

bakanak (I) [**baḫanaḫ - 1, 2, 3; baḫanak** (I) - **1, 2, 3, 4; bakınak** (I) - **1, 2, 3; bıkanak - 2**] **1.** Geviş getiren hayvanların körelmiş tırnakları. (Yassıviran *Senirkent, *Eğridir köyleri, Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; Devri, Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Çal –Dz.; Bornova –İz.; Yeniköy, Minnetler –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa, Nilüfer –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Şücaettin *Seyitgazi, Tokat –Es.; *Darende –Ml.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Şereflikoçhisar, Çalış *Haymana –Ank.; –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Ermenek köyleri –Kn.; *Kadirli –Ada.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**baḫanaḫ - 1**]: (Aşudu *Darende –Ml.; *Kangal ve köyleri, Tekeraha *Gürün –Sv.)

[**baḫanak** (I) - **1**]: (–Çr.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.)

[**bakınak** (I) - **1**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Alayunt –Kü.)

2. Geviş getiren hayvanların tırnaklarının arası. (*Senirkent, *Ulubor-lu –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Çal –Dz.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; Bayadı –Or.; *Göksun –Mr.; Bey, Uruş –Ank.; *İncesu –Ky.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**baḫanaḫ - 2**]: (Aşudu *Darende –Ml.)

[**baḫanak** (I) - **2**]: (–Ky.)

[**bakınak** (I) - **2**]: (Yayla *Tefenni –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, İğdir *Çivril, Kızılcabölük –Dz.; –Mğ.)

3. Geviş getiren hayvanların tırnak-

ları. (*Bolvadin –Af.; *Lapseki –Çkl.; –Kc.; –Bo, *Kilis –Gaz.; Hunu, Senin, Türkçayırı *Afşin –Mr.; Emirler *Balâ, Karaköy *Nallıhan –Ank.; –Krş.; Karaviran *Bozkır –Kn.)

[**baḫanaḫ - 3**]: (*Gürün –Sv.)

[**baḫanak** (I) - **3**]: (–Gaz.)

[**bakınak** (I) - **3**]: (Kılandıros *Sandıklı –Af.; Hortma *Acıpayam –Dz.)

[**bıkanak - 2**]: (*Safranbolu –Zn.; –Ks.)

4. Atın ve geviş getiren hayvanların bileği. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Ünüp –Çkr.; –Ama. ve çevresi; –Ky.; Bostanlar *Bahçe –Ada.)

[**baḫanak** (I) - **4**]: (Dağu –Sv.)

5. Hayvanların arka bacağı ile karnının birleştiği yerdeki tersine dönen tüyler: *Hayvanın bakanağı küçüğürek, pek büyümeyecek.* (Uğurlu *Ermenek –Kn.) **6.** Koyun bacağı. (*Çivril –Dz.)

bakanak (II) [**baḫanak** (II)] Göz, gözbebeği: *Bakanağın çıksın!* (–Isp.; –To.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; –Nğ.; –Ant.)

[**baḫanak** (II)]: (*Bor –Nğ.)

bakanak (III) [**bakacak** (I) - **4, bakar, bakbakı** (I) - **1, bakıncak** (I) - **1**] Ayna. (Beyce *Simav –Kü.; *Sarıyer –Ist.; Hamurcu, Kızılviran *İncesu –Ky.)

[**bakacak** (I) - **4**]: (*Lapseki –Çkl.)

[**bakar**]: (–Ml. ve çevresi)

[**bakbak** (I) - **1**]: (–Ada.)

[**bakıncak** (I) - **1**]: (Bereketli *Tavas –Dz.; Aşağıbüyük *Sungurlu –Çr.)

bakar [→**bakanak** (III)]

bakara [**bakare, bekere** (I) - **1**] Makara. (Akçaşar *Eğridir, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Çr.; Kızılköy –To.; –Mr.; *Bor –Nğ.; Köfünye *Lârnaka, Kıbrıs)

[**bakare**]: (Başköy *Uluborlu –Isp.)

[**bekere** (I) - **1**]: (–Ur.; *Kilis –Gaz.; –Hat. ve köyleri; –Ank.; *Bor –Nğ.; Mençek *Ermenek, *Karaman, Zıvarık *Cihanbeyli, –Kn.; Darısekisi ve çevresi –İç.)

bakaraca Dam loğlarını çekmek için tahtadan yapılmış aygıt. (*Tarsus –İç.)

bakarak olmak [→**bakalak olmak**]

bakare [→**bakara**]

bakar olmak [→**bakalak olmak**]

bakas [→**bagas**]

bakasya Boz renkli, uzun gagalı, kekликten küçük bir kuş. (–Isp.)

bakavu Köpeklerin boynuna takılan çivili tasma. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

bakayazmak Bakadurmak. (*Düzce –Bo.)

bakbakı (I) **1.** [→**bakanak** (III)] **2.** Dış görünüş, manzara. (–Ada.)

bakbakı (II) İlenç olarak kullanılan bir söz: *Gözüne bakbakı yapışa.* (–Gaz.)

bakçıvancı Bahçıvan.(*Antakya–Hat).

bakdanos [→**baḫteniz**]

bakén Bakayım. (–Dz.)

bakgal [**bakgalcı**] Bakkal. (Bekilli *Çal –Dz.; Anaraş *Sürmene –Tr.; –Gaz.)

[**bakgalcı**]: (Hasanoğlan –Ank.)

bakgalcı [→**bakgal**]

bakı (I) Devamlı: *Sen burada bakı kal.* (–Rz.)

bakı (II) Fal: *Bakıcının bakısı, karpuzcunun cakısı.* (–İz.)

bakı (III) Besleme: *Bu sığır el bakışı.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

bakıcak [→**bakacak** (I) - **1**]

bakıcı (I) [→**bakımcı** - **1**]

bakıcı (II) **1.** Dadı: *Bakıcı çocuğa iyi bakıyor.* (Sincan *Divriği –Sv.) **2.** Görücü: *Kıza bakıcı gönderdiniz mi?* (Dereköy *Acıpayam –Dz.)

bakılak Karaçalı kozası. (–Ba.)

bakıldak (I) **1.** Fasulye, nohut, bakla, bezelye, mercimek, yulaf, pirinç, susam gibi bitkilerin başakları. (*Eşme ve çevresi –Uş.; *Eğridir köyleri –Isp.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa, Hançerli, Nilüfer –Brs.; Bozan –Es.; Çamlı *Ayaş, Çalış *Haymana –Ank.) **2.** Taze fasulye. (*Karamürsel –Kc.; Kışlacık –Ank.) **3.** Harmanda çıkan çürük tane: *Bu sene bakıldak çıkmadı.* (Bornova –İz.; –Brs.)

bakıldak (II) Serçeden büyük, tepeli, eti yenir bir çeşit kuş. (Dişli, Eğret *Bolvadin –Af.)

bakıldak otu Susam. (Bereketli *Tavas –Dz.)

bakıma bakıtmak Fala baktırmak. (*Elmalı –Ant.)

bakım bakmak Fal bakmak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

bakımcı [baḫıcı, baḫımcı, bahta bakan - 2, bahtcı, bakıcı (I), **baklacı** (I)] **1.** Falcı. (Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Alaşehir –Mn.; –Kü.; Aliköy, *Çaycuma –Zn.; –Ks.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, Taşoluk *Göksun, –Mr.; *Antakya –Hat.; *Kangal ve köyleri, *Gürün –Sv.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; Uzuncaburç *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)

[baḫıcı]: (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[baḫımcı]: (–Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Kırıkhan, Amik, Geyikdağı –Hat.; *Gürün –Sv.; *Silifke –İç.)

[bahta bakan - 2]: (–Ada.)

[bahtcı]: (Çıtak *Çivril –Dz.)

[bakıcı (I)**]:** (–To.; *Bor –Ng.; Kayapa –Ed.)

[baklacı (I)**]:** (–Çr.)

2. Orman bakım memuru: *Korkmayın bakımcı bugün şehire gitti, serbestçe oduna gidin gelin.* (Görmel *Ermenek –Kn.)

bakınak (I) **1.** [→**bakanak** (I) - **1**] **2.** [→**bakanak** (I) - **2**] **3.** [→**bakanak** (I) - **3**]

bakınak (II) Bakıma muhtaç (kimse). (–Sm.)

bakıncak (I) **1.** [→**bakanak** (III)] **2.** Nişangâh. (Hisarlıkaya *Polatlı, *Keskin –Ank.)

bakıncak (II) Balta. (Bakraz *Bozüyük –Bil.)

bakındı Bak şimdi. (Fadıl *Orhaneli –Brs.)

bakınmak [bahınmak, balsınmak] Doktora muayene olmak, tedavi olmak. (İncesu *Dinar –Af.; Yassıviran, *Senirkent, Çaltı *Gelendost –Isp.; Gökçeyaka *Yeşilova, Yusufça *Gölhisar, *Tefenni –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Ulucak *Menemen, Tepeköy *Torbalı –İz.; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; Cumayanı –Zn.; *İskilip –Çr.; Engiz *Bafra

–Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Kızılca *Artova, Kızılköy, Bizeri –To.; –Or.; –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Ezc.; –Mr. ve çevresi; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; Murvadı *Ermenek, *Karaman, –Kn.; Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.; Köfünye, Lârnaka, Kıbrıs)

[bahınmak]: (–Çr.)

[balsınmak]: (Afşar *Pınarbaşı –Ky.)

bakıpbamıŋğ Bakıyor musun?: *Kuzuları güzel bakıp bamıŋğ?* (Kale *Tavas –Dz.)

bakıp çekmek 1. İhtimam göstermek: *Elimden geldiği kadar bakıp çektim amma, ecele derman bulunmuyor ki!* (*Bor –Nğ.) **2.** Beslemek: *Yıllarca bakıp çektim, büyüttüm de, sonunda bir çift sözle ödedi.* (*Bor –Nğ.)

bakıp görmek Bir işin, bir isteğin yerine getirilmesi için çare araştırmak: *Gayrı sen bilin, bak gör bu işimi bitir.* (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.)

bakır [bağreç, baḫır (II), bahraç (I), baḫraḫ, bakırca, bakıreç, bakrak, bakreç, barhaç, barhıç, barīc, barkaç, bokı, bokraç] 1. Bakraç, kova, helke. (İshaklı, Dişli *Bolvadin, Çiftlik *Dinar, –Af.; Sirge *Eşme –Uş.; Akçaşar *Eğridir, İlyas, Senir, Hamidiye, Hamallar, Saracık, Kozluca *Keçiborlu, Çünür, Gönen –Isp.; Bedirli, Çuvallı, Gençali, Çeltik, Örencik, Güney, Kavak *Yeşilova, Anbarcık *Gölhisar, Yayla, *Tefenni, Devri *Bucak, –Brd.; Garipköy, Bereketli, Kızılca, Tilkili, Hırka *Tavas, *Acıpayam ve köyleri, Çıtak, Bulkaz, İğdir, *Çivril, Denizler, Bekilli, Ekse, Ortaköy *Çal, Sarımahmutlu, Kırandamı, Kadıköy *Buldan, Beylerli, –Dz.; Sürez *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; Kıratlı *Dikili, Ulucak *Menemen –İz.; Susurluk, *Bigadiç, Kerem *Burhaniye, –Ba.; Fili *Biga, Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Yenice, Eğrigöz *Emet –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Bozan, –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce, *Gerede –Bo.; Aliköy *Çaycuma, Cumayanı –Zn.; –Sm.; *Merzifon köyleri, –Ama.; Bizeri –To.; Haçevera *Maçka –Tr.; *Kelkit köyleri –Gm.; –Yz.; *Ermenek –Kn.; Kışla *Elmalı, –Ant.; *Bodrum, *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Saray –Tk.)

[bağreç]: (*Alaşehir –Mn.)

[baḫır (II)]: (–Dy.)

[bahraç (I)]: (Kızılköy –To.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)

[baḫraḫ]: (*Boyabat –Sn.)

[bakırca]: (*Sandıklı –Af.; Yenice *Emet –Kü.; Alpanos *Seyitgazi –Es.)

[bakıreç]: (Karahisar *Tavas –Dz.)

[bakrak]: (*Akyazı çevresi –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; *Vezirköprü, Mardar *Bafra, Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Erbaa –To.; –Sv.)

[bakreç]: (–Brd.; Alanlı –Ay.; Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[barhaç]: (–To.; *Ağın, *Keban –El.; Çoğulhan *Afşin –Mr.; Çöplü *Gürün, *Kangal –Sv.)

[**barhıç**]: (*Gürün –Sv.)
[**barīç**]: (*Nazimiye –Tn.)
[**barkaç**]: (*Zile –To.; Fındıklı *Keşap –Gr.; Telin *Gürün, İğdeli *Gemerek –Sv.)
[**bokı**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)
[**bokraç**]: (–Dy.)
2. Tencere. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

bakır ağacı Omuzda bakraçla su taşımak için kullanılan ağaç. (Avarız –Ed.)

bakır bağcığı Dere kenarlarında yetişen bir çeşit sarmaşık. (Minnetler –Ba.)

bakırbasma 1. Vücudun yer yer kızarması ile beliren bir hastalık: *Bizim kız bakırbasma olmuş.* (*Alaşehir, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Savaştepe –Ba.; *Ayvacık –Çkl.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Kurşunlu –Çkr.) **2.** Dizlerden aşağıda çıkan yara. (Hasanoğlan –Ank.)

bakırca [→**bakır - 1**]

bakırcak Yemek pişirmeye ve su ısıtmaya yarayan tek kulplu bakır kap. (*Bor, –Ng.)

bakırcık Küçük bakraç. (*Mustafa Kemal Paşa, Nilüfer –Brs.; *Akyazı çevresi –Kc.; Çayırdere *Silivri –Ist.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

bakır çakır Kapkacak: *Beş on bakır çakır var şunları kalaylatacağım.* (*Sungurlu –Çr.)

bakırdan Mısır unundan yapılan yemek, kaçamak. (*Gemlik –Brs. göçmenleri)

bakıreç [→**bakır - 1**]

bakır gibi Çok kurumuş anlamında sıfat. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

bakır hava Yüksek bulutlu kuru hava. (Akçaşar *Eğridir, Gönen –Isp.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

bakırı gır [→**bakır kırı**]

bakır kır [→**bakır kırı**]

bakır kırı [**bakırı gır, bakır kır**] Boz renk, at donu: *Alinin* aldığı at bakır kırı. (–Brd.; Yeniköy –Ba.; *Beykoz –Ist.)
[**bakırı gır**]: (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
[**bakır kır**]: (–Ama. ve çevresi)

bakır tutmak Bakır çalmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

bakıt [→**bakacak** (I) - **1**]

bakıtcı Cadı: *O kızın gönlü olur, bakıtcılar sağ olsun.* (Dedesil *Acıpayam –Dz.)

bakıtmak Büyü bozdurmak. (–Kü.)

bakıvesin Bakıversin: *Biraz bakivesin.* (–Brs.)

bāki Yeter, kâfi: *Bugün çalışmamız bu kadarlık bāki olsun.* (Örencik *Yeşilova –Brd.)

bakindi Herhalde. (*Acıpayam –Dz.)

bakkal [→**bakal** (I)]

bakla (I) [**bahla, bekle, boklo**] Fasulye. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Körküler –Isp.; Ortaköy *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; *Akyazı ve çevresi –Kc.; İğneciler *Mudurnu, Aşağısoku –Bo.; *Sarıyer –Ist.; Aliköy *Çaycuma, Adatepe *Devrek, Cumayanı –Zn.; *Taşköprü –Ks.; –Çr.; –Sn.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, *Maçka ve köyleri, Küçükhol *Of, –Tr.; Kızılca *Artova –To.; *Kelkit ve köyleri –Gm.; Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; –Yz.; Koyunbaba *Kale-

cik, Kıbrıs –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; Durlaz, Zanapa *Ereğli, *Hadım –Kn.)

[**bahla**]: (Hasanoğlan –Ank.)

[**bekle**]: (–Bt.)

[**boklo**]: (Telin *Gürün –Sv.)

bakla (II) Zincir halkası. (Bulkaz, İğdir *Çivril –Dz.; –İz.; –Brs.; –Kü.; *Kandıra –Kc.; –Ist.; –To.; *Elmalı –Ant.)

bakla (III) Beyaz siyah renkli bir yılan. (Karaseki *Bucak –Brd.)

baklacı (I) [→**bakımcı - 1**]

baklacı (II) Ufak levrek balığı. (Çardak *Lapseki –Çkl.)

baklaçalısı Ekin tarlalarında yetişen, yeşil meyveli, baklagilllerden bir bitki. (Ortaköy *Çal –Dz.)

baklağı [**baklavı, baklavu**] **1.** Baklava. (Dişli *Bolvadin –Af.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[**baklavı**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Bereketli, Karahisar *Tavas –Dz.)

[**baklavu**]: (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

2. Ekmek, susam, ceviz ve pekmezden yapılan bir tatlı. (Bekilli *Çal –Dz.)

bakla kır [→**bakla kırı**]

bakla kırı [**bakla kır**] Üzerinde kara benekler bulunan beyaz at donu. (Atabey –Isp.; *Lapseki –Çkl.; *Kandıra –Kc.; –Nğ.)

[**bakla kır**]: (Bademağacı –Ant.)

baklalı keklik Göğsünde kara benekler bulunan keklik. (Uluborlu –Isp.)

baklalık Fasulye tarlası. (Gökçekışla –Yz.)

bakla soğan Bakla zamanı çıkan bir çeşit soğan. (–Gaz.)

baklava Bakladan yapılan bir yemek. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

baklava eleği İpekten yapılan bir elek cinsi. (–Ank.)

baklavı [→**baklağı - 1**]

baklavu [→**baklağı - 1**]

bakle Bakla. (–Md.)

bakmaç [→**bakacak** (I) - **1**]

bakoz Ağaç temellerin küçük parçaları: *Misafir odasının bakozları hafif kaldı.* (*Çarşamba köyleri –Sm.)

bakraç 1. Kulplu tencere. (Başköy, Karahisar *İncesu –Ky.; –Ezm.) **2.** 700 kiloya kadar kömür alabilen, vapur vinciyle kayıktan kömürü taşımaya yarayan sacdan yapılmış kap. (–Zn.)

bakrak [→**bakır - 1**]

bakrana [→**bahrana** (I)]

bakreç [→**bakır - 1**]

baksağa Baksana. (*Devrek –Zn.)

bakşış [→**bahşış**]

bakşiş Bahşiş. (Manastır, Yugoslavya)

baktenis [→**bahteniz**]

baktıydın Baktıydım: *Bir baktıydın orada oturuyormuş.* (*Çal, –Dz.)

bakul [→**bakal** (I)]

bal (I) Yanak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sırçalı, *Safranbolu, –Zn.)

bal (II) [**balcık - 1**] Ağaç balı: *Balı yiyen insanlar vardır.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

[**balcık - 1**]: (Kıratlı *Dikili –İz.)

bal (III) [**balam**] **1.** Erkek kardeş: *Faruk'un balı geliyor.* (Göbekviran *Gürün –Sv.)

[**balam**]: (–Ezm.; İmrallı *Yıldızeli –Sv.)

2. Kardeş. (–Ank.; –Kn.) **3.** küçük kız çocuk. (*Seydişehir –Kn.)

bal (IV) Çocukların oyun oynadıkları aşıkların girintili çıkıntılı kısımları. (–Çr.)

bala (I) [**balaca, balaḫ** (I) - **3, balak** (I) - **5, bale**] **1.** Çocuk, yavru, küçük. (–İz.; Dombaylı *Salihli –Mn.; –Ist.; –Brs.; *Merzifon köyleri –Ama. çevresi; Çilehane *Reşadiye –To.; Zarşat, Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun, *Iğdır, Göle *Posof, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.; *Erciş –Vn.; Üstükran, –Bt.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Polatlı –Ank.; *Ereğli, Böğrüdelik *Cihanbeyli, Haha, Argıthanı, Başhöyük *Kadınhanı, –Kn.; –Ada.; Büyükmanika *Saray –Tk.; Kerkük, Bulgaristan)

[**balaca**]: (–Es.; –Ama. köyleri; Taşburun, *Iğdır, *Göle, *Çıldır, *Ardahan, *Posof –Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Kangal –Sv.)

[**balaḫ** (I) - **3**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**balak** (I) - **5**]: (Pişkidağ –Ezc.; Çakırlar *Akşehir, *Cihanbeyli –Kn.)

[**bale**]: (–Bt.)

2. Oğlan çocuğu. (Kerkük) **3.** [→ **balak** (I) - **1**]

bala (II) **1.** Bezden yapılmış bebek. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Çukurkuyu, Kızılca, Zengen *Bor –Nğ.) **2.** Marangozların cila yapmak için kullandıkları içi pamuk dolu bez. (Düzköy, *Keşap –Gr.) **3.** Bulaşık bezi. (–Bil.)

bala (III) **1.** Karamuk. (Alanlı –Ay.; *Fethiye köyleri –Mğ.) **2.** Yabanî bakla. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

bala (IV) **1.** Belâ. (Zarşat *Iğdır –Kr.) **2.** Zor, güç. (Gülpınar *Ezine –Çkl.)

bala (V) [→ **bāli** (I)]

bala (VI) Tatar: *Bala kızının gözleri şiş olur.* (Kayapa –Ed.)

bāla (VII) Buğday ve arpanın içinde bulunan mercimek şeklinde siyah tanecikler. (*Bozdoğan –Ay.)

balaban (I) **1.** Doğan (alıcı kuş). (İsabey *Çal, *Çivril –Dz.; *Bergama –İz.; *Çarşamba –Sm.; Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.; –Ur.; Çiftlik *Kalecik –Ank.; –Kn.; *Mut köyleri –İç.; –Ed.) **2.** Örümcek. (Kızılköy *Ezine, Yahşieli *Bayramiç –Çkl.) **3.** Mayıs böceği. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

balaban (II) [**balacan - 1, balaman** (I), **balasır** (II)] **1.** Şişman, gürbüz (kimse, çocuk). (*Keçiborlu –Isp.; –Mn.; İnönü *Söğüt –Bil.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.; –Sn.; *Zile –To.; Söfker, *Görele köyleri –Gr.; *Kilis, –Gaz.; –Mr.; Çepni, Karaözü *Gemerek –Sv.; –Yz.; –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**balaman** (I)]: (*Kargı –Ks.; *Bor –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn.; Aydınlı, Mankıt –Ada.)

[**balasır** (II)]: (*Bor –Nğ.)

2. Büyük, iri. (*Gelendost –Isp.; Çandarlı *Bergama, Kösedere –İz.; Karaoğlanlı –Mn.; –Ba. ve çevresi; –Brs.; –Kü.; Bozan –Es.; *Kadıköy –Ist.; –Çr.; *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama. çevresi; *Zile çevresi –To.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; Ahırlıkuyu –Ank.; *Ereğli –Kn.) **3.** Yiğit, yakışıklı. (*Maçka köyleri –Tr.)

[**balacan - 1**]: (–Sv. çevresi)

4. Nazlı, cilveli. (*Çeşme –İz.; *Kula –Mn.)

balaban (III) **1.** Kağnı tekerinin çıkmaması için, mazının ucuna takı-

lan çivi. (Karahisar –Ky.; –Nğ.) **2.** Yapının üzerine atılan ağaç, kiriş. (Düzağaç –Ant.)

balaband Kaynatılarak içilen bir ot. (Kızılca *Tavas –Dz.)

balabanlaşmak Şişmanlamak. (Bornova –İz.)

balaca [→**bala** (I) - **1**]

balacan 1. [→**balaban** (II) - **3**] **2.** Sevgili, canım, yavrum: *Balacan neye hiç gelmisen. Kadan, balan ben olam balacan.* (–Ama. Azerî köyleri; –Kr.)

balaçora 1. Pasaklı, pis. (–Ky.) **2.** Kalender. (–Ky.) **3.** Dobra dobra konuşan. (–Ky.)

balada (I) Altı aylık piliç. (–Kn.)

balada (II) Leş. (Suboğaz –Gaz.)

baladız [**balardız, balarış, balarız, balaz, baldız** (II)] **1.** Ağaç, asma filizi, sürgün, fışkın, piç. (Ulubey *Uluborlu, *Eğridir köyleri –Isp.; *Ürkütlü, *Bucak –Brd.; Oğuz, Akalan *Acıpayam, Karataş, Babadağ *Sarayköy, İğdir *Çivril, *Çal köyleri –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli, –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Furunlu *Bayındır –İz.; *Datça –Mğ.)

[**balardız**]: (Sille –Kn.)

[**balarış**]: (–Kn.)

[**balarız**]: (–Kn.)

[**balaz**]: (Kelekçi *Acıpayam –Dz.)

[**baldız** (II)]: (*Eşme ve çevresi –Uş.)

2. [→**balaran**] **3.** Çalılar arasında yetişen, yakacak olarak kullanılan bir bitki. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

baladur Üzüm, incir alıp satanların başı. (–İz.)

baladura [→**badılcan** - **2**]

balafur Geçici alev, saman alevi: *Şu fındık, ceviz kabuklarını sobaya koy da bi balafur yap.* (–Sm.)

balağ (I) [→**balak** (II) - **1**]

balağ (II) [→**balak** (I) - **1**]

balağız (I) [**balavuz**] Balmumu. (Argıthanı –Kn.)

[**balavuz**]: (Çilehane *Reşadiye –To. Karaçay göçmenleri)

balağız (II) Tatlı tatlı konuşan (kimse). (–Ks.)

balaḫ (I) **1.** [→**balak** (I) - **1**] **2.** [→**balak** (I) - **2**] **3.** [→**bala** (I) - **1**] **4.** Güvercin yavrusu. (*Boğazlayan –Yz.)

balaḫ (II) [→**balak** (II) - **1**]

balahur Fırının ikinci tavı: *Fırını tatlı balahurlandırdım, emalayacaım.* (*Çarşamba –Sm.)

balak (I) [**bala** (I) - **3**, **balağ** (II), **balaḫ** (I) - **1, 2**; **ballak**] **1.** Manda yavrusu, malak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Garipköy *Tavas –Dz.; Çulhan *Bozdoğan –Ay.; Ağlı *Küre –Ks.; *Eskipazar –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü, İbik, *İskilip, İmat *Alaca, Satıyüzü, –Çr.; Engiz, *Bafra, *Çarşamba köyleri –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Zana, Sarayözü, Ezine, Ilısın, Efte, Zığala –Ama.; *Turhal, Andıran *Taşova, Çamlıbel *Artova, Çilehane *Reşadiye, *Niksar, *Zile ve köyleri, Almus –To.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye, Damışman *Fatsa, Salman *Akkuş, Sarıca *Gölköy, –Or.; *Kelkit –Gm.; *Doğubayazıt –Ağ.; –El.; –Ur.; Hacılyas, *Koyulhisar, *Zara, Çepni, Karaözü *Gemerek, *Şarkışla, *Kangal, *Yıldızeli, Celikanyurt, Çöplü, *Gürün, –Sv; Çokradan *Çayıralan, *Yerköy, Küçükboynul, Gökçekışla, –Yz.; *Avanos,

Köşker, Zekere –Krş.; *Bünyan, *İncesu, *Pınarbaşı, Köy –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**bala** (I) - **3**]: (–Ezm.)

[**balağ** (II)]: (*Iğdır –Kr.)

[**balaḫ** (I) - **1**]: (Taşburun, *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Çepni *Gemerek, *Kangal ve köyleri, *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı, *Sorgun –Yz.)

[**ballak**]: (–Ky.; –Ay.)

2. Tavşan yavrusu.(*Urla –İz.; –Sv.; –Krş.; Kemerhisar, Ulukışla, *Bor, –Nğ.; Alibey *Çumra, Ayaslar, Balki *Ilgın, Akait, Sille, Bisse, –Kn.)

[**balaḫ** (I) - **2**]: (*Mucur – Krş.)

3. Ayı yavrusu. (–Ezm.; –El.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.) **4.** Kedi yavrusu. (Müsellim, Yapraklı –Çkr.; *İskilip –Çr; –Ezm *Beşiri –Sr.) **5.** [→**bala** (I) - **1**]

balak (II) [**balağ** (I), **balaḫ** (II)] **1.** Donun, pantalonun paçası. (Dombaylı, Salihli, Balbey –Mn.; –Ur.; Süleymaniye *Göksun –Mr.; *Bor –Nğ.)

[**balağ** (I)]: (Kerkük)

[**balaḫ** (II)]: (–Ur.)

2. Kadife. (–Ky.)

balak (III) **1.** [→**bulak** (I) - **2**] **2.** Sulu çamur, batak. (Çıtak *Çivril –Dz.)

balaki [→**balay** - **3**]

balaklacı Gebe manda. (*Niksar ve köyleri –To.; *Ünye ve köyleri –Or.)

balaklamak Manda doğurmak. (*Niksar ve köyleri –To.)

balalamağ, balalamaḫ [→**balalamak**]

balalamak [**balalamağ, balalamaḫ**] Yavrulamak (kedi, köpek gibi hayvanlar hakkında). (–Kr. köyleri; –Ezm.)

[**balalamağ, balalamaḫ**]: (Kerkük)

balalas Aptal, budala, deli. (Haçevera *Maçka –Tr.)

balalı 1. Gebe hayvan. (*Erciş –Vn.) **2.** Yavrusu olan hayvan: *Balalı karga bal yemez.* (*Erciş –Vn.)

balalıtakım Dokuz parçadan ibaret mobilya. (–Ist.)

balam [→**bal** (III) - **1**]

balama (I) Bir çeşit düz ve sert taş. (–İç.)

bālama (II) [**bālıma**] Bağlama, saz. (*Bartın –Zn.; Hasanoğlan –Ank.)

[**bālıma**]: (Karahisar *Tavas –Dz.)

bālamak [**bağlémek, baylamak** (II), **boğamak**] Bağlamak. (–Sm.; –Gaz.; Hasanoğlan –Ank.)

[**bağlémek**]: (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[**baylamak** (II)]: (*Akçaşehir –Bo.; Çilehane *Reşadiye –To.)

[**boğamak**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

balaman (I) [→**balaban** (II) - **1**]

balaman (II) "Mey" de denilen nefesli bir saz, zurna. (–Kr.; –Ezm.)

balaman ağacı Değirmenin çark topunun çevresine çakılan ve iği sıkıştırmaya yarayan ağaç. (Genezgin *Avanos –Krş.)

balambırt [→**balamut** (I)]

balambıt (I) [→**balamut** (I)]

balambıt (II) [**balamut** (II)] Ağaç kesmek için iki kişi tarafından kullanılan büyük testere. (Tahunlu *Mersin –İç.)

[**balamut** (II)]: (Şıhlı, Bakırdağı *Develi –Ky.)

balamır [**balamur - 1**] Kapıların üzerindeki ağaçlarla kerpiç ve taşların arasındaki delik: *Evlerde balamırlara zorlu çabut sokarlar.* (*Mucur –Krş.)
[**balamur - 1**]: (*Mucur –Krş.)
balamırt 1. [→**balamut** (I)] **2.** [→**balaran**] **3.** Dağlarda yetişen bir çalının tohumu. (Kızılköy *Dinar –Af.)
balamıt [→**balamut** (I)]
balamur 1. [→ **balamır**] **2.** Büyük taş. (–Ky.)
balamurt (I) **1.** [→ **balaran**] **2.** [→ **balamut** (I)]
balamurt (II) [**balat** (III)] Pazartesi. (–İz. köyleri)
[**balat** (III)]: (Akalan *Orhaneli –Brs.)
balamut (I) [**balambırt, balambıt** (I), **balamırt - 1, balamıt, balamurt** (I) - **2, balanbut, balemit**] Palamut, çam ve meşe ağacının meyvesi. (*Bolvadin –Af.; Kumdanlı, Sücüllü *Yalvaç, Akçaşar *Eğridir, İğdecik, –Isp.; Çuvallı *Yeşilova, Yayla *Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas, Denizler, İsabey *Çal, *Çivril, Eziler *Buldan, Beylerli, –Dz.; Çulhan, Eymir, *Bozdoğan –Ay.; Karacasu –Bo.; *Nazimiye –Tn.; Çepni *Gemerek, Ortaköy *Şarkışla –Sv.; –Yz.; *Ermenek, *Karaman –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**balambırt**]: (Bekilli *Çal –Dz.; Yenice *Emet –Kü.)
[**balambıt** (I)]: (*Mut köyleri –İç.)
[**balamırt - 1**]: (Çiftlik *Dinar –Af.; *Keçiborlu, Körküler*Yalvaç –Isp.; Kaya *Fethiye –Mğ.)
[**balamıt**]: (Çaltı *Gelendost, *Senirkent –Isp.; *Ermenek köyleri –Kn.; –Ada.)
[**balamurt** (I) - **2**]: (Kösten –Dz.)
[**balanbut**]: (*Alaşehir –Mn.)
[**balemit**]: (*Bor –Nğ.)
balamut (II) [→ **balambıt** (II)]
balanbut [→ **balamut** (I)]
balantı [→ **bağlantı** (I)]
balanuk Bulanık. (–Rz. çevresi)
balar İnce tahta. (Bornova –İz.)
balaran [**baladız - 2, balamırt - 2, balamurt** (I) - **1, balargın, balarık, balarıt, balart**] Taze ve olgun incir. (Yukarıkaraçay *Acıpayam, Köşten –Dz.)
[**baladız - 2**]: (*Elmalı –Ant.)
[**balamırt - 2**]: (Armutlu *Elmalı –Ant.; Kestep *Fethiye –Mğ.)
[**balamurt** (I) - **1**]: (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
[**balargın**]: (Navlu *Yeşilova –Brd.; Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
[**balarık**]: (Güney *Yeşilova –Brd.; *Menemen –İz.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**balarıt**]: (*Kaş –Ant.)
[**balart**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.; Çöğmen *Köyceğiz, Üzümlü *Fethiye –Mğ.)
balardız [→ **baladız - 1**]
balargın [→ **balaran**]
balarık [→ **balaran**]
balarış [→ **baladız - 1**]
balarıt [→ **balaran**]
balarız [→ **baladız - 1**]
balarmak (I) **1.** Büyümek, yetişmek, kanlanmak, canlanmak. (*Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.) **2.** Çoğalmak. (Zana –Ama.) **3.** Şişmek, kabarmak, doğurması yaklaşan hayvanın ferci açılıp genişlemek. (Devri *Bucak –Brd.; Şekveran *Edremit –Ba.;

Bozan –Es.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Saray –Çkr.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Bor, –Nğ.; Yendiğin *Ilgın –Kn.)

balarmak (II) Bir işte kaçamak yapmak. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

bal armıdı [→ **balbardağı - 1**]

bal armudu [→ **balbardağı - 1**]

balart [→ **balaran**]

balasır (I) [**balastır, balavur - 1**] Hatıl. (*Karaman, *Akşehir –Kn.; Tırnak *Silifke, *Mut köyleri –İç.)
[**balastır**]: (Çukurbağ *Ermenek, Kirligeyret, Dedeler, Batsa, –Kn.)
[**balavur - 1**]: (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

balasır (II) [→ **balaban** (II) - 1]

balastır [→ **balasır** (I)]

balaşlama [→ **balbardağı - 1**]

balat (I) Fincan tepsisi. (–Mğ.)

balat (II) Ufuk. (–Ay.)

balat (III) [→ **balamurt** (II)]

balata Üzümün yarı olgun durumu: *Bu bağa balata girmiş.* (*Kırıkhan, *Hassa –Hat.)

balat tuzu İzmir tuzu diye satılan tuz. (Bademli *Dinar –Af.)

balavur 1. [→ **balasır** (I)] 2. Kapıların üstünde dolap yerine kullanılan küçük oyuk. (Karanıdere, Mustafacık, Çiftlik, Devekovan, *Şereflikoçhisar –Ank.)

balavurt Söz ve hareketleri kaba olan (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

balavuz [→ **balağız** (I)]

balay [**balaki, bileyki - 2, bola** (I), **bolaki - 1**] 1. [→ **bāli** (I)] 2. Belki: *Ahmet çok hasta balay iyi olur.* (Ortaköy *Gelibolu –Çkl.; İsmetiye –Brs.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)
[**bileyki - 2**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) 3. İnşallah: *Ahmet balay gelmiştir.* (*Mustafa Kemal Paşa, İsmetiye –Brs.; Himmetoğlu *Göynük –Bo.; *Pınarhisar –Krk.)
[**balaki**]: (–Tr. köyleri; –Rz.)
[**bola** (I)]: (Minnetler –Ba.)
[**bolaki - 1**]: (Hemşin –Rz.; *Maçka –Tr.; Kerkük)

balayindi [→ **bāli** (I)]

balayki [→ **bāli** (I)]

balaz [→ **baladız - 1**]

balbaki [→ **balbaşı** (I) - 1]

balbal (I) Beyaz ve yuvarlak taneli bir çeşit üzüm. (Akyaka –Brd.; Tavşancıl, *Gebze –Kc.)

balbal (II) Gürültücü, şamatacı. (*Kilis –Gaz.)

balbalıcık Kırmızı üzerine kara benekli, küçük ve uçabilen bir böcek, uç uç böceği, uğur böceği. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

balban Bir ördek cinsi. (–Nğ. ve çevresi)

balbardağı [**bal armıdı, bal armudu, balaşlama, balbardak**] 1. Erken olgunlaşan, yeşil renkli, çok sulu ve tatlı bir çeşit armut. (Zana –Ama.; –Çr.)
[**bal armıdı**]: (*Bor –Nğ.)
[**bal armudu**]: (–Gm.; *Ağın, *Keban –El.)
[**balaşlama**]: (*Şebinkarahisar –Gr.)
[**balbardak**]: (–Ama. köyleri) 2. Küçük yapraklı, kırmızı çiçekli, kırıldığı zaman tatlı bir su salıveren zehirsiz bir ot. (Dereköy –To.)

balbardak [→ **balbardağı - 1**]

balbaşı (I) [**balbaki, balbeki**] 1. Koyu pekmez. (–Çr.; *Zara –Sv.; Bektaşlı

*Boğazlayan –Yz.; –Krş.; Zincidere, –Ky.)
[balbaki]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[balbeki]: (Dindebol, Çukurbağ, Uğurlu, Kışla, Mençek *Ermenek –Kn.)
2. Kovanda kalan bal artıklarının kaynatılmasıyla elde edilen pekmez. (Tepeköy *Torbalı, Kıratlı *Dikili –İz.; *Edremit –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Baklalı *Çatalca –Ist.; *Zile –To.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **3.** Koyu kıvamlı kaynatılmış şeker. (*Merzifon –Ama.) **4.** Sarı çiçekli, güzel kokulu, uzun ince yapraklı ve boz renkli bir bitki olup şırayı tatlandırmakta kullanılır.(Suboğaz –Gaz.)

balbaşı (II) Sulu bir yara : *Kardeşimin yüzü balbaşı olmuş.* (Örencik *Yeşilova –Brd.)

balbeki [→ **balbaşı** (I) - **1**]

balcan [→ **baldırcan - 1**]

balcan börkü Patlıcanın yeşil ve saplı olan takkesi. (–Gaz.)

balcan inciri Patlıcan inciri, sap tarafı sivri, ağız tarafı geniş, mor renkli ve çatlak kabuklu bir çeşit incir. (*Ünye –Or.)

balcık 1. [→ **bal** (II)] **2.** Karan bitkisinin kökünden toprağın yüzüne çıkan gözenekli kısmından, olgunlaşınca akan tatlımsı bir sıvı. (Çiftepınar –İç.)

balcıl İşçi arı : *Balcıl arılar kuvvetsiz bu yıl.* (Arıkaya *Acıpayam –Dz.)

balcımamak Kendine uygun görmemek : *Sen herkesi balcımazsın.* (*Mut ve köyleri –İç.)

balçak (I) **1.** Kabza. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.; Tatarlı –Ada.) **2.** Kabzanın demir siperi. (*Lapseki –Çkl.)

balçak (II) **[balçıḫ]** Balçık : *Kış günü oldumu şu sokakların balçağından geçilmiyor.* (Yayla *Tefenni –Brd.)
[balçıḫ]: (Çöplü, *Gürün –Sv.)

balçebiç [balçepiç] Bir yaşındaki kısır keçi. (*Merzifon –Ama.)
[balçepiç]: (*Tosya, Kargı –Ks.)

balçepiç [→ **balçebiç**]

balçeten Arı kovanı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

balçı Testi. (Köprülü *Alanya –Ant.)

balçıḫ [→ **balçak** (II)]

balçık Kilimlerde paralelkenar şeklindeki desenler : *Balçık kilimler göz alıcıdır.* (Dişli *Bolvadin –Af.)

balçık hurması Mısır ve Irak'ta yetişen bir çeşit hurma. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

balçibin Arı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bal çiçē [→ **bal çiçeği**]

bal çiçeği [bal çiçē] Hanımeli (çiçek). (*Kilis –Gaz.)
[bal çiçē]: (–Gaz.)

baldan Ahmak. (Zeyve *Çal –Dz.)

balderen Bol bol : *Burada bağ olmadığı için balderen üzüm yüzü görmüyoruz.* (Kızılhisar –Dz.)

baldıcan [→ **baldırcan - 1**]

baldıf Yastık. (Babik *Pütürge –Ml.)

baldın [→ **baldun** (II)]

baldır Yaş meşe odunu. (Bolay *Hadım –Kn.)

baldıran Yazın tarlalarda yetişen, gövdesi toprak içinde olan ve yenilebilen bir bitki : *Baldıran çorbanız güzel olmuştu.* (*Eğridir köyleri –Isp.; –Or. ve köyleri; Namrun, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Aslanköy *Mersin –İç.)

baldırbacak [**baldırıçıplak** (III), **baldırpaça**] Açık saçık, çıplak, çırılçıplak : *Aman şuna bah baldırbacak geziyor.* (*Akyazı çevresi –Kc.; Zana –Ama.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**baldırıçıplak** (III)] : (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
[**baldırpaça**] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

baldır baldır Parıl parıl : *Fannus baldır baldır yanıy.* (–Gaz.)

baldırbayrak 1. [→ **badırbayrak - 1**] **2.** Terbiyesizce davranış : *O, baldırbayrak geldi.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

baldırbayrak açmak Dile düşmek : *Şimdi âleme baldırbayrak mı açalım* (*olalım*). (Ersis *Yusufeli –Ar.)

baldırbayrak etmek Paramparça etmek. (–Ay.; –Ba.; –Sv.)

baldırcan [**badılcan - 1, badımcan - 1, balcan, baldıcan, batlican, bayıncan**] **1.** Patlıcan. (–Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Havza –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; Çilehane *Reşadiye, Kızılköy –To.; Kuzköy, Akkuş –Or.; *Erciş –Vn.; *Arapkir –Ml.; *Afşin –Mr.; *Gemerek, *Şarkışla, *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, –Yz.; –Ank.; Kocabey –Krş.; –Nğ.; –Ed.)
[**badılcan - 1**] : (İncesu *Dinar –Af.; Hisarardı *Yalvaç, Sarıidris, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Kavak *Yeşilova –Brd.; İğdir *Çivril, Zeyve *Çal, Oğuz, Darıveren, *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Furunlu *Bayındır –İz.; –Ba.; –Es.; İlyaslar *Adapazarı –Sk.; *Safranbolu –Zn.; Hasanoğlan –Ank.; *Ermenek –Kn.; Tozkovan *Gülnar –İç.)
[**badımcan - 1**] : (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
[**balcan**] : (–Dz.; –Bil.; Ezine –Gm.; Sarmaşık *Fatsa –Or.; Kesirik, Harput, –El.; –Ur.; *İslâhiye köyleri, *Kilis, –Gaz.; –Mr.; –Ada.; Şeref, Kavaklı *Yatağan –Mğ.)
[**baldıcan**] : (Danışman *Fatsa –Or.)
[**batlican**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**bayıncan**] : (–Tr.)
2. [→ **badılcan - 2**]

baldırgan [**baldırğan, baldırkan**] Baldıran. (Yenice *Emet –Kü.; Çilehane *Reşadiye –To.; Gelesur *Doğubayazıt –Ağ.; Halfeti –Ur.; –Gaz.)
[**baldırğan**] : (İrişli *Çıldır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**baldırkan**] : (Dereköy –To.)

baldırğan [→ **baldırgan**]

baldırıbeyaz [**baldırıçıplak** (II)] Pırasa: *Bu akşamda baldırıbeyaz pişirelim.* (*Kuşadası –İz.)
[**baldırıçıplak** (II)] : (–Kn.)

baldırıcılbak [→ **baldırıçıplak** (I)]

baldırıçıplak (I) [**baldırıcılbak**] Yoksul, hali vakti iyi olmayan. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Alaşehir –Mn.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Silivri, *Çatalca köyleri –Ist.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**baldırıcılbak**] : (Taşoluk *Göksun –Mr.)

baldırıçıplak (II) [→ **baldırıbeyaz**]

baldırıçıplak (III) [→ **baldırbacak**]

baldırıkız Semizotu. (Navlu *Yeşilova, Çerçin –Brd.)

baldırı kızıl Yaz kış yaprakları bulunan, boyu 30 cm. olan bir bitki. (–Zn.)

baldırğan [→ **baldırgan**]

baldırpaça [→ **baldırbacak**]

baldır paça sıvamak Hücuma, kavgaya hazırlanmak : *Baldır paçayı sıvamış öyle bir geliş geldi.* (Tepeköy *Torbalı –İz.)

baldız (I) [→ **balk - 1**]

baldız (II) [→ **baladız - 1**]

baldız (III) Dövende diş yerleri oygusu. (Söğüt, Honaz –Dz.)

baldız çakmak [→ **balkımak** (I) - **2**]

baldız oynamak [→ **balkımak** (I) - **2**]

baldon [**baldun** (I)] Palto : *Men gara baldonnan hezdelleérem* (*Ben siyah paltodan hoşlanıyorum*). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**baldun** (I)] : (* Iğdır –Kr.)

baldudak 1. Yüze gülen, ikiyüzlü, dalkavuk (kimse). (–Tr. çevresi; –Gm.) **2.** Geveze (kimse). (Bayat *Emirdağ –Af.)

baldun (I) [→ **baldon**]

baldun (II) [**baldın**] Paldım : *Baldundan dışarı osurma* (haddini bilmeyenlere denir). (Haçevera *Maçka –Tr.)

[**baldın**] : (Çıtak *Çivril –Dz.)

baldur Baldır. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

balduz Baldız. (Danışman *Fatsa, Kurtluca *Ünye –Or.; *Şavşat köyleri –Ar.; *Şenkaya –Ezm.; Harput –El.; *Gürün –Sv.)

bale [→ **bala** (I) - **1**]

balemit [→ **balamut** (I)]

bal erik Kırmızı, tatlı erik. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Darende –Ml.)

baleyki [→ **bāli** (I)]

balgam [**balğam - 2, balkan - 4**] **1.** [→ **balkan - 1**] **2.** Karın erimesinden ve yağmurdan meydana gelen sulu çamur. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Saray –Çkr.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; Gözene –Ml.; Yukarıbademli *Kilis –Gaz.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**balğam - 2**] : (Adiller *Ermenek –Kn.)

[**balkan - 4**] : (Karkıncık *Artova –To.)

balgam bırakmak Söz veya hareketle bir işe fesat karıştırmak, balgam atmak. (*Eğridir köyleri –Isp.)

balgam elması Sarı renkli, iri ve tatlı bir çeşit elma. (*Cide –Ks.)

balgamı hastalığı Filoksera, bağlarda görülen bir hastalık : *Üzümler nasıl? - Balgamlı.* (*Alaşehir –Mn.)

balgamlık [**balgan - 2, balganlık, balıhan, balkan - 5, balkanlık**]

1. [→ **balkan - 1**] **2.** Sık ormanlık, çalılık, fundalık yer. (Zana –Ama.)

[**balgan - 2**] : (Karadere bucağı köyleri –Rz.)

[**balganlık**] : (Gaziler *Hadım –Kn.)

[**balıhan**] : (Cevizlik *Ovacık –Tn.)

[**balkan - 5**] : (*Ermenek –Kn.)

[**balkanlık**] : (*Merzifon, –Ama ve çevresi)

balgan 1. [→ **balkan - 1**] **2.** [→ **balgamlık - 2**]

balganlık [→ **balgamlık - 2**]

balgaymak [→ **balkaymak** (I)]

balgımak (I) **1.** Suyun içinde oynamak. (Devri *Bucak –Brd.; Bozan –Es.; *Mersin –İç.) **2.** Yumuşaklığından dolayı oynak halde bulunmak : *Bu yer balgıyor* (*bataklık hakkında*). (*Acıpayam –Dz.) **3.** Hayvanlar otlakta sereserpe otlamak : *Hayvanlar çayırda güzelce balgıdı.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

balgımak (II) [→ **balkımak** (I) - **1**]

balgımak (III) Çıban olgunlaşmak. (–Kü.)

balgınmak [→ **balkımak** (I) - 1]
balgız (I) [→ **balk** - 1]
balgız (II) Güzel, sevimli : *Şu sarı Dayının kızı ne balgız çocuk.* (Yayla *Tefenni –Brd.)
balgmag [→ **balkımak** (I) - 1]
balgun Balkon. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
balğam [**balğan** (I), **balkan** - 7] 1. Balgam. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Edremit –Ba.; *Merzifon –Ama.; Çepni *Gemerek –Sv.)
[**balğan** (I)] : (*Gürün –Sv.)
[**balkan** - 7] : (Kestel *Bucak –Brd.)
2. [→ **balgam** - 2]
balğan (I) [→ **balğam** - 1]
balğan (II) 1. [→ **balkan** - 3] 2. Sert topraklı yer. (*Daday –Ks.)
balḫ Su kaynatılan kaplarda biriken kireç tabakası : *Samavarın içi balh tutup.* (Kerkük)
balhan 1. [→ **balkan** - 1] 2. [→ **balkan** - 2]
balhar Poyraz. (–Ezc. köyleri)
balḫımak (I) [→ **balkımak** (II)]
balḫımak (II) 1. [→ **balkımak** (I) - 1] 2. [→ **balkımak** (I) - 2]
balhi Faydalanılamayan şey : *Şu hayvan balhidir, yük taşıyamaz.* (*Iğdır –Kr. göçmenleri)
bālı (I) Bağlı. (*Bolvadin –Af.)
bālı (II) [→ **bāli** (I)]
bālı (III) 1. Aşık kemiği. (–Çkr.) 2. Aşık kemiğinin düz tarafı : *Herifin aşığı yine bālı geldi.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
balı (IV) 1. Büyük kardeş : *Balı beni size götür.* (Palanga *Hekimhan –Ml.; –Ezc.) 2. Sevgi gösterilen kimselere denir : *Nerden gelin balı?* (Lemus *Ermenek –Kn.) 3. Veli, ermiş. (*Kula –Mn.)

balıcak [→ **balıketi** - 1]
balıḫ [→ **baluk**]
balıḫan [→ **balgamlık** - 2]
balıh gulağı [**balık gulağı, balık kulağı** - 2, **balkuta**] Midye. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
[**balık gulağı**] : (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**balık kulağı** - 2] : (Çakıralan *Havza –Sm.)
[**balkuta**] : (Kerkük)
balıḫ gursağa Mika : *Şu şapkanın içindeki de balıh gursağa mı?* (Sarıhamzalı, Kepirce *Sorgun –Yz.)
balıḫudan, balığudan [→ **balıkcın**]
balık (I) Kedi yavrusu. (–Ezm.)
balık (II) Hamut, eğer, semer ve küfelerin altına konulan keçe parçaları. (–Mğ.)
balık (III) Odanın seki ile gözenekleri arasında bulunan, yemek kaplarının saklanmasına yarayan karanlık yer. (–Ezm.)
balık biz Bir saraç aleti. (–Ank.)
balıkcan [→ **balıkcın**]
balıkcıl [→ **balıkcın**]
balıkcın [**balıḫudan, balıkcan, balıkcıl, balıkçı guşu, balıkçık, balıkçın**] Balıkçıl (kuş). (Aşağılıca –Es.; –Kn.)
[**balıḫudan**] : (*Erciş –Vn.)
[**balıkcan**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**balıkcıl**] : (*Ağın, *Keban –El.)
[**balıkçı guşu**] : (Karahisar *Tavas –Dz.)
[**balıkçık**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**balıkçın**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
balıkcın oynamak [→ **balkımak** (I) - 2]
balıkçan Beyaz bir su kuşu, martı. (Çandır, *Sütçüler –Isp.)
balıkçı kuşu [→ **balıkcın**]
balıkçık [→ **balıkcın**]

balıkçın [→ **balıkcın**]

balıketi [**balıcak**] **1.** Kolun üst kısmında şişkince duran kas kitlesi, pazı. (*Senirkent –Isp.; Görece –İz.; –To.; *Kilis –Gaz.; Çepni *Gemerek, Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Bor –Nğ.; *Fethiye köyleri –Mğ.) [**balıcak**]: (–Ama. köyleri) **2.** Kas. (*Antakya –Hat.) **3.** Sırt kasları: *Balıketime yel girdi, sızlayıp duruyor.* (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

balık gıran [**balık sütliyeni**] Tohumu suya atıldığı zaman balıkları sersemleştirerek suyun yüzüne çıkmalarını temin eden, sarı çiçekli ve sapları sütlü bir bitki, balık otu. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.) [**balık sütliyeni**]: (*Lapseki –Çkl.)

balık gözü Ayakkabıların bağ geçirilen deliklerine ve kemerlerin deliklerine takılan teneke: *Kayışa balık gözü taktır da kopmasın.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

balık gulağı [→ **balıḫ gulağı**]

balık kapaması Balık pilakisi. (–Isp.; Yeniköy –Ist.; *Bartın –Zn.; Muradiye –Rz.)

balık kulağı [**balıklağı**] **1.** Midye kabuğu. (*Eşme ve çevresi –Uş.; *Merzifon, –Ama. ve köyleri; Bereketli *Reşadiye –To.; –Kr.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.) **2.** [→ **balıḫ gulağı**] **3.** Kışın balıkların biriktiği ve çok olduğu yer: *Ben bir balık kulağı buldum.* (*Kangal ve köyleri –Sv.) [**balıklağı**]: (–Kn.) **4.** İnsanların biriktiği, kalabalık olduğu yer: *Yarış yeri balık kulağı gibi olmuştu.* (*Kangal ve köyleri –Sv.)

balıklağı [→ **balık kulağı - 3**]

balıklamak (I) [**balkımak** (III) - **2**] Yüzmek. (Karaözü *Gemerek –Sv.) [**balkımak** (III)-**2**]: (*Ermenek –Kn.)

balıklamak (II) [→ **balkımak** (I) - **2**]

balıklamak (III) Aptes bozmak (küfür olarak kullanılır): *Ağzına balıkladığım.* (*Gölköy –Or.)

balıklı Bir kilim çeşidi. (*Karaman –Kn.)

balık mumu Yağı süzülmüş, temiz mum. (*Bor –Nğ.)

balık oynamak [→ **balkımak** (I) - **2**]

balık sapkını Balıkların, yumurtlama mevsiminde dere kaynağına doğru akını. (*Soma –Mn.)

balık sırtı eye Sırtı yuvarlak, altı düz bir çeşit eye. (–Ist.)

balık sütliyeni [→ **balık gıran**]

balım (I) Sevgili kardeşim, arkadaşım, şekerim anlamında daha çok kadınlar arasında kullanılır: *Balım az gelsene.* (*Mustafa Kemal Paşa köyleri –Brs.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Yolbaşı, Kızıltoprak, Taşkapu, Elmalı, Muradiye –Rz.; Ersis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Ezc.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Anamur köyleri –İç.)

balımbiya Engerek otunun yapışkan salgısı: *Ahmet balımbiya getir de zarfın ağzını yapıştıralım.* (Banus *Eğridir –Isp.)

balımışık Baharda yetişen ve yaprağından börek yapılan bir bitki. (*Mut köyleri –İç.)

balımkı Uslu, terbiyeli. (Sofular *Eğridir –Isp.)

balınç Tüy yastık. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)

balısıra [→ **basıra** (I) - **1**]

bāli (I) [**baarim, bağli, bala** (V), **balay - 1, balayindi, balayki, baleyki, bālı** (II), **balim, baylim, ballı** (IV), **ballığım, ballım** (II), **ballıma, bare** (I), **barı** (II), **barığ, barılem, barile, barilem, barim, barime, bartı, baylı, bayli, bayliği, baynak, bayri, bayrim, bilekime, bileyki - 1, bolaki - 2, bolayki, boleki - 1, bulakim, bulay, bulayki**] Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise : *Ay Aşa oturup durcāna sen de bi iş dutuve bāli.* (İlyas, Senir, Hamallar, Hamidiye, Saracık *Keçiborlu –Isp.; Kurna –Brd.; –Es.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; Kuzköy *Akkuş –Or.)

[**baarim**] : (*Bor –Nğ.)

[**bağli**] : (Kösten, Honaz –Dz.)

[**bala** (V)] : (Yenice, Kayı *Emet –Kü.)

[**balay - 1**] : (*Susurluk çevresi, Yeniköy, –Ba.; Çayırdere *Silivri –Ist.; Büyükdoğanca *Keşan, Kayapa –Ed.; Çengelli *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski, –Krk.)

[**balayindi**] : (–Dz.)

[**balayki**] : (*Susurluk –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Ed.)

[**baleyki**] : (Büyükmanika *Saray –Tk.)

[**bālı** (II)] : (Yusufça *Gölhisar –Brd.; Darıveren, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Garipköy *Tavas –Dz.)

[**balim, baylim**] : (Hacıahmet *Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama. ve çevresi)

[**ballı** (IV)] : (Kocayatak *Serik, Dereköy *Elmalı –Ant.)

[**ballığım**] : (–Yz.)

[**ballım** (II)] : (*Reşadiye ve köyleri –To.; Akyoma –Gr.; Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

[**ballıma**] : (*Silifke –İç.)

[**bare** (I)] : (Anaraş *Sürmene –Tr.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.; Yugoslavya göçmenleri)

[**barı** (II)] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Karaisalı –Ada.)

[**barığ**] : (Kerkük)

[**barılem**] : (–Gaz.)

[**barile**] : (–Gaz.)

[**barilem**] : (–Gaz.)

[**barim**] : (–Sm.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**barime**] : (–Sm.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**bartı**] : (Belen *Bodrum –Mğ.)

[**baylı**] : (–Çkr.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**bayli**] : (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

[**bayliği**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

[**baynak**] : (–Ank.)

[**bayri**] : (*Düzce –Bo.; *Silifke –İç.)

[**bayrim**] : (*Düzce –Bo.)

[**bilekime**] : (*Mesudiye –Or.)

[**bileyki -1**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**bolaki - 2**] : (*Hopa –Rz.; Manastır, Yugoslavya)

[**bolayki**] : (Kılkış –İz.; –Mn.; *Susurluk –Ba.; *Keşan –Ed.; Konyar, Katransa *Kayalar, Selânik)

[**boleki - 1**] : (–Brs.)

[**bulakim**] : (İnece –Ed.)

[**bulay**] : (Havran *Edremit –Ba.; –Kü.)

[**bulayki**] : (*Lapseki –Çkl.)

bāli (II) Kiraz. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

balim, baylim [→ **bāli** (I)]

balk [**baldız** (I), **balgız** (I), **balkır - 2, balkıs, balkız - 1**] **1.** Şimşek : *Balk oynayor.* (İğdir *Çivril –Dz.; *Emet, –Kü.; *Antakya –Hat.; Akkışla *Bünyan, –Ky. köyleri)

[baldız (I)]: (–Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

[balgız (I)]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[balkır - 2]: (*Kadınhanı –Kn.; –Ed.)

[balkıs]: (–Gr. ve köyleri)

[balkız - 1]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Ba. ve çevresi; Baklalı *Çatalca –Ist.; –Ada.; Kayapa –Ed.; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.)

2. Gece açık havada ufkun herhangi bir yönünde görülen parıltı. (–Ky. köyleri)

balkabağı Bir çeşit uzun kabak. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

balkadın Yenilebilen bir çeşit mantar. (Himmetoğlu –Zn.)

balkal İmam. (–Kn. köyleri)

balkamak 1. Güneş doğmak: *Güneş balkadı.* (Höketçe *Saimbeyli –Ada.)

2. [→ **balkımak** (I) - **2**]

balkan [balgam - 1, balgamlık - 1, balğan (II) - 1, 2] 1. Sazlık, bataklık. (–Brd.; *Acıpayam –Dz.; Tepecik –Ay.; *Kandıra –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; Engiz *Bafra, Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; Akpınar, Uzunmusa –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; Kuruçay –Ezc.; Karadere *Gündoğmuş, Eğmir *Elmalı –Ant.)

[balgam - 1]: (Kozluca, Çeliş –Brd.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Taşova –To.; –Or. köyleri; *Ermenek –Kn.)

[balgamlık - 1]: (*Çivril –Dz.)

[balgan - 1]: (*Kargı –Çr.; Karaptal *Ladik –Sm.; *Bor –Nğ.)

[balhan - 1]: (*Ağın, *Keban –El.)

2. Pis suların biriktiği yer. (*Senirkent, Akçaşar *Eğridir –Isp.; –Brd.; Ortaköy *Çal, Alâeddin *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, Bereketli *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Cumayanı –Zn.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Marmaris, *Fethiye köyleri, Alkı, Bağyaka, Gerit –Mğ.)

[balhan - 2]: (*Çivril –Dz.)

3. Su birikintisi. (*Kargı –Çr.)

[balğan (II) - 1]: (*Yıldızeli –Sv.)

4. [→ **balgam - 2**] **5.** [→ **balgamlık - 2**] **6.** Ovalık, alçak yerler. (Kestel *Bucak –Brd.) **7.** [→ **balğam - 1**]

balkanlık [→ **balgamlık - 2**]

balkatık Tatlı gelen, ağıza tat veren katık: *Sağ olana soğan ekmek balkatık.* (*Bor –Nğ.)

balkaymak (I) [**balgaymak**] İki renkli, yollu ipek kumaş. (İğdir *Çivril –Dz.; *Sivrihisar –Es.; –Ist.; *Merzifon –Ama.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Çukurkuyu, Kızılca, *Bor –Nğ.)

[balgaymak]: (Yenice *Emet –Kü.)

balkaymak (II) İyi, mesut, kavgasız dövüşsüz: *Balkaymak geçinip giderler.* (Çubukçular *Acıpayam –Dz.)

balk balk Sık sık şimşek çaktığını, açık havanın ve ayın parlaklığını anlatmak için balkımak fiilinin zarfı olarak kullanılır, parıl parıl: *Havada hiç bulut yok, balk balk balkıyor.* (–Gaz.; Taşoluk *Göksun, –Mr.)

balkı (I) Çok güzel (insan hakkında). (Balkı, *Ilgın –Kn.)

balkı (II) Sancı, ağrı, sızı. (*Kilis –Gaz.)

balkık Kavun, karpuz, kabak gibi meyve ve bitkilerin çürüğü. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

balkımak (I) [**baldırdamak - 2, baldız çakmak, baldız oynamak, balgımak, balgınmak** (II), **balgmak, balhımak** (II) - **1, 2; balıkcın oynamak, balık-**

lamak (II), **balık oynamak, balkamak - 2, balkırmak, balkız oynamak, balkmak, balk oynamak, barkımak**] **1.** Parlamak, parıldamak, göz alıcı güzel olmak : *Ne güzel kız balk balk* (*bam bam*) *balkıyor.* (Nuh *Sincanlı –Af.; Gençali *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy köyleri, Kiremitçi, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Urla –İz.; Gelenbe *Kırkağaç –Mn.; *İznik –Brs.; Çengelköy –Ist.; –Bo.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Göksun ve köyleri –Mr.; *Bor –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Kadirli, Oymaklı –Ada.; Bağyaka *Finike, *Elmalı –Ant.; Yerkesik, Karadere, Ula, –Mğ.)

[**baldırdamak - 2**] : (Bağyaka *Finike –Ant.)

[**balgımak** (II)] : (*Bor –Nğ.)

[**balgınmak**] : (–Çr.)

[**balgmak**] : (–Brd.)

[**balḫımak** (II) - 1] : (*Bor –Nğ.)

[**barkımak**] : (–Ks.)

2. Şimşek çakmak. (Nuh *Sincanlı –Af.; Yenice *Emet, –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; –Ur.; *Kilis, Lohan –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Gülali –Yz.; –Krş.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; *Kadirli, Oymaklı –Ada.; –Ed.)

[**baldız çakmak**] : (*Edremit –Ba.)

[**baldız oynamak**] : (–Ba.)

[**balḫımak** (II) - 2] : (–Gaz.)

[**balıkcın oynamak**] : (Düzağaç –Ml.)

[**balıklamak** (II)] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

[**balık oynamak**] : (Çeliş, Kozluca, Arvatlı, –Brd.; –İz.; *Ladik –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Niksar –To.; Karakuş bucağı ve köyleri, *Ünye, –Or.; –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.; *Ağın, *Keban –El.; Göre –Nş.; –Nğ.; Karaveliler –Ant.)

[**balkamak - 2**] : (*Çal –Dz.; –Ky. köyleri)

[**balkırmak**] : (Üçkuyu *Çal –Dz.)

[**balkız oynamak**] : (–Ed.)

[**balkmak**] : (Hisarköyü *Sarayköy –Dz.; –Ur.; –Gaz.; –Mr.; *Reyhanlı –Hat.)

[**balk oynamak**] : (Balçıkhisar –Af.; Çandarhisar *Emet –Kü.; Bozan –Es.; –Nğ.)

balkımak (II) [**balḫımak** (I)] Kesik kesik ağrımak, sancımak. (*Kilis, Lohan, –Gaz.)

[**balḫımak** (I)] : (–Ama. köyleri; –Gaz.)

balkımak (III) **1.** Su halkalanmak, dalgalanmak. (–Mn.; *Ermenek –Kn.) **2.** [→ **balıklamak** (I)]

balkımak (IV) **1.** Çürümek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.) **2.** Meyve olgunlaşmak. (*Kandıra –Kc.)

balkımak (V) Uykuya yatmak, uyumak. (Mençek *Ermenek –Kn.)

balkın çolkun Bol bol, döke saça: *Töh bu yıl bostan olmācak. Geçen sene ne iyidi. Konum komşu, çoluk çocuk balkın çolkun yidik içtiydik.* (İncirköy *Fethiye –Mğ.)

balkır [**balkız - 2**] **1.** Parıltı. (–Brs.; Kemerburgaz –Ist.)

[**balkız - 2**] : (–Ada.)

2. [→ **balk - 1**]

balkırmak [→ **balkımak** (I) - 2]

balkıs [→ **balk - 1**]

balkız 1. [→ **balk - 1**] **2.** [→ **balkır - 1**]

balkıza Yarısı kırmızı, yarısı beyaz veya karışık olarak meyve veren dut ağacı : *Yiyilecek dut balkızadır.* (Humhal *Yusufeli –Ar.)

balkız oynamak [→ **balkımak** (I) - **2**]
balkmak [→ **balkımak** (I) - **2**]
balk oynamak [→ **balkımak** (I) - **2**]
balköpüğü **1.** Açık sarı renk, krem rengi. (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Brs.; –Ky.) **2.** Krem, sarı ve gümüşî arası at donu. (–Ky.; Taptık, Havsa –Ed.)
balkuta [→ **balıḫ gulağı**]
balkutusu Çok tatlı : *Bal kutusu narlar, bal kutusu kavunlar.* (–Brs.)
balla Bir ceviz miktarı (şey) : *Abdulla günde sıçar bir balla.* (Kerkük)
ballağan [→ **balık** (I)]
ballak [→ **balak** (I) - **1**]
ballak bullak Sersem, hiç bir şeye aklı ermeyen. (İsabey *Çal –Dz.)
balla kesmek Konuşanın sözünü müsaade isteyerek kesmek. (–Brs.)
ballama Karın ağrısını geçirmek için bal ve kuru nane karıştırılarak yapılan kocakarı ilâcı. (–Yz.)
ballanmak Tatlanmak. (Hasanoğlan –Ank.)
ballat Tembel : *Ne kadar ballatsın beş dakikalık işi iki günde yapamadın.* (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)
balle (I) Ketenden yapılan ve 120-150 kg. pamuk alabilen büyük çuval. (Alanlı, Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.)
balle (II) **1.** Boğa gibi iri olan erkek sığır. (Kavak *Yeşilova –Brd.) **2.** Beylik sığır. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
balle (III) **1.** Oyuncak araba tekerleklerinin sacdan yapılmış çerçevesi. (Kavak *Yeşilova –Brd.) **2.** Halıyı çevirmek için kullanılan demir çengel. (–Isp.)
balle demiri Sandıkların kenarlarındaki ince ve uzun demir. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
ballı (I) **1.** Koyu pembe renkli, ince kabuklu, çekirdeği orta büyüklükte, kısa saplı ve çok tatlı bir çeşit kiraz. (–Isp.; –Kn.) **2.** Koyu pembe renk. (Karadere, Salarha –Rz.)
ballı (II) **1.** Tatlı dilli, sevimli, terbiyeli (kimse). (*Nazilli –Ay.) **2.** Nazlı, cilveli. (*Bozdoğan –Ay.)
ballı (III) Şerbetle yapılan bir çeşit börek. (*Maçka –Tr.)
ballı (IV) [→ **bāli** (I)]
ballıbaba Boynuz gibi meyvesi olan ve tanelerinden tesbih de yapılan ağaç. (–Dz.)
ballı badak Bal, yağ, ekmekle yapılan tatlı. (–Yz.)
ballıbadan [→ **ballıdarı**]
ballıbasra [**ballıbenek**] Tütünlere, yağışlı zamanlarda dadanan pirecik "Les Pucerons". (–Sm.)
[**ballıbenek**] : (–Sm.)
ballıbenek [→ **ballıbasra**]
ballıboynuz Bakla şeklinde ve kahve renkli, yenilebilen, tatlı bir çeşit meyve. (Karahisar *Tavas –Dz.)
ballıböce Noktalı gelin böceği. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
ballıbörek Çok tatlı : *Bu evlenme senin için ballıbörek oldu.* (Çan *Çarşamba –Sm.)
ballıca [**ballık** (IV)] **1.** [→ **ballık** (I)] **2.** Ekmek parçalarını pekmezli veya ballı suya koyarak yapılan ekmek tatlısı. (*Göynük –Bo.) **3.** Meşe ağacı. (Çayırdere *Silivri –Ist.; Çakıllı *Vize –Krk.; *Saray –Tk.)
[**ballık** (IV)] : (Minnetler –Ba.)
4. Bir çeşit armut. (*Safranbolu –Zn.; *Boyabat –Sn.)
ballı callı Bir çeşit aşık oyunu. (–Çr.)
ballıçizik [→ **ballık** (I)]

ballıdarı [**ballıbadan, ballışıka, ballışapa, ballışıga**] İncir. (–Bo.; –Sv.; Sulutaş –Kn.)
[**ballıbadan**]: (–Bo.)
[**ballışıka**]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
[**ballışapa**]: (–Ks.)
[**ballışıga**]: (–İz.)
ballığım [→ **bāli** (I)]
ballık (I) [**ballağan, ballıca - 1, ballıçizik**] Ballıbaba. (Çiftlik *Dinar –Af.; köyleri; *Yalvaç, *Karaağaç, *Keçiborlu, –Isp. köyleri; *Yeşilova, *Tefenni –Brd. köyleri; *Acıpayam, *Tavas, *Çivril –Dz.; Alanlı, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Sivrihisar –Es.; Yukarıbademli –Gaz.; Çukurbağ, Uğurlu, Görmel *Ermenek ve köyleri –Kn.; Güzelsu, *Akseki –Ant.; Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**ballağan**]: (Keşanuz –Ank.)
[**ballıca - 1**]: (Örkenez *Yalvaç –Isp.; –Çr.; *Serik –Ant.)
[**ballıçizik**]: (*Gelibolu –Çkl.)
ballık (II) **1.** Bal konulan kap. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **2.** Arı kovanı. (Tanır *Afşin –Mr.; Vazıldan *Divriği, Karaözü *Gemerek –Sv.) **3.** Yazın arıları koymak için yapılan dam: *Bizim ballığa ayı girmiş.* (Çitme *Divriği –Sv)
ballık (III) Üzüm, kavun ve karpuzlara dadanan külleme hastalığı. (Furunlu *Bayındır –İz.; Karaağaçlı –Mn.; Bozalan *Milas –Mğ.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
ballık (IV) [→ **ballıca - 3**]
baltık (V) Kulakları küçük ve sivri olan keçi. (Alihoca *Zile –To.; –Mr.)
ballıka Soya fasulyesi. (Şimşirli, Güneyce *İkizdere –Rz.)
ballıkara Bir çeşit kara incir. (*Bodrum –Mğ.)
ballım (I) Sevgilim. (Karadere –Rz.; *Silifke –İç.)
ballım (II) [→ **bāli** (I)]
ballıma [→ **bāli** (I)]
ballım gülüm olmak Çok sevişmek, sıkı fıkı olmak, kaynaşmak, anlaşmak. (İshaklı *Çivril –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Silifke –İç.)
ballışapa [→ **ballıdarı**]
ballışıga [→ **ballıdarı**]
ballışıka [→ **ballıdarı**]
ballıtava Tepsi içinde fırına verilerek kızartılan, etin yağı içine süzdürülmüş bal katılarak yapılan bir yemek. (*Bor –Ng.)
ballıtirit Bal ve yağ ile yapılan tatlı. (–Ank.)
balma (I) Küçük kazan. (Kargı, *Tosya –Ks.)
balma (II) [→ **balma üzüm**]
balma (III) Düz kırmızı bez. (Muradiye, Karayemiş –Rz.)
balma üzüm [**balma** (II)] Taneleri iri ve koni şeklinde olan, kurutulmaya elverişli üzüm. (*Gürün –Sv.; –Ur.)
[**balma** (II)]: (*Sarıyer –Ist.)
balnene Anneannenin annesi. (Mağura *Maçka –Tr.)
balnine Anneanne, babaanne. (–Tr. ilçe ve köyleri)
balo Kuşları ağa doğru sevketmek için atılan yonga parçaları. (Pilarget *Hopa –Ar.)
balos Ceviz büyüklüğündeki taş parçası, moloz. (Ağlı, Aşağıkayı *Küre, *Tosya –Ks.; –Dy.)
baloş Sevimli, güzel. (Beypınar *Gürün –Sv.)
bal sağmak Kovandan bal almak. (–Gaz.)

balsama [→ **basıra** (I) - **1**]

balsara **1.** Bilhassa meşe ağacında görülen bir çeşit yapışkan parazit bitki (arılar bu bitkiden bal alırlar). (Minnetler –Ba.) **2.** Bostan yaprakların ve karpuzun güneşe gelen kısmının sararması. (*Malkara –Tk.)

balsek Balımsı, tatlımsı. (*Bodrum –Mğ.)

balsınmak [→ **bakınmak**]

balsıra (I) **1.** [→ **basıra** (I) - **1**] **2.** Ormanlarda meşe ve gökçe ağaç yapraklarına geceleri inen tatlı su damlacıkları. (Peşman *Daday –Ks.) **3.** Peteklerin balı alındıktan sonra petekleri yıkayarak elde edilen sıvı bal. (Aslanköy *Mersin –İç.) **4.** Pekmezi çok kaynatarak elde edilen koyu ağda. (Tavşancıl *Gebze –İz.)

balsıra (II) Duvar arasına konulan hatıl. (*Akşehir –Kn.; *Silifke –İç.)

balta (I) **1.** [→ **baltacık - 1**] **2.** Gümüş kuşaklarda süs için yapılan gümüşten dişli bir kısım. (*Beypazarı –Ank.)

balta (II) Engel : *Ne güzel işim vardı balta oldun.* (Bozan –Es.)

balta (III) [**balta öveç**] **1.** Dört yaşından yukarı koyun. (–Kü.; –Ed.) **2.** Dört yaşından yukarı dişi koyun. (–Es.) **3.** Dört yaşından yukarı erkek koyun. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Kırkyaran –Uş.; –Kü.; İkipınar *Mihalıççık –Es.)

[**balta öveç**] : (Bozan –Es.)

balta (IV) Kalafatçılıkta kullanılan keskiye benzer, oluklu demir aygıt. (–Ist.)

baltabak Kır sarmaşığı. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

baltabaş [→ **baltalı** (I)]

baltacık [**balta** (I) - **1, baltacık demiri, baltacuk, baltancık, baltancuk**] **1.** Değirmen taşının ortasında bulunan ve onu döndüren demir, haç şeklindeki aygıt. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Emet –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kargı –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Badırlı, –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Taşova –To.; *Akkuş –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; Ersis, *Yusufeli, –Ar.; –Ml.; *Göksun –Mr.; Telin *Gürün, *Kangal ve köyleri –Sv.; *Haymana –Ank.; –Krş.; Afşar Türkmenleri *Pınarbaşı –Ky.)

[**balta** (I) - **1**] : (–Isp.; Hırka *Tavas, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; –Ba.; *Ezine –Çkl.; Yenice *Emet –Kü.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Karadere –Rz.; Tünges *Yusufeli –Ar.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Antakya, –Hat.; *Anamur, *Mut –İç.; *Yatağan ve köyleri –Mğ.)

[**baltacık demiri**] : (–Çr.)

[**baltacuk**] : (*Safranbolu –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Kavak –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Kuzköy *Akkuş, Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**baltancık**] : (*İskilip –Çr.; Muscali *Çarşamba –Sm.)

[**baltancuk**] : (–Tr.)

2. Hacamat neşteri. (–Ml.)

baltacık demiri [→ **baltacık - 1**]

baltacıkerkeği İki değirmen taşının arasında mil ödevini gören kısım. (–Ks.)

baltacı kuşu Tarla kuşu. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

baltacuk [→ **baltacık - 1**]

balta güplengisi Balta ve kazma saplarının takılması için delik açmaya yarayan çivi şeklinde bir çelik. (*Elbistan –Mr.)

balta kazma Bir tarafı balta, bir tarafı kazma ödevini gören alet. (Tahanlı *Mersin –İç.)

baltakesmez Görgüsüz, patavatsız (kimse). (*Maçka –Tr.)

balta kıskacı Büyük demirci kıskacı. (–Ist.)

baltalar Kuzeydoğudan esen rüzgâr. (Kaklıç *Menemen –İz.)

baltalı (I) [**baltabaş, baltalı kuş**] Çavuş kuşu. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Tepecik –Ay.; *Ermenek –Kn.; *Marmaris, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**baltabaş**]: (*Anamur –İç.)

[**baltalı kuş**]: (Bereketli *Tavas –Dz.)

baltalı (II) Su. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

baltalı (III) Afşar kilimlerinde bir desen çeşidi. (Afşar *Pınarbaşı –Ky.)

baltalık Kesmek için ayrılan orman, koru. (Bornova –İz.; *Gölcük –Kc.; *Akyazı –Sk.; –Gm.; Erkilet *Turhal –To.)

baltalı kuş [→ **baltalı** (I)]

baltama (I) Güvercin yakalamak için kullanılan bir çeşit ağ. (–Dy.)

baltama (II) Mumya. (Alayunt –Kü.)

baltancık [→ **baltacık - 1**]

baltancuk [→ **baltacık - 1**]

balta olmak Engel olmak. (*Edremit –Ba.)

balta öveç [→ **balta** (III) - **3**]

baltır Rüşvet. (*Kozan –Ada.)

baltur kültür Gürültülü bir şekilde düşmek veya herhangi bir hareket-te bulunmayı anlatır. (–Tr.)

balucak [→ **badılcan - 2**]

balık [**balıḫ**] Balık. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, Anaraş *Sürmene –Tr.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

[**balıḫ**]: (Kaş *Gürün –Sv.; Taşburun *Iğdır –Kr.)

balum Yavrum, çocuğum. (Zor *Yusufeli –Ar.)

bal üzümü Kokulu ve yuvarlak taneli bir çeşit beyaz üzüm. (*Kilis –Gaz.; *Kırıkhan, *Hassa –Hat.)

balya İyi cins erkek sığır, boğa. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Elmalı köyleri –Ant.)

balya bıçağı Tütünün güneş görmeyen alt yaprağının daha iyisi. (–Sm.)

balyağa Sıkı fıkı, dost : *Ayşe ile Pakize balyağa oldular.* (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

balyağar Yaprak açma zamanında tatlı ve yapışkan yağan sular, kudret helvası. (Salarha köyleri –Rz.; Sidre –Ar.)

balyemez Cimri, malını yemeyen. (*Zile –To.)

bam (I) Davulun tokmakla vurulan kısmı. (–Ezm.)

bam (II) Bakalım : *Haydi gidelim bam.* (Güğü *Elmalı –Ant.)

bām (III) Beri gel, dur anlamında. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

bamador [→ **banadura**]

bamak, bāmak [**bamrak, bannak** (I), **barbaḫ**] Parmak. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Kayadibi, Çeltek *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Karahisar *Tavas, Homa *Çivril –Dz.)

[**bamrak**]: (Hasanoğlan –Ank.)
[**bannak** (I)]: (Sarıköy *Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.; Tozkovan, Seymen *Gülnar –İç.)
[**barbaḫ**]: (Koyundere *Ahıska –Kr.)

bamañlamak Cıvık şeyleri parmakla almak. (Alanlı –Ay.)

bamba Patlıcanı ince ince doğrayıp, içine ekşi nar tanesi koyarak yapılan bir yemek. (–Ant.)

bambal (I) [**bambıl** (III) - **1, 2; bambıl bambıl, bambılböce, bambul** (II) - **1, 2; banbal** (II) - **1**] **1.** Şımarık, nazlı, hoppa, yılışık. (*Alaşehir –Mn.; –Ba.; –Bo.; *Mecitözü, *İskilip –Çr.; *Kavak –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Nş.)
[**bambıl** (III) - **1**]: (Tekkeköy, Yukarıseyit *Çal, *Acıpayam, *Tavas –Dz.)
[**bambul** (II) - **2**]: (–Uş.)
[**banbal** (II) - **1**]: (–Yz. çevresi)
2. Tombul, şişman, gürbüz çocuk, hayvan yavrusu. (–Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**bambıl** (III) - **2**]: (*Mut ve köyleri –İç.; *Bor –Nğ.; Mençek *Ermenek –Kn.)
[**bambıl bambıl**]: (–Brd.; –Kü.)
[**bambılböce**]: (*Elmalı –Ant.)
[**bambul** (II) - **1**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Yeniköy –Ba.; *Silifke –İç.)

bambal (II) **1.** Erkek bal arısı. (–Ed.)
2. [→ **banbal** (I)]

bambal (III) Karataban da denilen bir hastalık: *Böceklerim bambal hastalığına tutuldu.* (Muradiye –Ed.)

bambal (IV) Karaağacın meyve veya çiçekleri. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

bambalamak Ekmeği yoğurda batırıp yemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bambal böceği 1. Örümceğe benzeyen, toprak altında vücuduna göre yuva kazan ve büyü böceği de denilen hayvan. (Yeniköy –Ba.; *Gelibolu –Çkl.) **2.** Sığırlara dadanan ve derilerinin altına giren bir böcek. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

bamban Az pişmiş yumurta. (*Bartın –Zn.)

bambanlanmak Güvenmek : *Ben sana bambanlanarak bu işi yapdırmaya geldim.* (*Simav –Kü.)

bambara Papara, şiddetli azarlama, hırpalama. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

bambarran Elinden iş gelmeyen adam, lüzumsuz adam. (*Reyhanlı –Hat.)

bambagiya Pazen : *Bambagiyadan bir kaftanım var.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bambe Bilgisiz, tecrübesiz adam. (*Reyhanlı –Hat.)

bambık Pamuk. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

bambıl (I) [**bambıl arısı, bambil, bambul** (I) - **1, bambul böceği, banbıl** (I) - **1, 2; banbul** (II) - **1, 2**] **1.** Ekinler taze iken tanelerin özünü yiyen böcek ve bu böceğin sebep olduğu hastalık. (Dişli *Bolvadin, Çiftlik *Dinar –Af.; Aliköy, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Akçaköy, Gençali *Yeşilova, –Brd.; Yukarıseyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Oğuz *Acıpayam, *Tavas –Dz.; Kırcaklı *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan, Tokat *Sivrihisar

–Es.; Karahallı *Boğazlayan –Yz.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Ky.; Çukurkuyu *Bor –Nğ.; –Ada.; *Mut, –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[bambil]: (Ekse *Çal –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.)

[bambul (I) - 1]: (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Acıpayam ve köyleri, *Sarayköy, –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Yakakayı, Sarıyer, *Mihalıççık, –Es.; *Şereflikoçhisar, *Kalecik, Şabanözü *Polatlı, Güdül *Ayaş –Ank.; –Krş.; Afşar Türkmenleri *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; *Silifke –İç.)

[bambul böceği]: (Karahisar *Tavas –Dz.; –Mn.)

[banbıl (I) - 1]: (Devri *Bucak –Brd.; Çalış *Haymana –Ank.)

[banbul (II) - 1]: (Akkışla *Bünyan –Ky.)

2. Baklagillere zarar yapan bir böcek. (Banus *Eğridir –Isp.)

3. Üzüm tanelerini yiyen tüylü, kahverenkli bir böcek. (*Bor –Nğ.)

4. Ağaçların yaprak ve çiçeklerini yiyen, büyük, uçabilen bir böcek. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Honaz ve köyleri –Dz.) **5.** Yaban arısı, eşek arısı. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[bambıl arısı]: (Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)

[banbıl (I) - 2]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[banbul (II) - 2]: (–Isp. ve çevresi)

bambıl (II) Yazın tarlalarda biten, beyaz çiçekli, boz renkli yaprakları olan, develerin yediği bir ot. (Falaka *Bayındır –İz.; Kırcaklı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Anamur –İç.; *Milas, *Bodrum –Mğ.)

bambıl (III) **1.** [→ **bambal** (I) - **1**] **2.** [→ **bambal** (I) - **2**]

bambıl (IV) Ceviz, badem gibi meyvelerin kabuğunun kendi kendine çıkması, soyulması hali. (*Çal, *Tavas, *Acıpayam –Dz.)

bambıl (V) Alt dudağın altında çıkan sık sakal. (–Ant.)

bambıl arısı [→ **bambıl** (I) - **5**]

bambıl bambıl [→ **bambal** (I) - **2**]

bambıl böce [→ **bambal** (I) - **2**]

bambına basmak Birinin en çok kızacağı bir şeyi yapmak veya söylemek : *Bambıma basma kulahı değişiriz.* (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

bambil [→ **bambıl** (I) - **1**]

bambu İçe giyilen pamuklu. (–Ed.)

bambul (I) **1.** [→ **bambıl** (I) - **1**] **2.** Ufak tırtıl. (İncesu –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ant.)

bambul (II) **1.** [→ **bambal** (I) - **2**] **2.** [**bambal** (I) - **1**]

bambul (III) [**bamil**] Zambak. (*Çameli –Dz.)

[bamil]: (Masıt, Çameli –Dz.)

bambul (IV) Dut meyvesi. (*Menemen –İz.)

bambul böceği [→ **bambıl** (I) - **1**]

bamburta Bandoda yer alan kalın sesli borazan. (*Pasinler –Ezm.)

bambus Tavukların tepeliği. (–Dz.)

bambuza Çok şişman : *Amma bambuza ha!* (Baklalı *Çatalca –Ist.)

bamıya [→ **bamiye**]

bamil [→ **bambul** (III)]

bamile [→ **bamiye**]

bamiye [**bamıya, bamile, bamle, banya**] Bamya. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Tefenni –Brd.; Furunlu

*Bayındır –İz.)
[**bamıya**]: (–Gaz.)
[**bamile**]: (Karahisar *Tavas –Dz.)
[**bamle**]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**banya**]: (Hasanoğlan –Ank.)

bamle [→ **bamiye**]

bamrak [→ **bamak, bāmak**]

ban (I) Ben. (Hanlı *Şavşat –Ar.)

ban (II) [→ **bar** (I) - **3**]

ban (III) Otlak, mera. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

ban (IV) Serpmeye benzeyen büyük balık ağı. (Nilüfer –Brs.)

bana (I) Bağlarda yapılan pışta, karık sırtları. (Batsa –Kn.)

bana (II) Kaplıca. (–Kn.)

bana (III) İlkbaharda hayvanları otlatmak için çayırlıkta kurulan yurt. (Dombaylı *Salihli –Mn.)

baña (IV) [**bena**] Bana. (–Çkr.; Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Yüreğil, Yeşilyuva *Acıpayam –Dz.; Hayati *Erbaa –To.)
[**bena**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

banaca Bana mahsus. (–Nğ.)

banaç [→ **banak** (I) - **1**]

banada [→ **banadura**]

banadara [→ **banadura**]

banadara pekmezi Salça. (*Reyhanlı –Hat.)

banader [→ **banadura**]

banadora **1.** [→ **banadura**] **2.** Patates. (*Ereğli –Kn.)

banadore [→ **banadura**]

banadur [→ **banadura**]

banadura [**bamador, banada, banadara, banader, banadora - 1, banadore, banadur, banatura, bandura, bonadura**] Domates. (–Ist.; –El.; –Ml.; Amik, Gâvurdağı *Kırıkhan, *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Hasandede *Keskin –Ank.; Reşadiye –Ky.; *Bor –Nğ.; *Beyşehir, Yeniköy *Ereğli –Kn.; –Ada.; *Mersin –İç.; Hocalar *Alanya –Ant.)
[**bamador**]: (*Iğdır –Kr.)
[**banada**]: (–Ada.)
[**banadara**]: (–Ada.)
[**banader**]: (*Keskin –Ank.)
[**banadora - 1**]: (Şaphane *Gediz –Kü.; –Mr.; Şıhlı *Develi –Ky.; –Ada.; *Mersin –İç.)
[**banadore**]: (–Ada.)
[**banadur**]: (–Ky.)
[**banatura**]: (*Kızılcahamam –Ank.; –Ada.)
[**bandura**]: (–Ist.)
[**bonadura**]: (*İnegöl –Brs.; –Ada.)

banah, banaḫ [→ **banak** (I) - **1**]

banak (I) [**banaç, banah, banak aşı, bandak** (I), **banıç - 1, banım - 1, 4; banım aşı**] **1.** Lokma, ekmek parçası. (Dişli *Bolvadin –Af.; Gençali *Yeşilova –Brd.; Kösten, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kıratlı *Dikili –İz.; –Zn.; –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Vezirköprü –Sm.; –Çr.; Güzey –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; E. Hüyük *Şarkışla –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Büyükafşar –Ank.; Akkışla ve köyleri, *Bünyan, Avarı *Pınarbaşı –Ky.)
[**banaç**]: (Sarımahmutlu *Buldan –Dz.)
[**banah, banaḫ**]: (*Boyabat –Sn.; *Gürün –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.)
[**bandak** (I)]: (Ekse *Çal, *Sarayköy –Dz.)
[**banıç - 1**]: (*Buldan –Dz.; *Urla –İz.)
[**banım - 1**]: (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; Eymir, Sürez, *Bozdo-

ğan –Ay.; Çavdarhisar *Emet –Kü.; *Düzce –Bo.; –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

2. Sulu yemekleri yemek için, yufka veya ekmeğin kaşık şekline konulmuş hali. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Boyabat –Sn.; –Gaz.; E. Hüyük *Şarkışla –Sv.; Çayırşeyhi, *Boğazlayan –Yz.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, Akkışla ve köyleri, *Bünyan –Ky.) **3.** Sulu yemek, sulu katık. (*Eşme –Uş.; Minnetler, Yeniköy –Ba.; *İnegöl –Brs.; –Kü.; *Cide, *İnebolu –Ks.; –Çr.; Sultanköy *İpsala –Ed.)

[banak aşı]: (Zeytinli *Edremit –Ba.; Yenice *Emet –Kü.)

[banım - 4]: (Höketçe *Saimbeyli –Ada.)

[banım aşı]: (*Susurluk –Ba.)

4. Yoğurdun sulandırılmış hali. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **5.** Tirit. (Tatarcık *Dinar –Af.; *Gelendost, *Uluborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Düzce –Bo.; –Nğ.; –Kn.) **6.** Ekmek ve yemek artığı : *Ayşe banak sıyırmaya gitti.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **7.** Yeni doğuran hayvanın ilk sütü, ağız. (Dişli *Bolvadin –Af.)

banak (II) Marul. (–Ur.)

banak (III) [→ **bahank**]

banak (IV) **1.** Defa, kere : *Bir banak, iki banak.* (Sındı –Mğ.) **2.** Bir parça, biraz. (Kösten –Dz.)

banak aşı [→ **banak** (I) - **3**]

banakçı [**banışçı**] Dilenci tabiatlı, anafordan karnını doyuran, pisboğaz. (*Bozdoğan –Ay.)

[banışçı]: (Üçkuyu *Çal –Dz.)

banakıran Kuzeyden esen rüzgâr. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

banaklamak 1. Olur olmaz yerde yemek yemek. (*Bozdoğan –Ay.) **2.** Sulu yiyeceklere ekmeği batırıp yemek. (Gençali *Yeşilova –Brd.; Minnetler –Ba.)

banam Bir banımlık yemek. (*Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.)

banatura [→ **banadura**]

bana vermek Sağmal hayvanları otlatmak üzere otlakçıya vermek. (*Ahlat –Bt.)

banavi Ahmak, budala. (–Brd.; –Ist.)

banayır Sepet. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

banaz (I) **1.** Sersem, beceriksiz, aklı ermez. (–Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri) **2.** Gözleri az gören. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

banaz (II) Darmadağın, karmakarışık. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

banaz (III) **1.** Kuvvetli rüzgâr. (Gençali *Yeşilova –Brd.) **2.** Akarsuyun yüzmek için derinleştirilmiş yeri, su birikintisi. (*Tefenni –Brd.; Sarımahmutlu *Buldan –Dz.)

banazırmak Sersemlemek. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

banaz olma 1. Baş dönme, sendeleme. (İlyas *Keçiborlu –Isp.) **2.** Şaşma. (Çumköy *Gölhisar, Yayla *Tefenni –Brd.) **3.** Deliye dönme. (Çumköy *Gölhisar –Brd.)

banbal (I) [**bambal** (II) - **2**] Arı büyüklüğünde yeşil başlı bir cins sinek. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

[bambal (II) - **2]:** (Nilüfer –Brs.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

banbal (II) **1.** [→ **bambal** (I) - **1**] **2.** Mirasyedi. (–Yz.)

banban Yüksek sesle konuşan, gürültücü (kimse). (*Düzce –Bo.)

bañ bañ etmek 1. Şaşmak. (*Silifke –İç.) **2.** Dövünerek söylenmek. (*Karaisalı –Ada.)

ban ban konuşmak Yüksek sesle ve iddialı bir şekilde konuşmak. (*Düzce –Bo.)

banbıl (I) **1.** [→ **bambıl** (I) - **1**] **2.** [→ **bambıl** (I) - **5**]

banbıl (II) Hantal. (Salda *Yeşilova –Brd.)

banbul (I) [**bunbul** (II)] **1.** Tombul, şişman kadın veya kız. (*Susurluk –Ba.; *Gelibolu –Çkl.) [**bunbul** (II)]: (Erkinis *Yusufeli –Ar.) **2.** Güzel kadın. (–İç.) **3.** Sıska. (Navlu *Yeşilova –Brd.) **4.** Tembel. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

banbul (II) **1.** [→ **bambıl** (I) - **1**] **2.** [→ **bambıl** (I) - **5**]

bance Küçük testi. (–Krş.)

bancı Müezzin. (–Zn.)

bancıklamak [→ **banmak -1**]

bancıla kal Öl, geber anlamında ilenç. (*Sivrihisar –Es.)

bancuklamak Bir işten yılmak : *Öküz bancukladı.* (*Pasinler –Ezm.)

banda (I) [**banta**] **1.** Yabanî armut, ahlat. (–Çr.; *Şavşat ve köyleri, Ersis *Yusufeli –Ar.; *Oltu –Ezm.) [**banta**]: (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.) **2.** Elmadan küçük ekşimtırak bir meyve, elmanın ufağı. (*Posof, *Sarıkamış –Kr.)

banda (II) Beni anlamında. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

banda (III) Duvar süsü, dik dörtgen şeklinde motifleri olan renkli işleme. (*Bodrum –Mğ.)

bandağlamag Bir yeri elle karıştırmak, elle bozmak. (–Brd.)

bandak (I) [→ **banak** (I) - **1**]

bandak (II) **1.** Dağlardan inen suların dağ eteğinde meydana getirdiği bataklık. (Köstük *Yalvaç –Isp.; *Sandıklı, –Af.) **2.** [→ **bandik** (III)]

bandak (III) Uç taraflarından bağlanmış ot demeti. (Paşayiğit *Keşan –Ed.)

bandakcı Her işe burnunu sokup da yapamayan : *Ahmet sen çok bandakcısın.* (Örencik *Yeşilova –Brd.)

bandaklamak 1. Cıvık şeyleri parmakla almak. (*Sandıklı –Af.; Ürkütlü *Bucak –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; Kırcaklı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Yerkesik *Milas –Mğ.) **2.** [→ **banmak -1**] **3.** Ondan bundan karıştırmak. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

bandalük Boyunduruk. (*Balya –Ba.)

bandat Susuzluk, yavanlık. (*Dörtyol –Hat.)

bandel, bandela Karnından sırtına kadar kemer gibi beyaz tüyü olan sığır veya başka hayvan. (*Maçka –Tr.)

bandık (I) Genişçe yapraklı yabanî bir ot. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bandık (II) [→ **bandik** (I) - **1**]

bandık geldik Bir çocuk oyunu : *Haydi çocuklar bandık geldik oynıyalım.* (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

bandıklamak [→ **banmak - 1**]

bandıkmak (I) [**banıkmak - 2**] **1.** Çok ağlamak : *Annem sudan gelinceye kadar bizim çocuk bandıkmış.* (Dişli *Bolvadin –Af.) **2.** Bunalmak, ıstırap çekmek, çok yorulmak, ölecek hale gelmek. (Çakıralan *Hav-

za, Çakallı *Kavak, Çan ve köyleri *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Bor ve köyleri, –Nğ.; Güvenç –Kn.)

[banıkmak - 2]: (*Çal –Dz.; Zana –Ama.)

bandıkmak (II) **[banıkmak - 1, buncıkmak]** **1.** Çok susamak, hararetlenmek, fazla istekli olmak. (*Çal köyleri –Dz.; Bayramören *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; *Bor ve köyleri –Nğ.; Köşker –Krş.; Güvenç, Hortu *Ereğli –Kn.; Yerkesik –Mğ.)

[banıkmak - 1]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Zana –Ama.; Güvenç –Kn.)

2. Çok acıkmak. (Çiftlik *Dinar –Af.; –Brd.; –Ba.; *Bor –Nğ.; *Beypazarı –Ank.)

[buncıkmak]: (–Çr.)

3. İmrenmek, ağzının suyu akmak. (–Ks.) **4.** Suyu, şarabı patlayıncaya kadar içmek. (–Kn.)

bandırgaç Mürekkep kalemi, kamış kalem : *Dandırgaç unutsa bandırgaç unutmaz.* (Balkande *Beyşehir–Kn.)

bandırma (I) **[bandırma kabı, bandırma üzümü, bandurma - 2, bondırma]** **1.** İri taneli, beyaz üzüm, razakı. (Çiftlik *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Çal ve köyleri, Garipköy *Tavas, *Sarayköy –Dz.; *Nazilli ve köyleri, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Demirci –Mn.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Afşin –Mr.; Gerit, Bağyaka *Yerkesik, *Milas, *Fethiye köyleri –Mğ.)

[bandırma üzümü]: (Ortaköy *Çal –Dz.)

2. Kuru üzüm. (Bekilli *Çal –Dz.; Engiz *Bafra –Sm.) **3.** Ceviz içi, badem ipliğe dizildikten sonra pekmezli veya şekerli nişastaya batırılarak yapılan sucuk, şeker sucuğu, pekmez sucuğu. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Kırca *Acıpayam –Dz.; Hortuna, Tepeköy *Torbalı –İz.; Aşudu *Darende –Ml.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Mut ve köyleri, Namrun, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

[bondırma]: (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)

4. Üzümleri potaslı suya batırmak için kullanılan, iki kulplu süzgeç. (Tepeköy *Torbalı –İz.; Keremköy *Burhaniye –Ba.; –Mn.)

[bandırma kabı]: (Ekse *Çal –Dz.)

5. özel şekilde açılan yufkayı üç köşeli kesip kızgın tereyağına batırıp, tepsiye dizdikten sonra üzerine şeker konularak yapılan cevizli bir çeşit tatlı. (*Daday –Ks.; –Çkr.)

[bandurma - 2]: (*Safranbolu –Zn.)

bandırma (II) Ağaç ve üzüm çubuğunu daldırma yoluyla çoğaltma. (*Ereğli –Kn.; –Ky.)

bandırma (III) Bir direk ucunda denize atılan bir çeşit balık ağı. (*Bergama –İz.)

bandırmak [bandumak] **1.** Kurutulacak olan taze üzüm veya inciri potaslı suya daldırmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Yeşilova ve köyleri, Devri *Bucak, –Brd.; *Sarayköy köyleri, Bekilli *Çal, Bulkaz, İğdir *Çivril, *Acıpayam –Dz.; Eymir, Çulhan *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Savaştepe –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Kargı –Ks.; Çıkrık *Mecitözü, *İskilip, –Çr.; *Yerköy –Yz.;

*Ermenek ve köyleri –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Milas, Kaya *Fethiye –Mğ.) **2.** Suya batırmak, daldırmak. (Bekilli *Çal –Dz.; Yenice, *Emet –Kü.; –Es.; Engiz *Bafra –Sm.; Uzunmusa, Danışman *Fatsa –Or.; *Bor –Nğ.; Yerkesik –Mğ.; Belkıs *Serik –Ant.) **3.** Yemekten aldırmak, almaya izin vermek. (Babadağ köyleri *Sarayköy –Dz.; *Susurluk –Ba.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Kandıra –Kc.; *Yeniköy –Ist.; *Merzifon –Ama.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

[bandumak]: (*Taşköprü –Ks.) **4.** Lokmayla batıra batıra yemek. (–Or.; Hasanoğlan –Ank.) **5.** Şerbeti tatlıya içirtmek, emdirmek. (*Zile –To.)

bandırma kabı [→ **bandırma** (I) - 4]

bandırma keleteri Üzümleri bandırmak için kullanılan sepet. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bandırmalı Orospu, hafif meşrep kadın. (Sofular *Eğridir –Isp.)

bandırma tahtası Bandırılan üzüm sepetlerinin üzerine konularak akan suyun tekrar su kabına dökülmesine yarayan tahta. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bandırma üzümü [→ **bandırma** (I) - 1]

bandi (I) Kadın ayakkabısı. (Kovay –Ama.)

bandi (II) [→ **bandik** (III)]

bandik (I) [**bandık** (II)] **1.** Şalvar. (*Mecitözü –Çr.; *Havza, *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Haçevera *Maçka –Tr.; –Nğ.)

[bandık (II) **]:** (–Ama.)

2. Çocuk ayakkabısı, patik. (–Çr.)

bandik (II) **1.** Küçük lamba. (–Gr.) **2.** Çabuk ateş alabilir, yanabilir madde, kav. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

bandik (III) [**bandak** (II) - **2, bandi** (II)] Çam ağacından yapılmış bardak yahut testi. (–Ama.)

[bandak (II) - **2]:** (Afşar ve Türkmen aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

[bandi (II) **]:** (*Ayaş –Ank.)

bandik atmak Parmak atmak: *Bi bandik attım ki zıp diye yerinden iki karış hopladı.* (–Kn.)

bandiklemek 1. [→ **banmak** - 1] **2.** Beceriksiz, ehliyetsiz kimse bir işi beceremeyerek bozmak: *Bir işi yapacağım diye ortaya çıkar, ancak bandikler.* (–Nğ.)

banduma [**bandurma** - 1] Tavuk veya hindi suyuna parmak kalınlığında dürülmüş yufkaları batırıp, tepsiye dizdikten sonra üzerine hindi veya tavuğun etleri konularak yapılan yemek. (Ağlı *Küre –Ks.)

[bandurma -1**]:** (Karabüzey *Araç –Ks.)

bandumak [→ **bandırmak** - 3]

bandura [→ **banadura**]

bandurma 1. [→ **banduma**] **2.** [→ **bandırma** (I) - 5]

banduruḫ, banduruk Boyunduruk. (–Ezm.)

banga, bañga (I) Banka. (–Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Anaraş *Sürmene –Tr.; *Ermenek –Kn.)

banga (II) Çok tatlı, büyük bir armut çeşidi. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

banga (III) Aksisada, yankı. (–Or.)

bangetmek [→ **banglamak**]

bañgıdak Birdenbire : *Çocuk seni görünce bangıdak ağlamaya başladı.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bangıl bangıl [bangıl bungul, bañgır bañgır - 3, bungul bungul] **1.** Hiddetli, kaba, yüksek sesle konuşma : *Bangıl bangıl bağırıp durma.* (*Kandıra –Kc.)

[bangıl bungul] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

[bañgır bañgır - 3] : (*Düzce –Bo.)

2. Suyun sesli ve bol akması, çağıl çağıl akış. (Dağköyü, *Çarşamba –Sm.; *Zile –To.; Sarıoba köyü *Polatlı –Ank.)

[bungul bungul] : (*Kangal köyleri –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

bangıl bungul [→ **bangıl bangıl**]

bangıldamak [bangırdamak, bangırdmak] Sinirli sinirli bağırmak, söylenmek, itiraz etmek. (*Zile –To.; Önsen *Afşin, *Elbistan –Mr.)

[bangırdamak] : (Hisar *Sarayköy –Dz.)

[bangırdmak] : (*Fethiye köyleri –Mğ.)

bangır bangır, bañgır bañgır [bangır bañğır, bañğıl bañğıl, bankıl bankıl] **1.** Fazla üzüntülü oluş : *Alinin annesi bangır bangır yanıyor zavallı.* (–Mn.) **2.** Yüksek sesle acı acı ağlayış : *Bangır bangır ağlıyor.* (Kayapa –Ed.)

[bangır bañğır] : (*Bor –Nğ.)

[bañğıl bañğıl] : (–Çr.)

[bankıl bankıl] : (*Devrek, *Çaycuma –Zn.)

3. [→ **bangıl bangıl - 1**]

bangır bangır bağırmak [bankır bankır bağırmak] Avazı çıktığı kadar bağırmak. (*Turgutlu –Mn.; *Edremit ve çevresi –Ba.; –Brs.; –Çkr.)

[bankır bankır bağırmak] : (–Ist.)

bangır bangır konuşmak Yüksek sesle konuşmak. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bangır bañğır [→ **bangır bangır - 2**]

bangırdamak [→ **bangıldamak**]

bangırdmak [→ **bangıldamak**]

bangırmak Manda bağırmak. (*Zile –To.)

bangış [bangıç, bankış] Dişi yaban domuzu. (–Ama.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Kozan köyleri, Belen –Ada.)

[bankıç] : (–Mr.)

[bankış] : (*Niksar –To.; Kayışlı –Mr.; –Ada. ilçe ve köyleri)

bangilenmek Budalalık yapmak dikkatsizlik etmek : *Nedir bu yaptığın aklını başına al, bangilenme.* (Sarıcaali *İpsala –Ed.)

bangilme Bayılma, yarı baygın hal. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

banglamak [bang etmek] Bağırmak, seslenmek, çağırmak : *Mehmet ağa yine bangladı, lâkin seslenmedim.* (–Kü.)

[bang etmek] : (Boynuyoğun –Ada.)

bango Tuhafiye, manifatura mağazalarındaki tezgâh, masa. (–Tr.)

bangulut Kâğıt para. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Mr.)

bañğıl bañğıl [→ **bangır bangır**]

banı **1.** Yaylada yapılan evler, çiftlik. (*Elbistan, *Kilis, Şekeroba *Göksun –Mr.; Bağtepe *Kozan, *Osmaniye –Ada.) **2.** Mandıra, ağıl. (–Mn.; Hartlap, Önsen, –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası türkmenleri –Hat.; Belenköy, Mağara *Saimbeyli, *Kadirli –Ada.)

banıç **1.** [→ **banak** (I) - **1**] **2.** [→ **banım - 2**]

banıkmak 1. [→ **bandıkmak** (II) - **1**] **2.** [→ **bandıkmak** (I) - **2**]

banım [**banıç - 2**] **1.** [→ **banak** (I) - **1**] **2.** Yudum. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; Çavdarhisar *Emet –Kü.; *Düzce –Bo.; –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

[**banıç - 2**]: (*Buldan –Dz.; *Urla –İz.)

3. Az kalmış yemek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **4.** [→ **banak** (I) - **3**] **5.** Sütün kaymağı. (Çukurkuyu, Kızılca, Zenğen, *Bor –Ng.; Yeniköy *Ereğli –Kn.)

banım aşı [→ **banak** (I) - **3**]

banışçı [→ **banakçı**]

bank (I) Sersem, budala, şaşkın, hissiz. (*Buldan köyleri –Dz.)

bank (II) Çingenelerin oynadığı açko ve rasto adlı kumarlarda konulan para: *İsteyen bankma vurabilir.* (Paşa aşireti *Şavşat –Ar.)

bankıç [→ **bangış**]

bankıl bankıl [→ **bangır bangır - 2**]

bankır Para: *Bu üzüme kaç bankır verdiniz.* (Mençek *Ermenek –Kn.)

bankır bankır bağırmak [→ **bangır bangır bağırmak**]

bankırmak 1. Böğürmek. (Cumayanı –Zn.; Ovasaray –Çr.; *Zile –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.) **2.** Bağırmak, bağrışmak: *Şunlara söyle orada bankırmasınlar.* (*Çarşamba köyleri –Sm.; *Zile –To.)

bankış [→ **bangış**]

bank olmak Sersem olmak: *Kafam bank oldu.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

banla Horoz ötüşü. (Taşlıçay *Diyadin –Ağ.)

banlamak, bañlamak (I) [**bannamaḫ, bayñamaḫ, baynamaḫ, baynamak**] **1.** Horoz ötmek: *Vakitsiz banlayan horozun başını kesmeli.* (–Kr.; –Vn.; –Bt.; *Varto, –Mş.; *Kilis –Gaz.)

[**bannamaḫ, bañnamaḫ**]: (Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**baynamaḫ**]: (Kerkük)

[**baynamak**]: (Bismil Türkmenleri –Dy.; –Ur.; Sille –Kn.; Kerkük) **2.** Bağırmak, haykırmak. (Aşağılıca –Es.; *Iğdır –Kr.; –Gaz.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.) **3.** Anırmak. (*Iğdır –Kr.) **4.** Şaşmak. (–İz.) **5.** Sayıklamak. (*Iğdır –Kr.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.) **6.** Gizlenmesi gereken, söylenmeyecek şeyi söyleyivermek. (Bozan –Es.)

banlamak (II) Davetsiz gelmek. (Hereke *Gebze –Kc.)

banma (I) Çamaşır yıkamak, pekmez kaynatmak için kullanılan ağzı geniş, altı dar bakır kap, kazan. (*Osmancık, *İskilip, –Çr.)

banma (II) İçi su ve sulu yiyecekle dolu olan bir kabın içine hayvan gibi eğilip içme. (*Ermenek köyleri –Kn.)

banmaç Unla yapılan sirkeli ve sarmısaklı bir yemek. (Akköy *Söğüt –Bil.)

banmah [→**banmak - 1**]

banmak [**bancıklamak, bandaklamak - 2, bandıklamak, bandiklemek - 1, banmah, bannaklamak, bılhḫlamaḫ**] **1.** Yemeği kıyısından azıcık yemek, tatmak, parmak batırmak, parmak-

la karıştırmak, artıklamak. (Aşudu *Darende –Ml.; Kabasakal –Sv.; *Şereflikoçhisar köyleri –Ank.; –Nğ.; Mençek *Ermenek köyleri –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[bancıklamak]: (*Fethiye köyleri –Mğ.)

[bandaklamak - 2]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[bandıklamak]: (Yusufça *Gölhisar –Brd.; Karahisar *Tavas –Dz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[bandiklemek - 1]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[banmah]: (*Boyabat –Sn.)

[bannaklamak]: (*Bor –Nğ.)

[bılhıḫlamaḫ]: (–Ur.)

2. Kedi köpek gibi hayvanlar sulu yiyeceklere dilini batırmak. (Aşudu *Darende –Ml.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri, *Silifke –İç.) **3.** Batmak, batıp çıkmak, her tarafı bulaşmak : *Tozlara banmış. Ali borcun içinde banıp durur.* (*Alaşehir –Mn.; Yenice *Emet –Kü.; Aşudu *Darende –Ml.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

bannak (I) [→ **bamak**]

bannak (II) Ağzını yemek kabına sokmak. (–İç.)

bannak çörek Parmak şeklinde yapılan 3 - 10 tanesi bir arada pişirilen bir çeşit ekmek. (Sarıköy *Merzifon –Ama.)

bannaklamak [→ **banmak - 1**]

bannamaḫ, bañnamaḫ [→ **banlamak** (I) - **1**]

ban olmak Yayılarak oturmak : *Ne oraya hemen ban olmuşsun.* (*Gürün –Sv.)

banra Sebzeleri öldüren bir hastalık : *Soğanlara banra düşmüş.* (Hisarardı *Yalvaç –Isp.)

banraz Kayın ağacı. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Osmaniye –Ada.)

bansı Sığırların ot, yem yedikleri yemlik. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

bansımak Götürü iş almak. (*Ermenek köyleri –Kn.)

banta [→ **banda** (I) - **1**]

ban vermek Yankılamak : *O kadar bağırdı ki karşı dağlar ban verdi.* (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

banya [→ **bamiye**]

banyo teknesi Çamaşır teknesi : *Elif banyo teknesini getir de çamaşırlarımızı yıkayalım.* (Karaözü *Gemerek –Sv.)

banzala Biçimsiz, büyük : *Sende o banzala kadına döndün.* (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

bap (I) [→ **bab**]

bap (II) Çekirge gibi ekinleri kemiren bir böcek. (Zemme –Kü.)

bapba [bappa, bapul] Küçük çocuk ayakkabısı. (–Isp.; Tekkeköy –Dz.)

[bappa]: (Nilüfer –Brs.)

[bapul]: (Yavuzköy *Şavşat –Ar.)

bap olmamak Uygun olmamak : *Sen hiçbir zaman bap değilsin ki herkesin gözüne batıyorsun.* (Dinar *Artova –To.)

bappa [→ **bapba**]

bapul [→ **bapba**]

bapur [babır (II)] Vapur. (Kesirik –El.)

[babır (II)]: (İsabey *Çal –Dz.)

bar (I) **[ban (II), bor (I) - 3] 1.** Sirke, pekmez v. b. sulu yiyeceklerin üzerindeki köpük, küf, mantar. (–Brd.; Köşk –Ay.; Yeniköy –Ist.; –Çr.; Zana –Ama.; –To.; Düzköy *Keşap –Gr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış,

*Çıldır –Kr.; –Ur.; Sarız *Afşin köyleri –Mr.; –Sv.; ilçe ve köyleri; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Erkilet, Akkışla *Bünyan –Ky.; –İç.) **2.** Pas, oksitlenme, sürahi, çaydanlık ve bardakta meydana gelen tortu, kireç. (–Isp. ilçe ve köyleri; Örencik *Yeşilova –Brd.; Denizler *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba, –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Düzköy *Keşap, Haydarlı, Bozcaali *Görele –Gr.; *Ardahan –Kr.; *Erciş –Vn.; *Kilis, –Gaz.; Taşoluk *Göksun, Şekerova –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Antakya, *Kırıkhan –Hat.; *Gürün ve köyleri –Sv.; –Yz.; –Ky.; *Mut –İç.; Kerkük)

[**bor** (I) - **2**]: (–Brd.; Dağal *Çal –Dz.; Meydan *Mut, *Anamur –İç.) **3.** Ateşten, miğde bozukluğundan, ağızda, dil ve dişlerde hasıl olan acılık, sarı tortu, pas. (*Eğridir köyleri –Isp.; –Çr.; –Sm.; Suluca –Ama.; *Zile ve köyleri –To.; *Ünye –Or.; –Gm.; –Ezc.; ve köyleri; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Nazimiye –Tn.; *Ağın –El.; –Ur.; –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Kırıkhan –Hat.; Soğukpınar *Kangal, Çöplü *Gürün –Sv.; –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.; Kerkük)

[**ban** (II)]: (*Pınarbaşı –Ky.) **4.** Tükrük, salya. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Arpalı *Şavşat –Ar.) **5.** Yapışkan olan her hangi bir madde: *Biraz bar olsa şunu yapıştırırım.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bar (II) **1.** El ele tutuşarak, halka şeklinde oynanan bir millî oyun. (Uşhum *Yusufeli, Yavuzköy *Şavşat –Ar.; *Göle, *Ardahan, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; Sosunga *Çayırlı –Ezc.) **2.** Deniz turu. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bar (III) **1.** Meyve ağaçları ve sebzelerin çiçekleri. (*Kemaliye –Ezc.; *Hozat –Tn.) **2.** Fasulye, bezelye gibi bitki tohumlarının yeşil kabuğu. (*Hozat –Tn.) **3.** [→ **barı** (I) - **1**]

bar (IV) Av: *Tavşan barına gidelim.* (–Ama. köyleri)

bar (V) Değersiz, kötü, adi, sefil, pis, berbat. (–Ama köyleri; –Gaz.)

bār (VI) [→ **barın** (I)]

bara (I) **1.** [→ **boran** (I) - **3**] **2.** Göl. (Vidin, Bulgaristan, Drama, Selânik) **3.** Bataklık. (Karakoca *Karacabey –Brs.)

bara (II) Demirden kaldıraç çubuğu. (*Keçiborlu –Isp.; Yukarıseyit *Çal –Dz.)

bara (III) Ocak başı. (Killik *Alaçam –Sm.)

bāra, bağra Beyaz renkli, işlenmemiş, kısır toprak, killi arazi. (*Akseki ve köyleri –Ant.)

barab [→ **barabar**]

baraba [→ **barabar**]

barabar [**barab, baraba, barambar, baranbar, baravar, barbar** (II)] Birlikte. (*Merzifon –Ama.; Nefsiköseli *Görele, Piraziz –Gr.; Anaraş *Sürmene –Tr.; –Vn.; –Nğ.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Yugoslavya)

[**barab**]: (Ovacık *Tavas –Dz.)

[**baraba**]: (–Rz. ve çevresi)

[barambar]: (–Vn.)
[baranbar]: (*Erciş –Vn.)
[baravar]: (Karakoyunlu –Kr.)
[barbar (II)**]:** (Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

bāra bāra Bağıra bağıra. (–Ks.)

bara barmak Bir çeşit ot. (–Nğ.)

barabat (I) **1.** Hile, düzen, yalan. (–Sm.) **2.** Usûl, tarz, âdap, erkân. (–Sm.)

barabat (II) Hamsi, sargan gibi küçük balıkları tutmakta kullanılan balık ağı : *Barabatı alalım, hamsiyi saralım.* (–Sm.; –Gr.)

barac Baraj. (–Ada.)

baragami Ocağın etrafındaki yerler. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

barak (I) **1.** Çok kıllı insan. (–Af.; *Yalvaç –Isp.; *Burhaniye –Ba.; –Sv.) **2.** Çok tüylü köpek. (Hocalar *Sandıklı –Af.; –Isp.; *Merzifon köyleri –Ama.; –Sv.; –Ky.; –Nğ.; *Ceyhan –Ada.) **3.** Beyaz çilli siyah köpek. (Yenice *Emet –Kü.) **4.** Küçük köpek, fino. (Bozan –Es.; *Serik –Ant.) **5.** Köpek, iri köpek. (*Bünyan –Ky.; –Nğ.) **6.** Gözünün etrafında beyaz damga olan köpek. (–Ant.) **7.** Sırtı çok tüylü av köpeği. (*Üsküdar –Ist.; *Ceyhan –Ada.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.) **8.** Kobay. (*Mut –İç.) **9.** Köstebek. (–Çr.) **10.** İspinoz kuşu. (*Eşme –Uş.) **11.** Bağlara dadanan sarı renkli ve tüylü tırtıl. (Yahşiler *Tavas –Dz.; Manyan *Karaman –Kn.)

barak (II) Çopur, çiçek bozuğu. (Yenice *Emet –Kü.; –Ist.)

barak (III) Çocuk, küçük çocuk. (Beyköyü *Dinar –Af.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

barak (IV) Şaşkın. (Yayla *Tefenni –Brd.)

barak (V) Kır bekçisi, koğucu. (*Göynük –Bo.)

barak (VI) **1.** Çorak. (*Çarşamba köyleri –Sm.) **2.** Yeşillenmiş sazlık. (*Çarşamba köyleri –Sm.) **3.** Kirli göl. (*Çarşamba köyleri –Sm.)

barak (VII) Eğri : *Ahmet'in dişleri barak.* (*Maçka –Tr.)

barak (VIII) **1.** Kız evinden oğlan evine gönderilen çiçek. (Yukarıseyit *Çal –Dz.) **2.** Kız evinden oğlan evine gönderilen mendil üzerine yapılan süs. (Yukarıseyit *Çal –Dz.) **3.** Yaldızlı kâğıt. (*Susurluk –Ba.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

barak (IX) Karışık, karışık renkli. (Babadağ *Sarayköy –Dz.; Dursunbey –Ba.)

barak (X) Eski mahalle mekteplerinde çocukların altlarına aldıkları küçük minder. (*Ereğli –Kn.)

baralak Yeni çıkan meşe yaprağı. (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.)

baram 1. [→ **baran** (II) - **1**] **2.** [→ **baran** (II) - **4**]

barama İpek kozası. (*Çarşamba köyleri –Sm.; Zana *Merzifon –Ama.; Sonusa *Taşova –To.; –Sv.)

barambar [→ **barabar**]

baram baram Dilim dilim, uzun uzun. (–Dy.)

baramina Taşcıların kayaları delip parçalamak için kullandıkları 2 metre boyunda, sekiz köşeli demir. (–Ist.)

baramparça Kısım kısım, bölük bölük. (Mençek *Ermenek –Kn.)

baran (I) Yüksek, ulu. (Bakırköy *Ödemiş –İz.)

baran (II) [**baram - 1, 2; baraza, boran** (IV)] **1.** Üzüm, meyve ağaçları ve bitkilerin dizisi. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Lapseki –Çkl.; –Kr.; –Ezc.; Kesirik, –El.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, –Hat.; *Gürün –Sv.; *Osmaniye –Ada.; *Dörtyol –Hat.)

[**baram -1**] : (Aşudu *Darende –Ml.)

2. Sebze fideleri, üzüm çubuğu ekmek için hazırlanan yer, çukur. (Bağıştaş *Ilıç, Keleriç, Ergan *Kemaliye –Ezc.; Beypınar *Gürün, İğdeli *Gemerek –Sv.)

[**boran** (IV)] : (Babik *Pötürge –Ml.)

3. Bostan. (*Çemişkezek –Tn.; –Gaz.) **4.** Bağlardaki evlek : *Bizim bağ beş barandır.* (–Ezc.)

[**baram - 2**] : (Aşudu *Darende –Ml.)

5. Fidan ve çubuk sıraları arasındaki aralık. (–Gaz.; *Afşin –Mr.; –Ada.) **6.** [→ **barana** (II) - **1**] **7.** Çift demirinin yaptığı geniş yarık, saban izi. (*Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.; –Yz.)

[**baraza**] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

baran (III) İri koç, üç senelik koç. (–Bt.; –Md.)

barana (I) **1.** [→ **barhana** (I) - **1**] **2.** [→ **barhana** (I) - **2**]

barana (II) [**baran** (II) - **6, barane, baranı** (I) - **1, barhana** (II) - **4, barna**] **1.** Fasulye sırığı ve üzüm çubuklarını dayamaya yarayan çatal ağaç, kazık. (İğdecik *Eğridir köyleri –Isp.; Çebiş, Kozluca –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; –Nğ.; *Çumra, *Ermenek köyleri, –Kn.; Gülek köyleri, Belenkeşli, Ayvagediği *Mersin –İç.)

[**baran** (II) - **6**] : (Gençali *Yeşilova –Brd.)

[**barane**] : (–Brd.)

[**baranı** (I) - **1**] : (*Keçiborlu, *Senirkent, *Uluborlu –Brd.; Honaz, Kadıköy –Dz.; *Mut köyleri, *Anamur –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Kaya *Fethiye –Mğ.)

[**barhana** (II) - **4**] : (*Elmalı –Ant.)

[**barna**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

2. [→ **barı** (I) - **1**] **3.** İnce döşeme. (Bayat *Emirdağ –Af.)

barana (III) Demir tırmık. (Tokat –Es.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Çarıklar *Çumra, Zıvarık –Kn.)

barana (IV) [**baranaç**] Baklava biçimi mayın. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**baranaç**] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

barana (V) Deve hamudunun ön ve arka kısmı (semercilikte). (–Çkl.)

barana (VI) [**baranı** (II)] **1.** Lop yumurtanın üzerine sarmısaklı yoğurt dökülerek yapılan bir yemek. (*Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.) **2.** Salata, ot yemeği. (Bayat *Emirdağ –Af.) **3.** Ispanak, semizotu gibi sebzelerin pirinçle pişirilen yemeği. (*Edremit –Ba.)

[**baranı** (II)] : (*Elbistan –Mr.)

4. Kuru üzüm, nohut ve boyun eti ile yapılan yemek (kuru üzüm üzerine ayva da konulur). (–Nğ.)

baranaç [→ **barana** (IV)]

barana demiri Kuyu kazmak, taş çıkarmak için kullanılan 50 - 60 cm. lik sapı olan saban demiri biçiminde demir. (*Ermenek –Kn.)

baranbar [→ **barabar**]

barane [→ **barana** (II) - **1**]

baran etmek Zeytinlik ve incirlikleri iki defa sıkça sürmek : *Bu sene zeytini baran ettiremedim.* (*Kilis –Gaz.)

baranı (I) **1.** [→ **barana** (II) - **1**] **2.** [→ **barı** (I) - **1**]

baranı (II) [→ **barana** (VI) - **3**]

baranlamadan Ansızın : *Baranlamadan geldim.* (Ağaçköy *Bayramiç –Çkl.)

baranlık Baran yapılacak yer. (Ergan –Ezc.)

barannı şamat Pamuktan dokunan gömleklik beyaz bez. (–Ml.)

barapahna Dik dörtgen şeklinde hayvan yemliği olarak kullanılan yalak. (Kıbrıs köyleri)

barartı Kırkları karışan aynı yaştaki çocuklar, yaşıt : *Biribirinin barartısı.* (–Ezc.)

baraskün Çarşamba. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

barat (I) Beraat, arınma. (–Gaz.; Karaözü *Gemerek –Sv.)

barat (II) Bir iki santimetre eninde sarı yaldızdan yapılan, tabutların üstüne, yanlarına parçalar halinde yapıştırılan şerit. (–Mğ.)

barat (III) Hayvanlara vurulan nişan. (*Ahlat –Bt.)

barata (I) Leş. (Varyanlı –Mr.)

barata (II) Artık, kalıntı : *Baratayı toplamaya gittim.* (*Afşin –Mr.)

barav Kocakarı. (Ormancık köyü *Çayeli –Rz.)

baravar [→ **barabar**]

baravuz [**barayız**] Asma filizi, üzüm çubuklarının taze sürgünü. (Bahçeli *Bor, –Nğ.)

[**barayız**] : (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

baray Ezelî. (–Ank.)

barayı Razı olmak, muvafakat etmek: *Gönlüm barayı vermiyor.* (Kerkük)

barayız [→ **baravuz**]

baraza [→ **baran** (II) - **7**]

barazıt [**barazit**] Kökten süren ve ağaca zarar veren sürgünler. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

[**barazit**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.)

barazit [→ **barazıt**]

barba (I) Araba tekerleğinin ortasındaki yuvarlak demir. (*Kandıra –Kc.)

barba (II) **1.** Karadaki kayık ve motorların dengesini temin için destek olarak kullanılan kısa kütük. (Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.) **2.** Ağaç temel : *Hüseyin'in kullandığı barbalar çok zorlu, ona ölüm yok.* (Yüksek *Çarşamba –Sm.)

bar bağlamak [**bor bağlamak**] Kir tutmak, kirlenmek, kireç tutmak : *Sürahi yıkanmaya yıkanmaya dibi bar bağlamış.* (Aşudu *Darende –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.)

[**bor bağlamak**] : (*Ermenek –Kn.)

barbah [→ **bamak**]

barbal (I) [**borbal** (II)] Değirmen taşında suyun çarptığı kanatlar, su türbünü. (Veliköy *Şavşat –Ar.)

[**borbal** (II)] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

barbal (II) [**borbal** (I)] Kurutmak için üst üste ipe dizilmiş mısırlar, koçandan ayrılarak kurumaya bırakılan mısır demeti, yığını. (Veliköy *Şavşat –Ar.)

[**borbal** (I)] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

barbar (I) **1.** Gürültücü, patırtıcı (kimse). (–Gm. ilçe ve köyleri; *Düzce –Bo.) **2.** Palavracı. (Dişli *Bolvadin –Af.) **3.** Sert, haşin (kimse). (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.) **4.** Atak : *Barbar bir çocuk.* (*Zile

çevresi –To.) **5.** Yabancı. (*Zile çevresi –To.) **6.** Bir kimsenin aleyhinde bulunan, kötülük yapan. (Karaözü *Gemerek –Sv.) **7.** Gelişigüzel, saygısızca konuşan. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

barbar (II) [→ **barabar**]

barbun 1. Barbunya (fasulye). (–Sm.) **2.** Barbunya (balık). (–Sm.)

barbut Arabada arka tekerlekleri tutan ağaç. (Hisarlıkaya *Polatlı –Ank.)

barcak Katır nalı. (–İç.)

barcaş Pekmez yapmaya elverişli, sulu, beyaz üzüm çeşidi.(*Silifke–İç.)

barcık Arabanın alt yastığı. (–Es.)

barcın barcın Yayla : *Bu barcın barcının suyu çok güzel.* (Mençek *Ermenek –Kn.)

barça Büyük, asık : *Barça dudaklı adam.* (Haçevera *Maçka –Tr.)

barçak Kılıç kabzasının siperi. (Bornova –İz.)

barda (I) Burada. (*Osmaneli –Bil.)

barda (II) **1.** [→ **borda** (I)] **2.** Kayığın kenarı. (*Abana –Ks.)

bardā (III) At eyeri. (–Gaz.)

bardabaş 1. Serseri, haşarı, burnunun doğrusuna giden, saygısız. (–Sm.; Şahinli *Niksar –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Düzköy *Keşap, Kayadibi *Tirebolu –Gr.; –Gm.) **2.** Tertipsiz, işini bilmez, perişan, savruk, pasaklı. (Ulubey –Or.; Akyoma, *Tirebolu –Gr.; –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

bardacık (I) [**badacık, bağdacık - 1, 2; bardacık eriği, bardaçık, bardağ erik, bardağı, bardak** (III), **bardakcı** (III), **bardakçı - 2, bardakçı inciri, bardak eriği, bardegiz**] **1.** Taze incir. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Çivril –Dz.; *Nazilli –Ay.; Çamaltı *Menemen, Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir, –Mn.; –Brs.; –Ank.; Yerkesik –Mğ.; –Ed.)

[badacık] : (–Ay.)

[bağdacık - 1] : (Bereketli *Tavas –Dz.; –İz.)

[bardaçık] : (Yeniköy –Ba.)

[bardağı] : (Halfeti –Ur.)

[bardakcı (I) **] :** (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

[bardakçı - 2] : (–Ay.)

[bardakçı inciri] : (*Sarayköy –Dz.)

[bardegiz] : (–İz.)

2. Uzun, kokulu, sarı veya mor renkte bir çeşit erik. (*Susurluk –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Karaağaç *Göynük –Bo.)

[bağdacık - 2] : (*Bandırma –Ba.)

[bardacık eriği] : (–Ba.)

[bardağ erik] : (*Keçiborlu –Isp.)

[bardak (III) **] :** (Fili *Biga –Çkl.)

[bardak eriği] : (Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.)

bardacık (II) [→ **bardak** (I) **- 1**]

bardacık arısı Eşek arısından biraz küçük, ince yapılı, sarı kara, uzunca arı (kendisi ve yuvası bardak şeklinde olduğundan bardacık arısı denilmiştir). (*Tire –İz.)

bardacık eriği [→ **bardacık** (I) **- 2**]

bardaçık [→ **bardacık** (I) **- 1**]

bardag 1. [→ **bardak** (I) **- 1**] **2.** [→ **bardak** (I) **- 2**]

bardağ 1. [→ **bardak** (I) **- 1**] **2.** [→ **bardak** (VIII) **- 2**]

bardağ erik [→ **bardacık** (I) **- 2**]

bardağı [→ **bardacık** (I) **- 1**]

bardaḫ 1. [→ **bardak** (I) - **1**] **2.** [→ **bardak** (I) - **2**]

bardak (I) [**badak** (VIII) - **1, bardacık** (II), **bardag - 1, 2; bardağ - 1, bardaḫ - 1, 2**] **1.** Toprak testi, küçük testi. (*Bolvadin –Af.; Körküler, Kumdanlı, *Yalvaç, Bağıllı *Eğridir, –Isp.; *Bucak, Güney *Yeşilova –Brd.; *Çal ve köyleri, *Buldan ve köyleri, *Sarayköy ve köyleri, Honaz –Dz.; Alamut, Eymir *Bozdoğan, *Karacasu –Ay.; Arapçe, Tepeköy *Torbalı, Işıklar *Kemalpaşa –İz.; *Alaşehir, *Kırkağaç –Mn.; *Susurluk, *Edremit –Ba.; Karabiga *Biga, *Ayvacık, *Bayramiç –Çkl.; Çekirge –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; Çayırdere *Silivri –Ist.; *İnebolu –Ks.; Engiz *Bafra –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Rz. köyleri; *Yusufeli ve köyleri, *Hopa, *Şavşat ve köyleri, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Vn.; –Bt.; Aşudu *Darende, *Pütürge –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; Kesme *Divriği –Sv.; Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Gülnar, *Silifke, *Anamur –İç.; –Mğ. ilçe ve köyleri; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.)

[**badak** (VIII) - **1**]: (*Yeşilova ve köyleri –Brd.; Karahisar *Tavas, Zeyve *Çal –Dz.; Sürez, *Bozdoğan –Ay.; *Turgutlu –Mn.; –Ba.)

[**bardacık** (II)]: (*Eşme –Uş.)

[**bardag - 1**]: (–Brd.)

[**bardağ - 1**]: (*Erciş –Vn.)

[**bardaḫ - 1**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.; Taşburun *Iğdır –Kr.; Kesirik –El.; –Ur.; *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Nş.; –Nğ.)

2. Çamdan yapılmış su testisi. (*Dinar ve köyleri –Af.; Körküler *Yalvaç, Aliköyü, Uluğbey, Yassıviran *Senirkent, *Keçiborlu ve köyleri –Isp.; *Yeşilova ve köyleri, *Bucak, *Tefenni –Brd.; *Çal ve köyleri –Dz.; Bozan, Tokat –Es.; Kuzuluk *İskilip –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri, –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Küçükboynul *Boğazlayan –Yz.; *Pınarbaşı, Akkışla *Bünyan –Ky.; Akçalar *Seydişehir, Saiteli *Ilgın –Kn.)

[**bardag - 2**] : (–Brd.)

[**bardaḫ - 2**] :(Çayağzı *Şavşat –Ar.; Taşburun *Iğdır –Kr.; Kesirik –El.; –Ur.; *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Nş.; –Nğ.) **3.** Toprak, çam veya madenden yapılmış ibrik. (Dişli *Bolvadin, Atlıhisar *Şuhut –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; Kozluca *Keçiborlu, *Eğridir –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; Alacalar *Kırkağaç, Eğrigöz *Emet –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; Berkköy –Bo.; *Kilis ve köyleri –Gaz.; *Gemerek köyleri –Sv.; –Ank.; Alibeyhüyüğü *Sille –Kn.; *Yatağan –Mğ.) **4.** Sürahi. (Karaözü *Gemerek, E. hüyük *Şarkışla –Sv.) **5.** Toprak çömlek, toprak kavanoz. (*İnebolu –Ks.; –Gm.; ve köyleri.) **6.** Kiremit. (Sam –Gaz.; –Ank.) **7.** Killi arazide olan yarıntılar. (Taşağıl –Ant.) **8.** Sazlık, kamışlık, bataklık. (Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

bardak (II) [→ **badak** (I) - **1**]

bardak (III) [→ **bardacık** (I) - **2**]

bardak (IV)[→ **bağırdak** (I) - **1**]
bardak altı [**bardak arası**] Tavan arası. (–Dy.; –Gaz. ve çevresi; –Yz.)
[**bardak arası**]: (–Gaz.)
bardak arası [→ **bardak altı**]
bardakcı (I) [→ **bardacık** (I) - **1**]
bardakcı (II) [→ **bardakcıl**]
bardakcıl [**bardakcı** (II), **bardakcın, bardakçıl, bardak kuşu**] Ağaçlarda, taş kovuklarında bardak şeklinde yuva yapan bir kuş. (İlyas *Keçiborlu, Körküler *Yalvaç –Isp.; *Bor –Nğ.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**bardakcı** (II)]: (*Ermenek –Kn.)
[**bardakcın**]: (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
[**bardakçıl**]: (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**bardak kuşu**]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yenice *Emet –Kü.)
bardakcın [→ **bardakcıl**]
bardakçı **1.** Çam ağacından bardak yapan. (Yassıviran *Senirkent –Isp) **2.** [→ **bardacık** (I) - **1**]
bardakçı inciri [→ **bardacık** (I) - **1**]
bardakçı kuşu Tarla kuşu. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
bardakçıl [→ **bardakcıl**]
bardak eriği [→ **bardacık** (I) - **2**]
bardak güveci Toprak çömlek içinde pişirilen etli yemek. (Abana –Ks.)
bardak kuşu [→ **bardakcıl**]
bardaklık (I) Evlerin duvarlarında bardak koymak için yapılan raf. (Alâeddin *Acıpayam, Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
bardaklık (II) [→ **bağırdak** (I) - **1**]
bardal (I) Caba, karşılıksız, bedava. (Küçükhol *Of –Tr.)
bardal (II) Taranmamış saç. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
bardal (III) [→ **bardel**]
bardalamak Kösteklemek. (Nilüfer –Brs.)
bardalanmak Yürürken veya koşarken ayaklar dolaşmak, bir yere takılarak kösteklenmek. (Nilüfer –Brs.; *Saray –Tk.)
bardan (I) Saman taşımak için kıldan yapılan büyük çuval, teliz. (–Gm.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –Ezm.)
bardan (II) Pek beyaz: *Bir kız gördüm bardan gibi.* (*Ardahan, *Göle, *Posof –Kr.)
bardaş (I) **1.** Oyun başlamadan önce iki arkadaşın oyuna girenleri seçmek için sözleşmesi, eş tutma. (Yenice *Buldan –Dz.) **2.** Birleşip anlaşma: *Seninle bardaşarak bir iş yapsak.* (*Eşme –Uş.)
bardaş (II) [**bağdaç, bardeş**] Bağdaş. (Nilüfer –Brs.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Deveci, Uzunoba ve dağ köyleri, –Ama.)
[**bağdaç**]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**bardeş**]: (–Brd.)
bardaş kurmak [**bağdaç kurmak, bağdaç oturmak, bağdağ kurmak, bağdaş gurmak, bağdaşmak** (II), **bağdeş kurmak, bardeş kurmak**] Bağdaş kurmak. (Ortaköy *Çal –Dz.; Fili *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.; *Sivrihisar –Es.; *Düzce –Bo.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**bağdaç kurmak**]: (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**bağdaç oturmak**]: (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
[**bağdağ kurmak**]: (Akkışla *Bünyan –Ky.)
[**bağdaş gurmak**]: (*Artova –To.)
[**bağdaşmak** (II)]: (*Demirci –Mn.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; –Kü.; *Silifke –İç.)

[bağdeş kurmak]: (Elbengi *Yalvaç –Isp.)

[bardeş kurmak]: (Çiftlik, Ovacık *Dinar –Af.; *Keçiborlu ve köyleri –Isp.; –Brd.; Denizler, Zeyre *Çal, *Acıpayam ve çevresi, *Tavas ve köyleri –Dz.; –Ba.; Küçükhol *Of –Tr.; –Ed.)

bardaşmak Oyun başlamadan evvel iki arkadaş oyuna girenleri seçmek için sözleşmek, eş tutmak. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Merzifon –Ama.)

bardegiz [→ **bardacık** (I) - 1]

bardel, bardél [bardal (III), **bardil]** Orospu, fahişe, (Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[bardal (III)]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[bardil]: (–Kr.)

bardélhana Genelev. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bardena Yünün taranıp eğrilmeye hazır şekli: *15 bardena bir ig doldurur.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bardeş [→ **bardaş** (II)]

bardeş kurmak [→ **bardaş kurmak**]

bardı Dam kenarlarına saçak yerine döşenen ve hasır yapılan bir çeşit saz. (–Kn.)

bardıç Fırın süpürgesi. (*Sarıkamış –Kr.)

bardık Gittik: *Dünkü toplantıya bardık.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

bardız barı Bir bar çeşidi. (–Kr.)

bardi çakalı [bardu] Bir cins çakal: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[bardu]: (–Tr.)

bardil [→ **bardel, bardél**]

bardo Katır. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

bardu [→ **bardi çakalı**]

bare, bāre (I) [→ **bāli** (I)]

bare (II) Ocak önlüğü. (*Bergama –İz.)

barenim Bir kimseye kusurundan dolayı takılan isim. (*Maçka –Tr.)

barfur Kereste biçilirken kütüğün kenar taraflarından çıkan pürüzlü ve düzgün olmayan tahta. (*Elbistan –Mr.)

bargaç Kuzu ağılı. (Kızlaç *Bahçe –Ada.)

bargam Levreğe benzeyen bir balık. (Bornova –İz.)

barganoç Kovanın altına konan odun. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

bargı badaşık [→ **bağrı bağdaşık**]

barguç [→ **baruş**]

barğ [→ **barın** (I)]

barğı badaşık [→ **bağrı bağdaşık**]

barhaba Havlu. (–Bo.)

barhabalık Havlu asılacak yer. (–Bo.)

barhaç [→ **bakır -1**]

barhal 1. Kuzey. (Engücek *İspir –Ezm.) 2. Kuzey rüzgârı. (Engücek *İspir –Ezm.)

barhana, barḫana (I) [**barana** (I) - 1, 2; **barkana** - 1, **boran** (V), **borana** (IV)] 1. Grup, takım, kafile, kalabalık, göç, küçük kervan, aile fertleri. (–Uş.; *Eğridir köyleri –Isp.; *Sarayköy köyleri, Kızılcabölük –Dz.; Sevişler *Soma –Mn.; Numanoluk, *Seyitgazi, Bozan –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Pazar *Taşova –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Süle –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Tavusker *Oltu, *Pasinler –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Vn.; Kesirik, –El.; Aşudu *Darende, *Arapkir –Ml.; –Ur.; *Afşin, *Göksun –Mr.; *Ko-

yulhisar, Savrun *Divriği, *Kangal köyleri –Sv.; Çalış *Haymana –Ank.; –Krş.; Afşar, Türkmen aşireti *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; *Mucur –Nş.; –Nğ.; Güzelsu *Akseki, Aptürahmanlar *Serik –Ant.; Dont –Mğ.; Kerkük)

[**barana** (I) - **1**]: (Bayat, *Emirdağ –Af.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mn.; –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Gümele *Söğüt –Bil.; *İskilip –Çr.; –Sm.; Şabanözü *Polatlı, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Ky. köyleri; *Bor –Nğ.; –Kn.; ilçe ve köyleri)

[**barkana** - **1**]: (Yayla *Tefenni –Brd.; *Zara –Sv.)

[**boran** (V)]: (*Gerede –Bo.; *Nallıhan –Ank.)

[**borana** (IV)]: (İskele *Bigadiç –Ba.)

2. Toplantı, parti, fırka, dernek. (*Keçiborlu –Isp.; Sevişler *Soma –Mn.; *Merzifon –Ama.; Ezbider *Şuşehri –Sv.; Bayındır *Beyşehir –Kn.)

[**barana** (I) - **2**]: (Dursunbey –Ba.; Güvenç –Kn.)

3. Mola, konak. (Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ml.) **4.** Yük taşıyan hayvan kafilesi. (–Uş.; Piraziz –Gr.; –Gm.; *Gürün –Sv.; –Ml.; –Krş.; –Kn.; –Ant.)

barhana, barḫana (II) [**berḫana** - **1**] **1.** Ev eşyası. (Setbaşı –Brs.; *Şavşat köyleri, Bağlıca, *Ardanuç, –Ar.; *Erciş –Vn.; Akdere *Gürün –Sv.; –İç.)

[**berḫana** - **1**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. Eşya konulan yer. (–Kr. ilçe ve köyleri) **3.** Motör ve kayıkların yağmur ve güneşten korunması için yapılan üstü kapalı yer. (Gare *Pazar –Rz.) **4.** [→ **barana** (II) - **1**] **5.** Büyük kazan. (–Sm.) **6.** Gayet büyük ev. (–Uş.; –Sv.; –Nğ.) **7.** Kaba tüylü halı. (–Uş.; –Sv.; –Nğ.)

barhana yeri 1. Toplama, biriktirme yeri: *Barhana yeri bağın tam ortasındadır.* (*Kilis –Gaz.) **2.** Kafilenin konak yeri: *Barhana yerine iyi bakın bir şey unutulmasın.* (*Kilis –Gaz.)

barhar, barḫar Kuzeyden, batıdan veya kuzey-batıdan esen şiddetli rüzgâr. (Kitre *Bayburt –Gm.)

barhıç [→ **bakır** - **1**]]

barḫık Kuzu. (Babik *Pütürge –Ml.)

barı (I) [**bar** (III) - **3**, **barana** (II) - **2**, **baramı** (I) - **2**, **bari** (I), **barsal**, **basırık** (I) - **3**] **1.** Bahçe duvarı, çit, avlu duvarları üzerine konulan çalı çırpı, harçsız yapılan duvar, tarla sınırı, tarlaların alt yanına çekilen taş set, siper. (*Eğridir köyleri –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; –Kü.; *Seyitgazi, Halilbağı, Okçu, *Sivrihisar, Bozan –Es.; Kelaş, Saylan *Ünye –Or.; –Ur.; Dastarlı *Ayaş, Çayırlı, Çalış *Haymana –Ank.; –Krş.; –Kn.; ilçe ve köyleri; Belenkeşli *Silifke, *Mut köyleri –İç.; *Akseki, Mahmutseydi –Ant.)

[**bar** (III) - **3**]: (Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**barana** (II) - **2**]: (Babadağ *Sarayköy –Dz.; Kavak *Silifke –İç.)

[**baramı** (I) - **2**]: (–İç.)

[**bari** (I)]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**barsal**]: (Sadıklar *Akseki –Ant.)

[**basırık** (I) - **3**]: (–To.)

2. [→ **ber, bér** - **1**] **3.** Bağ çubuğu. (Kulaksız *Keskin –Ank.) **4.** Yo-

kuş. (*Ereğli –Kn.) **5.** Pirinç tarlalarındaki parsel : *Ahmet'in on beş barı pirinçliği var.* (Karacalı *Terme, *Çarşamba –Sm.) **6.** Köy evlerinde bulunan ocak bacası. (*Bulancak –Gr.)

barı (II) [→ **bāli** (I)]

barīc [→ **bakır - 1**]

barıderik Büyük, ekşi, aşılı erik. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

barığ [→ **bāli** (I)]

barıḫ [→ **barık - 1**]

barık [**barıḫ**] **1.** Sivri tepeler arasındaki uçurum, yüksek kayalardaki çatlaklıklar. (Bekteş *Zara, Mursal *Divriği, Küplü –Sv.)

[**barıḫ**] : (*Ağın, *Keban –El.)

2. Yeşillik, çayırlık yer. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **3.** Bitkilerin çok olduğu yer. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **4.** Herhangi bir şeyin çok bulunduğu yer. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

barıkmak Yük altında, sığır, sıpa arasında kalarak ezilmek. (*Ermenek köyleri –Kn.)

barılamak Bağ, bahçe etrafını çitle çevirmek. (Güvenç –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

barılem [→ **bāli** (I)]

barılı Muhafazalı : *Bizim bahçe barılıdır.* (Bozan –Es.; *Ilgaz –Çkr.)

barımak 1. Bakmak, korumak, hizmet etmek. (*Eğridir köyleri, *Senirkent –Isp.; Bornova –İz.; Kayapa –Ed.; *Vize –Krk.) **2.** Kuvvetlenmek, kendine gelmek, gelişmek. (–Ed.) **3.** Kökleşmek, tutmak. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

barın (I) [**bağar** (I), **bār** (VI), **barğ**] Göğüs : *Barnıma bir yumruk vurdu.* (Mevlütler, Yukarıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, Tekkeköy –Dz.; Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Elbistan –Mr.; Ahı –Mğ.)

[**bağar** (I)] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**bār** (VI)] : (–Sm.)

[**barğ**] : (–Gaz.)

barın (II) Öküzleri otlatma, doyurma. (Saraycık –Kn.)

barınlık Göğsün dıştan korunması için bağlanan 20 - 30 cm. genişliğinde bez parçası. (Tekkeköy –Dz.)

barınmaḫ Sığınmak, korunmak, ihtiyacını sağlamak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Gürün –Sv.)

barınmak 1. Bulunduğu durumu uzun zaman muhafaza etmek. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bozan –Es.; Yeniköy –Ist.; –Rz. köyleri; *Kangal –Sv.; *Ermenek –Kn.; Yerkesik –Mğ.) **2.** Bir yerde çalışmak. (*Elmalı –Ant.) **3.** Geçinmek. (*Kandıra –Kc.) **4.** Az çok geçim temin etmek. (–Gm.) **5.** Kuvvetlenmek, kendine gelmek. (Kayapa –Ed.) **6.** Tatmin etmek : *Senin lafların hoşuma gitti, beni barındırdın.* (*Şereflikoçhisar –Ank.)

barısı Bütünü, tamamı, hepsi. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

barış [**barışık, barışuk**] Götürü, kabala, toptan. (*Maçka –Tr.; –Gm.; köyleri; Karadere, Salarha –Rz.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Milas –Mğ.)

[**barışık**] : (*Ermenek köyleri –Kn.)

[**barışuk**] : (*Safranbolu –Zn.)

barış almak Bir işi kabala, götürü olarak yapmak üzere sahibinden almak. (*Maçka köyleri –Tr.)

barışa vermek Bir işi kabala, götürü olarak isteklisine vermek. (–Tr. köyleri)

barış görüş olmak Barışıp yeniden dost olmak : *Biribirinin izine gurşun atarlarken hinci barış görüş oldular.* (*Bor –Nğ.)

barışıḫ Barışık. (*Gürün –Sv.)

barışık [→ **barış**]

barışmak 1. Götürü olarak iş vermek veya almak. (*Sarayköy köyleri –Dz.;Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Tirebolu –Gr.; *Maçka köyleri –Tr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Ermenek –Kn.; *Yerkesik –Mğ.) **2.** Uyuşmak, anlaşmak. (Karahisar *Tavas –Dz.; –İç. köyleri)

barışuk [→ **barış**]

barıt [**barot**] Barut. (–Sm.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Gaz.; Telin *Gürün –Sv.; *Karaisalı –Ada.)
[**barot**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

barıt gibi Çok ekşi : *Barıt gibi erik.* (Baklalı *Çatalca köyleri –Ist.)

barıtlamak Öfkelenmek. (Köşker –Krş.)

barıyuka, bārıyuka [**barnıyuka**] Merhametli. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Çayırlı *Haymana –Ank.)
[**barnıyuka**] : (İlyaslar *Kırkağaç –Mn.)

bari (I) [→ **barı** (I) - **1**]

bari (II) At sineği. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

baribütün, bāribütün Top çekirdekli bir çeşit kavun. (Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

barile [→ **bāli** (I)]

barilem [→ **bāli** (I)]

barim, bārim [→ **bāli** (I)]

barime, bārime [→ **bāli** (I)]

bark (I) **1.** Otel. (Dişli *Bolvadin –Af.) **2.** Park. (Bekilli *Çal –Dz.) **3.** Bahçe. (*Vezirköprü –Sm.)

bark (II) **1.** Doğranmamış, dövülmemiş biber. (Ersis *Yusufeli –Ar.) **2.** Tohumu ayrılmamış fiğ. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

barkaç [→ **bakır - 1**]

barkana 1. [→ **barhana** (I) - **1**] **2.** Birkaç kişinin toplanıp yemek yemesi. (Emirler *Balâ –Ank.) **3.** Çobanların yemeklerini koydukları yer. (Türkçayırı, Kötüre *Afşin –Mr.)

barkanak [**basbanaklı, baskal**] Perişan, üstü başı salkım saçak. (Karaçulha *Fethiye –Mğ.)
[**basbanaklı**] : (*Edremit –Ba.)
[**baskal**] : (Çayırlı *Zile –To.)

barkar Poyraz. (–Gm.; –Ml.)

barkarmak Ev bark sahibi yapmak. (Bozan –Es.)

barkıl çarkıl [→ **barkıl çarkul**]

barkıl çarkul [**barkıl çarkıl**] Büyük küçük, çoluk çocuk gürültülü kalabalık. (*Çal köyleri –Dz.; –Kn.)
[**barkıl çarkıl**] : (*Düzce –Bo.; –Nğ.)

barkıldak Ördek. (Kırım)

barkımak [→ **balkımak** (I) - **1**]

barkış [→ **baçgış**]

barkıt 1. Ekinleri kuşlardan korumak için yapılan korkuluk : *Bağa kara karga barkıdı yaptım.* (–Ky.) **2.** Küçük çocukları korkutmak için söylenen hayalî yaratık, öcü, umacı. (Tömek –Kn.; –İç.) **3.** Vahşî, yabanî adam. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **4.** Sırtlan. (Saraycık –Kn.)

barkıt sarkıtmak Kış geceleri çocukların yaptığı bir şaka (Uzun bir sicimin ucuna su kabağı veya teneke kutu bağlayarak komşuların baca-

larından aşağı sarkıtırlar. Ev sahibi kutunun içine çerez koyar, hep birlikte yerler). (*Mut, –İç.)

barklamak Ev bark sahibi olmak, evlenmek. (–Nğ.)

barkut Zarla oynanan bir çeşit oyun. (Kıbrıscık –Bo.)

barlamak Alevlenmek. (–Ml.)

barlanmag 1. [→ **barlanmak**] **2.** Mide bozukluğundan ağız paslanmak. (–Brd.)

barlanmak [**barlanmag - 1, bar tutmak**] Kirlenmek, paslanmak, küflenmek. (İleydağı *Uluborlu, Yakaköy *Gelendost, Yassıviran, *Senirkent –Isp.; –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.; –Ama. ve çevresi; *Taşova –To.; Karakuş *Ünye –Or.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Şereflikoçhisar köyleri, Çalış *Haymana –Ank.; –Nş.; –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn.; *Mut, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**barlanmag - 1**]: (–Brd.)
[**bar tutmak**]: (*Antakya ve çevresi –Hat.)

barlı (I) **1.** Küflenmiş, kirlenmiş. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.) **2.** Kekremsi. (–Yz.) **3.** Pis, murdar. (–Yz.)

barlı (II) Kibirli. (–Yz.)

barma 1. Çukurlarda biriken su. (Zigana *Torul –Gm.) **2.** Musluk. (*Zile –To.)

barmacık Kilim ve kıl dokumalarda kullanılan bir motif. (Orhana *Anamur –İç.)

barmağ Uzun sigara kâğıdı. (Kerkük)

barmaḫ [→ **barmak** (I) - **1**]

barmaḫlıḫ Harman istif etme ve karıştırmada kullanılan aygıt, yaba. (–Ml.)

barmak, bārmak (I) [**barmaḫ, barnak** (I)] **1.** Parmak. (–Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Anaraş *Sürmene –Tr.; Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa, Kuzköy *Akkuş –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Gm.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; Karaçay, Başhöyük aşireti *Kadınhanı –Kn.)
[**barmaḫ**]: (*Iğdır ve köyleri –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**barnak** (I)]: (Örkenez *Yalvaç, Senir *Keçiborlu, Uluğbey *Senirkent, Gönen –Isp.; –Brs.; *Sivrihisar –Es.; Tepe, *Seben, Hacıahmet *Düzce –Bo.; Taşoluk *Göksun, –Mr.; *Yayladağı, *Antakya köyleri –Hat.; –Yz.; Hasanoğlan, Kıbrıs –Ank.; Yahyalı *Develi –Ky.; –Kn.; –Ada.; Sökün, Kocabük *Silifke, Hacıhamzalı *Tarsus, Burhan –İç.)
2. Bağ budanırken dal vermek için bırakılan küçük çubuk. (*Kilis –Gaz.) **3.** Araba tekerleğinin orta kısmını kenarlara bağlayan demir çubuklar. (*Düzce –Bo.)

barmak (II) Varmak. (Karaçay, Başhöyük aşiretleri *Kadınhanı –Kn.)

barmak (III) Nişan ve dikiş kesme merasimlerinde yapılan bir çeşit ekmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

barmak (IV) Eğlenmek. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

barmak (V) Dokuma kilim ve çullarda kullanılan bir motif. (İncekum *Silifke –İç.)

bārmak Bağırmak. (–Gaz.)

barmakçalık Çıta, düzgün biçilmiş ince, uzun tahta. (*Antakya –Hat.)

barmaklık Parmaklık. (Çilehane *Reşadiye –To.)

barmakyutan Parmak boyunda dört ayaklı, boynuzlu ve sıçrayabilen bir çeşit böcek. (Suboğaz –Gaz.)

barmel [**barmil**] Büyük fıçı, varil. (*Kilis –Gaz.)

[**barmil**]: (*Kilis –Gaz.)

barmil [→ **barmel**]

barna [→ **barana** (II) - **1**]

barnak (I) [→ **barmak** (I) - **1**]

barnak (II) Havuç. (Dümrek, *Sivrihisar –Es.)

barnıyuka [→ **barıyuka**]

baromak Merdiven. (–Yz.)

baroş [→ **baruş**]

barot [→ **barıt**]

barrak Taş kertenkelesi, bukalemun. (Amasya, Sürez *Bozdoğan –Ay.)

bars (I) Arı oğulu. (*Kemaliye –Ezc.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

bars (II) Kaplana benzeyen yırtıcı bir hayvan. (–Dz.)

barsak (I) Ekinlerin başak tutma zamanı: *Bu sene barsak çok geç oldu.* (Güdül *Ayaş –Ank.)

barsak (II) Kedilerin çiftleşme zamanı. (Süle –Gm.)

barsak (III) Koyunlara dadanan zehirli bir böcek: *Benim oğlanı dün köyde barsak sokmuş, ayran bekmezle kurtarıncaya kadar ne çektim.* (–Yz. köyleri)

barsal [**barı** (I) - **1**]

barsam Küçük bir çeşit balık. (Bornova –İz.)

barsamba Geniş ve yeşil yapraklı, hoş kokulu bir çiçek. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

barsan Denizde yaşayan dikenli, zehirli bir balık. (Hacıveli *Abana –Ks.)

bārsılık [→ **baarsak**]

bārsırık [→ **baarsak**]

barsuk [→ **baarsak**]

barşa Kavgacı. (Baharözü *Şarkışla –Sv.)

bartı [→ **bāli** (I)]

bartık **1.** Yufka ekmeği biçiminde yapılan bir çeşit tatlı. (*Kadirli –Ada.) **2.** Meyve şurubu. (*Kadirli –Ada.)

bartılcı Rüşvet alan. (–Ky.)

bartınya otu Mısır tarlalarında yetişen 30 - 35 cm. yüksekliğinde bir bitki. (Hümer *Ayancık –Sn.)

bartış Eşik. (*Nizip, –Gaz.)

bartlak (I) **1.** [→ **bağırdak** (I) - **1**] **2.** [→ **bağartlak** (I) - **1**] **3.** Kadınların iş yaparken kullandıkları önlük. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **4.** Genç kız ve kadınların kullandığı göğüslük, sütyen. (Kalınkaz *Acıpayam –Dz.)

bartlak (II) [**bartlek**] İlkbaharda tarlalarda kendiliğinden yetişen ve sarı çiçek açan yabanî bir ot. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

[**bartlek**]: (Çıtak *Çivril –Dz.)

bartlak, bārtlak (III) **1.** Bir yaşında manda. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.) **2.** Suda yaşayan bir cins kuş. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

bartlek [→ **bartlak** (II)]

bartman Merdiven. (*Bartın –Zn.)

bartun Yiyen hayvanları öldürebilen zehirli bir ot. (Hacıveli *Abana –Ks.)

bar tutmak [→ **barlanmak**]

barunotu Cimri kimse: *Bu adam ne barunotu, kimseye innesinin geçmesini istemez.* (*Zile –To.)

baruş [**barguç, baroş, beroş, beruş - 2**] Küçük kazan. (*Kemaliye –Ezc.;

Eğmir *Arapkir –Ml.; –Ada.)
[barguç]: (*Arapkir –Ml.)
[baroş]: (*Ağın, *Keban –El.)
[beroş]: (Perdi, Harput, –El.; –Ml.)
[beruş - 2]: (Harput –El.)

bar vermek Bir kimsenin üzüntüyle ağlayıp sızlanmasına dayanamamak : *Alinin babası ölmüş, onun ağlayışına canım bar vermedi ben de ağladım.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

barya Araba tekerleğinin ortasındaki yuvarlak demir. (–Ant.)

baryam Bayram. (*Birecik –Ur.)

baryöz Demir küskü, ağır taş çekici. (Havsu *Kelkit –Gm.)

barza Vücudunun yarısı beyaz yarısı kara keçi. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

barzon Süt, ayran, peynir süzmek için ince bezden yapılan kâğıt külâh şeklindeki süzgeç. (*Pasinler –Ezm.; *Erciş –Vn.)

bās Bahis, iddialı sözleşme. (*Merzifon köyleri –Ama.)

basa (I) Fazla, baskın, üstün : *Yemeğe yağı kısa, tuzu basa koy.* (*Antakya çevresi –Hat.; *Kangal köyleri –Sv.; Sarılar *Avanos –Krş.; *Bünyan –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.)

basa (II) Arkasından, hemen sonra : *Ahmedin izi basa ben de geldim.* (*Avanos –Krş.)

basacak **1.** Takunya. (Çayır *Zile –To.) **2.** Tuluma peynir basmak için kullanılan yuvarlak ve kalın sopa. (Sarımahmutlu, Kırandamı *Buldan –Dz.)

basaç, baseç Çamaşırı bastırmaya ve karıştırmaya yarayan değnek. (Etimesğut –Ank.)

basağ [bosağa, busega] Eşik. (–Brs.)
[bosağa]: (Kırım Türkleri)
[busega]: (–Brs.)

basak (I) **[basamah, basamak - 1, bāsāmbāk, basancak - 2, basangaç - 1, basçık, basdak, basgaç, basıcak, basımbaç, basıncak** (I) **- 1, 2; baskancak - 2, baskıç, baskıncak, baslangeç, basmaḫ, basmak** (V), **basmalık** (I) **- 1, bassak, bastak, bastambak, bastır, başak** (II)]

1. Merdiven, el merdiveni, merdiven basamağı, iskele. (*Alaşehir –Mn.; Beyçayır, Bergaz *Ezine –Çkl.; Bozan –Es.; *Gerede –Bo.; *Akyazı –Sk.; Sırçalı *Safranbolu, Aliköy *Çaycuma, –Zn.; Abana *İnebolu, Aşağışaraban *Cide, Kargı, *Taşköprü, Karabüzey *Araç –Ks.; –Sn.; *Alaçam, *Bafra, –Sm.; –Ank.; –Ed.)
[basamah]: (*Boyabat –Sn.; *Arapkir –Ml.)
[basamak - 1]: (–Brs.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; –Ist.; Burunkaya –Zn.; Hacıveli *Abana –Ks.; *Sungurlu –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba köyleri –Sm.; *Göle, *Ardahan –Kr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Ereğli –Kn.; *Anamur –İç.; *Nizip –Gaz.; –Mr.)
[bāsāmbāk]: (–Gaz.)
[basancak - 2]: (Aşağıtekke *Çayıralan –Yz.)
[basangaç - 1]: (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)
[basçık]: (Muradiye –Brs.)
[basdak]: (Gümerdiğin *Şabanözü, *Kurşunlu, –Çkr.)
[basgaç]: (–Mğ.)
[basıcak]: (İneköy –Gm.)

[**basımbaç**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**basıncak** (I) - **2**]: (Tekkeler *Silifke –İç.)
[**baskancak - 2**]: (–Sm. köyleri; Karakuş köyleri, *Ünye –Or.)
[**baskıç**]: (Bornova –İz.)
[**baskıncak**]: (*Kavak –Sm.)
[**baslangeç**]: (*Sarayköy köyleri –Dz.)
[**basmaḫ**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**basmak** (V)]: (Güney *Yeşilova –Brd.)
[**basmalık** (I) - **1**]: (Çavdarhisar *Emet –Kü.)
[**bassak**]: (Tosköy *Bafra –Sm.)
[**bastak**]: (–Çkl.; Alemdar –Bo.; Güney *Taşköprü –Ks.; *Çerkeş –Çkr.; Şıhlar, Kınık *Kızılcahamam –Ank.)
[**bastambak**]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)
[**bastır**]: (–Ist.; *Cide –Ks.)
[**başak** (II)]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.) **2.** Paspas. (*Yıldızeli –Sv.)
[**basıncak** (I)-**1**]: (*Antakya –Hat.)

basak (II) Mühür. (–Sm.; Küçükhol *Of –Tr.)

basak (III) Kalın, tabaklanmış deri. (Devri *Bucak –Brd.)

basak (IV) Sağlam, katı, dayanıklı. (Yayla *Tefenni –Brd.)

basak (V) [→ **basmahane - 1**]

basakbaşı Merdiven başı. (*Çerkeş köyleri –Çkr.)

basakçı Sürek avında yan taraftan avlanan kimse. (Selânik)

basaklamak 1. Baskın yaparak yakalamak, üstüne çökmek: *Ahmet eşkiyayı basakladı.* (Bisse *Akşehir –Kn.; *Mut köyleri –İç.) **2.** Kadına, kıza tecavüz etmek. (Yukarıdinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

basal Kütük yarmak için ağaç veya demirden yapılan çivi. (*Maçka –Tr.)

basalak (I) Ayak basmışlık, gezmişlik: *Horuya basalağım yok.* (Ömece yörükleri, Kızıloba *Silifke –İç.)

basalak (II) Sığırların sırt derisi. (Bulkaz *Çivril –Dz.; *Gerze –Sn.)

basalamak 1. Çamaşırı suya basmak: *Çamaşırı basaladım yukarı çıktım.* (–Sm.) **2.** Bir kaba konulan eşyayı üstünden bastırıp sıkıştırmak. (Sekiyaylası –Isp.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

basalga 1. Sık ağaçlı yer. (Çakalkuyusu –Ada.) **2.** Kuytu, ağaç gölgesi. (*Afşin ve köyleri –Mr.) **3.** Engin, alçak: *Ahırın damını basalga yapmışsın.* (*Afşin ve köyleri –Mr.)

basalgan Havası bunaltıcı, sıkıcı yer: *Ahmet'in evi basalgandır.* (*Göksun ve köyleri –Mr.)

basalık 1. Çukurova çevresine mahsus ılık ve rutubetli bir sis. (Azaplıköy *Kadirli –Ada.) **2.** Bunaltıcı, sıkıcı. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; –Dy.; *Göksun –Mr.)

basama Çocuk yürütme arabası. (Peşman *Daday –Ks.)

basamah, basamaḫ [→ **basak** (I) - **1**]

basamak 1. [→ **basak** (I) - **1**] **2.** Dere, çaydan geçmek için suyun içine konulmuş taşlar. (Çanıllı *Ayaş –Ank.) **3.** Tuluma peynir basmak için kullanılan sopa. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

bāsāmbāk [→ **basak** (I) - **1**]

basana [→ **basarna - 1**]

basancak 1. İnce ağaçtan yapılan kızak. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.) **2.** [→ **basak** (I) - **1**]

basancı Dükkân önüne yapılan beton düzlük. (Göçmen *Çarşamba –Sm.)

basanga [→ **basarna - 1**]

basangaç 1. [→ **basak** (I) - **1**] **2.** Buğday ambarına inmek için duvara konulan basamak taşı. (Karaboca *Haymana –Ank.)

basanna [→ **basarna - 1**]

basara (I) [→ **basıra** (I) - **1**]

basara (II) İskambil kâğıdı ile oynanan ve pişti de denilen oyun. (*Elmalı –Ant.)

basarağını bağlasın Allah gözlerini bağlasın anlamında ilenç. (–Bo.)

basarak Görme kuvveti. (*Düzce –Bo.)

basaret [→ **başarat** (I)]

basarık Dokuma tezgâhlarının ayaklığı. (Bornova –İz.; –Sm.)

basarna [**basana, basanga, basanna**] **1.** Manivelâ, küskü, destek, kaldıraç. (Derince –Kc.; –Bo.; *Akyazı –Sk.; Güçgün *Bartın, *Safranbolu, Balkur *Devrek, Aliköy *Çaycuma, –Zn.; *İnebolu –Ks.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Mesudiye, Karakuş köyleri *Ünye –Or.; İcilli *Şebinkarahisar –Gr.)

[**basana**]: (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**basanga**]: (Arpaköy –Or.)

[**basanna**]: (Zana –Ama.; Tekke *Erbaa –To.)

2. Dalyanın kapak yeri. (balıkçılar arasında kullanılır). (–Ist.) **3.** Dalyan kazığı. (–Çkl.)

basaruğu olmamak Korkusu olmamak : *O kadar ileri gitme benim kimseden basaruğum yoḫ.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

basat Tepegöz. (–Ba.)

basballi Şamar, tokat : *Sana bir basballi vurursam görürsün.* (Limasol, Kıbrıs)

basbanaklı [→ **barkanak**]

basbank Sersem, budala, şaşkın : *Basbank oldu.* (*Tavas ve çevresi –Dz.)

basbas (I) Çatılarda makas ağaçlarının konulduğu dikme. (Nilüfer –Brs.)

basbas (II) Acele yürüyüş. (*Sarayköy köyleri –Dz.)

basbas bağrınmak Avazı çıktığı kadar bağırmak. (*Düzce –Bo.)

basbaşı Gözerin üstüne gelen tohumluk iri buğday. (–Ank.)

basbaya Basbayağı. (Kozluca, Çebiş –Brd.; *Çarşamba köyleri –Sm.)

bas bıçağı Ustura. (Kıratlı *Dikili –İz.)

basçık [→ **basak** (I) - **1**]

basda Seyyar satıcıların sattıkları ufak tefek eşya. (–Gaz.)

bas dabanı [→ **bas tabanı**]

basdak [→ **basak** (I) - **1**]

basdarda [→ **baştarda**]

basdığı goduğu yeri bilmemek Ne yaptığını ne ettiğini bilmemek : *Daha o beg güççüğ, basdığı goduğu yeri bilmeyo.* (–Brd.)

basdıḫ [→ **bastık**]

basdık [→ **bastık**]

basdık şuhası Bez üzerine yayılarak ince bir tabaka halinde kurutulmuş, sonra da soyulmuş olan pestilin 30, 40 cm. genişliğinde kesilen parçası. (–Gaz.)

basdın [→ **basdun**]

basdıran [**bastıran** (I)] Kuyunun üzerindeki makaranın takıldığı direkler. (Çukurkuyu *Bor –Nğ.; Salur, *Karaman –Kn.)

[**bastıran** (I)]: (*Susurluk –Ba.; Sultaniye *Akşehir –Kn.)

basdırık Bağlarda şırayı çıkarmak için

kullanılan bir kaldıraç sistemi. (Çepni *Gemerek –Sv.)

basdırma (I) [**basdurma, bastırma** (III) **-1, 2**] **1.** Kurutulmuş tuzlu et, pastırma. (*Yalvaç, Atabey –Isp.; –Sm.; Çilehane *Reşadiye –To.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.; Şıhlı, Bakırdağı *Develi –Ky.; –Nğ.)

[**basdurma**]: (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[**bastırma** (III) **-2**] : (*Antakya Hat.; –Gaz.: Karaözü, Çepni *Gemerek –Sv.; *Ermenek –Kn.; Ada.)

2. Sucuk, bumbar. (Yayla *Tefenni –Brd.)

[**bastırma** (III) **-1**] : (Dişli *Bolvadin –Af.; –Brd.: –Md.; Kerkük)

3. Kabak veya patatesi etle pişirerek yapılan musakka. (Denizli, Beşikdüzü *Vafkıkebir, Küçükhol *Of –Tr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.)

basdırma (II) Odun yığını. (–Yz.)

basdırmaḫ (I) Kümes hayvanlarını kuluçkaya yatırmak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

basdırmaḫ (II) Yemek (argo) : *Yemeği iyice basdırdın mı?* (–El.)

basdibacak [→ **badak** (I) - **2**]

basdon [→ **basdun**]

basduḫ [→ **bastık**]

basdun [**basdın, basdon**] Baston. (Peşman *Daday –Ks.; Kuzköy *Akkuş –Or.)

[**basdın**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

[**basdon**] : (Örkenez *Yalvaç, Banus *Eğridir –Isp.)

basdurma [→ **basdırma** (I) - **1**]

basemen Belâ. (–Es.)

basgaç [→ **basak** (I) - **1**]

basgı (I) **1.** Baskı. (–Sm.) **2.** Kurutma kâğıdı. (Bekilli *Çal –Dz.)

basgı (II) Ayakkabıcılıkta kullanılan bir alet. (Bekilli *Çal –Dz.)

basgun (I) [→ **baskın** (III) - **2**]

basgun (II) Baskın, saldırma. (Kuzköy *Akkuş –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

basğuluḫ [→ **baskı** (I) - **2**]

basḫun [→ **basık** (I) - **2**]

basıcak [→ **basak** (I) - **1**]

basıḫ **1.** [→ **baskın** (V) - **1**] **2.** Havanın sıcak ve çok durgun olması. (*Gürün –Sv.)

basıḫmaḫ Bir şeyin kendi kendine basılması, yerleşmesi, oturuşması: *Kar çok yağdı, biraz basıḫmazsa bir yere gidilmez.* (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

basık (I) [**basḫun, basılmış, baslan, bassık, bassuk, basuk - 1, 2**] **1.** Cılız, zayıf, boysuz. (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**basuk - 1**] : (Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**bassık**] : (Engiz *Bafra –Sm.; –Or. ve köyleri)

[**bassuk**] : (–Or.; *Tirebolu –Gr.)

2. Türlü sebeplerle basıldığına inanılan ve bu yüzden hastalanan loğusa kadın, yürümesi geciken çocuk. (*Maçka ve köyleri –Tr.; –Gm. ilçe ve köyleri)

[**basḫun**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**basılmış**] : (*Maçka köyleri –Tr.)

[**baslan**] : (Cumayanı –Zn.; *Ünye –Or.; Küçükhol *Of –Tr.)

[**basuk - 2**] : (*Maçka ve köyleri –Tr.)

basık (II) Fevkalâde, pek iyi. (–Tr.; Kerkük)

basık (III) **1.** Arkası basılarak giyilen ayakkabı, yemeni, terlik, patik. (Davutlar *Kuşadası –İz.; –Ba.; Hacıkebir *Emet –Kü.; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler, *Mudurnu –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Ist.; –Krş.) **2.** Altı tahta pabuç. (Davutlar *Kuşadası –İz.)

basık (IV) Harmanda fazla ıslanmış buğday : *Bu buğday basık, iyi un olmaz.* (*Keçiborlu –Isp.)

basıkdırmak Yatıştırmak : *Yangını epeyce basıkdırdık.* (Yenice *Emet –Kü.)

basıkerte Barometre. (–Ank.)

basıkmak 1. Yük altında ezilmek, çökmek. (Yenice *Emet –Kü.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Yelten *Korkuteli –Ant.) **2.** [→ **basılmak - 4**]

basıktırmak 1. Korkutmak, yıldırmak : *Bu adam bütün köy halkını basıkdırdı.* (Bölme *Eşme ve çevresi –Uş.) **2.** Sıkıştırmak, bastırmak. (İshaklı *Çivril –Dz.; *Ermenek –Kn.)

basıla gelmek, basıla kalmak Tıka basa dolmak : *Evin içi dışı buğdaynan basıla galdı, geçecek, duracak yir yok.* (*Bor –Ng.)

basılı [→ **baskın** (III) - **2**]

basılma Yeni doğmuş bir çocuğun yanına et getirilirse ya da yeni doğmuş çocuğun evinden bir başka yeni doğmuş çocuğun evine gidilirse, gidilen evin çocuğunda gerileme meydana getirdiğine inanılan hastalık. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

basılmak [**basıkmak - 2**] **1.** Mağlup olmak, altta kalmak. (*Bor –Ng.) **2.** Eşkiya hücumuna uğramak. (Bozan –Es.) **3.** Tasalanmak, sıkılmak. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **4.** Hayvanlar daha çok sığır, kısrak çiftleşmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Güzelyayla –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; Afşar, Türkmen aşireti *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Ng.)

[**basıkmak - 2**]: (*Bünyan –Ky.; Kurugöl –Nş.; *Bor –Ng.)

basılmış [→ **basık** (I) - **2**]

basım Üzümün baskı ile suyunu çıkarma işi : *Gelemiyeceğim basımımız var.* (Limasol, Kıbrıs)

basımbaç [→ **basak** (I) - **1**]

basınca edinmek Bir kimse diğer bir kimseyi korkutarak onu tesiri altına almak, rezil etmek. (Furunlu *Bayındır –İz.)

basıncak (I) **1.** [→ **basak** (I) - **2**] **2.** [→ **basak** (I) - **1**]

basıncak (II) **1.** Baskına uğramak. (Ürkütlü *Bucak –Brd.) **2.** Esir etmek. (*Elmalı –Ant.) **3.** Tesir etmek. (*Elmalı –Ant.)

basıncak etmek Eza, cefa etmek, haddinden fazla iş vermek : *Sanat öğrensin diye oğlanı ustaya verdik, çocuğa basıncak ettiler yahu!* (*Elmalı –Ant.)

basındırık Enkaz veya eşya altında kalma : *Dün yıkılan binada Hasanı basındırıktan ben kurtardım.* (Alamut *Bozdoğan –Ay.)

basıngıç etmek Mağlup etmek, baskısı altında tutmak, alt etmek, korkutmak. (–Gaz.)

basıra, bāsıra (I) [**balısıra, balsama, balsıra** (I) - **1, basara** (I), **basırı, basra** (I) - **1**] **1.** Bitki, bostan, meyve ağaçları ve bağlara zarar veren bir hastalık, külleme. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Keçiborlu ve çevresi –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Akçaköy, Güney *Yeşilova –Brd.; İsabey *Tavas, *Çal köyleri, *Sarayköy köyleri –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Nilüfer –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; *Göynük –Bo.; *Bor –Ng.; Karadere *Gündoğmuş, Armutluköy *Elmalı –Ant.; *Fethiye köyleri –Mğ.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Saray köyleri –Tk.)

[**balısıra**]: (–Kü.; –Ank.)

[**balsama**]: (*Bergama –İz.; –Ist.)

[**balsıra** (I) - **1**]: (–İz.; *Bodrum –Mğ.)
[**basara** (I)]: (Çandır *Sütçüler –Isp.; *Elmalı –Ant.)
[**basırı**]: (*Sivrihisar –Es.; *İnebolu –Ks.; Keşanuz –Ank.)
[**basra** (I) - **1**]: (*Eşme köyleri –Uş.; Uluborlu *Senirkent, Yenice *Eğridir –Isp.; Gençali *Yeşilova, –Brd.; Yukarıseyit *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; Bozdoğan –Ay.; –İz.; Kemaliye *Alaşehir, –Mn.; Yeniköy –Ba.; *Sivrihisar, Aşağılıca –Es.; *Akyazı –Sk.; *Anamur –İç.; *Milas, *Yerkesik –Mğ.)
2. [→ **basra** (I) - **2**] **3.** Sisli havalarda veya sabahları yapraklar üzerinde meydana gelen nem. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.) **4.** Kanser hastalığı. (*Saray köyleri –Tk.) **5.** Kahverengi suyu olan ve yenilebilen sızırılmış ağılı bal. (Gebeköyü –Dz.) **6.** Çamlarda bal yapan beyaz bir kurt. (Fadılca –Mğ.)

basıra (II) Bir çeşit kâğıt oyunu. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

basıra balı Çamlarda olan hafif kokulu bir çeşit bal. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

basırak Sütün mayalandıktan sonra yoğurt olması için konulduğu yer. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

basıra tozu Kükürt. (Mevlütler *Acıpayam –Dz.)

basır enme Bahçeye ekilen soğanların köklerinin kurtlar tarafından yenilip sararması: *Bu yıl soğanlara basır endi.* (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

basırganmak Uykuda korkup, sıçrayarak uyanmak. (–Brs.)

basırı [→ **basıra** (I) - **1**]

basırık (I) **1.** Tahta veya demirden yapılmış kapı sürgüsü. (Çekirge –Brs.; Halfeti *Kilis –Gaz.) **2.** Damın üzerine kapatmak için kullanılan düzgün ardıç. (*Afşin, *Elbistan –Mr.) **3.** [→ **barı** (I) - **1**]

basırık (II) **1.** [→ **baskın** (V) - **1**] **2.** Gizli, kapalı yer, hücre: *Kimbilir hangi basırıkta kaldı.* (Saray –Çkr.; –Çr.)

basırık (III) Kuyulara biriktirilmiş kar, kar baskısı. (–Mr.)

basırık tahtası Damlarda üzerine toprak konulan tavan tahtası. (*Afşin –Mr.)

basırılı Örtülmüş, kapatılmış (kapı hakkında). (–Gaz.)

basırlamak [→ **basırmak** (I) - **1**]

basırmak (I) [**basırlamak**] **1.** Kapıyı sürgülemek, desteklemek, mandallamak. (Köseceli *Besni, *Kilis –Gaz.)
[**basırlamak**]: (–Gaz.) **2.** Kapamak, örtmek, bastırmak. (*Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Gürün –Sv.)

basırmak (II) Dikiş dikerken, yama yaparken kumaşın kenarlarını kıvırarak dikmek, bastırmak. (*Mesudiye köyleri, –Or.; Süle, Haşama –Gm.)

basitmek Hızla sokup yerleştirmek: *Basitmiş gasığına pıçağı.* (*Bor –Nğ.)

baska Bel korsası: *Kızın baskası küçüldü.* (–Ur.)

baskak Tahsildar. (Ovacık *Çemişkezek –El.)

baskal [→ **barkanak**]

baskalya Yaylada kısa bir müddet oturmak için yapılan ev. (Karaköy *Maçka –Tr.)

baskancak **1.** Meyve suyu çıkarmakta kullanılan baskı ağacı. (–Ama. köyleri) **2.** [→ **basak** (I) - **1**]

baskı (I) [**basğuluḫ**] **1.** Demir sıcakken düzeltmeye, şekil vermeye yarayan bir demirci aleti, avadanlık. (Gönen –Isp.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; Yeniköy *Savaştepe –Ba.; –Brs.; –Ist.; Salarha köyleri –Rz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Saray –Tk.) **2.** Saban demirini tutmaya yarayan öne doğru eğri demir, sabanı ayar etmeye yarayan tahta kazık. (Honaz köyleri –Dz.; *Susurluk –Ba.; –Krş.; –Ant.) **3.** Değirmen taşının sol tarafında taşı ayar etmeye yarayan manivelâ, kol. (–Isp.) **4.** Oda kapılarını açmak için üzerine basılan küçük kol. (–Es.; –Bo.) **5.** Halıcılıkta çözgü ipliklerinin arasına sokulup düz veya çapraz ağızlık açması için indirilen ve sonra yukarıya kaldırılan tahta. (*Bor –Ng.) **6.** Duvar örülürken taş veya tuğla aralarına konulan ağaçlar. (Çayır *Çaycuma –Zn.) **7.** Cendere, pres. (–Kü.; –Es.; –Ist.; Zana –Ama.) **8.** Kunduracı aleti, patatiri. (–Ant.) **9.** Helva tenceresi. (Karabulut *Akşehir –Kn.) **10.** Kadınların başlarına taktıkları gümüş ve madenî şeyle süslenmiş fes. (*Emet köyleri –Kü.) **11.** Belin sapına geçirilen ve üzerine ayakla basılan tahta kısım. (–Çr.) **12.** Kağnının yan tahtalarının düşmemesi için çevresindeki kazıklara geçirilen tahta parçaları. (Havsu *Kelkit –Gm.)

[**basğuluḫ**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) **13.** Kağnı arabalarında boyunduruğu üstten bastıran parça. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.) **14.** Arabayla ot taşırken üst kısma uzatılan ve iki ucundan iple bağlanan sırık. (*Kandıra –Kc.) **15.** Saman sıkıştırmaya ve basmaya yarayan üç çatallı uzun saplı ağaç. (Hadım *Çal –Dz.) **16.** Tütün ekmek için kullanılan ucu sivri alet. (İsmetiye –Brs.) **17.** Çökelek ya da unu kaplara koymak için sıkıştırmaya yarayan 30 cm. boyunda 5 cm. çapında bir ağaç parçası. (*Afşin köyleri –Mr.) **18.** Saz damların sazlarını bastıran ağaç. (Çayırdere *Silivri, Baklalı *Çatalca –Ist.) **19.** Tütün balyalarını preseleme. (*Sarayköy köyleri –Dz.) **20.** Ağırlık, baskı. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.; –Gaz.; *Bor –Ng.) **21.** Saç tokası. (*Ermenek köyleri –Kn.) **22.** İşlenecek her hangi bir bez üzerine çiçek v. s. motiflerini özel bir kalıpla basma. (–Mn.) **23.** Yaz sebzelerinin kış için tuzlu suya konması. (İsmetiye –Brs.)

baskı (II) İnzibat, terbiye. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Dombaylı –Mn.; Bozan –Es.; Yeniköy, –Ist.; Çayır *Çaycuma –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn. çevresi; –Ml.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; –Sv.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Mut –İç.; *Milas –Mğ.; Kayapa –Ed.)

baskıcı 1. Sürek avında yan taraftan giden avcı. (Bolayır –Tk.) **2.** Özel kalıplarla motifleri kumaşa basan kimse. (–Mn.) **3.** Zeytinyağı fabrikalarında preseyi idare eden kimse. (*Edremit –Ba.) **4.** Makasçı. (Sütlaç *Çivril –Dz.)

baskıç [→ **basak** (I) - **1**]

baskıda kalmak Yağmur yağdıktan sonra toprağın üst kısmı sertleşerek

tohumlar filizlenip toprak üstüne çıkamamak: (Sütlaç *Dinar –Af.)

baskı görmemek İyi terbiye edilmemek: *Ahmet baskı görmeden büyümüş.* (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

baskın (I) **1.** Cin ve periler tarafından tutulduğu sanılan sıska, cılız çocuk. (–Ezc.) **2.** Gelişmiş dolgun vücutlu, sıhhatli. (*Şavşat köyleri –Ar.)

baskın (II) **1.** Kuluçka olan tavuk, keklik : *Sizde baskın tavuk var mı?* (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Uğurlu *Ermenek –Kn.) **2.** Gebe (hayvanlar hakkında). (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

baskın (III) [**basgun** (I), **basılı**] **1.** Alış verişte aşırı fiyat. (–Gaz.) **2.** Pek çok, yığın yığın, bol : *Asmalarda baskın üzüm var.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Saray *Kurşunlu –Çkr.)

[**basgun** (I)] : (–Gr.)

[**basılı**] : (*Bor –Ng.)

baskın (IV) Yağmurdan sonra toprağın üstünde teşekkül eden sert tabaka sebebiyle filizlenemeyen ekin. (Ortacaköy *Akşehir –Kn.)

baskın (V) [**basılı - 1, basırık** (II) - **1**] **1.** Havasız, basık yer. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Uğurlu, Mençek *Ermenek –Kn.)

[**basılı - 1**] : (*Gürün –Sv.)

[**basırık** (II) - **1**] : (Yusufça *Gölhisar –Brd.)

2. Sıcak sis : *Bu akşam baskın var.* (Çiftlik, Aslanköy *Mersin –İç.)

baskına gelmek Çekişmek, kavga etmek için birinin evine gelmek : *Ahmet dün bize baskına geldi.* (*Karaisalı –Ada.)

baskıncak [→ **basak** (I) - **1**]

baskıncı Kına gecesinde ellerinde meşale, fenerlerle ve davul çalarak erkek evine baskına giden kız evinde bulunanlar. (–Yz.)

baskın yürümek Sırtındaki ağır yük sebebiyle serbest yürüyememek. (*Lapseki –Çkl.)

baskısız [**başkısız**] Terbiyesiz, ahlâksız. (Bağıllı *Eğridir, *Keçiborlu –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Alanlı, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Furunlu *Bayındır –İz.; *Demirci, *Alaşehir köyleri –Mn.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Bozan –Es.; *Çatalca köyleri, Yeniköy –Ist.; *Kargı –Ks.; –Ama. ve çevresi; *Ünye –Or.; –Gm.; –Ezc.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Gürün –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çalış *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Bodrum, *Milas –Mğ.)

[**başkısız**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

baskısız yetişme Terbiye edilmeden yetişme. (*Antakya –Hat.)

basku Birbiri üstüne yığılmış tütün demetleri. (–To.)

baskun Baskın, hücum : *Bu gece amcamgilin evine baskun yapmışlar.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

baslan [**basık** (I) - **2**]

baslangeç [→ **basak** (I) - **1**]

baslankaç Köy binalarında çatıyı kaldırmak için ağaçlardan yapılan basit bir manivelâ tertibatı. (–Ama. ve çevresi)

baslı buğday Saman ve toprak karışık buğday. (–İç.)

basma (I) Anjin. (Nilüfer –Brs.; Bozan –Es.; –Çr.; –Ama. ve çevresi;

–Ezc.; ve köyleri; *Kangal ve köyleri –Sv.; Güdül *Ayaş –Ank.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

basma (II) Helva yoğrulan kazan. (–Nş.; –Nğ.)

basma (III) Sapı yaprak gibi genişçe olduğu için demet yapılamayan pastal halinde satılan bir cins tütün yaprağı ve tohumu. (–Sm.)

basma (IV) [**basmaca** (III)] İskambil kâğıdı ile oynanan bir oyun. (*Kaş, *Elmalı –Ant.)

[**basmaca** (III)]: (*Ünye –Or.)

basma (V) [**basmalık** (II) - **1, basmo** (II), **bastırma** (VIII)] Gübre, tezek. (Gökçeyaka, Örencik *Yeşilova –Brd.; *Kelkit çevresi, *Bayburt çevresi –Gm.; *Çıldır, *Ardahan, *Arpaçay, *Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.; *Tortum –Ezm.; Ergan –Ezc.; *Ahlat –Vn.; –Dy.; Tekerahma, Göbekviran, *Gürün, E. Hüyük *Şarkışla, Soğukpınar *Kangal –Sv.; Türkmen aşireti, *Akkışla ve köyleri, *Bünyan –Ky.)

[**basmalık** (II) - **1**]: (Ergan –Ezc.; *Şarkışla –Sv.)

[**basmo** (II)]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**bastırma** (VIII)]: (Çukurkuyu, Kızılca, Zenğen *Bor –Nğ.)

basmaca (I) Kapı mandalı. (Kıratlı *Dikili –İz.)

basmaca (II) **1.** Kaysı kurusu. (–Gm.; *Refahiye çevresi,*Kemaliye –Ezc.; –Ml.) **2.** Ezilip, sıkışmış şey : *Basmaca ekmek içini çekmez.* (Ersis *Yusufeli –Ar.)

basmaca (III) [→ **basma** (IV)]

basmacı 1. Bohçacı, bohça ile köylerde eşya satan kadın. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **2.** Eşkiya, çete. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; İsabey *Çal –Dz.; *Merzifon –Ama.; Tepebağ –Ada.)

basmacık (I) Şeftali veya armudun içine dövülmüş ceviz doldurularak kurutulmuşu. (–Kr.)

basmacık (II) Kilimlerde kullanılan bir motif. (Orhana *Anamur –İç.)

basmaç (I) Yazı tura oyunu. (*Afşin –Mr.)

basmaç (II) Izgara köfte. (İncesu *Dinar –Af.)

basmaḫ [→ **basak** (I) - **1**]

basmahane 1. [**basak** (V)] Matbaa. (–İz.; –Ks.)

[**basak** (V)]: (*Tosya –Ks.)

2. Telgrafhane. (–Ank.)

basma havla Un helvası. (Bozan –Es.)

basmak (I) Evlenmek niyetiyle bir kızı alıp kaçırmak. (–Or. ve köyleri)

basmak (II) **1.** Cinsî münasebette bulunmak.(Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.) **2.** Kümes hayvanları, kuşlar, hayvanlar çiftleşmek : *Tanası anasını basmaya başladı.* (Havsu *Kelkit –Gm.; *Bor –Nğ.; *Mut köyleri –İç.; Larnaka, Kıbrıs)

basmak (III) Kümes hayvanları kuluçkaya yatmak. (Çiftlik *Dinar –Af.; –Isp.; ilçe ve köyleri; Örencik, Elden *Yeşilova, Yayla *Tefenni –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; Tepecik, Yazırlı, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Cumayanı, *Safranbolu –Zn.; –Çr.; –Sm.; –Ama.; *Ermenek –Kn.; Kocayatak *Serik, Kışla *Elmalı, Bağyaka, Çavdır *Finike –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.; *Çorlu –Tk.)

basmak (IV) Oyunda yenmek. (–Sm.)
basmak (V) [→ **basak** (I) - **1**]
basmalıḫ [→ **basmalık** (II) - **2**]
basmalık (I) **1.** [→ **basak** (I) - **1**] **2.** Üzerine basıp geçmek için çay, ırmak içine dizilen taşlar. (Çavdarhisar *Emet –Kü.)
basmalık (II) [**basmalıḫ**] **1.** [→ **basma** (V)] **2.** Gübre biriktirilen yer. (*Bayburt köyleri –Gm.; –Ezm.) [**basmalıḫ**]: (*Erciş –Vn.; *Gürün, *Kangal –Sv.)
basmanca Zembereğin boşalmasını önleyen kısım, tetik : *Zembereğin basmancası kırıldı.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
basma zığı Gübre şerbeti. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
basmo (I) Basma, desenli kumaş. (Engiz *Bafra –Sm.)
basmo (II) [→ **basma** (V)]
basra (I) [**basıra** (I) - **2**] **1.** [→ **basıra** (I) - **1**] **2.** Bitki ve ağaçlarda küllleme hastalığı meydana getiren bit, püseron. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Kızılcasöğüt *Çivril, *Sarayköy ve çevresi –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Milas –Mğ.) [**basıra** (I) - **2**]: (Örencik *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; İğdir, Homa *Çivril, Ekse *Çal –Dz.) **3.** Arıların çam ağaçlarından emdikleri su. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Milas –Mğ.) **4.** Havanın etkisiyle ağaç yaprakları üzerinde meydana gelen yapışkanlık, arının gıda aldığı şey. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Milas –Mğ.) **5.** Kabak, hıyar gibi sebzelerin çiçekte olması : *Bu poyraz bizim hıyarları basra iken kuruttu.* (*Afşin –Mr.)
basra (II) Yüzde çil ve leke. (–Dz.)
basra (III) Bir çeşit kâğıt oyunu. (*Hopa –Ar.)
basrık (I) Kapı sürmesi. (–Krş.)
basrık (II) Ufak çadır. (Bornova –İz.)
basrık (III) Yaz için saklanmış kar. (–Mr.)
basruk Çadır iplerinin bağlandığı kazıklar. (–Ml.)
bassak [→ **basak** (I) - **1**]
bassaklamak Dövmek, hırpalamak. (Tekkeköy –Dz.)
bassat Bazı bazı, tek tük. (Honaz –Dz.)
bassık [→ **basık** (I) - **1**]
bassuk [→ **basık** (I) - **1**]
basta (I) Pilav, ince öğütülmüş bulgurdan yapılan yemek. (Yazılıköy *Emirdağ –Af.; Çilehane *Reşadiye –To.)
basta (II) Duvar örülürken konulan harç. (–Gaz.)
basta (III) **1.** Elbiseye yapılan pens : *Bele iki basta yaparsan entarin iyi olur.* (*Kangal ve köyleri –Sv.) **2.** Elbisedeki kırma, pile. (–Nğ.)
basta (IV) Dükkân tezgâhı, seyyar tezgâh, tabla, işporta, içinde ufak tefek eşyanın satıldığı seyyar küçük vitrin, pazar yerlerinde meyve, eşya satılan sergi, muvakkat satış yeri. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.; Telin *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.)
bastaban Eşit, denk. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Zeyve *Çal –Dz.)
bas tabanı [**bas dabanı**] Çekil, yürü, git : *Haydi bas tabanı.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**bas dabanı**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

bastacı (I) [**bastaci**] **1.** İşportacı, seyyar tuhafiyeci. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Bor –Nğ.)

[**bastaci**] : (*Antakya –Hat.)

2. Sebzeci, manav, sebze satan sergici. (–Nğ.; –Ada.; *Tarsus –İç.)

bastacı (II) Duvar harçcısı. (–Gaz.)

bastacılık Sergicilik, pazarlarda basta kurarak yapılan satış. (*Bor –Nğ.)

bastaci [→ **bastacı** (I) - **1**]

basta gurmak Pazarlarda mal satmak için sergi yapmak : *Dükkâncı esnaf da pazar yirlerinde basta gurmuya başladı.* (*Bor –Nğ.)

bastak [→ **basak** (I) - **1**]

bastamba Kuyunun iç yüzüne yapılan basamaklar. (Yenice *Tarsus –İç.)

bastambak [→ **basak** (I) - **1**]

bastan 1. Pilav. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.) **2.** Salatalık. (–Or. ve köyleri)

bastanbak 1. Merdiven ayakları. (*Afşin ve köyleri –Mr.) **2.** Ufak çayları geçmek için su içine konulan büyük taşlar. (*Afşin ve köyleri –Mr.)

bastancak 1. Küçük çocukların ayakta durabilmeleri için yapılan kafes. (Zana –Ama.) **2.** Bağ çubuğu dikerken delik açmaya yarayan (ayakla basılarak) ağaç. (Zana –Ama.)

bastarda [→ **baştarda**]

bastı [**bastırma** (VI)] **1.** Patlıcan veya kabakla yapılmış kır yemeği. (İğdecik –Isp.; Dişli *Bolvadin –Af.; Atlas *Sivrihisar –Es.; Zana –Ama.; Köfünye, Larnaka, Kıbrıs)

[**bastırma** (VI)] : (*Antakya, Aktepe *Hassa –Hat.; *Kilis –Gaz.; *Bor –Nğ.)

2. Kadın budu köftesinin bulgurla yapılmışı. (–Dy.) **3.** Bilhassa Çerkezlerin yaptıkları bir çeşit bulgur yemeği. (–To.) **4.** Karakabağın şeker ve cevizle pişirilmesiyle yapılan bir çeşit tatlı. (*Çerkeş, *Eskipazar, *Şabanözü –Çkr.)

bastıbacak (I) Kurnaz. (Çiftlik *Dinar –Af.)

bastıbacak (II) Sacayak. (–Bo.)

bastıḫ [→ **bastık**]

bastık [**basdıḫ, basdık, basduḫ, bastıḫ, bastuh**] Pestil. (Sayfiye –Brs.; Yapraklı *Ilgaz, *Eskipazar –Çkr.; –Tr.; Ergan, Haşhaşı, Cenciğe *Refahiye –Ezc.; –Dy.; –El.; Aşudu *Darende, *Arapkir –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Antakya, *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Gavurdağı *Kırıkhan, *Hassa –Hat.; Vazıldan *Divriği, *Gürün ve köyleri –Sv.; –Kn.; Türkmen, Afşar köyleri *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.)

[**basdıḫ**] : (–Ezm.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.; –Ur.; Savrun *Divriği, *Gürün –Sv.)

[**basdık**] : (–Ezm.; –Ur.; –Gaz.; Savrun *Divriği, *Kangal ve köyleri, *Gürün, *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; Afşar Türkmenleri *Pınarbaşı–Ky.; *Bor, –Nğ.)

[**basduh**] : (*Harput köyleri –El.;)

[**bastıḫ**] : (*Erciş –Vn.; –Dy.; *Ağın –El.; *Divriği –Sv.)

[**bastuh**] : (Kesirik, Harput –El.)

bastık çalmak Pestil yapmak: *Beyle bastık mı çalınır.* (–Gaz.)

bastık kavurması Pestili kavurup üzerine dövülmüş ceviz dökerek yapılan tatlı. (*Kemaliye –Ezc.)

bastım yellendi Körük. (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

bastır [→ **basak** (I) **-1**]

bastırah [→ **bastırık** (VI) **-3**]

bastırak [**bastırık** (VI) **-2**] **1.** [→ **bastırık** (VI) **-3**] **2.** [→ **bastırık** (VI) **-1**] **3.** Kapıyı kapadıktan sonra vurulan demir destek, kol demiri. (*Bor –Nğ.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.) [**bastırık** (VI) **-2**]: (*Boğazlayan –Yz.)

4. Kapıyı kapatmak için kapıya çakılan ve karga burnuna benzeyen, kapı çerçevesine çakılı demir halkanın deliğine geçirilen küçük mandal. (*Bor –Nğ.) **5.** Kapının dışına çakılan ve asma kilit takılan iki parçalı madenî araç. (*Bor –Nğ.)

bastıran (I) [→ **basdıran**]

bastıran (II) Halı tezgâhlarına geçirilen ip. (Kızılhan *Karaman –Kn.)

bastırığa koymak Birşeyin düzelmesini yada sıkışmasını sağlamak için üzerine ağır şeyler koyarak bastırmak. (*Ermenek –Kn.)

bastırık (I) **1.** Ağırlık, yük, baskı. (Dişli *Bolvadin –Af.; Bozan –Es.; Taşoluk *Göksun –Mr.; –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Tömbeki yaprak larını sıkıştırmak için kullanılan tahta kapak ve üzerine konulan ağırlık. (Gaziler *Hadım –Kn.) **3.** Üzüm cibrelerini büyük bir ağırlıkla sıkıştırarak şıra kaybını önleyen tertibat. (Çepni *Gemerek –Sv.)

bastırık (II) **1.** Koruma, sıkı terbiye, baskı, disiplin. (*Mersin ve köyleri –İç.) **2.** Bir kimseyi koruyan ve eğiten kişi, koruyucu: *Bastırıksız kimseyi ya yel alır ya sel.* (Çiftepınar, Camilimanda *Tarsus –İç.)

bastırık (III) **1.** Kötü, iğrenç bir olayı, suçu veya kabahati örtbas etme, gizleme işi. (Çiftepınar, Camilimanda *Tarsus –İç.) **2.** Örtü. (Atlandı *Kadınhanı –Kn.; *Mersin köyleri –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bastırık (IV) Ağır basma, kâbus. (*Saray –Tk.)

bastırık (V) Hapishane. (*Urla –İz.; –Ist.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

bastırık (VI) [**bastırah, bastırak -1,2**] **1.** Kapı sürgüsü. (*Antakya –Hat.; –Nğ.) [**bastırak -2**]: (–Nğ.) **2.** [→ **bastırak -3**] **3.** Kapıyı arkasından bastırmak için kullanılan ağaç dayak. (Köşker –Krş.; –Nğ.) [**bastırah**]: (*Bünyan –Ky.) [**bastırak -1**]: (–Nş.)

bastırık (VII) **1.** Ot yığını, mısır sapı veya yaprağından yapılmış yığın. (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Fethiye köyleri –Mğ.; Paşayiğit *Keşan –Ed.) **2.** Yağı çıkarılmak üzere keten tohumunu sepetlere istif etme. (–Krş.) **3.** [→ **bastırma** (VII)] **4.** Fırınlarda, çamaşırlık ocaklarında nöbet işareti olarak taşla bastırılmış çalı çırpı. (Kıratlı *Dikili –İz.)

bastırık (VIII) **1.** Yağ, peynir, yoğurt gibi yiyeceklerin yapıldığı ve saklandığı yer. (Karaçay, Başhöyük, Kolukısa *Kadınhanı, *Sille, Tömek, Zıvarık *Karaman –Kn.; *Fethiye –Mğ.) **2.** Sütlerin kaşar peyniri yapanlara satılmak için toplandığı yer (buraya civar köylerden ve sürülerden süt gelir). (*Mut –İç.)

bastırık (IX) **1.** Yağmur sularının toprağın yüzünü kaymaklaştırmasından, dondan bitkilerin çıkamaması hali. (Kösten, Bulkaz *Çivril, Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Saray –Tk.)

2. Tohumun kuraklıktan veya derin ekilmekten toprağın üstüne çıkamaması, filizlenememesi hali. (Işıklı *Çivril –Dz.)

bastırıklanmak Hasta ve bitkin bir durumda olmak, sayıklamak. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bastırıkta Gizlenen, saklanan şey veya laf: *Benim de bu hususta bildiklerim var, fakat şimdilik bastırıkta duruyor.* (Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

bastırma (I) Yıkanan çamaşırları küllü suya yatırma: *Çamaşırı bastırmaya vurdum.* (*Mut köyleri –İç.)

bastırma (II) Kadınların giydiği, kazağa benzeyen bir çeşit çamaşır. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bastırma (III) **1.** [→**basdırma** (I) -2] **2.** [**basdırma** (I) -1] **3.** Kavrulmuş et. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

bastırma (IV) Salamura: *5 kilo bastırma zeytin aldım.* (*Milas –Mğ.)

bastırma (V) Üst üste konularak dik dörtgen şeklinde kurutulmuş incir. (Furunlu *Bayındır –İz.)

bastırma (VI) [→ **bastı** -1]

bastırma (VII) [**bastırık** (VII) -3] Kışın hayvanlara yedirmek için biriktirilmiş yapraklı dallar. (Çıtak *Çivril –Dz.; Eğrigöz *Emet –Kü.; Bozan, Ağaçhisar –Es.; Büğdüz –Çr.; Gaziler *Hadım, Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**bastırık** (VII) -3]: (Bozan –Es.; *Ermenek –Kn.)

bastırma (VIII) [→ **basma** (V)]

bastırmağ [→ **bastırmak** (III)]

bastırmak (I) **1.** Yemeği pişirilebilecek hale getirmek, hazırlayıp ateşe koymak. (–Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Silifke –İç.) **2.** Patlıcan, kabak gibi sebzeleri etle veya kıyma ile tavaya döşeyip pişirmek. (*Bor –Ng.)

bastırmak (II) Kümes hayvanlarını kuluçkaya yatırmak. (Gönen –Isp.; *Kandıra –Kc.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Merzifon –Ama.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Ermenek –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.)

bastırmak (III) [**bastırmağ**] Dişi hayvanı erkekle çiftleştirmek. (Genek –Çkr.; *Bor –Ng.)

[**bastırmağ**]: (Kerkük)

bastırmak (IV) Kapının bastırağını indirip kapatmak. (*Bor –Ng.)

bastırmak (V) Kaynak suyunu taş ve toprakla örterek ark içinde götürmek. (Gözlü *Kadınhanı –Kn.)

bastırmak (VI) Kuru bir tarlayı rutubetlenmesi için baştan başa sulamak: *Bahçe tarlasını bastırdıktan sonra içine yazlık ekeceğim.* (Köfünye, Larnaka, Kıbrıs)

bastırmak (VII) Sökülen veya eskiyen yamayı dikmek. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

bastırmak (VIII) Bir şeyin üzerini kapatmak, örtmek. (–Mr.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Mut –İç.)

bastibacak Kısa boylu. (*Akyazı –Sk.; Bağyaka *Finike –Ant.)

bastik Lahana yemeği. (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.)

baston (I) [**bastun** -2] Sandal, motör ve gemilerin baş tarafında ucu denize doğru uzanan ağaç. (–Çkl.; *Perşembe, *Fatsa, *Ünye –Or.; Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.; –Rz. ve

köyleri; *Anamur –İç.; *Marmaris –Mğ.)
[**bastun -2**]: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
baston (II) Bostan, hıyar, kavun, karpuz. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)
baston (III) Francala : *Fırından somun değil baston al.* (*Tirebolu –Gr.)
bastuh [→ **bastık**]
bastuk **1.** Baklava biçiminde kesilmiş pestil. (–Ezc. ve köyleri) **2.** Hurmadan yapılan lokum gibi bir çeşit pestil. (Kerkük)
bastun **1.** Baston. (Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir–Tr.; İğdeli *Gemerek –Sv.) **2.** [→ **baston** (I)]
basturuk [**bostirik**] Çay kenarındaki tarlaları su baskınından korumak için yapılan ağaç, taş set. (Kıbrıscık –Bo.)
[**bostirik**]: (Karaköy *Nallıhan –Ank.)
basuk **1.** [→ **basık** (I) **-1**] **2.** [→ **basık** (I) **-2**]
basuk darmanı Büyü yüzünden yürüyemeyen çocuk veya hastalanan loğusaya kurşun dökmek, çocuğun ayaklarına bağlanan bağı cami kapısında kestirmek gibi şeyler. (*Maçka köyleri –Tr.)
basuk dilli Kekeme. (Karaköy *Düzce –Bo.)
baş (I) Reis. (*Kandıra –Kc.; Ergan –Ezc.)
baş (II) **1.** Tane. (Navlu *Yeşilova –Brd.; –Gaz.; *Bor –Nğ.) **2.** Dilim: *Bi baş pendir ver.* (–Gaz.)
baş (III) İyi, güzel: *Benim toklularım hep baştır.* (Çepni *Gemerek –Sv.)
baş (IV) Pazartesi. (Kadıçiftliği –Ist.)
baş (V) **1.** [→ **baş başı**] **2.** Ölçüde, tartıda tahminin üstünde çıkan kısım. (–Gaz.)
baş (VI) Çıban, yara. (Göbekviran *Gürün –Sv.)
baş (VII) **1.** Derilere tatbik edilen bir işlem (tabaklıkta). (–Isp.) **2.** Köselecilikte bir derinin baş tarafı. (–Ist.)
bāş (VIII) Bağış, hediye. (Hasanoğlan –Ank.)
başa (I) [**başam** (I), **başşa** (II)] **1.** Ağabey. (Kıratlı *Dikili –İz.; Dombaylı –Mn.; Minnetler –Ba.; Karacaköyü, Tahtaköprü *İnegöl –Brs.)
[**başam** (I)]: (–Ba.; Kızılkeçili *Ayvacık, Gölcük, Muratlar *Bayramiç –Çkl.)
[**başşa** (II)]: (*Ezine –Çkl.; –Kü. yörükleri) **2.** ileri gelen: *Memleketin başaları toplanmış.* (Bornova –İz.) **3.** Karı. (–Ks.)
başa (II) [→ **başaca -2**]
başaca [**başa** (II), **başacak**] **1.** Sonuna kadar, mutluluğun derecesini, sonsuzluğunu anlatmak için kullanılır: *Allah başaca mesut etsin.* (–Ama.; –Gaz.; Taşoluk *Göksun –Mr; Çepni, Gemerek, Tutmaç –Sv.)
[**başacak**]: (*Antakya –Hat.) **2.** Mutluluk, gönül rahatlığı: *Allah başaca versin.* (–Ist.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Bismil –Dy.; –Yz.; *Mucur –Krş.)
[**başa** (II)]: (–Yz.)
başacak [→ **başaca -1**]
başacı Oyunda iki tarafın reisleri. (Yenice *Buldan –Dz.)
başacuk Başı açık: *Sokakta başacuk gezme.* (*Bartın –Zn.)
başa çağırmak Kaza, belâ sonucunu doğuracak bir davranışta bulun-

mak: *Başına birşey çağırıyor.* (–Tr.)

başaçık (I) Açık saçık: *Ayşe hanım başaçık geziyor.* (Cenciğe –Ezc.)

başaçık (II) Eşsiz, benzersiz, iyi: *Bu atın başaçık bir yürüyüşü yok.* (*Fethiye köyleri –Mğ.)

başa çıḫmaḫ Başa çıkmak. (Kerkük)

başadak sürmek Karı koca ölünceye kadar mutluluk içinde yaşamak: *Ḫaşadak süresin; bir yastıkta kocayasınız.* (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

başa dapmak [→ **başa tapmak** (I)]

başa düşmek Sezmek, farkına varmak, anlamak : *Beni aldattı, başa düşmedim.* (Yavuz *Şavşat –Ar.; –Kn.; –Kr.; *Erciş –Vn.)

başa erişmek [**başa yetişmek**] Kız, erkek evlenecek çağa gelmek, büluğa ermek. (*Yusufeli –Ar.)

[**başa yetişmek**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.)

baş ermek Aldırış etmemek, bir meselenin üzerinde durmamak, boş vermek (argo). (–Tr. köyleri)

başa gadak vesin Tebrik etmek anlamında kullanılır: *Kirazların Emine gızını nişanlamış da başa gadak vesine gidiyon.* (–Es.)

başa gaḫa İstemeyerek, mecburiyet karşısında bir işin yapıldığını anlatır: *Sadık bu muameleyi başa gaḫa yaptı.* (*Arapkir –Ml.)

başa gaḫmaḫ [→ **başa tapmak** (I)]

baş ağacı Kağnılarda boyunduruğun çıkmaması için arabanın okundaki deliğe sokulan ağaç. (–Kr. ve köyleri)

başağı (I) Baştan çıkmış, söz, nasihat dinlemeyen, terbiyesiz (çocuk) : *Çocuğu azarlaya, tekdir ede, terbiyesini bilemediler. Başağı ettiler.* (–Çr.)

başağı (II) Hayvanın başına takılan ip, yular. (–Kn.)

baş ağrısı Can sıkan bir kimse veya bir iş için kullanılır: *Sen de bu yıl bize baş ağrısı oldun.* (Banus *Eğridir –Isp.)

başağul [→ **başoğul**]

başaḫ [→ **başak** (I) **-1**]

başaḫarı Yokuş : *Başaḫarı gitti.* (Velikköy *Şavşat –Ar.)

başaḫ etmek [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başaḫlamaḫ [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başak (I) [**başaḫ, başşağ, başşah** (II), **başşak** (I), **boşak**] **1.** Tahıl ve meyveleri devşirdikten sonra geriye kalan döküntüler : *Zavallı ihtiyar kadın, ömrünü başak toplamakla geçirir.* (Dişli *Bolvadin –Af.; *Senirkent, Elbengi *Yalvaç, Atabey, İğdecik –Isp.; Yayla, *Tefenni, Güney *Yeşilova, Kurna –Brd.; Karahisar, Garipköy, Hırka, Kızılca *Tavas, Alâeddin, Yumrutaş, *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, Bulkaz *Çivril –Dz.; Yazırlı, Dallıca, *Nazilli –Ay.; Narlıdere –İz.; *Ayvalık, *Edremit, *Savaştepe, Kerem *Burhaniye –Ba.; Bozan –Es.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba ve köyleri –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Zile, –To –Or. ve ilçeleri; Nefsiköseli *Görele, –Gr. köyleri; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; *Refahiye, Ergan, Birastik, Dacirek –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; Akkışla *Bünyan –Ky; *Bor –Nğ.; –Kn.; Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[**başaḫ**]: (*Boyabat –Sn.)

[**başşağ**]: (*Arapkir –Ml.)

[**başşah** (II)]: (*Zile –To.; *Gürün –Sv.)
[**başşak** (I)]: (Çiftlik *Dinar –Af.; Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, Banus *Eğridir, Yakaköy *Gelendost, İlyas, Senir, *Keçiborlu –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; *Merzifon ve köyleri, –Ama. Azerî köyleri; Uluğbey, Şeyihler, –Or.; *Tirebolu –Gr.; *Ağın –El.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Bor –Nğ.; Armutlu *Elmalı –Ant.)
[**boşak**]: (Pazar *Karamürsel –Kc.)
2. Sigara izmariti: *Tütün alacak parası yok ki başak toplayıp içiyor.* (*Sarayköy köyleri –Dz.)

başak (II) [→ **basak** (I) **-1**]

başa kalkmak [→ **başa tapmak** (I)]

baş akca Sermaye: *Kâr kudurdu, baş akcayı götürdü.* (*Göle, *Posof –Kr.)

başakcı [→ **başakçı**]

başak çekmek [**başaklamak** (I) **-2**] Tohumluk için, harmana serilen demetler arasından iyi başaklar ayırmak. (*Kandıra –Kc.; Kayapa –Ed.)
[**başaklamak** (II)]: (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Kandıra –Kc.)

başakçı [**başakcı, başşakçı**] Başak toplayan ve bununla geçinen kimse. (*Edremit –Ba.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Afşin –Mr.; –Nğ.)
[**başakçı**]: (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Kilis –Gaz.; Muzvadı *Ermenek –Kn.)
[**başşakçı**]: (*Bor –Nğ.)

başak düzme Buğdayın başak haline gelmesi. (–Ada.)

başak etmek [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başaklamak (I) [**başaḫ etmek, başaḫlamaḫ, başak etmek, başak toplamak, başşağ etmek, başşahlamak, başşak atlamak, başşak etmek, başşaklamak -1, başşak toplamak, başşak yapmak**] **1.** Tahıl ve meyveleri devşirdikten sonra geriye kalan döküntüleri toplamak. (İncesu *Dinar –Af.; Hisarardı *Yalvaç, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Tefenni, Kavak *Yeşilova –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Furunlu *Bayındır –İz.; *Şavaştepe köyleri, Yeniköy –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; –Kü.; *Kandıra –Kc.; *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü, –Ks.; Saray –Çkr.; Ulubey –Or.; –Ezc.; *Ahlat –Bt.; –Mr. ve çevresi; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Afşar *Pınarbaşı –Ky.; Çukurkuyu, *Bor, –Nğ.; *Ermenek ve köyleri, –Kn.; *Mut, *Mersin köyleri –İç.; Karadere *Gündoğmuş, *Serik–Ant.; Yerkesik –Mğ.; –Ed.)
[**başaḫ etmek**]: (*Boyabat –Sn.; –Ur.)
[**başaḫlamaḫ**]: (*Safranbolu –Zn.; –Ks.; *Gürün –Sv.; *Mucur –Krş.)
[**başak etmek**]: (*Eşme –Uş.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak, Çebiş –Brd.; Alamut, *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Bartın –Zn.; –Ks. köyleri; –To.; *Tirebolu –Gr.; –Ezc.; *Kilis –Gaz.; *Kırıkhan, Hisarcık *Yayladağı, –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; –Ada.; *Tarsus köyleri, *Anamur, –İç.; *Milas, Yerkesik –Mğ.)
[**başak toplamak**]: (–Ama. ve çevresi)
[**başşağ etmek**]: (*Ağın, *Keban –El.)
[**başşahlamak**]: (–Ky. ve köyleri)

[başşak atlamak]: (Sütlaç *Dinar –Af.)

[başşak etmek]: (Aşudu *Darende –Ml.; *Mut köyleri –İç.; *Elmalı –Ant.)

[başşaklamak -1]: (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Divriği, *Gürün –Sv.; Turan –Ky.; *Ürgüp, –Nş.; *Bor –Ng.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)

[başşak toplamak]: (Yassıviran*Senirkent –Isp.)

[başşak yapmak]: (Düzköy *Keşap –Gr.)

2. [→ **başak çekmek**]

başaklamak (II) [**başşaklamak -2**] Koyun ve keçileri sağdıktan biraz sonra tekrar sağmak. (*Acıpayam –Dz.)
[başşaklamak -2]: (*Fethiye köyleri –Mğ.)

başaklamak (III) Boşaltılan bir evi tekrar araştırmak. (–Ky.)

başak toplamak [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başal Haziran ayı. (–Brd.)

başalacak Kadınların başlarına örttükleri tülbent. (Veliköy *Şavşat –Ar.)

başalan Yarışta birinci gelen hayvan. (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)

başala parmak [başara parmak, başla barmak] İşaret parmağı. (–To.; Humhal *Yusufeli –Ar.)
[başara parmak]: (–Gm.)
[başla barmak]: (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

baş almak (I) Çamaşır yıkamak: *Çamaşır çok kirlenmiş, dört baş almayınca ağarmadı.* (–Ml.; *Bor –Ng.)

baş almak (II) Kurtulmak, onmak, felâh bulmak. (*Düzce –Bo.)

başaltı 1. Kayığın baş tarafının altındaki odacık: *Şeker sandıklarını başaltına koyun deniz ıslamasın.* (*İnebolu –Ks.; Küçükhol *Of –Tr.) **2.** Emin yer, en güvenilecek yer: *Gişinin malı başaltında gerek.* (*Bor –Ng.)

başam (I) [→ **başa** (I) **-1**]

başam (II) Bu akşam: *Başam misafirimiz gelecek.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

başana Çiftçi ortaklar arasında, tohumu kendisinden ekenin, harman kalktıktan sonra ektiği tohumluktan başka aldığı ürün. (–İç. köyleri)

başan döne Başına çalınsın: *Yaptığın iş başan döne.* (–Bt.)

başangı [başanı -1, başankı] 1. Baştan çıkmış, huysuz, haşarı, yaramaz, hırçın, ele avuca sığmaz, ahlâksız: *Şu kız çok başangı.* (Tokat, İkipınar –Es; –Mr.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Köşker –Krş.; –Nş.; –Ng.; *Vize –Krk.)
[başanı -1]: (*Bünyan –Ky.; *Bor –Ng.; *Karaisalı –Ada.; *Mut köyleri –İç.)
[başankı]: (Karahoca *Haymana –Ank.)
2. Akıllı: *Şu çocuk pek başangı.* (*Ayaş –Ank.) **3.** Becerikli. (–Ank.)

başanı 1. [→ **başangı -1**] **2.** Aklı ermediği halde işe karışan. (–İç.)

başankı [→ **başangı -1**]

başara parmak [→ **başala parmak**]

başarat (I) [**basaret**] Basiret, aldanmaya meydan vermeyecek şekilde gerçeği açıkça görebilme yetisi: *Başaratım bağlandı da vaktinde yetişemedim.* (–Çr.; –Ama. ve çevresi; –Gm. köyleri –Kr.)

[basaret]: (–Ama. köyleri)

başarat (II) [→ **başarı -1**]

başarat etmek Bir işe başlamak, teşebbüs etmek: *Sen bir işe başarat et de gerisini Allaha bırak.* (–Gm.)

başaratlı [başarıklı, başarıklu, başaruklu] Becerikli (kimse): *Maşallah çok başaratlı kadın.* (*Merzifon –Ama.; –Gm.; *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut, *Anamur –İç.)

[başarıklı]: (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Düzce –Bo.)

[başarıklu]: (Karaköy *Düzce –Bo)

[başaruklu]: (–Sm.)

başarat parmağı Baş parmak. (*Şiran –Gm.)

başaret Muhakeme: *Sorulan soru karşısında başaretim işlemedi.* (*Şavşat –Ar.)

başargan Kumandan, polis âmiri. (–Ank.)

başarı [başarat (II), **başarığçı]** **1.** Bir işi, bir kurulu yöneten, yönetici, başkan: *Ahmet başarı olsaydı bu iş böyle karışmazdı.* (*Seferihisar –İz.)

[başarat (II)**]:** (*Beypazarı –Ank.)

[başarığçı]: (Kerkük)

2. Çocuk oyunlarında ebe olan. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

başarığçı [→ **başarı -1**]

başarık Başarı. (*Saray –Tk.)

başarıklı [→ **başaratlı**]

başarıklu [→ **başaratlı**]

başarmaḫ Başarmak. (*Iğdır –Kr.)

başaruklu [→ **başaratlı**]

başa sürmek Yapılan bir işi, bir iyiliği sonuna kadar sürdürmek: *Bir iyilik yaptın bari başa sür.* (*Kilis –Gaz.)

başaşā Baş aşağı, tepetaklak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Hasanoğlan –Ank.)

baş aşağı [başaşşaği] İniş aşağı. (Örencik *Yeşilova –Brd.; *Ardahan –Kr.; Kerkük)

[başaşşaği]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

başaşşaği [→ **baş aşağı**]

başa tapmak (I) **[başa dapmak, başa gaḫmaḫ, başa kalkmak, başa vurmak -1]** Başa kakmak, yapılan iyiliği yüzüne vurarak birini incitmek. (*Sarayköy köyleri, *Buldan köyleri –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Kerem, *Burhaniye –Ba.; –Kü.)

[başa dapmak]: (*Nazilli –Ay.)

[başa gaḫmaḫ]: (*Arapkir –Ml.)

[başa kalkmak]: (Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Antakya –Hat.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)

[başa vurmak -1]: (–Gm. ilçe ve köyleri)

başa tapmak (II) **[baş tapmaḫ]** Anlamak, akıl erdirmek: *Nasıl başa taptın mı?* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[baş tapmaḫ]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

başa vérmek Değiş tokuşta (trampa) üste birşey vermek: *Sarı tosunu senin balaḫla değişirim ama, başa ne vereceksin bakalım?* (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

başa vurmak 1. [→ **başa tapmak** (I)] **2.** Başlanılan bir işi bitirmek: *Madem ki başlamışsın bu işe o halde başa vur.* (–Gm. ilçe ve köyleri)

başavut Geveze. (Limasol, Kıbrıs)

başayak [→ **başı baydak**]

başa yetirmek Mutluluğun sonuna kadar sürmesi için temennide bulunmak: *Allah hayırlı etsin, başa yetirsin.* (Çayırlı *Haymana –Ank.)

başa yetişmek [→ **başa erişmek**]

başayak yitmek Hiç bir iz bırakmadan kaybolmak. (Yavadı *Mesudiye –Or.)

başbadarak (I) [**başbadırık**] Baş, idare eden: *Baş yok badarak yok.* (*Düzce –Bo.)

[**başbadırık**]: (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

başbadarak (II) Üstbaş. (*Düzce –Bo.)

başbadırık [→ **başbadarak** (I)]

başbadrık [**başbedirik, başbedrik**] **1.** Akıllı, iş bilir kimse. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**başbedirik**]: (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

[**başbedrik**]: (*Lapseki –Çkl.; Köy *Mustafa Kemal Paşa –Brs.) **2.** Başıboş, serseri. (Nilüfer –Brs.)

başbagum Büyük. (*Arapkir –Ml.)

başbağı (I) **1.** Sığırların boynuzuna bağlanan kısa ip. (Dişli *Bolvadin –Af.; Uluğbey *Senirkent, Sücüllü, Örkenez, Kumdanlı *Yalvaç, Çaltı *Gelendost, Akçaşar *Eğridir –Isp.; Bereketli *Tavas, İsabey *Çal –Dz.; Cumayanı –Zn.; Çilehane *Reşadiye –To.; Havsu *Kelkit –Gm.; *Refahiye –Ezc.; –Yz.; *Ermenek ve köyleri, *Karaman, Akçalar *Seydişehir –Kn.; *Mut ve köyleri, –İç.; *Elmalı köyleri –Ant.) **2.** Büyük baş hayvanların başlarına bağlanan ardıçtan eğilmiş ağaç. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.) **3.** Çalıdan yapılan çitlerin üstünü sağlamlaştırmaya yarayan uzunca değnekler. (*Serik –Ant.)

başbağı (II) **1.** Düğünlerde gelinlere elbise giydirilirken ve başları bağlanırken yenge hanımın çalgıcılara verdiği bahşiş. (Alanlı –Ay.; –Brd.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.) **2.** Düğünlerde gelinin yakınlarının "başına örtü bağlanmıyor" diyerek oğlan tarafından aldıkları bahşiş. (–Or. köyleri) **3.** Düğünlerde oğlan tarafının verdiği ziyafet. (–Ba.)

başbağı (III) **1.** Havlu, peşkir. (*Merzifon –Ama.; Kerkük) **2.** İhtiyar kadınların başlarına sardıkları kalın çember. (Muradiye –Rz.)

baş bağı (IV) [→ **baş gölgesi**]

baş bağlama Zifaftan sonra kadınların gelini ziyarete gidip yaptıkları merasim ki, burada yatak çarşafı tetkik olunur. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.)

baş bağlamak (I) **1.** Perşembe veya pazar günlerine rastlatılan gelinbaşı gününde, geline duvak ve taç giydirmek. (–Kr.; –Yz. ve çevresi; Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Nişandan bir müddet sonra nişanlıları bir yere getirip eğlenmek. (–To.)

baş bağlamak (II) Çocuklar kırda yemek pişirip yemek: *Biz Ahmetgille baş bağlıyacağız ana. Bana biraz un ver gı...* (–Krş.)

baş bağu Başa ve alna bağlanan bez. (*Lapseki –Çkl.)

başbalık Suya yüzü koyun atlama. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

başbaraber Aynı: *Sözün başbaraber.* (–Gaz.)

başbaş (I) [→ **başbaşı**]

başbaş (II) Pezevenk. (–Dy.)

baş başa gelmek Birbirinden üstün olmamak. (–Sm.)

başbaşı [**baş** (V) **-1, başbaş** (I)] Bulgur, buğday ve benzerleri kalburlandığı zaman kalburun üstünde kalan iri kısım. (–Ur.; *Kilis –Gaz.; Solakuşağı, Karanıdere, Mustafacık *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**baş** (V) **-1**]: (–Gaz.)
[**başbaş**(I)]: (Bozan, Tokat –Es.; –Dy.)
başbaş yapmak Mandalar başlarını suya sokmak. (*Taşköprü –Ks.)
başbedirik [→ **başbadrık -1**]
başbedrik [→ **başbadrık -1**]
başberaberlik Karıkocanın biribirinin sözlerine uymaları. (Çepni *Gemerek –Sv.)
baş bezi [→ **baş dastarı**]
baş bıcā [→ **baş bıçağı**]
baş bıcak [→**baş bıçağı**]
baş bıçağı [**baş bıcā, baş bıcak, baş biçağı, baş buçağı**] Ustura. (*Eşme köyleri –Uş.; *Eğridir köyleri –Isp.; Devri, Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Sarayköy köyleri, İğdir *Çivril, *Buldan köyleri, *Çal, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Kösten –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Minnetler –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; *Sivrihisar köyleri, Tokat, Bozan –Es.; Tepe *Seben –Bo.; Muradiye, Taşköprü, Elmalı –Rz.; *Afşin–Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Gürün, *Kangal köyleri –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; Çukurkuyu *Bor –Nğ.; Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; Pirhasanlar *Elmalı, Karadere *Gündoğmuş, Karaveliler –Ant.; *Milas, Yerkesik –Mğ.)
[**baş bıcā**]: (*Şereflikoçhisar –Ank.)
[**baş bıcak**]:(Güney *Yeşilova –Brd.)
[**baş biçağı**]: (*Kurşunlu –Çkr.)
[**baş buçağı**]: (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
baş biçağı [→ **baş bıçağı**]
başbir 1. [→ **başçıl -1**] **2.** [→ **başcıl -2**]
başbir etmek Kadın zina yapmak. (Kerkük)
baş boğum Kerestelik için kesilen ağacın ana gövdesi. (*Arapkir –Ml.)
baş bozgunu Karı ile kocanın ölüm veya başka sebeplerle ayrılması: *Beni ihtiyarlatan dört defa baş bozgunudur.* (Dündar *Alaşehir –Mn.)
başböğrek Yürek (hayvanlar hakkında). (*Bünyan –Ky.)
baş buçağı [→ **baş bıçağı**]
başbuğ Yaramaz (çocuk). (Kızılca *Tavas –Dz.)
baş bürümcüğü Renkli hotoz. (–Ky.)
baş cauluk Baş örtüsü . (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
başcıl [**başbir -2, başçıl -2, başçul -2**] **1.** Başkan, amele başı.(–Çr.; –Ada.)
2. Çocuk oyunlarında baş olan ve oyuna ilk başlayan. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ky. köyleri)
[**başbir -2**]: (Büyükçaylı *Dörtyol –Ada.)
[**başçıl -2**]: (*Kangal, *Gürün –Sv.)
[**başçul -2**]: (*Bünyan –Ky.)
3. Aşıkla oynanan bir çocuk oyununda, çizgiye en yakın atılan aşık. (–Sv.)
başciğez Çıban başı. (*Ağın –El.)
baş çadırı [**baş çatırı**] Şemsiye. (*Gemlik göçmenleri –Brs.)
[**baş çatırı**]: (Göncek *Mudurnu –Bo.)
baş çatırı [→ **baş çadırı**]
baş çatması Hamam günü gelin yıkanırken yapılan tören. (–Tr.)
baş çekişmek Bahis tutuşmak. (–Nğ.)
baş çevresi 1. Nişan takılırken davetliler tarafından kızın başında döndürülerek verilen hediye: *Ayşe, Fatma'ya küpesini baş çevresi olarak*

verdi. (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Mütevelli –Mn.; Kıran –Sm.) **2.** Küçük kız çocuklarının başlarına örttükleri bir örtü. (Karayemiş, Muradiye –Rz.)

başçı [→ **başçıl - 1**]

baş çıḫmaḫ Başa çıkmak : *O azılı ile ancak Hasan baş çıḫdı.* (Harput köyleri –El.)

başçıl [**başbir - 1, başçı, başçul - 1**] **1.** Başkan, başbuğ, lider. (*Merzifon –Ama.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Bor –Nğ.; Ahırlı –Ank.)

[**başbir -1**] : (Büyükçaylı *Dörtyol –Hat..)

[**başçı**] : (–Nğ.)

[**başçul -1**] : (*Bünyan –Ky.)

2. [→ **başcıl - 2**]

baş çivisi Sabanın ökçesi ile okunu birleştiren parçaya çakılan ağaç çivi. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

başçul 1. [→ **başçıl -1**] **2.** [→ **başçıl -2**]

başdak (I) Ağaçların başından kesilmiş parçalar, lüzumsuz kısım. (–Çr.)

başdak (II) Başı açık: *Başdak yemek yemek günah sayılır.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

başdamak Başlamak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

başdanak [**başdıḫ** (II)] Kışın erkeklerin başlarına sardıkları yün başlık. (Mansurlu *Feke –Ada.)

[**başdıḫ** (II)] : (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

başdanbaş Yüksek. (Kadamut –Sm.)

başdan çıḫmak Baştan çıkmak, ahlâkı bozulmak. (–Ml.)

başdan gara Başından bozuk. (–Es.)

başdanlık Sahur yemeği. (–Vn. ve köyleri)

baş darda galmak Sıkıntıya düşmek, bunalmak: *Başı darda galmadıkça bizi anmaz.* (*Bor –Nğ.)

baş dastarı [**baş bezi**] Kadınların başlarına örttükleri, genellikle beyaz olan yazma. (Dişli *Bolvadin, Çiftlik *Dinar –Af.; Akçaşar *Eğridir, –Isp.; Yayla *Tefenni, Çuvallı, Güney, Örencik, Kavak *Yeşilova, –Brd.; *Sarayköy köyleri, Hırka *Tavas, Eziler *Buldan, –Dz.; Yazırlı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Karaman –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**baş bezi**] : (Haçevera *Maçka –Tr.)

baş dermek (I) **1.** Evlendirmek. (Tokat, Bozan –Es.) **2.** Gelin getirmeye gitmeden önce sağdıçla güvey bir arada olarak halkla beraber tören yapmak. (Çıtak *Çal –Dz.) **3.** Gelini getirmeye gitmeden önce güveyi giydirip kuşatmak. (İğdir *Çivril –Dz.) **4.** Gelinin başını süslemek: *Kendi başını deremeyen, gelin başı dermeye kalkar.* (*Eşme köyleri –Uş.; Bozan –Es.; –Çr.)

baş dermek (II) Geçinip gitmek. (–Çr.)

başdı Tepeleme dolu, ağız ağıza dolu. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

başdıḫ (I) Çeyizini düzmek için güvey tarafından geline verilen para, ağırlık. (Taşburun, *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

başdıḫ (II) [→ **başdanak**]

başdın [→ **başdutar**]

baş donanma Güveyinin gerdekten bir gece önce yaptırdığı şenlik. (–Çkr.)

baş döşürmek Bir takım renkli bez ve basmalarla gelinin başını sarıp düğümlemek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

başdutan Yol gösteren, kılavuz. (–Es.)

başdutar [**başdın**] Başkan, elebaşı. (–Brd.; *Bor –Nğ.)

[**başdın**]: (Balkur *Devrek –Zn.)

başdüşü Gelin almak için kız evine atlı giden kadınların başkanı. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

baş élemek 1. [→ **baş etmek** (I) **-2**] **2.** [→ **baş etmek** (I) **-1**]

başeski 1. En eski, en kıdemli. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; –Bo.; –İz.; *Bor –Nğ.) **2.** Kış günleri evlerde yapılan erkek toplantılarında toplantıyı idare eden başkan. (*Mudurnu –Bo.)

baş etmek (I) [**baş élemek -1, 2**; **baş gelmek, başını bağlamak** (I), **baş idmek, baş itmek -1, 2**] **1.** Bir işi bitirmek. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Sarımahmutlu *Buldan,*Sarayköy köyleri, *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; Yenice *Emet –Kü; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; –Çr.; –Sm.; –Ama. ve çevresi; *Niksar köyleri, *Taşova –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Maçka köyleri –Tr.; Muradiye –Rz.; *Arapkir, Ören *Akçadağ –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr; *Antakya köyleri –Hat.; *Gürün –Sv.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; –Nş.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri, Yapıntı *Mut, –İç.; *Elmalı –Ant.; Yerkesik, *Milas –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.; Kerkük)

[**baş élemek -2**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kn.)

[**başını bağlamak** (I)]: (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy köyleri, *Acıpayam, Sarımahmutlu, Kırandamı, Derbent *Buldan –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; *Fethiye köyleri, *Milas, Yerkesik –Mğ.)

[**baş idmek**]: (*Savaştepe köyleri –Ba.)

[**baş itmek -1**]: (*Bor –Nğ.)

2. Başa çıkmak, gücü yetmek, hakkından gelmek, yenmek üstün gelmek: *Sen onunla baş edemezsin.* (*Tirebolu –Gr.; *Maçka –Tr.; –Gm. köyleri; *Ağın, *Keban –El.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**baş élemek -1**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**baş gelmek**]: (Veliköy *Şavşat –Ar.)

[**baş itmek -2**]: (*Bor –Nğ.)

3. Mücadele etmek. (*Safranbolu –Zn.) **4.** Geçinmek. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

baş etmek (II) **1.** Baş sallayarak işaret etmek. (–Ks.) **2.** El ile selâm vermek: *Haydi çocuğum baş et.* (*Milas –Mğ.)

baş etmek (III) Elbiseyi ilk suda yıkamak. (Kerkük)

baş etmek (IV) Söğüt ve karakavak gibi ağaçların dallarını budamak: *Bu sene söğütleri başettim.* (*Yalvaç ve köyleri –Isp.)

baş ev [→ **baş oda**]

başga [**başğa**] Başka. (–Sm.; Anaraş *Sürmene –Tr.; Karakoyunlu –Kr.; –Gaz.)

[**başğa**]: (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

başgari Yukarı doğru: *Bacaklarını başgari galdumiş.* (Anaraş *Sürmene –Tr.)

baş gelememek Dayanamamak: *Bu adamın bağırmasına baş gelemedim.* (*Karaisalı –Ada.)

başgelmek [→ **baş etmek** (I) **-2**]

başgıltı [→ **başkılt**]

başgölgesi [**başbağı** (IV), **başıberi, başkölgasi**] Koca, zevc. (Veliköy *Şavşat –Ar.)
[**başbağı** (IV)]: (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**başıberi**]: (*Zile –To.)
[**başkölgasi**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar)

baş götürmek Gemi azıya almak: *Benim at yaman baş götürüyor, onun için binmek çok tehlikeli.* (–Kr. köyleri)

başgöz etmek, başda gözde etmek Herhangi bir tehlikeden sakınarak bir işi alelacele yapıp bitirmek: *Bu sene yağmur erken yağmaya başladı, harmanları bir başta gözde etseydik.* (Karanıdere, Mustafacık *Şereflikoçhisar –Ank.)

başğa [→ **başga**]

baş hakıncı, baş kakıncı Başa kakma vesilesi: *Baş kakıncı yapacak olduktan sonra hiç iyilik itme.* (*Bor –Nğ.)

baş hapı, kafa hapı Aspirin. (*Buldan –Dz.; *Bergama –İz.)

başıağır Ağırbaşlı. (Çepni *Gemerek –Sv.)

başı bağlanmak Nişanlanmak. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)

başıbağlı (I) Yaslı, kederli. (İnece *Vize –Krk.; –Tk.)

başıbağlı (II) Orman ağaçlarının kesildikten sonra kuruyan kök kısmı: *Ulan bugün odun bulamadım, hep başıbağlı kestim.* (*Senirkent –Isp.)

başıbağlı (III) Tütün yapraklarının ellere göre toplananları üst üste konulup saplarından bağlanarak meydana getirilen demeti. (–Sm. çevresi)

başıballı 1. Kesilen çamın toprakta kalan kuru kökü. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; İğdir *Çivril, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Bozcaada –Çkl.; Mezitli *Mersin –İç.; Belkis *Serik –Ant.) **2.** Çıra. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam –Dz.)

başı baydak [**başayak, başı boydak**] Tek başına, yalnız başına, kendi kendine: *Başı baydak gez dur öyle, sonu ne olacak bakalım.* (*Afşin –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**başayak**]: (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
[**başı boydak**]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

başı bedireği olmamak Bir ailenin veya şahsın işlerini gören, çeken çeviren kimsesi olmamak. (Yenice *Emet –Kü.)

başıberi [→ **başgölgesi**]

başıbile Araları iyi, sözleri bir. (–Bo.)

başı bir olmak Gizli olarak sevişmek: *Ahmet'in ailesi ile Mehmet'in başı birmiş.* (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

başıboş 1. Dul kadın. (Çuvallı, Örencik *Yeşilova –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tokat –Es.; *Zile –To.; Havsu *Kelkit –Gm.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; Gaziler *Hadım, *Ermenek –Kn.) **2.** Bekâr erkek. (*Ermenek –Kn.)

başı boydak [→ **başı baydak**]

başıbozuk (I) Dul kadın veya erkek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

başıbozuk (II) Kaçak içilen tütün. (Ovacık *Acıpayam –Dz.)

başıbozuk (III) Kötü (kimse), dirliksiz, serseri, külhanbey. (Kavacık, Kurtbey *Uzunköprü –Ed.)

başı bozulmak Dul kalmak. (*Merzifon köyleri, –Ama.; *Taşova –To.; *Bor –Nğ.)

başıböyük Mihnetli, dertli (kimse). (*Bor –Nğ.)

başıbütün (I) Hali vakti yerinde (*Boğazlayan –Yz.)

başıbütün (II) Evli kadın. (–Ank.; *Silifke –İç.; –Ant.)

başıbütün (III) Kırmızı pancar. (Alacahöyük –Ant.)

başı çekmek Baş çekmek, baş koşmak, önayak olmak. (*Turhal, *Zile–To.)

başı çiğzenmek [→ **başı fırlanmak**]

başıdar Sinirli (kimse). (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

başıdeğmiş Olgun (kimse): *Başı değmiş bir gişidir. Onuñla ev olabilirsin* (*iyi geçinirsin*). (*Bor –Nğ.)

başıdışarı (I) Evli olupta orospuluk yapan kadın. (Yayla *Tefenni –Brd.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.)

başıdışarı (II) Eviyle meşgul olmayan (kimse). (–Yz.)

başı fırlanmak [**başı çiğzenmek, başı fulanmak**] Başı dönmek. (–Gm.; –Kn.)

[**başı çiğzenmek**]: (*Lapseki –Çkl.)

[**başı fulanmak**]: (–Kn.)

başı fulanmak [→ **başı fırlanmak**]

başı gülmek Mesut olmak, saadete ermek. (Alacin *Acıpayam –Dz.)

başıkabak Küçük çocuk. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

başı kakışlı Hakkında ileri geri söz söylenen (kimse). (Kızılköy –To.)

başıkara Talihsiz. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

başıkel 1. Suçlu. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *İskilip, –Çr.; *Merzifon, –Ama.; *Zile, Kızılköy, –To.; Salıman *Akkuş, Danışman *Fatsa –Or. köyleri; Haydarlı, Bozcaali *Görele, *Tirebolu, –Gr.; –Gm.; Muradiye –Rz.; Telin *Gürün –Sv.; Köşker –Krş.; Akkışla *Bünyan –Ky.) **2.** Başkalarının minneti altında olan kimse. (–Çr.; *Merzifon –Ama.)

başı kurtulmak Çocuk doğurmak. (–Yz. çevresi)

başına baydak [**başına piyade**] Kendi bildiğinden şaşmayan, başına buyruk. (–Ama. köyleri)

[**başına piyade**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

başına boş Başıboş, hür. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

başına çevirmek, başına sallamak Geline getirilen hediyeleri gelinin başı üstünde davetlilere göstermek: *Görümcesi Fatma'nın başına altun çevirdi.* (*Lüleburgaz –Krk.)

başına çökmek Birinin ırzına geçmek. (*Merzifon köyleri –Ama.; *Zile –To.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

başına dönmek [**başına dönmeyh**] Yalvarmak, yakarmak. (Azerî köyleri –Ama.; Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**başına dönmeyh**]: (*Iğdır –Kr.)

başına dönmeyh [→ **başına dönmek**]

başına ekmek çağırmak Geçim için gereken çalışmayı yapmamak, tembel olmak. (–Tr.)

başına girmek Kendi emsali olmayan bir kimseyle münakaşa veya kavga etmek. (*Maçka –Tr.)

başına piyade [→ **başına baydak**]

başında dönmek Başından ayrılmamak: *Ağşamadek hastanın başında döndüm.* (Aslanköy *Mersin –İç.)

başından baytambala galmak Veresesiz ölerek malı hazineye kalmak: *Bir şira ileğeni istedim de virmedi. Başından baytambala galsın.* (*Bor –Nğ.)

başından bezmek Kendi kendinden vazgeçmek. (Kızılköy –To.)

başını bağlamak (I) [→ **baş etmek** (I) -1]

başını bağlamak (II) **1.** Dalavere ile bir malın değerinden daha düşük bir fiyata satılmasına sebep olmak. (*Gürün –Sv.; –Yz.) **2.** Kaparo vererek bir mala sahip olmak. (–Nğ.; *Mut köyleri –İç.) **3.** Pazarlık yapmak. (Tokat, Bozan –Es.) **4.** Pazarlıkta uyuşmak. (*Edremit –Ba.)

başını bağlamak (III) Bir iş için kesin karar vermek. (*Çal –Dz.; –Çr.)

başını bağlamak (IV) Evlenme vaadi ile aldatıp uzun bir zaman bekletmek: *Almayacaksan el kızının niye başını bağladın.* (*Erciş –Vn.)

başını bağlamak (V) Gelinin başını süslemek. (–Mr.)

başını bağlamak (VI) Başkasına yardım etmek: *Öz başımızı bağlıyamıyoruz, başkasının başını bağlıyoruz.* (Kerkük)

başını bağrını yimek Fiatlar çok yükselmek, pahalanmak: *Bu yıl herşey başını bağrını yidi. Ateş bahasına çıhtı.* (*Bor –Nğ.)

başını bālamak [→ **başını örtmek**]

başıñı çöndermeyh Eşleri birbirinden büyü ile ayırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

başını dönlemek (Birinin) başında beklemek: *İşim bitene kadar yanından ayrılmadım, başını dönledim, işimi yaptırdım.* (–Çr.)

başını kel etmek Usandırmak. (İlyas, Senir *Keçiborlu, Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

başını örtmek [**başını bālamak**] Evlendirmek. (–Ezc. ve köyleri; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**başını bālamak**]: (*Bartın –Zn.)

başını süzemek [**başını süzmek** (I)] Başak vermek: *Sizin arpa üç beş güne kadar başını süzer.* (Gözene –Ml.)

[**başını süzmek** (I)]: (Küçükhol *Of –Tr.; –Dy.)

başını süzmek (I) [→ **başını süzemek**]

başını süzmek (II) Başını dik tutmak. (Engiz *Bafra –Sm.)

başını üzmek Başını koparmak: *Senin başını kuşbaşı gibi üzer atarım.* (Haydanlı, Daylı, Devge, Çünür, Nesil, Bozcaali *Görele –Gr.)

başın kayu etmek Baş aşağı etmek. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

başınmak Dik gelmek, dikine gelmek. (Bornova –İz.)

başı satma daşına değmek Acı bir tecrübe geçirmek: *Başı satma daşına değmedikçe uslanmaz.* (*Bor –Nğ.)

bāşış [**bağşış -1, bağşiş, bāşiş, bāşuş**] Bahşiş. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Sorgun –Yz.)

[**bağşış -1**]: (*Bor –Nğ.)

[**bağşiş**]: (Dişli *Bolvadin –Af.)

[**bāşiş**]: (*Merzifon köyleri –Ama.; –Gaz.)

[**bāşuş**]: (*Karaisalı –Ada.)

başı tapmak Anlamak. (*Yerköy –Yz.)

başı tutmak Sara nöbeti gelmek. (–Çr.; –Ama.)

başı tübüne étmek Altüst etmek, karmakarışık etmek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

başı yirde Utangaç, sıkılgan (kimse): *Başı yirde bir delgannı. Kimsenin garısına gızına bahmaz.* (*Bor –Ng.)

başı yortusuna Kendi bildiğine: *Senin oğlanı bir mesleğe koy, başı yortusuna getmesin.* (*Sivrihisar ve köyleri –Es.)

başı yumşak Munis, geçimli, uysal, uslu. (*Bor –Ng.)

başı zonguldamak Başı tutmak, başı ağrımak. (Bahçeli *Bor –Ng.)

başiboş Başıboş, işsiz güçsüz. (Kapıköy *Maçka –Tr.; *Göle, *Ardahan –Kr.)

baş idmek [→ **baş etmek** (I) **-1**]

baş ipi Araba çeken öküzleri yedmek için başlarına takılan ip. (Kavak *Yeşilova –Brd.)

bāşire Pazarlık. (–Gaz.)

bāşiş [→ **bāşış**]

baş itmek 1. [→ **baş etmek** (I) **-1**] **2.** [→ **baş etmek** (I) **-2**]

başka (I) Usta. (*Sivrihisar –Es.)

başka (II) Çingene. (Karaağaç –Ed.)

başka çıhmak Çıraklık dönemini bitirip ustalık yetkisini kazanmak: *Eskiden başka çıhmadan hiçbir zenaat sahibi ayrı dükkân açamazdı.* (*Bor –Ng.)

başkağa [**başkaḫa, başkaka**] Bilhassa, mahsus: *Sen bu işi başkağa yaptın.* (Lohan –Gaz.; –Mr.)
[**başkaḫa**]: (Gözene –Ml.; –Gaz.)
[**başkaka**]: (Gökahmetli –Mr.)

başkaḫa [→ **başkağa**]

başkahağı [**baş kakıncı**] Başa kakmak işini anlatan zarf: *Düğünüme gelmedi diye başkahağı yaptı. Nerede görse yüzüme vuruyor, başıma kakıyor.* (–Çr.)
[**baş kakıncı**]: (İshaklı *Çivril –Dz.)

başkahıncı Yemek kabı. (*Iğdır –Kr.)

başkaka [→ **başkağa**]

başkakıncı [→ **başkahağı**]

başkana Yastık örtüsü. (*Ceyhan –Ada.)

başkeran Ahır tavanına önden atılan büyük ağaç. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

baş kesmek Baş eğerek saygı göstermek. (*Bor –Ng.)

başkılık [→ **başkılt**]

başkılt [**başgıltı, başkılık, başkıltı, başkıltığı, başkıltık**] Yatağın baş tarafı. (Uşhum, *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**başgıltı**]: (Kesirik –El.)
[**başkılık**]: (–Ar.; *Ardahan –Kr.)
[**başkıltı**]: (–Ezm.; *Refahiye –Ezc.; –Ur.; –Sv.)
[**başkıltığı**]: (–Gm. ve köyleri)
[**başkıltık**]: (*Yusufeli, –Ar.; –Kr.)

başkıltı [→ **başkılt**]

başkıltığı [→ **başkılt**]

başkıltık [→ **başkılt**]

başkısız [→ **baskısız**]

başki, başkim Sanki. (Mağura *Maçka –Tr.)

başkoçanı Kimlik cüzdanı. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

baş koparmak Baş kesmek: *Ali kıran, baş koparan.* (Manastır, Yugoslavya)

baş koşmak (I) Önayak olmak. (Yassıviran, Uluğbey, *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; Tokat –Es.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Karakuş köyleri *Ünye, –Or. köyleri; *Görele, *Bulancak –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Erciş, *Yusufeli –Ar.; Birçok –Kr.; Ortaköy, *Şarkışla, Göbekviran, *Gürün

–Sv.; –Yz.; Yelten *Korkuteli –Ant.; Kerkük)

baş koşmak (II) Alâka göstermek, uğraşmak, münakaşa etmek iddia etmek, rekabet etmek. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Çayır *Çaycuma –Zn.; *İskilip –Çr.; *Maçka ve köyleri –Tr.; *Erciş –Vn.; *Antakya köyleri –Hat;, Kadıköy *Saray –Tk.)

baş koşmak (III) Bir işin önemle üzerinde durmak. (Sarımahmutlu, Kırandamı *Buldan –Dz.; –Çr.; Sosunga *Çayırlı –Ezc.; –Ama. köyleri; Kuzköy *Akkuş –Or.)

baş koşmak (IV) Arkadaş olmak, birlikte düşüp kalkmak. (*Ermenek –Kn.)

baş koşmak (V) Yapmak, düzenlemek, onarmak. (*Eşme köyleri –Uş.)

başkölgasi [→ **başgölgesi**]

baş költürmek Baş kaldırmak, itiraz etmek, isyan etmek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

başkün Pazartesi. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

başla barmak [→ **başala parmak**]

başlak (I) [**baştak** (I) **-4**] **1.** Mustakil (ev). (*İnebolu –Ks.; *Ilgaz –Çkr.) [**baştak** (I) **-4**]: (–Ist.)

2. [→ **başlık** (VIII)] **3.** Bağımsız, hür (kimse) : *Ben başlak bir insanım.* (Peliköy *Burhaniye –Ba.)

başlak (II) [**baştak** (II)] Başı açık. (*Merzifon –Ama. ve köyleri) [**baştak** (II)]: (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

başlamak Ayakkabı pençesi. (Ulucak *Menemen –İz.; *Bandırma –Ba.; *Merzifon –Ama.; –Nğ.)

başlangeç İlk önce : *Bu yıl okula baş langeç odunu ben yıktım.* (Yayla *Tefenni –Brd.)

başlı (I) Tepeleme dolu, ağız ağıza dolu : *Üç teneke başlı buğday verdim.* (Tokat –Es.; *Taşova –To.; *Pasinler –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Koyulhisar, *Kangal ve köyleri, –Sv.)

başlı (II) **1.** Toptan, hepsi, tamamı. (*Taşköprü –Ks.; *Boyabat –Sn.) **2.** Geçici olmayan, devamlı, sürekli olarak. (*Kurşunlu –Çkr.; –Nğ.)

başlı (III) Bitmemiş, yarım kalmış iş: *Ahmet çifti başlı bıraktı.* (*Akyazı –Sk.; *Karaisalı –Ada.)

başlı (IV) Başı gözüken çıban. (–Nğ.)

başlı (V) Yağı alınmamış sütten yapılan peynir. (*Pazar –Rz.)

başlı durmak Harman kalkıncaya kadar oradan ayrılmamak. (Hasanoğlan –Ank.)

başlığ 1. Kadınların giydikleri altunla süslenmiş başlık. (Kerkük) **2.** Kurşun kalemlerin başına geçirilen madeni başlık. (Kerkük)

başlığa gitmek 1. Güvey tarafından verilen ağırlıkla çeyiz almak. (Kılıçlar –Ank.) **2.** Kız tarafının erkek tarafından istediği parayı öğrenmeye gitmek. (*Afşin –Mr.)

başlıḫ (I) [**başlık** (I) **-1**]

başlıḫ (II) İyi yanması için tandırda küme yapılan tezek. (*Erciş –Vn.)

başlık (I) [**başlıḫ** (I), **başloḫ**] **1.** Evlenecek erkeğin kız tarafına verdiği para, mal veya ziynet eşyası, ağırlık. (Dombay *Dinar –Af.; Kürse, Ömerköy *Susurluk –Ba.; –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; Solaklar –Kc.; Dadıç –Bo.; *Akyazı –Sk.; Cumayanı –Zn.; Ağlı *Küre, *Taşköprü, *İnebolu çevresi –Ks. köyleri; *Kur-

şunlu, –Çkr. köyleri; *İskilip, –Çr.; Sıralı köyü *Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama. köyleri; *Artova, Çayır, *Zile, *Turhal, *Niksar köyleri, Bizeri –To.; –Or. ilçe ve köyleri, Nefsiköseli *Görele, *Şebinkarahisar –Gr. köyleri; –Tr. ve köyleri; –Gm. ilçe ve köyleri; Karayemiş, Muradiye, Kömürcüler –Rz.; Uşhum *Yusufeli, *Şavşat köyleri, –Ar.; Cedere *Arpaçay, *Göle, *Ardahan, –Kr. ve köyleri; –Ezm.; *Refahiye çevresi, –Ezc. ve köyleri; –Vn. köyleri; –Dy.; *Ahlat –Bt.; *Nazımiye –Tn.; *Afşin, *Elbistan, Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.; Soğukpınar *Kangal, Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, *Zara, –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Güdül *Ayaş, *Haymana köyleri –Ank.; –Krş.; Şıhlı *Develi, *Pınarbaşı, *Bünyan, Hisarcık, Erkilet, –Ky.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; *Karaman –Kn.; *Seyhan –Ada.; *Tarsus köyleri, *Mersin köyleri –İç.; *Fethiye köyleri –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz çevresi –Krk.)

[**başlıḫ** (I)]: (*Erciş –Vn.; –Dy.; *Ağın, *Keban, Harput köyleri, Kesirik –El.; –Ur.; *Kangal, *Gürün –Sv.; *Şereflikoçhisar –Ank.)

[**başloḫ**]: (–Bt.)

2. Hayvan veya eşya değişenlerden birinin aldığı fazla para veya eşya: *Koyuncu Hamit'le öküzleri değiştik, 20 lira da başlık aldım.* (Taşoluk *Göksun –Mr.)

başlık (II) **1.** Gem. (Sıgacık *Seferihisar –İz.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Çatalca köyleri –Ist.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Ama. ve köyleri; –Tr.; –Gm. ilçe ve köyleri; Kirazlı *Şavşat –Ar.; –Kr. köyleri; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Haymana –Ank.; –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray –Tk.) **2.** Yular. (*Eğridir köyleri, İğdecik –Isp.; Yayla *Tefenni, Örencik *Yeşilova –Brd.; Bulkaz *Çivril, Bereketli *Tavas –Dz.; Eymir *Boğdoğan –Ay.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Seyhan köyleri –Ada.; –İç.; *Elmalı, –Ant.; *Milas –Mğ.) **3.** Yulara takılan boncuk örmesi. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

başlık (III) Tekerlek parmaklarının çakılı olduğu kısım, top. (Eskiakviran *Emirdağ –Af.; Görece –İz.; *Burhaniye ve köyleri, –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; –Brs.; Tokat –Es.; Şile, *Çatalca ve köyleri –Ist.; –Çr.; *Tarsus –İç.; Yerkesik –Mğ.; Kayapa –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

başlık (IV) Tandıra hava gelen yerde kerpiçten yapılan delik. (*Zile –To.; *Afşin –Mr.; *Şereflikoçhisar köyleri –Ank.; –Ky. ilçe ve köyleri; *Bor –Nğ.)

başlık (V) **1.** Kalın samanla karışık arpa veya buğday. (Kıbrıs köyleri) **2.** Tandırı yakmak için kullanılan iri saman. (Tokat –Es.)

başlık (VI) Güreşte galip gelen öküz. (*Ermenek köyleri –Kn.)

başlık (VII) Şalvar uçkurluğu. (Cedere *Arpaçay –Kr.)

başlık (VIII) [**başlak** (I) **-2**] Hissesiz, müstakil tarla. (*Ilgaz –Çkr.)

[**başlak** (I) **-2**]: (*Ilgaz –Çkr.)

başlık aşğalık İyi kötü: *Başlık aşğalık bir dükkânımız var.* (–Sm.)

başlık bozmak Çeyiz düzmek. (Çayırlı *Haymana, *Ayaş –Ank.)

başlık halkası Gemin bir parçası. (–Ank.)

başlık vermek Kız tarafına ağırlık vermek için tören yapmak. (–Brs.; –Ks.)

başlı ot Ekinler arasında biten yabanî ot. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

başlı üy İki katlı ev. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

başloḫ [→ **başlık** (I) **-1**]

başmağh [→ **başmak** (I) **-1**]

başmaḫ 1. [→ **başmak** (I) **-1**] **2.** [→ **başmak** (I) **-2**]

başmaḫcı [başmaḫçı, başmakçı -1, 2] **1.** Kunduracı. (*Iğdır –Kr.)
[**başmaḫçı**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**başmakçı -1**]: (Bornova –İz.)
2. Takunyacı, nalıncı. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**başmakçı -2**]: (Çilehane *Reşadiye –To.)

başmaḫçı [→ **başmaḫcı -1**]

başmak (I) **[başmağh, başmaḫ -1, 2]** **1.** Ayakkabı. (*Bergama, Bornova –İz.; –Ks.; –Tr.; *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; Maçaris *Erciş –Vn.; –Sv.; Kayaş –Ank.; –Ky.)
[**başmağh**]: (*Iğdır –Kr.)
[**başmaḫ -1**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)
2. Takunya. (–Kr.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Kangal –Sv.)
[**başmaḫ -2**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
3. Terlik. (–Çkl.)

başmak (II) Bir iki senelik dana. (*Çatalca göçmenleri –Ist.; –Brs. göçmenleri)

başmakçı 1. [→ **başmaḫcı -1**] **2.** [→ **başmaḫcı -2**]

başmal Anamal, anapara. (–Ama. Azerî köyleri; *Ahlat –Bt.)

baş oda [baş ev] Misafir odası. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Mesudiye göçmenleri –İz.; Pelitköy *Burhaniye –Ba.; *Antakya –Hat.; *Marmaris –Mğ.)
[**baş ev**]: (*Antakya –Hat.)

baş ogul [→ **baş oğul**]

baş oğul [başağul, baş ogul] Arının verdiği ilk oğul. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Alaşehir –Mn.; *Kargı, *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Süle, –Gm.; *Refahiye –Ezc.; *Gürün –Sv.; Çalış *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.)
[**başağul**]: (Mavrangel –Gm.; –Ezc.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
[**baş ogul**]: (*Kargı –Ks.)

baş olmamak Bir işi bir sonuca bağlayamamak. (Karahisar *Tavas –Dz.)

başot Kibrit. (*Pınarbaşı göçmenleri –Ky.)

baş öğretmek Hayvan terbiye etmek, alıştırmak. (*Lapseki –Çkl.)

başörme Kına gecesinde gelinin ve güveyin eline kına yakma işi. (–Çr.)

baş örtüsü Çarşaf. (Kışla *Elmalı –Ant.)

baş övmek, baş öğmek Geline, oğlan evinde çalgıcılar ve yenge tarafından öğütlü sözler söyleme töreni. (–Yz. ve çevresi)

başparaḫ Yönetici, başkan, sözü dinlenen, kendisine hürmet edilen kimse. (*Erciş –Vn.)

baş parası 1. Alış verişte üste alınan para. (Uğurlu *Ermenek –Kn.) **2.** Hayvan satışında alıcının çoban veya ip tutana verdiği bahşiş.

(Aliköy *Çaycuma –Zn.) **3.** Hayvan satışında belediyenin veya muhtarın aldığı yüzde. (*Ermenek –Kn.)

başsak Fındık toplandıktan sonra geride kalanlar. (Düzköy *Keşap –Gr.)

başsedir [**başseki**] Bir odanın en iyi yeri: *Şuna bak, geçmiş başsekiye oturagomuş.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**başseki**]: (*Edremit –Ba.)

başseki [→ **başsedir**]

başsız (I) Serseri. (–Nğ.)

başsız (II) Başı görünmeyen çıban. (–Nğ.)

başsız boğsuz Baş, başkan, yönetici (başsız boğsuz deyiminde geçer). (Kızılköy *Dinar –Af.)

başsuyu 1. Doğumdan biraz önce gelen kanlı su. (*Merzifon –Ama.; *Antakya –Hat.) **2.** Hayvan doğurmadan önce gelen sümüğe benzer su. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

başşā (I) **1.** Baş aşağı. (Anaraş *Sürmene –Tr.) **2.** Dışarı. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

başşa (II) [→ **başa** (I) **-1**]

başşağ [→ **başak** (I) **-1**]

başşağ etmek [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başşağı (I) İniş aşağı. (–Ama. Azerî köyleri; Veliköy *Şavşat, Uşhum *Yusufeli –Ar.)

başşağı (II) Bükülü ipten yapılmış yular. (Bayafşar *Beyşehir –Kn.)

başşah (I) [→ **başşak** (II) **-1**]

başşah (II) [→ **başak** (I) **-1**]

başşahlamak [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başşak (I) [→ **başak** (I) **-1**]

başşak (II) [**başşah** (I)] **1.** Başak: *Buğday başşağı.* (Sütlaç *Dinar –Af.; Yusufça *Gölhisar –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Ama. Azerî köyleri; *Antakya köyleri –Hat.; *Karaisalı –Ada.)

[**başşah** (I)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.; İskele *Anamur –İç.) **2.** Bağlanmış buğday demeti. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.) **3.** Tomurcuk. (Dişli *Bolvadin –Af.) **4.** Asmalardaki küçük salkımlar. (*Bor –Nğ.)

başşak (III) Ağaç kökü. (–Ada.)

başşak atlamak [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başşakçı [→ **başakçı**]

başşak etmek [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başşaklamak 1. [→ **başaklamak** (I) **-1**] **2.** [→ **başaklamak** (II)]

başşak toplamak [→ **başaklamak** (I)**-1**]

başşak yapmak [→ **başaklamak** (I) **-1**]

başta böyük Zekâ, akıl ve tedbir bakımından üstün kimse: *Ben yaşta böyüğüsem sen de başta böyüksün.* (*Bor –Nğ.)

başta gavak yilleri esmek Toyca hülyalar beslemek, başında kavak yeli esmek. (*Bor –Nğ.)

baştahsız İşini gücünü bilmeyen, derbeder, serseri. (Mavrangel, –Gm.)

baştak (I) **1.** Tek başına, yalnız, kimsesiz, çoluğu çocuğu olmayan. (Kıratlı *Dikili –İz.; –Nğ.) **2.** Başbuğ. (Gümele *Söğüt –Bil.) **3.** Başıboş, işsiz güçsüz, yaramaz, haylaz (çocuk). (*Bozüyük –Bil.) **4.** [→ **başlak** (I) **-1**]

baştak (II) [→ **başlak** (II)]

baştaklık Odun yararken alta konan büyük kütük. (Karaviran *İskilip –Çr.)

baştaksız Herşeye burnunu sokan, her şeye karışan (kimse). (*Refahiye çevresi –Ezc.)

baştan (I) Başkan, rehber. (*Eğridir köyleri–Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.;

*Eşme köyleri –Mn.; Ayvalı *Sivrihisar –Es.)

baştan (II) Bebeklerin bir elini başına kaldırarak selâm vermesi : *Baştan yap çocum biyol.* (*Edremit –Ba.)

baştanayak İtaatsiz, söz dinlemez (kimse): *Ahmet ağanın çocuğu çok baştanayak.* (Mençek *Ermenek –Kn.)

baştanbaş En iyi, ekstra. (*Eğridir köyleri –Isp.; Koçoğlu *Erdek –Ba.; –Sm.)

baştan çıkkın Orospu. (*Çivril –Dz.)

baştaner [**baştavan**] Kalın kereste. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

[**baştavan**]: (–Brs.)

baştankara (I) [**baştankaraya, baştansāma**] Gelişigüzel, baştan savma, uluorta, körü körüne: *İşi yapıyorsun bari iyi yap, baştankara yapma.* (*Çatalca köyleri –Ist.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Antakya köyleri –Hat.; *Yerköy –Yz.; *Ermenek –Kn.)

[**baştankaraya**]: (*Mut köyleri –İç.)

[**baştansāma**]: (–Es.)

baştankara (II) Koma halinde hasta: *Ahmet baştankara yatıyor.* (–Gaz.)

baştankara (III) Kara turp. (Gelevri *Çatalca –Ist.)

baştankara kuş Uzun kuyruklu, sarı tüylü serçeye benzer bir kuş, baştankara. (Aksu –Brs.)

baştankaraya [→ **baştankara** (I)]

baştansāma [→ **baştankara** (I)]

baştapıncağı Daima başa kakılan, üzüntü veren, yüzkarası olan şey: *Bu çocuk benim uyduragetirmem ololduğu için adam hiç istemiyor, benim baştapınacağım bu artık.* (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

baş tapmaḫ [→ **başa tapmak** (II)]

baş tapmak Bir kimsenin aleyhinde konuşmak, dedikodusunu yapmak. (Karahisar *Tavas –Dz.)

baştar [→ **baştarda**]

baştarda [**basdarda, bastarda, baştar**] Meşru olmayan çocuk, piç. (Hereke *Seferihisar –İz.; Denizli, Beşikdüzü, *Vakfıkebir –Tr.; Müsgebi –Mğ.)

[**basdarda**]: (Limasol, Kıbrıs)

[**bastarda**]: (Köfünye, Larnaka, Kıbrıs)

[**baştar**]: (*Reşadiye –To.; *Yatağan –Mğ.)

baştavan [→ **baştaner**]

baştokası Baş belâsı. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Örencik *Yeşilova –Brd.; –Dz.)

baş toplamak Soğan gibi bitkilerin baş kısmı büyümek. (–Ist.)

baştutan [→ **baştutar**]

baştutar [**baştutan, baştutarı**] Başkan, aile reisi. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Sarayköy köyleri, *Buldan köyleri, –Dz.; *Bozdoğan, –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Refahiye –Ezc.; *Bor,–Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; –Mğ.)

[**baştutan**]: (*Eğridir köyleri –Isp.; Bozan –Es.)

[**baştutarı**]: (*Eşme köyleri –Uş.; Babadağ ve köyleri *Sarayköy, Belevi –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; Hacıkebir *Emet –Kü.; *Elmalı –Ant.)

baştutarı [→ **baştutar**]

baş tutmak Aracılık etmek. (*Akyazı çevresi –Sk.)

bāşuş [→ **bāşış**]

başüstü (I) Hemen, çabucak, derhal, vakit kaybetmeden: *Destiyi başüstü doldur da gel.* (–Gm.; *Yusu-

feli –Ar.; –Ezm.; Cıncığı –Ezc.; *Zara, –Sv.; Akçalar *Seydişehir, *Karaman –Kn.)

başüstü (II) Kayığın baş tarafındaki oturulacak yer. (*İnebolu çevresi –Ks.; –Sn.; –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, Küçükhol *Of –Tr.; –Rz.)

başüstü (III) Çocukların oynadığı çizgi oyununda baş üzerine taş koyarak dolaşma durumu. (Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

baş vermek (I) [**baş virmek -1**] Alım satımda veya değişmede üste bir şey vermek.(*Eğridir köyleri –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.; Bozan, Tokat –Es.; *Kargı –Ks.; *Merzifon ve köyleri, –Ama. çevresi; İcilli –Gr.; –Tr.; –Rz. köyleri; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Ky.)

[**baş virmek -1**]: (*Bor –Ng.)

baş vermek (II) **1.** Çıban olgunlaşmak. (*Bergama –İz.; –Sm.; –Nğ.; *Elmalı –Ant.) **2.** Tohum filizlenip toprak üstüne çıkmak. (–Sm.) **3.** Buğday başak tutmaya başlamak. (Çilehane *Reşadiye –To.) **4.** Baharda asma veya omçanın fazla dallarını keserek üzüm yapacak çubukları bırakmak. (–Ba.)

baş vermek (III) Kayığın burnunu dalgalara çevirmek. (*Tirebolu –Gr.)

baş virmek 1. [→ **baş vermek** (I)] **2.** Artmak, üstüne koymak, çoğalmak: *Yapağının aslı 100 kilo idi, 5 kilo baş virdi.* (*Bor –Nğ.)

baş vurmağ Birinin halini, hatırını sormak, ziyaretine gitmek. (Kerkük)

baş vurmak (I) Fazla gelmek (öl-çüde) : *Korkma, benim ölçtüğüm çok başvurur.* (Veliköy *Şavşat –Ar.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)

baş vurmak (II) Yüksek bir yerden balıklama denize atlamak. (*Tirebolu –Gr.)

baş vurmak (III) Akıl danışmak. (–Rz. çevresi)

baş yapmak (I) Çıban haline getirmek (mecazen), mübalâğa etmek : *Girağı (kırağı)yı gış yapar, sivilciyi baş yapar.* (*Bor –Nğ.)

baş yapmak (II) Gelin başı süslemek : *Acele etmen gızla gelinin başı hinci yapılcek.* (*Edremit –Ba.)

baş yazmak Saç taramak : *Başımı yazayım da geleyim.* (Oğuz *Acıpayam, *Çal –Dz.; –Ba.; Yakakayı –Es.; *Kandıra –Kc.; Karaağaç –Bo.; –Ama. çevresi; Karafakı *Ayaş –Ank.)

baş yenge Düğünde yemeği idare eden kadın. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

baş yimek Ölümüne sebep olmak. (*Bor –Nğ.)

başyohari [→ **başyukarı -1**]

başyoldaş [→ **başyoldaşı -2**]

başyoldaşı [**başyoldaş**] **1.** Zevce, karı, eş. (Tokat, Bozan –Es.; –Gaz.; –Mr.; Koyunbaba *Kalecik, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Aziziye *Ereğli –Kn.) **2.** Karı veya koca : *Baş yoldaşım öldü.* (*Susurluk –Ba.)

[**başyoldaş**]: (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

3. Çok samimi arkadaş, dost. (–Çr.)

başyuḫarı [→ **başyukarı -1**]

başyukarı [**başyoḫari, başyuḫarı**] **1.** Yokuş yukarı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**başyoḫari**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**başyuḫarı**] : (Kerkük)
2. Maden ocaklarında yukarı doğru açılan baca, galeri. (–Zn. çevresi.)

bat (I) **1.** Soğan, ceviz, tuz, bulgur, kırmızı biber, domates, maydanoz karıştırılarak yapılan, asma yaprağına sarılıp çiğ yenilen dolma. (–Ama.; Çamlıbel *Artova, Erkilet *Turhal, *Zile, –To.; *Koyulhisar –Sv.) **2.** Bakla içi, nane, reyhan ile yapılan bir çeşit katık. (–To.)

bat (II) **1.** [→ **bad** (I) **-1**] **2.** Diken yığını, dikenlik. (Kayadibi –Gr.) **3.** [→ **bad** (I) **-2**]

bat (III) Asma yaprağı. (–Sm.)

bat (IV) [→ **badal** (I)]

bat (V) Kurşunculukta kurşun boruları işlemekte kullanılan şimşirden yapılmış bir aygıt. (–Ist.)

bat (VI) Ördek. (*Ardahan –Kr.)

bāta **1.** Bu yıl: *Bāta yağış fazla oldu.* (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **2.** Bu kere, bu kez: *Bāta unumuz iyi üvündü.* (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

bataç [→ **batak** (I)]

batağan (I) Bataklık. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

batağan (II) [**bataḫçı**] Eline geçen parayı boş yere harcayan. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**bataḫçı**] : (*Gürün –Sv.)

bataḫçı [→ **batağan** (II)]

batak (I) [**bataç**] Batakçı. (Kozluca, Çeliş –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; *Taşköprü, *İnebolu –Ks.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Şavşat köy- –Ar.; –Ezc.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**bataç**] : (*Ünye –Or.)

batak (II) **1.** Bir iki kiloluk küçük çömlek. (*Karapınar, *Karaman, Bolat *Hadım, *Ermenek, *Bozkır, Manyan, Pınarbaşı –Kn.) **2.** Maşrapa. (Kargıcak *Alanya –Ant.)

batak (III) Sirke, zeytinyağı gibi maddelerin konuldukları kapların dibinde bıraktıkları tortu. (*Susurluk –Ba.; *Orhangazi –Brs.; –Es.)

batak (IV) **1.** Zatülcenp. (Bağtepe *Kozan –Ada.) **2.** [→**bahar -2**]

batak (V) Reçinesi çok olan kereste. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

batak (VI) Burdur gölünde yaşayan siyah, yüzücü bir kuş. (Senis *Keçiborlu –Isp.)

batal (I) Battal, bozuk, harap, işe yaramaz (şey) : *Saatim batal oldu.* (Yavuzköy, Veliköy, Çavdarlı, *Şavşat –Ar.)

batal (II) Büyük, iri: *Sami'nin ayağı çok batal.* (–Ezc. ve köyleri; *Kangal ve köyleri, *Zara –Sv.)

batal (III) Çirkin: *Sizin gelin çok batal.* (*Kangal ve köyleri –Sv.)

batal (IV) [**battal** (II)] Çörçöp, tahıl içinde bulunan yabancı bitki tohumları : *Harmanda gözüme batal kaçtı.* (Çukurbağ, Murvadı *Ermenek –Kn.; –İç.)
[**battal** (II)] : (*Ermenek köyleri –Kn.)

batalaç [→ **batalka -1**]

batalak (I) [→ **batalka -1**]

batalak (II) Deve yavrusu. (Bereketli *Tavas –Dz.)

bataleş Çöplük, dağınık, karışık: *Her taraf bataleş oldu.* (Yenice *Emet –Kü.)

batalga [→ **batalka -1**]

batalgan [→ **batalka -1**]

batalka [**batalaç, batalak** (I), **batalga, batalgan, batılga, batılgan -1, batıl-**

ganlık, batılka, batılkan, batırgan, batlak (II), **butalga**] **1.** Sazlık, bataklık, çayırlarda kapalı küçük bataklık. (*Göksun ve köyleri –Mr.; Sızır *Şarkışla –Sv.; Cimşit *Balâ –Ank; Aydınlıçadır *Ceyhan –Ada.)

[**batalaç**]: (Belgrat köyü göçmenleri –Ist.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**batalak** (I)]: (Bayramhacılı –Ky.)

[**batalga**]: (Şabanözü *Polatlı, Solakuşağı, *Şereflikoçhisar, Küçükyozgat –Ank.; Sarılar *Avanos, Temürlü –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**batalgan**]: (Çepni *Şarkışla –Sv.)

[**batılga**]: (*Mut köyleri –İç.)

[**batılgan -1**]: (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Yerkozlu *Erbaa –To.; –Or.; *Refahiye çevresi –Ezc.)

[**batılganlık**]: (–Ama.)

[**batılka**]: (–İç.)

[**batılkan**]: (*Niksar –To.)

[**batırgan**]: (Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.)

[**batlak** (II)]: (–Kr. köyleri; –Bt. köyleri)

[**butalga**]: (*Şereflikoçhisar –Ank.) **2.** Bırakılmış, kullanılmayan yer. (–Ank.)

batam [**batmon**] Miktarı yer yer değişen eski bir ağırlık ölçüsü, batman. (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**batmon**]:(Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

batan (I) Zatürree ve zatülcenp hastalıklarında göğüste ve sırtta hissedilen ağrı: *Bağrımda bir batan var iğne gibi.* (Bozan –Es.)

batan (II) Çoban köpeklerini, kurt ve başka köpeklerden korumak için boyunlarına takılan dikenli tasma. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

batan (III) Dağ geçidi. (Kala *İncesu –Ky.; Şahinefendi *Ürgüp –Nş.)

batan (IV) Dokunmuş kumaşı sıkıştırarak düzgün hale getiren dolap. (Bolayır göçmenleri –Tk.)

batancı Av gözetleyen, av kaldıran silâhsız avcı: *Batancılar avı kaldıramamışlar.* (Osman *Nallıhan –Ank.; Cemele –Krş.)

batar [**batak** (IV) -2] **1.** Sancı, ağrı (daha çok göğüs ve karın ağrısı). (*Eşme –Uş.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy köyleri, Oğuz *Acıpayam, –Dz.; Burhaniye *Nazilli, Sürez, *Bozdoğan, Umurlu –Ay.; *Menemen, *Tire, –İz.; Dereköy, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Yenieşme, Derbent *İzmit –Kc.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Sökün, *Silifke, *Anamur, *Mut köyleri, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.;– Ant.; *Milas ve köyleri, Mesudiye *Datça, Gerit, Düğrek, Mumcular, Alkı, Kıran, –Mğ.) **2.** Zatürree. (*Kozan –Ada.; *Mersin köyleri –İç.)

[**batak** (IV) -2]: (Ağzıkaraca *Kazan –Ada.)

batasıca İlenç olarak kullanılır: *O batasıca yine gelmiş.* (–Çkr.; *Mesudiye köyleri –Or.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

batasıya Sermayeyi yok edecekmiş gibi hareket etme: *Öyle batasıya işgördü ki, sorma; sonunda binlerce lira kazandı.* (–Sm.)

batasin [→ **badi** (I) **-2**]

batbat (I) [→ **badi** (I) **-2**]

batbat (II) [**batbat otu**] Yaprakları ağılı bir çeşit bitki. (–Ezc. ve köyleri; Kulp –Dy.)

[**batbat otu**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

batbat otu [→ **batbat** (II)]

batbit otu Küçük siyah torbacıklar içinde, kırmızı tohumları olan ve diş ağrılarına karşı ilâç olarak kullanılan bir bitki. (*Merzifon ve köyleri, –Ama.)

batca Ağzı geniş büyük bakır kap. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

batça 1. Pestil koymaya yarayan geniş ağızlı toprak testi. (*Eğridir –Isp.) **2.** Küçük testi. (Cemele –Krş.)

batçe Bahçe. (Eziler *Buldan –Dz.)

batçı (I) Bir çocuk oyunu ve bu oyunda kullanılan ucu sivriltilmiş değnek. (*Göksun ve köyleri –Mr.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Kümbet *Kadirli –Ada.)

batçı (II) Dikkatli bakan. (Yerkesik –Mğ.)

batdak Batak. (Zarşat –Kr.)

batdal Biçimsiz, kullanışsız, elverişsiz : *Bir tencere aldım eyi sağlam ama çok batdal.*(–Kr.)

bate Karabatak. (*Nazimiye –Tn.)

batgan Peştamal. (–Or.)

batgın Batkın, müflis. (–Gaz.)

batı (I) Uzak: *O mahalle bize batı, görünmez.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

batı (II) [→ **ba, bā** (I) **-4**]

batıbar Kızlar arasında oynanan bir oyun (su başında toplanan kızlar, suyla dolu bir kabın içine çiçek atıp kaderlerine bakarlar. Sonra da birbirlerine su atarak oynarlar). (Navlu, Çeltek *Yeşilova –Brd.)

batıbar çiçekleri Batıbar oyununda suya atılan zambak, gül gibi çiçekler. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

batıç Kimsenin görmediği bilmediği gizli yer. (Kesme *Eğridir –Isp.)

batık (I) **1.** Kirli, pis, lekeli: *Elbisen çok batık.* (Bereketli *Tavas –Dz.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.) **2.** Çirkin. (Bereketli *Tavas –Dz.)

batık (II) [**batuk** (II)] **1.** Harap olmuş, yıkılmış, perişan. (*Göksun ve köyleri –Mr.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.)

[**batuk** (II)] : (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

2. Saf olmayan, karışık, bozuk : *Bu buğday bulgur olmaz batık.* (*Ermenek köyleri –Kn.)

batık (III) [**batuk** (I)] Çok besili, yağlı hayvan. (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.)

[**batuk** (I)] : (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

batık (IV) Dağlarda etrafı bodur ağaçlarla çevrilmiş çukurlar (avcılar arasında kullanılır). (*Foça köyleri –İz.)

batıkanlık Kışlık meyve ve sebzelerin saklandığı yer : *Batıkanlıkta daha 300 kilo soğanım var.* (Sofular *Eğridir –Isp.)

batık olmak Kirlenmek, pislenmek. (–Nğ.)

batılga, batılgı [→ **batalka -1**]

batılgan 1. [→ **batalka -1**] **2.** Heyelâna müsait yer. (–Or.)

batılganlık [→ **batalka -1**]

batılka [→ **batalka -1**]

batılkan [→ **batalka -1**]

-batır, -batı, (I) [**-batırı**] 1. [**ba, bā** (I) **-4**] **2.** Fiillerin sonuna gelerek süreklilik bildirir : *–Ne yapıyorsun? –Çalışıp batırı.* (Gölcükler –İz.;

*Tavşanlı ve köyleri, Alayunt –Kü.; –Es.; *Bor –Nğ.)
[**-batırı**]: (*Nazilli –Ay.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

bātır (II) [**batur**] Yiğit, kah aman, cesur. (–Dz.; –Ba.; Altay, Karairtiş –Çkl., Adacık *Vakfıkebir –Tr.; *Ceyhan, Misis –Ada.)
[**batur**]: (*Bergama –İz.; *Susurluk ve çevresi –Ba.; Çilehane *Reşadiye –To.)

batınca Suyun kaybolduğu yer. (–Ky.)

batırdamak Söylediği anlaşılmayacak derecede gürültülü konuşmak. (*Anamur –İç.)

batırgan [→ **batalka -1**]

-batırı [→ **-batır** (I) **-2**]

batırık (I) [**badırık** (II) **-1, badırma, batırma, baturma, baturuk**] Kıyılmış et, bulgur, soğan, domates, maydanoz, biber, hıyar, haşlanmış lahana ve asma yaprağı ile yapılan, çiğ ve soğuk olarak yenen bir çeşit yiyecek, çerez. (–Ist.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; –Ada.; *Mersin, *Silifke, *Anamur, *Mut ve köyleri, –İç.)
[**badırık** (II) **-1**]: (–Nğ.; –Kn.)
[**badırma**]: (*Anamur –İç.)
[**batırma**]: (Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)
[**baturma**]: (*Arapkir –Ml.)
[**baturuk**]: (–İç.)

batırık (II) Bozulmuş, ekşimiş. (*Anamur –İç.)

batırma [→ **batırık** (I)]

batısabak Taç yaprakları bitişik bir çiçek, sarmaşık. (Bekilli *Çal –Dz.)

batıya [→ **badiye** (I) **-1**]

batı yeli Karayel. (Eskiakviran *Emirdağ, Fethibey –Af.; Karaveliler *Alanya – Ant.)

bati [→ **badi** (I) **-2**]

batkak Çamur ve su birikintisi. (–Ist.)

batke Un öğütülürken değirmen taşının kenarında kalan ince un. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

batkın İyi gelişmemiş (ekinler hakkında). (Kamışçık *Göksun –Mr.)

batkın bazar Pazarlık yapan (kimse). (*Gürün –Sv.)

batlak (I) **1.** Büyük şarap fıçısı, fıçı. (*Mudanya göçmenleri –Brs.; İsmetpaşa –Es.; Büyükkılıçlı göçmenleri *Silivri –Ist.; Sirkeli göçmenleri –Ada.; –Ed. göçmenleri; Kadıköy *Saray –Tk.) **2.** Testi. (Karamandere göçmenleri –Ist.)

batlak (II) [→ **batalka -1**]

batlak (III) Patlatılmış mısır. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

batlangaç [→ **batlangıç**]

batlangıç [**batlangaç**] Çocukların ağaçtan, mürver ağacından yaptıkları tabanca. (Ekse *Çal –Dz.; *Edremit –Ba.; *İnebolu –Ks.; –Ank.)
[**batlangaç**]: (*Susurluk –Ba.)

batlangoz Mürver ağacı. (*Edremit –Ba.)

batlangöz Sümüklü böcek. (Örencik *Yeşilova –Brd.)

batlı Kısa boylu, bücür, bodur. (–Kn.)

batlıma ağır Uslu, terbiyeli: *Batlıma ağır çocuk her yerde kendini sevdirir.* (*Simav –Kü.)

batlican [→ **baldırcan -1**]

batma (I) **1.** Yemlik, ahır yemliği: *Batmaya saman koydun mu?* (Dereçine *Bolvadin –Af.; Çandır *Sütçüler, Sücüllü *Yalvaç, *Eğridir ve köyleri, Sarıidris *Karaağaç –Isp.; –Çkl. çevresi; *Seydişehir, *Kadınhanı, Kızıllar *Karaman, *Beyşehir, Türkmen *Karapınar, *Ilgın, *Ak-

şehir, *Ermenek, –Kn.; Yapıntı *Mut, –İç.; Karadere *Gündoğmuş, Nebiler –Ant.) **2.** Çeşme yalağı. (Dereçine *Bolvadin –Af.) **3.** Ahır. (*Karaman –Kn.)

batma (II) Testi. (*Sürmene –Tr.)

batmak (I) Acımak, batar gibi ağrımak: *Dündenberi sağ gözüm batıyor.* (–Sv.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.)

batmak (II) Çok olmak: *Bu sene ağaçlarda meyve batacak.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

batmak (III) Çamur: *Tarla batmak olduğu için süremedik.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

batman (I) [**batmanlık** (II)] Büyük su testisi, büyük çömlek. (*Of, Muradiye, Kömürcüler, Karayemiş –Rz.; Öğdem, Uşhum, *Yusufeli, *Hopa –Ar.; Akait *Akşehir, Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**batmanlık** (II)]: (*Bünyan –Ky.)

batman (II) Büyük, ağır. (–Kü.; –Çkr.)

batman (III) 200 m² lik arazi ölçüsü. (*Iğdır köyleri –Kr.)

batman buçuk Duvar örülürken düzgün taşların arasına konulan irili ufaklı taşlar (İrilerine batman, ufaklarına buçuk denir). (–Ur.; *Kilis –Gaz.)

batman helkisi Yağ, pekmez gibi şeyleri koymaya yarayan üstten kulplu büyük bakır, bakraç. (*Bor –Nğ.)

batman kuyruk Bir çeşit kuş. (*Halfeti –Ur.)

batmanlık (I) Bir batman ağırlığında: *Alın gaçannı batmanlık cizmeninen?* (*Bor –Nğ.)

batmanlık (II) [**batman** (I)]

batman taşı Bezirhanede helezonî iğin alt ucunda bulunan kantardaki top vazifesini gören taş. (–Kr.; –Nğ.)

batman terazi Bir batmandan büyük ağarlıkları tartmak için kullanılan büyük terazi. (*Bor –Nğ.)

batmon [→ **batan**]

baton Beton, harç. (Ekse *Çal –Dz.)

batos Harman makinesi. (–Ed.)

bat pazarı Bit pazarı. (–Ezm.)

batsat [**babsat**] Arasıra, bazen, seyrek, tek tük: *Ahmet bize batsat gelir. Ekinin içinde batsat acımık var.* (Yassıviran *Senirkent, *Eğridir köyleri, Atabey –Isp.; Akçaköy *Yeşilova, Ürkütlü, Devri, *Bucak, Karamanlı *Tefenni, Çerçin, –Brd.; *Çal, İğdir *Çivril –Dz.; –Kü.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Ama. ve çevresi; Uğurlu, Görmel, *Ermenek, Yukarıtuzlukçu –Kn.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Kınık *Fethiye, *Bodrum –Mğ.)

[**babsat**]: (*Refahiye çevresi –Ezc.)

battal (I) İşsiz güçsüz: *Bu adam battal gezmeyi itiyat edinmiş.* (–Bt.)

battal (II) [→ **batal** (IV)]

battal (III) [→ **battı battı**]

battal battal Biçimsizce, ağır ağır: *Şu adam battal battal yürüyor.* (–Rz. köyleri)

battal battı Bağlarda çift sürülürken orta yere vurulan derin saban izi. (*Kilis –Gaz.)

battallık, batallık Alışverişte durgunluk: *Bu batallık böyle devam ederse halimiz nice olur.* (*Kilis –Gaz.)

battava Bedava, parasız: *Battava arakı (rakıyı) mulla da içer.* (Kerkük)

battı (I) [→ **battı battı**]

battı (II) [→ **badak** (I) **-1**]

battı balık 8 - 10 kişi ile oynanan bir çocuk oyunu. (–Çr.; *Antakya–Hat.)

battı battı [**battal** (III), **battı, batti batti, batti bitti**] Değnekle oynanan bir çocuk oyunu. (Aliköy, Atabey, İğdecik –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çkr.) [**battal** (III)]: (Hiyam *Nizip –Gaz.) [**battı**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.) [**batti batti**]: (Çelti *Gelendost –Isp.) [**batti bitti**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

battı buddu [**battı buttu**] Saçma sapan, gelişigüzel: *Veli battı buddu konuşuyor.* (Kozağaç *Gölhisar –Brd.) [**battı buttu**]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Gilevği *Elmalı –Ant.)

battı buttu [→ **battı buddu**]

batti batti [→ **battı battı**]

batti bitti [→ **battı battı**]

battirin Sözünde durmayan, dönek. (–Ky.)

batuḫ Kaybolmuş, yitik. (Ulușiran *Şiran –Gm.)

batuk (I) [→ **batık** (III)]

batuk (II) [→ **batık** (II) **-1**]

batumak Batırmak. (*Bartın –Zn.)

batundan batundan Göğün uzaktan uzağa, boğuk boğuk gürlemesi: *Gök yine batundan batundan gürlüyor.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

batur [→ **batır** (II)]

baturma [→ **batırık** (I)]

baturmak (I) Kirletmek, pisletmek: *Odayı baturdunuz.* (Anaraş *Sürmene –Tr.)

baturmak (II) Batırmak, sokmak. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

baturmak (III) Saklamak, kaybetmek: *Yüzü* (*yüzüğü*) *sen baturdun.* (Anaraş *Sürmene –Tr.)

baturuk [→ **batırık** (I)]

batus Zeytinyağı çıkarmakta ve bulgur kabuğunu soymakta kullanılan silindir şeklinde bir taş. (*Antakya köyleri –Hat.)

batya (I) Pişirilmiş çamurdan yapılan yayvan kap. (Kerkük)

batya (II) [→ **badi** (I) **-2**]

baul [→ **bavıl**]

bauli Ağır tabanlı: *Ammada bauli insanmışsın ha!* (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bav (I) **1.** Ahır. (Kadıçiftliği –Ist.; Karaçay –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Ahır hayvanı. (Kadıçiftliği –Ist.)

bav (II) Çocuk dilinde korkunç hayvan: *Bav geliyor.* (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

bav (III) [→ **ba, bā** (I) **-1**]

bav (IV) Bohça. (İbrahimözü *Göynük –Bo.)

bav (V) Düğüm, bağ. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

bav (VI) Yok (çocuk dilinde). (*Ağın, *Keban –El.)

bava Kaba. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

bavala Sarı renkli zehirli bir çiçek. (Hacıkadı *Devrek –Zn.)

bavıdak [→ **bağırdak** (I) **-1**]

bavıl [**baul**] Bavul. (–Gaz.) [**baul**]: (Anaraş *Sürmene –Tr.)

bavılımak Sarkıntılık etmek. (Hortu *Ereğli –Kn.)

bavırdak [→ **bağırdak** (I) **-1**]

bavırmak Bağırmak: *Sokakta çocuklar bavırilā* (*bağırıyorlar*). (*Bigadiç –Ba.; Karaköy *Düzce –Bo.)

bavi Bağ evi. (Ulubey *Senirkent –Isp.)

bavlumuş Kurnaz, usta, aldanmaz (kimse): *O adam artık bavlumuş, kendisi ile kimse uğraşamaz.* (–Gaz.)

bavnumak **1.** Başkasından görerek yapmak, taklit etmek. (Ezbider *Suşehri –Sv.) **2.** Tazı ava alışmak. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

bavra (I) [→ **bavur** (I)]

bavra (II) Hayvanların severek yedikleri bir ot. (*Sütçüler –Isp.)

bavrık **1.** Fakir toprakta yetişmiş ve bakımsızlıktan bodur kalmış bitki. (*Kilis –Gaz.) **2.** Zayıf, çelimsiz, cılız. (Hiyam *Nizip –Gaz.)

bavrımak Bir işde veya daha çok o-işin hile ve fesat taraflarında pişmek. (*Kilis –Gaz.)

bavrıyık [**bavrumuş**] Bavrımış, bir işde pişmiş (kimse). (–Gaz.)
[**bavrumuş**]: (*Kilis –Gaz.)

bavriye [→ **bavur** (I)]

bavrumuş [→ **bavrıyık**]

bavucu Tek tırnaklı hayvanlarda soğuktan meydana gelen öldürücü bir hastalık. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

bavuk Kedi. (*Arapkir –Ml.)

bavulla [→ **bılla** (I) **-1**]

bavullamak Mübalâğa ederek övmek, salık vermek : *Gelin bavulladığın kadar güzel değil.* (–Mr. ve çevresi.)

bavum Mavzer kovanının yapıldığı sarı maden. (Yukarıyirikler *Karaisalı –Ada.)

bavur (I) [**bavra** (I), **bavriye, bavurya, bavurye**] Bir cins yengeç, pavurya. (*Tirebolu –Gr.)
[**bavra** (I)]: (Düzköy *Keşap –Gr.)
[**bavriye**]: (*Ünye –Or.)
[**bavurya**]: (*Ünye ve çevresi –Or.)
[**bavurye**]: (–Sn.)

bavur (II) [**bour, bögur, bönce**] Karaciğer. (Ilıca göçmenleri *Çifteler –Es.; Çilehane göçmenleri *Reşadiye –To.; Argıthanı göçmenleri *Ilgın –Kn.)
[**bour**]: (Kadıçiftliği –Ist.)
[**bögur**]: (–Ks.)
[**bönce**]: (Ortaköy *Çal –Dz.)

bavurtlan Çil kekliğe benzeyen boz renkli bir tarla kuşu. (Bektaş, Ağmara, Akçakale, Satören, Akçaşehir *Kangal –Sv.)

bavurya [→ **bavur** (I)]

bavurye [→ **bavur** (I)]

bavuska Dört tekerlekli bir çeşit çiftçi arabası. (*Pasinler –Ezm.)

bay (I) Zengin, ağa. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Zile, Çilehane *Reşadiye –To.; Yalman *Akkuş –Or.; *Göle, *Ardahan, Zarşat –Kr.; –Bt.; –Ml.; *Birecik, –Ur.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya köyleri –Hat.; Yarhisar *Hafik –Sv.; Tavlısın –Ky.; *Argıthanı –Kn.; *Kozan –Ada.; Kerkük)

bay (II) **1.** Çemen ve tohumu. (*Alucra –Gr.; –Ezc. ve çevresi) **2.** Buğday arasında yetişen yabanî bir bitkinin kokulu tohumları : *Bu ekmek bay kokuyor.* (–Gm. çevresi)

bay (III) Geniş. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

bayā (I) [**bayaḫtan** (II), **bayakı** (I) **-4, bayakı** (II) **-1, 2; bayaktan** (II), **bayıdan** (II)] **1.** Hakikaten, gerçekten, ciddî olarak : *Bayā bu hadise böyle mi oldu?* (İshaklı *Bolvadin –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; Eziler *Buldan, Alâeddin, Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli, Alanlı, –Ay.; *Emet

ve köyleri, *Simav –Kü.; Akköy *Söğüt –Bil.; *Akyazı çevresi –Sk.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; Ovacık *Fethiye –Mğ.)

[bayaḫtan (II)]: (İsabey *Çal –Dz.; –Kü.; *Akyazı çevresi –Sk.)

[bayakı (II) -1]: (*Afşin –Mr.; *Mut köyleri –İç.)

[bayaktan (II)]: (–Kn.)

[bayıdan (II)]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

2. Muhakkak, mutlaka: *Ben bu işi bayā yapacağım.* (Nudra *Şarkikaraağaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.) **3.** Her zamanki gibi olan, bayağı, hiçbir özelliği bulunmayan: *–Bu işi nasıl yaptın? –Bayā.* (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Çıtak *Çivril, Oğuz, *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Ermenek köyleri, Hayran *Beyşehir –Kn.; *Yatağan –Mğ.)

[bayakı (II) -2]: (*Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

4. Hemen hemen: *Ali okumayı bayā öğrenmiş be!* (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

[bayakı (I) -4]: (*Ermenek –Kn.)

5. İnadına: *Dışarı bayā gidicen var var mı dicen?* (Uluğbey *Senirkent –Isp.; İğdir, İshaklı *Çivril –Dz.)

bayā (II) [bayaca, bayağı (I), bayakı (I) -1] **1.** Epeyce, bir hayli, oldukça: *Biz otururken bayā vakit geçti.* (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Elmalı –Ant.)

[bayaca]: (Ovacık *Fethiye –Mğ.)

[bayağı (I)]: (Nilüfer –Brs.)

[bayakı (I) -1]: (–Ada.; İncekum *Silifke, Aslanköy *Mut köyleri, *Mersin –İç.) **2.** Fazla, çokça: *Bu yıl hayvanlarıma yetecek bayā samanım var.* (Demirkapı *Susurluk –Ba.)

bayaca [→ bayā (II) -1]

bayacak [→ bayak (I)]

bayacuk [→ bayak (I)]

bayada Zaten. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

bayadan [bayağdan -1] **1.** Her zaman, çoktan beri, şimdiye kadar: *Bayadan bu rahatı bulduğun mu vardı sanki?* (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[bayağdan -1]: (*Fethiye köyleri –Mğ.)

2. Çok evvel, eskiden: *Bayadan burası çok kalabalıktı.* (Minnetler –Ba.)

bayağ [→ bayak (I)]

bayağa Pekâlâ, pek tabiî: *Bana kimse karışamaz, buradan bayağa giderim.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

bayağdan 1. [→ bayadan -1] 2. [→ bayak (I)]

bayağı(I) [→ bayā (II) -1]

bayağı (II) Yorgancılıkta bir çeşit dikiş. (–Ist.)

bayaḫ (I) [→ bayak (I)]

bayaḫ (II) Evet: *–Bu işi gerçekten sen mi yaptın? –Bayaḫ!* (–Kü.)

bayaḫdan [→ bayak (I)]

bāyāḫı [bayakı (I) -2] Deminki, az önceki: *Bu herif bāyāḫı herif deel mi?* (–Gaz.)

[bayakı(I) -2]: (*Afşin –Mr.)

bayahın [→ bayak (I)]

bayahıt [→ bayak (I)]

bayaḫtan (I) [→ bayak (I)]

bayaḫtan (II) [→ bayā (I)]

bayajtan [→ bayak (I)]

bayak (I) [baaktan, bağacık (III), bayacak, bayacuk, bayağ, bayağdan

-2, bayaḫ (I), **bayaḫdan, bayahın, bayahıt, bayaḫtan** (I), **bayajtan, bayakdan, bayakı** (I) **-3, bayakın** (I), **bayakıt, bayaklan, bayakleyin, bayaktan** (I), **bayırktan, bayok, bayoktan, beyağ, beyağıt, beyağten, beyaktan, beyek** (I), **beyekıt, bıyacak, biyak, biyaktan, boyaḫdan**] Demin, az önce, şimdi: *Aradığınız adam bayak burada idi.* (–Ba.; Karacalar *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Tosya –Ks.; –Çkr.; Kayadibi, *İskilip –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; Akyazı, –Ama. ve çevresi; Ladik *Niksar, *Erbaa, Çayır, *Zile çevresi –To.; *Ünye köyleri, Sarıca *Gölköy, –Or.; *Şebinkarahisar, *Tirebolu ve köyleri, –Gr. ve köyleri; –Tr. ilçe ve köyleri; Zermut *Torul, –Gm.; Zellice *Sarıkamış –Kr.; *Pasinler –Ezm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; Gözene –Ml.; *Kilis, Hacar, Halfeti, –Gaz.; *Afşin, *Elbistan, *Göksun ve köyleri, –Mr.; *Antakya ve köyleri, *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Hisarcık *Yayladağı, Erzin *Dörtyol –Hat.; *Yıldızeli, Telin *Gürün, Soğukpınar *Kangal –Sv.; Emirler, Üşen, Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, –Ank.; Seydin *Avanos, –Krş.; Afşar, *Pınarbaşı, Süksün, *İncesu, Zile, Bakırdağı, Şıhlı, Ayşepınar *Develi, Hisarcık, –Ky.; –Kn.; Doğanbeyli *Saimbeyli, Kızlaç, Yaslı, *Bahçe, *Kozan, *Kadirli, Ağzıkaraca –Ada.; –İç.; Kürüş, Belkıs *Serik –Ant.)

[baaktan]: (Ovasaray –Çr.; –Yz.; –Ky.)

[bağacık (III)**]**: (Hereke *Seferihisar –İz.)

[bayacak]: (Küçükhol *Of –Tr.)

[bayacuk]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[bayağ]: (*Şenkaya –Ezm; *Birecik –Ur.)

[bayağdan -2]: (*Refahiye –Ezc.)

[bayaḫ (I)**]**: (*Merzifon köyleri –Ama.; Kızılca *Artova, Kızılköy –To.; Bayadı –Or.; Uluşiran, *Şiran, Mavrangel –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Ersis, Uşhum, Erkinis, *Yusufeli, Yavuzköy, Arpalı, *Şavşat –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun *Iğdır, Karakoyunlu –Kr.; *Oltu, –Ezm.; *Erciş –Vn.; Aşudu *Darende, *Arapkir –Ml.; –Ur.; *Koyulhisar, Savrun *Divriği, *Gürün –Sv.; Hisarbey –Yz.; Karamdere, Çiftlik, Devekovan, Caylak *Şereflikoçhisar –Ank.; Türkmen aşiretleri *Bünyan ve çevresi –Ky.)

[bayaḫdan]: (*Zile –To.; *Iğdır –Kr.; –Ezm.; Kesirik –El.; Küçükboynul –Yz.; *Karaman –Kn.)

[bayahın]: (–Ezm.)

[bayahıt]: (–Ezm.; Harput köyleri, Kesirik –El.)

[bayaḫtan (I)**]**: (–Çr.; Killik –Sm.; *Zile, Dereköy *Turhal, Çilehane *Reşadiye –To. köyleri; *Mesudiye –Or.; *Bayburt, –Gm.; Ersis *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Göle, *Ardahan çevresi, –Kr. köyleri; *Oltu, –Ezm.; *Bismil –Dy.; *Ağın –El.; –Ur.; Tekerahma, Göbekviran, Karadoruk, *Gürün, Karaözü, Çepni *Gemerek, *Kangal ve köyleri, Tutmaç, –Sv.; Cihanpaşa, –Yz.; –Krş.; Akkışla *Bünyan –Ky.; Naşidiye *Ceyhan –Ada.)

[bayajtan]: (–Ezm.; –Ezc.)

[**bayakdan**] : (*Zile –To.; Halıcıl *Bahçe –Ada.)
[**bayakı** (I) **-3**] : (Köşektaş –Krş.)
[**bayakın** (I)] : (Esetçiftliği *Terme, Mahmutbeyli *Kavak –Sm.)
[**bayakıt**] : (Ilıca, *Aşkale, –Ezm.; Harput –El.)
[**bayaklan**] : (*Çarşamba köyleri –Sm.)
[**bayakleyin**] : (–Gaz.)
[**bayaktan** (I)] : (*Çerkeş, *Ilgaz –Çkr.; Demirşeyh *Sungurlu, *Osmancık, *İskilip, –Çr.; *Merzifon, Zivere, Eraslan, –Ama.; Gökköy *Reşadiye, Kekün *Niksar, *Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Maçka ve köyleri, Denizli *Vakfıkebir –Tr.; *Pazar –Rz.; *Ardahan çevresi, –Kr.; Ilıca, *Aşkale, –Ezm.; –El.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; Bertiz *Andırın, *Göksun ve köyleri, *Afşin –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, Amik, Gâvurdağı *Kırıkhan, *Antakya köyleri –Hat.; Çepni *Gemerek, Ortaköy *Şarkışla –Sv.; *Sorgun, –Yz.; *Keskin köyleri, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Kargalı *Polatlı, Akkuzulu *Çubuk, –Ank. çevresi; Çevirme *Mecidiye, Çıplak, Sarılar, Genezin *Avanos –Krş.; Tuzhisar, Küpeli *Bünyan, Kamber –Ky.; –Nğ.; *Silifke –İç.; Akçaeniş *Elmalı, Belkıs *Serik –Ant.)
[**bayırktan**] : (–Yz.)
[**bayok**] : (*Kelkit –Gm.)
[**bayoktan**] : (Telin *Gürün –Sv.)
[**beyağ**] : (*Iğdır –Kr.)
[**beyağıt**] : (–Ezm.)
[**beyağten**] : (–Ist.; –Vn.)
[**beyaktan**] : (–Mr.)
[**beyek** (I)] : (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.)
[**beyekıt**] : (–Ml. ilçe ve köyleri)
[**bıyacak**] : (–Dy.)
[**biyak**] : (*Afşin –Mr.)
[**biyaktan**] : (Akçakaya *Erkilet –Ky.)
[**boyaḫdan**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bayak (II) [**bayassı**] **1.** Taze olmayan bayat : *Bu ekmek çok bayak.* (İsabey *Çal –Dz.)
[**bayassı**] : (Iğdir *Çivril –Dz.) **2.** Eski. (–Ezc.)

bayakdan [→ **bayak** (I)]
bayakı (I) **1.** [→ **bayā** (II) **-1**] **2.** [→ **bāyāḫı**] **3.** [→ **bayak** (I)] **4.** [→ **bayā** (I) **-4**]
bayakı (II) **1.** [→ **bayā** (I) **-1**] **2.** [→ **bayā** (I) **-3**]
bayakın (I) [→ **bayak** (I)]
bayakın (II) Oldukça, adamakıllı, iyice. (İncekum *Silifke –İç.)
bayakıt [→ **bayak** (I)]
bayaklan [→ **bayak** (I)]
bayakleyin [→ **bayak** (I)]
bayaktan (I) [→ **bayak** (I)]
bayaktan (II) [→ **bayā** (I) **-1**]
bayalamak, baylamak Boylamak, varmak, erişmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
bayalmak [→ **bay olmak**]
bayam [**baayem, badam, bayamçıl, bayan, bāyem, bıyam** (II)] **1.** Badem. (*Bolvadin, *Emirdağ, –Af.; Başköy *Uluborlu, *Senirkent –Isp.; Ekse *Çal –Dz.; Çimişki *Gölpazarı, Abbaslık –Bil.; *Sivrihisar ve köyleri, Yakakayı –Es.; *Kargı –Ks.; –Mr.; *Beypazarı, Keşanuz –Ank.; *Erkilet, –Ky. çevresi; *Ermenek ve köyleri, Kayalı, Gömükkışla –Kn.; *Anamur, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Bozağaç *Gülnar, *Mut köyleri, –İç.; Şerefler –Mğ.)
[**baayem**] : (*Bor –Nğ.)

[**badam**] : (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
[**bāyem**] : (Çulhan *Bozdoğan –Ay.; *Bor –Nğ.)
[**bıyam** (II)] : (Cemele –Krş.)
2. Yabanî badem. (Bozan –Es.; *Ermenek köyleri –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.)
[**bayamçıl**] : (Çaykoz *Sivrihisar –Es.)
3. Çağla. (–Kü.; –Bo.) **4.** Bir cins yabanî armut. (Çakır, *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)
[**bayan**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
5. Yabanların deşilmesinde kullanılan geniş yapraklı bir ot. (*Refahiye çevresi –Ezc.)

bayama Her hangi bir renge boyanan bez. (Zana –Ama.)

bayamçıl [→ **bayam -2**]

bayan [→ **bayam -4**]

bayanda [**bayantak**] Herhangi bir şeyin devrilmemesi için vurulan destek, payanda. (Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**bayantak**] : (İlâksa, Mağura *Maçka –Tr.)

bayandur İyilik yapmayı seven (kimse). (–İz. köyleri; –Ba.)

bayan etmek Anlatmak: *Bana bu işi bayan et.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bayantak [→ **bayanda**]

bayar Ekilmemiş toprak. (–Md.)

bayassı [→ **bayak** (II) **-1**]

bayat (I) İki ayrı cins güvercinin birleşmesinden meydana gelen melez yavru. (Hacıhamzalı *Sorgun –Yz.)

bayat (II) Devletli. (–Dz.; –İz. çevresi)

bayat (III) Tahtacı. (Narlıdere –İz.)

bayatı 1. Bayatî makamında okunan şarkı. (–Ama. Azerî köyleri) **2.** Ağıt. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

bayatsamak [→ **bayatsımak**]

bayatsı Bayatlamaya yüz tutmuş, bayatımsı. (Yassıviran *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Akçaköy *Yeşilova, Çeliş, Kozluca –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Alanlı –Ay.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü –Ks.; –Ama. ve çevresi; Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Afşin, –Mr. ve çevresi; Gürün *Kangal, –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Güvere –İç.; *Elmalı –Ant.; Kayapa *Lalapaşa, –Ed.)

bayatsımak [**bayatsamak**] Bayatlamak, bayatlamaya yüz tutmak: *Bu ekmekler bayatsımış.* (*Susurluk –Ba.; –Çr.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Çkr.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Silifke, *Mut köyleri, –İç.)
[**bayatsamak**] : (Sarıgöl *Alaşehir –Mn.; –Ama. ve çevresi; –Ks. ve çevresi)

bayatsıtmak Bayatlamasına sebep olmak : *Bayatsıtmak için mi gavurmayı böyle çok yaptınız?* (*Bor –Nğ.)

bayaz (I) [**beez**] Bazı, bazen. (*Afşin –Mr.; İncekum *Silifke –İç.)
[**beez**] : (*Kilis –Gaz.)

bayaz (II) [**biyaz** (II)] Beyaz, ak. (–Kr.; Titkir –Ezm.)
[**biyaz** (II)] : (*Antakya –Hat.; *Mucur –Krş.)

bayaz (III) Tülbent, başörtü. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

baybay Doğru: *Bizim öğretmen gelmiş. Baybay...* (*Iğdır –Kr.)

baybice Büyük adamların eşlerine verilen sıfat. (Kerkük)

baybunuç Papatya. (–Dy.)

bayburt çalkaması Tuzsuz yağ ile kavrulmuş unu, ezilmiş fındık ve şekerle karıştırarak yapılan ve küçük çocuklara kuvvetlenmeleri, beslenmeleri için hergün azar azar yedirilen yiyecek. (Arnavutköy –Ist.)

bayda (I) [→ **badiye** (I) **-1**]

bayda (II) Çocukların yaptığı bir iki kişilik, altı düz küçük kayık. (Şehli, *Tirebolu –Gr.)

bayda (III) [→ **bağda** (I) **-1**]

baydabalası Yoğurt uyutmakta kullanılan, 2 kg. lık bakır tas. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

baydaḫ (I) Bayrak. (Taşburun, Karakoyunlu, *Iğdır –Kr.)

baydaḫ (II) [→ **badak** (I) **-2**]

baydak Yayan. (Hereke *Seferihisar –İz.; –Kü.; Boynuyoğun –Ada.)

baydan (I) Başka zaman, her zaman, önceden: *Baydan herkes birleşirdi, öyle gidilirdi.* (Darıveren *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, –Dz.)

baydañ [→ **baylan** (I) **-1**]

baydanlanmak Şımarmak. (Bakacak –Ba.)

bayde [→ **badiye** (I) **-1**]

baydıl buydul Eğri büğrü : *Baydıl buydul bacaklı.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

baydır Güçlü, kuvvetli. (Kılavuzlu göçmenleri –Tk.)

bāyem [→ **bayam -1**]

bayevi [**boyevi**] Kiler. (–Dy.)
[**boyevi**] : (–Nğ.; –Kn.)

baygaz Yanlış, aksine: *İşlerimiz baygaz oldu.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

baygı Budala, şaşkın, sersem. (Dindebol *Ermenek –Kn.)

baygın Kilim ve halılarda renk uyumsuzluğu: *Olmadı bu pek baygın düştü.* (Akkışla *Bünyan –Ky.)

baygun Yorgun: *Bugün çok baygunum.* (Kuzköy *Akkuş –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bayguş [**beyguş**] Baykuş. (Hasanoğlan –Ank.)
[**beyguş**] : (*Iğdır –Kr.)

bayḫır [**bayḫırı**] İniş aşağı. (Tanır *Afşin –Mr.)
[**bayḫırı**] : (Tanır *Afşin –Mr.)

bayḫırı [→ **bayhır**]

bayıcı Uyutucu, kandırıcı. (*Yıldızeli –Sv.)

bayıdan (I) Eskiden, önceleri. (Karahisar *Tavas –Dz.)

bayıdan (II) [→ **bayā** (I) **-1**]

bayık (I) Tuzu az yemek: *Bu yemek bayık olmuş.* (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ed. ve çevresi; *Lüleburgaz–Krk.)

bayık (II) [**baylan** (I) **-1**]

bayık (III) Doğru, gerçek, şüphesiz. (–Çkr.)

bayıldan [**bayıldı, bayıltan**] **1.** Karnıyarık (yemeği). (–Çr.; Bağyaka, Çavdır *Finike, –Ank.)
[**bayıldı**] : (–Sm.)
[**bayıltan**] : (–Çr.)
2. İmambayıldı. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Kn.; *Elmalı –Ant.)

bayıldı [→ **bayıldan -1**]

bayılgan [→ **baylan** (I) **-1**]

bayılma Sara hastalığı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bayıltan [→ **bayıldan -1**]

bayımak (I) [**bayırmak**] Zengin olmak: *Cingan göçmeyince bayımaz.* (–Ks.; –Yz.; –Ank.; *Silifke, *Anamur –İç.)
[**bayırmak**] : (Bornova –İz.)

bayımak (II) Büyümek. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bayım bayım bayılmak Sık sık bayılmak. (–Çr.; –Sm.)

bayın [→ **baylan** (I) **-1**]

bayıncan [→ **baldırcan -1**]

bayındır İyiliği seven. (–Dz.)

bayındırmak 1. [→ **baymak** (I) **-2**] **2.** Uyutmak. (*Bor –Nğ.)

bayımık Baygın, süzgün bakışlı (göz). (*Bor –Nğ.)

bayınlanmak [**bayınnanmak**] Şımarıklık etmek, çok söylemek, yüzsüzlük etmek, nazlanmak, (bir kimseyi) canından bezdirmek. (–Ba. göçmenleri; *Devrek –Zn.; –Ed. göçmenleri; Deveçatağı –Krk.; Karaahmet göçmenleri *Çorlu –Tk.) [**bayınnanmak**]: (Dayakadın *Çatalca –Ist.)

bayınlık Şımarıklık. (Dalhca *Nazilli –Ay.; –Brs.; –Ed. göçmenleri)

bayınmak (I) [**baymak** (I) **-3**] **1.** Bayılmak: *Akşam bizim çocuk bayındı.* (Lohan –Gaz.; –Mr. ve çevresi; *Gürün –Sv.; Solakuşağı, Karamidere, Mustafacık, Çiftlik, *Şeref likoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)

[**baymak** (I) **-3**]: (–Dz.; –Es.; *Zile –To.)

2. Uyumak. (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) **3.** Kendini bir şeye vermek, dalmak. (–Gaz.) **4.** Hasta kendinden geçmek. (–Nğ.)

bayınmak (II) Tahammül etmek: *Burası çok sıcak hiç bayınamıyorum.* (Muradiye –Rz.)

bayınmak (III) Vermek, ödemek (argo): *Bu tabancaya 250 lira bayındım.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

bayınmak (IV) Büyümek, boylanmak. (Yampelit *Beypazarı –Ank.)

bayınanmak [→ **bayınlanmak**]

bayır 1. Kıraç tarla, kır. (Engiz *Bafra –Sm.; Havsu *Kelkit –Gm.; Alaçeşme, *Akseki –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.) **2.** Asma yetiştirmeye uygun toprak. (*Bozkır, *Hadım –Kn.) **3.** Otlak. (*Ayaş –Ank.)

bayıra sarmak 1. Bayıra çıkmaya başlamak, bayıra çıkmak. (*Düzce –Bo.) **2.** Zorluğa uğramak, sarpa sarmak (iş). (*Düzce –Bo.)

bayır aşşağ İniş aşağı. (*Bor –Nğ.)

bayır bayır Biber gibi şeylerin ağzı fazlaca yaktığını anlatır. (*Düzce –Bo.)

bayırcın Bir cins tarla kuşu. (Bornova –İz.)

bayırçayı Sideritis. (*Bergama –İz.)

bayırdamak Yanar gibi acımak: *Gözlerim bayırdıyor.* (*Bor –Nğ.)

bayırgan otu İnce yapraklı, uzun saplı bir ot. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

bayırktan [→ **bayak** (I)]

bayırmak [→ **bayımak** (I)]

bayırsak (I) [→ **baarsak**]

bayırsak (II) Az bayır yer. (*Afşin –Mr.)

bayır taşı Kat kat olan ve kolay kırılan bir taş. (*Finike –Ant.)

bayırtı Yanar gibi acıma: *Gözlerimin bayırtısına dayanamıyom.* (*Bor –Nğ.)

bayıvermek Kabul etmek, razı olmak: *Babasının ölümünü duymamış ben de içim bayıvermedi söylemedim.* (–Kn.)

bayik Satıcı. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

bayist 1. Mâni, engel: *Bu sene okulu bitirmememe benimle zıd giden mate-*

matikci bayist oldu. (*Iğdır –Kr.) **2.** Sebep: *O kızla evlenmeme amcasının oğlu bayist oldu.* (*Iğdır –Kr.)

baykara Soytarı, maskara. (Akçaşar *Eğridir, Atabey –Isp.; *Susurluk –Ba.; Karaburun *Görele –Gr.; Küçükhol *Of –Tr.)

baykı Kırlarda dolaşan ve insana yarı alışık olan hayvan. (Yaya, Çan *Biga –Çkl.)

baykımak Kaçmaya hazırlanmak. (Gedik *Bayramiç –Çkl.)

baykır Ay ışığı. (*Susurluk –Ba.; –Kr.)

baykuş Mecâzen sersem, aptal, uğursuz (kimse). (–Ks.)

baykuşbacağı Hafif bulutlu hava, yağmur yağması muhtemel hava: *Bugün hava baykuşbacağı.* (Bozan –Es.)

baylak (I) [→ **baylan** (I) **-1**]

baylak (II) [→ **baylan** (II) **-1**]

baylām [→ **baylan** (I) **-1**]

baylama (I) [**baylamak** (I)] Mayasız ekmek, pide. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**baylamak** (I)]: (–Yz.)

baylama (II) İple boyuna asılan muska. (–Ky.)

baylamak (I) [→ **baylama** (I)]

baylamak (II) [→ **bālamak**]

baylamak (III) Su taşımak. (*Söğüt –Bil.)

baylan (I) [**baydañ** (II), **bayık** (II), **bayılgan, bayın, baylak** (I), **baylam, baymak** (VII) **-1**] **1.** Şımarık, yüzsüz, nazlı, yaramaz, terbiyesiz, arsız, densiz: *Komşunun çocuğu çok baylan.* (İlyas, Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Burdur *Tefenni, Ürkütlü *Bucak, Kozağaç *Gölhisar, Akçaköy, Örencik *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay, Oğuz *Acıpayam, Bereketli, Kızılca *Tavas, *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli, Karacasu, –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Tire, *Menemen, Falaka *Bayındır, Kemalpaşa aşiret köyleri, –İz. ve çevresi; Karaoğlanlı, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Kerem *Burhaniye, –Ba. ve çevresi, Çavdır, Bağyaka *Finike, *Kaş köyleri, *Elmalı, –Ant.; *Yatağan köyleri, *Milas, *Fethiye ve köyleri, *Bodrum, *Marmaris, Ahi, Kavakdere –Mğ.)

[**baydañ** (II)]: (Minnetler –Ba. ve Çevresi.)

[**bayık** (II)]: (Höketçe *Saimbeyli –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**bayılgan**]: (Anbarcık *Gölhisar –Brd.)

[**bayın**]: (–Ba.; *Mustafa Kemal Paşa göçmenleri –Brs.; Tevfikiye –Kc.; –Ed. göçmenleri; *Vize –Krk.; *Çorlu, Kumbağ –Tk.)

[**baylak** (I)]: (Çerçin –Brd.)

[**baylām**]: (–Mğ.)

[**baymak** (VII) **-1**]: (–Mn.) **2.** Şirret. (Karataş *Dinar –Af.) **3.** Sebatsız. (Karataş *Dinar –Af.) **4.** Serbest, başıboş. (Kılandıras *Sandıklı –Af.)

baylan (II) [**baylak** (II)] **1.** Tembel, işsiz güçsüz. (Kozağaç *Gölhisar, Sarımahmutlu *Buldan, Alâeddin *Acıpayam, Tekkeköy –Dz.)

[**baylak** (II)]: (Küllük –Mğ.) **2.** Ağırbaşlı, uslu, kibar, nazik, edalı, nazlı. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

baylanlık Naz, işve, şımarıklık. (*Sarayköy köyleri, Narlıdere *Buldan –Dz.; –Mn.; *Milas –Mğ.)

baylanmak [**baynanmak** (I)] **1.** Şımarmak, nazlanmak. (Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy köyleri –Dz.; –Mn.; –Mğ.)
[**baynanmak** (I)]: (Salur *Bandırma –Ba.; *Düzce –Bo.)
2. Keyiflenmek, zevklenmek. (*Düzce –Bo.) **3.** Öfkelenmek. (*Bor –Nğ.)

baylı [→ **bāli** (I)]

baylık (I) Mutluluk, refah, huzur, ferahlık: *Çok şükür baylığa çıktım.* (*Çal –Dz.; *Bor –Nğ.; Aslanköy *Mersin, –İç.)

baylık (II) Zenginlik. (*Lapseki –Çkl.; Aslanköy *Mersin, Hurma *Silifke –İç.)

baylık (III) Erkeklik: *Bizim yanımızda senin gibi külhanbeylerin baylığı sökmez, bize Yenicamili derler.* (Ekse *Çal –Dz.)

baylık (IV) Gelişmiş, ergin, olgun: *Senin gız baylık olmuş, sat onu gayri.* (Yazır *Acıpayam –Dz.)

bayli [→ **bāli** (I)]

bayliği [→ **bāli** (I)]

baymak (I) [**bayındırmak -1**] **1.** Yiyecek baygınlık vermek, mideyi hafifce bulandırmak, midede ezinti yapmak: *Datlı almayı hiç yiyemem, içimi bayar.* (Oğuz *Acıpayam, *Saray köyleri –Dz.; Tepeköy *Torbalı, Bornova, –İz.; Hacıkebir, Çavdarhisar *Emet –Kü.; *Sivrihisar ve köyleri, Bozan, –Es.; *Kandıra –Kc.; *Safranbolu –Zn.; Yapraklı *Şabanözü, Alva, Yüklü *Çerkeş, –Çkr.; –Sm.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.; Sekli *Beypazarı, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Milas, *Marmaris –Mğ.) **2.** Bayıltmak. (*Buldan köyleri, –Dz.; –Ks.; *Taşova –To.; *Tirebolu –Gr.)
[**bayındırmak -1**]: (*Bor –Nğ.) **3.** [→ **bayınmak** (I) **-1**] **4.** Yormak. (Ağlı *Küre –Ks.)

baymak (II) Aldatmak, kandırmak, göz boyamak, manyetize etmek, tesir altında bırakmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Sarayköy köyleri, *Çal, Oğuz *Acıpayam, –Dz.; Hacıkebir, Çavdarhisar *Emet –Kü.; Akköy *Söğüt –Bil.; Bozan –Es.; *Kargı, *İnebolu –Ks.; Yapraklı *Şabanözü, Alva, Yüklü *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip, –Çr.; –Sn.; *Merzifon köyleri, –Ama. ve çevresi; *Taşova –To.; Karakuş köyleri *Ünye, *Mesudiye köyleri, –Or. köyleri; *Tirebolu –Gr.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

baymak (III) [**baynımak** (I), **bayrımak** (I)] **1.** Büyümek, gelişmek, serpilmek, şişmanlamak. (*Eşme köyleri –Uş.; İshaklı *Çivril, *Çal, –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Ulubey –Kü.; Bozan –Es.)
[**baynımak** (I)]: (Bozan –Es.; –Bo.; *Nallıhan, Çanıllı, *Ayaş –Ank.)
[**bayrımak** (I)]: (Geyve –Kc.)
2. Tırnak uzamak (hayvanlarda). (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Koyulhisar –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Köşker –Krş.; *İncesu –Ky.; Kargın *Çumra –Kn.)

baymak (IV) [**bay vermek, bay virmek**] **1.** Bir acıya tahammül etmek, katlanmak, dayanmak: *Yarasına bakmaya özüm baymadı.* (*Sarayköy köyleri, *Çal, –Dz.; Bozan, Tokat –Es.; *Tirebolu –Gr.; *İncesu, –Ky.)
[**bay vermek**]: (–Nğ.; –Ada.; *Silifke –İç.)
[**bay virmek**]: (*Bor –Nğ.)
2. Can sıkmak, bıktırmak, üzmek,

canından bezdirmek. (*Taşköprü –Ks.)

baymak (V) [→ **bay olmak**]

baymak (VI) İnanmak, kanaat getirmek, tatmin olunmak: *Dediklerine özüm baydı.* (Söke –İz.; *Kula –Mn.; –Kü.)

baymak (VII) **1.** [**baylan** (I) **-1**] **2.** Ahmak, budala. (Drama, Kavala.)

baymak (VIII) Ayakları eğri olarak doğan keçi yavrusu (oğlak). (Bizeri –To.)

baymak (IX) Bir şey Eskiyerek şeklini kaybetmek: *Ayakkabın baymış.* (Karamıdere *Çiftlik, Devekovan, Mustafacık, Aliuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

baymak (X) Kurtulmak. (–Gaz.)

baymal Yürürken ayak uçlarını içeriye doğru basarak yürüyen (kimse). (*Bor –Nğ.)

baymaşık Gevşek, uyuşuk, ağır. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Saray –Tk.)

baynak [→ **bāli** (I)]

baynamaḫ [→ **banlamak, bañlamak** (I) **-1**]

baynamak [→ **banlamak, bañlamak** (I) **-1**]

baynanmak (I) [→ **baylanmak -1**]

baynanmak (II) Yılan yarı kalkmış durumda sağa sola sallanmak, su yılanı su içinde sallanmak. (*Düzce –Bo.)

baynaz Çıralı ağacın özü. (*Gediz –Kü.)

baynımak (I) [→ **baymak** (III) **-1**]

baynımak (II) Saadete ermek, arzularına kavuşmak. (Bozan –Es.; Nefsiköseli *Görele, Seyit –Gr.)

bayok [→ **bayak** (I)]

bayoktan [→ **bayak** (I)]

bay olmak [**bayalmak, baymak** (V)] Zenginleşmek, zengin olmak. (Çilehane *Reşadiye –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Çayağzı, Yavuzköy *Şavşat –Ar.; *Harput köyleri –El.; –Gaz.)

[**bayalmak**]: (*Kilis –Gaz.)

[**baymak** (V)]: (*Koyulhisar –Sv.; Mansurlu –Ada.; –Ed.)

baypak Çorap. (*Mersin –İç.)

bayra [**bayroz**] **1.** Balyoz. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Çr.; –Ky.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Anamur –İç.)

[**bayroz**]: (Karaözü *Gemerek –Sv.) **2.** Araba tekerleğine geçirilen ve mazıda dönen delik demir. (Zana –Ama.)

bayrak (I) Uçurtma. (–Dz.; Kocayatak *Serik –Ant.)

bayrak (II) Tahıl biçilirken kesilemeyerek geriye kalanlar: *Ali çok bayrak bırakmış.* (İncesu *Dinar –Af.; Gönen –Isp.)

bayrak açmak Yüz bulup şımarmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bayrakçeken Bir topluluğun işini bozan, kavgayı kızıştırmak için araya fesat sokan. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bayrak dikmek Bütün ekinleri biçip, geriye bir tutam ekin bırakmak: *Evelâ ekin bayrağını ben diktim.* (Yılanlı *Eğridir –Isp.)

bayrakı ekmeği Düğün günü yenen yemek. (Güney *Yeşilova –Brd.; –Ky.)

bayraktar [**bayrakter**] Düğünü idare eden (kimse). (Gökçekışla –Yz.; Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**bayrakter**]: (Karahisar *Tavas –Dz.)

bayrakter [→ **bayraktar**]

bayram ağası Dostlarını çok seyrek ziyaret eden, çok az görünen kimse: *Gayrı bayram ağası oldun, yüzünü gören cennetlik.* (–Nğ.)

bayramak Parlamak: *Bir kumaş aldım yıldız gibi bayır bayır bayrıyor.* (Kılandıras *Sandıklı –Af.)

bayram aşı [bayram yemeği] **1.** Dinî bayramların birinci günü pişirilen et, pilav ve tatlıdan ibaret yemek. (Atabey –Isp.; Falaka *Bayındır –İz.; *Kargı –Ks.; –Gm.; Yerkesik –Mğ.)

[bayram yemeği]: (–Çkr.; *Ermenek –Kn.)

2. Dinî bayramlarda bayram namazından sonra bazı zenginlerin çorba, tirit, pilav ve zerdeden ibaret olarak verdiği ziyafet. (–Ba.)

bayrambeyi Midesi bozulup geğirdikçe pis koku çıkaran (kimse). (*Kargı –Ks.; –Sv.; –Krş.)

bayrambeyi olmak [beğ olmak, bey olmak] Midesi bozulmak, ishal olmak: *Hediği çok yeyip bayram beyi olmuş.* (*Eğridir köyleri –Isp.; Sarar –Çkr.; *Kilis –Gaz.; *Zara –Sv.; Çalış *Haymana –Ank.; –Ky.)

[beğ olmak: (*Bor –Nğ.)

[bey olmak]: (–Gaz.; –Hat.; *Bor –Nğ.)

bayram böceği Bir cins böcek. (Yukarısöğütönü –Es.)

bayramcak Çavuş kuşu. (Yazılı, –Af.; Çifteler, –Es., Çilehane *Reşadiye –To.)

bayramcalıḫ [→ **bayramcalık** (I) **-2**]

bayramcalık (I) **[bayramcalıḫ, bayramcılık, bayramçalık -1,2; bayramlıḫ, bayramşalık]** **1.** Bayram arifesinde nişanlıya gönderilen elbise v.s. gibi hediyeler. (–Çr.; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Kangal ve köyleri, E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)

[bayramçalık -1]: (*Ardahan, *Posof –Kr.)

2. Bayram elbisesi. (*Taşova –To.; –Mr.; *Boğazlayan –Yz.; Kocabey –Krş.; –Nğ.; –Ada.; Bolacalı aşireti –İç.)

[bayramcalıḫ]: (*Şereflikoçhisar –Ank.)

[bayramcılık]: (*Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.)

[bayramçalık -2]: (*Göksun ve köyleri –Mr.; Savrun *Divriği –Sv.; *Aksaray –Nğ.; –Kn.)

[bayramlıḫ]: (*Gürün –Sv.)

[bayramşalık]: (*Eşme ve çevresi –Uş.)

bayramcalık (II) Mide ekşimesi. (*Çarşamba köyleri –Sm.)

bayramcı Bayram ziyaretine gelen: *Ortalığı çabık topla, hincik (şimdi) bayramcılar basar.* (Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.)

bayramcık olmak Bayram ziyafetlerinde çok yemek yiyip şişmek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bayramcılık [→ **bayramcalık** (I) **-2**]

bayramçalık 1. [→ **bayramcalık** (I) **-1**] **2.** [→ **bayramcalık** (I) **-2**] **3.** Bayramlarda çocuklara verilen yemiş v.s. gibi hediyeler. (Savrun *Divriği –Sv.)

bayramlıḫ [→ **bayramcalık** (I) **-2**]

bayramlık Süs: *Siz o gelini bayramlık mı aldınız?* (Çubukçular *Acıpayam –Dz.)

bayram seyran (I) Önemli günler. (*Düzce –Bo.)

bayram seyran (II) Arada sırada. (*Düzce –Bo.)

bayramşalık [→ **bayramcalık** (I) **-2**]

bayram yemeği [→ **bayram aşı -1**]
bayrım (I) [**bayrım kün**] Cuma. (Kadıçiftliği –Ist.)
[**bayrım kün**]: (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
bayrım (II) Alay olarak kullanılır: *Sanki senden başka bunu bilen yok, bayrım!* (*Sivrihisar –Es.)
bayrımak (I) [→ **baymak** (III) **-1**]
bayrımak (II) Yüksek sesle konuşmak, gürültü etmek: *Kimdi o bayrıyanlar?* (Gönen –Isp.)
bayrım kün [→ **bayrım** (I)]
bayri [→ **bāli** (I)]
bayrim [→ **bāli** (I)]
bayroz [→ **bayra -1**]
baytak [→ **badak** (I) **-2**]
baytal 1. Kısrak. (Dombay göçmenleri *Dinar –Af.; Aziziye Yörükleri –Dz.; Kadıçiftliği –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Üç yaşını geçmeyen kısrak. (Böğrüdelik göçmenleri *Cihanbeyli –Kn.)
baytar [**baytarına**] Bayır yokuş. (–Nğ)
[**baytarına**]: (–Nğ.)
baytaran [**baytıran**] İnce yapraklı, güzel kokulu, "Kâbe süpürgesi" de denilen bir bitki: *Kıçımda baytaran mı kokar da arkamdan geliyorsun.* (*Göksun ve köyleri –Mr.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)
[**baytıran**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.; Karahüyük *Akşehir –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)
baytarına [→ **baytar**]
baytıran [→ **baytaran**]
bayuk Eğri, yıkılacak derecede eğrilmiş. (*Ünye ve çevresi –Or.)
bay vermek [→ **baymak** (IV) **-1**]
bay virmek [→ **baymak** (IV) **-1**]

baz (I) İri, büyük, gösterişli, güçlü kuvvetli. (–Kü.; *Ayancık –Sn.; *Afşin –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; –Yz.)
baz (II) **1.** Somun biçimine konmuş ekmek veya yufka hamuru. (–Ezm.) **2.** Sacda veya fırında pişirilmek üzere genişçe açılmış yufka. (Havsu *Kelkit –Gm.; *Zara –Sv.)
baz (III) **1.** Vücut. (Şabanözü *Polatlı –Ank.) **2.** Bir yara dolayısiyle şişen bacak arasındaki ve koltuk altındaki bezler: *–Bazım şişti de ne kadar ağrıyor. –Bir yerinde yara mı var?* (Amik, Gâvurdağı *Kırıkhan –Hat.)
baz (IV) İşlenmemiş tarla. (Zana –Ama.)
baz (V) Sarı renkli, büyük bir çeşit yabanî arı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
bāz (VI) Boğaz: *Bāzı boklu.* (–Gaz.)
bāz (VII) Be kız! (hitab olarak kullanılır). (Teniste *Anamur –İç.)
baza (I) [→ **bazar** (I) **-1**]
bāza (II) Yarısı siyah yarısı beyaz keçi. (İhsaniye göçmenleri –Ist.)
bāz açmak Bağ, kavun, karpuz gibi bitkilerin köklerini çukurlaştırmak. (–Gaz.)
bazak [**boza** (I), **bozak** (I) **-2**] Domuz yavrusu. (Gökçesu, –Bo.; Drahma *Ulus, *Safranbolu, Yakademirciler –Zn.)
[**boza** (I)]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Mğ.)
[**bozak** (I) **-2**]: (Hacıkadı *Devrek –Zn.)
bazalak 1. Doğanın küçüğü. (Sökün *Silifke –İç.) **2.** Dişi atmaca. (Sökün *Silifke –İç.)
bāzama [→ **bazlama**]

bazar (I) [**baza** (I), **bazitesi**] **1.** Haftanın ilk günü, pazar. (Sofular *Eğridir –Isp.; Oğuz *Acıpayam, –Dz. ve çevresi; –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; Çilehane, *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Taşburun, *Iğdır –Kr.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.) [**baza** (I)]: (Karahisar *Tavas –Dz.) **2.** [→ **bazértesi**] **3.** Salı. (*Bor –Nğ.) **4.** Çarşamba. (*İskilip –Çr.) **5.** Perşembe. (*Merzifon köyleri –Ama.)
[**bazitesi**]: (*İskilip –Çr.)

bazar (II) **1.** Belli bir günde her türlü malın satıcı ve alıcılarının toplanıp alışveriş ettikleri yer, pazar. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; Danışman *Fatsa –Or.; *Iğdır –Kr.; *Varto –Mş.; *Antakya –Hat.) **2.** Çarşı. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

bazar (III) **1.** Alışveriş: *Allah satı bazar versin.* (–Çkr.; –Sm.;) **2.** Pazarlık: *İlk bazar ilk bazar, sonrası mada (mide) bozar.* (–Sm.)

bazar avradı Hafif meşrep kadın, aşüfte. (*Bor –Nğ.)

bazar ekmeği 1. Çarşıda satılan ekmek. (Furunlu *Bayındır –İz.; –Çkr.) **2.** İnce ve pişkin pide. (*Bor –Nğ.)

bazar helvası Tahin helvası. (–Brd.; –Çkr.)

bazarlığı bişirmek Alışverişte anlaşma yapmak (daha çok cinsî anlaşmalarda): *Onlar bazarlığı çoktan bişirmişler.* (*Bor –Nğ.)

bazarlıklı 1. Pazarlık yapılarak alınıp satılan: *Bazarlıklı alışverişi sevmem.* (*Bor –Nğ.) **2.** Pazarlık yapan: *Gannı sırtı belli değil, içinden bazarlıklıdır.* (*Bor –Nğ.)

bazarötesi [→ **bazértesi**]

bazarrıḫ Pazarlık. (*Erciş –Vn.)

bazar uşağı Gözü açık, alış verişe aklı eren (çocuk): *Bazar uşağıdır, onu kimse aldadamaz, çekişe çekişe bazarlık yapar.* (*Bor –Nğ.)

bazar yiri Pazar kurulan yer. (*Bor –Nğ.)

bazbaşı Yarı pişmiş kavurma: *Kavurma daha bazbaşı oldu.* (–Gm.)

bazbaz Erkek doğan yavrusu. (Porsuk *Ulukışla –Nğ.)

bazbend 1. Bazı pehlivanların kollarına bağladıkları muska. (–Ama. ve köyleri) **2.** Çobanların koyunu kendisine bağlamak için kolunda taşıdığı ip. (–Ama. ve köyleri)

bazdamaç [→ **bazlama**]

bazdırma [→ **bazlama**]

bazene Kuş etinin suyuna acı biber ve un karıştırılarak yapılan bir yemek. (Görece –İz.)

bazértesi [**bazar** (I) **-2, bazarötesi**] Pazartesi. (*Boyabat –Sn.; –Sm.; *Iğdır –Kr.)
[**bazar** (I) **-2**]: (–Ks.)
[**bazarötesi**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bazı (I) [**bāzi** (II), **bızi**] **1.** Bir ekmeklik hamur yumağı. (*Afşin, –Mr; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**bāzi** (II)]: (*Divriği –Sv.)
[**bızi**]: (*Pınarbaşı –Ky.)
2. [→ **bazlama**]

bazı (II) **1.** Dokuma tezgâhlarının alt ve üstünde bulunan ve ipliklerin sarıldığı silindir biçimindeki ağaç. (*Emirdağ –Af.; Örencik *Yeşilova –Brd.; –Ay.; Tombak *Göksun –Mr.) **2.** Tezgâhta çubukların yan tarafına geçirilmiş olan ve çubukları döndürmeye yarayan kol. (*Keskin

–Ank.) **3.** Sahtiyanları parlatmak için kullanılan yuvarlak ağaç.(–Mr.) **4.** Kağnıda dingil vazifesini gören ağaç. (Kayarak *Saimbeyli –Ada.)

bazı (III) Kolun üst kısmında duran şişkince kas kitlesi, pazı. (*Antakya –Hat.)

bazı (IV) Bir cins yabanî arı. (Erkines *Yusufeli –Ar.)

bazıca [→ **bāzi** (III)]

bazıdan Eskiden, önceleri. (Karahisar *Tavas –Dz.)

bazı dutmak Hamuru birer ekmeklik parçalara bölerek elde topaç yapmak. (*Bor –Nğ.)

bazık Kalın. (Kadıçiftliği –Ist.)

bazılamaḫ [→ **bazlamak** (I) **-1**]

bazıma [→ **bazlama**]

bazımba [→ **bazlama**]

bazın Bilezik. (Babik *Pütürge –Ml.)

bazırma [→ **bazlama**]

bazi (I) Pancar. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

bāzi (II) [→**bazı** (I) **-1**]

bāzi (III) [**bazıca**] Bazı, arasıra. (–Gaz.; *Divriği –Sv.)

[**bazıca**]: (Nefsiköseli, *Görele –Gr.)

bazik (I) Yaban armudu, ahlat. (Kemaliye –Ml.)

bazik (II) Pazı (bitki). (–Kn.)

bazin "Evlenme çiçeği" de denilen bir çiçek. (Kıbrısçık –Bo.)

bazitesi [→ **bazar** (I) **-5**]

bazlama [**bāzama, bazdamaç, bazdırma, bazı** (I) **-2, bazıma, bazımba, bazırma, bazlamaç** (I), **bazlamba, bazlambaç, bazlambo, bazlanbaç** (I), **bazlıma, bazlımaç, bazlımba, bazma** (I), **bejdirme, berzime, besmeç, bezdirme** (I) **-1, bezdirmeç, bezetleme, bezime** (I) **-1, bezirme, bezlembeç, bezleme, bezlıme, bezme -1**] Mısır, arpa, darı ve buğday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, yağsız, şekerli, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeği. (Atlıhisar *Şuhut, Dişli *Bolvadin, Köy, İshaklı –Af.; *Eşme köyleri, –Uş.; *Eğridir köyleri, Yassıviran, *Senirkent, Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Bunak *Tefenni, Akçaköy *Yeşilova, Kozluca, Çeltikçi, Çeliş, –Brd.; *Sarayköy köyleri, İsabey, Ortaköy, Denizler, Yukarıseyit *Çal, Karahisar *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Kuşadası,*Tire, *Urla, –İz.; *Akhisar köyleri, Kemaliye *Alaşehir –Mn.; –Ba. ve çevresi; Fili *Biga, Evreşe *Gelibolu –Çkl.; İsmetiye, Çekirge –Brs.; Yakakayı, –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; Baklalı *Çatalca –Ist.; Ağlı *Küre, *Cide, *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; *Alaca ve köyleri, Çıkrık *Mecitözü, *İskilip, –Çr.; –Sn.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Kargıncık, Kızılca, Almus *Artova, Çayır, Sofular, *Zile, *Niksar, *Çilehane, *Reşadiye, *Taşova, Kızılköy –To.; *Ünye, –Or.; *Tirebolu, *Bulancak, *Alucra, Şehli, Küçüklü, –Gr.; *Vakfıkebir ve çevresi; Uluşiran *Şiran, –Gm.; Küçükçayır –Rz.; Uşhum, Humhal *Yusufeli, *Şavşat ve çevresi, *Ardanuç ve çevresi –Ar.; –Kr.; köyleri; Tavusker *Oltu, –Ezm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Besni, –Ml.; –Ur.; *Kilis, Şambayat, Y. Bademli, –Gaz.; –Mr. ve ilçeleri; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Antakya, Hisarcık *Yayladağı, Gâvurdağı *Kırıkhan, B. Çayırlı *Dört-

yol –Hat.: Savrun, *Divriği, Telin, *Gürün, Hacılyas, *Koyulhisar, E. Hüyük *Şarkışla, İğdeli *Gemerek, –Sv.; *Sorgun, Bektaşlı, –Yz.; *Çubuk, Güdül, *Ayaş, *Kalecik, Çayırlı, Çalış *Haymana, –Ank.; Büyükteflek, Köşker, –Krş.; *Bünyan, *İncesu, *Develi, Afşar ve Türkmen aşiretleri, *Pınarbaşı, Tavlısın, Zencidere, Akçakaya, –Ky.; *Mucur köyleri, –Krş.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; *Ermenek ve köyleri, Geçit, Saiteli, Balkı *Ilgın, *Karaman, *Seydişehir, *Çumra, Dedeler, Hatunsaray, Detse, –Kn.; *Pozantı, K. çaylı –Ada.; *Mut köyleri, Teniste, *Anamur, Emirler *Mersin, Köy, Buluklu, –İç.; –Ant.; *Fethiye, *Milas, Yenice –Mğ.; *Lüleburgaz çevresi –Krk.; Şahinköy *Malkara –Tk.)

[**bāzama**]: (*Savaştepe köyleri –Ba.; Yenice *Emet –Kü.)

[**bazdamaç**]: (Taşburun, *Iğdır –Kr.)

[**bazdırma**]: (Hisarardı, *Yalvaç –Isp.; *Çal –Dz.; –Mn.; *Susurluk, *Edremit köyleri –Ba.; Yerkesik –Mğ.)

[**bazı** (I) **-2**]: (Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin, *Elbistan, –Mr.; –Gaz.)

[**bazıma**]: (Güney, Horoz, Karaköy, Kurtlar *Yeşilova, Kurna –Brd.; Eymir, Yenipazar, Çulhan, *Bozdoğan –Ay.)

[**bazımba**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Karamanlı, *Tefenni –Brd.)

[**bazırma**]: (*Bozdoğan –Ay.; –Brd.; –Isp.; –Dz.)

[**bazlamaç** (I)]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Bereketli, İsabeyli *Nazilli –Ay.; Bornova –İz.; *Lapseki –Çkl.; *Yenişehir –Brs.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; Taraklı –Kc.; *Düzce, *Mudurnu, Tepe *Seben, Dadıç, Gökçesu, Elemen, Aşağısoku –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Bartın, Aliköy *Çaycuma, Cumayanı –Zn.; *Abana çevresi –Ks.; –Çkr.; *Alaca ve köyleri –Çr.; –Sn.; –Sm; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; Haçevera *Maçka, –Tr. köyleri; –Ur.; *Kilis –Gaz.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; *Kadirli –Ada.)

[**bazlamba**]: (Aliköy –Isp.; *Kemalpaşa çevresi –İz.; *Elmalı –Ant.)

[**bazlambaç**]: (*Düzce –Bo.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; Göbekviran *Gürün –Sv.)

[**bazlambo**]: (Nilüfer –Brs.)

[**bazlanbaç** (I)]: (*Vezirköprü –Sm.)

[**bazlıma**]: (Kavak *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Ada.)

[**bazlımaç**]: (Bozan –Es.)

[**bazlımba**]: (Gökçeyaka –Brd.)

[**bazma** (I)]: (İğdecik –Isp.; Çerçin –Brd.; İğdir *Çivril –Dz.; Arısama –Kn.)

[**bejdirme**]: (Akçakaya –Ky.)

[**berzime**]: (–Dz.; *Bozdoğan –Ay)

[**besmeç**]: (*Kangal –Sv.; Akkışla *Bünyan –Ky.)

[**bezdirme** (I) **-1**]: (Bayat *Emirdağ, Balçıkhisar –Af.; *Eşme köyleri –Uş.; Aydoğmuş *Keçiborlu, Sücüllü *Yalvaç, *Uluborlu –Isp.; –Brd., Yazır, Ortaköy *Çal, *Buldan köyleri, Honaz –Dz.; Karahayıt, –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Falaka *Bayındır, Kaklıç, *Menemen, Bornova, *Tire –İz.; *Akhisar köyleri, *Soma –Mn.; *Edremit –Ba. ve çevresi; Tavaklı *Ezine –Çkl.; –Sv.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.; Güdül

*Ayaş –Ank.; Adiller *Ermenek, Karaağa *Akşehir –Kn.; –Ada.; Güvere *Silifke, *Mut köyleri, –İç.; –Ant.; *Milas ve köyleri, *Bodrum, Ula, –Mğ.)

[bezdirmeç]: (*Düzce –Bo.; –Ky.; –Nğ.)

[bezetleme]: (*Kızılcahamam –Ank.)

[bezime (I) -1]: (Mihail *Gelendost –Isp.; Kurna –Brd.; Karahisar *Tavas, İsabey *Çal –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, Eymir, *Bozdoğan –Ay. çevresi; Şeref *Yatağan –Mğ.)

[bezirme]: (–Isp.; –Brd.; Denizler *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; Burhaniye *Nazilli –Ay; Müsgebi *Bodrum, *Milas, Yerkesik, Düğrek –Mğ.)

[bezlembeç]: (Talas –Ky.)

[bezleme]: (–İz. çevresi; –Mn. çevresi; *Susurluk –Ba.; –Ks.)

[bezlıme]: (*Karaisalı –Ada.)

[bezme -1]: (Akçaşar *Eğridir –Isp; Çerçin –Brd.)

bazlamacı Bazlama yapıp satan (kimse). (–To.)

bazlamaç (I) [→ **bazlama**]

bazlamaç (II) Kötü kadın. (–Ks.)

bazlamaç (III) Bir çocuk oyunu. (–Gaz.)

bazlamak (I) [**bazılamaḫ**] **1.** Topak halindeki hamuru (pazı) açmak, yassılamak. (*Akyazı çevresi –Sk.; *Mesudiye köyleri –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)

[**bazılamaḫ**]: (*Gürün –Sv.)

2. Acele ekmek pişirmek. (Havsu (*Kelkit –Gm.) **3.** Hamuru saca yapıştırmak. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bazlamak (II) **1.** Suya batırmak, basmak: *Bize bir kilo armut almazsan seni suya bazlarız.* (*Mesudiye köyleri –Or.) **2.** Bir şeyi yere yapıştırmak yatırmak: *Güreşte Dayak Mehmet, Cırık Hasan'ı sırt üstü yere bazladı.* (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bazlama tahtası Ekmek tahtası. (–Ank.)

bazlamba [→ **bazlama**]

bazlambaç (I) [→ **bazlama**]

bazlambaç (II) [**bazlanbaç** (II)] Birdirbir de denilen bir çocuk oyunu. (–Gaz.)

[bazlanbaç (II)]: (Kertmeağamescit, Veranlıca, Eskiköy *Kangal –Sv.)

bazlambo [→ **bazlama**]

bazlanbaç (I) [→ **bazlama**]

bazlanbaç (II) [→ **bazlambaç** (II)]

bazlıma [→ **bazlama**]

bazlımaç [→ **bazlama**]

bazlımba [→ **bazlama**]

bazma (I) [→ **bazlama**]

bazma (II) [**bazmalık**] Kalıp haline getirilmiş tezek. (–Gm.)

[bazmalık]: (–Gm.)

bazmalık [→ **bazma** (II)]

bazment Belirti, işaret, nişan. (*Iğdır –Kr.)

bazrakı Salyangoz. (–Ur.)

bazuk Kol ve bacaktaki kaslar (hayvanlarda). (Çilehane *Reşadiye –To.)

bazulak Uzun hava, yanık türkü. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

bazut Mısır. (–Tr.)

bazyörük Bir cins zehirli yılan. (Bıyıklı *Koçarlı –Ay.)

be Büyük abdest. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

bēarmek [**beğirmek**]

bebalı Günah. (Bornova –İz.)

bebbe, bébbe [**bebük** (III)] Leblebi veya nohut, darı, bakla gibi kavrulup yenilen şeyler. (Alamut *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; *Elmalı –Ant.; *Milas –Mğ.)
[**bebük** (III)]: (Kargı *Tosya –Ks.)

bebbez 1. Kadınların ve erkeklerin başlarına veya alınlarına bağladıkları bez, yazma. (Ula, –Mğ.) 2. Krep. (–Mğ.)

bebe (I) 1. Taneli yiyecek maddeleri (çocuk dilinde). (Örkenez, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Karalıyar, Yukarıboğaz *Tavas, Honaz, –Dz.; *Karacasu –Ay.) 2. Tohum: *Ardıcın bebesi dökülmüş.* (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

bebe (II) Keçi pisliği. (*Bayramiç –Çkl.)

bébe (III) Fortlu, fortsuz çocuk ayakkabısı. (–Ba.)

bēbē (IV) Peynir otu: *Bēbēli peynir severim.* (–Dy.)

bebe belik [**bebe benik, belik bebek**] Çoluk çocuk, büyük küçük çocuk topluluğu. (Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, –Ank.)
[**bebe benik**]: (Hasanoğlan –Ank.)
[**belik bebek**]: (*Boyabat –Sn.)

bebe benik [→ **bebe belik**]

bebe ciceği [→ **babaççça** (I) -1]

bebecük Lale tomurcuğu. (Cenciğe –Ezc.)

bebek (I) Bir çeşit bostan korkuluğu. (Sarı, Karatepe *Merzifon –Ama.)

bebek (II) Yetişkin erkek: *Bizim bebek dağa oduna gitti.* (–Çr.; bazı köyleri)

bebek (III) Tek kadın tarafından oynanan bir oyun. (–Kr.)

bebek (IV) Kenenin sirkeden sonraki sekiz ayaklı şekli. (–Ist.)

bebekçik [**bebeklik**] Gelincik çiçeği. (Aksu –Brs.)
[**bebeklik**]: (*Bozüyük –Bil.)

bebeklik [→ **bebekçik**]

bebelenmek (I) Çocukluk etmek, çocukça hareket etmek. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

bebelenmek (II) Tanelenmek, taneleri meydana çıkmak: *Fasulyeler bebelenmiş.* (–Dz.)

beber İhtiyar kadın. (Uşhum, Humhal *Yusufeli –Ar.)

beberuhi Hindi. (–Brd.)

bebe toprağı Çocukların bacak aralarına konan kavrulmuş toprak. (–Ank.)

bebey Kırk günlük çocuk, bebek. (Böğrüdelik *Cihanbeyli –Kn)

bébi Derelerden karıklara su getirmek için çekilen bent. (*Nazimiye –Tn.)

bebil Nazlı: *Çocuğun üstüne çok düşersen bebil olur.* (Düzköy *Keşap –Gr.)

bebil bebil Tombul tombul, etine dolgun: *Halil bebil bebil bir çocuktur.* (Tekke –Dz.; –Ada.)

bebildek İyi konuşamayan, söylediği anlaşılamayan. (–Ama. köyleri.)

bebillemek Herhangi bir şeyin üzerine fazla düşmek, değer vermek. (Ortaköy, *Bor –Ng.)

bebillenmek (I) [→ **bebirlenmek** (I) -1]

bebillenmek (II) Büyümek: *Maşallah biraz bebillendi.* (*Tefenni –Brd.)

bebirlemek Ağırlamak, ikram etmek. (E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)

bebirlenmek (I) [**bebillenmek, bebüllenmek, bebürlenmek** (I)] 1. Faydalanmak, birisinin sırtından geçinmek. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Çerçin, –Brd.; *Sarayköy köyleri, *Acıpayam, *Çal –Dz; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Kn.)

[**bebillenmek**]: (Çeltek *Yeşilova, Ürkütlü *Bucak –Brd)

[**bebüllenmek**]: (Gençali *Yeşilova –Brd.; *Elmalı –Ant.)

[**bebürlenmek** (I)]: (*Kargı –Ks.)

2. Geçimini sağlamak, geçinip gitmek : *Ahmet şundan bundan aldığı para ile bebirleniyor.* (Kızılcabölük, Üçkuyu –Dz.; Yayla *Tefenni, Kavak *Yeşilova –Brd.; Furunlu *Bayındır –İz.)

bebirlenmek (II) [**bebürlenmek** (II)] Böbürlenmek, gururlanmak. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.; *Karadere köyleri, Salarha köyleri, –Rz.; Kohpinih *Keban –El.; –Kn.)

[**bebürlenmek** (II)]:(Muradiye –Rz.)

bebirlenmek (III) Mırıldanmak : *Ne bebirlenip durursun?* (Bereketli *Tavas –Dz.; Hereke *Seferihisar –İz. –Dy.; –Ur.)

bebirlenmek (IV) Doyar gibi olmak: *Karnım yenice bebirlendi.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

bebirlenmek (V) [**bebürlenmek** (III)] Gelişigüzel yere çömelmek, oturmak : *Ne bebirlenip oturuyorsun, işin yok mu?* (*Ardahan –Kr.)

[**bebürlenmek** (III)]: (Ortahamak *Ardahan –Kr.)

bebişce [→ **babaççа** (I) **-1**]

bebrek Böbrek. (*Düzce –Bo.)

bebük (I) Çocuk. (*Taşköprü –Ks.)

bebük (II) Tomurcuk. (Mollaveyis –Ar.)

bebük (III) [→ **bebbe, bébbe**]

bebüllenmek [→ **bebirlenmek** (I) **-1**]

bebürlenmek (I) [→ **bebirlenmek** (I) **-1**]

bebürlenmek (II) [→ **bebirlenmek** (II)]

bebürlenmek (III) [→**bebirlenmek** (V)]

bec [→ **beç** (II) **-1**]

beca [**bəça**] Baca. (Haçevera *Maçka –Tr.)

[**beça**]: (Kapıköy *Maçka –Tr.)

becana (I) [→ **becene** (I) **-1**]

becana (II) [**becane** (II)] Çok büyük, kocaman, heyulâ, iriyarı. (–Çr.)

[**becane** (II)]: (Hamzabey *İnegöl –Brs.)

becana (III) [**becāne** (III)] Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş ev, harabe. (*Ermenek köyleri –Kn.)

[**becāne** (III)]: (–Ba.; –Brs.)

becanalık Korkunç yer. (*Ayancık –Sn.)

becane (I) [→ **becene** (I) **-1**]

becane (II) [→ **becana** (II)]

becāne, becane (III) [→ **becana** (III)]

beccane [→ **becene** (I) **-1**]

bece (I) [→ **baca** (I) **-3**]

bece (II) [→ **baca** (II) **-1**]

bece (III) [**beçe, béçe**] Arı oğulu. (*Çıldır, *Arpaçay –Kr.)

[**beçe, béçe**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

becek (I) [→ **bucak** (I) **-1**]

becek (II) Tülbent. (–Ezm.)

beceka Saygısız, yaramaz : *Ne beceka çocuksun.* (*Kilis –Gaz.)

becel (I) **1.** [→ **becen** (I)] **2.** At, eşek gibi hayvanlarda bel soğukluğuna benzeyen bir çeşit hastalık. (–Hat.) **3.** Bel soğukluğuna tutulmuş köpek. (*Kilis –Gaz.)

becel (II) Tembel. (Hal –El.)

becellemek [→ **beşirlemek**]

becen (I) [**becel** (I) **-1**, **beleç** (II)] Tavşan yavrusu. (Karahoca *Haymana –Ank.; *Develi, –Ky.; Şahin *Malkara –Tk.)

[**becel** (I) **-1**]: (*Kilis –Gaz *İncesu, Turan –Ky.; –Nğ.)

[**beleç** (II)]: (Bozca, *İncesu –Ky.)

becen (II) İşçi, amele. (Afşartarakçı *Gerede –Bo.)

becen (III) Sebze bahçesinde tohum ekmek için açılan küçük çukur. (Sille, –Kn.)

becena [→ **becene** (I) **-1**]

becenarı [→ **berenarı**]

becene (I) [**becana** (I), **becane** (I), **beccane, becena, beceni, becere, becna**] **1.** Issız, tenha, korkunç (yer). (*Buldan köyleri –Dz.; Narlıdere –İz.; Minnetler *İvrindi –Ba.; *Eyüp –Ist.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Karahoca *Haymana –Ank.; *Karaisalı –Ada.; *Mut köyleri, Aslanköy –İç.; *Bodrum, *Fethiye köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[**becana** (I)]: (Ekse *Çal –Dz.; İkipınar *Mihalıççık, *Sivrihisar ve köyleri, Tokat –Es.)

[**becane** (I)]: (Kınık, Poyracık *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; *Sivrihisar –Es.)

[**beccane**]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)

[**becena**]: (Devri *Bucak –Brd.; *Çal –Dz.)

[**beceni**]: (*Silifke –İç.)

[**becna**]: (–Mğ.)

2. Sarp, taşlık, kayalık (yer). (Minnetler *İvrindi –Ba.; Tepe *Seben –Bo.; Kilimli –Zn.; *Çarşamba –Sm.; Detse –Kn.)

[**becere**]: (Yenice *Emet –Kü.)

becene (II) Ördek avı için, göl kenarında dal ve sazdan yapılmış kulübe. (Korucu, Piravadı –Ed.; –Krk.)

becenelik Bataklık. (*Bozüyük –Bil.)

beceni [→ **becene** (I) **-1**]

becere [→ **becene** (I) **-2**]

becerlemek (I) **1.** [→ **beşirlemek**] **2.** Elde etmek, bulup buluşturmak, ele geçirmek : *Epiyce fidan becerledim.* (*Merzifon –Ama.; *Sorgun –Yz.)

becerlemek (II) **1.** Kötü bir işin hakkından gelmek. (*Düzce –Bo.) **2.** Dayak atmak. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

becerlemek (III) Irzına geçmek. (*Bor –Ng.)

becernikli [→ **beşirikli**]

becet (I) [→ **becit -1**]

becet (II) Serçegillerden küçük bir kuş. (Bornova –İz.)

beceyiş Becayiş, yer değişme. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

becid Peşin. (–Ks.)

beciğnelik Cinlerin bulunduğuna inanılan pis yer. (–Sn.)

becik (I) **1.** [→ **bücük** (I)] **2.** Paça, kasaplık hayvanların kesilmiş ayakları. (İncekum *Silifke –İç.)

becik (II) [→ **bicik** (I)]

becik (III) Çam kozalağı. (–Ada.)

becik (IV) [→ **bucak** (I) **-1**]

beciklamah Mızıkçılık etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

becit [**becet** (I), **beçit**] **1.** Lüzumlu, gerekli, önemli, acele. (Azatlı *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Atlas, Aynalı *Sivrihisar –Es.; *Akyazı çevresi –Kc.; *Düzce, –Bo.; Kozlukadı, Sandallar *Devrek, *Safranbolu, Cumayanı, –Zn.; *Tosya, *Kargı –Ks.; Tanrıvermiş *Mecitözü, İncesu *Sungurlu –Çr; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama. ; Ernebadi *Zile, *Niksar köyleri, Pazar, Kızılköy –To.; Karakuş köyleri, *Ünye, –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Denizli *Vakfıkebir, –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm. ve köyleri; Limanköy *Çayeli –Rz. ve çevresi; Erkinis, *Yusufeli –Ar.;

–Ezm.; *Kemaliye, Cimin, –Ezc.; *Ağın, *Keban, –El.; –Ml.; –Ur.; Çepni *Gemerek, Çamova *Divriği, *Kangal köyleri, *Gürün, *Koyulhisar, –Sv.; Küçükboynul –Yz.; *Bünyan, Turan –Ky.; *Bor –Ng.; –Ada.; *Akseki –Ant.; *Çorlu –Tk.; Baf, Kıbrıs)

[**becet** (I)]: (Cemele –Krş.)

[**beçit**]: (Çayır *Zile –To.; İğdeli *Gemerek –Sv.)

2. Güç, zor, çetin : *Bu iş çok becit.* (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

becit becit Israrla. (–Ama.)

becit kuşu Bir çeşit küçük kuş. (*Kemaliye –Ezc.)

becitlemek Çabuklaştırmak. (–Ank.; –Ng.)

becna [→ **becene** (I) **-1**]

beco Küçük keçi. (*Zile köyleri –To.)

becuk Böcek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

beç (I) **1.** Aptal, budala. (Bağlıca *Ardanuç, Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Ardahan ve çevresi –Kr.) **2.** Aklı başında olmayan, deli. (Balıklı *Şavşat –Ar.)

beç (II) [**bec**] **1.** Bedevre (kekliği tuzağa düşürmek için kullanılan aygıt) yapmak için kullanılan demir alet. (Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**bec**]: (*Şavşat köyleri –Ar.)

beç (III) Cep : *Beçimden kalemimi almış.* (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

beça [→ **beca**]

beçal [→ **beçel**]

beçare [**béçaro, beyçare**] Biçare, zavallı. (Kızılköy –To.)

[**béçaro**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**beyçare**]: (*Şavşat çevresi –Ar.)

béçaro [→ **beçare**]

beçe, béçe [→ **bece** (III)]

beçek [→ **bucak** (I) **-1**]

beçel [**beçal, beçıl**] Sakat insan veya hayvan. (*Bolvadin –Af.; Ağlı *Küre, *İnebolu –Ks.; –Sn.)

[**beçal**]: (Bozan –Es.)

[**beçıl**]: (Ağlı *Küre –Ks.)

beçen Anası ölmüş oğlak. (Borlu ve köyleri *Gördes –Mn.)

beçene Gayretli, çalışkan. (–Dz.)

beçge Mandaları otlağa götürürken söylenir. (Gebeme *Mesudiye –Or.)

beçğı Bir çeşit ağaç. (Kaptanpaşa, Çukurluhoca *Çayeli –Rz.)

beçıl [→ **beçel**]

beçi Çatılara örtülen ince tahtaları açmaya yarayan demir. (Bağlıca*Ardanuç –Ar.)

beçibeçi [→ **beçik -2**]

beçi beçi Keçileri veya köpekleri çağırma ünlemi. (–Brd.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

beçik [**beçibeçi, bellik** (III) **-1, bici** (VIII) **-1, 2, bicibici** (II) **-2, bidik** (I) **-6**] **1.** Keçi yavrusu, oğlak. (–Ks.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Ada.; Namrun *Tarsus –İç.)

[**bici** (VII) **-2**]: (Bedre *İnegöl –Brs.; Bozan –Es.)

[**bellik** (III) **-1**]: (–Ezc.)

[**bidik** (I) **-6**]: (*Akşehir –Kn.)

2. Keçi. (–Ada.)

[**beçibeçi**]: (*Dinar köyleri –Af.)

[**bici** (VIII) **-1**] : (–Dz.)

[**bici bici** (II) **-2**]: (Honaz –Dz.)

3. Küçük av köpeği. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

beçin Çocuk. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

beçit [→ **becit -1**]

bed 1. [→ **bet** (I) **-1**] **2.** [→ **bet** (I) **-2**]

bedaf Sersem, budala. (*Tefenni, Lengüme –Brd.)

bedafa [**bedihava, bedofa, beydefa**] Bedava. (–Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)
[**bedihava**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**bedofa**]: (Karabörk *Bismil –Dy.)
[**beydefa**]: (*Mucur –Krş.)

bedal 1. Gelinlerin yüzlerine yapıştırılan yaldızlı pullar. (–Rz. ve köyleri) **2.** Kadınların yüzlerine sürdükleri boya. (–Tr.; –Rz. ve çevresi)

bedal dökmek Gelinlerin yüzüne süs yapmak. (–Rz.)

bedaliza [**bedelize**] Kelebek. (*Maçka köyleri –Tr.)
[**bedelize**]: (Kürtün *Torul –Gm.)

bedasız Asılsız, kötü. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bedav Koskoca, çok büyük. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

bedavra 1. [**bedevre -1**] **2.** [→ **bedevre -2**]

bedavralık Bedavra yapılabilecek kereste. (*Kandıra –Kc.)

bedavra tahtası [→ **bedevre -1**]

beddā [→ **beydeva**]

beddaa [→ **beydeva**]

bēddam [**betlam**] İğrenç, çirkin. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**betlam**]: (–Ezm.)

bedeat 1. Korkunç. (Taşoluk *Göksun –Mr.) **2.** Büyük. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

bedek [→ **badak** (II) **-3**]

bedel (I) [**bedelci -2**] Uşak, hizmetçi, çoban (bir ücret karşılığı çalışan). (*Eğridir köyleri –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Güney *Yeşilova –Brd.; *Tavas köyleri, *Acıpayam çevresi, *Sarayköy köyleri, Kösten, Tekke –Dz.; Eymir, Çulhan *Bozdoğan, –Ay.; Kozanlı, Balabanlı *Ödemiş, Falaka, Furunlu *Bayındır, Tepeköy *Torbalı, Kemalpaşa *Armutlu, *Söke –İz.; –Ezc. ve köyleri; Ortaköy *Şarkışla –Sv.; Hasanlar, *Milas, Dont *Fethiye, *Yatağan –Mğ. köyleri)
[**bedelci -2**]: (*Merzifon –Ama.)

bedel (II) [→ **badal** (I)]

bedel (III) Erkeğin kız tarafına evlenirken verdiği para. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bedel (IV) Kendisine miras kalan kimse, vâris: *Babanın bedelisin.* (İshaklı *Bolvadin –Af.)

bedelci 1. Çırak tutan, yardımcı, işçi tutan kimse. (Kırcaklı *Nazilli –Ay.) **2.** [→ **bedel** (I)]

bedelen Deniz kenarında, taşlarda yapışık halde bulunan bir hayvan. (Fadılca –Mğ.)

bedeleşmek [**bedelleşmek** (I)] Tartışmak. (Şıhlar –Or.)
[**bedelleşmek** (I)]: (–Kn.)

bedeliç Taşlı, killi ve kireçli toprak tabakası. (Aydıncık –Ank.)

bedelize [→ **bedaliza**]

bedel kılıç Saban veya dövenin okunu boyunduruğa bağlayan ağaç kısım. (*Bozkır –Kn.)

bedelleşmek (I) [→ **bedeleşmek**]

bedelleşmek (II) Tütün gelişip olgunlaşmak. (Büyükmanika *Saray –Tk.)

beden (I) Oltanın uç kısmı. (Kadıköy, Yeniköy –Ist.)

beden (II) Kışın elbise altına giyilen bir çeşit giyecek, içlik. (Süksün *İncesu –Ky.)

beden (III) **1.** Tabak. (*Ayaş –Ank.) **2.** Bakır sahan. (*Ayaş ve köyleri –Ank.)

beden, beten (IV) Ahırda, sidiğin dışarı akmasını sağlayan, üstü kapalı hendek. (Haçevera *Maçka –Tr.)

bedenden arık Zayıf. (Döğüşbelen, Hamit *Köyceğiz –Mğ.)

bedene [→ **bezene**]

beden sakası Tuzlu balgam. (at hastalığı). (Kızılcaören –Kü.)

bedes Tabaklıkta derilerin her gün bir defa elden geçmesi, zivat. (–Ist.)

bedevi Huysuz, ahlâksız. (İncesu *Dinar –Af.)

bedevi gömleği Yensiz gömlek. (*Lapseki –Çkl.)

bedevilenme İnsanlıktan çıkma. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bedevle [→ **bedevre -2**]

bedevra [→ **bedevre -1**]

bedevre [**badavra** (I) **-1, bedavra -1, 2; bedavra tahtası, bedevle, bedevra, bıdavra**] **1.** Damda üzerine kiremit döşenen veya kiremit yerine örtülen ince tahta. (*Eşme köyleri –Uş.; Yazırlı, Toygar *Nazilli, Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Savaştepe köyleri, –Ba.; Domaniç *Tavşanlı –Kü.; *Akyazı çevresi –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ar. ilçe ve köyleri; *Posof, *Ardahan –Kr.; Keçeli *Oltu –Ezm.; *Yatağan çevresi –Mğ.)

[**badavra** (I) **-1**]: (Fili *Biga –Çkl.)

[**bedavra -1**]: (–Ba.; *Kandıra –Kc.; Tepe *Seben, Dadıy ve çevresi, –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.)

[**bedavra tahtası**]: (Bozdoğan –Ay.)

[**bedavra**]: (*Ardanuç çevresi, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

2. Keklik tutmak için tahtadan yapılmış tuzak. (Sofular, Banus *Eğridir, *Uluborlu –Isp. köyleri; Uğurlu, *Ermenek, Hatunsaray –Kn.; Mahmutlu *Akseki, Karadere *Gündoğmuş, –Ant.)

[**bedavra -2**]: (Devri *Bucak –Brd.; Muzvadı *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**bedevle**]: (Kızılkaya *Bucak –Brd.)

[**bıdavra**]: (*Ermenek –Kn.)

bedevre avı Yamaçlardan keklik uçurarak yapılan av. (–Ant.)

bedihava [→ **bedafa**]

bedil [→ **badal** (I)]

bedire, bédire [**bedre** (I), **bedro**] Su kovası, bakraç. (–Ezm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Bulanık –Mş.)

[**bedre** (I)]: (Göcek, Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; *Ahlat –Bt.; –Ank.)

[**bedro**]: (*Kelkit –Gm.; *Erciş –Vn.; –Bt.)

bedirek (I) [→ **bedirik -1**]

bedirik (II) Pis, kirli. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

bedirek çubuğu Temizlenmiş pamuk liflerini uzatarak, eğirme işini kolaylaştıran 50 cm. uzunluğundaki çubuk. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bediren Çitlembik ağacının çiçeği. (Güllü *Buldan –Dz.)

bedirenk Güzel olmayan renk, kötü, fena renk. (Taşburun, *Iğdır–Kr.)

bedirik [**bedirek** (I), **bedrek** (I), **bedrik -1, bedrük** (I), **bedürük** (I), **bodrük, bödüruk, bödürük**] **1.** Taranmış, temizlenmiş ve eğrilmeye hazır hale getirilmiş yün veya pa-

muk yumağı, topağı. (Ulubey –Uş.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Yukarıboğaz *Tavas, Babadağ ve köyleri *Sarayköy –Dz.; Minnetler *İvrindi –Ba.; *Mudurnu ve köyleri –Bo.; –Çr.; –El.; Aşudu *Darende, –Ml.; –Mr.; –Sv.; Köşker *Kaman –Krş.; Kürkçüler *Kadirli –Ada.)

[bedirek (I)]: (Kızılköy *Dinar –Af.; İğdir *Çivril, Ekse, *Çal –Dz.; Yenice *Emet –Kü.)

[bedrek (I)]: (Alâeddin *Acıpayam –Dz.; *Tire –İz.; –Kü.; –Ist.; Ula –Mğ.)

[bedrik -1]: (*Sarayköy köyleri, *Çal –Dz.; *Çeşme –İz.; Uncuboz –Mn.; –Ba.; Kocaköy *Ayvacık, *Lapseki –Çkl.; Karacaağaç, –Bo.; –Çr.; –Ml.; –Mr.; Subaşı *Nallıhan –Ank.; Zile *Develi –Ky.; *Kozan –Ada.)

[bedrük (I)]: (–Ml.)

[bedürük (I)]: (*Merzifon –Ama. köyleri)

[bodrük]: (*İnebolu –Ks.; Kuzyaka *Safranbolu –Zn.; Salarha –Rz.)

[bödüruk]: (–Ks.)

[bödürük]: (–Çr.; Peşman *Daday, –Ks.; *Safranbolu –Zn.)

2. Taranmış pamuğun içine ince çubuk koyarak elde edilen fitil. (–Gaz.)

bedirislemek (I) Dokuma tezgâhında kopan bir ipliği ucuca bağlamak. (–Gaz.)

bedirislemek (II) Bir iş için fazla rahatsız eden bir kimseyi başka birisine havale etmek. (–Gaz.)

bediyat Âdet: *Bediyat eden ölmüş de, bediyat ölmemiş.* (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

bediz [bedizci] **1.** Heykel. (Dallıca *Nazilli –Ay.) **2.** Heykeltraş. (–Ed.)

[bedizci]: (–İz.)

bedizci [→ **bediz -2**]

bedlek [bedlenk, börtlek (II)] Korkak, ödlek. (Tekke –Dz.; –Ama. köyleri; –Ezm.; *Karaisalı –Ada.; –İç. köyleri)

[bedlenk]: (Mesudiye –Gr.)

[börtlek (II)]: (–Kü.)

bedlemek **1.** Kızmak, öfkelenmek, huylanmak. (–Gm. ilçe ve köyleri) **2.** Ayıplamak. (–Ezm.)

bedlenk [→ **bedlek**]

bedninden Başlangıcından, başından, ilkin. (Çerçin –Brd.)

bednus [→ **badnus**]

bedofa [→ **bedafa**]

bedre (I) [→ **bedire**]

bedre (II) Göz bebeğinde görülen, perdeye benzer leke. (*Bor, –Nğ.)

bedrek (I) [→ **bedirik -1**]

bedrek (II) Kumaşın frapan açık renkleri. (*Bor –Nğ.)

bedreli Lekeli, perdeli (göz için kullanılır). (*Bor –Nğ.)

bedren Sakız ağacının meyvesi. (*Sarayköy köyleri –Dz.)

bedrik **1.** [→ **bedirik -1**] **2.** Yün örerken kullanılan alet. (Konakpınar –Ba.)

bedriz, betriz Namaz kılmayan, abdestsiz, ahlâksız. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

bédro, bedro [→ **bedire**]

bedrük (I) [→ **bedirik -1**]

bedrük (II) Sıra, saygı gözetmeyen, münasebetsiz (kimse.) (Harput –El.)

bedrüs Ağaca vurulan aşı çubuğu. (Harput –El.)

beduhadan Birdenbire, ansızın. (–Çr.)

beduk Çam ağacı sakızı. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

beduva [→ **beydeva**]

bedürük (I) [→ **bedirik -1**]

bedürük (II) Temiz, pak, beyaz. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.; –Sv.)

bedürük çöpü Taranmış yünü yumak yaparken kullanılan ince değnek. (*Merzifon –Ama.)

bedva [→ **beydeva**]

beeh Demin, az önce. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

beenesiz Üstü başı düzgün olmayan, kılıksız. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

beerdi [→ **berdi** (I) **-1**]

beez [→ **bayaz** (I)]

beg (I) Beş taş oyununda dokunulmaması gereken taş. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

beg (II) Gülle oyununda en arkada oturan ve ilk oynayacak olan oyuncu. (Kerkük)

beg (III) [→ **bey** (V)]

begardı Gülle oyununda begden sonra, ikinci olarak oynayan oyuncu. (Kerkük)

begavz Ağzı sıkı, sır tutan, ağzı pek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bege [→ **baga** (II)]

begecin Domuz yavrusu. (Kadıçiftliği *Taşköprü –Ks.)

begetmek [→ **beketmek** (I)]

begi (I) [→ **begir**]

begi (II) Baba, amca. (–Kr.)

begilemek Bilmezlikten gelmek, bilmiyor görünmek. (*Çeşme –İz.)

begir, bēgir [**begi** (I), **beğir**] At, kısrak. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Manastır, Yugoslavya) [**begi** (I)]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.) [**beğir**]: (*Acıpayam –Dz. çevresi)

begirden Madende yanmış kayayı ezmek ve kireç haline getirmek için kullanılan büyük uzun taş veya evde rutubeti önlemek için, dam üstünde el ile çevrilen küçük taş. (Kerkük)

begirmek [→ **beğirmek**]

begiş Kürek. (*Hekimhan –Ml.)

begün Bugün. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

beğ (I) [→ **benk** (I) **-1**]

beğ (II) [→ **bey** (V)]

beğanak [→ **boğanak -1**]

beğce Bu gece. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

beğermek 1. [→ **beğirmek**] 2. Bağırmak. (–Sv.)

beğillemeh [→ **belinlemek** (I)]

beğillemek [→ **belinlemek** (I)]

beğir [→ **begir**]

beğirlemek [→ **belinlemek** (I)]

beğirmek [**bēarmek, begirmek, beğermek -1, beğurmek, beñirmek, bērmek** (II), **bogürmek -1, boğormek, bögirmek, bögürmek, böğlemek, böğrümek, börüldemeğ, börüldemek, büğürmek, bürmek** (III) **-1**] Hayvan bağırmak, melemek, acı acı ses çıkarmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Buldan köyleri –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Savaştepe köyleri, *Susurluk, Minnetler

*İvrindi –Ba.; Yahşeli, *Bayramiç –Çkl.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Kargı, –Ks.; Saray –Çkr.; –Çr.; Süle, –Gm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; Kurucaova *Akçadağ –Ml.; Kilis –Gaz.; *Göksun ve köyleri, –Mr.; –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn.; *Mut köyleri, *Anamur –İç.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[bēarmek]: (*Şereflikoçhisar köyleri –Ank.)

[begirmek]: (*Eğridir –Isp.; Kargı –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Ermenek, Botsa –Kn.; –Ada.; –İç.; Kerkük)

[beğermek -1]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Afşar ve Türkmen Aşiretleri, *Pınarbaşı, Akçakaya, –Ky.; –Nğ.; –Ada.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

[beğurmek]: (*Maçka ve köyleri –Tr.)

[beñirmek]: (Eğridere *Kuyucak –Ay.)

[bērmek (II)]: (İncirköy *Fethiye –Mğ.)

[bogürmek -1]: (–Ezm.)

[boğormek]: (–Nş.)

[bögirmek : (–Mr.; –Ky.)

[bögürmek]: (*Keçiborlu –Isp.; *Edremit –Ba.;–Sm.; Kozan *Geyve –Kc.; *Arapkir –Ml.; *Ermenek –Kn.; *Akseki –Ant.)

[böğlemek]: (*Edremit –Ba.)

[böğrümek]: (Bulgaristan Göçmenleri)

[börüldemeğ]: (Kerkük)

[börüldemek]: (–Vn.)

[büğürmek]: (*Taşköprü –Ks.)

[bürmek (III) -1]: (Ulubey –Dz.)

beğlik (I) **1.** Askerlere verilen küçük kilim. (–Ama. ve çevresi) **2.** Herkesin kullandığı, basma kalıp, beylik. (–Ama. ve çevresi; *Bor –Nğ.) **3.** Devlete ait olan, beylik. (*Bor –Nğ.) **4.** Köyün zenginlerine, ileri gelenlerine ait olan: *Beğlik ambar.* (–Ama. ve çevresi)

beğlik (II) Bedava. (*Bor –Nğ.)

beğlik (III) [→ **be'lik** (I) **-1**]

beğ olmak [→ **bayram beyi olmak**]

bēğre Hiç bir yer: *Ben dediğini bēğrede göremedim.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

beğrim ay Ekim ayı. (*Ünye –Or.)

beğurmek [→ **beğirmek**]

beh (I) [**bek parası, bey** (I), **bey parası**] Bir şey satın alınırken veya yaptırılırken, önceden verilen bir miktar para, pey. (*Taşköprü –Ks.; –Ar. ilçe ve köyleri; Kesme *Divriği –Sv.; –Yz. köyleri)

[bek parası]: (Gülümpaşalı *Silifke –İç.)

[bey (I)]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

[bey parası]: (Çamköy *Gölhisar –Brd.; *Bor –Nğ.)

beh (II) **1.** [→ **ba, bā** (I) **-1**] **2.** Korkutma ünlemi. (*Afşin, –Mr.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.) **3.** Köpekleri çağırma ünlemi. (Kızık *Artova –To.)

beh (III) Her halde, ne olursa olsun, ne yapıp yapıp: *Ben buradan gideceğim beh.* (Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Simav –Kü.)

beh (IV) Evlenirken veya nişanlanmadan önce oğlan ve kız taraflarının birbirlerine yolladıkları hediyeler. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

behdem [behtem] Kabiliyet, elinden iş gelme, beceriklilik. (*Bor –Nğ.)

[**behtem**]: (*Bor –Nğ.)

behdemsiz [**behtemsiz**] Beceriksiz, eli işe yakışmaz, kabiliyetsiz. (*Bor –Nğ.)

[**behtemsiz**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

beheli Evet. (*Pasinler –Ezm.)

beheme Ahmak, aptal. (–Ml.)

beher Bina yapımında kullanılan en büyük ağaç. (Güdül *Ayaş –Ank.)

beh etmek Korkutmak için beh kelimesini hızlı söylemek. (Düzköy *Keşap –Gr.)

behi (I) Satıcı, tekel malı satan. (Arıstıl *Afşin –Mr.)

behi (II) **1.** Korkak. (Haruniye *Bahçe –Ada.) **2.** İnsanların arasına pek karışmayan, yabanî. (*Pazarcık –Mr.)

behikmek [→ **belinlemek** (I)]

behir [→ **behr**]

behiş (I) Öbür dünya, ahret. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

behiş (II) [→ **beniş**]

behlek Baygın, süzgün (göz hakkında). (*Kilis –Gaz.)

behlemek [**beyhlemek**] Beklemek. (Ekse *Çal –Dz.)

[**beyhlemek**]: (–Vn.)

behmez [→ **bekmez**]

beḫmez toprağı [→ **bekmez toprağı**

behmez torpağı [→ **bekmez toprağı**]

behni, béhni [**bahana** (II), **bahna -1**] Ahırda tahta veya taştan yapılmış oluk şeklinde hayvan yemliği. (*Tosya –Ks.; *Ilgaz –Çr.; Ömerli, *Çarşamba, *Vezirköprü, –Sm.; *Merzifon –Ama. ve köyleri; *Niksar ve köyleri –To.; Zile *Mesudiye –Or. ve köyleri; *Şebinkarahisar –Gr.)

[**bahana** (II)]: (*Ereğli –Kn.)

[**bahna -1**]: (*Eğridir köyleri –Isp.; Aşağıdane *Safranbolu –Zn.; Ayrancı köyleri *Ereğli –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.)

behr [**behir**] Nizam, âdet, görenek: *O devrin behrinde bunlar ayıp sayılırdı.* (Bakır *Kırkağaç, *Alaşehir –Mn.; –Kü.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; Sarıköy, *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; *Afşin –Mr.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; Uğurlu ve çevresi, *Ermenek –Kn.)

[**behir**]: (–Çr.)

behre (I) Dokuma işçilik ücreti, ücret. (*Gelendost, *Şarkikaraağaç –Isp.; *Merzifon –Ama.)

behre (II) Gösterişli tavır, çalım, marifet: *Bize behresini gösteriyor.* (*Kilis –Gaz.)

behri, beḫri (I) Yaban ördeği. (*Kargı –Ks.; –Hat.; Keşenuz *Ayaş –Ank.)

behri (II) Baca. (–Bt.)

behriman olmak Zengin olmak (alay olarak kullanılır). (*Kilis –Gaz.)

beh sürmek Herhangi bir şeyin fiyatını biçmek, değerini söylemek. (Çamlıbel *Artova –To.)

beḫtek Her şeye burnunu sokan, her işe karışan. (–Hat.)

behtem [→ **behdem**]

behtemsiz [→ **behdemsiz**]

behtenis [→ **baḫteniz**]

beḫteniz [→ **baḫteniz**]

beḫtibeḫti [→ **bahtabakan -1**]

behtil Rezil, alçak, aşağılık kimse. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

behtillemek Berbat etmek, bozmak: *Entarimi behtilledi.* (–Hat.)

béh vermek [bey koymak, beylemek] Bir şeyi satın alırken önceden bir miktar para vermek. (–Kr. köyleri) **[bey koymak]** : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[beylemek] : (*Bor –Nğ.)

bejdirme [→ bazlama]

bek (I) **[beki** (I), **berk** (I)] Sert, katı, sağlam, kuvvetli : *Bugün çift olmaz, toprak çok bek.* (Yassıviran, *Senirkent –Isp.; Eziler *Buldan, Balkan köyleri *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; *Karacasu –Ay.; Kargı, –Ks.; –Çr.; –Sn.; Çakıralan *Havza, –Sm.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; Kızılca *Artova, *Taşova, *Zile –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Sasu *Bulancak, Düzköy *Keşap, *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; Palena *Maçka –Tr.; Karahamza *Sarıkamış –Kr.; *Refahiye çevresi –Ezc.; –Mr.; Vazıldan *Divriği, *Gemerek, *Şarkışla, Hacılyas, *Koyulhisar, Karaözü, –Sv.; İncirli –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Tavlusun, –Ky.; Belenivat *Akseki –Ant.)

[beki (I)] : (Babadağ ve çevresi *Sarayköy –Dz.)

[berk (I)] : (–Ay.; *Bergama –İz.; Bozan, Tokat –Es.; Gökçeköy *Vakfıkebir –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Ölçek *Ardahan, Taşburun, *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr. ve köyleri; *Kilis, Haral, –Gaz.; *Göksun ve köyleri, *Afşin, Geben, *Andırın –Mr. ve çevresi; *Yayladağı köyleri, *Kırıkhan, Amik, Gâvurdağı –Hat.; *Kangal ve köyleri, *Gürün –Sv.; *Şereflikoçhisar köyleri –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; Kümbet, *Kadirli –Ada.; *Saray –Tk.)

bek (II) **[bek avı, bekçilik, beki** (VI)] **1.** Avcının saklanıp av hayvanı beklediği yer, pusu. (*Tire, *Torbalı, *Kuşadası –İz.; *Savaştepe köyleri –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Asarcık *Boyabat –Sn.; *Vezirköprü, –Sm.; *Milas –Mğ. çevresi) **2.** Pusuda bekleyerek yapılan av : *Bu gece tavşan bekine gideceğim.* (Minnetler –Ba.)

[bek avı] : (–Ant.; –Mğ.)

3. Beklenen iş. (–Zn.) **4.** Beklenen yer, pusu : *Suçlu bekte imiş, maktul oradan geçerken tabancayla vurmuş.* (*Taşköprü –Ks.; –Sn. köyleri; –Mğ. çevresi) **5.** Nöbet, bekleme, gözetme. (Minnetler –Ba.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Kilis, Musabeyli –Gaz.)

[beki (VI)] : (Çandır *Sütçüler –Isp.)

6. Gözcü, sürek avında bekleyen. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ant.; –Mğ. çevresi) **7.** Bekçi kulübesi. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

[bekçilik] : (–Nğ.)

8. Avcı kulübesi. (*Savaştepe köyleri –Ba.; *Boyabat –Sn.; *Kilis –Gaz.) **9.** Bekçilik ücreti. (*Karaisalı –Ada.)

bek (III) **[berk** (II) **-1]** Hızlı olarak, çabuk : *Kitabı bek oku.* (Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Zile –To.; *Mesudiye köyleri –Or.; Hasanoğlan –Ank.)

[berk (II) **-1]** : (–Ay.; *Kilis, Haral –Gaz.; *Afşin –Mr. ve çevresi; *Yayladağı köyleri –Hat.; –Ada.)

bek (IV) Fazla, çok, pek. (Akalan *Acıpayam –Dz.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; *Zile –To.; *Afşin –Mr.)

bek (V) **1.** Yaban taflanları ve orman gülleri ile kaplı toprak. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.) **2.** Tarla sınırı. (İskele, Osmanca *Bigadiç –Ba.)

bekār 1. Çiftlik işlerinde çalışan işçi, rençber. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs. ve köyleri; Kızılcaören, –Kü.; Borçak *Söğüt –Bil.; –Es ve köyleri; Tepe *Seben –Bo.) **2.** Uşak, hizmetçi. (Kızılcaören –Kü.; Alpagut *Söğüt –Bil.; Bozan, Tokat –Es.; –Kc.; –Ada.) **3.** Para ile tutulmuş özel sığırtmaç. (Gazelyakup *Tavşanlı –Kü.) **4.** İşsiz, boş : *Ali bekār bekār gezip duruyor.* (*Varto –Mş.)

bēkāra, bekāra [**békāro**] İşe yaramaz, değersiz, önemsiz, verimsiz. (*Iğdır ve köyleri, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**békāro**] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)

bekār biti Bir örgü çeşidi. (Sarıidris *Eğridir –Isp.)

bekār hamamı Bekârların yıkanması için eskiden, hayır sahipleri tarafından yaptırılmış olan soğuk su hamamı. (*Bor –Nğ.)

békāro [→ **bēkāra**]

bek avı [→ **bek** (II) **-2**]

bekbazar Pazarlıkta ayağını direyen kimse : *Bu adam çok bekbazardır.* (*Gürün –Sv.)

bekçilik [→ **bek** (II) **-7**]

bekdayı Çok güzel. (*Nazilli –Ay.)

beke Bank, oturulacak sıra. (Çıtak *Çivril –Dz.)

bekeden Kalın yufka şeklinde hamurdan pişirilen yemek, köfter. (*Şabanözü –Çkr.)

bekelitmek Çabuk getirmek. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bekelmek Çoğalmak, kuvvetlenmek, sağlamlaşmak. (*Düzce –Bo.)

bekemek [→ **beketmek** (I)]

bekenti Set. (Sasallı *Menemen –İz.)

beker Bekâr. (Aslanköy –İç.)

bekere (I) **1.** [→ **bakara**] **2.** Kuyu makarası. (*Kilis –Gaz.) **3.** İplik eğiren çıkrık iğlerine geçirilmiş olup, iğin süratle döndürülmesini temin eden, boynuzdan yapılmış dişli makara. (–Gaz.; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Ürgüp –Ky.; –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; –İç. ve köyleri)

bekere (II) Koza yapmayan ipek böceği. (*Göksun ve köyleri –Mr.; *Ermenek –Kn.; –İç. köyleri)

bekere (III) Bekâr kız. (*Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri –Hat.)

bekeşmeg [→ **berkimek** (II)]

bekeşmek [→ **bekişmek -1**]

bekeştirmek [→ **bekiştirmek**]

beket Hudut. (Deliorman, Bulgaristan)

beketmek (I) [**begetmek, bekemek, bekitmek** (II) **-1, berketmek** (I), **berkitmek** (II) **-1**] Kapatmak, tıkamak, örtmek. (Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme –Uş.; Yassıviran *Senirkent, Senir –Isp. ve çevresi; Gençali *Yeşilova, *Bucak köyleri, *Tefenni –Brd. ve köyleri; *Acıpayam köyleri –Dz.; Çukurköy *Dikili –İz.; *Demirci, *Emet –Kü.; Günyarık *Bozüyük –Bil.; –Es.; *Safranbolu –Zn.; Aşağıkayı *Tosya, Kargı –Ks.; Topu, Saray

*Şabanözü, Yapraklı *Ilgaz, Saray –Çkr.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; Demirtaş *Kalecik, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Afşar *Hadım, *Ermenek ve köyleri, *Ereğli, *Akşehir, *Cihanbeyli, –Kn. ve çevresi; –İç.; *Bodrum, *Milas –Mğ.)

[**begetmek**]: (Erenköy *Kadıköy –Ist.)

[**bekemek**]: (Hisarardı, *Yalvaç –Isp.; İnhisar, Dudaş *Söğüt –Bil.; –Es. ve köyleri; –Çkr. ve ilçeleri; *Safranbolu –Zn.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Ermenek ve köyleri, –Kn; *Mut köyleri –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[**bekitmek** (II) **-1**]:(*Tavşanlı –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Akyazı çevresi –Kc.; *Üsküdar –Ist.; Adatepe *Devrek –Zn.; Karabüzey *Araç, *Tosya, *Kargı –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba –Sn.; –Ama. ve çevresi; Kızılca *Artova –To.; Köşker *Kaman –Krş.; Çukurbağ, *Ermenek, Ayaslar *Ilgın, Zıvarık, –Kn.; *Mut köyleri –İç.; Yerkesik –Mğ.)

[**berketmek** (I)]: (*Sarayköy –Dz.)

[**berkitmek** (II) - **1**]: (Karaburun –İz.; *Şereflikoçhisar köyleri –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.; *Bor –Nğ.; *Tarsus –İç.)

beketmek (II) [→ **bekiştirmek -1**]

beketmek (III) Hapsetmek. (Türkşerefli *Haymana –Ank.)

beketmek (IV) [→ **bekitmek** (IV)]

beketmek (V) Akar suyu kesmek. (–Af.; –Brd.; –Kü.; *Safranbolu, –Zn.; –Kn.)

bekgütaş [→ **bengutaş**]

beki (I) [→ **bek** (I)]

beki (II) [**bekit** (II), **bekli**] **1.** Peki, hay hay, olur. (*Afşin –Mr.) **2.** Belki. (Anaraş *Sürmene –Tr.; –Rz. ve çevresi; Sincan *Divriği –Sv.)

[**bekit** (II)]: (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ereğli –Kn.)

[**bekli**]: (*Yusufeli –Ar.)

beki (III) **1.** Gediklere kapatılan şey, bir çeşit kapak. (Görmel *Ermenek –Kn.) **2.** Bahçe ve tarlaların etrafına yapılan çit.(*Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.; *Bodrum –Mğ.)

beki (IV) Bahçe ve tarlalar arasındaki, ağaçlı ince yol. (*Bodrum –Mğ.)

beki (V) Paçavra. (*Çal –Dz.)

beki (VI) [→ **bek** (II) **-5**]

bekimek 1. [→ **bekişmek -1**] **2.** [→ **berkimek** (II)]

bekinmek (I) Tıkanmak, sıkışmak: *Gaz ocağının deliği bekinmiş ,açılmıyor.* (–Ks.)

bekinmek (II) **1.** İnat etmek, direnmek. (–Çr.; –Ama. ve çevresi; *Kangal ve köyleri –Sv.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; Kerkük) **2.** Çekinmek. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

bekinmek (III) İyice yerleşmek. (Ziyere –Ama.)

bekiroğlu İri uzun taneli, sarı renkte bir çeşit üzüm. (–To. köyleri)

bekişgin [**bekişik**] Sağlamlaştırılmış, dayanıklı, katı. (*Senirkent –Isp.)

[**bekişik**]: (–Kn.)

bekişik [→ **bekişgin**]

bekişmek [**bekeşmek, bekimek -1, berkilmek** (I), **berkimek** (I), **berkişmek, berkleşmek**] **1.** Pekişmek, sertleşmek, katılaşmak, sıkışmak. (*Eşme köyleri –Uş.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Brd.; Ekse, Bekilli, *Çal –Dz.; –Çr.; –Ama. ve

çevresi; Kızılca *Artova, *Zile –To.; –Or. ve köyleri; –Tr. ve çevresi; –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.)

[**bekeşmek**]: (Düzköy *Keşap –Gr.)

[**bekimek -1**]: (–Sv.)

[**berkilmek** (I)]: (–Sn.; Şıhlı *Develi –Ky.)

[**berkimek** (I)]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Ama. ve çevresi; –Kr. köyleri; –Gaz.; *Göksun ve köyleri, –Mr.; –Hat. köyleri)

[**berkişmek**]: (–Gaz.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**berkleşmek**]: (–Kr. köyleri *Bor –Nğ.)

2. [→ **berkimek** (II)]

bekiştirmek [**bekeştirmek, beketmek** (II), **bekitmek** (I) **-1**, **berketmek** (II), **berkiḫmeg, berkiştirmek** (I) **-1, berkitmek** (I) **-1, borkiştirmek**] Sağlamlaştırmak, pekiştirmek, sıkıştırmak, sertleştirmek, katılaştırmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Babadağ ve köyleri *Sarayköy, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Yukarıseyit *Çal –Dz.; –Mn.; –Kü.; Yeniköy –Ist.; Kargı –Ks.; –Çr.; –Sm.; –Ama. ve çevresi; Kızılca *Artova, *Zile –To.; –Or. ve köyleri; Palana *Maçka –Tr.; Süle –Gm.; –Mr.; –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, –Ky.; –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek, –Kn.; Aslanköy –İç.; Yerkesik –Mğ.)

[**bekeştirmek**]: (Düzköy *Keşap –Gr.; Hasanoğlan –Ank.)

[**beketmek** (II)]: (–Es.; Düzköy *Keşap –Gr.)

[**bekitmek** (I) **-1**] (*Düzce –Bo.; *Üsküdar –Ist.; *Tosya, Kargı, *İnebolu, –Ks.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; Ziyere –Ama. ve çevresi; Kızılca *Artova –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

[**berketmek** (II)]: (*Gerede –Bo.)

[**berkiḫmeg**]: (–Brd.)

[**berkiştirmek** (I) **-1**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr. köyleri; –Gaz.; *Göksun ve köyleri –Mr.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**berkitmek** (I) **-1**]: (–Kü.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Ünye –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun, *Iğdır –Kr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip, –Gaz.; Taşoluk *Göksun, *Afşin, *Elbistan –Mr. çevresi; Savrun *Divriği –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Kozan *Kadirli, –Ada.)

[**borkiştirmek**]: (Gökçeyaka *Vakfıkebir –Tr.)

bekit (I) Evkaf. (–Ks.)

bekit (II) [→ **beki** (II) **-2**]

bekitmek (I) **1.** [→ **bekiştirmek**] **2.** [→ **berkitmek** (I) **-2**]

bekitmek (II) **1.** [→ **beketmek** (I)] **2.** Kuşatmak, çevirmek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bekitmek (III) Bir yere gözcü dikmek, nöbetçi koymak : *Bekçileri etrafa bekitmişler, yine bir şey var.* (–Çr.; –Sv.)

bekitmek (IV) [**beketmek** (IV), **berkitmek** (IV), **beskitmek**] Vurmak. (*İnebolu –Ks.; –Ama. ve çevresi; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Hacıhamzalı *Tarsus, *Mut köyleri –İç. köyleri)

[**beketmek** (IV)]: (Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)
[**berkitmek** (IV)]: (*Göksun ve köyleri –Mr.)
[**beskitmek**]: (*Ermenek –Kn.)
bekkadın Çok iyi, iyi. (Güney ve çevresi *Yeşilova –Brd.)
bekké Kurbağa. (*Nazimiye –Tn.)
bekki Anahtar. (Kadıçiftliği –Ist.)
bekle [→ **bakla** (I)]
bekli [→ **beki** (II) **-2**]
beklik (I) Ocağa atılan ve uzun müddet yanan ana kütük. (Kavak –Sm.)
beklik (II) [→ **berklik** (I)]
beklik (III) [**berklik** (II)] Peklik, kabızlık. (–Sm.; *Zile –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; –Yz.)
[**berklik** (II)]: (Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; –Nğ.)
beklik (IV) Nişanda söz kesiminden sonra yapılan merasim. (–Gaz.)
beklik takma Söz kesme (evlenmede). (Türkmenaraplısı –Yz.)
beklim Sabır. (–Ar.)
bekman 1. Merdiven. (*Karasu –Sk.; Hendek *Ulus –Zn.) **2.** Kurutulmak üzere tütün asılan, enlileme uzatılmış sırıklar. (Hendek *Ulus –Zn.)
bekmez [**behmez, bepez, betmez**] Pekmez. (Sarıidris *Eğridir –Isp.; Eziler *Buldan –Dz.; Tavşancıl *Gebze, *Kandıra –Kc.; –Sm.; *Merzifon –Ama. köyleri; Çilehane *Reşadiye, *Zile –To.; Danışman *Fatsa, Kızköy *Akkuş –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Gm.; *Kilis –Gaz.; –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**behmez**]: (*Iğdır –Kr.)
[**bepez**]: (–Çr.)
[**betmez**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.)
bekmezcik Tarlalarda yetişen bir çeşit ot. (Ortaköy *Çal –Dz.)
bekmez ebesi Yoğurt ve yumurtanın karıştırılmasından elde edilen ve pekmezin ağartılmasında kullanılan bir yiyecek maddesi. (–Çr.)
bekmez kefi 1. Açık pekmez rengi, kulanın biraz koyusu (At için kullanılır, at donu). (*Eşme ve çevresi –Uş.; –Brd.; İğdir *Çivril, *Sarayköy köyleri –Dz.; Yenice *Emet –Kü.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama. ve çevresi; *Bor ve köyleri, –Nğ.; Hüyük *Beyşehir, Alibeyhüyüğü *Çumra, *Ermenek ve çevresi –Kn.; *Mut köyleri –İç.; Yerkesik –Mğ.) **2.** Pekmez rengi, pekmez köpüğü rengi. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; *Bor –Nğ.) **3.** Pekmez kaynatılırken üzerinde biriken köpük. (*Yusufeli ve köyleri –Ar.; –Gaz.; *Bor ve köyleri –Nğ.)
bekmez toprağı [**beḫmez toprağı, behmez toprağı**] Pekmez yaparken üzüm şırasını kestirmek için kullanılan, beyaz, kireçli bir çeşit toprak, beyaz taş. (Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor ve köyleri –Nğ.)
[**beḫmez toprağı**]: (–Brd.)
[**behmez torpağı**]: (*Erciş –Vn.)
bekmi Peki. (–Çr.)
bek olmak Hasta ağırlaşmak. (*Karahallı –Uş.)
bek parası [→ **beh** (I)]
bektaş Akran, eş. (Bornova –İz.)
bektaşlık Eş olma hali, eşitlik. (*Lapseki –Çkl.)
bektenis [→ **baḫteniz**]
bel (I) [**belik** (III), **bellek** (I) **-1, belli** (I), **bellig, bellik** (I) **-1, bellilik** (I),

bilgilik] İşaret, nişan : *Bizim kuzulara bel ettim.* (Bademli *Dinar –Af.; Bozan, Tokat– Es.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; –Sv. ve çevresi; Çayırlı *Haymana –Ank.; Köşker *Kaman –Krş.; Afşar aşireti köyleri, *Pınarbaşı köyleri, Akkışla *Bünyan, Erkilet –Ky.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; –Ada.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; *Fethiye köyleri –Mğ.; –Ed.)

[belik (III)] : (–Mr. ve çevresi)

[bellek (I) **-1]** : (Dişli *Bolvadin –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Tefenni –Brd.; –Ba. ve çevresi; –Ky. ve köyleri)

[belli (I)] : (Kozağaç *Şiran –Gm.; *Mut köyleri –İç.)

[bellig] : (–Brd.)

[bellik (I) **-1]**: (*Eşme köyleri –Uş.; Yassıviran *Senirkent, *Yalvaç, Ali, –Isp.; Devri, Ürkütlü *Bucak, *Tefenni, Kozluca, Çebiş, –Brd.; *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; –El.; Aşudu *Darende, –Ml.; *Afşin –Mr. ve çevresi; –Hat. ve köyleri; *Gürün, –Sv.; *Karaman –Kn.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; Taşucu *Silifke –İç.; Karadere *Gündoğmuş, Bağyaka, *Finike, *Elmalı –Ant.; *Bodrum, Kıran –Mğ.)

[bellilik (I)] : (İğdir *Çivril, Yukarıkaraçay, Mevlütler *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, Tekkeköy –Dz.; Eymir, Sürez, *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; *Kınık –İz.; Zevker *Refahiye –Ezc.; Akçadağ –Ml.; –Gaz.; Karaözü *Gemerek, –Sv.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Tarsus –İç.; Yerkesik, –Mğ.)

[bilgilik] : (*Bergama –İz.)

bel (II) **1.** Meni, sperma. (Yassıviran *Senirkent, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Bereketli *Tavas, *Sarayköy köyleri –Dz.; –Mn.; Bozan, Tokat –Es.; *Taşköprü, –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Sm.; *Zile, *Artova –To.; Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun, *Iğdır –Kr.; –Bt.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; *Gürün –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Afşar aşireti köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor, –Nğ.; Hacıhamzalı *Tarsus, *Mut köyleri, Civanyaylağı –İç.; *Korkuteli ve köyleri, *Elmalı ve köyleri, *Kaş ve köyleri –Ant.; *Fethiye ve köyleri, *Milas –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Omurga. (Taşburun, *Iğdır –Kr.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bel (III) **1.** [→ **belen** (I) **-1**] **2.** [→ **belen** (I) **-2**] **3.** Dağ silsilesi, sıradağ. (–Mn.; *Bozkır –Kn.) **4.** [→ **belen** (I) **-4**]

bel (IV) Tarlanın ortası : *Bizim tarlanın beli çukurdur.* (–Ks.)

bel (V) Suların ayırım yeri. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

bel (VI) Seviye : *İki köyde bir belde.* (Kazmasökü –Sn.)

bel (VII) [**belek** (VI)] Davar sağılan yer. (Arpaköy –Or.; Tepe –Gr.)

[belek (VI)] : (Sasu *Bulancak –Gr.)

bel (VIII) Çelik oyununun bir bölümü. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

bel (IX) Ateş küreği. (*Ermenek –Kn.)

bel (X) [→ **belgi** (II)]

bel (XI) Çocuğun anne karnında boğulmasına sebep olan bir hastalık. (–Ist.)

belā Hertarafı beyaz olan koyun. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

belābuki [belebuki] Halbuki. (–Ezc.) **[belebuki]:** (–Gm.)

beladan [→biladan, bilādan]

bel ağacı 1. Keten liflerini dolayarak ip, sicim veya halat haline getirmeye yarayan araç. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **2.** Ağır yük konulduğu zaman, eğrilmeye engel olmak için arabanın altına ve ortasına konulan ağaç. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.) **3.** Bel yapmak için kullanılan bir çeşit ağaç. (Düzköy *Keşap –Gr.) **4.** At ve eşeğe palanla odun yüklerken ip takmak için, palanın ortasına geçirilen sopa. (–İç. köyleri)

belāğeyru Lüzumsuz, faydasız, boşuboşuna. (*Kilis –Gaz.)

belak [→ belek (I) -1]

belalan [→ belen (I) -1]

bel altı Uçurumların, yarların ve bazı dağların altında görülen oyuk, barınak yer. (–Gaz. ve çevresi)

bel aluğu Kadınların yük taşırken bellerine sardıkları kalın bez parçası. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

belan, belañ, belāñ 1. [→ belen (I) -1] 2. [→ belen (I) -4] 3. İki tepe arasındaki alçak kısım, belen. (Masar *Gazipaşa –Ant.) **4.** Tarla, sert topraklı yer. (İncekum *Silifke –İç.)

belanarı, belāñarı [→ berenarı]

belbā Çocuğun beşikten düşmemesi için, bağlanan iki tarafı ipli kemer. (–Es.)

belbağ [→ belbağı]

belbağa Çocuğu sırtta taşırken, arkaya bağlamak için kullanılan yünden dokunmuş 4 - 5 cm. eninde kuşak. (Denizli *Vakfıkebir –Tr.)

belbağı (I) [belbağ, belcek (II) -1, bélli̇k (IV), beltik] 1. Kuşak, kemer, uçkur. (*Gelendost, *Şarkikaraağaç –Isp.; Gençali, *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri, Tekke, –Dz.; Alanlı –Ay.; –Sn.; *Çarşamba, *Ladik, –Sm.; *Zile –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Maçka köyleri –Tr.; Süle, –Gm.; Kaptanpaşa ve çevresi *Çayeli, Salarha ve çevresi –Rz.; Erkinis, Uşhum, *Yusufeli –Ar.; –Kr.; *Kemaliye, *Refahiye, –Ezc. ve köyleri; –Vn. ve köyleri; Harput –El.; –Ur.; –Mr. ve çevresi; *Gürün –Sv.; *Ayaş –Ank.)

[belbağ]: (–Sm.)

[belcek (II) -1]: (Uluşiran *Şiran –Gm.; Emirilyas *Afşin –Mr.)

[bélli̇k (IV)]: (*Göle, *Ardahan –Kr.)

[beltik]: (–Bt.)

2. Donun uçkur yeri. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **3.** Bebeği belinden beşiğe, salıncağa bağlamaya yarayan bezden bağ. (Bozan –Es.) **4.** İplikten veya ipten örülen ve renkli, nakışlı olabilen ip. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.) **5.** Arabanın ortasına sarılan uzun zincir. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

belbağı (II) Dayanak, güvence, manevî destek : *Evin reisi olsa, belbağı olurdu.* (*Sarayköy köyleri –Dz.)

bélbağlıyan Beyaz renkli bir çeşit üzüm. (–Ml.)

belbaki, belbāki Koyu pekmez. (*Karaman, *Ermenek, –Kn.; –İç.)

belbalī Şekli bele benzeyen bir balık. (Çetrevilli *Silifke –İç.)

bel basmak [→ **bel etmek**]

belbel [→ **bestil -1**]

bel bel etmek [→ **bel etmek**]

belbemek Ayakkabı pençesi. (–Ank.)

belben [→ **bestil -1**]

belbent [**belbet**] Tahta veya demirden yapılmış pencere parmaklığı. (Halfeti *Birecik –Ur.; –Gaz.; –Mr.) [**belbet**]: (–Gaz.; –Mr.)

belber Berber. (Alâettin *Acıpayam –Dz.; –Sm.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Çilehane *Reşadiye –To.; Kuzköy *Akkuş –Or.; –Nğ.)

bel bereket Bolluk, bet bereket. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

belbet [→ **belbent**]

belcek (I) Sığırlarda görülen bir hastalık, karasığır hastalığı. (–Or.)

belcek (II) [**belçek -3, belden, beldenlik**] **1.** [→ **belbağı**] **2.** Eteklik. (Akçakaya, –Ky.) [**belden**]: (*Seferihisar –İz.) [**beldenlik**]: (Menlik *Akşehir –Kn.) **3.** Mintan, içlik, firenk gömleği. (Talas, –Ky.) [**belçek -3**]: (Serpiş *Turhal –To.)

bélci Bel ile yapılan işlerde çalışan işçi. (*Merzifon –Ama.)

belçe Kürek. (Kerkük Türkleri –Ant.)

belçek 1. Cenazeyi mezara koyarken, tabutun altından geçirilip üstte birleştirilen, kuşak gibi kaput bezi parçası. (–Çr.) **2.** Kısa kadın entarisi. (Serpin *Turhal –To.) **3.** [→ **belcek** (II) **-3**]

belçeki Semerin kaymaması için bağlanan ip veya kendir. (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

bel çıkmak [→ **bel vermek** (I) **-1**]

bel çivisi Arabanın orta kısmına sokulan demir çivi. (Örencik *Yeşilova –Brd.)

bel çubuğu Yapıda, binanın ortasına yatay olarak konulan ağaç. (Kurtdoğmuş *Kartal –Ist.)

beldanat [**beldenat, belganat, bendanat, beydanat, bildanat**] Arabaya buğday v.s. yüklemek ve harman savurmak için kullanılan üç, dört veya beş parmaklı, uzun saplı aygıt, yaba. (Nudra *Şarkikarağaç –Isp.; Feruz –Gr.; *Bor –Nğ.; Tömek –Kn.) [**beldenat**]: (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Yendiğin, Argıthanı *Ilgın, Taştaşı, *Bozkır, Zıvarık *Cihanbeyli, *Kadınhanı, Sille *Seydişehir –Kn.) [**belganat**]: (Nudra *Şarkikarağaç –Isp.) [**bendanat**]: (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.) [**beydanat**]: (*Yalvaç ve köyleri –Isp.; –Kn.) [**bildanat**]: (Alan, Alibeyhöyüğü *Çumra –Kn.)

belde, bélde (I) **1.** Eğirmek için hazırlanmış pamuk veya yün yumağı. (*Kemaliye –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.) **2.** Fitil, idare, lamba, mum fitili. (Kuşu *Hekimhan –Ml.; Karahisar *İncesu, *Develi, –Ky.; –Nş.; *Bor, –Nğ.; Durlas, İvriz, *Ereğli, Akçaşehir, *Karaman, Kayalı –Kn.)

belde (II) Saç örgüsünün her biri. (*Bor –Nğ.)

belde (III) Palanın ortasına dikilen kolan. (*Karaisalı –Ada.)

beldek Peltek. (Haçevera *Maçka –Tr.)

beldemiri Semerlere saman kakmak için kullanılan bir semerci aleti. (–Ks.)

beldemürü Toprağı sürmeye yarayan tarım aleti, bel. (Nefsiköseli, *Görele –Gr.)

belden [→ **belcek** (II) **-2**]

beldenat [→ **beldanat**]

belden inmek [**bélden yénmek**] Dölü olmak. (*Bor –Ng.)

[**bélden yénmek**]: (*Erciş –Vn.)

beldenlik [→ **belcek** (II) **-2**]

bélden yénmek [→ **belden inmek**]

bél depmek Bel ile çalışmak, bel bellemek. (*Merzifon –Ama.; –Gaz.)

belder çuvalı Bir çeşit süslü çuval. (Berit, Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

beldir Patlak gözlü. (*Bor –Ng.)

beldir belbir [→ **beldir beldir** (I) **-1**]

beldir beldir (I) [**beldir belbir**] **1.** Manasız, aptal aptal bakmayı anlatmak için bakmak fiili ile birlikte kullanılır: *Tanımadın mı, beldir beldir bakıyorsun?* (*Sivrihisar –Es.; *Ayvacık, *Gelibolu –Çkl.; *Kandıra –Kc.; –Sv.; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Ng.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; *Çorlu –Tk.)

[**beldir belbir**]: (Ürkütlü *Bucak –Brd.)

2. Canlı ve dikkatli bakışı anlatmak için bakmak fiili ile birlikte kullanılır (en çok çocuk için). (Yassıviran *Uluborlu –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Saray –Çkr.; –Ama. ve çevresi; Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **3.** Hafif hafif koşma, yürüme: *Beldir beldir koşuyor.* (Devri *Bucak –Brd.)

beldir beldir (II) Canlı, parlak (çocuk gözü için). (–Çr.)

beldirgöz Tavşan. (–Sv. köyleri)

beldiri bestek Yerli yersiz konuşmayı anlatmak için, konuşmak fiili ile birlikte kullanılır: *Ali çok beldiri bestek konuştu.* (Tozuağaç *Gölhisar –Brd.)

bele (I) Yüzü beyaz koyun. (Mahmutlar *Tire –İz.)

bele (II) **1.** İki kardeş çocukları, kuzen. (Çıtak *Menemen –İz.; Sancaklıboz –Mn.; *Cihanbeyli –Kn.) **2.** Teyze, hala. (Yerköy –Yz.; *Ereğli –Kn.)

bele (III) [→ **belek** (I) **-1**]

bele, béle (IV) [**beli**] Böyle. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; Kesirik –El.; –Hat.)

[**beli**]: (–Sv.)

bele (V) Belâ. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

belebuki [→ **belābuki**]

beleç (I) Beleş, karşılıksız, bedavadan ele geçen. (–Mn.; Mençek, Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

beleç (II) [→ **becen** (I)]

beleçe Bir çeşit beyaz üzüm. (Gerit –Mğ.)

beleg (I) [→ **belek** (I) **-1**]

beleg (II) Erkeğin kız tarafına verdiği düğün hediyesi. (–Brd.)

béle gitmek Bel işçiliğine, bel ile çalışmaya gitmek. (*Merzifon –Ama.)

beleğez Kambur. (Mençek *Ermenek –Kn.)

belek (I) [**belak, bele** (III), **beleg** (I), **belek çapıdı, belek çapindi, beleyh** (I), **bez belek, bölek** (III)] **1.** Kundak, çocuk bezi. (Kalankaya *Eşme, –Uş.; Örencik *Yeşilova –Brd.; *Buldan köyleri –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.;

Sarıbey *Turgutlu, *Akhisar –Mn.; Ortaköy *Gelibolu –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; İhsaniye *Geyve –Kc.; Bekirli *Silivri –Ist.; –Sn.; –Sm.; Kızılçakçak *Arpaçay, –Kr.; –Ezc. ve köyleri; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; Geben *Andırın, *Afşin –Mr.; Büyükçaylı, Küçükçaylı *Dörtyol, *Reyhanlı, Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; *Kangal köyleri –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; Çakırlar, Bise *Akşehir, *Ermenek, *Ereğli –Kn.; –Ada.; Sakun, *Silifke, Çapar *Tarsus, Civanyaylağı *Mut köyleri, *Anamur, –İç.; –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Kıbrıs)

[**belak**]: (İncekum *Silifke –İç.)

[**bele** (III)]: (–Kn. köyleri)

[**beleg** (I)]: (–Brd.;)

[**belek çapıdı**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Kayarçık *Saimbeyli –Ada.; *Mut köyleri, –İç. köyleri ve aşiretleri)

[**belek çapindi**]: (–İç.)

[**beleyh** (I)]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[**bez belek**] : (*Bor –Nğ.)

[**bölek** (III)] :(Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.)

2. Beşiğe konan çocuk yatağı. (*Bor –Nğ.) **3.** Bir çeşit çocuk beşiği. (Aşudu *Darende –Ml.; Dereköy *Develi –Ky.)

belek (II) [**beleyh** (II)] Alacalı, karışık renkli. (*Gelendost, *Şarkikaraağaç –Isp.; *Erçiş, –Vn.; –Bt.; Harput köyleri –El.)

[**beleyh** (II)]: (*Iğdır –Kr.)

belek (III) [**benek** (I) **-1, 2, 3; beneklik**] **1.** Hediye, armağan. (–Af.; –Isp.; –Dz.)

[**benek** (I) **-1**]: (Hisarcık –Ky.) **2.** Düğün hediyesi. (*Bolvadin –Af.; İğdir *Çivril, Bekilli *Çal, *Sarayköy köyleri, –Dz.)

[**benek** (I) **-2**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Yz.; *Bor –Nğ.)

[**beneklik**] : (Bahçeli *Bor –Nğ). **3.** Düğünde gelinin başına davetliler tarafından konulan yazma. (Dereçine *Bolvadin –Af.) **4.** Düğünde davet için yakın akrabalara yollanan kumaş. (Yenice *Eğridir –Isp.; Homa *Çivril –Dz.) **5.** Yeni bir ev yapıldığı zaman ev sahibi tarafından, ustalara hediye edilmek üzere evin çatısında bir sırığa bağlanan basma, kumaş parçası. (*Keçiborlu ve çevresi –Isp.)

[**benek** (I) **-3**]: (*Senirkent –Isp.) **6.** Pehlivanlara veya düğünde at yarışlarına katılan binicilere verilen hediye, bahşiş. (Atlıhisar –Af.; Senir –Isp.)

belek (IV) [→ **belik** (I) **-1**]

belek (V) **1.** Korku. (*Lapseki –Çkl.) **2.** Korkak. (Yerkesik *Develi –Ky.)

belek (VI) [→ **bel** (VII)]

belek (VII) Hedef : *Karşıya bir belek dik de ona nişan al.* (Sancaklıboz aşireti –Mn.)

belek (VIII) Üzerinden yol geçen tepe. (Karahisar *İncesu –Ky.; –Kn.)

belek çapıdı [→ **belek** (I) **-1**]

belek çapindi [→ **belek** (I) **-1**]

beleke Yarıyarıya çavdarla karışık buğday. (*Erciş –Vn.)

belekere [**belekim, beleyken, beleyki, beleykim -1, böleki -2**] Keşke (dilek ifade eden cümle başlarında kullanılır). (*Göksun ve köyleri –Mr.; Tapan *Feke –Ada.)

[belekim]: (–Ml.)
[beleyken]: (–Mr.)
[beleyki]: (*Bünyan –Ky.)
[beleykim -1]: (*Bünyan –Ky.; *Afşin –Mr.)
[böleki -2]: (*Yusufeli –Ar.)
belekim [→ **belekere**]
beleklemek (I) [→ **belemek** (I)]
beleklemek (II) [→ **belinlemek** (I)]
beleklü at Vücudunun bir çok yerlerinde beyaz benekler bulunan at. (*Hozat –Tn.)
belelikle [béleliknen] Böylelikle, böylece. (Kesirik –El.)
[béleliknen]: (*Erciş –Vn.)
béleliknen [→ **belelikle**]
belem (I) Çavuş üzümü. (–Mğ.)
belem (II) Kayık, sandal. (Kerkük)
beleme (I) Vurma: *Şimdi kırbacı kafana kafana belerim.* (*Taşköprü –Ks.)
beleme (II) Bileme, keskin hale getirme. (–Gaz.)
beleme (III) Eyer takımına bağlı bir keçe. (*Varto –Mş.)
belemek, bélemek (I) [**beleklemek** (I), **bölemek**] Çocuğu kundaklamak, sarmak, beşiğe bağlayarak, sararak yatırmak. (–Af.; *Eşme –Uş.; Yenice, *Eğridir –Isp.; Devri, Bucak, Akçaköy *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; ve köyleri; Ekse, Çıtak *Çal, Oğuz *Acıpayam, Yukarıboğaz *Tavas, *Sarayköy köyleri, *Çivril, Honaz –Dz.; Yazırlı, Burhaniye, *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Çeşme, *Bergama, Drama –İz.; Yağbastı, Balıbey *Kula, *Akhisar köyleri, –Mn.; Azatlı *Mustafa Kemal Paşa, Çeltikçi *İnegöl –Brs.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat, İsmetpaşa –Es.; *Düzce –Bo.; *Akyazı çevresi, *Adapazarı, –Sk.; Balı *Ereğli, Aliköy *Çaycuma, *Bartın, Cumayanı –Zn.; Peşman *Daday, Karabüzey *Araç, *İnebolu, *Kargı, *Taşköprü, –Ks.; Kayıçivi *Şabanözü, Maruf, Hüseyinli *Eskipazar, *Kurşunlu, Saray –Çkr.; –Çr.; *Ayancık, *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Zana –Ama.; *Niksar ve köyleri, Taşova *Zile, –To.; *Ünye köyleri, Kuzköy *Akkuş, Danışman *Fatsa, Ulubey, Arpaköy –Or.; Şıhmusa, Tepeköy *Bulancak, Düzköy *Keşap, *Tirebolu, Kayadibi, –Gr.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ezc. ve köyleri; *Erciş, –Vn.; *Ağın, *Keban, –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip –Gaz.; *Göksun ve köyleri, *Afşin –Mr. ve çevresi; Hisarcık *Yayladağı, Erzin *Dörtyol –Hat.; Telin, *Gürün, *Kangal ve köyleri, *Koyulhisar, –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, Kadışehri *Çekerek, *Boğazlayan –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Karahisar *İncesu, Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli, *Bor, –Ng.; *Ermenek ve köyleri, *Ereğli, *Karaman, Zıvarık *Cihanbeyli, –Kn.; –Ada.; *Mut köyleri, *Tarsus, *Anamur –İç. aşiret ve köyleri.; Güzelsu, Karadere *Gündoğmuş, Yelten *Korkuteli, *Elmalı –Ant.; Eldirek *Fethiye, *Marmaris –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylan, *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, *Saray –Tk.; Manastır, Kerkük, Kıbrıs)
[beleklemek (I)**]:** (*Bor –Ng.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**bölemek**] : (Dombay *Dinar –Af.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Refahiye –Ezc.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Kn.)

belemek (II) [**bilemek, bulaklamak**] :
1. Bulamak, bulaştırmak : *Hamur açılmıyorsa un bele.* (*Eşme ve köyleri –Uş.; –Brd.; *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Akhisar, *Alaşehir –Mn.; Zeytinli *Edremit –Ba. ve çevresi; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; İkipınar *Mihalıççık –Es. köyleri; *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Peşman *Daday, Karabüzey *Araç, *Taşköprü, –Ks.; –Ama.; *Zile –To.; *Ünye köyleri, Kuzköy *Akkuş, Danışman *Fatsa –Or.; Aşudu *Darende –Ml.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Ağın, *Keban, –El.; *Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.; –Hat. ilçe ve köyleri; Çanıllı *Ayaş, Şabanözü *Polatlı, –Ank.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Mut köyleri –İç.; Yelten *Korkuteli, *Elmalı –Ant.; *Fethiye köyleri, *Marmaris, *Bodrum –Mğ.; Kıbrıs)
[**bilemek**] : (*Urla –İz.)
2. Karıştırmak, katıştırmak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
[**bulaklamak**] : (Ekinhisar *Sandıklı –Af.)

belemek, belemeh (III) Beşik sallamak. (Kerkük ve çevresi)

belemir [**belemür**] **1.** Tanelerinden yağ çıkarılan bir çeşit ot. (Zencidere, İsgöbü –Ky.) **2.** Tohumları öğütülüp buğday ununa katıldığı zaman, hamuru esmer fakat lezzetli yapan bir çeşit bitki. (–Ky. ve köyleri)
[**belemür**] : (Peşman *Daday, –Ks.; –Ezc.)

belemür, bélemür [→ **belemir -2**]

belen, beleñ (I) [**bel** (III) **-1, 2, 4; belalan, belan -1, 2; belenğ -1, 2; belenk** (I), **belon, bilan, bilān** (I)**-1**]
1. Tepe, yüksek yer, üzeri yassı tepe, ufak tepe. (Yakaköy, *Gelendost, *Şarkikaraağaç, Bağıllı *Eğridir, Kasımlar, Çandır *Sütçüler –Isp., Çamköy, *Gölhisar –Brd.; Kadıköy *Sarayköy, *Çal –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; Çapak *Torbalı, *Tire, *Bergama, *Ödemiş, *Foça, *Çeşme, *Urla –İz.; Hocaköy *Kandıra –Kc.; *Mudurnu, Elemen –Bo.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Erkenek *Akçadağ –Ml.; Boğazlayan –Yz.; Seydin *Avanos –Krş.; Kırkpınar –Nğ.; Bardas *Karaman, *Ermenek ve köyleri, *Bozkır, Botsa, –Kn.; –Ada.; Taşucu *Silifke, *Mut köyleri, *Anamur –İç.; Abdurrahmanlar *Serik, Demirciler *Manavgat, Güzelsu *Akseki, Karadere *Gündoğmuş, *Alanya –Ant.; Mesken *Yatağan, Çobansa, *Fethiye, *Marmaris, Belânya, Yerkesik –Mğ.)
[**bel** (III) **-1**] : (*Lapseki –Çkl.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**belalan**] : (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.)
[**belan -1**] : (–Sm.; *Afşin, *Elbistan, Bertiz –Mr.; *Savur –Md.; –Sv.)
[**belenk** (I)] : (Kıbrıs)
[**belon**] : (*Afşin –Mr.)
2. Sırt, bayır, yamaç, dağ eteği. (Kozlar *Tavas, –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; Ayvacık *Gönen –Ba.; Çay *Söğüt –Bil.; Saraçlı *Geyve, *Kandıra –Kc.; *Merzifon ve köyleri –Ama. ve çevresi; Boztekke

–Gr.; *Gürün, *Kangal –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; *Develi, *Erkilet –Ky.; Kaymaklı –Nş.; *Ermenek –Kn. ve çevresi; Yerebakan, *Feke –Ada.; Karadere *Gündoğmuş, Bademağacı –Ant.; *Marmaris, Yerkesik –Mğ.; *Vize –Krk.; *Saray, Büyükkarakarlı *Hayrabolu –Tk.)

[bel (III) **-2]:** (Ortaköy –Ist.; Kervansaray –Ama.; *Zile, *Artova –To.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Afşar aşireti köyleri *Pınarbaşı, Tavlusun, *Erkilet –Ky.; *Ermenek –Kn.)

[belenğ -1]: (*Ereğli –Kn.)

3. Yüksek, dağlık yerlerde görülen düzlük, ağaçsız açık yer. (Ayvalı *Eğridir, Kesme *Sütçüler –Isp.; Kozlar *Tavas –Dz.; –Mn.; Maden *İnegöl –Brs.; Olukyanı –Zn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Andırın –Mr.; –Yz.; Kızıllar, Manyan *Karaman, *Ermenek, –Kn.; Yerebakan *Feke –Ada.; *Anamur, Burhan –İç.)

[belenğ -2]: (*Ereğli –Kn.)

4. Dağ üzerindeki yüksek geçit, yol, dönemeçli, dik dağ yolu. (Satmazlı, *Şile –Ist.; Üçburgu *Devrek –Zn.; Ağlı *Küre –Ks.; –Çr.; *Ünye –Or.; Sasu *Bulancak –Gr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Sarıcaali *Isparta –Ed.)

[bel (III) **-4]:** (–Ank.)

[belan -2]: (–Sm.; *Afşin, *Elbistan, Bertiz –Mr.; *Savur –Md.; –Sv.)

[bilan, bilān (III)**]:** (*Lapseki –Çkl.; –Ed.)

5. Engebeli yer. (–Mn.; *Keskin –Ank.; Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.) **6.** Yüksek düzlükteki büyük ve geniş çukur. (*Dursunbey –Ba.) **7.** Dağda ağaçlık yer. (*Vezirköprü –Sm). **8.** Derelerin birleşip aktığı büyük dere: *Kırk dereyi bir belen keser.* (–Ks.)

belen, beleñ (II) **[belin** (I) **-1, 2] 1.** Havale denilen hastalık. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, Eymir, *Bozdoğan –Ay.; Çapak, Tepeköy *Torbalı –İz.; Gölmarmara *Akhisar –Mn.; *Yatağan –Mğ.) **2.** Sara. (Düden *Acıpayam –Dz.)

[belin (I) **-1]:** (Durlas *Ereğli –Kn.)

3. Uçuk, dudaklarda görülen bir çeşit deri hastalığı. (Ayvalı *Tavşanlı, *Emet –Kü.)

[belin (I) **-2]:** (Yenice *Emet –Kü.)

belen (III) **[→ belez** (II)**]**

belen (IV) **[belin** (II)**]** Deli. (Hortu *Sivrihisar –Es.)

[belin (II)**]:** (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

belen (V) **[bölene** (I)**]** Issız, kimsesiz yer. (–Mğ.)

[bölene (I)**]:** (Yatağan *Akhisar –Mn.)

belen (VI) Kokulu, iri beyaz taneli bir çeşit üzüm. (*Demirci –Mn.)

belenağrı, beleñağrı [→ berenarı]

belenarı, beleñarı [→ berenarı]

belen aynası İçbükey ayna. (–Dz.)

belen bağı İhtiyarların soğuktan korunmak için bellerine bağladıkları, yünden dokunmuş kuşak. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

belendir İki yaşındaki erkek koyun. (*Çermik –Dy.)

belene belene [→ beleni beleni]

beleng İhtiyar dağların yamaçlarında suların aşındırmasıyla meydana gelen çıkıntı. (*Saimbeyli –Ada.)

belengaz Dilenci, üstü başı eski olan kimse. (–Ur.)

belengez Düşüncesiz, tasasız, hiç bir şey düşünmeyen. (–Md.)

belengiç Sakız ağacı meyvesi. (Çiftepınar –İç.)

belenglemek [→ **belinlemek** (I)]

belenğ 1. [→ **belen** (I) **-2**] **2.** [→ **belen** (I) **-3**]

beleni Daha çok sığırlarda görülen bir hayvan hastalığı. (*Bozkır –Kn.)

beleni beleni [**belene belene**] Rahatça, sereserpe, döne döne (yatmak fiili ile birlikte kullanılır). (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Bor –Nğ.)

[**belene belene**]: (*Bor –Nğ.)

belenk, belénk (I) [→ **belen** (I) **-1**]

belenk (II) Kundak. (–Isp.)

belenlemek, beleñlemek (I) [→ **belinlemek** (I)]

belenlemek (II) Azarlamak. (Emirler *Balâ –Ank.)

belenmek, bélenmek (I) [**bölem bölem olmak, bölenmaḫ, bölenmek, böyenmek** (II)] Bulaşmak, bulanmak, serpilmek : *Değirmene girdim una belendim.* (Bayat *Emirdağ –Af.; Hisarardı *Yalvaç –Isp.; –Brd.; *Sarayköy köyleri, –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Seferihisar –İz.; *Akhisar ve köyleri, –Mn.; –Ba.; Kirazlı –Brs.; *Emet –Kü.; Bozan, Yakakayı, –Es.; *Düzce –Bo.; *Safranbolu –Zn.; –Çr.; –Ama. ve çevresi; *Zile –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, –Hat.; Savrun *Divriği, *Gürün –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Silifke –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; *Marmaris, *Yatağan –Mğ.)

[**bölem bölem olmak**]: (*Merzifon –Ama.)

[**bölenmaḫ**]: (–Ur.)

[**bölenmek**]: (*Yassıviran, *Senirkent, Atabey –Isp.; Ekse *Çal –Dz.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Süle –Gm.; *Refahiye –Ezc.; –El.; –Krş.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**böyenmek** (II)]: (*Mesudiye –Or.)

belenmek (II) Toz toprak içinde yuvarlanmak : *Ayşen'i annesi azarlamış, o da kumlar içinde beleniyordu.* (–Mn.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Ortaköy *Çal –Dz.; –Kc.; –Bo.; –Ks.; *Ereğli –Kn.)

belenmek (III) **1.** Çocuk kundaklanmak, beşiğe sarılarak yatırılmak. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Alanlı –Ay.; Falaka *Bayındır, *Çeşme, *Tire –İz.; Tokat –Es.; –Ks.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Ama. ve çevresi; *Zile –To.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Gaz.; *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Silifke –İç.) **2.** Çocuk beşikte sallanmak. (Kerkük)

belen olmak 1. [**belinlemek** (II)] Havale hastalığına tutulmak, havale gelmek. (*Sarayköy köyleri, –Dz.; *Bozdoğan, Alanlı –Ay.)

[**belinlemek** (II)]: (*Ereğli –Kn.) **2.** Uyurgezer olmak. (–Dz.)

beler Saçak, dam ucu. (*Ereğli –Kn.)

belerce, berelce [**belerçe üzümü**] Rengi sarımtırak beyaz olan, küçük çekirdekli, ince kabuklu üzüm. (*Çal –Dz.; Sarıcaeli –Çkl.)

[**belerçe üzümü**]: (*Milas –Mğ.)

belercin Ahmak, budala. (Yenice *Emet –Kü.)

belercin gözlü Gözlerini iyice açarak bakan kimse. (Alanlı –Ay.)

belerçe üzümü [→ **belerce**]

belere kalmak (I) [**belerip kalmak, belurmek** (I)] Ansızın korkmak, korku ile bakakalmak, gözlerini açıp bakakalmak : *Beni görünce belere* kaldı. (–Bil.; *Kandıra –Kc.; *Bor, –Nğ.; *Silifke –İç.)

[**belerip kalmak**]: (Yenice *Emet –Kü.)

[**belurmek** (I)]: (–Ama.)

belere kalmak (II) Çocuk ağlarken nefes alamaz hale gelmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

belere kalmak (III) Gözler hastalıktan, zayıflıktan iyice irileşmek. (–Ba.)

belergen [**belerük, bölerük**] Patlak, dışarı fırlamış, devrik (göz hakkında). (Bayat *Emirdağ –Af.; *Tire –İz.)

[**belerük**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**bölerük**]: (Karakuş *Ünye –Or.)

belergöz Şaşkına dönmüş. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

belergöz etmek, Şaşkına döndürmek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

belergöz olmak Şaşkına dönmek, ne yapacağını bilmez hale gelmek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

belerip kalmak [→ **belere kalmak** (I)]

belermek (I) Ottan zehirlenerek ölmek : *On koyun belerdi.* (*Sivrihisar ve köyleri –Es.)

belermek (II) Çarpmadan, basınç veya çimdikten hafif morarmak. (*Düzce –Bo.)

belermek (III) [**bélgilenmek, bellermek, belurmek** (II) **-1, belürmek**] Belirmek, meydana çıkmak. (*Acıpayam –Dz.; –Ba.; *Keskin –Ank.)

[**bélgilenmek**]: (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**bellermek**]: (*Silifke –İç.)

[**belurmek** (II) **-1**]: (–Ama.)

[**belürmek**]: (Haydarbeyli –Yz.)

belermek (IV) İşemek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

belermek (V) Göz, haddinden fazla açılmak, açılıp kalmak. (Hisarardı, *Yalvaç, *Eğridir ve köyleri, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çebiş, –Brd.; Kızılhisar *Acıpayam, *Çal –Dz.; Alanlı –Ay.; Furunlu *Bayındır –İz.; *Akhisar, *Alaşehir, –Mn.; –Bil.;–Çkl.; Şaphane *Gediz, Yenice *Emet, Domaniç *Tavşanlı, Üçüyük, Altıntaş, Alayunt, –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra, –Kc.; *Düzce –Bo.; Baklalı *Çatalca, Yeniköy –Ist.; –Çr.; –Sm.; –Ama. ve çevresi; Düzköy *Keşap –Gr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Göksun ve köyleri, –Mr.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Krş.; –Nş.; *Bor, –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir, *Ermenek ve köyleri –Kn.; Meydan *Mut, *Anamur –İç.; –Ant. ilçe ve köyleri; *Fethiye köyleri, *Milas, Yerkesik –Mğ.; *Vize –Krk.)

belerti Deride hafif morumsu renk. (*Düzce –Bo.)

belertmek (I) [**bereltmek**] Gözleri, akını meydana çıkaracak şekilde açmak. (Navlu *Yeşilova –Brd.; Darıveren, Yazır *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, *Çal –Dz.; Kırcaklı

*Nazilli –Ay.; *Akhisar –Mn.; –Ba.; *Tire –İz.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; Sarı, *Merzifon –Ama. ve çevresi; *Niksar –To.; –Gm. ve çevresi; Harput –El.; Eğin ve çevresi *Akçadağ –Ml.; –Krş.; *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Karamehmet *Çorlu –Tk.)

[**bereltmek**]: (*Kilis –Gaz.)

belertmek (II) Hafif morumsu bir renk bırakacak şekilde deriyi örselemek. (*Düzce –Bo.)

belerük [→ **belergen**]

belerze [**bülbüze -2**] **1.** Nevruz, martın yirmi ikisine rastlayan gün. (Pul çevresi –El.) **2.** Nevruz çiçeği. (Bırastik *Kemah –Ezc.)

[**bülbüze -2**]: (–Bt.)

belestik Ele sürünce sabun gibi köpüren bir çeşit bitki. (Kaptanpaşa ve çevresi *Çayeli –Rz.)

beleşeği Çatının ortasına konulan ağaç. (–Ama. köyleri)

beleşek Çatıya uzunlamasına konulan ince uzun ağaç. (Kayapa *Lalapaşa, *İpsala –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

beleşmek (I) Hantallaşmak : *Ayşe gelin olunca beleşe kaldı.* (–İç. köyleri)

beleşmek (II) Yere yuvarlanmak : *Ahmet ayağı kayınca öyle bir beleşti ki...* (–İç. köyleri)

belet, bélet (I) [**bellek** (I) **-3, bilik** (VI) **-2**] **1.** Kılavuz, yol gösteren kimse. (Taşburun *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Hafik –Sv.) **2.** Bilen, tanıyan, vâkıf : *Istanbul'a belet değilim.* (–Kr. çevresi; *Erciş –Vn.)

[**bilik** (VI) **-2**]: (*Silifke –İç.) **3.** Bilinen, belli, öğrenilen, bellenmiş : *Mesele belet oldu.* (Çömlekçi *Bodrum –Mğ.)

[**bellek** (I) **-3**]: (Ortaköy *Mecitözü –Çr.)

belet (II) Yüksek, yüce. (–Dy.)

bel etmek [**bel basmak, bel bel etmek, bel koymak, bellek koymak, bellemek** (VII), **bellik etmek, bellilemek** (II), **bellilik etmek, bellilmek, bel yapmak**] İşaret koymak, işaretlemek. (Dereçine *Bolvadin –Af.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Boğazlayan, *Sorgun –Yz.; Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; Keşli, Bolacak aşiretleri –İç. köyleri; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[**bel basmak**]: (*Bor –Nğ.)

[**bel bel etmek**]: (Köşker *Kaman –Krş.)

[**bel koymak**]: (*Gelendost –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; –Yz.; *Bor –Nğ.; Güvenç –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**bellek koymak**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

[**bellemek** (VII)]: (Eğrigöz *Emet –Kü.)

[**bellik etmek**]: (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

[**bellilemek** (II)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**bellilik etmek**]: (Alâettin *Acıpayam –Dz.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Kızıllar *Karaman –Kn.)

[**bellilmek**]: (–Gaz.)

[**bel yapmak**]: (Çayırlı *Haymana –Ank.)

belevi Köy ağası, eşraf. (Çakırlar *Akşehir –Kn.)

belevurt etmek [belevürt etmek] Ölçüp karşılaştırmak. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[belevürt etmek]: (–Gm.)
belevünnemek [→ belinlemek (I)]
belevürt (I) Şekilsiz, korkunç (göz hakkında). (Uluşiran *Şiran –Gm.)
belevürt (II) Ölçüp karşılaştırma. (Tavusker *Oltu –Ezm.)
belevürt etmek [→ belevurt etmek]
beleyh (I) [→ **belek** (I) **-1**]
beleyh (II) [→ **belek** (II)]
beleyik Nişanlı kızın başına örtmek suretiyle hediye edilen elbiselik kumaş v.s. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)
beleyin Uzak, ırak. (Çayırköy –Kc.)
beleyken [→ belekere]
beleyki [→ belekere]
beleykim 1. [→ belekere] 2. Şayet : *Beleykim gelse bile işimiz olmayacaktı.* (*Afşin –Mr.)
beleyse, beleysem O halde, öyle ise, böyle ise. (Kerkük)
belez (I) **1.** Sızı, ağrı. (Bereketli *Tavas –Dz.) **2.** Romatizma. (Çandırlar *Feke –Ada.)
belez (II) **[belen** (III)] Bir çeşit davar hastalığı ki, hayvan arka ayaklarını hareket ettiremez. (Salur *Bandırma –Ba.; *Gerede –Bo.; Kırıklı *Karaisalı –Ada.; Söküm *Silifke –İç.; *Hayrabolu –Tk.)
[belen (III)]: (Ünür –Çkr.)
belez belez 1. Kendinden geçmiş bir halde yürüyüşü anlatmak için yürümek fiili ile birlikte kullanılır. (*Silifke –İç.) **2.** Şaşkın şaşkın bakmayı anlatmak için bakmak fiili ile birlikte kullanılır. (*Silifke –İç.)
belezek Uyku kaçması hali : *Çocuk belezek oldu, uyumuyor.* (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

belgade [bélgili, belirgin, belirik, belkade (I), **bellibelek, bellibenek, bellu, bellü]** Besbelli, apaçık, belli, belirli. (*Elmalı –Ant.; *Bodrum –Mğ.)
[bélgili]: (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[belirgin]: (Bayat *Emirdağ –Af.)
[belirik]: (–Ar.; –Kr.; *Ermenek –Kn.)
[belkade (I)]: (–Isp.)
[bellibelek]: (*Birecik –Ur.)
[bellibenek]: (*Birecik –Ur.)
[bellu]: (Çilehane *Reşadiye –To.)
[bellü]: (Salman *Akkuş –Or.)
belganat [→ beldanat]
belge Kısım, parça. (–Ky.)
bel getirmek [belini getirmek] Meniyi indirmek. (*Bor –Ng.)
[belini getirmek]: (*Kilis –Gaz.)
bel gevşekliği Bel suyunu, meniyi tutamama hastalığı. (*Bor –Ng.)
belgi, bélgi (I) [→ **belik** (II) **-2]**
belgi, bélgi (II) **[belinti] 1.** Bir odayı ikiye ayıran kısım. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
[belinti]: (Yassıviran *Uluborlu –Isp.)
2. Yüklük, musandıra. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
belgi (III) **[bel** (X)] Nişan. (Karaçay *Bartın –Zn.; Kadıçiftliği *Taşköprü –Ks.)
[bel (X)]: (Hacıbektaş *Tercan –Ezc.)
belgi (IV) Hedef. (Doğanca *Kavaklı –Ed.)
bélgilenmek [→ belermek (III)]
bélgili [→ belgade]
belgir Kötü at. (*Varto –Ms.)
bélgisiz Belirsiz. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

belgizar, belgizār [**belgüzar**] Armağan, hatıra, anmalık, bergüzar. (*Emirdağ –Af.; *Keçiborlu ve çevresi –Isp.; –Ks.)
[**belgüzar**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Karasu *Gemerek –Sv.; Yenikışla *Boğazlayan –Yz.)

belgüzar [→ **belgizar**]

belhar Para ile tutulan senelik işçi. (*Beypazarı –Ank.)

beli [→ **bele** (IV)]

beli açılmak Sık sık aybaşı olup, çocuk tutamamak. (*Bor –Nğ.)

beli ayrılmak, beli bıkını ayrılmak Fazla iş yaparak, halsiz, bitkin düşmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

belibağlı (I) **1.** Kerkenez. (Salatın *Tire –İz.) **2.** Atmaca. (–Krş.) **3.** Kartal yavrusu. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

belibağlı (II) Altı ve üstü dar olup, ortası geniş, şişkin olan kap, tas. (Bandula, Havsu *Kelkit –Gm.)

belibeciren Belâlı, sırnaşık (kimse). (Muğlasun *Tavas –Dz.)

beli bek olmak [**beli perk olmak**] Güveni olmak : *Ahmed'in sana beli bektir.* (Hocalar *Sandıklı –Af.)
[**beli perk olmak**] : (Muranga çevresi –Gm.)

belibenzer (I) [→ **beribenzer** (I)]

belibenzer (II) [→ **berenarı**]

belibenzer (III) [→ **beribenzer** (III) **-2**]

belibenzer (IV) Adamakıllı, dosdoğru. (–Ar.; –Kr.)

beli çökertmek Kamburlaştırmak : *Bu acı benim belimi çökertti.* (*Bor –Nğ.)

beli düşük Beli aşağıya doğru sarkık hayvan. (*Bor –Nğ.)

beligerme Atın böğründeki damarın şişmesiyle meydana çıkan bir hastalık. (*Bigadiç –Ba.)

beli gevşek Menisi çabuk gelen. (*Bor –Nğ.)

belik (I) [**beğlik** (III), **belek** (IV), **bellik** (VII)] **1.** Saç örgüsü. (Devri, Kuşbaba *Bucak –Brd.; Narlıdere –İz.; Kınık, *Kırkağaç –Mn.; *Edremit –Ba.; Engiz *Bafra –Sm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin, –Mr.; Erzin *Dörtyol –Hat.; Karaözü *Gemerek, *Kangal ve köyleri –Sv.; Kuruhüyük *Boğazlayan, –Yz.; –Ank.; *Mucur, –Krş.; Afşar ve köyleri *Pınarbaşı, Akkışla *Bünyan –Ky.; Ağızboğazı *Ereğli, *Aksaray, *Bozkır, –Kn.; Pozantı, *Karaisalı –Ada.; Namrun *Tarsus, İncekum, *Silifke, Apsut *Mut, *Anamur –İç. aşiret ve köyleri; –Ant. ilçe ve köyleri; Epçe *Milas, Dont *Fethiye –Mğ.; İskeçe, Gümülcüne, Rumeli)
[**beğlik** (III)] : (*Edremit –Ba.)
[**belek** (IV)] : (*Soma –Mn.)
[**bellik** (VII)] : (–Gaz.)
2. Saç. (–İz.; *Malkara –Tk.)

belik, bélik (II) [**belgi** (I), **bilik** (VIII)] **1.** Bölük, parça, kısım : *Garşı dağ başında gar belik belik.. Esme seher yili yüreğim delik.* (Sarıidris *Eğridir, Kayı –Isp.; Çelebibağı, Sahil, *Erciş –Vn.; –Ank.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; –Ky. ve çevresi; Hoyran *Beyşehir, *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Silifke, Çavuşlu –İç.)
[**bilik** (VIII)] : (*Bor –Nğ.)
2. Askerî birlik, bölük. (*Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Apsut *Mut –İç.)
[**bilgi** (I)] : (Kozluca, Çebiş –Brd.; *Develi –Ky.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

3. Bölünmüş, parçalı. (*Silifke –İç.)
belik (III) [→ **bel** (I)]
belik (IV) **1.** Çok, pek. (Hacımahmut *Emet –Kü.) **2.** Kalabalık. (–Ank.)
belika Yalancı. (Kapı *Maçka –Tr.)
belikara Koyun ve keçide görülen, hayvanın yemeden, içmeden kesilmesine sebep olan bir çeşit hastalık. (Cumalıkızık –Brs.)
belik bebek [→ **bebe belik**]
belikleme Aptallaşma. (*Kelkit –Gm.; –Sv.)
belik pürtük Parça parça, küçük parçalar halinde, kısım kısım : *Borcunu belik pürtük ödedi.* (*Bor –Nğ.)
belimbebek [→ **büllümbebek**]
belin (I) **1.** [→**beleñ** (II) **-2**] **2.** [→ **beleñ** (II) **-3**] **3.** Deri üzerinde görülen şişlik. (İsmetiye –Brs.)
belin (II) [→ **belen** (IV)]
belin (III) Hayvan memelerinin arkadan gözüken kısmı. (*Ahlat –Bt.)
belin (IV) İki yaşındaki koyun. (*Ahlat –Bt.)
beliñemek [→ **belinlemek** (I)]
belinglemek [→ **belinlemek** (I)]
belini almak Belini doğrultup yerinden kalkabilmek ve sendelemeden yürüyebilmek : *Attan düşelidenberi belini alamıyor.* (*Bor –Nğ.)
belini çekmek Sık sık aybaşı olan kadınların beline zift yakısı, veya günlükle rakı sürülen kalınca bir kâğıdı yapıştırıp sımsıkı bağlamak. (*Bor –Nğ.)
belini getirmek [→ **bel getirmek**]
belinlemek, beliñlemek (I)[**beğillemeh, beğillemek, beğirlemek, behikmek, beleklemek** (II), **belenglemek, belenlemek** (I), **belevünnemek, beliñemek, belinglemek, belinlenmek, belinnemek** (I), **belünlemek, bengildemek** (I), **bengildek olmak, bengillemek, benildemek, benilemek, benillemek, benirlemek, berilemek** (II), **berillemek, beringnemek, berinlemek, berkedek düşmek, beyikmek, beynemek, beynimek**] Şaşkınlıkla karışık korku duymak, irkilmek, ürkmek, uykudan sıçrayarak korku ile uyanmak, afallamak, şaşırmak. (Kızılören *Sandıklı –Af.; Akse, *Eşme köyleri –Uş.; İlyas *Keçiborlu, –Isp.; Kuşbaba, Devri *Bucak, Akçaköy *Yeşilova, –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Savaştepe ve çevresi, Minnetler, –Ba.; Kumarlar *Bayramiç, *Gelibolu, –Çkl.; –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Bozan, Aşağılıca –Es.; *Kandıra –Kc.; Yeniköy –Ist.;–Çkr.; –Çr.; Ömerli *Kavak –Sm.; –Ama. köyleri; *Zile –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Kangal ve köyleri, *Koyulhisar, –Sv.; Haydarbeyli, –Yz.; Bahçeli *Bor, Dikilitaş –Nğ.; *Ermenek köyleri, *Karaman, –Kn.; Meydan *Mut, *Gülnar, Çiftepınar, –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.; Eldirek *Fethiye, Yerkesik –Mğ.; –Ed.; *Lüleburgaz ve çevresi –Krk.; *Saray –Tk.)
[**beğillemeh**] : (*Çal –Dz.)
[**beğillemek**] : (*İnebolu, –Ks.)
[**beğirlemek**] : (*Cide –Ks.)
[**behikmek**] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**beleklemek** (II)] : (*Lapseki –Çkl.)
[**belenglemek**] : (Küçükkabaca *Uluborlu –Isp.)
[**belenlemek** (I)] : (Kavak *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; İğdir *Çivril

–Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Lapseki –Çkl.; –Kü.; *Merzifon ve köyleri –Ama. ve çevresi; *Gürün –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Ortaca *Akşehir –Kn.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; *Bodrum ve çevresi, Fadılca –Mğ.)

[**belevünnemek**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**beliñemek**]: (*Mut köyleri –İç.)

[**belinglemek**]: (–Krş.)

[**belinlenmek**]: (Yeniköy –Ist.; *Şebinkarahisar –Gr.)

[**belinnemek** (I)]: (Yenice *Emet, Üçüyük –Kü.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)

[**belünlemek**]:(Gök *Reşadiye –To.)

[**bengildemek** (I)]: (Çiftlik *Dinar –Af.; *Eğridir köyleri, Yarıkkaya *Yalvaç, *Şarkikaraağaç, –Isp.; –Brd.; Üçkuyu *Çal, Garipköy *Tavas, *Sarayköy köyleri, Kiremitçi, Tekkeköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Selendi *Kula –Mn.; –Kn.; *Manavgat –Ant.; *Bodrum –Mğ.)

[**bengildek olmak**]: (Kavaklıdere, Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**bengillemek**]: (*Ezine –Çkl.)

[**benildemek**]: (*Çal ve çevresi –Dz.; *Mihalıççık –Es.; *Adapazarı –Sk.; Tepe *Seben –Bo.; Ali *Çaycuma –Zn.; *Nallıhan –Ank.; İncir *Fethiye –Mğ.)

[**benilemek**]: (*Düzce –Bo.; –Sn.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nş.; *Bor, –Nğ.;*Ermenek –Kn.; Lapta, Girne, Kıbrıs)

[**benillemek**]: (Yukarıseyit, Ekse *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, Bahçeköy, Karaağaç –Bo.; *Saf-ranbolu –Zn.; Karabüzey *Araç, Peşman *Daday, *Tosya –Ks.; *Çerkeş, *Ilgaz –Çkr.; –Sm.; –Ank.)

[**benirlemek**]: (–Bo.; *Cide –Ks.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

[**berilemek** (II)]: (Denizli *Vakfıkebir, Küçükhol *Of –Tr.)

[**berillemek**]: (–Gr.)

[**beringnemek**]: (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)

[**berinlemek**]: (Alayunt –Kü.; Danışman *Fatsa, *Ünye ve köyleri, Şıhlar –Or.; Düzköy *Keşap, Karabörk, Nefsiköseli *Görele –Gr.; Gilindire *Gülnar, *Anamur –İç.; *Fethiye köyleri, –Mğ.)

[**berkedek düşmek**]: (*Fethiye köyleri –Mğ.)

[**beyikmek**]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)

[**beynemek**]: (*Tirebolu –Gr.)

[**beynimek**]: (Çardak –Çkr.)

belinlemek (II) [→ **belen olmak -1**]

belinlemek (III) [**belinnemek** (II)] Uçuklamak, dudakta uçuk çıkmak. (Çoban *Tavşanlı –Kü.)

[**belinnemek** (II)]: (Yenice *Emet –Kü.)

belinlemek (IV) Hayvanın beli çökmek. (Karaahmet *Çorlu –Tk.)

belinlenmek [→**belin'emek** (I)]

belinmek (I) Bölünmek, parçalanmak: *İp sağlam değilmiş, çabuk belindi.* (Yassıviran *Uluborlu –Isp.; *Mut köyleri –İç.)

belinmek (II) Hayal etmek. (Hisarbey –Yz.)

belinnemek, beliñnemek (I) [→ **belinlemek** (I)]

belinnemek (II) [→ **belinlemek** (III)]

belinsek Bir çeşit sığır hastalığı. (–Ant.)

belinti [→ **belgi** (II) **-1**]

belipek 1. Kendine güveni olan, metin. (*Bor –Ng.) **2.** Cinsî arzularına kendini kaptırmayan. (*Bor –Ng.)

beli perk olmak [→ **beli bek olmak**]

belirgat [**belkat**] Ev makarnası. (*Orhaneli –Brs.; Çal –Kü.)

[**belkat**]: (Gürağaç *Tavşanlı –Kü.)

belirgin [→ **belgade**]

belirik [→ **belgade**]

belirti Görüntü, hayal: *Karşıdaki belirti acaba insan mı, hayvan mı?* (*Kangal ve köyleri –Sv.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

beli salık 1. Bel kemiği kırılmış, aşağı çökmüş olan hayvan. (Yassıviran *Senirkent, –Isp.; Ürkütlü, Devri *Bucak, *Tefenni, Kozluca, Çebiş, –Brd.; Yenice *Emet –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Ama. ve çevresi; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor, –Ng.; Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; Namrun *Tarsus, *Mut köyleri –İç.) **2.** Serseri, başıboş. (–Brd.)

beli salınmak Beli çıkmak: *Bizim buzağının beli salındı.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

beli savak olmak Beli tutmamak, incinmek (hayvan hakkında). (*Elmalı köyleri –Ant.)

belişmek, bélişmek [**bilişmek** (II)] Bölüşmek, paylaşmak. (*Bor –Ng.; *Beyşehir –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Gencali *Mut, –İç.)

[**bilişmek** (II)]: (*Bor –Ng.)

belit [**bilik** (III) **-2, bolut**] **1.** Meşe ağacı meyvesi, palamut. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[**bilik** (III) **-2**]: (–Sm.)

[**bolut**]: (–Mr.; –Gaz.)

2. Ağaç yaprağı. (Gönükkışla –Kn.)

belit ağacı 1. Meşe ağacı. (*Göndoğmuş –Ant.) **2.** Pınar ağacı. (*Göndoğmuş –Ant.)

beliyarma [**belyarma**] **1.** Hayvanın bel kemiğini çökerten bir çeşit hastalık. (*Eşme köyleri –Uş.; Yassıviran –Isp.; İğdir *Çivril, *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Savaştepe çevresi –Ba.)

[**belyarma**]: (İncesu *Dinar –Af.) **2.** Hayvanın sıcak havada tutulduğu bir çeşit hastalık. (Furunlu *Bayındır –İz.)

belizıbınım Hayır, asla, hiçbir zaman. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

belkade (I) [→ **balgade**]

belkade (II) Acaba. (–Ada.)

belkat [→ **belirgat**]

belke [**belkim, belkime, belkit, belliki**] Belki. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Koyundere *Ahıska, *Iğdır –Kr.)

[**belkim**]: (*Düzce –Bo.; Koyundere *Ahıska –Kr.; *Bor –Ng.)

[**belkime**]: (*Mesudiye köyleri –Or.; *Bor –Ng.)

[**belkit**]: (–Sm.)

[**belliki**]: (*Gazipaşa –Ant.)

bel kesmek Dağ geçitlerinde yolcuların önüne geçip soygunculuk etmek: *Yol kes, bel kes.. insafı elden bırakma.* (*Bor –Ng.)

belketlemek Sıkıştırmak. (Veliköy *Şavşat –Ar.)

bel kılçığı [→ **bel zenciri** (I)]

belki Bari: *Artık gidelim belki.* (–Ks. ve çevresi)

belkim [→ **belke**]

belkime [→ **belke**]

belkit [→ **belke**]

bel koymak [→ **bel etmek**]

bel küreği Bir çeşit kürek. (İsmetiye –Brs.)

bellaı [→ **belleā -1**]

bellāluk etmek Ukalâlık etmek, can sıkmak. (–Ezm.)

belle Güneşte zahire kurutmak için çamurla sıvanmış, kenarlı geniş yer. (–Hat. köyleri)

bélleā, bellca [**bellaı, belleé, bellua**] **1.** Mutfak, avlu veya ahırda, pis suları dışarıya akıtmak için yapılan ark. (*Kilis –Gaz.; –Hat.; *Kızılcahamam –Ank.)

[**bellaı**]: (*Kilis –Gaz.)

[**belleé**]: (–Hat. köyleri)

[**bellua**]: (*Kilis –Gaz.)

2. Pis kokan su birikintisi. (–Ur.)

3. Lağım. (*Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.)

belleé [→ **bélleā -1**]

bellegen [**bellekci, bellekçi, belleyen**] Akıllı, çabuk öğrenen. (*Zile –To.)

[**bellekci**]: (Kasın *Zile –To.)

[**bellekçi**]: (*Afşin –Mr.)

[**belleyen**]: (*Zile –To.)

belleğen Bellek. (*Zile –To.)

bellek (I) **1.** [→ **bel** (I)] **2.** [→ **bellik** (I) **-2**] **3.** [→ **belet, bélet** (I) **-3**]

bellek (II) Aşağı, alçak yer, batkın. (*Bahçe –Ada.)

bellek (III) Entarinin belden yukarı kısmı. (Arnava *Ermenek –Kn.)

bellekci [→ **bellegen**]

bellekçi [→ **bellegen**]

belleki [**bellileki**] Söz gelişi, faraza, diyelim ki. (–Ky. ve çevresi; *Ermenek köyleri –Kn.)

[**bellileki**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bellek koymak [→ **bel etmek**]

belleklemek [→ **bellilemek** (I)]

bellekli Belleği kuvvetli. (–Ky. ve çevresi)

belleklik Entarinin eskiyen belden yukarı kısmını değiştirmeye yarayan kumaş parçası. (Arnava *Ermenek –Kn)

bellem [→ **belleme** (IV)]

bellemaḳ [→ **bellemek** (IV)]

bellembeç [→ **bellengeç** (I)]

bellemcelik [→ **bellengeç** (I)]

belleme, bélleme (I) [**bellik** (VIII)] **1.** Binek hayvanını soğuktan korumak için beline sarılan veya eyerin altına konulan keçe, meşinlenmiş keçe. (Uluköy *Dinar –Af.; Oğuz *Acıpayam, *Çal –Dz.; Pelitköy *Burhaniye –Ba.; Hacıkebir, Çavdarhisar *Emet –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; –Bo.; Ağlı *Küre, –Ks.; –Çr.; –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama. ve çevresi; *Zile, –To.; Ulubey –Or.; –Tr. köyleri; –Gm. ilçe ve köyleri; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Ağın, *Keban, –El.; *Arapkir –Ml.; *Kilis, –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat. köyleri; *Gürün, *Kangal –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir, Görmel *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı *Tarsus, *Mut köyleri –İç.; Karadere *Gündoğmuş, *Elmalı –Ant.; *Saray ve köyleri –Tk.)

[**bellik** (VIII)]: (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

2. Eyerin üstüne konulan yastık. (*Boyabat –Sn.)

helleme (II) **1.** Arkası basık bir çeşit erkek ayakkabısı. (–Ks.) **2.** Ayakkabıya vurulan pençe, yarım pençe. (İğdir *Çivril –Dz.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.; –Tr. köyleri, –Ank.)

belleme (III) **1.** Eteklik. (*İnegöl –Brs.; Hart *Bayburt –Gm.; Pekreşin *Çıldır –Kr.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.) **2.** Kadınların giydiği gömlek. (Eze, Efe –To.) **3.** Renkli gömlek. (Ali –Isp.) **4.** Çoğu zaman yerli bezden yapılan ve içi pamuklu da olabilen kısa ceket veya hırka. (Akçakaya –Ky.; *Bor –Nğ.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

belleme (IV) [**bellem**] : Yarım, yarıya kadar : *Çuvalda belleme buğday var.* (*Mut köyleri, Aslanköy –İç.; *Fethiye köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[**bellem**] : (*Ereğli –Kn.)

belleme (V) Belin çıkardığı iri toprak parçası, kesek, işlenmiş toprak : *Bellemeleri küçük kırın.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Zana –Ama.; –Or. ve köyleri; Denizli *Vakfıkebir –Tr.)

belleme (VI) **1.** Kapı arkasına iki yerinden çakılan kalın ağaç. (Sulusaray *Artova –To.) **2.** Duvara yıkılmaması için yapılan destek. (–Nğ.) **3.** Yapıda dikey direklerin arasına konulan kirişler. (–Ist.)

belleme (VII) Manda, su sığırının belinde görülen sancılı hastalık. (Gerze *Devrek –Zn.)

bellemek (I) [→ **bürlemek**]

bellemek (II) [**bellenmek** (II)] Eğilmek, bel vermek : *Ahırın orta ağacı belledi, kırılacak.* (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Haşara –Gm.; –Sv.)

[**bellenmek** (II)]: (*Ağın, *Keban –El.; *Ermenek –Kn.)

bellemek (III) Ağacı belinden kesmek. (Danışman *Fatsa –Or.)

bellemek (IV) [**bellemaḫ**] Hasta yoklamak, hasta ziyaretine gitmek. (*Akçadağ –Ml.; *Kilis, *Nizip, –Gaz.)

[**bellemaḫ**]: (–Ur.)

bellemek (V) Kararlaştırmak. (*Silifke –İç.)

bellemek (VI) Zannetmek, sanmak : *Senmiydin gelen, başkası belledim.* (*Düzköy, –Bo.; –Ml. çevresi; –Hat.; –Sv.; *Sorgun –Yz.; *Bor –Nğ.)

bellemek (VII) [→ **bel etmek**]

bellemek (VIII) Cinsî münasebette bulunmak. (*Bor –Nğ.)

bellencelik [→ **bellengeç** (I)]

bellengeç (I) [**bellembeç, bellemcelik, bellencelik**] Öğrenmek için yapılan iş, alıştırma, temrin. (Taşoluk *Göksun –Mr.; *Kadirli –Ada.)

[**bellembeç**]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**bellemcelik**]: (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

[**bellencelik**]: (*Elbistan, *Afşin –Mr.)

belleñgeç (II) Küçük çocukları yatırmak için yapılan salıncak. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

bellenmek (I) Benimsemek : *Benim bellendiğim tomruklardan alma sakın.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bellenmek, béllenmek (II) [→ **bellemek** (II)]

bellenmek (III) Öğrenmek, yoklamak. (–Gaz.)

bellenti **1.** Bilgi. (–Kn.) **2.** Talimat, yönerge. (–Isp.)

bellermek [→ **belermek** (III)]

belleşmek Tanışmak : *Artık belleştik, bundan sonra daha çok ahbaplık ederiz.* (Çavuşlu –İç.)

belleşten Beleşten. (Dallıca *Nazilli –Ay.)

belletmek (I) [**benetmek**] Belli etmek, açığa vurmak : *Ne biçim adam olduğunu belletti.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Merzifon –Ama.)

[**benetmek**]: (*Çarşamba köyleri –Sm.)

belletmek (II) Öğretmek. (Peşman *Daday –Ks.; İncekum *Silifke –İç.)

belletmek (III) Ayakkabı pençelettirmek.(Peşman *Daday –Ks.)

belletmek (IV) Bel ile toprağı altüst ettirmek. (*Zile –To.)

belleyen [→ **bellegen**]

belleyik bellemiş, öğrenmiş. (–Hat.)

bellez Beli çökük hayvan. (*Düzce –Bo.)

belli (I) [→ **bel** (I)]

belli (II) Nişanlanırken tarafların birbirine verdiği çamaşır, kumaş, altın v.s. : *Nişanda konan belli ne imiş?* (*Mut köyleri –İç.)

belli (III) Elişi kâğıdı. (Beyce *Simav –Kü.)

bellibe'ek [→ **belgade**]

bellibenek [→ **belgade**]

belliboncuk Göze çarpan kimse. (*Gürün –Sv.)

bellicek Bir kimse tarafından bilinen mantar ocağı. (–Çkr.)

bellig [→ **bel** (I)]

bellik (I) [**bellek** (I) **-2**] **1.** [→ **bel** (I)] **2.** Önceden tanınan, bellenen, işaret konulan yer : *Dağda ceviz belliğim var.* (*Mut köyleri –İç.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; –Ky.; *Ermenek köyleri –Kn.)

[**bellek** (I) **-2**]: (Ortaköy –Çr.; E. Hüyük *Şarkışla –Sv.; –Yz.)

bellik (II) **1.** Nişan merasimi. (*Afşin –Mr.) **2.** Nişanlanan kıza verilen hediye veya takılan altın. (*Edremit –Ba.; Göbekviran, *Gürün –Sv.)

bellik (III) **1.** [→ **beçik -1**] **2.** Kulakları kıvrık koyun. (*Ardahan, *Göle, *Posof ve çevresi –Kr.)

béllik (IV) [→ **belbağı** (I) **-1**]

bellik (V) Sigara kâğıdı. (*Beypazarı –Ank.)

bellik (VI) Uzun çubuk (tabloda veya haritada bir yeri göstermek için kullanılır). (*Karaman –Kn.)

bellik (VII) [→ **belik** (I) **-1**]

bellik (VIII) [→ **belleme** (I) **-1**]

bellik etmek [→ **bel etmek**]

belliki [→ **belke**]

belliklenmek, belliyhlenmeyh Şaşkın şaşkın, aval aval bakmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bellileki [→ **belleki**]

bellilemek, béllilemek (I) [**belleklemek, bellülemek**] Bellemek, öğrenmek : *Ahmet dersini iyi beliledi.* (–Ama. ve çevresi; Uluşiran *Şiran –Gm.; Macar *Gazipaşa –Ant.)

[**belleklemek**]: (Soğukpınar *Kangal –Sv.)

[**bellülemek**]: (Kışlacık, Ziyere, Yeniköy –Ama.)

bellilemek (II) [→ **bel etmek**]

béllilemek (III) Devam etmek. (–Ama. ve çevresi)

belliletmek Haddini bildirmek, ağzının payını vermek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bellilik (I) [→ **bel** (I)]

bellilik (II) Mezartaşı : *Allah oğlan o elindeki deynek başına bellilik olsun.* (–Sv.)

bellilik (III) Nişanlanan kız veya erkeğe verilen çevre, mendil. (Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.)

bellilik etmek [→ **bel etmek**]

bellilmek [→ **bel etmek**]

bellim Bebek. (–Ky.)

bellimbebek [→ **büllümbebek**]

bellimebebek [→ **büllümbebek**]

bellir [→ **billūr** (I)]

belli toprak Yumuşamış, nemli toprak. (–Kn.)

bello, bellō 1. Yaltaklanan kimse, dalkavuk. (*Pasinler –Ezm.) 2. Yüzsüz, utanmaz, boşboğaz. (–Ezm.)

bellor [→ **billūr** (I)]

bellū [→ **belgade**]

bellūa [→ **belleā -1**]

bellūr [**bellür**] Cam, billûr. (–Gaz.)

[**bellür**]: (–Hat.)

bellü [→ **belgade**]

bellülemek [→ **bellilemek** (I)]

bellümbebek [→ **büllümbebek**]

bellür [→ **bellūr**]

belmek, bélmek Bölmek. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; –Ada.)

belmiş [→ **belmuş**]

belmuş [**belmiş**] Taze peynirle yapılan bir çeşit tatlı, peynir helvası. (–Sm.; –Ed. ve çevresi; Ceylan *Lüleburgaz –Krk; Banarlı –Tk.)

[**belmiş**]: (–Sm.; Vidin ve çevresi, Bulgaristan)

belon [→ **belen** (I) **-1**]

belperde Sundurmalarda parmaklık yerini tutan tahta. (–Ed.)

bel salmak (I) Hayvan, üstündeki yükün ağırlığını çekemeyerek belini aşağı sarkıtmak : *At belini saldı, bu yükü çekemeyecek.* (*Bor –Ng.; Aslanköy –İç.)

bel salmak (II) Gevşemek, tavsamak : *İş belini saldı.* (*Bor –Ng.)

beltik [→ **belbağı**]

belurmek (I) [→ **belere kalmak** (I)]

belurmek (II) 1. [→ **be'ermek** (III)] 2. Açılmak, gelişmek. (–Ama.)

belük Arşın. (*Eğin ve çevresi –Ml.)

belünlemek [→ **belinlemek** (I)]

belürgen [**belürtü**] Belirti, ilk görünüş. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**belürtü**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

belürmek [→ **belermek** (III)]

belürtü [→ **belürgen**]

bel üstün Çatıda babadan babaya konulan ağaç. (–Kc.)

bél vérmaḫ [→ **bel vermek** (I) **-1**]

bel vermek, bél vérmek (I) [**bel çıkmak, bél vérmaḫ**] 1. Desteklemek, yardım etmek : *Bana belver, bu işi yapayım.* (*Eğridir köyleri –Isp.; Kozluca, Çebiş –Brd.; –Gm *Erciş –Vn.)

[**bel çıkmak**]: (–Dy.)

[**bél vérmaḫ**]: (–Ur.)

2. Yardım etmeye söz vermek. (*Erciş –Vn.) 3. Bir işde büyük bir gayretle çalışmak : *Çocuk hafızlığa iyi bel verdi.* (–Brd.; *Mut köyleri –İç.) 4. İş yolunda gitmemek. (–Ng.)

bel vermek (II) Kadın erkeğe teslim olmak. (Yukarıdinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

bel yapmak [→ **bel etmek**]

belyarma [→ **beliyarma -1**]

belyol Dağın geçit verdiği yerden geçen yol. (Cimşit *Balâ –Ank.)

bel zenciri, bel zinciri (I) [**bel kılçığı**] Bel kemiği. (Bunak *Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; Alanlı –Ay; *Alaşehir –Mn.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**bel kılçığı**]: (–To.)

bel zenciri (II) Odun yüklü arabanın ortasına bağlanan zincir. (Bozan –Es.)

bembenlik Hasır sandalye ve hasır örmeye yarayan bir çeşit ot. (Karataş, Dailli *Sarayköy –Dz.; Narlıdere –İz)

bemberk Çok sıkı, çok sağlam : *Atı bemberk bağla.* (Taşoluk *Göksun –Mr.)

bembez Solgun renkli. (*Arapkir –Ml.)

bemzer Anneye hitap olarak kullanılır, anne: *Bemzer gezmeye giderim.* (Türkmen aşireti, Yeniköy *Bünyan –Ky.)

ben, beñ (I) [**beng, benğ** (II), **benk** (II)] Meyvede, en çok üzümde olgunlaşma belirtisi: *Üzümlere ben düştü.* (Tavşancıl *Gebze –Kc.; Eğrigöz *Emet –Kü.; Zana –Ama.; *Zile –To.; *Kilis –Gaz.; *Gürün, –Sv.; *Bor –Nğ.; Görmel *Ermenek –Kn.; Darı ve çevresi –İç.)

[**beng**]: (–Ur.)

[**benğ** (II)]: (Aşağıkayı *Tosya, *Küre –Ks)

[**benk** (II)]: (*Yusufeli köyleri –Ar.)

ben, beñ (II) **1.** Kuşun yavrusuna taşıdığı yem, yiyecek. (Gölcik, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; *Sungurlu –Çr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Ky. ve çevresi; Bahçeli, *Bor, –Nğ.) **2.** Oltaya takılan yem. (*Avanos –Krş.; *Marmaris –Mğ.)

beñ (III) Saçta, sakalda beliren beyazlık: *Sakalına ben düşmüş.* (*Bor, –Nğ.)

ben (IV) Dağ veya tepenin görünmeyen kısmı, ardı. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

bena [→ **baña** (IV)]

benağrı [→ **berenarı**]

benam Güzel, iyi, nadide. (*Gelibolu –Çkl.)

benarī [→**berenarı**]

benava [**beneva, benge** (II), **bengi** (I) **-1, 2; benivaz, benuva**] **1.** Sersem, budala, ahmak. (Gökçeler –Isp.; *Soma –Mn.; Söğüt *Orhaneli –Brs.; Hisar *Tavşanlı, *Emet –Kü.; Papasköy –Sm.; Ortacaköy –Tk.)

[**beneva**]: (Üçkuyu *Çal –Dz.; –Ba.; –Brs.; –Ed.)

[**benge** (II)]: (Morcalı *Karaman –Kn.)

[**bengi** (I) **-1**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.; –Kn.)

[**benivaz**]: (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

[**benuva**]: (–Isp.)

2. Yarı deli. (Çıtak *Çivril –Dz.)

[**bengi** (I) **-2**]: (–İz.)

benave, benāve Serseri, mantıksız, zevzek. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; *Nallıhan –Ank.)

ben baña Kendi kendime: *Kimselerin günahı yok, ben baña yaptım.* (*Merzifon köyleri –Ama.)

benbenci [**bencik -1, bengildek, benlikci, benlikçi, benlikli -2, benlukçi, bennek** (I), **bennikci**] Kendini beğenmiş, kendini öven, gururlu, kibirli, şımarık. (*Eşme ve köyleri –Uş.; Ürkütlü *Bucak, Kozluca, Çebiş, –Brd.; Yukarıkaraçay, *Acıpayam, Ortaköy *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; Yeniköy, –Ba.; Yenice, Eğrigöz *Emet –Kü.; Bozan –Es.; *Kurşunlu, –Çkr.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; *Milas –Mğ.)

[**bencik -1**]: (*Eşme ve köyleri –Uş.; Ürkütlü *Bucak, Kozluca, Çebiş, –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Ortaköy *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; *Gördes –Mn.; *Savaştepe köyleri –Ba.; –Kü.)

[**bengildek**]: (*Bodrum –Mğ.)

[**benlikci**]: (*Ünye –Or.)

[**benlikçi**]: (*Milas –Mğ.)

[**benlikli -2**]: (*Bor –Nğ.)

[**benlukçi**]: (Kaptanpaşa köyleri

*Çayeli –Rz.)
[**bennek** (I)]: (Karabüzey *Araç, Kurt *Küre, –Ks.; *Merzifon –Ama.)
[**bennikci**]: (Alanlı –Ay.; –Es.)

benbenlik [→ **benlik** (I)]

benbenlik taslamak [**benlenmek** (III), **benliklenmek**] Kendini beğenmek, gururlanmak. (–Ba.)
[**benlenmek** (III)]: (–Sv.)
[**benliklenmek**]: (*Bor –Nğ.)

bencek, béncek 1. Ceket. (Kızılçakçak *Arpaçay, Zellice *Sarıkamış –Kr.) **2.** Kara atlastan yapılan önü ilikli bir giyim eşyası. (–Kr.)

bencik 1. [→ **benbenci**] **2.** Şımarık, fazla yüz bulmuş (çocuk hakkında). (Oğuz *Acıpayam –Dz.) **3.** [→ **benlikli -1**] **4.** Hareketleriyle etrafı sıkan kimse. (Darıveren *Acıpayam, Kösten –Dz.)

bencil Ara bozan. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

bencilcilik [→ **benlik** (I)]

bencilen, bencileñ [**bencileyin**] **1.** Bencileyin, benim gibi. (Bereketli *Tavas –Dz.) **2.** Bence, benim görüşüme göre. (Karahisar *Tavas –Dz.)
[**bencileyin**]: (*Nazilli –Ay.; –Ml.; –Nğ. ve çevresi)

bencileyin [→ **bencilen -2**]

bencirmek Saymak. (Babik *Pütürge –Ml.)

bendanat [→ **beldanat**]

bend bağlamak Su benti yapmak. (*Mut köyleri –İç)

bende (I) **1.** Kadınların boyunlarına bağlayıp ellerini yüzlerini sildikleri bir çeşit mendil. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **2.** Göğüslük, kadınların göğüslerine gerdikleri parça. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bende (II) İplik çilesi. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bende (III) Bina yapan usta. (Kerkük)

bendehil [**bendil, bendiyer**] Semercilikte kullanılan bir demir aygıt. (Şıhlar –Ank.)
[**bendil**]: (Kargı, *Tosya –Ks.)
[**bendiyer**]: (–Mğ.)

bendek (I) **1.** İçine pamuk, saman, ot v.s. konulan büyük çuval, yük çuvalı. (Haral *Oğuzeli, *Kilis, Lohan, –Gaz.; Karahoca *Haymana –Ank.) **2.** Ot demeti, ot balyası, bir kucak dolusu ot. (–Bt.; –Hat.; Çığşar *Kadirli –Ada.) **3.** Bir insanın taşıyabileceği odun demeti. (Halfeti *Birecik –Ur.) **4.** Hayvanın sırtına iki taraflı vurulan yük: *Bendeğin sağ tayı fazlaca olmuş, bendek sağa ağıyo.* (*Hozat –Tn.) **5.** Kaba yük. (Haran –Ur.) **6.** Hayvanlara yüklenecek yükü sarmak için semere takılmış olan ip. (*Divriği köyleri –Sv.)

bendek (II) Benek, nokta: *Bizim bendekli bendekli çuvalımız var.* (Dişli *Bolvadin –Af.)

bendek (III) [**bennek** (II)] **1.** Kul, köle, öksüz. (Karaözü *Gemerek –Sv.) **2.** Çiftçi olmayan, köyde hayvanı, malı olmayan kimse. (Epçe, Frakdın *Develi, Hamurcu *İncesu –Ky.)
[**bennek** (II)]: (Turan, *Bünyan –Ky. çevresi)

bendeliğ Yapı işleri: *Bendeliğde işliyor.* (Kerkük)

benden yanı 1. Benim lehime: *Benden yanı konuşma, doğrusunu söyle.* (*Merzifon –Ama.) **2.** Benim hakkımda: *Sana benden yanı ne dedi?* (*Merzifon –Ama.)

bendeş Benzer, eş: *Bu kitabın bendeşi yok.* (–Af.)

bendil [→ **bendehil**]

bendiyer [→ **bendehil**]

bendo Beşibirlik. (Limasol, Kıbrıs)

ben düşmek, beñ düşmek (I) [**benek düşmek, beng düşmek, benlenmek** (I), **bennenmek**] Meyve, en çok üzüm olgunlaşmaya başlamak: *Üzümlere ben düştü.* (Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Eğridir köyleri –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Acıpayam –Dz.; *Tire –İz.; *Alaşehir köyleri –Mn.; –Ba.; *Lapseki –Çkl.; –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; –Es.; *İnebolu –Ks.; –Çkr.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; *Zile –To.; –Gm.; –Rz. köyleri; Uşhum, Ersis *Yusufeli –Ar.; *Kilis –Gaz.; *Afşin ve çevresi, –Mr.; *Gürün –Sv.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; Çukurbağ, Uğurlu, *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri, *Anamur –İç. köyleri; Karadere *Gündoğmuş, *Elmalı –Ant.; Yerkesik –Mğ.; –Ed.) [**benek düşmek**]: (*Kandıra –Kc.) [**beng düşmek**]: (–Ur.) [**benlenmek** (I)]: (*Bozdoğan –Ay.; Yeniköy, –Ba.; İsmetiye, Nilüfer –Brs.; *Safranbolu –Zn.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ed.) [**bennenmek**]: (–Ba.; –Ky.)

beñ düşmek, ben düşmek (II) Saçta, sakalda beyazlık, ak belirmek. (*Bor, –Nğ.)

be ne Ya ne: *Onun yerine be ne şekil yapılacak?* (–Vn.)

beneci Sıvacı. (*Merzifon –Ama.)

benek (I) **1.** [→ **belek** (III) **-1**] **2.** [→ **belek** (III) **-2**] **3.** [→ **belek** (III) **-5**]

benek (II) **1.** Her hangi bir kumaştan alınıp süs olarak işlenen ufak parça. (Alâettin *Acıpayam –Dz.) **2.** Serpme olarak işlenen nakışın her biri: *Çevrenin bir beneğini işledim. üç beneği kaldı.* (*Bor –Nğ.) **3.** Bir çeşit nakış: *Köy kızları nişanlılarına benekli mendil yaparlar.* (Pazar –Ank.) **4.** Nakış ve işlemelerde renkli süs. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

benek (III) Üzüm salkımında olgunlaşan ilk tane. (*Kandıra –Kc.)

benek (IV) Bir çeşit ot. (–Kn.)

benek (V) Pencere. (–Yz.)

benek düşmek [→ **ben düşmek** (I)]

benekli Üzerinde benek benek çiçek işlenmiş veya dokunmuş olan halı, basma. (*Bor –Nğ.)

beneklik [→ **belek** (III) **-2**]

benekli kırlangıç Kırlangıç balığı cinsinden bir balık. (–Sm.)

benekliköse Tanelerinin karın kısmında benekler bulunan bir çeşit fasulye. (–Kn.)

benekli pisi Pisi balığına benzeyen ve sırtında koyu kara benekleri olan bir çeşit balık. (–Sm.)

benekşemek Toplanmak, yığılmak, birikmek. (*Lapseki –Çkl.)

benenağrı [→ **berenarı**]

beñeraru [→ **berenarı**]

benetmek [→ **belletmek** (I)]

beneva [→ **benava -1**]

benevat İçine ekmek hamuru konulan, bölmelere ayrılmış uzun tahta kap. (Umurca *Bodrum –Mğ.)

benevrek Yün dokumadan veya kalın bezden yapılmış şalvar. (*Tire –İz.; Bayır, *Gelibolu –Çkl.; Çeşnigir

*Karacabey –Brs.; İbriktepe *İpsala –Ed.; Üsküp, Kılkış, Manastır, Selânik ve çevresi)

benevşe [benövşe, benöyşe] Menekşe. (*Erciş –Vn.)

[benövşe]: (*Iğdır –Kr.)

[benöyşe]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

beng [→ **ben** (I)]

beng düşmek [→ **ben düşmek** (I)]

benge (I) İki tarla arasındaki set, hudut. (–Vn.)

benge (II) [→ **benava -1**]

bengeşmek [→ **bingeşmek** (I) **-1**]

bengi (I) **1.** [→ **benava -1**] **2.** [→ **benava -2**]

bengi (II) **1.** Zeybek oyununda çalınan bir çeşit çalgı. (–Ba. ve çevresi) **2.** Hareketli bir zeybek oyunu. (Kozak –İz.; –Ba.)

bengi etmek [→ **bengildetmek -1**]

bengildek [→ **benbenci**]

bengildek olmak [→ **belinlemek** (I)]

bengildemek (I) [→ **belinlemek** (I)]

bengildemek (II) Boş yere konuşmak. (Devri *Bucak –Brd.)

bengildetmek [bengi etmek, beniletmek, benilletmek, benselemek] **1.** Ürkütmek, korkutmak, şaşırtmak. (Sürez *Bozdoğan, *Karacasu –Ay.)

[bengi etmek]: (*Elmalı –Ant.)

[beniletmek]: (–Sn)

[benilletmek]: (Kurna –Brd.)

[benselemek]: (Çavuş *Babaeski –Krk.)

2. Bebeği ağlatmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bengilik (I) **1.** Gelincik çiçeği. (*Dinar –Af.) **2.** Küçük meyveli bir çeşit ot. (–Sv.)

bengilik (II) Bir çeşit bayıltıcı ilâç. (*Vize –Krk.)

bengillemek [→ **belinlemek** (I)]

bengiltmek Bayıltmak. (*Vize –Krk.)

bengir bengir benilemek Acı ile bağırmak. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

bengiş Bir yaşındaki domuz yavrusu. (Mudam *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

bengutaş [bekgütaş, bengü] Anıt. (–Kc.)

[bekgütaş]: (Buca –İz.)

[bengü]: (Kırım göçmenleri)

bengü [→ **bengutaş**]

beng (I) [→ **benk** (I) **-1**]

beng (II) [→ **ben** (I)]

benildemek, beñildemek [→ **belinlemek** (I)]

benilemek, beñilemek [→ **belinlemek** (I)]

beniletmek[→ **bengildetmek -1**]

benillemek, beñillemek [→ **belinlemek** (I)]

benilletmek [→ **bengildetmek -1**]

benimkeki Benimki. (–Dz.)

benirlemek [→ **belinlemek** (I)]

beñirmek [→ **beğirmek**]

beniş, beñiş [behiş (II), **beyiş]** Dişi domuz, üç dört yaşındaki dişi domuz, dişi yabanî domuz. (Peşman *Daday, Ağlı *Küre –Ks.; İnaltı *Ayancık –Sn.; Düğer *Hafik –Sv.)

[behiş (II)**]:** (Çomar *Ilgaz –Çkr.)

[beyiş]: (Yenice *Emet, Viran –Kü.)

benivaz [→ **benava -1**]

benk (I) **[beğ** (I), **beng** (I), **bezek** (V)] **1.** Cilt üzerindeki koyu renk leke, ben. (Denizli *Vakfıkebir –Tr.; Erkinis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.)

[beğ (I)**]:** (Tomarza *Develi –Ky.)

[beng (I)**]:** (Aşağıkayı *Tosya, *Küre –Ks.)

2. Leke. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

[**bezek** (V)]: (–Kn. ve çevresi)

benk (II) [→ **ben** (I)]

benk (III) **1.** Yıkanan çamaşırın rengini atması. (–Rz. ve çevresi.) **2.** Yıkanan çamaşırın renginin bir başkasına bulaşması: *Çamaşırlar yığın halinde durmaktan hep benk aldılar.* (–Rz. ve çevresi)

benki Uç, burun: *Yar senin yerin Kayalar Benki, Ay yüzüne vurmuş, güllerin rengi.* (Ulaş *Tarsus –İç.)

benkişi Mert, sözünün eri: *Karısına karşı benkişidir.* (Kulaca, Orta *İnegöl –Brs.)

benlek Ukalâ. (–Ks. ve çevresi.)

benleme Vücudun şişmesiyle beliren bir hastalık. (–Sm.)

benlemek (I) [**ben vermek**] Kuş yavrusunu beslemek. (Çalağıl, Peyik *Akdağmadeni, Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Bor –Nğ.)

[**ben vermek**]: (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

benlemek (II) Hayret etmek, şaşırmak. (*Karaman –Kn.)

benlenmek, beñlenmek (I) [→ **ben düşmek**]

benlenmek (II) Bir şeye sahip çıkmak: *Bulduğum kalemi benim diye benlendi.* (Apa *Acıpayam –Dz.)

benlenmek (III) [→ **benbenlik taslamak**]

benli belerce [**beñli beylerce**] Beyaz renkte, kırmızı benekli bir çeşit üzüm. (Moran –Dz.)

[**beñli beylerce**]: (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

beñli beylerce [→ **benli belerce**]

benliğime lânet "Kendimi öğmek zorunda kaldığım için kendimden tiksinerek söylüyorum" anlamındadır: *Benliğime lânet. Ben o gibilerin çoğunu yolda bırakırım.* (*Bor –Nğ.)

benlik (I) [**benbenlik, bencilcilik, bennik**] Kendini beğenme, övme, kibir. (Bornova –İz.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Hat. köyleri; Çukraş aşireti *Gürün, Karaözü *Gemerek, *Kangal ve köyleri –Sv.)

[**benbenlik**]: (*Milas –Mğ.)

[**bencilcilik**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**bennik**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

benlik (II) Hayvanlara vurulan işaret. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

benlik (III) Kırlarda yetişen, dikenli ve sarı çiçekli bir ot. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

benlik (IV) Keçecilikte keçeleri beneklemek için pişirilecek olan renkli parçalar. (–Brd.)

benlikci [→ **benbenci**]

benlikçi [→ **benbenci**]

benliklenmek [→ **benbenlik taslamak**]

benlikli [**bencik -3**] **1.** Bencil. (Yerkesik –Mğ.)

[**bencik -3**]: (–Dz.)

2. [→ **benbenci**]

benli üzümü Tanelerinin üzerinde benler bulunan bir çeşit üzüm. (Dereköy *Taşova –To.)

benlukçi [→ **benbenci**]

beñne (I) Beniz, yüz: *Beñnesi sapsarı kesildi.* (Kuvvetli, Yenice *Ödemiş –İz.)

benne (II) Sıvacı. (–Ama.)

bennek (I) [→ **benbenci**]

bennek (II) [→ **bendek** (III) **-2**]

bennenmek [→ **ben düşmek**]
benni Küçük, sarı benekli, bir çeşit tatlı su balığı. (–Hat. köyleri)
bennik [→ **benlik** (I)]
bennikci [→ **benbenci**]
bennikçi [**bennükçi**] İnatçı. (*Eğridir –Isp.)
[**bennükçi**]: (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
bennükçi [→ **bennikçi**]
benövşe [→ **benevşe**]
benöyşe [→ **benevşe**]
benöyüş Menekşe rengi, mor. (*Iğdır –Kr.)
benselemek [→ **bengildetmek -1**]
ben sen etmek Tartışmak. (*Tefenni –Brd.)
benter Testi. (–Tk.)
benuva [→ **benava -1**]
ben vermek [→ **benlemek** (I)]
beñ(ı)zedmek Benzetmek. (*Silifke –İç.)
beñ(ı)zemek Benzemek. (*Silifke –İç.)
benzek Taklit. (–Ba.)
benzer, beñzer (I) Bazan, arasıra, kimi vakit: *Arkadaşları benzer görüyorum.* (*Zile, Kızılköy, –To.; –Ama. köyleri; *Gürün çevresi –Sv.; Faydalı *Kozan –Ada.)
benzer (II) **1.** Daha iyi, iyiye doğru (hasta hakkında): *Bugün benzer.* (–Gaz.) **2.** Biraz, azıcık. (*Zile –To.)
benzeş Birbirine benzeyen iki kişiden her biri. (*Düzce –Bo.; *Lüleburgaz –Krk.)
benzi bezik [**beñzi boz** (I)] Yüzü solgun, renksiz. (–Kc.)
[**beñzi boz** (I)]: (Ürkütlü *Bucak –Brd.)
beñzi boz (I) [→ **benzi bezik**]
benziboz (II) Bir çeşit çocuk oyunu. (–Kn.)
benzi boz (III) Bir cins at. (–Kn.)
bepbez Kadınların başına bağladığı yazma. (Düğrek –Mğ.)
bepelā Kelebek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
bepez [→ **bekmez**]
ber, bér [**barı** (I) **-2, berçi -3, bere** (I) **-1, 2; beri -1, 2; berlik**] **1.** Davar sağılan yer, ağıl. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Kelkit –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat köyleri –Ar.; Tavusker *Oltu –Ezm.; *Afşin ve köyleri, *Göksun ve köyleri –Mr.; *Divriği köyleri, *Gürün, *Kangal –Sv.; Misis –Ada.)
[**barı** (I) **-2**]: (–Ada.)
[**berçi -3**]: (Ciye *Tosya –Ks.)
[**bere** (I) **-1**]: (Nefsiköseli *Görele, Kayadibi –Gr.; *Maçka köyleri –Tr.; Yavuz *Şavşat, Bilbilan *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**beri -1**]: (İkipınar *Mihalıççık, Balçıkhisar –Es; –Vn. çevresi; *Divriği, *Kangal –Sv.)
[**berlik**]: (Vazıldan, Palha *Divriği, Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)
2. Davarın sağılma zamanı. (Ören *Akçadağ, –Ml.) **3.** Koyunların sıra halinde sağılması. (Küpesi –Ezc.)
[**bere** (I) **-2**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
[**beri -2**]: (İkipınar *Mihalıççık, Balçıkhisar –Es.; –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Ur.; –Gaz.; –Mr.; –Ada.; –İç.)
beragari [→ **berenarı**]
beran Koç. (–Bt.)
beranara [→ **berenarı**]

beranarı, berañarı [→ **berenarı**]

berat Su bardağı. (–Ezc.)

beravi Ayı gibi, kaba, anlayışsız. (Hanlı *Şavşat –Ar.)

berbah, berbaḫ **1.** [→ **berbeh - 1**] **2.** [→ **berbeh - 2**]

berbeg Bilye oyununda çukurun önünde bilyenin durduğu yer. (Kerkük)

berbeh, berbeḫ [**berbah -1, 2; berbuḫ**] **1.** Künk. (*Kilis –Gaz.; –Hat.)

[**berbah - 1**]: (*Kilis –Gaz.)

[**berbuḫ**] : (*Yayladağı köyleri –Hat.)

2. Kiremit. (*Kilis, Halfeti –Gaz.)

[**berbah -2**] : (*Kilis –Gaz.)

berber aynesi Yelpaze gibi açılan bir çeşit yorgan dikişi. (–Ist.)

berber demiri Kapıyı açmaya ve kapamaya yarayan bir alet, reze. (Senir –Isp.)

berbeyit yatmak Hastalık dolayısıyla baygın ve sessiz yatmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

berbirlenmek **1.** Mırıldanmak, kendi kendine söylenmek. (–Ur.) **2.** Çocuk bağırmak. (–Ur.)

berbuḫ [→**berbeh, berbeḫ, -1**]

berci Davarı sağan kimse, süt sağıcı. (Vazıldan, Palha, *Divriği, E. Hüyük, Ortaköy *Şarkışla, İğdeli *Gemerek –Sv.; Ören *Akçadağ –Ml.; *Afşin –Mr.)

bercim [→ **berçin** (I)]

bercin [→ **berçin** (I)]

bérç (I) Davarı ağıla sürme. (*Kangal –Sv.)

bérç (II) Nasır. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

berçi [**bonci**] **1.** Köpek, fino köpeği. (–Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.)

[**bonci**] : (*Erciş –Vn.)

2. Av köpeği. (–Nğ.) **3.** [→ **ber -1**]

berçim [→ **berçin** (I)]

berçin (I) [**bercim, bercin, berçim**] Perçin. (Alâettin *Acıpayam –Dz.; *Safranbolu –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Ama. ve çevresi; Kızılköy *Zile –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Afşin, *Elbistan –Mr. ve çevresi; Telin *Gürün, Soğukpınar *Kangal, Karaözü *Gemerek –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**bercim**] : (–Gaz.)

[**bercin**] : (–Yz. köyleri)

[**berçim**] : (–Mr.; –Hat. ve köyleri; *Bor –Nğ.)

berçin (II) **1.** Bahçe, etrafı çevrilmiş tarla. (Sevin, *Afşin, Efsus, *Elbistan –Mr.) **2.** Sertleşmiş toprak, toprağı pek, katı olan arazi. (Bayalı *Ürgüp –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **3.** Taş yığını. (Ahmedoğlanı *Mecitözü –Çr.)

berçin etmek [→ **berçinlemek**]

berçinlemek [**berçin etmek**] Perçinlemek. (–Ama.; *Zile çevresi –To.)

[**berçin etmek**] : (Aslanköy –İç.)

berd Otuz tane ot destesinin hepsi. (Ergan –Ezc.)

berdange Omuzdan ve boyundan asılan küçük tüfek. (*Varto –Ms.)

berdelik Sazlık, bataklık. (Hasköy –Ist.)

berdıklamağ Paylamak. (Kerkük)

berdi (I) [**beerdi**] **1.** Sapı hasır, zembil, ip yapmakta, semer yastık doldurmakta ve dam örtmekte kullanılan bir çeşit saz. (Çardak, İncesu *Dinar –Af.; İkipınar *Mihalıççık, *Sivri-

hisar ve köyleri –Es.; Ören *Akçadağ –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Göksun ve köyleri, –Mr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat. ve köyleri; Celikanlıyurt, *Gürün, Gemerek *Şarkışla –Sv.; Çandır *Boğazlayan –Yz.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Süksün *İncesu, Yahyalı *Develi, *Ürgüp, –Ky.; –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Ereğli, –Kn.; Musulumantaş *Kozan, *Karaisalı, Haliliye, –Ada.; –İç.; Belkıs *Serik –Ant.) [**beerdi**] : (İncesu *Dinar –Af.) **2.** Yakacak olarak fırın ve hamamlarda kullanılan bir çeşit saz.(–Ky.)

berdi (II) Kova. (Belkıs *Serik –Ant.)

berdi hasır Kötü cins hasır. (Molu –Ky.)

berdoş [**berdüç, beredayi** (II)] Serseri, berduş. (Oğmaca –Or.) [**berdüç**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.) [**beredayi** (II)] : (–Bt.)

berdüç [→ **berdoş**]

bere, bére (I) **1.** [→ **ber -1**] **2.** [→ **ber -3**]

bere (II) Bebek, çocuk (erkek). (*Akçakoca –Bo.; Arhavi *Hopa –Ar.)

bere (III) **1.** Tarlalar arasından akan ince su. (*Boyabat –Sn.) **2.** Suyun aktığı yer, su yatağı. (*Boyabat –Sn.)

beredayi (I) Kötü, fena, adi. (–Bt.)

beredayi (II) [→ **berdoş**]

beregari [→ **berenarı**]

berehlemek Layik görmek, yaraştırmak. (–El.)

berek (I) Yazın hayvanlara musallat olan bir çeşit iri sinek. (*Yayladağı köyleri –Hat.)

berek (II) Süs, ziynet. (Bornova –İz.)

berekāllah Maşallah. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bereket Yağmur. (İskele *Bigadiç –Ba.)

berekleşmek Yitmek, kaybolmak. (Senir –Isp.)

bereltmek [→ **belertmek** (I)]

berem 1. Verem. (Nefsiköseli *Görele –Gr.) **2.** Solgun yüzlü. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bereme Bezelye. (Çiftlik *Bolvadin –Af.)

beremere [→ **berenarı**]

berenağrı [→ **berenarı**]

bereñara [→ **berenarı**]

berenaran [→ **berenarı**]

berenarı, bereñarı, beréñarı [**becenarı, belanarı, belenağrı, beleñarı, belibenzer** (II), **benağrı, benarī, benenağrı, beñerarı, beragari, beranara, berenarı, beregari, beremere, berenağrı, bereñara, berenaran, berenarın, beribenzer** (II), **bireñarı**] Şöyle böyle, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü. (–Af.; *Eşme köyleri –Uş.; Sarıkeçili aşireti *Bucak –Brd.; Selen, Yukarıseyit *Çal, Karahisar *Tavas, Bulkaz *Çivril, Eziler *Buldan, *Acıpayam köyleri, *Sarayköy, Ovacık, –Dz.; Burhaniye *Nazilli, Sürez *Bozdoğan, *Söke, –Ay. ve çevresi; Tepeköy *Torbalı, Falaka *Bayındır, *Tire, *Ödemiş, *Menemen, *Bergama –İz.; *Turgutlu, *Kırkağaç, Büyükbelen, Uncuboz –Mn.; *Lapseki –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Domaniç, *Tavşanlı, Günay –Kü.; Pazarcık, Dodurga *Bozüyük –Bil.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat, Aşağılıca –Es.; *Beypazarı –Ank.; –Nğ.; Uğurlu, *Ermenek –Kn.; Akçaalan *Bodrum, *Milas –Mğ.)

[**becenarı**] : (Güney *Buldan –Dz.)
[**belanarı**] : (Kavakiçi, Yenice *Sürmene –Kü.; *Yatağan –Mğ. ve çevresi)
[**belenağrı**]: (Garipköy *Tavas –Dz.; Hereke *Seferihisar –İz.; *Serik –Ant.; *Bodrum, Ula –Mğ.)
[**beleñarı**]: (Işıklar –Af.; Oğuz *Acıpayam, Tekkeköy –Dz.; Fadıl *Orhaneli, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Şaphane *Gediz, Günay *Emet, *Tavşanlı –Kü.; Bozan –Es.; *Fethiye köyleri, *Milas –Mğ. ve köyleri)
[**belibenzer** (II)] : (–Çr.; *Merzifon –Ama.; Kızılköy –To.)
[**benağrı**]:(Mençek *Ermenek –Kn.)
[**benarī**] : (Çakıralan *Havza –Sm.)
[**benenağrı**] : (Ekse *Çal –Dz.)
[**beñerarı**] : (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
[**beragari**] : (Bozarmut –Mğ.)
[**beranara**] : (*Kirmastı –Brs.)
[**beranarı**]: (*Sarayköy köyleri, *Çal –Dz. köyleri; *Bergama –İz.; Yenice, Eğrigöz *Emet, –Kü.; Bardakçı *Seyitgazi –Es.; –Nğ.; Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek, Hatip –Kn.; Kavaklıdere, –Mğ.)
[**beregari**] : (Dere –Kn.)
[**beremere**] : (*Tavşanlı –Kü.)
[**berenağrı**]: (Bayat*Emirdağ, Çiftlik köyleri *Dinar –Af.; –Uş.; *Çivril –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Karahayıt –Ay.; Minnetler *İvrindi –Ba.; –Nğ.; Mesevle *Yatağan, *Milas ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)
[**bereñara**] : (Eğridere *Kuyucak, Tepecik –Ay.)
[**berenaran**] : (*Gemlik –Brs.)
[**berenarın**] : (*Seferihisar –İz.)
[**beribenzer** (II)] : (Banus *Eğridir –Isp.; –Brd.; *Buldan köyleri –Dz.; Zana, –Ama.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Divriği köyleri, –Sv.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**bireñarı**] : (–Kn.)

berenarın [→ **berenarı**]

beres [**berevī**] **1.** Yaramaz, haylaz. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**berevī**] : (E. Hüyük *Şarkışla –Sv.) **2.** Geçimsiz, kötü huylu. (*Şavşat çevresi –Ar.; Şenkaya –Ezm.)

bere süren Koyunu sağılmak üzere sağıcıya götüren kimse. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

bere sürmek Koyunu sağdırmak için sağıcıya götürmek. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

bereşe Tarla kuşu. (*Halfeti –Ur.)

berete 1. Kartal. (Purhus *Ahlat –Bt.; *Pütürge –Ml.) **2.** Hayvan ölüsü. (Palha *Divriği –Sv.)

berevī [→ **beres -1**]

berevi Az ışıkta görememe hastalığı. (*Göle, *Ardahan çevresi –Kr. köyleri; *Pınarbaşı –Ky.)

berge (I) [**berke** (I)] **1.** Kayısı, zerdali. (–Ama.; *Şarkışla, Savrun, *Divriği –Sv.)
[**berke** (I)] : (–Ezm.)
2. Şeftali. (–Sv.)

berge (II) İz, im, eser, belge. (Kerkük)

bergez Dokuma tezgâhında ipliğin arasında bulunan çatal ağaç. (–Kü.)

bergon [**bergön**] **1.** İki üzüm bağının arasında kalan kısım, üzüm bağının kenarları. (*Erciş –Vn.) **2.** Toprak ve taştan yapılmış duvar. (*Erciş –Vn.)
[**bergön**] : (–Vn.)

bergön [→ **bergon -2**]

bergütmek Birbirine geçirmek, tuttur-mak. (–Ba.)

berği Set. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)

berha deliği [→ **berhay deliği**]

berḫana 1. [→ **barhana** (II) **-1**] **2.** Göçebelerin çadır eşyaları, kervanın konak yerinde toplanan eşyası. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Gaz.)

berhay (I) [**berihay**] Feryat, acı acı bağırış, haykırış, çığlık, ağıt. (–İz.; Borlu köyleri *Gördes, *Alaşehir köyleri, –Mn.; –Ba.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Aşudu *Darende –Ml.; Lohan –Gaz.)

[**berihay**]:(*Göksun ve köyleri –Mr.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Azaplı *Kadirli –Ada.)

berhay (II) **1.** Derebeyi, mütegallibe, zorba. (Viranköy –Kü.) **2.** Serseri, avare. (–Kü.)

berhay bacası Bağırmak, yardım istemek için evin damında yapılan bir çeşit baca. (–İz.)

berhay deliği [**berha deliği**] Binanın kiremitli kısmına çıkmak için,çatı arasında yapılmış geçit yeri. (*Eşme ve çevresi, –Uş.; *Alaşehir köyleri –Mn.)

[**berha deliği**] : (*Gördes –Mn.)

berhay etmek Feryat etmek, acı acı bağırmak. (Karanıdere *Şereflikoçhisar –Ank.)

berhayı Hayırsız: *Oğlu berhayı çıktı, işi gücü yok, zulmu da caba.* (*Merzifon –Ama.)

berhitilme Sağlamlaştırılma. (–Brs.)

beri, bēri 1. [→ **ber -1**] **2.** [→ **ber -3**]

beri almak Geri çevirmek (hayvanlar için kullanılır). (*Merzifon –Ama.)

beri bekmez etmek Bir işi şöyle böyle, az çok düzene koymak. (–Mr.)

beribenzer (I) [**belibenzer** (I)] Alelade, bayağı, sıradan: *Bu işi beribenzer usta yapamaz.* (Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; Çilehane *Reşadiye, *Zile, –To. ve çevresi; Danışman *Fatsa, Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Yarlıbahçe *Bulancak –Gr.; Alakilise *Refahiye, *Kemaliye –Ezc.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; –Hat. köyleri; Soğukpınar *Kangal, Çepni *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar, Tekerahma *Gürün, Savrun *Divriği –Sv.; *Sorgun –Yz. ve çevresi; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Bor, –Ng.; *Karaman, Uğurlu *Ermenek –Kn.; Darısekisi ve çevresi, *Mut köyleri –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[**belibenzer** (I)] : (–Ama. ve köyleri; *Niksar ve çevresi, Kızılköy –To.; Kuzköy *Akkuş, Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

beribenzer (II) [→ **berenarı**]

beribenzer (III) [**belibenzer** (III)] **1.** Eş, emsal, benzer: *Bizim terzinin beribenzeri yoktur.* (Danışman *Fatsa, –Or. ve köyleri) **2.** Biraz benzeyen. (–Hat.)

[**belibenzer** (III)] : (–Çr.)

beribenzer (IV) Yakışıklı. (Yayla *Tefenni –Brd.)

bericibermek Göndermek, gitmesine izin vermek, bırakmak. (Çilehane *Reşadiye –To.)

beri dönmek [**berüyhlemek**] Hasta biraz iyileşmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**berüyhlemek**] : (Ulușiran *Şiran –Gm.)

beri etmek [→ **beri eylemek**]

beri eylemek [**beri etmek, berilemek** (I)] Geri çevirmek, bu tarafa döndürmek, yakına getirmek. (Hereke *Seferihisar –İz.; *Zile –To.; Soğukpınar *Kangal, E. Hüyük *Şarkışla, Çepni *Gemerek –Sv.; Gökçekışla –Yz.; Fırakdın *Develi –Ky.; Epçe *Milas –Mğ.)

[**beri etmek**] : (*Mut köyleri –İç.)

[**berilemek** (I)] : (İsabey *Çal –Dz.)

beriğiki Beriki. (*Afşin –Mr.; *Silifke köyleri –İç.)

berihay [→ **berhay** (I)]

berikmek **1.** [→ **bertilmek** (I) **-2**] **2.** [→ **bertikmek** (I) **-3**]

berilemek (I) [→ **beri eylemek**]

berilemek (II) [→ **belinlemek** (I)]

berillemek [→ **belinlemek** (I)]

beringnemek [→ **belinlemek** (I)]

berinlemek, beriñlemek [→ **belinlemek** (I)]

berinnemek Uykuda kendi kendine konuşmak. (Ulubey –Or.)

beri vermek Yakına vermek : *Keseri beri ver.* (*Ardahan çevresi –Kr.)

beri yanıma Yanı başıma. (–Isp.)

berk (I) [→ **bek** (I)]

berk (II) **1.** [→ **bek** (III)] **2.** Kuvvetle, şiddetle, sıkı olarak, sağlam bir şekilde: *İpin ucunu berk tut.* (*Kilis, –Gaz.; *Afşin –Mr.; –Ay.; –Ada.; *Saray –Tk.) **3.** Yüksek sesle : *Berk söyle, berk çağır.* (Geben *Andırın –Mr.)

berke (I) [→ **berge** (I) **-1**]

berke (II) Kanape. (Seki *Ödemiş –İz.)

berkedek düşmek [→ **belinlemek** (I)]

berketmek (I) [→ **beketmek** (I)]

berketmek (II) [→ **bekiştirmek**]

berkiḫmeg [→ **bekiştirmek**]

berkilmek (I) [→ **bekişmek -1**]

berkilmek (II) [→ **bertilmek** (I) **-1**]

berkimek (I) [→ **bekişmek -1**]

berkimek (II) [**bekeşmeg, bekimek -2, bekişmek -2**] İyileşmek, sağlamlaşmak. (–Gaz.)

[**bekeşmeg**] : (–Brd.)

[**bekimek -2**] : (–Sv.)

[**bekişmek -2**] : (–Sv.)

berkimek (III) Tıkamak. (Gümele *Söğüt –Bil.)

berkinmek Sımsıkı yüklenmek, abanmak. (*Bor –Ng̃.)

berkişmek [→ **bekişmek -1**]

berkiştirmek (I) **1.** [→ **bekiştirmek**] **2.** [→ **berkitmek** (II) **-2**]

berkiştirmek (II) [**berkitmek** (V)] Bastırmak (kelimelere). (–Ama. ve çevresi; –Gaz.)

[**berkitmek** (V)] : (–Gaz.)

berkit Ağustos. (–Ist.)

berkitmek (I) [**bekitmek** (I) **-2**] **1.** [→ **bekiştirmek**] **2.** Sıkıca bağlamak, bağlanacak şeylerde bağcığı sıkmak: *Çarığın bağı gevşemiş, berkit.* (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ank.; –Ng̃.; *Tarsus –İç.)

[**bekitmek** (I) **-2**] : (Hacıhamzalı *Tarsus, Gencali *Mut –İç. ve köyleri)

3. Germek. (*Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

berkitmek (II) [**berkiştirmek** (I) **-2**] **1.**[→ **beketmek** (I)] **2.** Söküğü dikmek, yamamak. (–Krş.; –Nş.)

[**berkiştirmek** (I) **-2**] : (Bahçeli *Bor –Ng̃.)

berkitmek (III) Üst üste yığmak, yüklemek. (Bahçeli, *Bor –Ng̃.)

berkitmek (IV) [→ **bekitmek** (IV)]

berkitmek (V) [→**berkiştirmek** (II)]
berkleşmek [→ **bekişmek -1**]
berklik (I) [**beklik** (II)] Katılık, sertlik. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis, –Gaz.; –Mr.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nğ.)
[**beklik** (II)]: (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)
berklik (II) [→ **beklik** (III)]
berkmek [→**bertilmek** (I) **-1**]
berlemek Davarı sağdırmak için sıraya koymak. (Palha *Divriği –Sv.)
berlik [→**ber -1**]
berme Kız tarafından damadın akrabalarına verilen hediye. (Kadıçiftliği *Taşköprü –Ks.)
bérmek (I) Vermek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
bērmek (II) [→**beğirmek**]
bernek Sürüye katılan, başkasına ait olan hayvan. (–Tr. ilçe ve köyleri)
bernekçi Kendisinin daha az sayıdaki hayvanlarını, başkasının sürüsüne katan kimse. (–Tr. ilçe ve köyleri)
bernekleşmek Hayvan sürüden ayrılmak. (–Tr. ilçe ve köyleri)
berobana Bir çeşit deve oyunu. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
beroj, berroj Kışın güneş alan kuytu yer, güneşe bakan yer. (–Bt.)
beroş [→ **baruş**]
berrana Yabanî. (Zarşat –Kr.)
berre Taze, körpe. (Taşkent –Kn.)
berredayı Başıboş, sahipsiz: *Bu hayvanlar berredayı bırakılmış, bütün ekinleri harap ettiler.* (Taşburun *Iğdır –Kr.)
berrehay Kafa tutan, kabadayı. (–Ama. ve çevresi)
berrehaylık Kabadayılık, zorbalık. (–Ama. ve çevresi)
berreḫlemaḫ Sevinç ve heyecandan koşmak, zıplamak: *Ali haberi alınca bir görsen nasıl berrehledi.* (–Ur.)
ber(ı)rek Az beride. (Hurma *Silifke –İç.)
berri Sıcak memleketler, en çok ekvator bölgesi anlamına kullanılır. (*Nazimiye –Tn.)
bersim Yonca. (–Ur.)
bertabane Tabak. (–Dy.)
bertelmek [→ **bertilmek** (I) **-1**]
bertig [→ **bertik -1**]
bertik [**bertig, bertük, börtük** (II)] **1.** Yara, bere. (Kozluca, Çebiş –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Bozan, Tokat –Es.; *Göynük –Bo.; *Zile –To.; *Ermenek –Kn.; Yerkesik –Mğ.)
[**bertig**] : (–Brd.)
[**börtük** (II)]: (Devri *Bucak –Brd.; –Kü.; *Taşköprü –Ks.; *Bartın –Zn.; *Zile –To.; *Merzifon –Ama.; *Boyabat –Sn.)
2. İncinmiş, burkulmuş eklem. (Iğdır *Çivril, –Dz.; Furunlu *Bayındır, Tepeköy *Torbalı, *Bergama –İz.; *Alaşehir, –Mn.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Bozan, Tokat –Es.; *Göynük –Bo.; –Or. ve köyleri; Görmel, *Ermenek –Kn.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.) **3.** İncinme, burkulma: *Kırığı, çıkığı yok dedi, sadece bertikmiş.* (–Af., *Eşme ve çevresi –Uş.; Kozluca, Çebiş –Brd.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; –Ba.; Nilüfer –Brs.; Küçükler *Tavşanlı –Kü.; –Ks.; *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; Taşlımüsellim *Lalapaşa, –Ed.; *Elmalı –Ant.; *Fethiye köyleri, *Milas –Mğ.; *Sa-

ray, *Hayrabolu –Tk.)
[**bertük**] : (Karaburun –İz.)
4. Deride mor leke, çürük. (Babadağ *Sarayköy –Dz.; *Düzce –Bo.; *Zile –To.) **5.** Hazımsızlıktan karında meydana gelen şişkinlik. (Halfeti *Birecik –Ur.)

bertikmek (I) [**berikmek-2, bertmek -2**] **1.** [→ **bertilmek** (I) **-1**] **2.** [→ **bertilmek** (I) **-2**] **3.** Yara azmak. (Devri *Bucak –Brd.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
[**berikmek -2**] :(Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**bertmek -2**] : (*Mut köyleri –İç.)
4. [→ **bertilmek** (I) **-3**]

bertikmek (II) Ağlayacak hale gelmek, hıçkırarak ağlamak. (*Çerkeş köyleri –Çkr.)

bertik otu Yaraların tedavisinde kullanılan bir çeşit ot, asparaguz officinalis. (Peşman *Daday –Ks.; –Ant.)

bertilmek, bertilmék (I) [**berikmek -1, berkilmek** (II), **berkmek, bertemek, bertikmek** (I) **-1, 2, 4; bertimek -1, 2; bertinmek, bertlemek** (II), **bertmek -1, 3**] **1.** İncinmek, burkulmak. (*Şarkikaraağaç, *Yalvaç, Aliköy –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam köyleri, *Çal, *Çivril –Dz.; Sürez *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Bandırma, *Susurluk –Ba.; Fili *Biga, –Çkl. köyleri; Nilüfer –Brs.; Tavşancıl *Gebze, *Akyazı çevresi, *Kandıra –Kc.; *Göynük, *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma, Cumayanı –Zn.; *İnebolu, –Ks.; Karakuş köyleri –Or. ve köyleri; Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.; –Ezc. ve köyleri; –Nğ.; Görmel,*Ermenek, *Karaman –Kn.; *Anamur –İç.; *Alanya –Ant.; Çömlekakpınar, Avarız –Ed.; Ceylan *Lüleburgaz, *Vize –Krk.; Manastır, Yugoslavya)
[**berkilmek** (II)] : (Bulkaz *Çivril –Dz.)
[**berkmek**] : (–Mn.)
[**bertemek**] : (–Ur.)
[**bertikmek** (I) **-1**] : (Çiftlik *Dinar –Af.; İğdir *Çivril –Dz.; *Çeşme –İz.; –Kü.; –Çkr.; –Çr.; –Ks.; –Ama. ve çevresi; *Elmalı –Ant.)
[**bertimek -1**] : (*Tefenni –Brd.; Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; –Ba. ve çevresi)
[**bertinmek**] : (Falaka *Bayındır –İz.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**bertlemek** (II)] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
[**bertmek -1**] : (Seki *Ödemiş –İz.; –Ba. ve çevresi; Yenice *Emet –Kü.; –Ur.; Aslanköy –İç.; *Fethiye köyleri –Mğ.) **2.** Berelenmek, yaralanmak. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Ermenek –Kn.; –Nğ.)
[**berikmek -1**] : (*Bor, –Nğ.)
[**bertikmek** (I) **-2**] : (Peşman *Daday –Ks.)
3. Morarmak. (*Anamur –İç.)
[**bertikmek** (I) **-4**] : (*Düzce –Bo.)
[**bertimek -2**] : (*Bartın –Zn.)
[**bertmek -3**] : (–Çkl.)

bertilmek (II) Surat asmak, somurtmak. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

bertilmek (III) Toprak yarılmak : *Bu hafta çok yağmur yağmasıyla köyün yarıdan aşağısının toprağı bertildi.* (–Rz. ve köyleri.)

bertimek 1. [→ **bertilmek** (I) **-1**] **2.** [→ **bertilmek** (I) **-3**]

bertinmek [→ **bertilmek** (I) **-1**]

bertlek (I) [**bürtlek**] Patlak, devrik göz, patlak gözlü. (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Çr.; –Kn.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; –Mğ.)
[**bürtlek**] : (–Gaz.)

bertlek (II) [→ **bağırtlak** (I)]

bertlemek (I) **1.** Heyecan dolayısıyla, göz fazla açılmak, dışarıya fırlamak. (*Fethiye köyleri, –Mğ.) **2.** Yara, vurulan yer şişmek. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

bertlemek (II) [→ **bertilmek** (I) **-1**]

bertlemek (III) Fırlamak, acele kalkmak. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

bertmek 1. [→ **bertilmek** (I) **-1**] **2.** [→ **bertikmek** (I) **-3**] **3.** [→ **bertilmek** (I) **-3**)

bertük [→ **bertik -3**]

beruş 1. Tencere. (*Pütürge –Ml.) **2.** [→ **baruş**]

berüyhlemek [→ **beri dönmek**]

bervanik Eteklik. (–Ml.)

bervar Dağ eteğindeki düz yol. (–Bt. ve köyleri)

bérvat Berbat. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

berveç Eskiden kavuk, fes veya takke üstüne örtülen sargı bezi. (–Gr. köyleri)

berzime [→ **bazlama**]

berzullenmek, bezullenmek Kayalarda veya ormanlardaki kapalı oyuk yerlere, koyun keçi gibi hayvanlar girip bir daha çıkamamak. (*Maçka köyleri –Tr.)

bez Yalnız, sadece. (*Kilis, *İslâhiye, –Gaz.; *Kırıkhan –Hat.; Çavuşlu –İç.)

besa [**besdi, besti** (I)] Yeter, kâfi. (*Nazimiye –Tn.)
[**besdi**] : (*Iğdır ve köyleri –Kr.)
[**besti** (I)] : (–Ama. ve Azerî köyleri)

besberaber Uzunluğu ve genişliği eşit. (*Lapseki –Çkl.)

besde gitmek [→ **beste girmek**]

besdel [**beskel, bessel -1, bestel** (I) **-3**] **1.** Reçel. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; İğdir *Çivril –Dz.; *Elmalı –Ant.)
[**beskel**] : (Honaz –Dz.)
[**bessel -1**] : (Ortaköy *Çal –Dz.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**bestel** (I) **-3**] : (Hançalar *Çal –Dz.; Mesevle *Yatağan –Mğ.) **2.** [→ **bestil -1**] **3.** [→ **bestel** (I) **-2**] **4.** Özel bir şekilde koyulaştırılmış pekmez. (*Eğridir –Isp.) **5.** Salça. (Hisarardı, *Yalvaç –Isp.)

besdenmek Beslenmek. (Zarşat –Kr.)

besdi [→ **besa**]

besege Şiddetli tipi. (–Ada.; *Silifke –İç.)

bese girmek [→ **beste girmek**]

beseği [→ **bésevü**]

beseğil Biraz, azıcık. (*Karaman –Kn.)

besek Kumar oynarken ortaya konulan para. (–Mr.)

beselek (I) Başıboş gezen insan veya hayvan. (Karataş *Sarayköy –Dz.; *Bodrum ve çevresi –Mğ.)

beselek (II) **1.** [→ **beskili**] **2.** [→ **beserek** (I) **-1**]

besen (I) **1.** Şiddetli soğuklarda, uçuşarak yere düşen, çok ince ufak buz parçaları. (–Ky.) **2.** Serpeleyen kar. (–Ky.) **3.** Kırağı. (Bozca *İncesu –Ky.)

besen (II) Hastanın dudağının etrafında görülen beyazlık. (–Ky.)

beserek (I) [**beselek** (II) **-2, besirek -1, besrek** (I), **biserek**] **1.** Tüylü ve besili erkek deve, dişi boz deve ile erkek buhur devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve, damızlık deve. (Karapınartürkmen *Bolvadin –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; *Hamidiye, İlyas *Keçiborlu, Hayta aşireti –Isp.; –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; Dereköy, –Ay.; –Gaz.; Erzin çevresi *Dörtyol –Hat.; Üçem *Balâ –Ank.; Çataloluk *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; Çeşmelizebir *Cihanbeyli, Pınarbaşı *Karaman, Uğurlu *Ermenek, *Hadım –Kn.; Kırıklı *Karaisalı, Kayışlı, Çakaldere –Ada.; *Mut köyleri, *Silifke, *Anamur, Belenkeşlik, –İç.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; Şerefler *Köyceğiz, *Gazipaşa, *Milas, Saçıkaralı aşireti *Fethiye –Mğ.)

[**beselek** (II) **-2**]: (*Ermenek köyleri –Kn.)

[**besirek -1**] : (Bademli, *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent, –Isp.; –Brd.; İğdir *Çivril, Hızılhisar *Acıpayam, *Tavas –Dz.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *Marmaris –Mğ.)

[**besrek** (I)]: (*Senirkent, *Uluborlu, Senir –Isp.; *Sarayköy köyleri, Güllü –Dz.; *Lapseki –Çkl.)

[**biserek**] : (Karaoğlanlı –Mn.; –Kü.; *Ermenek –Kn.)

2. At ve eşeğin erkeği. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **3.** Dişi katır. (*Kadirli –Ada.)

béserek (II) Yetişkin, güzel kız. (*Göksun ve köyleri –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

beserek (III) Aptal, sersem. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

beserot Ölüler için yakılan bir çeşit ot. (–Sm.)

bésevü [**beseği**] Su buharının, havanın soğumasıyla dallar üzerinde meydana getirdiği kar tanecikleri. (*Ağın, *Keban –El.)

[**beseği**] : (*Göksun –Mr.)

besge Kansız, cansız kimse. (Kızılelma *Bartın –Zn.)

besi (I) [**besi hayvanı, besleme** (II) **-1, beslengi** (II)] **1.** Kurbanlık hayvan. (Sücüllü *Yalvaç, Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Kuşbaba, *Bucak, *Tefenni –Brd.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

2. Beslenen, besiye çekilmiş hayvan. (*Keçiborlu köyleri –Isp.; –Brd.; –Gaz.; Göbekviran *Gürün –Sv.; *Ereğli –Kn.)

[**besi hayvanı**]: (*Lüleburgaz –Krk.)

[**besleme** (II) **-1**] : (Kerkük)

[**beslengi** (II)] : (*Nazilli –Ay.)

3. İyi beslenmiş, kuvvetli deve. (–Ant.) **4.** Kaz. (Yeniköy –Ist.) **5.** Tavuk. (–Ank. çevresi)

besi (II) Yem. (*Lüleburgaz –Krk.)

besicilik Ucuz zamanda davar alıp besledikten sonra satmak işi. (Tekir *Silifke –İç.)

besi hayvanı [→ **besi** (I) **-2**]

besik Hayvanın alnında bulunan leke, nişan. (*Nazimiye –Tn.)

besilenmek Tavlanmak. (–Ml.; –Ank.)

besim Pus, hafif sis. (Hamurcu *İncesu –Ky.)

besireg [→ **beskili**]

besirek **1.** [→ **beserek** (I) **-1**] **2.** [→ **beskili**]

beskel [→ **besdel -1**]

beski Arabada hayvanların önüne koşulan ikinci çift hayvan. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

beskili [**beselek** (II) **-1, besireg, besirek -2**] Besili, semiz. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**beselek** (II) **-1**] : (–Mr.)

[**besireg**] : (–Brd.)

[**besirek -2**] : (*Düzce –Bo.)

beskitmek [→ **bekitmek** (IV)]

beslegen [→ **beslek -1**]

besleh [→ **beslek -1**]

beslek, béslek [**beslegen, besleh, beslengi** (I), **beslenki, beslenti**] **1.** Besleme, hizmetçi, evlâtlık. (*Nazilli –Ay.; –Brs.; *Akyazı çevresi –Kc.; *Safranbolu –Zn.; Peşman *Daday, *İnebolu, *Taşköprü, –Ks.; –Çkr.; *İskilip, *Osmancık, –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; *Çamlıbel, *Artova, *Taşova –To.; Karakuş köyleri *Ünye –Or. ve köyleri; *Tirebolu, –Gr.; Bandula *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; *Ardanuç –Ar.; *Refahiye çevresi, –Ezc.; Yukarıkale, *Koyulhisar, *Divriği, *Gürün, *Suşehri –Sv.; –Kn.)

[**beslegen**] : (–Isp.)

[**besleh**] : (*Tirebolu –Gr.)

[**beslengi** (I)] : (Karapınartürkmen *Bolvadin –Af.; Yeniceköy *Eğridir, Yassıviran *Senirkent, –Isp.; Ürkütlü *Bucak, *Yeşilova köyleri, Çerçin, –Brd.; Ortaköy *Çal, *Acıpayam köyleri, *Sarayköy köyleri, –Dz.; Sürez, *Bozdoğan –Ay.; –Ezc. ve köyleri; *Elmalı –Ant.; *Milas –Mğ.)

[**beslenki**] : (*Bozdoğan –Ay.; Eldirek *Fethiye, *Bodrum –Mğ.)

[**beslenti**] : (Kösten –Dz.; Çukurbağ, Uğurlu, *Ermenek –Kn.)

2. Uşak. (*Taşköprü –Ks.; –Kn.)

beslek kaçıran Çok küçük, kuru soğan. (–Sm.)

besleme (I) Beceriksiz, eli işe yakışmayan. (*Mucur –Krş.)

besleme (II) **1.** [→ **besi** (I) **-2**] **2.** Hindi. (–Ank.)

beslengi (I) [→ **beslek -1**]

beslengi (II) [→ **besi** (I) **-2**]

beslenki [→ **beslek -1**]

beslenti [→ **beslek -1**]

besleşmek [→ **beste girmek**]

besli Besili koyun. (*Kilis –Gaz.)

beslik Damızlık koyun. (Kızılca *Tavas –Dz.)

besmeç [→ **bazlama**]

besni üzümü Bir çeşit çekirdeksiz, çok tatlı, yuvarlak taneli üzüm. (–Ml.)

besrek (I) [→ **beserek** (I) **-1**]

besrek (II) Büyük su birikintisi. (Söke *Milas –Mğ.)

bessel **1.** [→ **besdel -1**] **2.** [→ **bestel** (I) **-2**]

bessimet [**beysemet -2**] Peksimet. (*Gülnar –İç.)

[**beysemet -2**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo)

best Bahis, iddia, lâdes. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Diktaş *Divriği –Sv.; *Bor –Nğ.)

bestar Yürüyemeyen çocuk. (*Of –Tr.)

best atışmak [→ **beste girmek**]

best çekişmek [→ **beste girmek**]

beste (I) Leke, benek. (Alâeddin, *Acıpayam –Dz.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Çukurbağ, *Ermenek –Kn.; Malya *Mut, *Anamur –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

beste (II) [→ **bestel** (I) **-2**]

beste girmek [**besde gitmek, bese girmek, besleşmek, best atışmak, best**

çekişmek, beste gonuşmak] Bahse girişmek, iddiaya tutuşmak. (Çilehane *Reşadiye –To.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Silifke, Çavuşlu –İç.)
[**besde gitmek**]: (*Sorgun –Yz.)
[**bese girmek**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**besleşmek**]: (Üzümlü *Şavşat –Ar.)
[**best atışmak**]: (*Sivrihisar –Es.)
[**best çekişmek**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**beste gonuşmak**]: (Orhana *Anamur –İç.)

beste gonuşmak [→ **beste girmek**]

bestek (I) Tavan. (Dereçine, İshaklı *Bolvadin –Af.)

bestek (II) Dayanak, destek. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bestek (III) Av köpeği. (–Ky.; *Kozan –Ada.)

besteklemek Sözü misal getirerek kuvvetlendirmek, desteklemek: *Sözünü bestekle.* (*Ayaş –Ank.)

besteklenmek Dalga geçmek, aylaklık etmek. (Bağviran *Kızılcahamam –Ank.)

bestel (I) [**bestel -3, bessel -2, beste** (II), **bestil -2**] **1.** [→ **bestil -1**] **2.** Meyvelerle ve bazı sebzelerle pekmezden yapılan bir çeşit tatlı. (Alikköy, Atabey –Isp.; Gençali *Yeşilova, –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Kıralan *Çivril, *Çal köyleri –Dz.; Yerkesik –Mğ.)
[**besdel -3**]: (Bekilli *Çal – Dz.)
[**bessel -2**]: (Ortaköy *Çal–Dz.)
[**beste** (II)]: (*Çivril –Dz.)
[**bestil -2**]: (*Alaşehir köyleri –Mn.) **3.** [→ **besdel -1**] **4.** Bir çeşit sirke. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

bestel (II) **1.** Üzerinde beyaz veya siyah leke, benek bulunan hayvan. (İncesu *Dinar –Af.; Türkçayırı *Afşin –Mr.; Akçakışla *Boğazlayan –Yz.; Kızılca *Hadım –Kn.) **2.** Siyah leke. (Türksevin *Afşin –Mr.)

bestelemek Lekelemek, beneklemek. (*Bor –Nğ.)

besteli Lekeli, benekli. (*Bor –Nğ.)

besti (I) [→ **besa**]

besti (II) Zayıf, cılız. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bestil [**belbel, belben, besdel -2, bestel** (I) **-1, bestül, bezime** (I) **-4**] **1.** Pestil, köfter. (Dişli, İshaklı *Bolvadin –Af.; *Susurluk –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *İnebolu, –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; *İskilip, –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Ezm.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Köşker *Kaman –Krş.; –Ky. ve çevresi; –Nğ.; –Kn.)
[**belbel**]: (–Ada.)
[**belben**]: (Büyükçaylı *Dörtyol, Hisarcık *Yayladağı, *Kırıkhan, *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat. ve köyleri; –Ada.)
[**besdel -2**]: (–Brd.; Yenice *Emet –Kü.)
[**bestel** (I) **-1**]: (Hocalar *Sandıklı –Af.; İlyas *Keçiborlu, *Eğridir köyleri –Isp.; Ürkütlü, Devri *Bucak, Karamanlı *Tefenni –Brd. ve köyleri)
[**bestül**]: (Karaköy *Düzce –Bo.)
[**bezime** (I) **-4**]: (Bereketli *Tavas –Dz.) **2.** [→ **bestel** (I) **-2**] **3.** Pekmezin nişaşta ile kaynatılıp, yufka halinde kurutularak, ceviz ile küpe basılmasından elde edilen yiyecek. (Zana –Ama.) **4.** Pekmezden yapı-

lan bir çeşit yiyecek, kuru yiyecek. (–Çr.; Karaözü *Gemerek –Sv.)

bestil etmek [bestiriğini çıkarmak] Çok dövmek, pestilini çıkarmak. (*Mesudiye köyleri –Or.)

[bestiriğini çıkarmak]: (–Hat.)

bestiriği çıkmak İşe yaramaz hale gelmek : *Bu elbisenin giyilmekden bestiriği çıkmış.* (–Hat.)

bestiriğini çıkarmak [→ bestil etmek]

bestra Karnının altına doğru, iki yan tarafında girintili çıkıntılı iki daire şeklinde beyazlık olan keçi. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

bestül [→ bestil -1]

beş (I) [**beşik** (III)] Keçi, koyun ve sığır gibi hayvanların alınlarındaki beyazlık veya böyle bir lekeye sahip olan hayvan: *Beş dana, alnı beş.* (*Erciş, –Vn.; *Ahlat –Bt.)

[beşik (III)]: (Kökhân –El.)

beş (II) Bazı kâğıt oyunlarında, elde edilen kâğıt grubu sayısı. (–Tr.)

béş (III) Ortaklık : *Biz beş kurduk, gezmeğe gideceğiz.* (–Bt.)

beşa Alnında ak olan eşek. (–Dy.)

beşaçılan Bir erkek tarafından oynanan oyun. (–Kr.)

beşaret etmek [→ beşirlemek]

beşaşar Balyoz. (Haral –Gaz.)

beş ayı [→ beşe -1]

beşbeş (I) Para. (Tepe *Seben –Bo.)

beşbeş (II) Yerli yersiz konuşan, boşboğaz, geveze. (*Düzce –Bo.)

beşbeş (III) Çocukların kâğıt üzerinde kalemle oynadıkları bir oyun. (–Kn.)

beşbuyuk Muşmula. (Manastır, Rumeli)

beşçecik Beş tanecik. (Tekeler *Silifke –İç.)

beşdana Herkes tarafından tanınan, bilinen kimse. (*Erciş –Vn.)

beşdamal Köylü kadınların bellerine bağladıkları bez parçası. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

beşe [beş ayı] **1.** Şubat. (Yalova *Eceabat –Çkl.; Lohan –Gaz.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

[beş ayı]: (Küçükbahçe *Karaburun –İz.)

2. Martın son üç günü ve nisanın ilk iki günü. (*Göle, *Ardahan, *Posof ve çevresi –Kr.) **3.** Hamsin, 31 ocakta başlayan elli günlük kış dönemi. (Hurma *Biga –Çkl.)

beşelleme [→ beşerleme (I)]

beşenk Büyük çan ve çıngıraklar takılmış olan ve kervanın önünden giden at. (*Maçka –Tr.)

beşeret Basiret. (*Göle, *Ardahan –Kr.; Civanyaylağı –İç.)

beşerik [→ beşirik]

beşerikli [→beşirikli]

beşerleme (I) [**beşelleme**] Tarlada biçilen ekinin, susamın destelenerek bir araya toplanması. (*Kandıra –Kc.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)

[beşelleme]: (*Kandıra –Kc.)

beşerleme (II) Atın dörtnala koşuşu. (*Boyabat –Sn.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

beşerleme, béşérleme (III) **[→ beşirik]**

beşerleme (IV) Ramazanın yalnız başında, ortasında ve sonunda oruç tutma. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

beşerme [→ beşirik]

beşermek [→ beşirlemek]

beşgı Bıçkı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

beşhana Dam üstüne kurulan tahta karyolanın etrafına çevrilen bez. (*Birecik –Ur.)

beşig kerkme [→ **beşik kertme**]

beşik (I) Bir araya gelmiş ot ve ekin demetlerinin meydana getirdiği büyük yığın. (Hisarbeyli *Çatalca –Ist.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.; Tuna boyu, Bulgaristan)

beşik (II) Kağnıya fazla yük yüklemek için okları arasına konulan çatallı ağaçlar. (–Çr.)

beşik (III) [→ **beş** (I)]

beşik (IV) Bebek, beşik çocuğu. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

beşik biti Tahtakurusu. (*Senirkent –Isp.)

beşik boncuğu Çocuğun oynaması için beşiğin kulpuna takılan boncuk. (Baklan köyleri –Dz.)

beşik düşmek Güreşte iki pehlivan berabere kalmak. (*Kilis –Gaz.)

beşik görmek Kızın babası doğan ilk torununa hediye almak. (–Nğ.)

beşik kertiği [→ **beşik kertme**]

beşik kertme, béşik kertme [**beşig kertme, beşik kertiği, beşik kertmesi -1, beşşik kertme, bişik kertiği**] Kız ve erkek çocukları beşikte iken nişanlama veya böylece nişanlanmış kız, erkek. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Brd.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan –Es.; –Sm.; –Ama. ve çevresi.; *Zile –To.; –Or. ve köyleri; Uluşiran *Şiran, Süle –Gm.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz. köyleri; Yavuz *Şavşat, *Yusufeli köyleri –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr. köyleri; –Ezm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; *Afşin –Mr. ve çevresi; *Kangal ve köyleri, *Gürün, –Sv.; Karamıdere *Şereflikoşhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, Türkmen aşireti *Bünyan, –Ky.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; Uğurlu, *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[**beşig kerkme**] : (–Brd.)

[**beşik kertiği**] : (*Eşme –Uş.; Bunak *Tefenni –Brd.; *Acıpayam –Dz.; –Kü.; *Sivrihisar ve köyleri, İkipınar, *Mihalıççık, Tokat –Es.; –Çkr.; –Ks.; Zana –Ama.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; –Gm.; –Tr. ve köyleri; Bulanık *Ardanuç –Ar.; –Nğ.; Güzelsu *Akseki, *Elmalı –Ant.; *Anamur –İç.; Yerkesik –Mğ.)

[**beşik kertmesi -1**] : (–Çr.; –Sm.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Ünye –Or. ve köyleri; –Sv. ve köyleri; –Krş.)

[**beşşik kertme**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**bişik kertiği**] : (*Ermenek –Kn.)

beşik kertmek Beşikte iken kız ve oğlan çocuklarını nişanlamak. (Savrun *Divriği –Sv.; *Bor –Nğ.)

beşik kertmesi 1. [→ **beşik kertme**] 2. Biribirleriyle nişanlanan bebeklerin, beşiklerine yapılan işaret. (–Tr. köyleri)

beşik örtü [→**beşik örtüsü**]

beşik örtüsü [**beşik örtü, beşşik örtüsü**] İki yana akıntısı olan çatı. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; *Safranbolu, *Bartın –Zn.; *İnebolu, *Taşköprü, –Ks.; –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Ünye köyleri –Or. ve köyleri; Düzköy *Keşap, *Tirebolu –Gr.; Süle, –Gm.; Kaptanpaşa ve çevresi *Çayeli –Rz. köyleri; *Refahiye çevresi –Ezc.; *Bor, –Nğ.; –Mğ.)

[**beşik örtü**] : (Alamut *Bozdoğan –Ay.)
[**beşşik örtüsü**] : (*Merzifon köyleri –Ama.)

beşil beşarat Çok çirkin. (İncesu *Dinar –Af.)

beşimek [→ **beşirlemek**]

beşir etmek [→ **beşirlemek**]

beşirik [**beşerik, beşerleme** (III), **beşerme**] Elinden iş gelme, becerme. (*Zile –To.; *Afşin, –Mr.; *İncesu, –Ky. ve çevresi; Bahçeli *Bor, –Nğ.; Namrun *Tarsus –İç.)
[**beşerik**] : (*Bor –Nğ.)
[**beşerleme** (III)] : (–Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**beşerme**] : (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

beşirikli [**becernikli, beşerikli**] Becerikli. (Aşudu *Darende –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**becernikli**] : (*Karaisalı –Ada.)
[**beşerikli**] : (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

beşiriksiz Beceriksiz. (Aşudu* Darende –Ml.)

beşirlemek [**becellemek, becerlemek** (I) **-1, beşaret etmek, beşermek, beşimek, beşir etmek, beşiş etmek**] Başarmak, becermek. (*Zile –To.; *Kilis –Gaz.; Kesim *Andırın, *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat. köyleri)
[**becellemek**] : (*Kandıra –Kc.)
[**becerlemek** (I) **-1**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**beşaret etmek**] : (*Kilis –Gaz.)
[**beşermek**] : (*Bor –Nğ.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**beşimek**] : (*Kilis –Gaz.; –Mr.)
[**beşir etmek**] : (–Mr. ve çevresi; *Kangal ve köyleri –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky. ve çevresi; –Nğ.; –Ada.)
[**beşiş etmek**] : (*Zile çevresi –To.)

beşiş, beşüş Şaşı. (–Ks.)

beşiş etmek [→ **beşirlemek**]

béşkardaş [→ **beşkardeşler**]

beşkardaşlar [→ **beşkardeşler**]

beşkardeşler [**béşkardaş, beşkardaşlar**] Beşi bir arada bulunan terazi yıldızı. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Yeniköy –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; *Kandıra –Kc.; –Gm.; Kaptanpaşa ve çevresi *Çayeli, –Rz.; –Ur.; –Gaz.; Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**béşkardaş**] : (*Erciş –Vn.)
[**beşkardaşlar**] : (–Nğ.)

beş kaya Beş taşla oynanan bir çocuk oyunu. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Yeniköy –Ist.; –Ks.; –Sm.; Ersis, Utav *Yusufeli –Ar.; –Ed.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.; Saray –Tk.)

beşkir Havlu. (İsabey *Çal –Dz.)

beşko Soba. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

beşle Tohumluk hıyar. (–Bt.)

beş'i (I) [**beşlü**] Beşi bir yerde altın. (*Sarayköy köyleri, –Dz.; –Ks.; Kaptanpaşa ve çevresi *Çayeli, Salarha, Karadere, –Rz.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Afşin –Mr. ve çevresi; Germir –Ky.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.; Yapıntı, *Mut, *Anamur –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**beşlü**] : (*Taşköprü –Ks.)

beşli, béşli (II) **1.** Beş fişek alan tabanca, tüfek. (*Sarayköy köyleri, –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; –Ba.; –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama. ve çevresi; *Zile –To.;

–Tr. köyleri; –Gm.; –Rz.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Piyade tüfeği. (*Merzifon köyleri –Ama.)

beşli (III) Kesildiği zaman beş tahtaya ayrılan zam adlı ağaç kütüğünün her bir tahtası. (*Kilis –Gaz.)

beşli (IV) Beş parmaklı. (Yapıntı *Mut –İç.)

beşli (V) Çingene. (Kavacık *Uzunköprü –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

beşli (VI) Bulüzün yakasına konulan kumaş parçası. (Kaptanpaşa ve çevresi *Çayeli –Rz.)

beşli (VII) Beş yaşında erkek davar. (Yapıntı *Mut –İç.)

beşlik bozmak Dereden tepeden konuşmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

beşlü [→ **beşli** (I)]

beşmarmak Beş dişli, tarak biçiminde tarım aleti, tırmık. (–Ky.)

beşor Karla karışık yağan yağmur. (–Ml.)

beşöyür Şuursuzca, düşünmeden yapılan hareket. (–Kr.)

beşparmak (I) Arabaya ekin yüklemekte veya harman savurmakta kullanılan beş parmaklı, uzun saplı araç. (Sille –Kn.)

beşparmak (II) Ayıt adı verilen küçük bir ağaç. (–Kn.)

beşşik, béşşik [beşuk] Beşik. (–Hat.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; –Nğ.; *Karaisalı –Ada.)

[**beşuk**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)

beşşik kertme [→ **beşik kertme**]

beşşik örtüsü [→ **beşik örtüsü**]

beştahta [beştata] Rahle, sıra. (Pazarcık *Bozüyük –Bil.)

[**beştata**] : (Söğüt –Dz.)

beştata [→ **beştahta**]

beşte Sayım vergisi. (*Safranbolu, *Bartın –Zn.; –Ks.; –Çkr.; *Boyabat –Sn.; –Sm.)

beşteci Sayım vergisi yazan ve toplayan. (–Sn.; –Sm.)

beştelli Bir bağlama çeşidi. (–Tn.)

beşuk [→ **beşşik**]

beşyaşar En küçük yemeni. (–Isp.; *Gerze –Sn.)

bet (I) [**bed -1, 2; beter** (I)] **1.** Çok, pek: *Buğdaylar bet güzel olmuş.* (Anbanaz –Af.; Garipköy *Tavas –Dz.; *Fethiye köyleri, *Milas –Mğ.)

[**bed -1**] : (Kızılca *Tavas –Dz.)

[**beter** (I)] : (*Bolvadin –Af.; Hacıkebir, Çavdarhisar *Emet –Kü.; –Kr. köyleri)

2. Güzel, iyi: *Senin at amma da bet ha!* (Tokuşlar, Anbanaz –Af.; Homa, Tekke *Çivril, –Dz.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.)

[**bed -2**] : (Dereköy *Acıpayam –Dz.)

bet (II) Ana arktan tarlaya su kesilen yer, bent. (*Ermenek köyleri –Kn.)

betal Serseri, başıboş. (*Varto –Mş.)

bét bétge Yüz yüze. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

betco Kedi, çok sevimli küçük kedi. (*Gürün –Sv.)

betdeşi Alevî. (Bekilli *Çal, *Çivril –Dz.)

bete gitmek, beté gitmek Fenasına gitmek, beğenmemek: *Bugün toplantıda Fatma Hanımın tavır ve hareketleri çok betime gitti.* (–Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Or. ve köyleri)

beteleşmek Atışmak, birbirine çirkin sözler söylemek. (*Bor –Nğ.)

betelmek [betermek, beterleşmek] Kafa tutmak, surat asmak, sert, kaba

davranmak. (Kurugöl –Nş.; *Bor, –Nğ.)

[**betermek**] : (–Ay.; –Çr.)

[**beterleşmek**] : (–Çr.)

beten Can. (*Eyüp –Ist.)

beter (I) [→ **bet** (I) **-1**]

beter (II) Azar, paylama. (*Bor –Nğ.)

beterine karmak Daha fena olmak (ilenç). (*Senirkent –Isp.)

beterlemek Azarlamak, paylamak. (*Bor –Nğ.)

beterleşmek [→**betelmek**]

betermek [→ **betelmek**]

beterük Sevimli, akıllı çocuk. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

betetmek Utandırmak, küçük düşürmek. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

beti Mektup, yazı. (Köşker *Kaman –Krş.)

betik [→ **bezik** (I)]

betin Beniz. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

betine gitmek 1. Tasalanmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) 2. Hoşuna gitmek. (*Mucur –Krş.)

betire Bir göz hastalığı. (–Sv.)

betlam [→ **bēddam**]

betlek Defter. (–Ank.)

betlemek Birinin arkasından kötü söz söylemek. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

betman Merdiven. (Erenköy *Kadıköy –Ist.)

betme [**betni -1**] Ahırda hayvan yemi konulan oluk şeklindeki yer, yemlik. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**betni -1**] : (–Çkr.; –Ama. ve köyleri; Bizeri ve çevresi –To.)

betmez [→**bekmez**]

betnam gecesi Yılda bir kutlanan özel bir gecedir. O gece ateş yakılıp üzerinden atlanır, şarkılar söylenir, yumurta boyanır ve hamursuz yapılır. (*Akçaşehir –Bo.)

betnamıs etmek Namusuna leke getirmek. (Aslanköy –İç.)

betnasız [**betnesiz**] Kılıksız, çirkin. (Ürkütlü *Bucak –Brd.; Bozan –Es.; Ortabereket *Ayaş –Ank.; Genek *Yatağan –Mğ.)

[**betnesiz**] : (Çayırlı *Haymana –Ank.; Yerkesik –Mğ.)

betnesiz [→ **betnasız**]

betni 1. [→ **betme**] 2. Tarla belleyecek aygıt. (–Çkr.)

bet olmak Çok iyi olmak. (Bereketli *Tavas –Dz.)

betümbetmez konuşmak Abuk sabuk, saçma sapan konuşmak. (–Bo.)

bevlendi Meyvelerin olmaya başladığı zaman. (Burhanettin –Or.)

bevmak Çoğalmak, artmak. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bey (I) [→ **beh** (I)]

bey (II) [→ **ba, bā** (I) **-1**]

bey (III) Aşık oyununda, aşığın çukur tarafı. (–Ks.)

bey (IV) Kısır olan, kuzulamayan koyun. (İbriktepe *İpsala –Ed.)

bey (V) [**beg** (III), **beğ** (II)] Arı beyi, ana arı. (Eymir *Bozdoğan– Ay.; –Ama. ve çevresi; *Fethiye köyleri, –Mğ.)

[**beg** (III)] : (*Yusufeli –Ar.; –Hat. köyleri; *Mut –İç.)

[**beğ** (II)] : (–Çr.; –Tr.; Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

bey (VI) Mide dolgunluğu. (–Kn.)

bey (VII) Çerkez ağası, paşa. (Korkmaz *Afşin, *Göksun –Mr.)

bey (VIII) Kırmızı mısır. (–Rz.)

beyabur etmek Rezil etmek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

beyağ [→ **bayak** (I)]

beyağıt [→ **bayak** (I)]
beyağten [→ **bayak** (I)]
beyaktan [→ **bayak** (I)]
beyar İki, üç sene ekilmemiş tarla. (–Vn.; –Bt.; Kerkük)
beyaz (I) Yarı işlenmiş keçi derisi. (–Isp.)
beyaz (II) Ayran. (*Şavşat köyleri –Ar.)
beyazdikencik üzümü İnce kabuklu, küçük çekirdekli, sivri taneli ve geç olan üzüm. (Sarıcaeli –Çkl.)
beyazgelen Az beyaz, beyazca. (*Düzce –Bo.)
beyazgösa Alnının iki tarafında beyaz çizgi olan keçi. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)
beyaz kekik Origanum Labiatae. (–Mğ.)
beyde Beybaba. (–Dz.)
beybeğendi, beybeyendi Kokusuz, türlü renklerde olan bir çiçek. (–Kn.)
beyböreği Bir çiçek türü. (–Kn.)
beycan, béycan Beyefendi, bey kardeşim anlamında kullanılır. (*Ardahan köyleri, *Kağızman köyleri –Kr.)
beyçare [→**beçare**]
beydanat [→ **beldanat**]
beydava [→ **beydeva**]
beydefa [→ **bedafa**]
beydeva [**beddā, beddaa, beduva, bedva, beydava**] Beddua, ilenç. (Mağura, *Maçka, Anaraş *Sürmene –Tr.)
[**beddā**] : (–Gaz.)
[**beddaa**] : (*Bor –Nğ.)
[**beduva**] : (*Hozat –Tn.)
[**bedva**] : (–Vn.)
[**beydava**] : (–Rz. ve çevresi)
beydin [→ **biredin**]
beydug Bir çeşit ot. (Kaptanpaşa çevresi *Çayeli –Rz.)
beye 1. Suyun biriktirildiği toprak havuz. (Iydınlı, Gebze –Kc.) 2. [→ **baga** (II)]
beyek (I) [→ **bayak** (I)]
beyek (II) [→ **bezek** (I) **-1**]
beyekıt [→ **bayak** (I)]
beyem Meğer, olaki. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)
beyen Önlük. (*Düzce –Bo.)
beyerlemek Eyerlemek kelimesi ile birlikte ikram etmek, ağırlamak anlamında kullanılır: *Eyerledik, beyerledik.. uğurladık, gitti.* (*Bor –Nğ.)
beyguş [→ **bayguş**]
beyhaḫ İçi dışı bir olmayan kimse, içten pazarlıklı. (*Gürün –Sv.)
beyhlemek [→**behlemek**]
beyik [**biyik**] 1. Don ve şalvarın iki bacak arasında kalan ağ kısmı. (Yenice *Emet –Kü.; –Ky. ve çevresi; *Bor, –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn; Orhana, *Anamur –İç.)
[**biyik**] : (*Bünyan –Ky.)
2. İç ve dış donu. (Durlaz *Ereğli, *Aksaray –Kn.)
beyikli Ağı bol, yere kadar olan şalvar, kadın şalvarı. (*Aksaray –Kn.)
beyikmek [→ **belinlemek** (I)]
beyiksiz Açık saçık konuşan (erkek). (*Bor –Nğ.)
beyinden itmek Sersemleştirmek, şuurunu kaybettirmek. (*Bor –Nğ.)
beyinden olmak Gürültü, patırtıdan sersemleşmek. (*Bor –Nğ.)
beyineek Ayak parmaklarının altındaki şişkin kısım. (Muradiye –Rz.)
beyinmek (I) Büyümek. (–Rz. ve çevresi)
beyinmek (II) Gururlanmak. (–Rz. ve çevresi)
beyirmek Oğlak bağırmak. (–Ank.)

beyiş [→ **beniş**]
beyiz Beniz. (*Bartın –Zn.)
bey koymak [→ **béh vermek**]
beyke Dul kadın. (–Bo.)
beyki Duvar. (*Bodrum –Mğ.)
beylemek [→ **béh vermek**]
beylerbeyi Arı beylerinin en büyüğü. (*Lapseki –Çkl.)
beylerce Büyük, beyaz, yuvarlak tatlı, neli ve kokulu bir çeşit üzüm. (*Eşme –Uş.; –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.)
beyleşme Kararlaşmış bir iş için tarafların pey alıp vermesi. (*Yatağan –Mğ.)
beyliğe çıkmak Hayvan, tarla, her hangi bir eşya sahipsiz kalarak devlet tarafından satılığa çıkmak (İlenç olarak kullanılır) : *Beyliğe çıkası at, arpayı gene tüketti.* (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)
beylik (I) **1.** Damızlık hayvan. (Ortaköy *Çal, Alâettin *Acıpayam –Dz.) **2.** Köyün ortak malı, semiz sığır. (Kuşbaba *Bucak –Brd.) **3.** Tosun, burulmuş erkek dana. (İsabey *Çal –Dz.)
beylik (II) Köylü tarafından ağalarına ekilen özel tarla. (–Ant.)
beylik (III) Nişanlanacak erkek tarafından seçilen nişan takıcı kadınlar. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)
beyman, béyman (I) **1.** Yalan yere yemin eden, ahlâksız. (Kapıköy *Maçka –Tr.) **2.** İmansız, insafsız. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
béyman (II) Çocuğu olmayan, kısır. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
beymas Düşüncesiz, saygısız. (Kala *İncesu –Ky.)
beymece olsun Kahrolsun, olmaz olsun (İlenç). (Dereçine *Bolvadin –Af.)
beynemek [→ **belinlemek** (I)]
beynez Çömlekçi çamuru. (Afşar –Ky.)
beynidelik Akılsız, aptal. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
beyni gijillenmek (gijellenmek) Aklı karışmak: *Başım üstünde durmor, beynim gijellener, gözüm garaler.* (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)
beynimek [→ **belinlemek** (I)]
beynin gapağı atmak [beynin kapağı atmak] Hiddetini yenememek, öfkesini açığa vurmak, şiddetle öfkelenmek. (*Bor –Ng.)
[beynin kapağı atmak] : (Çepni *Gemerek –Sv.)
beynine girmek Canını sıkmak. (Alansa *Kelkit –Gm.)
beynin kapağı atmak [→ **beynin gapağı atmak**]
bey olmak [→ **bayram beyi olmak**]
beyolu Bir çeşit beyaz üzüm. (Genek *Yatağan –Mğ.)
bey parası [→ **beh** (I)]
béyram aşı Kurban ve şeker bayramlarının ilk günü pişen pilav ve kayısı aşı. (Kerkük)
béyram ayı Şevval ayı. (Kerkük)
béyram götü Şeker bayramının dördüncü, kurban bayramının beşinci günü. (Kerkük)
béysélés yatmak Suçüstü yakalanınca, lüzum üzerine sorusuz sualsiz hapishanede yatmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
beysemet **1.** Hayır için cuma günü dağıtılan küçük ekmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** [→ **bessimet**]
beytambal Hayırsız, uğursuz. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Çiftepınar *Mersin –İç.)
beytambala, beytembala kalmak Yok olmak, ölmek (İlenç). (Çiftepınar –İç.)

beytanbal Dağınık, çapaçul. (–Gm.)
beytin, béytin, İşe yaramaz, eskimiş. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
beyy [→ **ba, bā** (I) **-1**]
beyyar **1.** Utanmaz (ayyar'a koşuk olarak kullanılır): *Ayyar beyyar bir herif.* (*Bor –Nğ.) **2.** Tembel. (İvriz, Zanapa *Ereğli –Kn.)
beyzambağı Lilium candidum, Liliaceae. (*Marmaris –Mğ.)
bez (I) [→ **beze** (I) **-1**]
bez (II) Altından su çıkan ufak çayırlık. (Çandır *Kalecik –Ank.)
bez (III) Sinek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
bēz (IV) [→ **böğez**]
beza [→ **bıza, bızā**]
bez ağartmak El tezgâhında dokunan ipek bezi, rengini açmak üzere inek pisliğine yatırmak. (*Elmalı –Ant.)
bézanmak Bezenmek, süslenmek. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)
bezaz [**bizez** (I)] Lamba şişesi. (Hamal, Kocakurt *Kangal –Sv.)
[**bizez** (I)]: (Telin *Gürün –Sv.)
bezbaş İlgisiz, bir şeye aldırış etmeyen, lâkayt. (Ersis *Yusufeli –Ar.; Oltu –Ezm.)
bez bedrek Manifatura, her çeşit kumaş, bez dokumalar. (Şeh –Ay.)
bez belek [→ **belek** (I) **-1**]
bez çözmek İpliği kalemlerle eriş haline getirmek. (–Brs.)
bezden dam Çadır. (*Divriği –Sv.)
bezdirme (I) **1.** [→ **bazlama**] **2.** Saç üzerinde pişirilen meyveli ekmek. (Selvioğlu –Uş.) **3.** Yaraya, incinen, çıkan ve kırılan yere yapıştırılan, tuzlu, ve zeytinyağlı hamur. (*Kilis –Gaz.) **4.** Yağlı ve yassı bulgur köftesi. (*Elbistan –Mr.)
bezdirme (II) Etle yoğurulmuş, bulgur köftesinin yassılanması. (*Bahçe –Ada.)
bezdirmeç [→ **bazlama**]
bezdirmek Eskitmek, soldurmak. (Aşudu *Darende –Ml.)
beze, béze (I) [**bez** (I), **bezele, bezi** (I)**-1**] **1.** Yufka açmadan önce, hamurun ayrıldığı toparlakların her biri, pazı. (Balçıkhisar –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; Yaka, Aydoğmuş *Keçiborlu, İğdecik –Isp.; Akçaköy, Kavak *Yeşilova –Brd.; Yukarıboğaz *Tavas, Darıveren, Yumrutaş *Acıpayam, *Çal köyleri, *Sarayköy köyleri –Dz.; Falaka *Bayındır, Aziziye *Kuşadası –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Ba. ve çevresi; Yenice *Emet –Kü.; –Nğ.; *Ermenek ve köyleri, Kızıllar *Karaman, *Ereğli, *Ilgın, –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Mut köyleri, –İç.; Yelten *Korkuteli –Ant.)
[**bez** (I)]: (E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)
[**bezele**]: (Aşçı *Karaisalı –Ada.; –İç. köy ve aşiretleri)
[**bezi** (I) **-1**]: (*İskilip –Çr.; –Sv. ve çevresi; *Boğazlayan, *Sorgun –Yz.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Avanos, Köşker, –Krş.; *Develi, *Pınarbaşı –Ky. ve köyleri; –Nş.; Ömerli *Ulukışla, *Bor –Nğ.; –Ada.) **2.** Küçük yufka ekmeği. (Oğuz *Acıpayam –Dz.) **3.** Dinî bayramlarda çocuklara hayır için dağıtılan yağlı ekmek. (Oğuz *Acıpayam –Dz.) **4.** Ekmek mayası. (Çeltek *Yeşilova –Brd.) **5.** Yufka. (–Brd. köyleri; Kıbrıs)
beze (II) Bünye, vücut yapısı. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)

beze (III) Dağlarda yetişen ve yazın toplanarak yenilen bir ot. (Hartlap –Mr.)

beze basmak [→**bezeneğine basmak**]

beze çevirmek Hamuru beze halinde toparlamak. (*Ermenek –Kn.)

bezee [→ **bezek** (I) **-1**]

bezehy [→ **bezek** (II) **-1**]

bezek, bézek (I) [**beyek** (II), **bezee, bezevu, bezği**] **1.** Şalvar ve donun uçkur geçirilen yeri. (–Çkl.; Kargı, –Ks.; *Osmancık –Çr.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Sarıkızlı *Kalecik –Ank.)

[**beyek** (II)] : (*Boyabat –Sn.)

[**bezee**] : (*Kurşunlu –Çkr.)

[**bezevu**] : (*İskilip –Çr.)

[**bezği**] : (*Kurşunlu –Çkr.)

2. Donun uçkuru veya diz üzerindeki bağı. (Taflı *Çarşamba –Sm.)

bezek, bézek (II) [**bezehy, bezenk** (II), **bezeyh**] **1.** Süs, ziynet. (–Ba. ve çevresi; Uluşiran *Şiran, *Bayburt köyleri –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr. köyleri; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Lice –Dy.; –Gaz.; –Mr.; –Sv.; *Kaman –Krş.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Saray –Tk.)

[**bezehy**] : (*Iğdır –Kr.)

[**bezenk** (II)] : (Bornova –İz.)

[**bezeyh**] : (Taşburun *Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. Süslü elbise. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Bismil –Dy.)

bezek (III) [**bezeme** (II), **bezenk** (I), **bezzek -1, bizeme**] Bayram, şenlik, donanma, resmî eğlence. (*Yalvaç –Isp.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; *Göksun ve köyleri, Şeker –Mr.; –Yz.)

[**bezeme** (II)] : (–Dy.)

[**bezenk** (I)]: (Aziziye –Brd.; –Kc.; –Ur. ve çevresi; *Bor –Nğ.)

[**bezzek -1**] : (–Gaz.)

[**bizeme**] : (–Dy.)

bezek (IV) Güzel hayvan. (*Ardahan, *Göle, *Posof –Kr.)

bezek (V) [→ **benk** (I) **-2**]

bezekçi Gelin süsleyen kadın. (Bornova –İz.; Sincan *Divriği –Sv.)

bezekli [**bezeli** (II)] Süslü, bezenmiş. (Erkinis *Yusufeli, *Şavşat ve köyleri –Ar.)

[**bezeli** (II)] : (Bozan –Es.; *Afşin –Mr.)

bezele [→ **beze** (I) **-1**]

bezele almak [**bézelemek** (I), **bezi almak**] Hamuru, **beze** denilen küçük parçalara ayırmak. (Aşçı *Karaisalı –Ada.)

[**bézelemek**] : (*Karaisalı –Ada.)

[**bezi almak**] : (*Sorgun –Yz.)

bezeleme [→ **bezeme** (I) **-1**]

bézelemek (I) [→ **beze almak**]

bezelemek (II) Alay etmek, eğlenmek. (Türkbeyli, Mengen –Bo.)

bezelemek (III) Eskimek. (–Ks.)

bezeli (I) Gürbüz, iri, kuvvetli, besili. (*Eşme ve köyleri –Uş.; –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Yelten *Korkuteli –Ant.; Kabaağaç *Fethiye, –Mğ.)

bezeli (II) [→ **bezekli**]

bezellemek Çok alevli fırında ekmeğin üstü göz göz yanmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bézemaḫ Süslemek. (–Ur.)

bezeme (I) [**bezeleme, bezileme, bezime** (II) **-3, bızeme**) **1.** Vücutta şiş ve kızartılarla beliren bir çeşit

deri hastalığı. (*Eşme ve çevresi –Uş.; Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç, *Keçiborlu –Isp.; Kurna –Brd., İğdir *Çivril, Ekse *Çal –Dz., Tepeköy *Torbalı, Falaka *Bayındır –İz.; –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; Tokat –Es.; Tepe *Seben –Bo.; *İnebolu –Ks.; –Sn.; *Merzifon –Ama.; *Kemalpaşa –Or.; –Adı.; Güdül *Ayaş, Şabanözü –Ank.; –Kn.)

[bezeleme] : (*Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri, *Çal –Dz.; –Bo.; Orhaniye *Marmaris –Mğ.)

[bezileme] : (*Tefenni –Brd.)

[bezime (II) -3] : (–Brd.)

[bızeme] : (–Ks.)

2. Kızıl hastalığı. (Bardakçı *Seyitgazi –Es.) **3.** Firengi. (–Kü.) **4.** Vücutta akşamları çıkıp, sabahları batan kabarcıklar şeklinde olan deri hastalığı. (–Çr.) **5.** Yüzde görülen bir çeşit deri hastalığı. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

bezeme (II) [→ **bezek** (III)]

bezemek (I) **1.** İnsan veya hayvan vücudunda meydana gelen şişlik. (–İç. köyleri) **2.** Vücutta meydana gelen şişkinliği ayranla, yoğurtla ovmak. (Kurna –Brd.)

bezemek (II) Şifalı olduğuna inanılan çamur, toprak veya suyu ele yüze sürmek. (*Çerkeş köyleri –Çkr.)

bezemek (III) **1.** Hamuru bir parça açmak. (*Bor –Ng.) **2.** Yufka ekmeğinin küçük açılmış olanı. (Bahçeli *Bor –Ng.)

bezemek (IV) Ağzının payını vermek, azarlamak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

bezemek çevirmek Yufka hamurunu yavaş yavaş açmak. (*Bor –Ng.)

bezeme yapmak Bir çeşit kocakarı ilâcı ile hastalığı tedavi etmek. (Bekilli *Çal –Dz.)

bezene [bedene, bezerna baklası, bezerne] Bezelye. (Cumayanı –Zn.; –Or. köyleri; Nefsiköseli *Görele, Düzköy *Keşap, Şehli, Piraziz –Gr.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.)

[bedene] : (Danışman *Fatsa –Or.)

[bezerna baklası] : (*Bartın –Zn.)

[bezerne] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

bezene bezene [bezenerek] Özenerek, itina ile. (Banus *Eğridir –Isp.)

[bezenerek]: (Havsu *Kelkit –Gm.)

bezenegāşi Ekmeğin yağda kızartılması ile yapılan bir çeşit yemek. (Güneyce –Rz.)

bezeneğine basmak (dokunmak) [beze basmak] Damarına basmak, kızdırmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

[beze basmak] : (*Mesudiye köyleri –Or.)

bezenek (I) **1.** Basiret: *Bezeneğim bağlandı, bir adım atamadım.* (Lohan –Gaz.) **2.** Cesaret: *Bu gün pazara eyi bir pirinç gelmiş, alacaktım amma satılmaz diye bezeneğim tutmadı.* (Hamurcu *İncesu –Ky.)

bezenek (II) Koyunun tırnaklarının biraz yukarısında ve arkada bulunan küçük tırnak. (*Develi –Ky.)

bezenerek [→ **bezene bezene**]

bezenk, bézenk (I) [→ **bezek** (III)]

bezenk (II) [→ **bezek** (II) **-1**]

bezenk (III) Baygın, bitkin, yıpranmış. (–Isp. ve çevresi)

bezenmek (I) **1.** Vücutta meydana gelen kızartılara karşı tedavi edilmek. (–Isp. ve çevresi; Zana –Ama.)

2. Hoca tarafından okunup üflenmek. (–Isp.; *İskilip –Çr.)

bezenmek (II) Özenmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

bezenmek (III) Bulanmak. (*Eşme –Uş.; Kızılköy –To.)

bezer Aksi. (–Ezm.)

bezerik [→ **bezik** (I)]

bezerlik Bezginlik, bıkkınlık. (*Çivril –Dz.; *Bor –Nğ.)

bezerme Vücutta şiş ve kızartılarla bir hastalığın belirmesi. (–Gaz.)

bezermek [**bezikmek, bezmek** (II)] **1.** Solmak, rengini atmak. (*Çal –Dz.; Burhaniye *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; Yenice *Emet –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; –Çr.; –Gaz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; Yerkesik –Mğ.)

[**bezikmek**]: (–Kü.)

[**bezmek** (II)]: (–Hat.)

2. Kirli çamaşır beyazlanmak. (*Ermenek –Kn.)

bézermek (II) **1.** Kızararak olgunlaşmak. (Uğurlu *Ermenek –Kn.) **2.** Ekin olgunlaşmaya başlamak. (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

bezermek (III) Yara iyileşmeye başlamak. (İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; *Silifke –İç.)

bezermiş (I) [→ **bezik** (I)]

bezermiş (II) [**bezik** (II), **bezmece**] Bezmiş, bıkmış, usanmış. (İcilli *Bulancak –Gr.)

[**bezik** (II)]: (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

[**bezmece**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bezerna baklası [→ **bezene**]

bezerne [→ **bezene**]

bezetleme [→ **bazlama**]

bezevu [→ **bezek** (I) **-1**]

bezeyh [→ **bezek** (II) **-1**]

bezgek, bézgek [**bizgek**] Sıtma. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Kırım göçmenleri)

[**bizgek**]: (Kazan Türkleri)

bezği [→ **bezek** (I) **-1**]

bezi (I) **1.** [→ **beze** (I) **-1**] **2.** Bir çeşit kocakarı ilâcı. (Çaltı *Gelendost –Isp.)

bezi (II) Yara veya çıban dolayısıyla vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen şişkinlik, beze. (Hamzabalı *Bozdoğan –Ay.)

bezi almak [→ **bezele almak**]

bezik (I) [**betik, bezerik, bezermiş** (I)] Soluk, rengini atmış. (*Tefenni –Brd.; Kadıköy *Buldan, –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Kü.; –Çkr.; Uzunmusa –Or.)

[**betik**]: (Ortaca *Akşehir –Kn.; Yeniköy –Ist.)

[**bezerik**]: (*Silifke –İç.)

[**bezermiş** (I)]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

bezik (II) [→ **bezermiş** (II)]

bezik (III) Buruşuk, zayıf, etsiz (fındık hakkında). (–Or.)

bezik (IV) [**bezük** (III)] Pembe. (–Sv.)

[**bezük** (III)]: (–Sv.)

bezik (V) Pancar yaprağı. (–Sv.; –Ada)

bezikmek [→ **bezermek**]

bezil 1. Kaya yüzündeki küçük seki. (Pirlerkondu *Hadım –Kn.) **2.** Evde testi konulan yer. (Pirlerkondu *Hadım –Kn.)

bezileme [→ **bezeme** (I) **-1**]

bezimbe [→ **bezime** (I) **-2**]

bezime (I) [**bezimbe, bezme -2**] **1.** [→ **bazlama**] **2.** Yufka. (Bazlar –Af.; Kurna –Brd.)

[**bezimbe**]: (Aliköyü –Isp.)

[**bezme -2**] : (Çerçin –Brd.)

3. Dörde bükülmüş yufkanın aldığı şekil. (–Dz.) **4.** [→ **bestil -1**]

bezime (II) **1.** Yara, bere. (*Bolvadin –Af.) **2.** Deride morluk, çürük. (*Bolvadin –Af.) **3.** [→ **bezeme** (I) **-1**]

bezinyağ Benzin. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bezir Acı, tohumluk patlıcan. (*Kilis –Gaz.; –Hat. köyleri)

bezirana Bulgur değirmeni. (Harput –El.)

bezirgan kebabi İnce doğranmış yumurta, soğan karışımına tuz, bahar, karabiber konularak yapılan bir yemek. (–Hat.)

bezirḫana Bulgurun ve buğdayın üst kabuklarının ayrılması için, içinde dövüldükleri, hayvanla çekilen büyük taş dibek. (*Erciş –Vn.)

bezirme [→ **bazlama**]

beziryanaşi Bayat ekmek kabuğundan yapılan bir çeşit yemek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)

bezlembeç [→ **bazlama**]

bezleme [→ **bazlama**]

bezlemek (I) Cild pul pul kabarmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bezlemek (II) Çocuğu bezlerine sarmak. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

bezlıme [→ **bazlama**]

bezme, bēzme 1. [→ **bazlama**] **2.** [→ **bezime** (I) **-2**]

bezmece [→ **bezermiş** (II)]

bezmek (I) Mısır, fasulye gibi bitkilerin taneleri iyice dolgunlaşamamak. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bezmek (II) [→ **bezermek -1**]

bezmeldek Bir çeşit av kuşu. (Arpaköy –Or.)

bezul, berzul Kayalar arasında veya orman içinde, mağaraya benzer, kapalı, içinden çıkılması güç yer. (*Maçka köyleri –Tr.)

bezük (I) Dolgunlaşmamış mısır, fasulye gibi bitkilerin taneleri. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bezük (II) Boyasını iyi almamış iplik, bez. (*Arapkir –Ml.)

bezük (III) [→ **bezik** (IV)]

bezzek 1. [→ **bezek** (III)] **2.** Bayramda caddelerde kurulan tak. (–Mr.)

bezzeke Sümüklü böcek. (–Hat. ve köyleri)

bezzez dükkânı Aktar dükkânı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bī [→ **ba, bā** (I) **-1**]

bıba [→ **babey**]

bıbe [→ **babey**]

bıbeççe [→ **ba açça** (I) **-1**]

bıbı [→ **bibi** (I) **-1**]

bıbık, bıbik (I) [→ **badi** (I) **-2**]

bıbık (II) Küçük kızların cinsiyet organı. (*Zile –To.)

bıbılik [**bıdık** (VII), **bılik** (I) **-3, bibilik** (I), **bilbik, bobilik, bubik, bubulik, bumbilik**] Gonca, tomurcuk. (*Kemaliye, Kuruçay *Ilıç –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.)

[**bıdık** (VII)] : (*Erciş –Vn.)

[**bılik** (I) **-3**] : (–El.)

[**bibilik** (I)] : (*Arapkir –Ml.)

[**bilbik**] : (*Kilis –Gaz.)

[**bobilik**] : (*Kemaliye –Ecz.)

[**bubik**] : (Harput, Kesirik –El.; *Hozat –Tn.)

[**bubulik**] : (*Arapkir –Ml.)

[**bumbilik**] : (–Kc.)

bıcak (I) [→ **bucak** (I) **-1**]

bıcak (II) [→ **bucak** (IV) **-7**)

bıcak (III) [→ **bucaklık** (I)]

bıcak (IV) Çakı. (Engiz *Bafra –Sm.; İğdeli *Gemerek –Sv.; –Ant.)
bıcaklık (I) **1.** Evlerde yıkanma yeri, hamamlık. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** [→ **bucaklık** (I)]
bıcaklık (II) [→ **bucak** (I) **-1**]
bıccılgan [→ **bıçılgan** (I)]
bıcı (I) [→ **badi** (I) **-3**]
bıcı (II) **1.** İşkembenin tersi. (–Gm.) **2.** İşkembeden yapılan bir yemek. (–Gm.)
bıcı bıcı (I) Baştan savıcı, savsaklayıcı: *Aman ne bıcı bıcısın.* (*Sarayköy –Dz.)
bıcı bıcı (II) [→ **bici bici** (II) **-1**]
bıcı bıcı (III) Bir çeşit çocuk oyunu. (Yenice *Emet –Kü.)
bıcı bıcı (IV) [**bıcıl bıcıl** (I), **bıdı bıdı -2, bıdıl bıdıl** (I) **-1, bıdır bıdır -1, bicil bicil**] Çocuğun tatlı tatlı konuşmasını anlatır. (*Düzce –Bo.) [**bıcıl bıcıl** (I)]: (*Düzce –Bo.) [**bıdı bıdı -2**]: (*Düzce –Bo.) [**bıdıl bıdıl** (I) **-1**]: (*Düzce –Bo.) [**bıdır bıdır -1**]: (Burunucu *Silifke –İç.) [**bicil bicil**]: (*Düzce –Bo.)
bıcı bıcı bitmek Yediği yaramak, şişmanlamak. (*Kangal köyleri –Sv.)
bıcık (I) Dişi kedinin üreme organı. (İshaklı *Bolvadin –Af.)
bıcık (II) [**bucuk** (I) **-1**] Oyunda ebe. (*Uluborlu –Isp.) [**bucuk** (I) **-1**]: (*Senirkent –Isp.)
bıcık (III) [→ **bıçık** (I)]
bıcık (IV) [→ **bi** (I)]
bıcık (V) **1.** [→ **bücük** (I)] **2.** [→ **badi** (I) **-3**]
bıcık (VI) [→ **bicik** (V)]
bıcık (VII) [→ **bıçılgan** (I)]
bıcık (VIII) [**bıcik** (I)] Dörtte bir parça, dilim. (–Ezc.) [**bıcik** (I)]: (Miçinbağ *Kemaliye –Ezc.)
bıcık (IX) [→ **bide -1**]
bıcık (X) Ceviz içi. (–El.)
bıcık (XI) Sık ot. (–Krş.)
bıcık bıcık [→ **bici bici** (II) **-1**]
bıcıkçı [→ **bızgıncı**]
bıcıkım [→ **bidıkı**]
bıcıklamak [→ **bıcımak -1**]
bıcıkmak [→ **bıcımak -1**]
bıcıl Yumuşak. (*Menemen –İz.; –Kn.)
bıcılanmak [**bıcırmak**] **1.** İyileşmek, toplanmak. (Boynuyoğun –Ada.) [**bıcırmak**]: (Bulgaristan göçmenleri *Çorlu –Tk.) **2.** Sızlanmak. (İncekum *Silifke –İç.)
bıcıl bıcıl (I) [→ **bıcı bıcı** (IV)]
bıcıl bıcıl (II) Vıcık vıcık. (–Ezm.)
bıcıldak 1. Küçük çocuk. (–Gm.) **2.** Pişik. (–Çr.)
bıcılgan [→ **bıçılgan** (I)]
bıcılğan (I) [→ **bıçılgan** (I)]
bıcılğan (II) Birikinti, çöküntü: *Küpün dibi bıcılğan bağlamış.* (–Çr.)
bıcılık [→ **bidıkı**]
bıcılkan [→ **bıçılgan** (I)]
bıcımak [**bıcıklamak, bıcıkmak, bıncımak**] **1.** Mızıkçılık etmek, sözünden dönmek. (–Çr.; *Merzifon–Ama.; *Kavak, Irmaksırtı *Çarçamba–Sm.) [**bıcıklamak**]: (*Çarşamba –Sm.) [**bıcıkmak**]: (Şahin *Malkara –Tk.) [**bıncımak**]: (–Ama.) **2.** Usanmak. (*Merzifon –Ama.; *Çarşamba –Sm.)
bıcımıcıg, bıcımıcık [→ **bidıkı**]
bıcımıg [→ **bidıkı**]
bıcımık [→ **bidıkı**]
bıcır (I) Gözleri sulanan. (Bozan –Es.)
bıcır (II) [→ **bıdın**]

bıcıramak Kımıldamak. (Başekrek *Çemişgezek –Tn.)

bıcırgan (I) Midye. (*Eğridir –Isp.)

bıcırgan (II) [**bıcırık** (VI)] **1.** [→ **bıçılgan** (I)] **2.** İshal. (*Çatalca –Ist.) [**bıcırık** (VI): (Kayalar, Rumeli)

bıcırgan (III) [→ **bıcırğan** (I)]

bıcırgan (IV) Çelik makkap. (–Brs.)

bıcırgan otu Nanegillerden, kokulu ve ilâç olarak kullanılan, zehirli bir ot. (Akkışla –Ky.)

bıcırgı [→ **bıçılgan -1**]

bıcırğan (I) [**bıcırgan** (III)] Ortalığı karıştıran, fitneci. (–Gm. ve çevresi.) [**bıcırgan** (III)]: (Haşara –Gm.)

bıcırğan (II) [→ **bıçılgan** (I)]

bıcırığı çıkmak Çok olmuş yemiş parçalanmak, içi dışına çıkmak. (*Alaçam –Sm.)

bıcırık (I) Yaramaz. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bıcırık (II) [**bıdılık -1**] Sıska, çelimsiz. (Tavşancıl *Gebze –Kc.; Salarha, Karadere –Rz.) [**bıdılık -1**]: (Şahmelik *Develi –Ky.)

bıcırık (III) [→ **bıt bıt** (I)]

bıcırık (IV) [→ **bucak** (I) **-1**]

bıcırık (V) Bol. (*Akyazı çevresi –Kc.)

bıcırık (VI) [→ **bıcırgan** (II) **-2**]

bıcırık, bıcirik [→ **bucak** (I) **-1**]

bıcırmak [→ **bıcılanmak -1**]

bıcıtmak (I) Bir bitkiyi sökerken örselemek, koparmak, yaralamak. (*Merzifon –Ama.)

bıcıtmak (II) Bir işin tadını kaçırmak, çığırından çıkarmak, ciddiliğini bozmak. (*Merzifon –Ama.)

bıci Sığır karnını portakal büyüklüğünde torbalar halinde dikerek, içerisine bulgur, et, karın parçaları koymak suretiyle yapılan yemek. (–Gm.)

bıcık (I) [→ **bıcık** (VIII)]

bıcık (II) Evde, tandırda pişirilen yağsız çörek. (*Arapkir –Ml.)

bıcık (III) [→ **bücük** (I)]

bıcık bıcık olmak Çatlamak, ayrılmak. (–Ezc.)

bıcıklemek Dilimlemek. (–Ezc.)

bıckı [→ **bıçkı -1**]

bıçak Tütünün, uzun müddet dayanmayıp yetiştiği yıl kıyılarak kullanılan bel ve bel üstü yaprakları. (–Sm.)

bıçak ağzı Yarım ay. (Sasük *Kemaliye –Ezc.)

bıçak bıçak olmak Bir yeri sancımak. (–Sm.)

bıçak çekme Derinin samadan (köpek pisliği ile banyo) sonra yüz tarafından bıçaklanıp ince kıllarının alınması. (–Isp.)

bıçak eyesi Dökmecilerin kullandığı bir yanı bıçak gibi ince olan eye. (–Ist.)

bıçak oyunu Büyük bıçaklarla, iki kişi tarafından, yapmacık saldırışlarla oynanan oyun. (–Ist.; –Tr.)

bıçak vurması Tabakhanede, deri samadan çıktıktan sonra yapılan işlem. (–Ist.)

bıçgınmak [→ **bıçkınmak**]

bıçgın (I) İnce, uzun. (–Kü.)

bıçgın (II) Bir yabanıl ot. (–Kü.)

bıçgın (III) İki değneği biribirine sürterek havaya fırlatma oyunu. (–Kü.)

bıçgın [→ **bıçkın -2**]

bıçı bıçı [→ **bici bici** (II) **-1**]

bıçık (I) [**bıcık** (III), **bıçıntı -1**, **biçik** (I) **-2**] Sel yatağı, dere, dere yatağı. (Bademli, *Dinar –Af.; *Eşme –Uş.; Senir, Nudra *Şarkikaraağaç, Sücüllü *Yalvaç

–Isp.; *Yeşilova köyleri, Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Sarayköy, Yukarıboğaz *Tavas, Honaz, Ortaköy *Çal, Çıtak *Çivril, Güllü, Işıklı –Dz.; Alanlı, Dereköy *Germencik, Sürez *Bozdoğan –Ay.; Karakuyu –İz.; –Çkl.; Bozan –Es.; Üğür –Çkr.; İncesu *Sungurlu –Çr.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Güllühüyük *Çiçekdağ, Seydin *Avanos –Krş.; –Nğ.; Gözlü, Eşmekaya *Aksaray, Kızıllar *Karaman, *Beyşehir –Kn.; Gökdere *Osmaniye –Ada.; *Mut –İç.; *Korkuteli, Kuzca *Kumluca, Mahmutlu *Akseki –Ant.; Eldirek, Alkı, Bağyaka, Hisarardı *Datça, Düğrek –Mğ.; –Ed.)

[bıcık (III)**]:** (Devri *Bucak –Brd.; Taşkaracalar, Dümeri, Üğür –Çkr.; Bahşık *Şereflikoçhisar, Karakoca *Haymana –Ank.)

[bıçıntı -1]: (Mevlutler *Acıpayam –Dz.)

[biçik (I)**- 2]:** (Küçükkabaca *Uluborlu –Isp.; Taşkaracalar –Çkr.; Karakuş *Ünye –Or.; Çıkrıkçı, Hasbek *Akdağmadeni –Yz.; *Ayaş –Ank.; *Akşehir köyleri, Çavuş, Höyük *Beyşehir –Kn.)

bıçık (II) Kuzu. (İçerenköy *Kadıköy –Ist.; –Ezc.)

bıçık (III) [→ **bıçılgan** (I)]

bıçık (IV) [→ **bucak** (I) **-1**]

bıçık (V) Çalılı, otlu, dikenli yer. (Dumlupınar *Kurşunlu –Çkr.)

bıçık (VI) Dağ yamacı. (Taşpınar, Üçem, *Balâ –Ank.)

bıçık (VII) Araba izi. (*Saray, *Hayrabolu –Tk.)

bıçıklamak, buçuklamak Korkuyla ya da ateşle (dudak) çatlamak, uçuklamak: *Üç günden beri ateşimden dudaklarım bıçıklamış.* (*Kilis –Gaz.)

bıçılgan (I) [**bıccılgan, bıcık** (VII), **bıcılgan, bıcılğan** (I), **bıcılkan, bıcırgan** (II) **-1, bıcırgı, bıcırğan** (II), **bıçık** (III), **bıçılğan, bıçılğın** (II), **bıçılkan, bıçırgan, bıçırğan, bıçırkan, bıdılcan, bıjırgan, bıkılcan, biçik** (IV), **biçilgen, biçirgan, biçirgen, bişirgen, bişirik** (II), **bişirük** (II), **bitilgen**] Kadınların meme uçlarında, çocukların ayaklarında, hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur v.s. sebeplerden ileri gelen sulu yara. (*Eşme –Uş.; Atabey *Senirkent, *Uluborlu, *Eğridir köyleri, *Keçiborlu –Isp.; Karahisar *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Bozan, Tokat, –Es.; Peşman *Daday –Ks.; Ter, *Merzifon, –Ama. ve çevresi; *Mesudiye köyleri –Or.; –Gaz.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Karanıdere, Çiftlik, Mustafacık *Şereflikoçhisar –Ank.; Çukurkuyu *Bor –Nğ.; *Ermenek, Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Kozan, –Ada.; Çiftepınar *Mersin, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

[bıcılkan]: (*Bor –Nğ.)

[bıcık (VII)**]:** (–Ezc.)

[bıcılgan]: (–Ml.; Çafilik *Kalecik –Ank.)

[bıcılğan (I)**]:** (*Merzifon –Ama.)

[bıcılkan]: (–Çkr.; *Merzifon –Ama.; –Kn.)

[bıcırgan (II) **-1]:** (Alanlı –Ay.; *Edremit –Ba.; Şile –Ist.; Zana –Ama.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Pasinler –Ezm.; *Ahlat –Bt.; Aşudu

*Darende –Ml.; *Afşin –Mr.; Akkışla –Ky.; –Krş.; Ömerli *Ulukışla –Nğ.; –İç.; Eğmir *Elmalı –Ant.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.; Rumeli)

[bıcırgı]: (–Krş.)

[bıcırğan (II)**]:** (–Gm. ve çevresi)

[bıçık (III)**]:** (–Af.; Navlu *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; –Krş.; *Silifke –İç.)

[bıçılğan]: (*Arapkir –Ml.)

[bıçılğın (II)**]:** (*Anamur –İç.)

[bıçılığan]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[bıçılkan]: (*Koyulhisar –Sv.; Sarıoba –Ank.; Kızılca –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Silifke –İç.)

[bıçırgan]: (Uluğbey, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Nğ.; Müsgebi *Bodrum –Mğ.; *Saray –Tk.)

[bıçırğan]: (Amik Ovası ve Reyhanlı, *Antakya –Hat.)

[bıçırkan]: (*Güdül –Ank.; *Kadirli –Ada.)

[bıdılcan]: (–Kü.)

[bıjırgan]: (–Kn.)

[bıkılcan]: (*Yalvaç –Isp.; İğdir *Çivril –Dz.; Şeref *Yatağan –Mğ.)

[biçik (IV)**]:** (Şenköy *Çivril –Dz.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[biçilgen]: (Sarıca *Gölköy –Or.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[biçirgan]: (Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Ank.)

[biçirgen]: (–Or.; İcilli *Bulancak –Gr.)

[bişirgen]: (Karakuş *Ünye –Or.)

[bişirik (II)**]:** (*Mesudiye –Or.)

[bişirük (II)**]:** (–El.)

[bitilgen]: (Şıhlar *Ulubey –Or.)

bıçılgan (II) Göl kıyılarında, suyun içinde midye kabuğuna benzeyen, kaygan bir madde. (Sarıidris *Eğridir –Isp.)

bıçılğan [→ **bıçılgan** (I)]

bıçılğın (I) Biçilmiş tarla, ekin. (*Anamur –İç.)

bıçılğın (II) [→ **bıçılgan** (I)]

bıçılğın (III) Sulu, sıvaşık çamur. (*Anamur –İç.)

bıçılığan [→ **bıçılgan** (I)]

bıçılkan [→ **bıçılgan** (I)]

bıçılmak Sidik, soğuk su ve havanın etkisiyle deride ince ince yarıklar açılmak, çatlamak. (*Silifke, Çiftepınar *Mersin –İç.)

bıçıngı, bıçıñgıcık [→ **bıdıkı**]

bıçıntı 1. [→ **bıçık** (I)] **2.** Bıçağın parmağı hafifçe kesmesinden meydana gelen küçük yarık. (Mevlütler *Acıpayam –Dz.)

bıçırgan [→ **bıçılgan** (I)]

bıçırganlık Çamurlu yer. (Necatiye –Ed.)

bıçırğan [→ **bıçılgan** (I)]

bıçırkan [→ **bıçılgan** (I)]

bıçka [bışka , bisga] Kibrit. (–Sn.)

[bışka]: (*Bulanık –Mş.)

[bisga]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bıçkı [bıckı, bığcı, bıḫcı, bıḫçı, bıhı, bıkcı, bıkçı, bışgı, bışkı, biçki, bikçi, bişkı, bişki] **1.** Testere. (Kızılköy, Bademli *Dinar –Af.; Çünür *Sütçüler –Isp.; Gökçeyalı, Kuşbaba *Bucak –Brd.; Ortaköy *Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Ay.; *Gölpazarı –Bil.; *Akyazı çevresi –Kc.; Tepe *Seben –Bo.; –Ist.; –Çr.; *Cide –Ks.; –Tr.; Veliköy *Şavşat, Aşağırmaklar *Ardanuç –Ar.; *Ağın, *Keban –El.; Varyanlı, *Afşin çevresi –Mr.; Beypınar *Gürün, Sin-

can *Divriği, Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.; Afşar *Pınarbaşı –Ky.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Uzuncaburç *Silifke –İç.)
[bıckı]: (–Tr.)
[bığcı]: (Kol *Posof –Kr.)
[bıḫcı]: (*Arapkir –Ml.)
[bıḫçı]: (*Bulanık –Mş.; *Bor –Nğ.)
[bıhı]: (Sücüllü, Körküler *Yalvaç –Isp.)
[bıkcı]: (*Merzifon –Ama.; –Gaz.)
[bıkçı]: (*Afşin –Mr.)
[bışgı]: (Hisarardı *Yalvaç, Atabey –Isp.; –Vn.; İğdeli *Gemerek –Sv.; *Gülnar –İç.)
[bışkı]: (Dişli *Bolvadin –Af.; Ortaköy *Çal –Dz.; Kargı –Ks.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Ezc.; Telin *Gürün –Sv.; Kışla, *Elmalı köyleri –Ant.)
[biçki]: (–Tr.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
[bişkı]: (–Kn.)
[bişki]: (–Rz.)
2. Deri ve kösele kesmek için ayakkabıcı ve saraçların kullandığı bir aygıt. (–Isp.; –Ba.; –Kc.; *Gerze –Sn.; –Tr.; –Ed.)
[biçki]: (–Mr.; –Çkl.; *Vezirköprü –Sm.; *Boyabat –Sn.; –Rz.)
[bikçi]: (Dere –Kn.)
3. Bağ budamaya yarayan dişli bıçak. (Zana –Ama.; *Zile, Meğdun *Reşadiye –To; Karaözü *Gemerek –Sv.)

bıçkı çuvalı Kertikli çiçeklerle süslü bir çuval çeşidi. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.)

bıçkın [bıçğın] **1.** Cesur. (*Edremit çevresi –Ba.) **2.** Kabadayı, hovarda, serseri. (–Kü.; *Kandıra –Kc.; Yeniköy –Ist.; *İnebolu –Ks.; –Ml.; *Refahiye –Ezc.; –Kn.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[bıçğın]: (–Çr.)
3. Haşarı, yaramaz. (–Ist.) **4.** Delikanlı. (Kuzyaka –Zn.; *Refahiye –Ezc.) **5.** Yakışıklı delikanlı. (*Merzifon köyleri –Ama.; *Refahiye –Ezc.)

bıçkınmak [bıçğınmak, burçmak] Burkulmak, acımak. (Gölcük *Bayramiç –Çkl.; *Söğüt –Bil.; –Bo.; Kozlukadı *Devrek –Zn.; –Ks ve çevresi, Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[bıçğınmak]: (*Safranbolu –Zn.)
[burçmak]: (Peşman *Daday –Ks.; *Boyabat –Sn.; –Kn.)

bıçkı tezgâhı Modelcilerin tespit için kullandıkları alet. (–Ist.)

bıdak (I) Budak. (Bekilli *Çal –Dz.; *Çarşamba –Sm.)

bıdak (II) **[bıdanak]** Üzüm salkımının her bir parçası. (Bekilli *Çal –Dz.)
[bıdanak]: (Tepe *Seben –Bo.)

bıdalaşmak [→ **bıdıdaşmak -1**]

bıdama **1.** [→ **budama** (I)] **2.** Kesilmiş, budanmış bağ çubuğu: *Bıdamalara su ver.* (Bekilli *Çal –Dz.)

bıdamak [bijar etmek] Budamak. (Alikköy * Çaycuma –Zn.; Kuzköy *Akkuş –Or.)
[bijar etmek]: (Kerkük)

bıdan [→ **badi** (I) **-3**]

bıdanak [→ **bıdak** (II)]

bıdavra [→ **bedevre -2**]

bıdbıd **1.** [→ **badı badı** (I)] **2.** [→ **bıdıl bıdıl** (I) **-2**]

bıd bıt [→ **bıtbıt** (I)]

bıddı [→ **badi** (I) **-5**]

bıddık (I) Yuvarlak. (Ağrakos ve çevresi *Suşehri –Sv.)

bıddık (II) [→ **bidıkı**]

bıder [→ **bider**]

bıdı (I) [→ **badi** (I) **-3**]
bıdı (II) [→ **böğrek** (I)]
bıdı (III) [→ **bıtbıt** (I)]
bıdı bıdı **1.** [→ **bıtbıt** (I)] **2.** [→ **bıcı bıcı** (İV)] **3.** [→ **bidi bidi** (II) **-2**]
bıdı bıdı etmek [→ **bıdırdamak -1**]
bıdı bıdı konuşmak [→ **bıdırdamak -1**]
bıdıcı [→ **bıtbıt** (I)]
bıdıdaşmak [**bıdalaşmak**] **1.** İki kişi konuşmak.(Eymir *Bozdoğan –Ay.) [**bıdalaşmak**]: (Tokuşlar, Sincanlı –Af.)
2. İki kişi kavga etmek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
bıdıdık [→ **bidıkı**]
bıdık (I) [**bıdık bıdık -1, bıdıl** (III), **bıdılıç, bıdılık -2, bıdılış, bıdırık** (II), **bıdış, bıdik -4, bıdilik, bılız -2, bılik** (I) **-2, bıttı -2, bızdık** (III) **-2, bidiş, bittik** (III)] **1.** [→ **bidi** (IV) **-1**] **2.** [→ **badi** (I) **-5**] **3.** [→ **badak** (I) **-1**] **4.** Küçük. (–Brs.; *Ermenek –Kn.)
[**bıdık bıdık -1**]: (*Düzce –Bo.)
[**bıdıl** (III)]: (–Ezc. köyleri)
[**bıdılıç**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**bıdılık -2**]: (–Ky.)
[**bıdılış**]: (Köşker –Kr.)
[**bıdırık** (II)]: (*Şarkikaraağaç –Isp.)
[**bıdış**]: (–Kn.)
[**bıdik -4**]: (Tavşancıl *Gebze –Kc.)
[**bıdilik**]: (Aşağıçay, Çay –Af.)
[**bılız -2**]: (–Ist.)
[**bılik** (I) **-2**]: (–Ezm.)
[**bıttı -2**]: (*Karaman –Kn.)
[**bızdık** (III) **-2**]: (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eşme, Dereköy –Uş.; *Kelkit –Gm.)
[**bidiş**]: (*Karaman –Kn.)
[**bittik** (III)]: (Hisarüstü *Keşap –Gr.)
5. Küçükleri severken kullanılan bir söz. (–Çr.) **6.** [→ **badi** (I) **-3**] **7.** Yavrum, kuzum. (Akyoma –Gr.) **8.** [→ **bücük** (I)] **9.** [→ **badak** (II) **-3**] **10.** Sevgili, sevimli. (*Mecitözü –Çr.)
bıdık (II) [**bıta, bıttı -1, bidi** (I)] **1.** Tavuk. (*Cide –Ks.) **2.** Yumurta. (*Kavak, Alanos –Sm.; –Yz.)
[**bıta**]: (*Mucur –Krş.)
[**bıttı -1**]: (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
[**bidi** (I)]: (Yürükköy *Safranbolu –Zn.)
bıdık (III) [→ **bıldık**]
bıdık (IV) Biricik. (–Ks.)
bıdık (V) [→ **bıdı** (II)]
bıdık (VI) [→ **bucak** (I) **-1**]
bıdık (VII) [→ **bıbılik**]
bıdık (VIII) Benek, nokta. (*Erciş –Vn.)
bıdık (IX) Bızır. (*Bor –Ng.)
bıdık (X) Şişman, etli ve yuvarlak yüzlü. (*Develi –Ky.)
bıdık bıdık **1.** [→ **bıdık** (I) **-4**] **2.** [→ **bıdıl bıdıl** (I) **-2**]
bıdıkı [→ **bidıkı**]
bıdıkım [→ **bidıkı**]
bıdıl (I) [→ **badak** (I) **-2**]
bıdıl (II) Acemi tavuğun ayağına takılan ip, köstek. (*Merzifon –Ama.)
bıdıl (III) [→ **bıdık** (I) **-4**]
bıdıla Budala. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.)
bıdılak [→ **bıldık**]
bıdılamaḫ [→ **bıdırdamak -1**]
bıdılamak (I) [→ **bıdırdamak -1**]
bıdılamak (II) Koşmak. (*Hadım –Kn.)
bıdılaşmak [→ **bıdıdaşmak -1**]
bıdılavık Ağzının içinden konuşan, dediği anlaşılmayan. (Mençek *Ermenek –Kn.)

bıdıl bıdıl (I) [**bıd bıd -2, bıdık bıdık -2, bıdış bıdış -1**] **1.** [→ **bıcı bıcı** (IV)] **2.** Çocuğun yavaş yavaş yürüyüşünü anlatır. (–Ama.; Kızılköy –To.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**bıd bıd -2**]: (–Gm.)
[**bıdık bıdık -2**]: (–Ank.)
[**bıdış bıdış -1**]: (*Düzce –Bo.)

bıdıl bıdıl (II) [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bıdıl bıdıl konuşmak [→ **bıdırdamak -3**]

bıdılcan [→ **bıçılgan** (I)]

bıdıldamaḫ [→ **bıdırdamak -1**]

bıdıldamak [→ **bıdırdamak -1**]

bıdıldanmak [→ **bıdırdamak -1**]

bıdılıç [→ **bıdık** (I) **-4**]

bıdılık 1. [→ **bıcırık** (II)] **2.** [→ **bıdık** (I) **-4**] **3.** [→ **bıldık**]

bıdılış [→ **bıdık** (I) **-4**]

bıdımuk [→ **bidikı**]

bıdın [**bıcır** (II)] Büyük fıçı. (Nilüfer –Brs.)
[**bıcır** (II)]: (Sarıyer *Çatalca –Ist.)

bıdıramak 1. [→ **bıdırdamak -1**] **2.** [→ **bıdırdamak -2**]

bıdıranmak [→ **bıdırdamak -1**]

bıdıraşmak [**bıdramak -1**] **1.** Konuşmak. (Bademli *Dinar –Af.)
[**bıdramak -1**]: (*Fethiye –Mğ.)
2. [→ **bıdırdamak -3**] **3.** [→ **bıdırdaşmak**]

bıdır bıdır 1.[→ **bıcı bıcı** (IV)] **2.** Kendi kendine konuşma, mırıldanma (hakkında). (*Eğridir köyleri –Isp.; Burunucu *Silifke –İç.) **3.** Gevezelik etmek (hakkında). (Karakuş *Ünye –Or.)

bıdır bıdır etmek [→ **bıdırdamak -1**]

bıdırdamak [**bıdı bıdı etmek, bıdı bıdı konuşmak, bıdılamaḫ, bıdılamak** (I), **bıdıl bıdıl konuşmak, bıdıldamaḫ, bıdıldamak, bıdıldanmak, bıdıramak -1, 2; bıdıranmak, bıdıraşmak -2, bıdır bıdır etmek, bıdırdammak, bıdırdanmak, bıdranmak, bırbırlanmak, bızıklanmak** (I), **bızırdamak**] **1.** Kendi kendine konuşmak, mırıldanmak, homurdanmak, söylenmek, fısıldamak. (*Eşme –Uş.; Yassıviran *Senirkent, Banus *Eğridir –Isp.; Çerçin –Brd.; İğdir *Çivril, Babadağ, Ekse *Çal, *Sarayköy –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Yeniköy, *Savaştepe, *Susurluk –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan, İkipınar *Mihalıççık, Tokat –Es.; Tepe *Seben, İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Göksun –Mr.; Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş, Çalış *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Ovacık *Fethiye, Yerkesik –Mğ.; *Saray –Tk.)
[**bıdı bıdı etmek**]: (*Fethiye –Mğ.)
[**bıdı bıdı konuşmak**]: (*Kandıra –Kc.)
[**bıdılamaḫ**]: (–Ezc.)
[**bıdılamak** (I)]: (Süle, Haşara –Gm.; –Ezm.; *Milas –Mğ.)
[**bıdıldamaḫ**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Harput –El.)
[**bıdıldamak**]: (Göçebe *Tavşanlı –Kü.; *Kandıra –Kc.)
[**bıdıldanmak**]: (–Vn.)
[**bıdıramak -1**]: (Karacahisar –Mğ.)
[**bıdıranmak**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**bıdır bıdır etmek**]: (–Ank.)
[**bıdırdammak**]: (*Marmaris –Mğ.)
[**bıdırdanmak**]: (Yeniceköy *Eğridir –Isp.; Alanlı –Ay.; *Edremit –Ba.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Elmalı –Ant.)
[**bızıklanmak** (I)]: (Pelitköy, Karaağaç *Burhaniye –Ba.)

[bızırdamak]: (Ekse *Çal –Dz.) **2.** Çok ve yersiz söylemek, söylenmek. (Devri, Kozluca, Çeliş –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan –Es.; –İç.)

[bıdıramak -2]: (Alanlı, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Karakuş *Ünye –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; Köşker, Temre *Kaş –Ant.; *Milas, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[bıdranmak]: (Karataş *Sarayköy –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; Gökcük, *Bodrum –Mğ.)

[bırbırlanmak]: (*Yayladağı –Hat.) **3.** İki kişi hafif sesle konuşmak. (*Sarayköy –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Bo.; *Ermenek –Kn.; *Bodrum –Mğ.)

[bıdıl bıdıl konuşmak]: (*Kandıra –Kc.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[bıdıraşmak -2]: (Bademli *Dinar –Af.) **4.** Küçük çocuk konuşmak. (*Mersin –İç.)

bıdırdammak [→ **bıdırdamak -1**]

bıdırdanmak [→ **bıdırdamak -1**]

bıdırdaşmak [**bıdıraşmak -3, bıdıreşmak, bıdırıvermek, bıdramak -2, bırdırdaşmak**] Ağız kavgası yapmak, atışmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Tefenni –Brd.; Derbent *Buldan, *Sarayköy, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; *Savaştepe –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; Saray –Çkr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; Küçüksöğle, *Elmalı –Ant.)

[bıdıraşmak -3]: (*Elmalı –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[bıdıreşmak]: (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)

[bıdırıvermek]: (*Bozdoğan –Ay.)

[bıdramak -2]: (–Mğ.)

[bırdırdaşmak]: (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

bıdıreşmak [→ **bıdırdaşmak**]

bıdırgı Vehim, vesvese, kuruntu. (Şerefli *Haymana –Ank.)

bıdırık (I) [→ **bıdıkı**]

bıdırık (II) [→ **bıdık** (I) **-4**]

bıdırık (III) [→ **bıtbıt** (I)]

bıdırıvermek [→ **bıdırdaşmak**]

bıdırik [→ **bıtbıt** (I)]

bıdırlanmak Kıt kanaat geçinmek, güç halde idare etmek. (*Gelibolu –Çkl.)

bıdırtı 1. Yavaş ve anlaşılmayacak halde konuşma, yavaş ses. (Babadağ *Sarayköy –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; *Arapkir –Ml.; *Gerede –Bo.; *Mut –İç.; *Elmalı –Ant.) **2.** Ağız kavgası. (*Çal –Dz.; Alanlı *Bozdoğan –Ay.; Falaka *Bayındır –İz.; *Safranbolu –Zn.; *Marmaris –Mğ.) **3.** Gevezelik. (Kösten –Dz.)

bıdış [→ **bıdık** (I) **-4**]

bıdış bıdış 1. [→ **bıdıl bıdıl** (I) **-2**] **2.** Küçük ve sevimli hayvan yavruları ve onların hareketleri hakkında kullanılır. (*Düzce –Bo.)

bıdik 1. Köpekleri çağırma ünlemi. (Dişli *Bolvadin –Af.) **2.** Küçük nakış, leke. (*Ağın, *Keban –El.) **3.** [→ **badak** (I) **-1**] **4.** [→ **bıdık** (I) **-4**]

bıdil [→ **badak** (I) **-1**]

bıdilik [→ **bıdık** (I) **-4**]

bıdrak [→ **bıtbıt** (I)]

bıdramak 1. [→ **bıdıraşmak -1**] **2.** [→ **badırdaşmak**]

bıdranmak [→ **bıdırdamak -2**]

bıdraşmak Çağırmak. (Bornova –İz.)
bıggın [bıtkın] Bıkkın, doymuş, usanmış. (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.) **[bıtkın]:** (*Merzifon –Ama.)
bıgıcık [→ **bidıkı**]
bıgıdık, bigıdık [→ **bidıkı**]
bıgırık, bığırık [→ **bidıkı**]
bığ (I) **[bıh, bik (I)]** Tarlada açılan su yolu, ark. (Kiy–Ezc.) **[bıh]:** (Ağrakos *Suşehri –Sv.) **[bik (I)]:** (*Şebinkarahisar –Gr.)
bığ (II) Aluvyon. (*Koyulhisar –Sv.)
bığ (III) Bıyık. (Taşburun *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay, –Kr.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
bığarsığ [→ **baarsak**]
bığasak [→ **boğasamak**]
bığaz [→ **buzalacı**]
bığcı [→ **bıçkı -1**]
bığıdımak Düşünmek. (Çakallı –Ada.)
bığıl bığıl 1. Suyun kendi halinde akışını anlatır. (Kacar *Eşme –Uş.; –Ks.; –Ama.; Bertiz –Mr.) **2.** [→ **bağıl bağıl -1**]
bığıl bığıl (II) [→ **bıngıl bıngıl -1**]
bığılcım Suyun üstündeki buz. (Ekinhisar *Sandıklı –Af.)
bığıltı Şırıltı. (Kilandıraz *Sandıklı –Af.)
bığır (I) [→ **bağa** (I) **-1**]
bığır (II) **1.** Ceviz kütüğü. (*Bartın, Yağlıca, Eflâni *Safranbolu –Zn.) **2.** Ağacın hakikî odun haline gelen kısmı. (–Sm.)
bığır bığır (I) [→ **bıngıl bıngıl -1**]
bığır bığır (II) **[bıkkır bıkkır]** Suyun kaynarken çıkardığı ses. (Mençek *Ermenek –Kn.) **[bıkkır bıkkır]:** (–Bt.)
bığır bığır bitmek 1. Çok şişmanlamak. (–Çr.) **2.** Bitki yerden çok fışkırmak. (–Sm.)

bığırı [→**buharı -1**]
bığırık [→ **bidıkı**]
bığırmak Avcı tilki veya kurdu tuzağa düşürmek için tavşan gibi bağırmak. (Alayunt, Viran –Kü.; *Ağın, *Keban –El.)
bığış (I) Cılız, verimsiz bağ. (Ortaköy *Çal –Dz.)
bığış (II) [→ **bıngıl bıngıl -1**]
bığıycık [→ **bidıkı**]
bığlamak Korumak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
bıh [→ **bığ** (I)]
bıḫağı [bıḫo, bıkağı, bokağı, buḫağı, bukā -l, būk'a, bukai, bukavu] Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.) **[bıḫo]:** (*Mesudiye köyleri –Or.) **[bıkağı]:** (Narlıdere, Tepeköy, *Torbalı –İz.; İğdeli *Gemerek –Sv.) **[bokağı]:** (*Bornova –İz.) **[buḫağı]:** (Aşudu *Darende –Ml.; *Bünyan –Ky.) **[bukā -1]:** (Örencik *Yeşilova –Brd.; *Karaisalı –Ada.; –Ant.) **[būk'a]:** (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.) **[bukai]:** (–Kn.) **[bukavu]:** (Saraycık –Kn.)
bıhalık [bıhanak, bıhanık, bınanık] Hayvanların ayağına bukağı takılacak yer, bilek. (–Çr) **[bıhanak]:** (*Merzifonköyleri –Ama.) **[bıhanık]:** (–Çr.) **[bınanık]:** (–Çr.)
bıhanak [→ **bıhalık**]
bıhanık [→ **bıhalık**]
bıḫcı [→ **bıçkı -1**]
bıhçı [→ **bıçkı -1**]

bıh etmek [**bıḫ itmek, bıhlamak, bık etmek**] Kesmek (Çocuk dilinde). (*Tefenni –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; –Çkr.)
[**bıḫ itmek**]: (*Bor –Nğ.)
[**bıhlamak**]: (*Bor –Nğ.)
[**bık etmek**]: (Vazıldan *Divriği –Sv.)

bıhı [→ **bıçkı -1**]

bıhılamak Bastırarak kesmek. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

bıḫın 1. [→ **bıkın**] **2.** Böğür. (–Gaz.)

bıhır bıhır [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bıhırik [**biḫéri -2**] **1.** [→ **buharı -1**] **2.** Ocak. (Harput –El.; *Divriği –Sv.)
[**biḫéri -2**]: (*Erciş –Vn.)

bıhırlı Budaklı. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)

bıḫ itmek [→ **bıh etmek**]

bıhlamak [→ **bıh etmek**]

bıḫo [→ **bıḫağı**]

bıḫri [→ **buharı -1**]

bıhtı (I) **1.** Kavrulmuş kıyma. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **2.** [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bıhtı (II) Pıhtı. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; *İskilip –Çr.)

bıjgırmaḫ [**bılgımaḫ, bızgırmak**] Turşu, yoğurt ekşiyip küflenmek, kurtlanmak. (–Kr.)
[**bılgımaḫ**]: (*Mucur köyleri –Krş.)
[**bızgırmak**]: (–Ezm.)

bıjı bıjı Koyunları, kuzuları çağırma ünlemi. (–Kr.)

bıjıldamak Göz kanlanmak, sulanmak. (*Ahlat –Bt.)

bıjırgan [→ **bıçılgan** (I)]

bıjik (I) Bir çeşit börek. (Saracık *Ağın –El.)

bıjik (II) [→ **bızık** (IV)]

bıjiklemek [→ **bızik etmek**]

bıkağı [→ **bıhağı**]

bıkağılık [→ **bıkanak -1**]

bıkanak [**bıkağılık, bıkanık, bıkılgan, bıkınak -4, bıkmak** (II), **bukanak**] **1.** Ayak, bilek, diz eklemi. (*Eşme köyleri –Uş.; *Buldan köyleri, Karataş *Sarayköy, Yukarıbuğa *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ba.; *Taşköprü, *Küre, –Ks.; –Sm.; *Taşova –To.; *Hadım –Kn.; *Anamur, Dutlu *Dörtyol –Ada.; *Mut, *Tarsus –İç.; *Fethiye, *Milas –Mğ.)
[**bıkağılık**]: (–Ama.)
[**bıkanık**]: (–Ama.; İcilli *Bulancak –Gr.)
[**bıkılgan**]: (–Es.)
[**bıkınak -4**]: (Babadağı ve köyleri *Sarayköy –Dz.; *Urla –İz.)
[**bıkmak** (II)]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**bukanak**]: (*Acıpayam –Dz.; *Mersin köyleri –İç.) **2.** [→ **bakanak** (I) **-3**]

bıkanık [→ **bıkanak -1**]

bıkbık Pekmezle karıştırılmış ince bulgur. (Sille –Kn.)

bıkcı [→ **bıçkı -1**]

bıkçı [→ **bıçkı -1**]

bık etmek [→ **bıh etmek**]

bıkıl Obur. (Ortaköy *Çal –Dz.)

bıkılcan [→ **bıçılgan** (I)]

bıkıldamak (I) Gövdeyi geriye bükmek. (*Edremit –Ba.)

bıkıldamak (II) Yavaş yavaş kaynamak. (–Vn.)

bıkılgan [→ **bıkanak -1**]

bıkım [→ **bıkın**]

bıkımık [→ **bidıkı**]

bıkın [**bıḫın -1, bıkım, bırbıra**] Omurga, bel. (–Brs.; *Merzifon –Ama.; –Sm.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**bıḫın -1**]: (*Bor –Nğ.)
[**bıkım**]: (–Sv.)
[**bırbıra**]: (Kerkük)

bıkınak 1. Eklem. (Alanlı *Bozdoğan –Ay.; *Urla –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Zile –To.; –Ur.; Şeref *Yatağan, *Milas –Mğ.) 2. Bilek. (*Alaşehir –Mn.) 3. Keçi ve koyunlarda, tırnakların biraz yukarısındaki küçük kemik parçaları. (Bozan –Es.) 4. [→ **bıkanak -1**]

bıkınmak Zorlayıp birdenbire ayağa kalkmak. (–Ist.)

bıkır Kayaların zamanla parçalanmasından meydana gelen yar. (Baş-höyük *Göksun –Mr.)

bıkırık [→ **bidıkı**]

bıkka Ufak tefek, kısa boylu. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Ky. köyleri)

bıkkır bıkkır [→ **bığır bığır** (II)]

bıkla 1. Kıymalı yumurta. (*Bolvadin –Af.) 2. Yoğurt ve yumurtayla yapılan bir çeşit yemek. (*Ermenek –Kn.)

bıkmak (I) Bükmek. (*Yatağan –Mğ.)

bıkmak (II) [→ **bıkanak -1**]

bıko Oğul, evlât. (*Nazimiye –Tn.)

bıkyaz Yeni ev yapma, yitik bulma gibi sebeplerle hazırlanan şölen. (*Lapseki –Çkl.)

bıla [→ **bılla** (I) **-1**]

bılak Saban okunun ucundaki halka. (*Kiği –Bn.)

bılamaç [**bılamaş**] 1. Kaynamış suya un koyarak yapılan bir yemek. (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.) 2. Pelte, muhallebi. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

[**bılamaş**]: (*Fethiye köyleri –Mğ.)

bılamaş [→ **bılamaç -2**]

bılaşık [**bıleşık, bulaşık -1**] 1. Kirli, bulaşık. (–Ks.) 2. Yapışkan, balta olan insan. (–Ks.)

[**bileşik**]: (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**bulaşık -1**] (–Sm.)

bılaşmak (I) [→ **bulaşmak** (I) **-1**]

bılaşmak (II) [**bıleşmak**] 1. [→ **bulaşmak** (III)] 2. Bulaşmak. (*Fethiye köyleri –Mğ.)

[**bıleşmak**]: (Hisarardı *Yalvaç –Isp.)

bıl bıl Gaz lambası alevinin titrek olmasını anlatır: *Bizim lamba bıl bıl yanıyordu.* (–Ezc. köyleri)

bıldan [→ **bıldık**]

bıldık [**bıdık** (III), **bıdılak, bıdılık -3, bıldan, bıldik, bildik -2, boldik, böldük**] Ufak ceviz, yeşil domates v.s. (–Ist.; *Terme –Sm.; –Ks.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Arapkir köyleri –Ml.; *Ağın, Harput –El.)

[**bıdık** (III)]: (Kozaklılar *Ağın –El.; –Ml.)

[**bıdılak**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**bıdılık -3**]: (Ulukışla *Bor –Nğ.)

[**bıldan**]: (–El.)

[**bıldik**]: (*Ağın, *Keban –El.; Eşke *Divriği –Sv.)

[**bildik -2**]: (*Arapkir –Ml.; Çamova, Eşke *Divriği –Sv.)

[**boldik**]: (Harput –El.; *Kangal köyleri –Sv.)

[**böldük**]: (Aşudu *Darende –Ml.)

bıldır bıldır etmek Şişman kadın ve erkeğin veya besili hayvanların vücudu yürüyüş sırasında titremek, et titremek. (–Bo.)

bıldırcınbudu Bir armut çeşidi. (–Sm.; Erkilet, Çayır *Zile –To.; –Gm.)

bıldırçın [→ **bildircin**]

bıldır sene [→ **bildir**]

bıldırsı [→ **bıldırki**]

bıldırdamak 1. Yaprak sallanmak. (Devri *Bucak –Brd.) 2. [→ **balkımak** (I) **-1**]

bıldırıç Çamların kabuklarından çıkan bir yağ. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

bıldırki [**bıldırsı**]: Evvelki, geçen. (*Düzce –Bo.)

[**bıldırsı**]: (*Düzce –Bo.)

bıldırlayn [→ **bildir**]

bıldik [→ **bıldık**]

bılecen [**bılgiç, bilenç, bilgeç, bilgiş, bilgüç, bilhan**] Çok bilen, bilgiç. (*Kilis –Gaz.)

[**bılgiç**]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)

[**bilenç**]: (–Tr. ve çevresi)

[**bilgeç**]: (Süksün –Ky.)

[**bilgiş**]: (*Bozdoğan –Ay.)

[**bilgüç**]: (Peşman *Daday –Ks.)

[**bilhan**]: (Zeytinli *Edremit –Çkl.)

bıleşık [→ **bılaşık -2**]

bıleşmak [→ **bılaşmak** (II) **-2**]

bıleşmek [→ **bılaşmak** (I) **-1**]

bılétlenmek 1. Yaltaklanmak: *Hasan çok bılétleniyorsun; ben senin işini göremem.* (*Şenkaya –Ezm.) 2. Öğünmek: *Hasan demin yanımızda o kadar bıletléndiki.* (*Şenkaya –Ezm.)

bılevi [→ **bile**]

bılevılemaḫ [→ **bilālemek**]

bılg bılg İçi su ile dolup yumuşamış. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

bılgımaḫ [→ **bıjgırmaḫ**]

bılgımak [**bulgamak**] Çok olgunlaşmak (meyve). (*Acıpayam –Dz.; –Sn.)

[**bulgamak**]: (Mescit –Mğ.)

bılgiç [→ **bılecen**]

bılh bılh etmek İçi su dolup yumuşamak. (*Mesudiye –Or.; –Gaz.)

bılı (I) Kağnı ve araba tekerinin mazıdan çıkmamasını sağlayan ağaç çivi. (–Ezm.)

bılı (II) Kara lahanadan yapılan sulu bir yemek. (*Ünye –Or.)

bılıç [→ **bülüç -1**]

bılıḫ 1. [→ **bıngıl bıngıl -1**] 2. Dana (çocuk dilinde). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bılıḫ bılıḫ [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bılık (I) Erkeğin cinsiyet organı. (Eğrigöz, Yenice *Emet –Kü.)

bılık (II) [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bılık (III) Kısrak yavrusu. (–Ezm.)

bılık bılık [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bılışka Emek vermeden kazanılan şey, hediye, rüşvet. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bılız 1. Çırak, yardımcı. (–Ist.) 2. [→ **bıdık** (I) **-4**] 3. [→ **badak** (I) **-1**] 4. Hıristiyan çocuğu. (Taşoluk *Göksun –Mr.; Bakırdağı, Çataloluk *Develi –Ky.; *Kadirli –Ada.)

bılik (I) 1. [→ **badi** (I) **-3**] 2. [→ **bıdık** (I) **-4**] 3. [→ **bıbılik**]

bılik (II) [→ **bülük** (I)]

bılik (III) Tandırda pişirilen ortası delik ekmek, pide. (–El.; –Ml.)

bılika Pırnarın palamuda benzeyen yemişi. (Kazanlı *Ödemiş –İz.)

bılk Eksik, eksilmiş. (*Yeşilova –Brd.)

bılka İri ve çizgili yapraklı bir kır bitkisi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bılkak [→ **bılkık**]

bılkaz Yuvarlak taneli, yeşil üzüm. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)

bılk bılk etmek, oynamak [**bılkımak -2, bıl'ık bıllık etmek, oynamak, bıl ım bıllım etmek, oynamak**] İltihap su dolmak, yumuşamak, çürümek. (*Eşme –Uş.; Yenice *Eğridir –Isp.; –Kü.; Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; Baklalı *Çatalca –Ist.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan, *Afşin, Taşoluk *Göksun –Mr.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; –Nğ.; Meydan *Mut –İç.)

[**bılkımak -2**]: (*Çarşamba –Sm.)
[**bıllık bıllık etmek, oynamak**]: (*Düzce –Bo.)
[**bıllım bıllım etmek, oynamak**]: (*Düzce –Bo.)

bılkık [**bılkak, bulkak**] Yumuşamış, olgunlaşmış, erimiş, sulanmış, zedelenmiş. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Kemaliye *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Şaphane *Gediz –Kü.; *Akyazı –Kc.; *Düzce –Bo.; Yerkesik *Milas –Mğ.)
[**bılkak**]: (*Çal –Dz.)
[**bulkak**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

bılkıl (I) [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bılkıl (II) Küçük el lambası. (*Gürün –Sv.)

bılkımak [**bılkınmak, bıllıkmak, bulkamak**] **1.** Çürümeye, erimeye yüz tutmak, bozulmak, yumuşamak, zedelenmek, sulanmak, yara iltihaplanmak. (Kızılköy, Bademli *Dinar–Af.; Kozluca, İlyas *Keçiborlu, Akçaşar *Eğridir –Isp.; Kavak, Güney *Yeşilova, Çamköy, *Gölhisar –Brd.; Garipköy, Karahisar, Bereketli *Tavas, Darıveren, Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, *Çivril, İsabey, *Çal–Dz.; Eymir, Alanlı, Alamut *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; Falaka *Bayındır–İz.; *Kırkağaç –Mn.; Evreşe *Gelibolu,*Lapseki –Çkl.; Nilüfer *İznik –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan –Es.; *Akyazı, *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; Kargı, *Tosya –Ks.; *Çarşamba –Sm.; *Boyabat, –Sn.; *Ünye –Or.; İcilli *Bulancak –Gr.; –Ml.; Turgut, Yerkesik, *Milas, *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**bılkınmak**]: (Turgut –Mğ.)
[**bıllıkmak**]: (Bergaz *Ezine –Çkl.)
[**bulkamak**]: (Karahöyük *Acıpayam –Dz.)
2. [→ **bılk bılk etmek**]

bılkım bılkım [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bılkınmak [→ **bılkımak -1**]

bılkmak Bıkmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bılla (I) [**bavulla, bıla, billā, billa** (II) **-1, bolla, bula** (I) **-2, bulla** (I) **-2, 3**] **1.** Abla. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çamköy, Ambarcık *Gölhisar, Yuva *Tefenni, Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.; Ovacık, Güney, Alâettin *Acıpayam, Bereketli, Garipköy, Karahisar, Kızılca *Tavas –Dz.; Karacasu –Ay.; *Torbalı –İz.; *Salihli –Mn.; Minnetler –Ba.; Behran *Ezine, –Çkl.; Karacakaya *İnegöl, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Kuruçay *Tavşanlı, –Kü.; İnönü *Söğüt –Bil.; –Nğ.; *Reşadiye –To.; *Kaş, Semayük *Elmalı –Ant.; Bayır, Genek, Çakallık, Çandır *Milas, Çeşme *Datça, Şerefler, Eldirek *Fethiye, –Mğ.)
[**bavulla**]: (–Isp. köyleri)
[**bıla**]: (*Acıpayam –Dz.)
[**billā, billa** (II) **-1**]: (Gönen –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; –Ay.; Satılmış –Es.; *Kaş, *Finike, *Elmalı –Ant.; *Milas –Mğ.)
[**bula** (I) **-2**]: (*Çorlu –Tk.)
[**bulla** (I) **-2**]: (Çindere *Buldan, *Sarayköy köyleri, *Tavas, *Çal, *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; Çandarlı, *Bergama, *Menemen, *Urla –İz.; Pörsümler, Menet, *Sındırgı, –Ba.; Tavaklı, Gülpınar *Ezine –Çkl.; *Söğüt, *Bozüyük –Bil.; İsmetiye –Brs.; –Ur.)
2. Görümce. (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **3.** Ağa karısı, hayvan sahibi

kadın, hanım, karı. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Ay.; *Kaş –Ant.; Mesken, *Yatağan çevresi, Dalyan, Eldirek *Fethiye, *Milas, Ula –Mğ.) [**bolla**]: (Şabanözü *Polatlı –Ank.) [**bulla** (I) **-3**]: (*Sarayköy köyleri –Dz.; Bornova –İz.)

4. Hanım, kadın. (*Acıpayam–Dz.)

bılla (II) [→ **bülüş -2**]

bıllakma [→ **bıdıkı**]

bıllakmacık [→ **bıdıkı**]

bıllay Böyle, bu şekilde. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bıllıḫmaḫ [→ **banmak -1**]

bıllık 1. Dana. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Buzağı. (Postallı *Ulukışla –Nğ.; İncirlik, Çakallı, Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

bıllık bıllık 1. Sulu, yumuşak. (Alemdar *Afşin –Mr.) **2.** [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bıllık bıllık etmek, oynamak [→ **bılk bılk etmek, oynamak**]

bıllıkmak [→ **bılkımak -1**]

bıllım bıllım etmek, oynamak [→ **bılk bılk etmek, oynamak**]

bıllik tutma Tutulan şeyin hangi elde olduğunu bulma oyunu. (–Kr.)

bılmeziye Bilmeden, bilmeyerek. (–Ur.)

bınanık [→ **bıhalık**]

bınar [→ **bunar, buñar -1**]

bındıldamak Bataklık yerlere basıldığı zaman sıvı iki yana oynamak. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

bıngı Açılmamış çıban ağrısını dindirmek için yapılan ilâç. (*Silifke –İç.)

bıngıl [→ **bıngıl bıngıl -1**]

bıngıl bıngıl [**bıdıl bıdıl** (II), **bığıl bığıl** (II), **bığır bığır** (I), **bığış** (II), **bıhır bıhır, bıhtı** (I) **-2, bılıḫ -1, bılıḫ bılıḫ, bılık** (II), **bılık bılık, bılkıl** (I), **bılkım bılkım, bıllık bıllık -2, bıngıl, bıngılkak -2**] **1.** Etli, yağlı, şişman, tıkız, dolgun. (–Brd.; Sarayköy –Dz.; *Edremit –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; –Brs.; –Es.; Yeniköy –Ist.; –Sm.; *Kilis –Gaz.; –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Tarsus –İç.; *Elmalı –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.) [**bıdıl bıdıl** (II)]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ama.) [**bığıl bığıl** (II)]: (*Antakya –Hat.; Boğazlayan –Yz.; Uğurlu *Ermenek –Kn.) [**bığır bığır** (I)]: (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) [**bığış** (II)]: (Bakacak –Ba.) [**bıhır bıhır**]: (Dengere *Tefenni –Brd.) [**bıhtı** (I) **-2**]: (Sücüllü, Körküler *Yalvaç –Isp.; *Tefenni –Brd.; Aliköy –Mğ.) [**bılıḫ -1**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**bılıḫ bılıḫ**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**bılık** (II)]: (–Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.) [**bılık bılık**]: (–Brs.; Ağlı *Küre –Ks.) [**bılkıl** (I)]: (Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey, *Senirkent –Isp.) [**bılkım bılkım**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.) [**bıllık bıllık -2**]: (–Ba.; *Düzce –Bo.) [**bıngıl**]: (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; –İz.; –Ks.; *Çarşamba –Sm.)

2. Azmış, iltihaplanmış yara. (*Tavşanlı –Kü.) **3.** Oynak kadın. (Alayunt –Kü.; *Kandıra –Kc.; –Sv.) [**bıngılkak -2**]: (–Ist.)

4. Erimiş cisimlerin, sıvının oynamasını, sallanan, titreyen şeyleri,

kasların titremesini anlatmak için kullanılır. (Alayunt –Kü.; –Es.; –Kc.; –Sv.) **5.** Çok. (*Lüleburgaz –Krk.)

bıngıldak, bıñgıldak (I) [**böngüldek -1, büngüldek** (II)] **1.** Sözünde durmayan, oynak insan. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.) **2.** Etleri oynayan kadın. (*Düzce –Bo.) **3.** Yumuşak, dokununca oynayan çıban v.s. (–Kü.) **4.** Bataklık. (*Şabanözü –Çkr.; –Ky.; *Ceyhan, Kırmıt –Ada.)

[**böngüldek -1**]: (Kıyveren –Bo.)

[**büngüldek** (II)]: (Paşaköy –Af.)

bıngıldak (II) Mide. (–Ada.)

bıngıldak (III) Suyun birden kaynaması hali. (–Ml.)

bıngıldamak [**bınkıldamak**] **1.** Zonklamak. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; İsabey *Çal –Dz.; –Ba.; Cumayanı –Zn.; –Dy.; Akkışla –Ky.; –Ant.; *Fethiye köyleri –Mğ.) **2.** Et titremek, oynamak, su sıçramak, kımıldamak. (*Eşme ve çevresi –Uş.; *Lapseki –Çkl.; Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; Güzey *Araç –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Kilis –Gaz.; Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.; –Nş.; –Ant.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[**bınkıldamak**]: (Bayadı –Or.)

bıngıldayık 1. [→ **bınkıldak**] **2.** [→ **büngüldek** (I)]

bıngılkak 1. [→**bınkıldak**] **2.** [→ **bıngıl bıngıl -3**]

bıngıldak [**bıngıldayık -1, bıngılkak -1, bunguldak**] Bıngıldak. (*Mucur –Krş.; *Silifke –İç.)

[**bıngıldayık -1**]: (*Lapseki –Çkl.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**bıngılkak -1**]: (–Ist.)

[**bunguldak**]: (–Gaz.)

bıngıl [**burgul -2, burğul, burugur**] Bulgur. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

[**burgul -2**]: (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

[**burğul**]: (*Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)

[**burugur**]: (–Kc.)

bınkıldamak [→ **bıngıldamak -2**]

bır Sopayla oynanan bir çocuk oyunu. (*Göle –Kr.; –Vn.)

bıragıntı [→ **bırantı -1**]

bırağıntı 1. Düşük yavru (hayvanlar hakkında): *Bu yıl çok bırağıntı oldu.* (*Mut –İç.) **2.** [→ **bırantı -1**]

bırakı [→ **bırantı -1**]

bırakımak [→ **bırakmak** (I)]

bırakıntı (I) Deniz ve kara sularının, kıyılarda bıraktığı birikinti. (–Zn.; *Taşköprü –Ks.; –Ama.)

bırakıntı (II) [**burakıntı**] **1.** Piç. (–Ks.)

[**burakıntı**]: (–Gaz.)

2. Bırakılmış kadın. (*Kurşunlu –Çkr.)

bırakıntı (III) Hediye, geline gelen hediye. (–Kn.)

bırakıntı (IV) Ekilmeden bırakılan tarla. (*Şarkışla –Sv.)

bırakma (I) [**birakma**] Külbastı. (Epceler –Brs.)

[**birakma**]: (*Gediz –Kü.)

bırakma (II) **1.** Balığın geleceği istikamet açık olmak üzere, yarım daire şeklinde hazırlanan ve uçları kıvrılarak suya bırakılan ağ. (*Gelibolu –Çkl.) **2.** Büyük olta. (Akçay *Edremit –Ba.)

bırakmak (I) [**bırakımak, burantalamak**] Yavrusunu vakitsiz doğurmak, düşürmek (hayvanlar hakkında). (–Af.; Sücüllü, Kumdanlı *Yalvaç, *Eğridir, *Sütçüler –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Çeltek *Yeşilova, Kara-

manlı *Tefenni –Brd.; Garipköy *Tavas, Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Ama.; *Antakya –Hat.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; *Mut –İç.; *Elmalı köyleri –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

[bırakımak]: (*Eşme –Uş.)

[burantalamak]: (Mahmutbey *Bakırköy, Yeniköy –Ist.)

bırakmak (II) Ekmeği, eti pişmek üzere fırına, ateşe koymak. (Yenice *Emet –Kü.)

bırakmalık Etin kemiksiz, kaba kısmı, külbastılık. (Yenice *Emet –Kü.)

bıralkı Yabancı hayvan, başkasının hayvanı. (Yeşilköy –Ist.)

bıran Çatal. (–Tr.)

bırangar Askerin sağ kanadı. (*Doğubayazıt –Kr.)

bırantı, bırāntı [bıragıntı, bırağıntı -2, bırakı, birantı] **1.** Bırakılmış, terkedilmiş, eskimiş, beğenilmeyip atılmış, artık. (Kıratlı *Dikili –İz.; *Çatalca –Ist.; *Milas –Mğ.; –Ed.; Hisar *Hayrabolu –Tk.)

[bıragıntı]: (–Ist.)

[bırağıntı -2]: (*Alaşehir –Mn.)

[bırakı]: (Kahtalı *Acıpayam –Dz.)

2. Yetim, kimsesiz. (Fili *Biga –Çkl.)

[birantı]: (Muratçalı –Ed.)

bırasa 1. Pırasa. (Nefsiköseli *Görele –Gr.) **2.** Bahçe ve tarla aralarında yetişen yabanî bir ot. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bıraş otu Dokumada kullanılan bir ot. (*İvrindi –Ba.)

bıratva Et satırı. (Saka –Kü.)

bırava Bravo, aşkolsun. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

bırav başı [→ **baca başı -1**]

bırav etmek Önem vermek, yanaşmak. (Kerkük)

bırbıra [→ **bıkın**]

bırbırlanmak [→ **bıdırdamak -2**]

bırcak [**bırçak** (I)] Burçak. (Kızılköy *Dinar –Af.)

[bırçak (I)]: (Aliköy –Isp.; Karahisar *Tavas –Dz.; *Merzifon –Ama.)

bırcalık [→ **bırçalık**]

bırçak (I) [→ **bırcak**]

bırçak (II) Altı dar, üstü geniş, dibi delikli fıçı. (*Urla –İz.)

bırçalak [→ **bırçalık**]

bırçalık [bırcalık, bırçalak, bırçılak] Yumru köklü, yaprakları ince bir bitki. (Kavak, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Ekse *Çal –Dz.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Sv.)

[bırcalık]: (Küçükköy –Kr.)

[bırçalak]: (Bademli *Dinar –Af.; *Sütçüler –Isp.)

[bırçılak]: (Zemme –Kü.)

bırçek Kadın saçı. (–Vn.)

bırçılak [→ **bıçalık**]

bırdığ [→ **bidıkı**]

bırdık Sirke veya şarap testisi. (*Merzifon –Ama.)

bırdırdaşmak [→ **bıdırdaşmak**]

bırgalamak [→ **bırkalamak**]

bırğaz Uzak, sonsuz. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.)

bırıç [→ **buruç** (I)]

bırıçka [bırışkı] Üstü kapalı, tek atlı yaylı, gezinti arabası. (–Brs.)

[bırışkı]: (–Kn.)

bırık Oyundan yılan, kaçan. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bırışkı [→ **bırıçka**]

bırıtmak Darılmak, alınmak, somurtmak. (–Brs.; Saray, Beştut, Yapraklı *Şabanözü –Çkr.; –Kn.)

bırkalamak [**bırgalamak**] Karıştırmak, ellemek, kurcalamak. (Yeniköy –Ba.; İskâniye *İnegöl –Brs.; Kurşunlu, Satılmış, *Gölpazarı, *Söğüt –Bil.; Bozan, Tokat –Es.; Baklalı *Çatalca –Ist.; –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; Türkgücü *Çorlu, *Saray –Tk.)

[**bırgalamak**]: (Kurşunlu *İnegöl –Brs.; Kayapa –Ed.)

bırkıldamaḫ Kaynamak (su hakkında). (Kerkük)

bırmızı badımcan [→**badılcan -2**]

bıros Kova. (*Nazimiye –Tn.)

bırr [**bırttık**] Karşısındakine nisbet yaparak denilen "hayır" –*Ahmet: Biz de geziye gideceğiz. Ayşe –Bırr.. Siz gidemiyeceksiniz ki.* (*Gürün –Sv.)

[**bırttık**]: (*Senirkent –Isp.)

bırtik [→ **badak** (I) **-1**]

bırtlak (I) **1.** Fazla olgun : *Bırtlak üzüm sevmem.* (*Eşme –Uş.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Ekse, Ortaköy *Çal, *Acıpayam –Dz.; Falaka *Bayındır–İz.; *Alaşehir –Mn.; *Susurluk –Ba.; Armutlu –Brs.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; Yerkesik *Milas –Mğ.) **2.** Patlak (göz hakkında). (*Alaşehir –Mn.; Yenice *Emet –Kü.) **3.** Sarkık (yanak hakkında). (*Elmalı –Ant.)

bırtlak (II) Hamurdan yapılan bir yemek, lokma. (*Güdül –Ank.)

bırtlamak Patlayan yerden dışarıya çıkmak. (Yenice *Emet –Kü.)

bırtnaz Çökük burunlu. (–Sv.; –Ky.)

bırttık [→ **bırr**]

bırzat Birşey. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

bısat [**bisat**] **1.** Elbise. (Karahisar *Tavas –Dz.; Erbeyli, Atça, *Nazilli, Sürez *Bozdoğan –Ay.)

[**bisat**]: (Sultanhisar –Ay.)

2. Elbiselik kumaş. (Kızılca *Tavas –Dz.) **3.** Çamaşır. (Erbeyli, Atça, *Nazilli, Sürez *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Külük –Mğ.)

bısık [→ **bıza, bızā**]

bısırgan Isırgan otu. (Sarıidris *Eğridir –Isp.)

bısırık [**bısırıklı**] Pısırık, işe yaramaz, hastalıklı. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Garipköy *Tavas –Dz.; Çulhan *Bozdoğan –Ay.; Tılısbık *Kelkit –Gm.)

[**bısırıklı**] : (Mençek *Ermenek –Kn.)

bısırıklı [→ **bısırık**]

bısraç (I) Düğün evi. (*Şile –Ist.)

bısraç (II) [→ **bişirgeç -2**]

bıssıraç [→ **bişirgeç -2**]

bıstı Kısa. (*Karaman –Kn.)

bıstık Fare yavrusu. (Sagullu, *Şile –Ist.)

bıstır Bez parçasının eskimiş durumu. (Çilehane *Reşadiye –To.)

bıstırmak Kapamak, tıkamak. (Çilehane *Reşadiye –To.)

bışgı [→ **bıçkı -1**]

bışğı Gübre. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bışıbışı Kıskandırmak için kullanılan bir ünlem: *Bışıbışı Kambak, ben yiyim sen bak.* (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bışılamak Kıskandırmak için göstermek: *Bu armutları Ali'ye bışıladım.* (Karakuş *Ünye –Or.)

bışka [→ **bıçka**]

bışkı [→ **bıçkı -1**]

bışlak Peynir. (Karaçay aşireti, Yazılıköy *Emirdağ –Af.; Kadıçiftliği

–Ist.; Karaçay Aşireti *Kadınhanı –Kn.)

bışluk Pişik, kısık yerlerdeki kızartı. (Karaköy *Düzce –Bo.)

bışmak (I) Biçmek. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

bışmak (II) Pişmek. (Melenderesi *Düzce –Bo.)

bışşım Kardeş. (Bahçeli *Ezine –Çkl.)

bıt [→ **bıtık**]

bıta [→ **bıdık** (II) **-2**]

bıtarak [→ **bıtırak**]

bıtbıdı [→ **bıtbıt** (I)]

bıtbıdık (I) Tavuğun öterken çıkardığı ses. (*Susurluk –Ba.)

bıtbıdık (II) Bıldırcın. (Nilüfer –Brs.; İhsaniye –Ist.)

bıtbıt (I) [**bıcırık** (III), **bıdbıt, bıdı** (III), **bıdıbıdı -1, bıdıcı, bıdırık** (III), **bıdırik, bıdrak, bıtbıdı, bidi** (II), **bidirik**] Geveze. (*Tefenni –Brd.; *Buldan, *Sarayköy, Kadıköy –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Minnetler –Ba.; –Kü.; Bozan –Es.; –Or.; Çepni *Gemerek –Sv.)

[**bıcırık** (III)]: (İcilli *Bulancak –Gr.)

[**bıdbıt**]: (–Sv.)

[**bıdı** (III)]: (–Ama. ve köyleri)

[**bıdı bıdı -1**]: (*Bor –Ng.)

[**bıdıcı**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)

[**bıdırık** (III)]: (–Or. ve köyleri; –Gr.)

[**bıdırik**]:(–Or.)

[**bıdrak**]: (Babadağ *Sarayköy –Dz.)

[**bıtbıdı**]: (–Çr.)

[**bidi** (II)]: (Ezine *Pazar –Ama.)

[**bidirik**]: (*Tirebolu –Gr.)

bıtbıt (II) İnce bulgur. (*Bor –Ng.)

bıtdak Hızlı konuşma. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

bıtdangılı Çocukların, komşu evlerin bacalarına oyun olsun diye salladıkları torba. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

bıtdıḫ [→ **bıtık**]

bıtdik [→ **bıtık**]

bıtıcı Odanın duvarına yaptırılan, bir şeyler koymağa yarayan oyuk, pencere. (–Dy.)

bıtık [**bıt, bıtdıḫ, bıtdik, bıttıḫ, bıttık, bıttış**] Kadınların cinsiyet organı. (*Keçiborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.;–Kn.)

[**bıt**]: (Aşudu *Darende –Ml.)

[**bıtdıḫ**]: (*Erciş –Vn.)

[**bıtdik**]: (Eğin *Keban –El.)

[**bıttıḫ**]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**bıttık**]: (–Es.; Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezc.; *Kemaliye –Ml.)

[**bıttış**]: (*Merzifon –Ama.)

bıtım [**bıttım**] Fıstık cinsinden meyve. (–Md.)

[**bıttım**]: (–Ur.)

bıtır **1.** Gamsız, düşüncesiz. (–Md.; –Dy.) **2.** Kapalı yerde kaldığından dolayı huysuzlaşan hayvan. (–Ur.; Hiyam *Nizip –Gaz.) **3.** Fazla beslenmeden dolayı azgınlaşmış hayvan. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; –Ada.)

bıtırag [→ **bıtırak**]

bıtıraḫ [→ **bıtırak**]

bıtırak [**bıtarak, bıtırag, bıtıraḫ, bıtırmak** (I), **bıtrak** (I)] Kırlarda yetişen yabanî bir otun dışı dikenli tohumu. (Bayat *Emirdağı, İncesu *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; Hisarardı *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent, *Sütçüler, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çerçin, Gevgili, Havak, Ak-

çaköy *Yeşilova, Devri, Ürkütlü *Bucak, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Ekse *Çal, Tekkeköy, Babadağ, *Sarayköy, Kösten, Honaz, Karaçay, Abaş, İğdir *Çivril, *Acıpayam –Dz.; Eymir, Alamut *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Falaka *Bayındır, Kıratlı *Dikili –İz.; *Akhisar, *Alaşehir, Kayalar, Sarıgöl –Mn.; –Ba.; *Ayvalık –Çkl.; Yenice, Eğrigöz *Emet –Kü.; Tokat, Bozan, Yakakayı, *Sivrihisar –Es.; *Akyazı –Kc.; *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü, –Ks.; *Kurşunlu, Apsarı, Dikenli *Şabanözü, Saray –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile, Kızık, Çamlıbel *Artova –To.; *Boyabat –Sn.; Süle *Bayburt –Gm.; *Refahiye –Ezc.; Lohan –Gaz.; –Ml.; Erçene, *Afşin, *Andırın –Mr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Kangal –Sv.; *Köşker –Krş.; Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.; Namrun *Tarsus –İç.; Güzelsu *Akseki, Kışla *Elmalı, –Ant.; Yerkesik *Milas –Mğ.)

[bıtarak] :(İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[bıtırag] : (–Brd.)

[bıtıraḫ] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[bıtırmak (I)**]** : (Yusufeli *Bayındır –İz.)

[bıtrak] : (Gönen –Isp.; –Dz.; *Ödemiş, *Kiraz –İz.; –Ba.; Nilüfer –Brs.; *Sivrihisar –Es.; Apsarı, Dikenli *Şabanözü –Çkr.; –Ezc.; –Mğ.)

bıtırlaşmak [bıtır olmak] **1.** Gamsızlaşmak, arsızlaşmak. (–Dy.)

[bıtır olmak] : (*Siverek –Ur.)

2. At, kapalı yerde çok kalmaktan, yiyip içmekten huysuzlaşmak. (–Ur)

bıtırmak (I) **[→ bıtırak]**

bıtırmak (II) Sevinçten taşkınlık yapmak. (–Ml.)

bıtır olmak [→ bıtırlaşmak -1]

bıtkın [→ bıggın]

bıtla Çılbır, yoğurtlu yumurta. (*Uluborlu –Isp.)

bıtmak [bıttırmak -1] Sıkıştığı yerden birden kurtulmak: *Balık elimden bıttı.* (*Bor –Nğ.)

[bıttırmak -1] : (*Bor –Nğ.)

bıtrak (I) **[→ bıtırak]**

bıtrak (II) Öd. (Ahiköy –Mğ.)

bıttı 1. [→ bıdık (II) **-2] 2. [→ bıdık** (I) **-4]**

bıttıç [→ badak (I) **-1]**

bıttıḫ [→ bıtık]

bıttık [→ bıtık]

bıttılık Topaç. (*Hozat –Tn.)

bıttım [→ bıtım]

bıttırmak 1. [→ bıtmak] 2. Bir şeyi iki parmak arasında sıkıştırıp bastırarak ileriye fırlatmak. (*Bor –Nğ.)

bıttış [→ bıtık]

bıy [→ ba, bā (I) **-1]**

bıyaca Piyasa. (Anbarcık *Gölhisar –Brd.)

bıyacak [→ bayak (I)**]**

bıyam (I) **[bıyan** (I) **-1, bilān** (II), **biyam, biyan, boyam, boyan]** Meyan kökü. (–Çkr.)

[bıyan (I) **-1]** : (*Serik –Ant.)

[bilān (II)**]** : (Harput –El.)

[biyam] : (–Çkr.; Hacerköy –El.)

[biyan] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Merzifon –Ama.; *Devrek –Zn.)

[boyam] : (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Güdül, *Ayaş –Ank.)

[boyan] : (–Ada.)

bıyam (II) **[→ bayam** (I) **-1]**

bıyan (I) **1.** [→ **bıyam**] **2.** Sulak yerlerde yetişen ve uzun olan bir ot. (*Tefenni –Brd.; *Fethiye –Mğ.)

bıyan (II) Bu yan, bu taraf. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bıyana Büyükanne. (Anbarcık, Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

bıybıtmak Üşüyüp, titreyerek büzülmek. (Aslanköy *Mersin –İç.)

bıybıy [**biybiy**] Hindi yavrusu. (Çeltikçi –Brs.; Yeniköy –Ba.)

[**biybiy**] : (Aydınlı *Gebze –Kc.)

bıyday [→ **buğda**]

bıydey [→ **buğda**]

bıydım Sarımsı, kırmızı bir dağ yemişi. (*Düzce –Bo.)

bıyh Ayıplama ünlemi. (Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.)

bıyık Asma filizi. (İğdir *Çivril, *Sarayköy –Dz.; *Seferihisar –İz.; –Kü.; –Ist.; Zana –Ama.; –Mr.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Ky.)

bıyıklı (I) **1.** Sazan balığına benzeyen bir balık. (–Sm.) **2.** Çay balığı. (*Bayramiç –Çkl.) **3.** Yayın balığı. (–Sm.)

bıyıklı (II) Çalı fasulyesi. (*Sarıyer, *Çatalca, *Silivri –Ist.)

bıyıklı fadime Kadın yaradılışlı erkek. (*Bor –Nğ.)

bıyık taşı Kömür ocaklarında odunun bittiği yere sıralanan taş. (Tahanlı *Mersin –İç.)

bıyık yastığı Bıyığı çoğaltmak için, eskiden, uç taraflarının altına sakaldan eklenen kısım. (*Bor –Nğ.)

bıyıl [**biyil**] Bu yıl. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; *Ünye –Or.; *Karaman –Kn.)

[**biyil**] : (*Nazilli –Ay.; *Iğdır, İrişli, *Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

bıyırgan Yaprağı söğüt yaprağına, çiçeği, yemişi mürverinkine benzeyen bir metre boyunda acı bir ot. (Şumnu, Bulgaristan)

bıylu Dingil çivisi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bıymak [→**buyumak**]

bıyy [→ **ba, bā** (I) **-1**]

bıyyık [**buyık, buyuk**] Bıyık. (*Antakya –Hat.; –Gaz.; *Karaisalı –Ada.)

[**buyık**] : (*Akçakoca –Bo.)

[**buyuk**] : (Gürgenpınar, Lahana *Kandıra –Kc.; Manastır, Yugoslavya)

bıza, bızā [**beza, bısık, bızāb, bızağ, bızağa, bızağı, bızap, bızav, bızık** (III), **bızo, biza, bizav, bizo, bizof, bizov, bozağ, bozüüi, buzah, buzak, buzalaḫ** (I), **buzavu, buzo, buzov, buzoy**] Buzağı. (Navlu, Çeltik, Kavak *Yeşilova –Brd.; Çıtak *Çivril, *Acıpayam –Dz.; İğneciler, Aşağısoku *Mudurnu –Bo.; *Devrek –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; *Zile –To.; Hasanoğlan –Ank.; Müsgebi *Bodrum –Mğ.)

[**beza**] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

[**bısık**] : (Örencik *Yeşilova –Brd.)

[**bızāb**] : (*Varto –Mş.)

[**bızağ**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Yz.)

[**bızağa**] : (Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**bızağı**]: (Alâettin *Acıpayam –Dz.; İbik *İskilip –Çr.; –To.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Kayapa *Lalapaşa –Ed.)

[**bızap**] : (–Bt.)

[**bızav**] : (*Varto –Bt.; –Vn.; Kerkük)

[**bızık** (III)] : (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**bızo**] : (*Iğdır –Kr.)

[**biza**] : (–Yz.)
[**bizav**] : (*Erciş –Vn.)
[**bizo, bizof**] :(Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**bizov**] : (*Iğdır –Kr.)
[**bozağı**] : (*Ereğli –Kn.)
[**bozüü**] : (Kuzköy *Akkuş –Or.)
[**buzah**] : (Engiz *Bafra –Sm.)
[**buzak**] : (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Bakırköy *Kırkağaç –Mn.; Kükürt –Kü.; –Zn.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
[**buzu'ah** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**buzavu**] : (Hocaköy –Kn.)
[**buzo**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)
[**buzov**] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
[**buzoy**] : (Azerî köyleri –Ama.; Kızılçakçak *Arpaçay, Dikme *Selim –Kr.)

bızap [→ **bıza, bızā**]
bızadişi [→ **buzādişi**]
bızağ [→ **bıza, bızā**]
bızağa [→ **bıza, bızā**]
bızağı [→ **bıza, bızā**]
bızağılamak Doğurur gibi, çok güçlük çekmek: *Mehmet imtihanı verinceye kadar kaç defa bızağıladı.* (–Çkr.)
bızağılı **1.** Sağılan inek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.) **2.** [→ **buzalacı**]
bızağlamak [→ **bızlamak** (I)]
bızalacı [→ **buzalacı**]
bızalamak [→ **bızlamak** (I)]
bızalık Yerde, yapışık küçük yapraklı bir ot. (Navlu *Yeşilova –Brd.)
bızap [→ **bıza, bızā**]
bızav [→ **bıza, bızā**]
bızavburnu Bahçelerde toprağı burnuyla oyan, akrep büyüklüğünde bir böcek. (Kerkük)
bızbıldık [→ **bızbılik**]
bızbılik [**bızbıldık, bipbiç, bizbilik**] İnce söğüt dalından yapılan ağaç düdük, kaval. (*Arapkir –Ml.; *Ağın –El.)
[**bızbıldık**] : (–Ist.)
[**bipbiç**] : (*Bulanık –Mş.)
[**bizbilik**] : (Harput –El.)
bızdık (I) Adım. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
bızdık (II) **1.** [→ **büzdüm** (I)] **2.** Cinsiyet organı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
bızdık (III) **1.** [→ **badak** (I) **-1**] **2.** [→ **bıdık** (I) **-4**]
bızdık bızdık Çok ve küçük (köpek yavruları hakkında). (*Düzce –Bo.)
bızdıklamak (I) [→ **bızıklamak** (II)]
bızdıklamak (II) [**bızıḫmak**] Kaçmak. (Uzunmusa –Or.; Düzköy *Keşap, –Gr.)
[**bızıḫmak**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
bızdın **1.** [→ **büzdüm** (I)] **2.** Omurga yöresindeki et: *Et alırsan bızdından al.* (Ölçek *Ardahan –Kr.)
bızdın yatağı Sığırların döl yatağı, rahim. (*Mesudiye köyleri –Or.)
bızdik Kalaycılıkta kap silen. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
bızdilik Tepe : *Ağacın bızdiliği.* (Harput –El.)
bızeme [→ **bezeme** (I) **-1**]
bızgımak [→ **bızıkmak -3**]
bızgıncı [**bıcıkçı, bızıkçı**] Mızıkçı. (*Ünye –Or.)
[**bıcıkçı**] : (Fırnıs –Mr.)
[**bızıkçı** : (*Ünye –Or.)
bızgırmak [→ **bıjgırmaḫ**]
bızıgı [**bızıki, biziki**] Eşek arısı. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**bızıki**] : (Çayağzı, Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**biziki**] : (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)

bızığı dızıkmak [→ **bızıkmak -1**]
bızıḫmak [→ **bızdıklamak** (II)]
bızık (I) [**bızzık** (II)] Sıkıntı. (*Menemen, *Bergama –İz.)
[**bızzık** (II)]: (*Ulubey –Or.)
bızık (II) Kıça atılan parmak. (–Ba.; Varna)
bızık (III) [→ **bıza, bızā**]
bızık (IV) [**bıjik** (II), **bızik** (I) **-1**, **bizik** (I) **-2**] Sidik. (*Arapkir –Ml.)
[**bıjik** (II)]: (*Ağın, *Keban –El.)
[**bızik** (I) **-1**]: (*Arapkir –Ml.; *Ağın –El.)
[**bizik** (I) **-2**]: (Eğin –Ml.)
bızık basmak [→ **bızıklamak** (II)]
bızık bızık olmak Sinmek, kaçacak delik aramak, paniğe uğramak. (*Silifke –İç.)
bızıkçı [→ **bızgıncı**]
bızıki [→ **bızıgi**]
bızıklamak (I) **1.** Zor karşısında şaşalamak. (–Kü.) **2.** [→ **bızıkmak -3**]
bızıklamak (II) [**bızdıklamak** (I), **bızık basmak**] Parmak atmak. (–Ba.; Tepe *Seben, İğneciler *Mudurnu, –Bo.; Baklalı *Çatalca –Ist.; *Taşköprü –Ks.; *Saray –Tk.; Varna)
[**bızdıklamak** (I)]: (*Düzce –Bo.)
[**bızık basmak**]: (–Ba.)
bızıklanmak (I) [→ **bıdırdamak -1**]
bızıklanmak (II) Hayvanlar ürkmek, inatçılık yapmak. (Şalcı, Kayadibi *Şavşat –Ar.)
bızıkmak [**bızgımak, bızığı dızıkmak, bızıklamak** (I)**-2, bızılmak, bızlamak** (IV), **bızmak**] **1.** Sıkılmak, sıkışmak, bunalmak. (*Uluborlu –Isp.; *Sultanhisar –Ay.; *Bergama –İz.; –Ks.; –Ist.; *Çerkeş –Çkr.; –Gr.; –Ml.; –Sv.; –Yz.; Doğanhisar *Akşehir –Kn.)
[**bızığı dızıkmak**]: (Türkmen –Sv.)
[**bızılmak**] :(–Kn.)
[**bızlamak** (IV)]: (*Taşköprü –Ks.) **2.** Acıkmak. (*Bandırma –Ba.) **3.** Oyun bozanlık etmek, mızımak, caymak, caydırmak. (*Edremit –Ba.; Baklalı, *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; *Lüleburgaz köyleri –Krk.)
[**bızgımak**]: (*Ünye –Or.)
[**bızıklamak** (I) **-2**] :(*Ermenek–Kn.)
[**bızmak**] :(Çulhan, Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
bızıktırmak Tadını kaçırmak, usandırmak. (Yazıköy *Safranbolu –Zn.)
bızılacı [→ **buzalacı**]
bızılamak (I) [→ **bızlamak** (I)]
bızılamak (II) [**bızılanmaḫ**] Kederlenmek. (Bereketli *Tavas –Dz.)
[**bızılanmaḫ**]: (–Ezc.)
bızılanmaḫ [→ **bızılamak** (II)]
bızılımak [→ **bızlamak** (I)]
bızılımék [→ **bızlamak** (I)]
bızılmak [→ **bızıkmak -1**]
bızım [→ **bızın -1**]
bızın [**bızım**] **1.** Keçi. (Babik *Pötürge –Ml.; Türkçayırı, Kötüre, Akçaşar *Afşin –Mr.)
[**bızım**]: (İçerenköy –Ist.)
2. Davar. (Sefkâr *Oltu –Ezm.)
bızır (I) Kışın mandaların bitlenmemesi ve semiz olması için fırça ile gövdelerine sürülen sıvı halde kimyasal bir madde. (*Varto –Mş.)
bızır (II) Bir cins besili ve oynak at. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)
bızır (III) Zehir. (*Antakya –Hat.)
bızırdamak [→ **bıdırdamak -1**]
bızırık Kuyruk yağından eritilince, geriye kalan madde, kakırdak. (Telin *Gürün –Sv.)

bızırın bızırı Uzaktan uzağa akraba. (*Gürün –Sv.)

bızi [→ **bazı** (I) **-1**]

bızik (I) [→ **bızık** (IV)]

bızik (II) [**bizzik**] **1.** Kıçtan çıkan ucu sivri yara. (–El.) **2.** Arı iğnesi. (–El.)
[**bizzik**]: (–Ur.)

bızik etmek [**bıjiklemek, bızlamak** (V), **bibiş etmek, bizik etmek, bizlemek** (IV)] İşemek. (*Arapkir –Ml.)
[**bıjiklemek**]: (*Ağın, *Keban –El.)
[**bızlamak** (V)]: (Çepni *Gemerek, –Sv.)
[**bibiş etmek**]: (*Antakya –Hat.)
[**bizik etmek**]: (Eğin –Ml.)
[**bizlemek** (IV)]: (Türkistan)

bızlacı [→ **buzalacı**]

bızlamak (I) [**bızağlamak, bızalamak, bızılamak** (I), **bızılımak, bızılımék, buzağılamak, buzalamak, buzamak, buzlamak, buzulamak**] Doğurmak (İnek hakkında). (Tekkeköy, Ekse *Çal, Oğuz *Acıpayam, Bereketli *Tavas –Dz.; Maymul *Tavşanlı –Kü.; Bozan –Es.; Deresağ, İğneciler *Mudurnu, *Göynük, Tepe *Seben, *Hendek, *Düzce –Bo.; Alikköy *Çaycuma, Cumayanı *Bartın –Zn.; *Araç, *Taşköprü, Peşman *Daday, *İnebolu, –Ks.; *Çarşamba, –Sm.; *Gerze –Sn.; *Zile –To.; *Fethiye –Mğ.)
[**bızağlamak**]: (–Yz.)
[**bızalamak**]: (Çiftlik *Dinar –Af.; *Tefenni –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Aşağısoku –Bo.; Gökçekışla –Yz.; *Fethiye –Mğ.)
[**bızılamak** (I)]: (Bademli *Dinar –Af.; Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Güney, Kavak, Çeltek *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; Alâettin *Acıpayam –Dz.)
[**bızılımak**]: (Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.)
[**bızılımék**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**buzağılamak**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; –Ay.; İsmetiye –Brs.; Berk –Bo.; Tepeköy *Piraziz –Gr.; *Siverek –Ur.)
[**buzalamak**]: (*Dinar –Af.; –Brd.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Ama.; Kızılköy, *Zile –To.; *Mesudiye, *Gölköy –Or.; Kiyi, Ergan –Ezc.; *Zara –Sv.; *Bor –Ng.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; –Ada.; Taşucu *Silifke, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[**buzamak**]: (*Mesudiye köyleri –Or.)
[**buzlamak**]: (*Edremit –Ba.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; Kilimli –Zn.; Taşköprü –Ks.; *Kandıra –Kc.; –Sm.; –Ank.)
[**buzulamak**]: (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

bızlamak (II) Ateşte pişmek (et hakkında). (İsabey *Çal –Dz.)

bızlamak (III) Bir şeyi bırakmak, terketmek. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

bızlamak (IV) [→ **bızıkmak -1**]

bızlamak (V) [→ **bızik etmek**]

bızmak [→ **bızıkmak -3**]

bızo [→**bıza, bızā**]

bızzık (I) [→ **büzzük -1**]

bızzık (II) [→ **bızık** (I)]

bızzık bızzık Sırça gibi parça parça olmak hakkında. (Çayağzı *Silifke –İç.)

bi (I) [**bıcık** (IV)] Bir. (*Dinar –Af.; *Tefenni –Brd.; Kızılca *Tavas,

Tekkeköy, Ekse *Çal –Dz.; Demirkapı, *Susurluk, –Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kandıra –Kc.; *Bartın –Zn.; *Merzifon –Ama.; –Rz.; *Erciş –Vn.; Sarıhamzalı, Dedik, Dikir *Sorgun –Yz.; *Bor –Ng.)

[bıcık (IV)]: (–Ba.)

bî (II) **1.** Beğenmemezlik ve pişmanlık anlatır. (Alamut *Bozdoğan –Ay.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) **2.** [→ **ba, bā** (I) **-1**]

bi ağaz Bir sefer, bir kere. (*Düzce –Bo.)

biba [→ **badi** (I) **-3**]

bibar [→ **büber**]

bibe [→ **büber**]

bibi (I) [**bıbı, bibiya, bibü, bübü, büvi, büvü** (II)] **1.** Hala. (*Kula, *Eşme –Uş.; *Emirdağ, Gümüköy, Karataş, İncesu, Uluköy *Dinar, Karabağ *Bolvadin –Af.; *Honaz –Dz.; Germencik, Karaağaçlı, *Yenipazar –Ay.; Balcuna, *Foça, *Çeşme –İz.; –Brs.; –Çkl.; Bayındır –Bil.; İkipınar, *Mihalıççık, Çağlan, Balçıkhisar –Es.; Demirciler *Gebze, Çayırköy *İzmit, *Geyve –Kc.; *Şabanözü –Çkr.; Büyükcamili *Alaca, Demirşeyh –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Gümüşhacıköy –Ama.; *Artova –To.; Uzunisa, Danışman *Fatsa, –Or.; Piraziz, Tepeköy, Kışla, Şeyhli, Nefsiköseli, Ege *Görele, *Şebinkarahisar, *Alucra, Şıhmusa –Gr.; *Maçka –Tr.; *Bayburt, *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; Çavdarlı, Çayağzı *Şavşat, Ersis *Yusufeli, Zigana –Ar.; Tutak *Bayazit, Kızılçakçak *Arpaçay, Taşburun *Iğdır –Kr.; –Ezm.; Ergân, Sürbahan *Refahiye, –Ezc.; *Erciş, *Ahlat –Vn.; –Dy.; –Mş.; *Nazimiye –Tn.; *Ağın, Harput, –El.; *Hekimhan, *Arapkir, *Besni –Ml.; Türkmen, Avşat *Siverek –Ur.; –Md.; *Nizip, –Gaz.; *Elbistan, Yusufhacılı, Kayışlı, *Afşin, Taşoluk *Göksun köyleri, Şekeroba, Değirmendere, Varyanlı –Mr.; Kırıkhan, Amik, Gâvurdağı, Hisar *Yayladağı –Hat.; Karaözü, İğdeli *Gemerek, Telin *Gürün, Maksutlar *Şarkışla, –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, Yerköy, Boğazlayan, –Yz.; Çalış, *Haymana, Sofular, Emirler *Balâ, *Çubuk, Solakuşağı, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Hacıbektaş, Köşker, Sadıkalı *Çiçekdağ, *Mucur, Çıplak, Sarılar *Avanos –Krş.; Türkmen *Bünyan, Bakırdağı, Taşçı *Develi, –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.; Salur, *Ereğli, Kurthasanlı *Ilgın, Atlandı *Kadınhanı, Gözlü, *Beyşehir –Kn.; Bahçe, Mehmetli, Pozantı, Faydalı *Kozan, *Kadirli, Erzin, *Osmaniye –Ada.; *Tarsus, *Silifke, Teniste *Anamur –İç.; Akçaeniş *Elmalı, Bağyaka *Finike –Ant.)

[bıbı]: (–Bt.)

[bibiya]: (Hacı, Mercan, Kurt *Sapanca –Kc.)

[bibü]: (Türkmen, Camili –Kn.)

[bübü]: (Gümüle *Söğüt –Bil.)

[büvi]: (*Pütürge–Ml.)

2. Amca karısı, yenge. (Gönen –Isp.; Çandarlı *Bergama –İz.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

[büvü (II)**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)**

3. [→ **bici** (VI)] **4.** Abla. (Söğüt *Honaz –Dz.; *Salihli –Mn.; *Çer-

keş –Çkr.) **5.** Nine, büyükanne. (Tahtacı aşireti, Narlıdere, Bornova –İz.; *Edremit –Ba.; –Yz.; –Nğ.; Ortaköy *İncesu –Ky.; –Kn.; Kerkük) **6.** Teyze. (–Or.; *Refahiye –Ezc.; Alamettin *Çayıralan –Yz.; Bahçeli *Bor, Çayırlı –Nğ.)

bibi (II) [**badı** (I) **-4, badi** (I) **-4, bibik** (I) **-3, bici** (IX) **-2, bili** (I), **bodu** (II) **-2**] **1.** Hindi. (*Sivaslı, Gökçeköy, *Eşme –Uş.; Deregümü, Çünür *Eğridir, Yarıkkaya, Sücüllü *Yalvaç, –Isp.; Karamanlı, Başpınar, *Tefenni, Kestel, Çerçin, Ürkütlü, Kuşbaba *Bucak –Brd.; İsabey, Dedeköyü *Çal, Kozan, Hama *Çivril –Dz.; –Ay.; İsmetiye –Brs.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; *Simav –Kü.; *Beşiktaş, *Çatalca, –Ist.; –İç.; –Mğ.; –Ed.; –Krk.)

[**badi** (I) **-4**]: (*Susurluk –Ba. ve çevresi; Kerkük)

[**badı** (I) **-4**]: (*Bigadiç –Ba.)

[**bodu** (II) **-2**]: (–Nğ.)

2. Civciv. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Falaka *Bayındır –İz.; Yenice *Emet –Kü.)

[**bibik** (I) **-3**]: (–Ky.)

[**bici** (IX) **-2**]: (Kaldırımbaşı, Fili *Biga, *Gelibolu –Çkl.)

[**bili** (I)]: (–Tr.; Yolbaşı –Rz.; Yazıgınik *Mucur –Krş.)

3. [→ **badi** (I) **-2**] **4.** [→ **bücük** (I)] **5.** [→ **badi** (I) **-3**] **6.** Küçük yavru. (–Ed.)

bibi (III) [**bibiş**] Çocuk dilinde cinsiyet organı. (–Ba.; *Boyabat–Sn.; Kadıköy *Saray –Tk.)

[**bibiş**]: (*Akhisar –Mn.)

bibi (IV) Çocuk, bebek. (*Kelkit, –Gm.; *Maçka –Tr.)

bi bi [→ **bili bili**]

bibibibi Ardıç yemişi. (–Kü.)

bibik (I) [**bibil** (III)] **1.** İbik. (Alâeddin *Acıpayam –Dz.; Kisarna, *Maçka ve köyleri –Tr.; Uluşiran *Şiran, Süle –Gm.; –Ar.; –El.)

[**bibil** (III)]: (*Yusufeli köyleri –Ar.) **2.** Gaga. (Alâettin *Acıpayam –Dz.; –El.) **3.** [→ **bibi** (II) **-2**]

bibik (II) Leblebi. (*Kalecik –Ank.)

bibil (I) [→ **badak** (I) **-1**]

bibil (II) **1.** Buğdayın içine karışan koyu renkli bitki tohumu. (–Gm.) **2.** Gövdenin bir yerinde doğuştan ya da sonradan olan et parçası. (Haşara –Gm.) **3.** Çekirdek. (Çingit *Pazar –Rz.)

bibil (III) [→ **bibik** (I) **-1**]

bibilā Kabak çekirdeği. (*Maçka –Tr.)

bibilik (I) [→ **bıbılık**]

bibilik (II) Fesin püskül takılan yeri. (Harput –El.)

bibimetto Dudu kuşu. (Kerkük)

bibis Et. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

bibisu Kumru. (Kerkük)

bibiş [→ **bibi** (III)]

bibiş etmek [→ **bızik etmek**]

bibiya [→ **bibi** (I) **-1**]

bibiyu Birini çağırırken kullanılan ünlem. (Gönen –Isp.)

bibodca Kışın hayvan yemi olarak kullanılan bir ot. (Kurna –Brd.)

biboy (I) Bir müddet, boyuna. (*Bor –Nğ.)

biboy, biboyda (II) Aynı büyüklükte, eşit. (–Sm.)

bibplatmak [**biplatmak**] Ağzına kadar doldurmak: *Bu bardağı bibplatta gatur içem.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**biplatmak**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bibü [→ **bibi** (I) **-1**]

bibüşürüm 1. Bir defa pişirilebilecek kadar: *Evdeki et ancak bibüşürüm.* (*Merzifon –Ama.) **2.** Ufak tefek adam: *Ahmet bibüşürüm kaldı.* (*Merzifon –Ama.)

bic Piç. (*Iğdır –Kr.)

bicaklık [→ **bucaklık** (I)]

bicar Budama, yabancı bitkileri ayıklama. (Kerkük çevresi)

bicazı Küçük harflerle yazı. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

bicci Saçda pişen peynirli ekmek. (Mençek, Halimiye *Ermenek –Kn.)

bicçi İçine, döğülmüş ceviz, kendir, susam konularak yapılan ekmek. (İznabol *Ermenek –Kn.)

biceccik [→ **bicik** (II) **-2**]

bicecik, bicécik [→ **bicik** (II) **-2**]

biceez [→ **bicez, bicēz -2**]

biceğinde doğurmak İnek iki yaşında veya daha önce doğurmak. (*Erciş –Vn.)

biceğiz 1. [→ **bicez, bicēz -2**] **2.** [→ **bicik** (II) **-2**]

biceğz 1. [→ **bicez, bicēz -2**] **2.** [→ **bicik** (II) **-2**]

bicek (I) **1.** [→ **bucak** (I) **-1**] **2.** [→ **bucak** (I) **-2**]

bicek (II) [→ **bicik** (II) **-2**]

bicek (III) Hıdırellez günü oynanan "mâni ile yüzük çekme" oyunu. (*Erciş –Vn.; –Dy.)

bicek (IV) Yeni çıkmış ekin, bir karış kadar olmuş yeşillik. (*Afşin –Mr.)

bicelmek Nazlanmak. (*İncesu –Ky.)

bicez, bicēz [biceez, biceğiz-1, biceğz, bicik (II) **-1, birgıya, birkenne, birücük, biryol, biryolla, biseel -3]** **1.** [→ **bicik** (II) **-2**] **2.** Bir kez, bir defa. (Yassıviran *Senirkent, Çebiş, Kozluca, Arvallı, –Brd.; *Sarayköy, *Acıpayam –Dz.; Bornova –İz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Elmalı –Ant.)

[bicecz]: (*Bor –Nğ.; Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.)

[biceğiz -1]: (Görmel *Ermenek –Kn.)

[biceğz -1]: (*Bor –Nğ.)

[bicik (II) **-1]:** (*Dinar –Af.; İsabey *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; Yerkesik –Mğ.)

[birgıya]: (Zarşat –Kr.)

[birkenne]: (Kayışlı –Mr.)

[birücük]: (Nefsiköseli *Görele–Gr.)

[biryol]: (Çamköy *Gölhisar –Brd.; *Tavas –Dz.; –Sm.; Bağyaka *Finike –Ant.)

[biryolla]: (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

[biseel -3]: (–Ky.; *Gazipaşa –Ant; Hurma *Silifke –İç.)

bicımık [→ **bidıkı**]

bicmna [→ **bidıkı**]

bici (I) **[bici aşı] 1.** Ciğer ve bulgurdan belli bir ayda yapılan yemek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Güdül –Ank.; *Ermenek –Kn.)

[bici aşı]: (*Sivrihisar –Es.; *Beypazarı –Ank.) **2.** Kapuska, lahana yemeği. (–Bo.)

bici (II) **[bicibici** (V)] Nişastadan yapılan bir tatlı. (–Ada.; *Tarsus –İç.)

[bicibici (V)]: (–Ada.)

bici (III) **1.** [→ **bicik** (I)] **2.** Hayvan karnı, işkembesi. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Bor –Nğ.)

bici (IV) Çiçek bozuğu. (*Sivrihisar –Es.)

bici (V) Güzel (giyim eşyası hakkında). (Mollaveyis –Çr.)

bici (VI) **[bibi** (I) **-3]** Anne. (Bağtepe *Kozan –Ada.)

[**bibi** (I) **-3**]: (Tahtacı aşireti –Isp.; –Krş.)

bici (VII) Koşum hayvanlarını işe sürmek için kullanılan haydi, çabuk anlamında ünlem. (Ovasaray –Çr.)

bici (VIII) **1.** [→ **beçik -2**] **2.** [→ **beçik -1**] **3.** [→ **bücük** (I)]

bici (IX) **1.** [→ **badi** (I) **-3**] **2.** [→ **bibi** (II) **-2**] **3.** Piliç. (*Cide –Ks.)

bici aşı [→ **bici** (I) **-1**]

bicibici (I) **1.** Küçük, koyu yeşil yapraklı, sık yetişen bir çeşit ot. (Hocalar *Sandıklı, Sütlaç *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent, Örkenez *Yalvaç, *Sütçüler –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; –Ky.; –Kn.) **2.** Kırmızı benekli fasulye, barbunya. (–Mn.)

bici bici (II) [**bıcı bıcı** (II), **bıcık bıcık, bıçı bıçı, bicik bicik** (I), **biç biç, biçi biçi, biçik biçik** (II), **biji biji, bijo bijo, bücik bücik, bücü** (II), **bücü bücü-2, bücük bücük, büş büş**] **1.** Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi. (*Tefenni –Brd.; Mahmutgazi, Bereketli *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; Aksu –Brs.; –Çkr.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Geyran, *Niksar –To.; Anzar, *Şebinkarahisar –Gr.; Yavuzköy, Çavdarlı, Kirazlı *Şavşat –Ar.; –Sv.; Boğazlayan –Yz.; Elecik, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Zekere –Krş.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Uğurlu *Ermenek, Yeniköy *Ereğli –Kn.; *Anamur, *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Saray –Tk.)

[**bıcı bıcı** (II)]: (Falaka *Bayındır –İz.; Yeniköy –Ba.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Vn.; Kayapa *Lalapaşa –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**bıcık bıcık**]: (*Sivrihisar –Es.; *Çatalca –Ist.)

[**bıçı bıçı**]: (Çamlıbel *Artova –To)

[**bicik bicik** (I)]: (Aziziye, Bayat –Af.; –Brd.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Zile –To.;*Afşin, Eldirek*Elbistan –Mr.; *Kangal –Sv.; Çanıllı *Ayaş, Ağaeli, Keşanuz, –Ank.; *Bor –Nğ.; Kaya *Fethiye –Mğ.)

[**biç biç**]: (–Ama.)

[**biçi biçi**]: (*Kurşunlu –Çkr.; Kargı –Ks.; –Ama.; Dodurga *Artova –To.; Karakuş –Or.; Düzköy *Keşap –Gr.; –Tr.; *Refahiye –Ezc.; *Göksun –Mr.)

[**biçik biçik** (II)]: (*Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.)

[**biji biji**]: (Bağlıca *Ardanuç, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

[**bijo bijo**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**bücik bücik**]: (Bozburun –Mğ.)

[**bücü** (II)]: (–Krş.)

[**bücü bücü -2**]: (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

[**bücük bücük**]: (–Krş.; –Ky.; –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir, Kızılca *Hadım –Kn.)

[**büş büş**]: (*Ermenek köyleri –Kn.)

2. [→ **bici** (VIII) **-1**]

bicibici (III) Bit, pire. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

bici bici (IV) Azar azar. (*Göle, *Ardahan –Kr.)

bicibici (V) [→ **bici** (II)]

bicibici (VI) Temiz, güzel. (Limasol, Kıbrıs)

bicig [→ **bicik** (I)]

bicik (I) [**becik** (II), **bici** (III) **-1**, **bicig**, **biçik** (II), **bücük** (II) **-3**] Meme, meme başı. (Dereçine, İshaklı, Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme –Uş.; Sarıidris *Karaağaç, Yassıviran *Senirkent, Akçaşar, Banus, Bağıllı *Eğridir, Çaltı *Gelendost, Çandır *Sütçüler, Sücüllü, Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Bucak köyleri, Çeliş, Kozluca –Brd.; –Dz.; Nazilli –Ay.; *Tire, Rahmanlar, Balçova –İz.; İğdecik, Sancaklıboz, –Mn.; *Geyve –Kc.; *Tosya –Ks.; Ilısu –Ama.; –Or.; Aşudu *Darende –Ml.; Etimesğut –Ank.; –Krş.; *Develi–Ky.; Bahçeli, Acıgöl, *Bor –Nğ.; Hamza, Zıvarık, Sille *Bozkır, *Karaman, Sadıkhacı *Beyşehir, Sarayönü, Fetse, Hatıp, *Ereğli, *Akşehir, Arisama, Atlandı *Kadınhanı, Görmel, Uğurlu *Ermenek –Kn.; Çığşar *Kadirli, K. Çaylı *Dörtyol, İncirlik, Ağzıkaraca, Misis –Ada.; Emirler, Hacıhamzalı, Namrun, Gülek, Karatiken *Tarsus, Uzuncaburç, *Silifke, *Gülnar, *Mut, Ferhenk *Anamur, Yanpar, Tahanlık *Mersin –İç.; İbradı, Karadere *Gündoğmuş, Güzelsu *Akseki, Girenes, Yenidamlar, Yelten, *Kaş, Homa *Manavgat, Bağyaka *Finike, Pirhasanlar, Armutlu *Elmalı, Boztepe *Serik –Ant.; Mesarya, Mağusa, Kıbrıs)

[**becik** (II)]: (–İç.)

[**bici** (III) **-1**]: (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; –Kn.; *Bodrum, Düğrek, *Fethiye –Mğ.)

[**bicig**]: (–Brd.)

[**biçik** (II)]: (Navlu *Yeşilova –Brd.)

[**bücük** (II) **-3**]: (Lârnaka ve köyleri, Kıbrıs)

bicik (II) [**biceccik**, **bicecik**, **bicécik**, **biceğiz -2**, **biceğz -2**, **bicek** (II), **bicez**, **bicēz -1**, **biciyez**, **biçik** (V), **bidāne**, **biddecik**, **biddek**, **bidene -1**, **bidenek**] **1.** [→ **bicez -2**] **2.** Bir tane, bir tanecik. (*Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çeliş, Kozluca –Brd.; Darıveren *Acıpayam, *Sarayköy, Bereketli *Tavas –Dz,; Eymir *Bozdoğan –Ay,; *Ödemiş, *Kiraz –İz.;*Edremit –Ba.; *Ayvalık, Geyikli –Çkl.; Tepe *Seben –Bo.; Genek *Yatağan –Mğ.)

[**biceccik**]: (Bağyaka, Çavdır *Finike, *Elmalı –Ant.)

[**bicecik, bicécik**]: (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)

[**biceğiz -2**]: (Uzuncaburç, İncekum *Silifke –İç.; *Ermenek –Kn.)

[**biceğz -2**]: (*Bor –Nğ.)

[**bicek** (III)]: (*Eşme – Uş.; *Alaşehir –Mn.)

[**bicez, bicēz -1**]: (*Dinar –Af.; Çaltı *Gelendost –Isp.; *Bucak köyleri, Kavak, *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Elmalı –Ant.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; *Milas –Mğ.)

[**biciyez**]:(Hisarardı *Yalvaç –Isp.)

[**biçik** (V)]: (*Soma köyleri –Mn.)

[**bidāne**]: (–Sm.)

[**biddecik**]: (*Ermenek –Kn.)

[**biddek**]: (*Ermenek –Kn.)

[**bidene**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Fethiye –Mğ.)

[**bidenek**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

3. [→ **bidıkı**]

bicik (III) **1.** [→ **bücük** (I)] **2.** [→ **biçik** (III) **-2**] **3.** İnek. (*Afşin –Mr.)

bicik (IV) [**bicilik**] Küçük, ufak tefek. (Erkinis *Yusufeli –Ar)

[**bicilik**]: (–Çr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezm.; –Ezc.)

bicik (V) [**bıcık** (VI)] Umacı. (–Sm.; –Sn.; –Ezm.)

[**bıcık** (IV)]: (*Gerze –Sn.)

bicik (VI) Kara. (Karlı *Gerze –Sn.)

bicik (VII) [**biçik** (I) **-3**] Dağda, iki kaya arasındaki boşluk. (*Hekimhan –Ml.)

[**biçik** (I) **-3**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bicik (VIII) [→ **bucak** (I) **-1**]

bicik (IX) Kur'a. (İncirli –Yz.)

bicik bicik (I) [→ **bici bici** (II) **-1**]

bicik bicik (II) [**bicir bicir -1**] **1.** [→ **birem birem**] **2.** Küçük küçük. (Yeniköy –Ba.; *Düzce –Bo.; Kışla *Elmalı –Ant.)

[**bicir bicir -1**]: (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bicikli Yeni yetişen genç kız, göğsü büyümeye başlamış kız: *Bicikli gendini çocuk yirine mi goyuyon.* (*Bor –Nğ.)

bicil bicil [→ **bıcı bıcı** (IV)]

bicilik [→ **bicik** (IV)]

bicillenmek Oyalanmak. (Tekkeköy –Dz.)

bicimcik [**bicimicik**] Ufacık, bir parçacık, bir tutam. (*Eşme –Uş.; –Brd.; *Susurluk –Ba.;–Kü.;*Düzce –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Ovasaray, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sm.; *Erbaa, *Zile, *Artova, –To.; Ziyere, Zana, Sarıköy *Merzifon –Ama.; Karakuş *Ünye –Or.; Süle –Gm.; –Ezm.; Lök, –Yz.; Çayırlı *Haymana, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Mucur, –Krş.; Bahçeli *Bor– Nğ.; Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[**bicimicik**]: (Bağyaka, Çadır *Finike –Ant.)

bicimicik [→ **bicimcik**]

bicin etmek Tırmalamak. (Utav *Yusufeli –Ar.)

bicir (I) Küçük fıçı. (Sarıağıl *İznik –Brs.)

bicir (II) Akasya tohumu. (–Kü.)

bicir bicir 1. [→ **bicik bicik** (II) **-2**] **2.** [→ **birem birem**]

bicirik (I) [→ **bucak** (I) **-1**]

bicirik (II) Mısır unundan yapılan ekmek. (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)

bicirikli Becerikli. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

bicirtik [→ **bıdıkı**]

bicit Diğer, ayrı. (*Nizip –Gaz.)

biciyez [→ **bicik** (II) **-2**]

bicrik [→ **bucak** (I) **-1**]

bicuç Bulgur ufağından yapılan pilav. (–Bt.)

bicük [→ **bücük** (I)]

biç Kökten yersiz olarak çıkan, budanması gereken filiz, piç. (Falaka *Bayındır –İz.; Taşburun *Iğdır –Kr.; Şambayat –Gaz.)

biça Çatal. (–Ezm.)

biçaklık Hayvanların çene altı, kesilirken bıçağın geldiği yer. (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)

biçal [→ **biçala**]

biçala [**biçal, biçalım**] Bir aralık, az bir zaman: *Biçala uyuyuvermişim.* (*Eşme –Uş.; *Emet –Kü.; *Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; –Gaz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor –Nğ.; Yerkesik –Mğ.)

[**biçal**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**biçalım**]: (*Düzce –Bo.)

biçalım [→ **biçala**]
biçan Bacı. (Karatekeli aşireti –İz.)
biç biç [→**bici bici** (II) **-1**]
biççili Beştaş oyunu. (Yerkesik –Mğ.)
biçek **1.** Tarlalara saatle su salımı. (Boyasın –Ay.) **2.** Biçerbağlar makinesi. (Boyasın –Ay.) **3.** İyi biçmeye elverişli buğday veya arpa. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
biçekli [→ **bürcüklü**]
biçelge **1.** Biçilecek yer. (Bayburt, Selim –Kr.) **2.** Çayır. (Bayburt, Selim –Kr.)
biçenek Otlak. (–Gm.; Erkinis *Yusufeli, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; Taşlıçay *Diyadin –Kr.; *Erciş –Vn.)
biçeşit Tuhaf, acayip. (*Bor –Ng.)
biçimdıcak [→ **bidıkı**]
biçi Erkek çocuk. (*Arhavi –Ar.)
biçi biçi [→ **bici bici** (II) **-1**]
biçik (I) **1.** İki derenin birleştiği yer. (*Eğridir –Isp.; –Çkl.; *Ereğli –Kn.) **2.** [→ **bıçık** (I)] **3.** [→ **bicik** (VII)] **4.** Kesik, biçilmiş. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Ermenek –Kn.) **5.** Denize doğru uzanmış kara parçası, burun. (Dağobası *Bayramiç –Çkl.) **6.** [→ **bucak** (I) **-1**] **7.** Dağlarda, tepelerde sellerin açtığı yarıntı. (Höyük *Beyşehir, Ortaca *Akşehir –Kn.) **8.** Su yolu. (Morcalı *Karaman –Kn.)
biçik (II) [→ **bicik** (I)]
biçik (III) [**bicik** (III) **-2**] **1.** [→ **bücük** (I)] **2.** Dana. (*Şebinkarahisar, *Keşap –Gr.)
[**bicik** (III) **-2**]: (–Tr.; –Ml.; Harput –El.; Havran –Ur.; –Ky.) **3.** Kuyruğu düğümlü koç. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
biçik (IV) [→ **bıçılgan** (I)]
biçik (V) [→ **bicik** (II) **-2**]
biçik biçik (I) Parça parça. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
biçik biçik (II) [→ **bici bici** (II) **-1**]
biçilgen [→ **bıçılgan** (I)]
biçim almak [**biçimine gelmek**] Uygun düşmek, yakışmak. (*Bor –Ng.) [**biçimine gelmek**]: (*Bor –Ng.)
biçim ayı [**biçim ayi**] Temmuz. (–Kr.) [**biçim ayi**]: (Tavusker *Oltu –Ezm.)
biçim ayi [→ **biçim ayı**]
biçim çıktı Tarla, çayır biçme zamanı. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
biçimdik [→ **bidıkı**]
biçimine gelmek [→ **biçim almak**]
biçimine getirmek **1.** Dengine getirmek, uygun düşürmek. (*Fethiye –Mğ.) **2.** Kıstırmak, yakalamak. (*Fethiye –Mğ.)
biçimlik Ortaklaşa biçilen çayır. (Yerliköy *Terme –Sm.)
biçim Ekin kaldırma. (–Tr.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Kerkük)
biçinçi Biçim yapan, ekin kaldıran kimse. (Kerkük)
biçinçi kuşu Ekin kaldırma zamanı görülen güzel sesli, turnaya benzeyen bir kuş. (Kerkük)
biçinçizılkı Mart ayında göğeren bir çeşit ufacık bitki. (Kerkük)
biçiñgı, biçıngı [**biçingi**] Bir parça, bir damla. (Sarmadi *Ermenek –Kn.)
[**biçingi**]: (–İç.)
biçingi [→ **biçiñgı**]
biçinti **1.** Yar. (Karacahisar, Bozdoğan –Ay.) **2.** Topraktaki kesik, yarık. (*Milas –Mğ.)
biçirgan [→ **bıçılgan** (I)]
biçirgen [→ **bıçılgan** (I)]
biçit Bir çift. (*Merzifon –Ama.)

biçki [→ **bıçkı -2**]
biçme Yapı taşı. (–Gaz.)
biçoğ [→ **bücük** (I)]
bidada [**bidahakine, bidahanda, bidāna, bidenda, biden daha**] Gelecek sefer: *Senin işi bidada yapalım.* (Hacıkebir *Emet –Kü.)
[**bidahakine**] : (*Merzifon –Ama.)
[**bidahanda**] : (Mağura *Maçka –Tr.)
[**bidana**] : (Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)
[**bidenda -1**] : (*Sivrihisar –Es.)
[**biden daha**] : (–Es.)
bidahakine [→ **bidada**]
bidahanda [→ **bidada**]
bidamlacık [→ **bıdıkı**]
bidāna [→ **bidada**]
bidāne [→ **bicik** (II) **-2**]
biddecik [→ **bicik** (II) **-2**]
biddek [→ **bicik** (II) **-2**]
biddınnah [→ **bıdıkı**]
biddi Küçük çörek. (Güzelsu *Akseki –Ant.)
biddik (I) Bir, bir buçuk santim kalınlığındaki ekmek. (Bayavşar *Beyşehir –Kn.)
biddik (II) Baharda tohumu yenen bir ot. (Güzelsu *Akseki –Ant.)
bidduma [→ **bıdıkı**]
bide (I) [**bıcık** (IX)] **1.** Pide. (*Buldan, *Çivril –Dz.; *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; –Ba.; Yenice *Emet, *Altıntaş –Kü.; Çalkara *Söğüt –Bil.; *Düzce –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Zana, *Merzifon –Ama.; –Sm.; Ulusiran *Şiran –Gm.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Milas –Mğ.)
[**bıcık** (IX)] : (*Arapkir –Ml.)
2. Bir çeşit tepsi böreği. (Alanlı *Bozdoğan –Ay.; Zana –Ama.)
bide (II) El örgüsü çorabın, pideye benzeyen tabanı. (Bozan, Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.)
bideci Pide gibi petek yapan bir cins arı. (Hasanoğlan –Ank.)
bidek [**büdük** (II)] **1.** Yabanıl ağaçların yenmeyen meyvesi. (–Or.) **2.** Ardıç ağacının meyve ve tohumu. (–Yz.; *Ürgüp –Ky.)
[**büdük** (II)] : (*Ilgın –Kn.)
3. Bir çeşit ufak üzüm. (Lök –Yz.)
bidek ağacı Ardıç. (–Yz.)
bidelemek Çorabın taban kısmını pide biçiminde örüp bırakmak, konçsuz çorap örmek. (–Kü.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; Tokat, Bozan –Es.; –Çr.)
bidemi Arşın kadar bir ölçü. (*Maçka –Tr.)
bidenda **1.** [→ **bidada**] **2.** Bir tane daha: *Aynı karpuzdan bidenda verir misin?* (*Sivrihisar –Es.)
biden daha [→ **bidada**]
bidene **1.** [→ **bicik** (II) **-2**] **2.** Eşi bulunmayan : *Benim kızım bidenedir, kimseye benzemez.* (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
bidene bidene [→ **birem birem**]
bidenek [→ **bicik** (II) **-2**]
bidenem Bir tanem, bir taneciğim. (*Merzifon –Ama.)
bideng Yük hayvanına yükletilen iki çuvaldan biri. (Alamut *Bozdoğan –Ay.)
bidenkat Birkaç kere. (Bayralar *Elmalı –Ant.)
bider [**bıder, bizir -1**] Tohum. (–Isp.; –Ba.; –Ezm.; *Varto –Mş.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; Çokak, İğdeköy, Şekeroba, *Afşin, Taşoluk *Göksun ve köyleri, *Elbistan –Mr.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı,

*Reyhanlı ve Amik ovası, Erzin *Dörtyol, –Hat.; *Gürün –Sv.; Yenikışla *Boğazlayan, *Çayıralan –Yz.; –Nğ.; *Pınarbaşı köyleri, Elbaşı *Bünyan, Zincidere, Kelgin, Tırafşın *Develi, *Erkilet –Ky.; *Kadirli, *Seyhan, Arapköy, Belenköy –Ada.; Karatiken, Karakütük *Tarsus, Yanpar –İç.)

[bıder]: (*Kilis –Gaz.)

[bizir -1]: (*Kilis –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

biderci 1.Tohumcu, tohum veren. (Kayışlı –Mr.) **2.** Para karşılığında tarlalara tohum serpen kimse. (–Gaz.)

bidercik Karga. (Yenikışla *Boğazlayan –Yz.; *Kozan –Ada.)

bider çapıdı Buğday ekilirken, buğdayların, içine konulduğu özel bez. (Karalar aşireti –Ada.)

bidıkı [bıcıkım, bıcılık, bıcımıcıg, bıcımıcık, bıcımıg, bıcımık, bıçıngı, bıçıñgıcık, bıddık (II), bıdıdık, bıdıkı, bıdıkım, bıdımuk, bıdırık (I), bıgıcık, bıgıdık, bıgırık, bığırık, bığıycık, bıkımık, bıkırık, bıllakma, bıllakmacık, bırdığ, bicak, bicımık, bicınna, bicik (II) -3, bicirtik, biçımdıcak, biçimdik, bidamlacık, biddınnah, bidduma, bidıkım, bidımcırak, bidınnak, bidırnak, bidik (V), bidiki, bidikicik, bidimik, bidimuk, bidinga, bidinnak, bigıdık, bigırık, bigıyak, bigıyuḫ, bikırıcık, bikırık, bikırtık, bikırtik, biki, bikiti, bilama, billokma, bilokma, bir çalım, bir çeğnemlik, bir çeynem, bir dıḫca, bir dıkna, bir diği, bir diki, birecik (II), birez, bir kıdım, bir kıdımcık, bir kındik, bir kırık, bir kıymık, bir pırtık, bir pırtik, bir pürtük, bir tee -1, bir tiği, bir tike -1, bir tiki, bir tikna, bir tiy, bir tutam, bise (II) -1, biseğel -3, bitdadak, biti (III), biticik -2, bitiğ, bitiği, bitik (VI), bitike, bitiki (I), bitimcik, bitiy, bitiyi, bitiyim, bitiyin, bitke, bitteki -2, bittiğ, bittiği, bittiğicik, bittike, bitü,bitücek, bitüycek, bizal (I), bizeğem, bizeğil, bizel -2] Bir parça, azıcık, biraz. (*Silifke –İç.; Kocayatak *Serik –Ant.)

[bıcıkım]: (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[bıcılık]: (Haşara, Günbatur *Kelkit –Gm.)

[bıcımıcıg, bıcımıcık]: (–Brd.)

[bıcımıg]: (–Brd.)

[bıcımık]: (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Elmalı –Ant.)

[bıçıngı]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[bıçıñgıcık]: (*Ermenek –Kn.)

[bıddık (II)]: (*Akseki –Ant.)

[bıdıdık]: (*Kaş –Ant.)

[bıdıkı]: (Adiller *Ermenek –Kn.)

[bıdıkım]: (–Isp.)

[bıdımuk]: (*Taşköprü –Ks.)

[bıdırık (I)]: (*Şarkikaraağaç, *Yalvaç –Isp.; *Bandırma –Ba.; –Ank.; –Nğ.)

[bıgıcık]: (*Akyazı –Kc.)

[bıgıdık, bigıdık]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[bıgırık, bığırık]: (*Bozdoğan –Ay.; Mesevk –Mğ.)

[bığıycık]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[bıkımık]: (Mençek *Ermenek –Kn.)

[bıkırık]: (–Ank.)

[bıllakma]: (*Kilis –Gaz.)

[bıllakmacık]: (*Kilis –Gaz.)

[bırdığ]: (–Ada.; –İç.)

[bicak]: (–Sm.)

[bıcımık]: (*Tefenni, Ürkütlü *Bucak –Brd.)
[bıcınna]: (Tozkovan *Gülnar –İç.)
[bicik (II) -3]: (–Kü.)
[bicirtik]: (–Ezm.)
[biçimdıcak]: (Kemallı *Ezine –Çkl.)
[biçimdik]: (–Gaz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)
[bidamlacık]: (Kavacık *Uzunköprü –Ed.; Kadıköy *Saray –Tk.)
[biddınnah]: (*Mesudiye –Or.)
[bidduma]: (Akyoma –Gr.)
[bidıkım]: (–Isp.; Ürkütlü *Bucak –Brd.; –Ank.)
[bidımcırak]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
[bidınnak]: (–Ama.)
[bidırnak]: (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[bidik (V)]: (–Ank.)
[bidiki]: (Halilbağı, Okçu *Sivrihisar –Es.; *Talas –Ky.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[bidikicik]: (*Sivrihisar –Es.)
[bidimik]: (Afşar aşireti *Taşköprü –Ks.; –Sm.)
[bidimuk]: (*Boyabat –Sn.)
[bidinga]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[bidinnak]: (*İskilip –Çr.)
[bigıdık]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[bigırık]: (–Ba.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Şeref *Yatağan –Mğ.)
[bigıyak]: (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
[bigıyuḫ]: (*Mesudiye –Or.)
[bikırıcık]: (–Çkr.; *Ayaş –Ank.; Bayır *Marmaris –Mğ.)
[bikırık]: (*Gelibolu –Çkl.)
[bikırtık]: (*Erciş –Vn.)
[bikırtik]: (–Vn.)
[biki]: (*Vezirköprü, *Taşköprü –Ks.)
[bikiti]: (–Rz.)

[bilama]: (Anaraş *Sürmene –Tr.; Karadere, Salarha *Güneysu –Rz.; –Hat.)
[billokma]: (*Kilis –Gaz.; *Antalya –Hat.)
[bilokma]: (*Maçka –Tr.)
[bir çalım]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Mesudiye –Or.)
[bir çeğnemlik]: (*Lapseki –Çkl.)
[bir çeynem]: (–Tr.)
[bir dıhca]: (Kerkük)
[bir dıkna]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[bir diği]: (–İç.)
[bir diki]: (–Kn.)
[birecik (II)]: (Çamova *Divriği –Sv.)
[birez]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Sarıköy *Merzifon –Ama.; –Gaz.; *Gürün –Sv.; *Karaisalı –Ada.)
[bir kıdım, bir kıdımcık]: (–Sm.)
[bir kındik]: (*Ağın –El.)
[bir kırık]: (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Dadye *Mesudiye –Or.)
[bir kıymık]: (–Dz.)
[bir pırtık]: (Süle, Haşara –Gm.; –Ezc.; Savrun *Divriği –Sv.)
[bir pırtik]: (*Ağın, *Keban –El.)
[bir pürtük]: (–Çr.)
[bir tee -1]: (Şıhlar *Ulubey –Or.)
[bir tiği]: (*Merzifon –Ama.; *Göksun köyleri –Mr.; *Gürün –Sv.; Çandırlar –Ada.)
[bir tike -1]: (Azerî köyleri –Ama.; –Or.; Sasu *Bulancak, Kayadibi *Şebinkarahisar –Gr.; Alansa *Kelkit, Süle –Gm.; *Yusufeli –Ar.; *Refahiye –Ezc.; –Kr.; –Sv.)
[bir tiki]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**bir tikna**] : (Yavuzköy *Şavşat –Ar.)
[**bir tiy**] : (–Sm.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
[**bir tutam**] : (*Bayburt –Gm.)
[**bise** (II) **-1**] : (Karamanlı *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova, Çamköy *Gölhisar –Brd.; *Elmalı –Ant.)
[**biseğel -3**] : (Çeliş –Brd.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; –Ant.)
[**bitdadak**] : (Çerçin –Brd.)
[**biti** (III)] : (Ziyere –Ama.; *Bafra –Sm.; Şekeroba –Mr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Şereflikoçhisar, *Beypazarı –Ank.; –Nğ.; –Ada.)
[**biticik -2**] : (*Sivrihisar –Es.; *Merzifon –Ama.; –Mr.; –Ada.)
[**bitiğ**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
[**bitiği**] : (*Merzifon –Ama.; *Erbaa –To.; Köseceli –Gaz.; –Sv.; –Ank.)
[**bitik** (VI)] : (Hasanoğlan –Ank.)
[**bitike**] : (Düzköy *Keşap, *Tirebolu, *Görele köyleri, *Alucra –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Ada.)
[**bitiki** (I)] : (*Yalvaç –Isp.; Halilbağı, Okçu *Sivrihisar –Es.; *Talas –Ky.)
[**bitimcik**] : (*Çarşamba –Sm.; –Mr.; –Yz.)
[**bitiy**] : (–Ama.; Tekke *Erbaa –To.; –Ank.; Haruniye *Bahçe –Ada.)
[**bitiyi**] : (–Çkr.; Zana, *Merzifon –Ama,; *Kalecik –Ank.)
[**bitiyim**] : (*Merzifon –Ama.; Belalan *Kavak –Sm.)
[**bitiyin**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**bitke**] : (–Sm.)
[**bitteki -2**] : (*Ermenek –Kn.; –İç.)
[**bittiğ**] : (–Ada.)
[**bittiği**] : (Değirmenocağı *Osmaniye, *Kozan –Ada.)
[**bittiğicik**] : (*Kilis –Gaz.)
[**bittike**] : (*Mesudiye köyleri –Or.)
[**bitü**] : (Gülebi, İncesu *Gürün –Sv.)
[**bitücek**] : (Koşaca –Sm.)
[**bitüycek**] : (*Osmancık –Çr.)
[**bizal** (I)] : (Görmel, Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**bizeğem**] : (–Sn.)
[**bizeğil**] : (*Boyabat –Sn.)
[**bizel -2**] : (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *İskilip –Çr.; –Sm.)

bidıkım [→ **bidıkı**]
bidımcırak [→ **bidıkı**]
bidınnak [→ **bidıkı**]
bidırnak [→ **bidıkı**]
bidi (I) [→ **bıdık** (II) **-2**]
bidi (II) [→ **bıtbıt** (I)]
bidi (III) [→ **badi** (I) **-5**]
bidi (IV) [**bıdık** (I) **-1**, **bidik** (I) **-2**] Deve yavrusu, bir aylık deve yavrusu. (*Eşme çevresi –Uş.; *Ermenek –Kn.; Uzuncaburç *Silifke, *Anamur –İç.; *Yerkesik –Mğ.)
[**bıdık** (I) **-1**] : (Adala *Salihli –Mn.)
[**bidik** (I) **-2**] : (Mersinli –Mn.; Bağtepe *Kozan –Ada.; *Mersin köyleri, *Mut –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)
bidi (V) **1.** Göz yummaca. (–Ky.) **2.** Ufak, yavru. (–Ed.)
bidibelli Zamanında. (*Ahlat –Vn.)
bidibidi (I) **1.** Para. (Yeşilyuva *Acıpayam –Dz.) **2.** Yuvarlak taştan yapılan bilye, misket. (Ortaköy *Çal –Dz.)
bidi bidi (II) [**bıdı bıdı -3**] **1.** Deveyi, deve yavrusunu çağırma ünlemi. (Falaka *Bayındır –İz.; Uğurlu, *Ermenek, Karahisar –Kn.; *Ceyhan –Ada.; Hayta –Ant.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **2.** Kaz ve yavrularını çağırma ünlemi.

(*Merzifon –Ama.; *Lüleburgaz –Krk.)

[bıdı bıdı -3]: (*Çarşamba –Sm.)

3. Köpek çağırma ünlemi. (–Or.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; Çepni *Gemerek –Sv.)

bidi bidi (III) **[bidilik]** Küçük, küçücük. (–Kü.; *Elmalı –Ant.)

[bidilik]: (*Bolvadin –Af.; –Ezc.)

bidi bidi (IV) [→ **badı badı** (I)]

bidik (I) **1.** [→ **badak** (I) **-1**] **2.** [→ **bidi** (IV) **-1**] **3.** [→ **badi** (I) **-3**] **4.** [→ **badi** (I) **-5**] **5.** Köpek adı olarak kullanılan ve köpek çağırmaya yarayan ünlem. (Çepni *Gemerek –Sv.; Hasanoğlan –Ank.) **6.** [→ **beçik -1**] **7.** Hindi yavrusu. (*İnegöl –Brs.)

bidik (II) Tortu. (Karahisar *Tavas –Dz.)

bidik (III) Muntazam girinti çıkıntılar biçimindeki süs, kertik. (Sadak *Kelkit –Gm.)

bidik (IV) **1.** [→ **bucak** (I) **-1**] **2.** [→ **bitgen** (I)]

bidik (V) [→ **bidıkı**]

bidik (VI) Yağlı tandır ekmeği. (Tivarik –Kn.)

bidiki [→ **bidıkı**]

bidikicik [→ **bidıkı**]

bidil bidil Küçük çocuk yürüyüşünü anlatır. (–Ama.)

bidilik [→ **bidi bidi** (III)]

bidillede [bidimede] Bir çıkışta, bir anda, bir çırpıda: *Bidillede ağacın tepesine çıkıverdim.* (Kıratlı *Dikili –İz.)

[bidimede]: (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

bidimede [→ **bidillede**]

bidimik [→ **bidıkı**]

bidimuk [→ **bidıkı**]

bidinga [→ **bidıkı**]

bidinnak [→ **bidıkı**]

bidirik [→ **bıtbıt** (I)]

bidiş [→ **bıdık** (I) **-4**]

bidne Kışın hayvanların altına serilen yaprak. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bidostluk Bir dostluk, bir dosta yetecek kadar. (*Bor –Ng.)

bidönüm Bir sefer, bir kez. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

biduruma [bidüziye] Hiç durmadan, arasız. (*Sivrihisar –Es.)

[bidüziye]: (Düzköy *Keşap –Gr.)

bidüzeye Eşit olarak. (Peşman *Daday –Ks.)

bidüziye [→ **biduruma**]

big Pamuk eğirmeye yarayan çıkrığın ucundaki şiş. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bigadılık yol Bir kadıya iş düştüğünde, danışmak için alınacak iki üç saatlık yol. (İncekum *Silifke –İç.)

bigeçirim Bir sap (iplik hakkında). (*Tefenni –Brd.)

bigelek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bigıdık [→ **bidıkı**]

bigırık [→ **bidıkı**]

bigıyak [→ **bidıkı**]

bigıyuh [→ **bidıkı**]

bigildemek Korkmak. (–Isp.)

biğ Tarla arkı. (–Ky.)

bihallan Zorlukla, güçlükle. (–Dz.)

bihava [bihoyda] Hemen, çabucak. (–Rz.)

[bihoyda]: (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

bihéri 1. [→ **buharı -1**] **2.** [→ **bıhırik -2**] **3.** Hamamlarda yıkanılacak özel oda. (–Dy.)

bihirik [→ **buharı -1**]

bihoş [bihoş gelen] Bir tuhaf, değişik. (–Ng.)

[bihoş gelen]: (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

bihoş gelen [→ **bihoş**]
bihoyda [→ **bihava**]
bihri [→ **buharı -1**]
bijar etmek [→ **bıdamak**]
biji biji [→ **bici bici** (II) **-1**]
bijik Kuyruğu kısa ve yukarı dönük, dağlıç cinsi yerli koyun. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
bijiyo Çam ve köknar ağaçlarının meyvesi. (Yavuz, Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
bijo bijo [→ **bici bici** (II) **-1**]
bik (I) [→ **bığ** (I)]
bik (II) Mermer kesmeğe yarayan külünk. (–Gaz.)
bikas Toprağı az olan, yahut hiç olmayan fakir çiftçi. (Büyükincirli –Yz.)
bikçi [→ **bıçkı -2**]
bike [biyke] **1.** Kadın, hanım. (–Es.; Karaçay, Eğni *Söğüt, *Pınarbaşı –Ky.; Ayrancı –Kn.)
[**biyke**]: (*Ceyhan, Misis –Ada.)
2. Görümce. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
bikelle [→ **bikere -1**]
bikere [bikelle, bikeremiz, bikes,bikez] **1.** Bir kere. (*Merzifon –Ama.)
[**bikelle**]: (–Gaz.)
2. Artık, bu defa, bundan sonra. (*Erciş –Vn.) **3.** Bunun üstüne, netice olarak. (*Erciş –Vn.)
[**bikeremez**]: (*Erciş –Vn.)
[**bikes**]: (*Korkuteli çevresi –Ant.)
[**bikez**]: (–Es.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; Kerkük)
bikeremiz [→ **bikere -3**]
bikes [→ **bikere -3**]
bikez [→ **bikere -3**]
bikırıcık [→ **bidıkı**]
bıkırık [→ **bidıkı**]
bikırtık [→ **bidıkı**]
bikırtik [→ **bidıkı**]
biki [→ **bidıkı**]
bikiti [→ **bidıkı**]
bikleç, bikleeç, bikleğeç [→ **bişirgeç -2**]
bikuçuk Çok küçük. (–Rz.)
bil (I) Zaman, vakit. (Emircekiraz yaylası *Gerede –Bo.; Şabanözü *Polatlı, *Kalecik –Ank.)
bil (II) Ateş alınan kürek. (*Karaman –Kn.)
bila (I) Bilye oyunu. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
bilā (II) Bilir, bilen. (*Akçakoca –Bo.)
bilā (III) [→ **bile**]
bilabar [→ **bilece**]
biladan, bilādan [beladan, biladın, bilādin, biledan, bulada (II), **buladan]** Çınar ağacı. (Davdas, Uğurlu *Ermenek, *Hadım –Kn.; Karadere *Gündoğmuş, Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**beladan**]: (Mahmatsaydı *Alanya –Ant.)
[**biladın**]: (Yapıntı *Mut –İç.)
[**bilādin**]: (Kalınağıl *Hadım, *Ermenek, *Karaman –Kn.)
[**biledan**]: (Görmel *Ermenek –Kn.)
[**bulada** (II)]: (Namrun *Tarsus –İç.)
[**buladan**]: (*Tarsus, Belenkeşli –İç.)
biladar Birader. (Güney *Yeşilova –Brd.)
biladın [→ **biladan**]
bilādin [→ **biladan**]
bilāğı [→ **bile**]
bilaḫ, bilağ [→ **bulak** (I) **-2**])
bilak Meyilli. (Cebelibereket –Ada.)
bilālemek [bilevılemaḫ, bilāvlamağ, bilevlemek] Bilemek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**bilevılemaḫ**]: (–Ur.)
[**bilāvlamağ**]: (Kerkük)
[**bilevlemek**]: (–Sm.)

bilama [→ **bidıkı**]
bilan, bilān (I) **1.** [→ **belen, beleñ** (I) **-4**] **2.** Cadde. (*Iğdır –Kr.)
bilān (II) [→ **bıyam** (I)]
bilāni Şıra çıkarırken kullanılan taş tekne. (*Ermenek –Kn.)
bilav [→ **bile**]
bilāvi [→ **bile**]
bilāvlamağ [→ **bilālemek**]
bilaz Erkek kardeş. (*Manavgat –Ant.)
bilbik [→ **bıbılik**]
bilbil [**bulbul**] Bülbül. (–Gaz.; *Elbistan, Taşoluk *Göksun –Mr.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Bahçe –Ada.)
[**bulbul**]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
bil bil [→ **bili bili**]
bilda Ekmek tahtası. (Kayalar, Sarıgöl, Rumeli)
bildanat [→ **beldanat**]
bilde 1. Pamuk yumağı. (*Talas –Ky.) **2.** Lamba ve çıraya yapılan pamuk fitil. (Hamurcu *İncesu –Ky.; Karamelendiz, Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)
bildik 1. Palamut. (Zil *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.) **2.** [→ **bıldık**]
bildik gördük Eş dost. (Karaisalı *Seyhan –Ada.)
bildir [**bıldırlayn, bıldır sene**] Geçen yıl. (Çiftlik *Bolvadin –Af.; *Mengen –Bo.; Taşburun *Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ada.)
[**bıldırlayn**]: (Hasanoğlan –Ank.)
[**bıldır sene**]: (*İzmit –Kc.; –Bo.; Karahöyük –Kn.)
bildirbi [**bildirbiç**] Birdirbir oyunu. (–Çr.)
[**bildirbiç**]: (Çamlıbel *Artova –To.; *Kilis –Gaz.)
bildirbiç [→ **bildirbi**]
bildir bildir Anlamadan, boş gözlerle (bakmak hakkında). (*Gazipaşa –Ant.)
bildircin [**bıldırçın, bildirçin**] Bıldırcın. (Navlu *Yeşilova –Brd.; Zeyre *Çal –Dz.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Tekeler *Silifke –İç.)
[**bıldırçın**]: (İncesu *Dinar –Af.)
[**bildirçin**]: (*Iğdır –Kr.)
bildirçin [→ **bildircin**]
bildirişme Haberleşme. (–Ist.)
bile, bilé, [**bılevi, bila** (III), **bilāğı, bilāv, bilāvi, bilé daşı, bile taşı, bilev, bilevi, bilevi daşı, bilevi taşı, biley taşı, biloğ, biloğu, bilöv**] Bileği taşı. (*Acıpayam, Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; *Refahiye –Ezc.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; Kayapa *Lalapaşa –Ed.)
[**bılevi**]: (–Ur.)
[**bilā** (III)]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**bilāğı**]: (*Afşin –Mr.)
[**bilāv**]: (Kerkük)
[**bilāvi**]: (*Yusufeli –Ar.)
[**bilé daşı**]: (*Merzifon –Ama.)
[**bile taşı**]: (Örencik *Yeşilova –Brd.)
[**bilev**]: (Anaraş *Sürmene –Tr.; *Erciş –Vn.)
[**bilevi**]: (–Ba.; Süle –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; –Ur.)
[**bilevi daşı**]: (–Sm.)
[**bilevi taşı**]: (–Ama.)
[**biley taşı**]: (*Merzifon –Ama.)
[**biloğ**]: (*Mesudiye –Or.)
[**biloğu**]: (Şehli –Gr.)
[**bilöv**]: (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
bilebar [→ **bilece**]
bilebolu Arı pisliği. (*Boyabat –Sn.)

bilece [bilabar, bilebar, bilegene, birabar, birgeley] Beraber. (*Lapseki –Çkl.; –Ks.; –Çr.; –Sm.; *Vakfıkebir –Tr.; Süle –Gm.; –Gaz.; –Hat.; *Göksun –Mr.; *Gürün –Sv.; –Ank.)
[bilabar]: (Çitli *Mecitözü –Çr.)
[bilebar]: (–Gaz.)
[bilegene]: (Karabörk *Bismil –Dy.)
[birabar]: (*Afşin –Mr.)
[birgeley]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bilecen (I) **[bilegen, bileğen, bilican, bilicen, bilici, bilūr]** **1.** Bilgiçlik taslayan. (*Eşme çevresi –Uş.; *Çivril –Dz.; *Bergama –İz.; *Merzifon –Ama.; –Ml.; *Gürün, Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Akşehir –Kn.)
[bilegen]: (Süle –Gm.)
[bileğen]: (–Kn.)
[bilican]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[bilicen]: (*Sarayköy, Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; –Gm.)
[bilici]: (*Acıpayam –Dz.)
2. Bilgin. (*Bergama –İz.; –Gr.; *Merzifon –Ama.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv.)
[bilūr]: (*İspir –Ezm.)
3. Yaşına göre çok şey bilen. (–Ba.)

bilecen (II) Saat. (–Or.)

biledan [→ **biladan**]

bilé daşı [→ **bile**]

bilegen [→ **bilecan**(I) **-1**]

bilegene [→ **bilece**]

bileğen [→ **bilecen** (I) **-1**]

bilek (I) **1.** Araba tekerleğinin parmaklıkları. (Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.) **2.** Tırpanı sapına tutturmak için kullanılan demir bilezik. (*Merzifon –Ama.) **3.** Kayık küreğinin kayış geçen ince kısmı. (–Ist.)

bilek (II) Kadınların giydiği bir çeşit gömlek. (–Dy.)

bilek boşalması [bilek boşanması] Hayvanın ön ve arka ayaklarının çökmesi. (–Isp.; Yenice *Emet –Kü.; Genek –Çkr.; Tokat, Bozan –Es.; –Ama.; *Andırın –Mr.; –Gm.; –Nğ.)
[bilek boşanması]: (–Nğ.)

bilek boşandırma Yürürken tökezleme (at hakkında). (Babadağ ve köyleri *Sarayköy –Dz.; *Merzifon –Ama.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; –Sv.; *Bor –Nğ.; Genceli *Mut –İç.; *Elmalı –Ant.)

bilek boşanması [→ **bilek boşalması**]

bilekçe **1.** Bileklik. (*Düzce –Bo.) **2.** Bilek kadar. (*Düzce –Bo.)

bilekçek Kelepçe. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bilek demiri Tabaklıkta deri kazımakta kullanılan bir alet. (–Ist.)

bilek dikmesi Baytarlıkta bileğin bükülmesi. (*Üsküdar –Ist.; Zana –Ama.)

bileke Fare ve çakal tuzağı. (–Ant.)

bileki (I) 1,5 cm. kalınlığında kat kat ve çeşitli boyutta granit taş. (Haşara –Gm.) **2.** Mısır ekmeği pişirmeye yarayan içi oyuk taş. (Dağ, Balcalı *Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.; Ege *Görele, Tepeköy *Piraziz –Gr.;

bileki (II) Taş kapta pişirilen mısır ekmeği. (*Ünye –Or.)

bileki (III) Umarım ki: *Bileki bu iş doğrudur.* (–Gm.)

bilekim Dilerim, beklerim: *Bilekim Allahından bulursun.* (Harput –El.)

bilekime [→ **bāli** (I)]

bilekter Küçük arka sepeti. (–Tr.)

bilem [bileme -1, bilen, bilene, bileneg, bilenek] Bile. (–Dz.; *Düzce –Bo.; Aydınlı *Gebze –Kc.; İskeçe, Rumeli)
[bileme -1]: (Cumalıkızık –Brs.)

[bilen] : (*Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[bilene] : (–Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Düzce –Bo.; Tuğut *Divriği –Sv.; –Ky.; *Bor –Nğ.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, İncekum *Silifke –İç.)
[bileneg] : (Hasanoğlan –Ank.)
[bilenek] : (–Ba.; Çomaklı –Çkl.)
bileme 1. [→ **bilem**] **2.** Çok az. (–Rz. çevresi)
bilemek [→ **belemek** (II) **-1**]
bilemét [bilemot] Makinalı tüfek. (Taşburun *Iğdır –Kr.)
[bilemot] : (*Iğdır –Kr.)
bilemot [→ **bilemét**]
bilen [→ **bilem**]
bilenç [→ **bılecen**]
bilene [→ **bilem**]
bileneg [→ **bilem**]
bilenek [→ **bilem**]
bilenzik [bilersük, bilerzik, bilerziyh] Bilezik. (–Mr.)
[bilersük] : (Salman *Akkuş –Or.)
[bilerzik] : (*Hozat –Tn.; –Ml.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[bilerziyh] : (Taşburun *Iğdır –Kr.)
bilersük [→ **bilenzik**]
bilerzik [→ **bilenzik**]
bilerziyh [→ **bilenzik**]
bilesiye 1. Bilerek : *Bilesiye söyledi.* (–Ba.; –Ama.) **2.** Bilinceye kadar: *Bilesiye dikkat etti.* (–Ba.; –Ama.)
bileşik Çatıda kullanılan ağaçlardan biri. (*Gelibolu –Çkl.)
bile taşı [→ **bile**]
bilev [→ **bile**]
bilevi [→ **bile**]
bilevi daşı [→ **bile**]
bilevi taşı [→ **bile**]
bilevlemek [→ **bilālemek**]
bileyh (I) Bilek. (Taşburun, *Iğdır–Kr.)
bileyh (II) Bilelim. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
bileyki 1. [→ **bāli** (I)] **2.** [→ **balay -2**]
biley taşı [→ **bile**]
bilez [**bille** (II)] Zıpzıp, bilye. (–Ba.; –Ist. çevresi)
[bille (II)] : (Karahisar *Tavas –Dz.)
bilézer Kardeş, yakın arkadaş. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)
bilezik (I) **1.** Kuyu ağzına konulan ortası delik taş. (Yukarıseyit *Çal –Dz.; –Ama.; –Sm.; –Krş.; Davutlu, Çengelli *Lüleburgaz –Krk.) **2.** İki boruyu eklemek için kullanılan halka. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **3.** Kağnılarda oku boyunduruk kayışına birleştiren halka. (*Ladik –Sm.) **4.** Bilezik şeklinde harmana yığılmış sap. (Süle –Gm.; *Gemerek, Şarkışla –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, Zencidere –Ky.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.)
bilezik (II) Taraktan geçirilip, eğrilmeye hazırlanmış yün topağı. (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
bilezikleme Tazının bileğinde çepeçevre açılan yara. (–Nğ.)
bilezik yapma Harmana gelen sapı döşek etrafında bilezik biçiminde yığma. (–Sv.)
bilgeç [→ **bılecen**]
bilgilik [→ **bel** (I)]
bilgiş [→ **bılecen**]
bilgü Bilgi. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
bilgüç [→ **bılecen**]
bilhan [→ **bılecen**]
bili (I) [→ **bibi** (II) **-2**]
bili (II) [→ **bilik** (I)]
bili bili [bi bi, bil bil, bilü bili,

būri būri, bülü (IV), **bülü bülü** (I)] Kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. (Hocalar *Sandıklı –Af.; Çaltı *Gelendost, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Bunak, Yayla *Tefenni –Brd.; Tekkeköy, Yukarıkaraçay, Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Edremit –Ba.; –Kü.; Tokat –Es.; Tepe *Seben –Bo.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; Yeniköy –Ist.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu, –Çkr.; –Çr.; –Sm.; Ilısu –Ama.; –Gm.; –Rz.; Yavuzköy, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Ağaeli, Çayırlı, Çalış *Haymana, Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nğ.; *Elmalı –Ant.; *Milas –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)

[bi bi]: (Uluköy *Dinar –Af.; Çamlıbel *Artova –To.; Osmaniye *Ilgın –Kn.; –Mğ.)

[bil bil]: (*Çarşamba –Sm.; –Gm.; *Elbistan –Mr.; *Gürün, *Kangal –Sv.)

[bilü bili]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[būri būri]: (Kıbrıs)

[bülü (IV)**]:** (*Ermenek –Kn.)

[bülü bülü (I)**]:** (Bademli, Uluköy, İncesu *Dinar –Af.; Körküler, Hisarardı *Yalvaç, Keçiborlu, Yassıviran *Senirkent, İlâma –Isp.; Anbarcık *Gölhisar, Kuşbaba *Bucak –Brd.; Karahisar *Tavas, Yumrutaş, *Acıpayam, İshaklı, *Çivril –Dz.; Kınaklı *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay. ve köyleri; Karakuş *Ünye –Or.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Görmel, Alan *Ermenek, *Çumra, *Bozkır, –Kn.; *Korkuteli, *Elmalı, Bademağacı –Ant.)

bilican [→ **bilecen** (I) **-1**]

bilice [→ **birge**]

bilicen [→ **bilecen** (I) **-1**]

bilici [→ **bilecen** (I) **-1**]

biliç [bülüç -1]

bilik (I) [**bili** (II)] Bilim. (–İz. ve çevresi; –Ba.; –Tr.; –Ed.)

[bili (II)**]:** (–Ba.)

bilik (II) **1.** Tavşan. (*İzmit –Kc.) **2.** [→ **badi** (I) **-3**] **3.** [→ **bülüç -1**] **4.** Anaç tavuk. (Ağzıkaraca *Kozan –Ada.)

bilik (III) **1.** Kırık leblebi. (*Osmancık –Çr.) **2.** [→ **belit -1**]

bilik (IV) Tandırda, simit biçiminde yapılmış çörek, ekmek. (–Ml.; *Afşin, *Elbistan, *Göksun köyleri –Mr.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

bilik (V) Silâh. (–Ank.)

bilik (VI) **1.** Tanık. (*Karaisalı –Ada.) **2.** [→ **belet, belét** (I) **-2**] **3.** Bilirkişi: *Ne bilik var ne tanık.* (*Bor –Nğ.)

bilik (VII) **1.** [→ **bülük** (I)] **2.** Kadının cinsiyet organı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bilik (VIII) [→ **belik, bélik** (II) **-1**]

bilikli [bilimli] Anlayışlı, akıllı, bilgili. (Kerkük)

[bilimli]: (–Ks.)

bilimli [→ **bilikli**]

bilin Balçık ve elenmiş saman karıştırılarak yapılan, tahıl saklamaya yarayan kap. (Kıbrıs)

bilip batrı Biliyor. (Kızılca *Tavas –Dz.)

bilisura Bazı yaraları iyileştirmekte kullanılan genişçe yapraklı bir bitki. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

biliş (I) [**bilişik, biliş tanış, bilüş**] Tanıdık. (Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Sarayköy –Dz.; Kozanlı, Balabanlı

*Ödemiş –İz.; –Ks.; *Merzifon –Ama.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Elmalı –Ant.; Yapıntı *Mut –İç.)

[bilişik]: (Tekkeköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Minnetler –Ba.; Bozan, Tokat –Es.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut, Namrun *Tarsus, *Mersin –İç.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[biliş tanış]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[bilüş]: (Karabüzey *Araç –Ks.)

biliş (II) [→ **bülüç -1**]

bilişik [→ **biliş** (I)]

bilişiklik Tanışıklık. (–Ama. ve çevresi; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

bilişmek (I) **1.** Öğrenmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük, *Kadınhanı –Kn.) **2.** Tanışık, tanıdık çıkmak. (*Silifke köyleri, *Mersin –İç.)

bilişmek (II) [→ **belişmek, bélişmek**]

biliş tanış [→ **biliş** (I)]

biliz Cüce. (–Ky.)

billā (II) [→ **bille** (I) **-1**]

billā, billa (II) **1.** [→ **bılla** (I) **-1**] **2.** Küçük kardeş. (*Serik –Ant.; Şerefler –Mğ.)

bille (I) [**billā** (I), **billi** (I) **-1, 2**] **1.** Zaman: *Aldığım bille çok güzeldi.* (Geresin –Isp.; Salda *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni, Çerçin –Brd.; *Buldan –Dz.; –Gaz.; –Mğ.)

[billā (I)**]:** (*Emirdağ –Af.)

[billi (I) **-1]:** (*Tire, *Bayındır –İz.; *Susurluk –Ba.; –Ml.; –Mğ.)

2. Nece, nice kelimelerinin yerini tutar. (–Gaz.)

[billi (I) **-2]:** (*Bayındır, *Tire –İz.; –Ay.; Sarıköy –Ba.; *Milas –Mğ.)

bille (II) [→ **bilez**]

bille (III) [→ **bülük** (I)]

billemek [billiklemek, biremlemek, birlemek, bürülemek -2] Bir araya getirmek, toplamak. (*Zile –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Ermenek –Kn.; *Mut, İncekum *Silifke –İç.)

[billiklemek]: (*Elmalı –Ant.)

[biremlemek]: (Karabüzey *Araç –Ks.)

[birlemek]: (Dallıca *Nazilli –Ay.; Sazlı *Ezine –Çkl.; İnköy –Kü.; *Silifke –İç.)

[bürülemek -2]: (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

billenmek (I) [→**bürlenmek**]

billenmek (II) [**birlenmek**] Yığılmak, toplanmak, birikmek. (İncekum *Silifke –İç.)

[birlenmek]: (*Ereğli –Kn.)

billi (I) **1.** [→ **bille** (I) **-1**] **2.** [→ **bille** (I) **-2**]

billi (II) Ekin saplarından yapılan çalgı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

billi (III) [**billik** (III)] Çelik çomak oyununda çelik. (*Karaman –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[billik (III)**]:** (*Avanos –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

billi (IV) Küçük kuş. (*Silifke –İç.)

billi (V) Küçük saç ekmeği. (*Mut –İç.)

billik (I) Küçük çömlek. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

billik (II) Birlik. (Kuzköy *Akkuş –Or.)

billik (III) [→ **billi** (III)]

billik (IV) Darı sapının sert kısmı. (Şeref *Yatağan –Mğ.)

billiklemek [→ **billemek**]

billokma [→ **bidıkı**]

billor (I) [→ **billūr** (I)]

billor (II) [→ **billūr** (II)]

billuç Parmak atma. (*Erciş –Vn.)

billūr (I) [**bellir, bellor, billor** (I), **bullir, bullur**] Bardak. (*İshaklı –Af.; *Keçiborlu –Isp.; Navlu *Yeşilova,

–Brd.; Güllü *Buldan, Ortaköy *Çal, Garipköy *Tavas –Dz.; *Nazilli –Ay.; *Demirci –Mn.; *Tavşanlı –Kü.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; –Ank.; –Nğ.; Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.; *Yatağan –Mğ.)

[bellir] : (Dikici *Dinar –Af.)

[bellor] : (–Dy.)

[billor (I)] : (Atlıhisar *Şuhut –Af.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Garipköy *Tavas –Dz.; –İz.; –Ank.; –Ky.; *Ereğli –Kn.; Teniste *Anamur –İç.; *Yatağan köyleri –Mğ.)

[bullir] : (–Isp.; Güney –Dz.)

[bullur] : (Başköy *Uluborlu –Isp.; *Gelibolu –Çkl.)

billūr (II) **[billor** (II), **bilor** (I), **bilyor]** Erkeklik bezi. (–Sm.)

[billor (II)] : (*Seferihisar –İz.)

[bilor (I)] : (Zarşat –Kr.)

[bilyor] : (*Korkuteli, *Elmalı, *Kaş –Ant.)

bilmemece [→ **bilmeziye]**

bilmeze [→ **bilmeziye]**

bilmeziye [bilmemece, bilmeze] Bilmeksizin, bilmeyerek, bilmeden. (*Eşme –Uş.; –Brd.; *Sarayköy –Dz.; Yeniköy –Ba.; Tokat, Bozan –Es.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Şereflikoçhisar, Çalış *Haymana –Ank.; Uğurlu *Ermenek ve çevresi –Kn.; –Ada.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Mersin, *Mut, *Silifke –İç.; Yerkesik –Mğ.)

[bilmemece] : (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[bilmeze] : (–Kr.)

bilmezlenmek Bilmez gibi görünmek. (Falaka *Bayındır –İz.; –Ist.; –Çr.; Muradiye *Taşköprü –Ks.)

bilo Fino köpeği. (–Tr.)

biloğ [→ **bile]**

biloğu [→ **bile]**

bilokma [→ **bidıkı]**

bilon otu İştah açmak için kaynatılarak içilen bir çeşit ot. (–Ank.)

bilor (I) [→ **billur** (II)]

bilor (II) Kaval, flüt. (–Bt.)

bilöv [→ **bile]**

bilūr [→ **bilecen** (I) **-2]**

bilü [→ **badi** (I) **-2]**

bilü bili [→ **bili bili]**

bilüş [→ **biliş** (I)]

bilyedin, bilyedun, bilyediik, bilyedün [→ **biredin]**

bilyor [→ **billūr** (II)]

bimafir Bir süre, uzun müddet. (*Sivrihisar –Es.; *Beypazarı –Ank.)

bimbiyaz Bembeyaz. (Kuzören *Silifke –İç.)

bimil [→ **badak** (I) **-1]**

bimiz Bir cins toprak. (–Ky.)

binaāl [binakıl, binakl, bināl] Bir kere.

(–Gaz.; Bertiz –Mr.)

[binakıl] : (–Ur.; –Mr.)

[binakl] : (–Gaz.; –Mr.)

[bināl] : (–Gaz.)

binakıl [→ **binaāl]**

binakl [→ **binaāl]**

bināl [→ **binaāl]**

binam Sevgi, dostluk bildirir: *Binam seni ne zamandan beri bekliyorduk.* (Çataklıhoca *Çayeli –Rz.)

binar 1. Taban tahtalarının çivilendiği ağaç. (–To.; *Merzifon –Ama.; *Gürün –Sv.) **2.** Çift kanatlı pencere çerçevelerinin ortasına çakılan çıta. (Süle –Gm.) **3.** Bir yere konulan destek. (–Ed.)

biñar [→ **bunar, buñar -1]**

binbal Koyu kırmızı renkli ve tatlı bir cins kiraz. (Kirazlı, Çayağazı *Şavşat –Ar.)

bin bin Binlerce defa. (–Sm.)

binbir pu Saklambaç. (Çamlıbel *Artova –To.)

bincimak [→ **bıcımak -1**]

bindallı Gelinlerin giydikleri sırma işlemeli kaftan. (–Çkr.; –Ank.)

binde Vergi. (–Ba. ve çevresi; Alacalar –Kc.)

bindik (I) Bir arkalık yük. (–Kn.)

bindik (II) Kısa boylu adam. (–Ml.)

bindirgeç Kadınların örtündüğü örtü, çarşaf. (–Uş.)

bindümek Bindirmek. (*Düzce –Bo.)

bine (I) [**bini** (I) **-1**] Kapıların, pencerelerin örtülen tarafına çakılan ve bir çıkıntı yapan çıta. (–Ama.)

[**bini** (I) **-1**]: (–Isp.; *Savaştepe –Ba; –Ank.; –Kn.; –Ed.)

bine (II) Ver. (–Dy.)

bineet [→ **binet** (II)]

binelemek [**binelmek**] Yenmek. (–Dz.)

[**binelmek**]: (İsabey *Çal –Dz.)

binelmek [→ **binelemek**]

binet (I) [**binit** (II)] Binek atı. (Çeliş, Kozluca –Brd.; *Taşköprü –Ks.; *Silifke, *Mut –İç.)

[**binit** (II)]: (* Sandıklı –Af.; –Sv.; –Ank.)

binet (II) [**bineet, bineyt, binit** (I), **biniyed, biniyet**] Ekmek olacak hamurların (bezelerin) konulduğu ağaçtan, gözlü bir araç. (*Eşme –Uş.; *Susurluk –Ba.; –Kü.; *Kandıra –Kc.)

[**bineet**]: (Sirge *Eşme –Uş.)

[**bineyt**]: (*Bor –Nğ.)

[**binit** (I)]: (*Ünye ve çevresi –Or.)

[**biniyed**]: (–Brd.)

[**biniyet**]: (Barla *Eğridir, Tindas *Atabey –Isp.; *Tefenni, –Brd.; *Akhisar –Mn.)

binet (III) Sayı. (*Taşköprü –Ks.)

bineyt [→ **binet** (II)]

bingeçmek [→ **bingeşmek** (I) **-1**]

bingemek, biñgemek [**büngemek**] Birbiri üstüne koymak, yığmak. (Devri *Bucak –Brd.; Yelten *Korkuteli, *Elmalı –Ant.)

[**büngemek**]: (Akörü *Kaş –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bingeşmek (I) [**bengeşmek, bingeçmek, biñgişmek -1, 2**] **1.** Birbiri üstüne binmek, karışmak, kaynaşmak, damar damar üstüne binmek. (*Eşme –Uş.; Çeliş, Kozluca –Brd.; İğdir, *Çivril –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; *Göynük –Bo.; –Ama.; Uğurlu *Ermenek, –Kn.; *Elmalı, Karadere *Gündoğmuş, Bağyaka *Finike, Güzelsu, *Akseki, *Silifke –İç.; Yerkesik –Mğ.)

[**bengeşmek**]: (*Alaşehir köyleri –Mn.; *Anamur –İç.; Çömlekakpınar –Ed.)

[**bingeçmek**]: (*Eğridir –Isp.; –Brd.; –Ba. ve çevresi.; –Mğ. ve çevresi)

[**biñgişmek -2**]: (*Çardak –Dz.; Saraylıpınar –Ed.)

2. Uyuşmak, felce uğramak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.) **3.** İki kişi bir hayvana binmek. (Ürkütlü, Devri *Bucak –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Yelten *Korkuteli –Ant.; *Anamur, *Mut –İç.) **4.** İki kişi bir hayvana sırayla binmek. (*Silifke –İç.)

[**biñgişmek -1**]: (Sökün, Çetrevilli *Silifke –İç.)

bingeşmek (II) Kavga, döğüş etmek. (*Mut –İç.)

bingıl Taze. (Bolayır *Gelibolu –Çkl.)

bingi Bir çeşit ilâç. (–İç.)
bingildemek Birdenbire sarsılmak, ürpermek. (Atabey –Isp.)
bingin Dargın, kavgalı. (Hisarköy *Domaniç –Kü.)
binginlik Zorbalık. (Bozan, Tokat –Es.)
bingiş Ayakkabı. (–Ba.)
biñgişik Bitişik. (*Tefenni –Brd.)
biñgişmek 1. [→ **bingeşmek** (I) **-4**] 2. [→ **bingeşmek** (I) **-1**]
bini (I) 1. [→ **bine** (I)] 2. İpliği yumak yapmakta kullanılan haç şeklinde bir araç. (*Kandıra –Kc.)
bini (II) Küf. (Babik *Pütürge –Ml.)
bini (III) Atın yürüyüş şekli. (*Vize –Krk.)
biniç Cübbe. (Akçakaya, –Ky.)
binim 1. Semer. (Kızılca *Tavas –Dz.) 2. Eyer, semer ve yular. (*Lapseki –Çkl.; *Düzce –Bo.)
binit (I) [→ **binet** (II)]
binit (II) [→ **binet** (I)]
bilitli Binmiş, bindirilmiş. (Yenice *Emet –Kü.; *Bor –Nğ.)
biniyed [→ **binet** (II)]
biniyet [→ **binet** (II)]
binkulu Teşekkür. (–İç.)
binlik (I) [**binnik** (II)] Bağ bozumu toplantısı, eğlencesi. (*Avanos –Krş.)
[**binnik** (II)]: (*Avanos –Krş.)
biñlik (II) [**binnik** (I)] Bir kilodan fazla sıvı alan şişe. (Darısekisi ve çevresi *Mersin, *Silifke –İç.)
[**binnik** (I)]: (–Ur.)
binmek İskambil oyununda, daha büyük değerli kâğıtlar ile, küçüklerini kaldırmak, almak. (–Tr.)
binmirvare Hiç durmadan. (–Bt.)
binnik (I) [→ **biñlik** (II)]
binnik (II) [→ **binlik** (I)]
bino (I) "O ne" anlamında, şaşma bildirir ünlem. (–Gaz.)
bino (II) Süs için giyilen fes. (Kızılca-ören –Kü.)
bintene Arpa ile aynı zamanda biçilen yumuşak bir buğday çeşidi. (–Sm.)
binter Bir buçuk okkalık kutu. (Alan –Bo.)
bi paça [**bi pataz, bi pırtik -1, bi pürtük**] Bir parça, bir avuç. (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**bi pataz**]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**bi pırtik -1**]]: (–Ezc.)
[**bi pürtük**]: (–Nğ.)
bi pataz [→ **bi paça**]
bipbiç [→ **bızbılik**]
bi pırtik 1. [→ **bi paça**] 2. Çelimsiz, kısa boylu. (–Ur.)
biplatmak [→ **bibplatmak**]
bi pürtük [→ **bi paça**]
birabar [→ **bilece**]
birakma [→ **bırakma** (I)]
bir alagat Bir aralık, biraz: *Tavşan belenden aşarka bir alagat gördüm.* (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
birantı [→ **bırantı -2**]
biran yağı Kebap pişerken altına akan yağı. (Bardakçı *Seyitgazi –Es.)
biraz, birāz Bire kız, bire kadın: *Öf, öyle işmi yapılır birāz.* (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Silifke –İç.)
birbamba Yaprağı yuvarlak, yumuşak ve alt tarafı tüylü bir bitki. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
birbandi Serseri. (Limasol, Kıbrıs)
bir banımlık Tabakta çok az kalan yemek. (Alanlı –Ay.)
birbaş [**birbaşı**] Doğrudan doğruya, hiç bir yere uğramadan. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

[**birbaşı**] : (*Ardeşen ve çevresi, *Pazar –Rz.)

birbaşı [→ **birbaş**]

birbaşlı Taahhütlü mektup. (–Sv.)

bir bel su Bir tarlayı sulamaya yeten su miktarı. (Havsu *Kelkit –Gm.)

birbir [**biribiri**] Yabancı olmayan, akraba, yakın. (*Emirdağ –Af.; *Ünye –Or.)

[**biribiri**] : (İğdir *Çivril –Dz.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bir boyunmal Bir çift öküz. (*Zile –To.; –Ezm.)

bir bulaşım Ele bulaşacak kadar, az. (*Lapseki –Çkl.)

bircek [→ **birem birem**]

bir cırnıḫ Tırnak kadar. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bir cibitte [**bircilit**] Çabucak. (*Reşadiye –To.)

[**bircilit**] : (–Ky.)

bircilit [→ **bir cibitte**]

bir cimdik [**bir çimdik**] İki parmak tutamı kadar. (*Tarsus –İç.)

[**bir çimdik**] : (–Kr.; –Yz.)

bir çal [→ **bir çala**]

bir çala [**bir çal, bir çalaca, bir çalgap**] Bir aralık : *Bir çala yanımdan geçtiğini gördüm.* (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Çal –Dz.; *Emet –Kü.; Gökçesu *Yarhisar –Bil.; Tokat, Bozan –Es.; –Çr.; Ersis, Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Hasankale –Ezm.; *Göle, *Posof, *Ardahan, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Göksun –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Reyhanlı, –Hat.; *Zara –Sv.; Afşar, Türkmen aşiretleri, *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.; *Tarsus, *Mut –İç.; Razgrad, Şumnu, Bulgaristan)

[**bir çal**] : (*Milas –Mğ.)

[**bir çalaca**] : (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

[**bir çalgap**] : (–Gm.)

bir çalaca [→ **bir çala**]

bir çalgap [→ **bir çala**]

bir çalım [→ **bidıkı**]

bir çeğnemlik [→ **bidıkı**]

birçek [**bürçek**] Saç, kâkül, zülüf. (Ekse *Çal –Dz.; –Ama.; *Ahlat, *Erciş –Vn.)

[**bürçek**] : (Ekse *Çal –Dz.)

bir çelik, bir çerik Dört batman. (*Boyabat –Sn.)

birçeyhlih Kadınların saçlarına taktıkları gümüşten bir süs eşyası. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bir çeynem [→ **bidıkı**]

bir çimdik [→ **bir cimdik**]

bir çirtim Bir damla. (Alansa *Kelkit –Gm.)

bir damzım [**bir kanım, bir zamzam**] Bir yudum, bir parça. (Salucaz *Tavas –Dz.)

[**bir kanım**] : (Salucaz *Tavas –Dz.)

[**bir zamzam**]: (Salucaz *Tavas –Dz.)

birde Birdenbire. (Araklı *Sürmene –Tr.)

birdemlemek Birleştirmek, demet yapmak. (–Bo.)

bir dıḫca [→ **bidıkı**]

bir dıkna [→ **bidıkı**]

bir diği [→ **bidıkı**]

bir diki [→ **bidıkı**]

bir dimiyat Yüzük oyununda aldanana verilen on iki sayı cezası. (–Tr.)

bir dimla Biraz, küçük. (–Tr.)

bir dönüm su İki kovayla bir defada getirilen su. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bir dözeye [**biremedi -1, bir kayde**] Bir düzüye, bir sıraya, aralıksız.

(Yapıntı *Mut –İç.)
[**biremedi -1**] (*Ahlat –Vn.)
[**bir kayde**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
bire (I) Oğlan. (*Gelibolu –Çkl.)
bire (II) Nisan. (Sarıyer –Ist.)
bire (III) Bira. (–Sm.)
bire (IV) Pire. (Taşburun *Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.; –Gaz.)
birē (V) [→ **birey** (I)]
bire bire yapmak Bire vur ha.. diye gürültü yaparak mal kaçırmak. (–Sm.)
birecem [→ **birey** (I)]
birecik (I) Bağlara dadanan küçük, zararlı bir böcek. (*Kilis –Gaz.)
birecik (II) [→ **bidıkı**]
birecik birecik [→ **birem birem**]
biredi [**biremedi -2**] Toptan. (Alınyoma –Gr.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Harput –El.; *Göksun –Mr.)
[**biremedi -2**]: (*Ahlat, *Erciş –Vn.)
biredin [**beydin, bilyedin, biridin, biyredin**] Kocayemiş. (Yukarıdemirciler –Zn.)
[**beydin**]: (*Bartın –Zn.)
[**bilyedin**]: (Yenicuma *Boyabat –Sn.)
[**biridin**]: (Çarşamba –Zn.)
[**biyredin**]: (Burunkaya –Zn.; *Kandıra –Kc.)
bireği Rağmen, aksine: *Benim tembihime bireği sen aksini yapmışsın.* (Bağyaka *Finike –Ant.)
bireh Şaşma bildirir ünlem. (Baklalı *Çatalca –Ist.)
birekmek Toplanmak, birikmek. (Ceylan *Fethiye –Mğ.)
bir el bir saray Bir çeşit kilim. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.)
birelleş Beraberce, yardımlaşmayla. (Kepez –Çkl.; Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; *Saray –Tk.)
bir elemet Pek çok. (–İç.)
birelli Maşrapa. (–Ezc.)
birem Üstü siyah, tatlı özü olan bir ot. (Dereköy –To.)
birem birem [**bicik bicik** (II) **-1, bicir bicir -2, bidene bidene, bircek, birecik birecik, biren biren, birim birim, bürcük bürcük**] Birer birer. (*Çal –Dz.; Çavdarhisar *Emet –Kü.; –Ks.; –Çr.; *Merzifon, Zana –Ama.; Kunduzağılı, *Artova, *Zile –To.; Düzköy *Keşap –Gr.; Karakuş *Ünye –Or.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan, Taşoluk *Göksun, –Mr.; *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; –Ky.; Bahçeli, *Bor –Ng.; Manastır *Beyşehir, *Ermenek –Kn.; Karaisalı –Ada.; *Anamur, *Mut –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**bicik bicik** (II) **-1**]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.; –Brd.; Oğuz, Kırca, Alâeddin *Acıpayam, Garipköy, Kızılca, *Tavas, *Sarayköy –Dz.; Hereke *Seferihisar, Tepeköy *Torbalı –İz.; Hamzabali *Bozdoğan, Tepecik –Ay.; Yeniköy –Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Cumayanı –Zn.; *Bodrum –Mğ.)
[**bicir bicir -2**]: (*Bor –Ng.)
[**bidene bidene**]: (–Es.)
[**bircek**]: (*Düzce –Bo.)
[**birecik birecik**]: (Tekerahma *Gürün –Sv.)
[**biren biren**]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**birim birim**]: (–Af.; –Brd.; Minnetler –Ba.; *Düzce –Bo.; –Ks.; –Sm.;

–Ank.; *Ermenek –Kn.)
[bürcük bürcük]: (*Düzce –Bo.)
biremedi 1. [→ **bir dözeye**] 2. [→ **biredi**]
biremlemek [→ **billemek**]
biren Beş taş oyununda, taşların her biri. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
bireñarı [→ **berenarı**]
biren biren [→ **birem birem**]
birey (I) [**birē** (V), **birecem, bireyce, bireycem, bireyi, bireyice, biriyim**] Epeyce, iyice, usule uygun şekilde: *Yağmur birey yağdı.* (Atabey, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Minnetler –Ba.; –Gm.; –Ezm.; –Mr.; *Mut köyleri –İç.)
[**birē** (V)]: (Yenice *Emet –Kü.)
[**birecem**]: (İshaklı *Çivril –Dz.)
[**bireyce**]: (*Ermenek –Kn.)
[**bireycem**]: (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
[**bireyi**]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**bireyice**]: (*Dinar –Af.)
[**biriyim**]: (*Buldan –Dz.)
birey (II) Bire hey. (Nilüfer –Brs.)
bireyce [→ **birey** (I)]
bireycem [→ **birey** (I)]
bireydi Bu ne sabırsızlık: *Aman bireydi. Beş dakika daha bekleyemediniz ha!* (*Bor –Nğ.)
bireyi [→ **birey** (I)]
bireyice [→ **birey** (I)]
birez [→ **bidıkı**]
birezden [**birsāl, bisaal, bisāal, bisāl, bisal, biseden, biseel -2, biseğel -2, biseğil -2, bisehel -2, bisel, biselden, bisēlden, bisetten, biseyitten, bissağal, bissal, bissāl, bisseel, bisseğel, bisseğil, bissehel, bissehil, bissel, bizaal, biza'al, bizāī, bizāel, bizāl** (II), **bizeal, bizegel, bizél -1**] Birazdan. (İncesu *Dinar –Af.; Yakaköy *Gelendost –Isp.; Çıtak *Çivril –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**birsāl**]: (*Afşin –Mr.)
[**bisaal, bisāal, bisāl, bisal**]: (*Mucur, Karıncalı –Krş.)
[**biseden**]: (Yakademirciler –Zn.)
[**biseel -2**]: (–Nğ.; –Ky.)
[**biseğel -2**]: (*Fatsa –Or.; Namrun *Tarsus –İç.)
[**biseğil -2**]: (Pazarcık *İskenderun –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**bisehel -2**]: (–Nğ.)
[**bisel -2**]: (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**biselden, bisēlden**]: (Karakuş *Ünye –Or.; *Elmalı –Ant.)
[**bisetten**]: (*Karaman –Kn.)
[**biseyitten**]: (–İç.)
[**bissağal**]: (Zile *Develi –Ky.)
[**bissal, bissāl**]: (–Mr.; Kuzuculu *Dörtyol, *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.)
[**bisseel**]: (–Ky.)
[**bisseğel**]: (–Gaz.)
[**bisseğil**]: (–Ky.; –Ada.)
[**bissehel**]: (*Kemaliye –Ezc.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)
[**bissehil**]: (Doğanbeyli *Saimbeyli –Ada.)
[**bissel**]: (Kayışlı, *Göksun –Mr.; *Kilis –Gaz.; Yenice *Tarsus –İç.; –Ada.)
[**bizaal, biza'al**]: (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.)
[**bizāī, bizāel**]: (*Merzifon –Ama.)
[**bizāl** (II)]: (–Çr.)
[**bizeal**]: (Küçükisa *Zile –To.)
[**bizegel**]: (*Merzifon –Ama.)
[**bizél -1**]: (*Merzifon –Ama.)
birfeyilli Saf. (*Bozdoğan –Ay.)

birge [bilice, birice, bürüce] Kuma, ortak. (*Çaycuma, *Bartın –Zn.; *Konya Ereğlisi –Kn.)

[bilice]: (*Ereğli –Kn.)

[birice]: (Dedekebir, Zanapa *Ereğli –Kn.)

[bürüce]: (Boğaz –Kn.)

birgeley [→ **bilece**]

bir gıballı Aynı durumda, görünüşte: *İnsan bir gıballı kalmaz.* (Taşoluk *Göksun –Mr.)

birgıya [→ **bicez, bicēz -2**]

birgi Ufak taneli siyah üzüm. (Görece –İz.)

birgun [birgün] Öbürgün. (*Silifke –İç.)

[birgün]: (*Merzifon köyleri –Ama.)

birgümek Lânetlemek, sövmek. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

birgün [→ **birgun**]

birgünden Gündenberi: *Geldiği birgünden daş.* (–Sm.)

bir hapaz Bir avuç. (Salur –Kn.)

bir ḫav Birazcık, bir ara. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

bir hoş [bir hoşlak] Garip, yadırgı: *Bir hoş bakıyor.* (*Düzce –Bo.)

[bir hoşlak]: (İncirköy *Fethiye –Mğ.)

bir hoşlak [→ **bir hoş**]

bir hoş olmak Tuhaflaşmak, şaşırmak, üzüntüden eli ayağı kesilmek. (*Bolvadin –Af.; *Düzce –Bo.; –Kn.)

birhoy, bihoy Bir defa. (*Ilgaz –Çkr.; *Şereflikoçhisar –Ank.)

biri 1. Görgülü. (–İz.; –Ba.) 2. Tecrübeli, emektar. (–Dz.)

biribiri [→ **bir bir**]

birice [→ **birge**

biricik Kireç ve çamurdan yapılan tahıl ambarı. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

biridin [→ **biredin**]

biriginti [biriğinti, birikinti] Toplantı. (Yapıntı *Mut –İç.)

[biriğinti]: (Bostancı *Dinar –Af.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)

[birikinti]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

biriğinti [→ **biriginti**]

birik (I) İki tekerlekli araba. (–Ama.)

birik (II) **[bizik** (III)] Arı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[bizik (III)]: (*Yusufeli –Ar.)

birik (III) Eş, benzer. (Emirce, Kiraz yaylası *Gerede –Bo.)

birik (IV) Örümcek ağı. (Akçadağ –Ml.)

birik (V) Çocukların koşarak oynadıkları bir oyun. (Tekke *Çivril –Dz.; Ferhenk *Anamur –İç.)

birikgin Toplanmış, yığılmış. (–Ba.)

birikinti [→ **biriginti**]

birikük Toplanmış, bir araya gelmiş. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

birim Bir tanem. (*Anamur –İç.)

birim birim [→ **birem birem**]

birinci ağız Tabaklıkta bir işlem, elbeşte. (–Ist.)

birinci bayram Bayramın ilk günü. (–Dz.)

biriyan Kebap yapmaya yarayan tandır. (–Mğ.)

biriyim [→ **birey** (I)]

bir kanım [→ **bir damzım**]

bir kav bir çakmak Kavgaya hazır. (Saray –Çkr.)

bir kayde [→ **bir dözeye**]

birkeñ Bazı, bazan. (Kargınçamiçi *Bahçe –Ada.)

birkenne [→ **bicez, bicēz -2**]
bir kıdım, bir kıdımcık [→ **bidıkı**]
birkım Dağ armudu. (Utav *Yusufeli –Ar.)
bir kımık 1. [→ **badak** (I) **-1**] **2.** Sekiz, on yaşında çocuk. (*Antakya –Hat.)
bir kındik [→ **bidıkı**]
bir kırık [→ **bidıkı**]
bir kıymık [→ **bidıkı**]
birki Tarlalarda yetişen ve taze iken turşusu yapılan dikenli bir ot. (Aşağırmaklar *Ardanuç –Ar.)
birküçük Dörtte bir teneke. (*Divriği –Sv.)
birle Zaman anlamına gelip fiillerin sonunda takı gibi kullanılır: *Babam geldiği birle ağabeyim sigarayı atar.* (*Turgutlu –Mn.)
birlemek [→ **billemek**]
birlenmek [→ **billenmek** (II)]
birler Çizgi oyununda sağdaki ilk kare. (*Artova –To.)
birli buçuklu Taban tahtasının bir buçuk misli kalınlığındaki tahta. (*Afşin –Mr.)
birlik Küçük testi. (*Sivrihisar –Es.)
birli kalbur Leblebicilerin kullandıkları bir çeşit kalbur. (*Ürgüp –Ky.)
birmon Birman, bir çeşit ipekli kumaş. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
birnéçe Bir miktar. (Koyundere *Ahıska –Kr.)
biroğurttan [→ **biroğütten**]
biroğütten [**biroğurttan, birorttan**] Birdenbire. (–Çr.)
[**biroğurttan**]: (–Çr.)
[**birorttan**]: (*Sivrihisar –Es.)
birorttan [→ **biroğütten**]
biroş Entarilik kadife. (Sirkeli *Çubuk –Ank.)
birötek Çok bilen. (–Vn.)
bir pırtık [→ **bidıkı**]
bir pırtik [→ **bidıkı**]
bir pürtük [→ **bidıkı**]
birsā [→ **birezden**]
bir sanak [**bir seel, bir sehel, bisağnak, bisānak**] Bir müddet. (Çomaklı *Biga –Çkl.; *Hayrabolu –Tk.)
[**bir seel**]: (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**bir sehel**]: (Solmaz, Davaz –Dz.; Andırın köyleri –Mr.; Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.)
[**bisağnak**]: (Sarıcaali *İpsala, Kayapa *Lalapaşa –Ed.)
[**bisānak**]: (*Çatalca ve köyleri –Ist.)
bir seel [→ **bir sanak**]
bir sehel [→ **bir sanak**]
bir sokum Bir lokma. (Hisar *Sarayköy –Dz.)
bir soluk [→ **biseel -1**]
bir solukluk Kısa bir zamanlık, bir anlık. (–Or.)
bir somar On altı teneke buğday. (–Ank.)
bir tahtadan [**bir taptan, bir uğurdan, bitekiz**] Hepsini birden: *Öküze bir tahtadan yüz lirayı saydı.* (*Mesudiye –Or.)
[**bir taptan**]: (Genceli *Mut –İç.)
[**bir uğurdan**]: (–Ist.)
[**bitekiz**]: (–Gaz.)
bir talay Bir yığın, bir çok. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
bir taptan [→ **bir tahtadan**]
bir tee 1. [→ **bidıkı**] **2.** Bir tane. (*Mesudiye –Or.)
bir tevir [**bir tevür**] Bir tuhaf, bir çeşit. (*Afşin –Mr.)
[**bir tevür**]: (Haşara –Gm.)
bir tevür [→ **bir tevir**]
birtiği [→ **bidıkı**]

bir tiğim Önemsiz, azıcık. (–Mr.; –Yz.)
bir tike 1. [→ **bidıkı**] 2. Küçük. (–Or.)
bir tiki [→ **bidıkı**]
bir tikna [→ **bidıkı**]
bir tiy [→ **bidıkı**]
bir tutam [→ **bidıkı**]
bir uğurdan [→ **bir tahtadan**]
birücük [→ **bicez, bicēz -2**]
birük [→ **bürgü** (I) **-2**]
bir yalamlık Bir yalayışta bitecek kadar az. (*Lapseki –Çkl.)
biryanlı kurt Sırtlan. (Kerkük)
bir yapma güp Bir çevirmede yapılan küp. (–Isp.)
bir yayım Biraz, bir parça (yoğurt hakkında). (–Rz.)
bir yaylım Bir hayli, epeyce. (*Merzifon –Ama.)
biryol [→ **bicez, bicēz -2**]
biryolla [→ **bicez, bicēz -2**]
bir zamzam [→ **bir damzım**]
bir zat Bir şey. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
bis Hayvanları durdurma ünlemi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
bisaal, bisāal, bisāl, bisal [→ **birezden**]
bisaderki Ondan sonra, efendime söyleyeyim. (*İskilip –Çr.)
bisağnak [→ **bir sanak**]
bisamcık Tarlalarda yetişen ve hayvan yemi olarak kurutulan bir çeşit ot. (Ortaköy *Çal –Dz.)
bisānak [→ **bir sanak**]
bisat [→ **bısat -1**]
bisden [→ **bisi**]
bise (I) Katran. (Barla *Eğridir –Isp.; *Bozkır, Karahöyük, Büyüksinan *Ermenek –Kn.)
bise (II) 1. [→ **bidıkı**] 2. [→ **bet** (I) **-1**]
biseda Biraz daha. (*Tefenni –Brd.)
biseden [→ **birezden**]
biseel [**bir soluk, biseğel -4, biseği, biseğil -1, bisehel -1, bisel, bisēl -1, bisoluḫ, bisoluk**] 1. Az bir zaman, bir an. (*Eşme –Uş.; *Eğridir –Isp.; *Devri, *Bucak –Brd.; *Ermenek –Kn.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**bir søluk**]: (–Gm.;*Antakya–Hat.)
[**biseğel -4**]: (–Nğ.)
[**biseği**]: (*Ermenek–Kn.)
[**biseğil -1**]: (Çukurbağ, Uğurlu *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)
[**bisehel -1**]: (*Eğridir –Isp.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)
[**bisel, bisēl -1**]: (Kozluca, Çavdar *Tefenni –Brd.; Güney *Buldan –Dz.; Karakuş *Ünye –Or.; Mençek *Ermenek –Kn.; Çiftepınar *Mersin –İç.; *Kaş, *Alanya –Ant.; Denizabat –Mğ.)
[**bisoluḫ**]: (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
[**bisoluk**]: (–Ezm.)
2. [→ **birezden**] 3. [→ **bicez, bicēz -2**]
biseelüstü [**biseğel -1, bisēl -3, bisseal**] Akşama doğru, akşam üstü. (–Nğ.)
[**biseğel -1**]: (*Bor –Nğ.)
[**bisēl -3**]: (Postallı *Ulukışla, *Bor –Nğ.)
[**bisseal**]: (Haruniye –Ada.)
biseğel 1. [→ **biseelüstü**] 2. [→ **birezden**] 3. [→ **bidıkı**] 4. [→ **bisseel -1**]
biseği [→ **biseel -1**]
biseğil 1. [→ **biseel -1**] 2. [→ **birezden**]
bisehel 1. [→ **biseel -1**] 2. [→ **birezden**]
bisel, bisēl 1. [→ **biseel -1**] 2. [→ **birezden**] 3. [→ **biseelüstü**]
biselden [→ **birezden**]
biserek [→ **beserek** (I) **-1**]
bisetten [→ **birezden**]
biseyitten [→ **birezden**]
bisga [→**bıçka**]

bısıhım, bısıkım Bir avuç. (*Silifke –İç.)

bisibisi otu İsırgan otu. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

bisi [**bisden, bisik, bisten, bişi** (II), **büssük**] Kedi. (Çiftlik *Dinar –Af.; Bağıllı, Akçaşar *Eğridir, Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Yeşilova köyleri, Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Bereketli *Tavas, Yukarıkaraçay *Acıpayam, İsabey *Çal, Beylerli –Dz.; Dallıca, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Susurluk ve çevresi –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Düzce –Bo.; Haçevera *Maçka –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, Telin *Gürün –Sv.; Sarıvadi, *Ermenek, Durlar *Ereğli, Ortaca *Akşehir –Kn.; *Gülnar –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**bisden**]: (*Tefenni –Brd.)

[**bisik**]: (Küçükhol *Of –Tr.; Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**bisten**]: (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

[**bişi** (II)]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)

[**büssük**]: (Kangal *Elbistan –Mr.)

bisi bisi Kedi çağırma ünlemi. (Sücüllü *Yalvaç, *Yeşilova –Brd.; Alâettin *Acıpayam, Kösten *Honaz, İsabey *Çal –Dz.; Ulucak *Menemen –İz.; *Çarşamba –Sm.; Mençek *Ermenek, –Kn.; Güzelsu *Akseki, Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

bisidiğanı Kulplu sahan. (*Çivril –Dz.)

bisik [→ **bisi**]

bisim Sevgilim, değerlim. (Karakoyun aşireti *Serik –Ant.)

bislaaç [→ **bişirgeç -2**]

bislaç Saçta pişirilen küçük ekmeklerin hamurunu yassıltmaya ve inceltmeye yarayan tahta kalıp. (Gemiciler *Devrek –Zn.)

bisleç [→ **bişirgeç -2**]

bisleeç [→ **bişirgeç -2**]

bisleğeç [→ **bişirgeç -2**]

bisleheç [→ **bişirgeç -2**]

bisleyeç [→ **bişirgeç -2**]

bisleyiç [→ **bişirgeç -2**]

bisligeç [→ **bişirgeç -2**]

bisliyeç [→ **bişirgeç -2**]

bismil Besmele ile yapılmış, temiz. (–Gm.)

bisoluḫ [→ **biseel -1**]

bisoluk [→ **biseel -1**]

bissağal [→ **birezden**]

bissal, bissāl [→ **birezden**]

bisseal [→ **biseelüstü**]

bisseel [→ **birezden**]

bisseğel [→ **birezden**]

bisseğil [→ **birezden**]

bissehel [→ **birezden**]

bissehil [→ **birezden**]

bissel [→ **birezden**]

bissiru Kedi yavrusu. (Limasol, Kıbrıs)

bist Kediyi azarlamak, kovalamak için kullanılır. (Bereketli *Tavas –Dz.)

bisten [→ **bisi**]

bisürgeç [→ **bişirgeç -2**]

biş (I) Atın yanına yaklaşılırken, huysuzlanmasını önlemek için kullllanılan söz. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

biş (II) [**bişşa**] Çiş (Çocuk dilinde). (Navlu *Yeşilova –Brd.)

[**bişşa**]: (Limasol, Kıbrıs)

biş (III) Halı tezgâhı. (Sarıyer –Ist.)

biş (IV) Bir şeyi verir gibi göründükten sonra geri çekerken kullanılan söz. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

biş biş Öküz, dana çağırma ünlemi. (Körküler *Yalvaç –Isp.; *Merzifon –Ama.)

bişē, bişe (I) [**bişet, bişi** (III), **bişiğ,**

bişiy] Bir şey. (Yenice *Emet –Kü.; *Maçka –Tr.; –Rz.; –Gm.; Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.; Harput –El.)
[**bişet**]: (Taşoluk *Göksun, Geben –Mr.)
[**bişi** (III)]: (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**bişiğ**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**bişiy**]: (–Sm.; –Çkr.; *Gürün –Sv.; *Karaisalı –Ada.)

bişe (II) **1.** Gözleme. (Sarıyer –Ist.) **2.** Pide, tatlı yapılmak üzere kızartılan ekmek. (–Ur.)

bişegen [**bişeğel, bişeğen, bişek** (II), **bişekkel, bişgel -1, bişgen, bişigen, bişiğen, bişiyen, bişkel, bişken -1**] Çabuk pişen. (*Merzifon –Ama.; –Ezc.)
[**bişeğel**]: (*Silifke –İç.)
[**bişeğen**]: (*Eşme –Uş.; –Brd.; *Susurluk –Ba.; Eğrigöz, Yenice *Emet –Kü.; Tokat, Bozan –Es; *Kandıra –Kc.; Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Göksun –Mr.; Zencidere –Ky.)
[**bişek**]: (–Çr.; *Merzifon –Ama.; –Sm.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –İç.)
[**bişekkel**]: (*Bor –Nğ.)
[**bişgel -1**]: (–Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Yıldızeli –Sv.)
[**bişgen**]: (Yusufça *Acıpayam –Dz.; –Sv.)
[**bişigen**]: (–Dz.)
[**bişiğen**]: (–Brd.; Oğuz, *Acıpayam –Dz.; *Akhisar –Mn.)
[**bişiyen**]: (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Edremit –Ba.)
[**bişkel**]: (–Gaz.; *Antakya –Hat.; –Sv.)
[**bişken -1**]: (*Antakya –Hat.)

bişeğel [→ **bişegen**]
bişeğen [→ **bişegen**]

bişek (I) [**bişşeg, bişşek**] Yayık döğmede kullanılan ağaç. (Yenice, Banus *Eğridir –Isp.; Parsa, Çapak *Torbalı, Peşrefli *Tire–İz.; Babbey –Mn.; İhsaniye *Geyve –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Mardar *Bafra –Sm.; *Ayancık –Sn.; *Andırın –Mr.; *Ermenek köyleri, Kızılca *Hadım, *Karaman, Karaş *Ereğli –Kn.; *Kadirli –Ada.; Karadere *Gündoğmuş, *Alanya, Güzelsu *Akseki –Ant.; –Mğ.)
[**bişşeg**]: (*Gazipaşa –Ant.)
[**bişşek**]: (*Eşme –Uş.; Karakoyunlu, Sarıkeçili aşiretleri *Şarkikaraağaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Kacar aşireti, Saçıkaralı aşireti –Ay.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek, *Karaman –Kn.; *Kozan, Mansurlu, Kırıklı *Karaisalı –Ada.; *Anamur, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Çiftepınar, Tahanlı *Mersin, Meydan *Mut, Uzuncaburç *Silifke, –İç.; Honamlı aşireti *Serik –Ant.)

bişek (II) [→ **bişegen**]
bişekkel [→ **bişegen**]
bişet [→ **bişē, bişe** (I)]
bişeyi [→ **bişirgeç -2**]
bişgel 1. [→ **bişegen**] **2.** İyi pişmiş. (–Gaz.)
bişgen [→ **bişegen**]
bişgun [→ **bişkin**]

bişi (I) [**bişi bişi**] Çörek, bayramlarda yapılan yağlı, tatlı ekmek, saç ekmeği. (Dişli *Bolvadin, Bekteş *Sandıklı, İncesu *Dinar –Af.; *Yalvaç köyleri, Aydoğmuş, *Keçiborlu, Bey *Karaağaç –Isp.; Çerçin, Devri *Bucak –Brd.; Kıralan *Çal, Honaz –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Ka-

vaklı, Bornova –İz.; *Alaşehir –Mn.; Nilüfer –Brs.; *Simav –Kü.; Yeniköy –Ist.; Sırçalı *Safranbolu, *Bartın –Zn.; –Ks.; *Mecitözü –Çr.; *Merzifon, Zana –Ama.; Sarıköy, Hayati *Erbaa, *Niksar, Küçükisa *Zile, *Artova –To.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; –Gm.;*Ardanuç, Ersis, Erkinis *Yusufeli, Yavuzköy, *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; –Ezm.; Ergine –Kr.; Aşudu *Darende –Ml.; –El.; –Gaz.; Maraba –Ur.; *Gemerek ve köyleri, *Kangal, *Gürün, *Hafik, *Divriği, *Koyulhisar –Sv.; Tavlusun *Ürgüp –Ky.; Karahöyük *Akşehir, *Hadım, *Ermenek köyleri –Kn.; Meydan *Mut, *Anamur, *Silifke –İç.; Karadere *Gündoğmuş, *Elmalı –Ant.)

[bişi bişi]: (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

bişi (II) [→ **bisi**]

bişi (III) [→ **bişē, bişe** (I)]

bişi bişi [→ **bişi**]

bişigen [→ **bişegen**]

bişiğ [→ **bişē** (I)]

bişiğen [→ **bişegen**]

bişik [büşürgen] Pişik. (*Akhisar –Mn.; –Ba. ve çevresi; *Bayramiç –Çkl.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Sm.; *Merzifon –Ama.)

[büşürgen]: (Salman *Akkuş –Or.)

bişik kertiği [→ **beşik kertme**]

bişil Tandır ağzına oturtulan taş bilezik. (–Krş.)

bişirecek [→ **bişirgeç -2**]

bişirgeç [bısraç (II), **bıssıraç, bikleç, bislaaç, bisleç, bisleeç, bisleğeç, bisleheç, bisleyeç, bisleyiç, bisliğeç, bisliyeç, bisürgeç, bişeyi, bişirecek, bişirgeç, bişlēç -1, bişleeç, bişleğeç, bişleheç, bişleneç, bişleyeş, bişligeç, bişliheç, bişliyeç, bitleğeç, büçleç, bükleç** (I), **bükürgeç, büsleç, büsleğeç, büsürgeç** (I), **büşürgeç]** **1.** Demir şiş. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **2.** Saçta yufka ekmeği çevirmeye yarayan tahta aygıt. (Hocalar *Sandıklı, İshaklı *Bolvadin –Af.; Yakaköy, Çaltı *Gelendost, *Senirkent ve köyleri, Banus *Eğridir, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Sarayköy –Dz.; –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; Danışman *Fatsa –Or.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; Karahisar *İncesu –Ky.; –Krş.; –Nş.; *Bor –Ng.; Argıthan, Saraycık, Akşehir, Görmel *Ermenek –Kn.)

[bısraç (II)]: (*Cide –Ks.)

[bıssıraç]: (*Bartın –Zn.)

[bikleç, bikleeç, bikleğeç]: (*Kurşunlu, *Ilgaz, –Çkr.; –Ank.)

[bislaaç]: (*İskilip –Çr.; *Ilgaz –Bo.)

[bisleç]: (*Ayaş –Ank.)

[bisleeç]: (Güllü *Eşme –Uş.; *Taşköprü –Ks.)

[bisleğeç]: (–Ks.; –Çkr.; *Güdül –Ank.)

[bisleheç]: (Başköy –Ank.)

[bisleyeç]: (Fındıcak *Mudurnu –Bo.; Bulak *Safranbolu –Zn.; –Ks.)

[bisleyiç]: (–Ks.)

[bisliğeç]: (–Ks.)

[bisliyeç]: (–Ks.; –Sm.)

[bisürgeç]: (*Merzifon, *Gümüşhacıköy –Ama.)

[bişeyi]: (Bademli *Beyşehir –Kn.)

[bişirecek]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[bişirgiç]: (Yakasınık *Bolvadin –Af.; –Kü.)

[**bişlēç -1**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**bişleeç**] : (–Ks.; *Çerkeş köyleri –Çkr.)
[**bişleğeç**] : (Gürlü *Kızılcahamam –Ank.)
[**bişleheç**] : (Karabüzey *Araç –Ks.; –Sv.)
[**bişleyeç**] : (–Ks.)
[**bişligeç**] : (*Yenişehir –Brs.)
[**bişliheç**] : (Bulkuş, *Çerkeş –Çkr.)
[**bişliyeç**] : (*Safranbolu –Zn.)
[**bitleğeç**] : (*Kurşunlu –Çkr.; –Ank.)
[**büçleç**] : (Dayılı *Boyabat –Sn.)
[**bişleneç**] : (–Çkr.)
[**bükleç (I)**] : (*Şabanözü –Çkr.; Hasanoğlan *Kalecik –Ank.)
[**bükürgeç**] : (Meğelün *Reşadiye –To.)
[**büsleç**] : (Cumayanı –Zn.; –Sm.)
[**büslegeç**] : (*Taşköprü –Ks.; *Boyabat –Sn.)
[**büsürgeç (I)**] : (–Af.; *Beşiktaş –Ist.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Hayati *Erbaa –To.)
[**büşürgeç**] : (*Göynük –Bo.; *Boyabat –Sn.; *Bafra –Sm.; Zana *Merzifon –Ama.; Kekün *Niksar, Bizen –To.; Çavdar, Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.)

bişirgen [→ **bıçılgan** (I)]
bişirgiç [→ **bişirgeç -2**]
bişirici, bişiriçi Ekmek pişiren. (–Gaz.)
bişirik (I)[**bişirük** (I), **bişürük, büşürük**] Evlerde tavan tahtalarının üstüne konulan, tavana sıvanan çamur veya sulu kireç. (Zana –Ama.; *Afşin, *Elbistan, *Göksun –Mr.; –Gaz.; Ahmetfakılı *Akdağmadeni –Yz.; –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**bişirük** (I)] : (–To.)
[**bişürük**] : (*Zile –To.)
[**büşürük**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
bişirik (II) [→ **bıçılgan** (I)]
bişiriklemek Evlerin tavan tahtasının üstüne çamur döşemek. (*Bor –Nğ.)
bişirim [**bişirimlik, büşürüm**] Pişirmeye yetecek kadar, bir pişirimlik. (–Sm.; –Nğ.)
[**bişirimlik**] : (–Sm.; *Bor.; –Nğ.)
[**büşürüm**] : (Sarıköy *Merzifon –Ama.; Gökköy *Reşadiye –To.)
bişirimlik [→ **bişirim**]
bişirük (I) [→ **bişirik** (I)]
bişirük (II) [→ **bıçılgan** (I)]
bişişdēn Pişinceye dek. (–Sm.)
bişiy [→ **bişē, bişe** (I)]
bişiyen [→ **bişegen**]
bişkel [→ **bişegen**]
bişken 1. [→ **bişegen**] **2.** Pişkin. (*Antakya –Hat.)
bişkı [→ **bıçkı -1**]
bişkırık Yumuşak özlü ağaç dalından yapılan bir çeşit çocuk oyuncağı. (*Bayramiç –Çkl.)
bişki [→ **bıçkı**]
bişkin [**bişgun**] Olgun, pişkin. (Dişli *Bolvadin –Af.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Kr.)
[**bişgun**] : (Anaraş *Sürmene –Tr.)
bişleç, bişlēç 1. [→ **bişirgeç -2**] **2.** Üzerinde ekmek pişirilen saç. (*Bartın –Zn.)
bişleeç [→ **bişirgeç -2**]
bişlegeç [→ **bişirgeç -2**]
bişleheç [→ **bişirgeç -2**]
bişleneç [→ **bişirgeç -2**]
bişleyeç [→ **bişirgeç -2**]
bişligeç [→ **bişirgeç -2**]
bişliheç [→ **bişirgeç -2**]
bişliyeç [→ **bişirgeç -2**]
bişme Yemek. (*Haymana, *Şereflikoçhisar –Ank.)

bişmek (I) Olgunlaşmak (meyve). (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bişmek (II) Yanmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bişmek (III) Çözülmek, yoluna konmak: *Aramızdaki o mesele artık bişti.* (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bişmez Lâf anlamaz. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bişmiş Yemek.(*Yalvaç –Isp.; Çomaklıdere *Korkuteli –Ant.)

bişor Sulu kar. (–Ml.)

bişşa [→ **biş** (II)]

bişşeg [**bişek** (I)]

bişşek [→ **bişek** (I)]

bişşi Lokma tatlısı. (*Ünye –Or.)

bişşik Beşik. (Hasanoğlan –Ank.)

bištek Yaşına girmemiş köpek yavrusu. (Akçaşehir *Düzce –Bo.)

bişümek [→ **büşümek**)

bişümelik Pişirmeye elverişli. (*Gerze –Sn.)

bişürük [→ **bişirik** (I)]

bit Böcek. (*Karaisalı –Ada.)

bitata Gelecek sefer. (Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Mudurnu –Bo.)

bitav [→ **bitev -2**]

bitav bitavına Tamamı tamamına. (Kerkük)

bitavi [→ **bitev -2**]

bitay Hayvan yükünün yarısı. (İskilip –Çr.)

bitbalı Bir balık çeşidi. (Çetrevilli *Silifke –İç.)

bitbida Bağ örmeye yarayan dört köşe ağaç parçası. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bitbit Ufak bulgur. (*Bor –Ng̃.)

bitdadak [→ **bidıkı**]

bitdek [**bittek**] Bir tane, bir tek. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**bittek**]: (*Mucur –Krş.)

bitdeñi Bir damla kadar az. (*Silifke –İç.)

bite (I) Yufka ekmek yaparken sofranın altına serilen keçi derisi. (*Sivrihisar –Es.)

bite (II) Ayakta durabilen çocuğun yürümesine yardım eden tahta araç. (*Sivrihisar –Es.)

bitecik [**bitecük, biticik, bitiycik**] Bir tanecik. (Yakaköy *Gelendost, Örkenez *Yalvaç, Yassıviran, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Karahisar *Tavas –Dz.; –Yz.; *Bor –Ng̃.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)
[**bitecük**]: (–Ks.; *Mesudiye –Or.)
[**biticik**]: (Tekkeköy –Dz.)
[**bitiycik**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Sm.; –Ada.)

bitecük [→ **bitecik**]

biteg [→ **bitek** (I)]

bitek (I) [**biteg, bitirgen -1**] Verimli. (Gezler, Sincanlı, Dişli *Bolvadin –Af.; Yassıviran *Senirkent, Körküler *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Yukarıboğaz, Bereketli *Tavas –Dz.; İğdecik, Sancaklıboz aşiretleri –Mn.; *Susurluk –Ba.; –Kü.; Büyükyenice –Bil.; Bozan –Es.; Yeniköy –Ist.; *Safranbolu –Zn.; *İnebolu –Ks.; Fındıklı –Çr.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Pınarbaşı, Hamurcu *İncesu –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng̃.; *Ermenek, *Seydişehir –Kn.; Karakuyu, –Ada.; *Anamur –İç.; Kınık *Fethiye, Davutlu, Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
[**biteg**]: (–Brd.)
[**bitirgen -1**]: (*Kandıra –Kc.; –Çr.)

bitek (II) **1.** Tahılın saklanmasına yarayan büyük sepet. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **2.** Gübre ve toprak

karıştırılarak yapılan tahıl ambarı. (Küçükkabaca *Uluborlu, Barla *Eğridir, Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; Uğurlu *Ermenek, Güvenç, Mastat *Karaman, Hatunsaray, Ortaca, *Akşehir, Avdan, Sille, Kolukısa, Ayaslar *Ilgın, Hatıp, *Bozkır –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.)

bitek (III) Pekmez konulan küçük küp. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)

bitekiz [→ **bir tahtadan**]

bitelge 1. Fayda, çıkar. (Sarıyer –Ist.; Lohan –Gaz.; –Mr.; *Mucur –Krş.; Soysallı *Develi –Ky.) 2. Ekilmiş toprak. (Bahçeli *Bor –Nğ.) 3. Ürün verme kuvveti. (–Nğ.; Çakallı –Ada.) 4. Bitki. (–Ada.) 5. Verimli toprak. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

bitelik Şaşkın, sersem, yorgun. (Emircekiraz yaylası –Ank.)

bitemi 1. Tamı, tamamı. (Kıldaca *Mesudiye, Arpaköy –Or.) 2. Arşın ayarında bir ölçü. (Güneyce –Rz.)

bitenmek İyileşmek (yara). (Kerkük)

biterge Bitecek iş, ihtiyaç. (*Kilis –Gaz;–Mr.; *Bünyan –Ky.)

bitev [**bitav, bitavi, bitik** (IV) **-1**] 1. Tamam, ameliyatla açılacak kızlık zarı. (*Çal –Dz.; –Vn.)

[**bitik** (IV) **-1**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Merzifon –Ama.; İcilli *Bulancak –Gr.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Görmel, *Ermenek –Kn.)

2. Bütün, ayrılmamış, tek parça. (Taşburun *Iğdır –Kr.; –Vn.)

[**bitav**]: (Kerkük)

[**bitavi**]: (Uşhum *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bitevi [**bitevü, bitteki -1, bittevi, bitürem, bitürev, bütevi, bütüley, bütürem, bütürüm**] 1. Tamamen, hepsi, tümden. (Saracoğlu *Akhisar –Mn.; İnköy –Kü.; –Ks.; Cevizli *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar.; Haşara, *Bayburt –Gm.; –Ezm.; *Göle, *Ardahan –Kr.; Çavuşçu *Ilgın –Kn.; Orhaniye, *Marmaris –Mğ.; Kayapa *Lalapaşa –Ed.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, Şahni *Malkara –Tk.; Lefkoşe, Kıbrıs)

[**bitevü**]: (Harput –El.)

[**bitteki -1**]: (*Elbistan –Mr.)

[**bittevi**]: (Erikli *Şavşat –Ar.)

[**bitürem**]: (*Merzifon –Ama.)

[**bitürev**]: (Çavuşçu *Ilgın –Kn.)

[**bütevi**]: (Bozburun –Mğ.)

[**bütüley**]: (Türkistan)

[**bütürem**]: (–Sn.; *Merzifon –Ama.; *Bozkır –Kn.)

[**bütürüm**]: (Akyoma –Gr.)

2. Tam, kesiksiz. (Manastır, Yugoslavya)

bitevü [→ **bitevi -1**]

bitevür olmak Tuhaflaşmak. (Harput –El.)

bit gebesi Bitlenmesi yakın tahıl. (–Dz.)

bitgel [**bitiğen, bitik** (VII), **bitkel, bitkelli, bitmel, bitnel, bitner**] Verimli. (*Niksar –To.; Kamlık *Havza –Sm.; Aybastı, Şıhlar *Ulubey, *Ünye –Or.; *Ardanuç –Ar.; Süle –Gm.; *Kemah, *Refahiye –Eze.; Mutmur *Arapkir –Ml.; *Ağın, *Keban –El.; *Göksun –Mr.; *Kangal köyleri, Savrun *Divriği, *Şarkışla, *Gürün –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

[**bitiğen**]: (–Ky.)

[**bitik** (VII)]: (*Ermenek köyleri –Kn.)

[**bitkel**]: (*Senirkent –Isp.; *Mer-

zifon –Ama.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; –Gm.; *Kilis –Gaz.; –Nğ.)
[bitkelli]: (–El.)
[bitmel]: (*Ayancık –Sn.)
[bitnel]: (Kuzucular *Nallıhan, Boyalık *Ermenek –Kn.; *Alanya –Ant.; Genek *Yatağan –Mğ.)
[bitner]: (–Sn.)

bitgen (I) **[bidik (IV) -2, bitgi (I), bitgin (II), biti (II), bitirim (I), bitki (II)]** Son, uç. (*Gelendost –Isp.; Bornova –İz.)
[bidik (IV) -2]: (*Kemah, *Refahiye –Ezc.; –Ezm.; –Kr.; –Vn.)
[bitgi (I)]: (–Ba. ve çevresi)
[bitgin (II)]: (Dallıca *Nazilli –Ay.)
[biti (II)]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *İskilip –Çr.)
[bitirim (I)]: (*Eğridir köyleri –Isp.; Çalış *Haymana –Ank.; –İç.)
[bitki (II)]: (–Ed.)

bitgen (II) Bir çeşit dikenli ot. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

bitgi (I) [→ **bitgen** (I)]

bitgi (II) [→ **biti** (I) **-3**]

bitgin (I) **1.** Yeni dikilmiş bitkinin tutmuş durumu. (*Çivril –Dz.) **2.** Ürünün boy veriş durumu. (Yapıntı *Mut –İç.)

bitgin (II) [→ **bitgen** (I)]

biti (I) **[bitgi (II), bitik (V) -1, 2, 3, 4]** **1.** Defter. (–Af.; Taçin *Bünyan –Ky.) **2.** Mektup. (Cebel *Eğridir –Isp.; Yenipazar –Ay.; –İz.; Türkistan, –Zn.; *Beşiktaş –Ist.; –Çr.; –Ank.)
[bitik (V) -1]: (–Ks.; –Sv.; –Kn.) **3.** Kitap. (*Lapseki –Çkl.; *Niksar –To.)
[bitgi (II)]: (*Çerkeş –Çkr.)
[bitik (V) -2]: (–Çkr.; –Ks.; *Erciş –Vn.) **4.** Forma, kitap parçası. (Ahırköy *Söğüt –Bil.) **5.** Muska. (–Çkr.)
[bitik (V) -3]: (*Erciş –Vn.) **6.** Vesika, vekâletname, senet, kart, kimlik cüzdanı, tezkere. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
[bitik (V) -4]: (*Karaağaç –Isp.; –Gaz.)

biti (II) [→ **bitgen** (I)]

biti (III) [→ **bidıkı**]

biti (IV) **[bitici, bitikci]** Yazman. (*Osmancık –Çr.)
[bitici]: (Beşiktaş –Ist.; Sultaniye –Kn.)
[bitikci]: (*Lapseki –Çkl.)

bitici [→ **biti** (IV)]

biticik **1.** [→ **bitecik**] **2.** [→ **bidıkı**]

bitiğ [→ **bidıkı**]

bitiğen [→ **bitgel**]

bitiği [→ **bidıkı**]

bitik (I) **[bitük]** **1.** Yapışık, dolaşık, ekli, tüm, donmuş, katılaşmış. (Ovacık *Dinar –Af.; *Keçiborlu köyleri, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Yukarıseyit, Ekse *Çal, Kösten *Honaz, Alâettin *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Falaka *Bayındır –İz.; –Mn.; Minnetler, *Bandırma –Ba.; *Lapseki –Çkl.; Nilüfer –Brs.; –Kü.; Bozan, *Sivrihisar –Es.; –Bo.; –Çkr.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Alanya, *Akseki –Ant.; *Milas –Mğ.; Limasol, Kıbrıs)
[bitük]: (*Merzifon –Ama.) **2.** İçi bütün kavun. (Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.)

bitik (II) Zarf. (Gevrin *Keçiborlu –Isp.)
bitik (III) Bahşiş. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
bitik (IV) **1.** [→ **bitev -1**] **2.** Ferç. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
bitik (V) **1.** [→ **biti** (I) **-2**] **2.** [→ **biti** (I) **-3**] **3.** [→ **biti** (I) **-5**] **4.** [→ **biti** (I) **-6**]
bitik (VI) [→ **bidıkı**]
bitik (VII) [→ **bitgel**]
bitik (VIII) Halsiz, zayıf. (*Lüleburgaz –Krk.)
bitik (IX) Sünnet olmamış çocukların sünnet yerlerinde görülen et parçası. (*Çivril –Dz.)
bitikci [→ **biti** (IV)]
bitike [→ **bidıkı**]
bitiken Hemen. (Yerebakan *Feke –Ada.)
bitiki (I) [→ **bidıkı**]
bitiki (II) Mektupçu. (–Ezm.)
bitik pekmez Koyulaşmış pekmez. (*Çivril –Dz.)
bitilgen [→ **bıçılgan** (I)]
bitim 1. Yetişiş, kuruluş, yapı: *Bu çocuk neden zayıf? –Bitimi öyle.* (*Merzifon –Ama.; *Milas –Mğ.) **2.** Ekinin yerden bitmesi, çimlenme. (–Gaz.)
bitimcik [→ **bidıkı**]
bitimek Yaymak. (–Kn.)
bitimi ölçü Yüz dirhem. (–Ank.)
bitimli Gösterişli, gelişli. (*Araç, –Ks.)
bitimsiz Sonsuz, sonu gelmeyen. (*Vakfıkebir –Tr.)
bitin, bitinlik Sürülmemiş tarla, kıraç yer. (Paşayiğit –Ed.)
bitincisi [**bitkisi**] Sonu. (–Es.)
[**bitkisi**]: (Yılanlı *Eğridir –Isp.)
bitiniş Kaz ayağı da denilen bir ot. (–Ist.)
bitini şişirmek Şımartmak, nazlandırmak. (*Bor –Ng.)
bitirge Kayısı. (–Ky.)
bitirim (I) [→ **bitgen** (I)]
bitirim (II) İlâm. (–Gaz.)
bitirgen 1. [→ **bitek** (I)] **2.** Bir kayısı çeşidi. (–Ky.; –Nş.; –Ng.)
bitirim dünürlüğü Söz kesimi. (Gökçekışla –Yz.)
bitirmek Kız vermeye razı etmek. (*Bor –Ng.; İncekum *Silifke –İç.)
bitişik ot Tarlalarda yetişen bir ot. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
biti şişmek Nazlanmak, şımarmak. (*Bor –Ng.)
bitiy [→ **bidıkı**]
bitiycik [→ **bitecik**]
bitiyi [→ **bidıkı**]
bitiyim [→ **bidıkı**]
bitiyin [→ **bidıkı**]
bitke [→ **bidıkı**]
bitkel [→ **bitgel**]
bitkelli [→ **bitgel**]
bitken Çabuk büyüyen bitki. (Karahisar *Tavas –Dz.; *Kandıra –Kc.)
bitki (I) Ürün. (*Eşme –Uş.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Bozan –Es.; *Akyazı –Kc.; *Boyabat –Sn.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)
bitki (II) [→ **bitgen** (I)]
bitkisi [→ **bitincisi**]
bitleğeç [→ **bişirgeç -2**]
bitlemek Bir işin ardına düşmek. (Yolbaşı, Karayemiş *Muradiye –Rz.)
bitleş Bitli. (*Bor –Ng.)
bitli bakla Bakla. (*Taşköprü –Ks.)
bitlican Kırmızı yemişli bir yabanıl ağaç. (Kurtdoğmuş –Ist.)
bitmek (I) **1.** Koyulaşmak, donmak (Pekmez, şekerli maddeler). (Tekkeköy –Dz.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Boyabat –Sn.; Şıh-

lar *Ulubey –Or.; Kaptanpaşa, Ortaklıhoca *Çayeli –Rz.; Humhal *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ağın, *Keban –El.; –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; *Elmalı –Ant.)

bitmek (II) Yara kavuşmak, bitişmek. (–Krş.; *Bor –Nğ.)

bitmek (III) Birden ortaya çıkmak. (*Düzce –Bo.)

bitmek (IV) Saçlar birbirine dolaşmak. (İncekum *Silifke –İç.)

bitmek (V) Usanmak, bıkmak. (Akçaköy *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.)

bitmel [→ **bitgel**]

bitmiş [**bitti** (II)] Donmuş, katılaşmış pekmez. (–Gm.)
[**bitti** (II)]: (–Gm.)

bitmişi Sonu, en son fiyatı. (*Bor –Nğ.)

bitmiyeyazmış Zayıf, cılız. (*Fethiye –Mğ.)

bitne Bir ot çeşidi. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bitnel [→ **bitgel**]

bitner [→ **bitgel**]

bitolanmak Bürüklenmek, çarşaflanmak.(Koyulhisar *Merzifon –Ama.)

bittek [→ **bitdek**]

bitteki 1. [→ **bitevi -1**] 2. [→ **bidıkı**]

bittevi [→ **bitevi -1**]

bitti (I) [**bitti bibik, bitti bitti, bittik** (I)]
1. Saklambaç oyunu. (–Çkr.; Çamlıbel *Artova –To.)
[**bitti bibik**]: (Kerpiç *Taşköprü –Ks.)
[**bitti bitti**]: (*Bor –Nğ.)
[**bittik** (I)]: (*Çarşamba –Sm.)
2. Çocukların, ucu sivriltilmiş ağacı yere vurup saplayarak oynadıkları oyun ve ağacı. (*Antakya –Hat.)

bitti (II) [→ **bitmiş**]

bitti bibik [→ **bitti** (I) **-1**]

bitti bitti [→ **bitti** (I) **-1**]

bittiğ [→ **bidıkı**]

bittiği [→ **bidıkı**]

bittiğicik [→ **bidıkı**]

bittik (I) [→ **bitti** (I) **-1**]

bittik (II) Mayasız hamurdan yapılan ufak ekmek, bazlama. (*Akseki –Ant.)

bittik (III) [→ **bıdık** (I) **- 4**]

bittike [→ **bidıkı**]

bitum Pistacia terelünthus Anacardiaceal. (–Dy.; –Bt.)

bitü [→ **bidıkı**]

bitücek [→ **bidıkı**]

bitük [→ **bitik** (I) **-1**]

bitümek Bitirmek. (*Düzce köyleri –Bo.)

bitün Bütün. (Tekeler *Silifke –İç.)

bitürem [→ **bitevi -1**]

bitürev [→ **bitevi -1**]

bitüyeek [→ **bidıkı**]

bivet Ekmek taşımada kullanılan dolaplı tekne. (*Kırkağaç –Mn.)

biy [→ **ba, bā** (I) **-1**]

biyaban Geniş düzlük, çöl. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

biyak [→ **bayak** (I)]

biyaktan [→ **bayak** (I)]

biyam [→ **bıyam** (I)]

biyan [→ **bıyam** (I)]

biyana Amca karısı, yenge. (*Akseki –Ant.)

biyavır malamat Rezil rüsvay. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

biyaz (I) Kız. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

biyaz (II) [→ **bayaz** (II)]

biybiy [→ **bıybıy**]

biye (I) [→ **biyol** (II)]

biye (II) [**biyen**] Bana. (–Ur.)
[**biyen**]: (*Bayburt –Gm.)

biye (III) Üç yaşını geçmiş kısrak. (Sibirya ve Türkistan Türkleri)

biyeme Toplama su. (Tavaklı *Ezine –Çkl.; –Kü.)

biyen [→**biye** (II)]

biyeriye Bir yere, hiç bir yere. (*Düzce –Bo.)

biyez [→ **böğez**]

biyik [→ **beyik -1**]

biyil [→ **bıyıl**]

biyirik iki duvarın ortak parçası. (Harput –El.)

biyke [→ **bike -1**]

biymak [→ **buyumak**]

biyo 1. [→**böğez**] **2.** [→ **biyol** (II)]

biyocuk Bir kerecik. (Söğüt *Honaz –Dz.)

biyol (I) Ondan sonra. (Devri *Bucak –Brd.)

biyol (II) [**biye** (I), **biyo -2, biyul**] Bir kere. (–Af.; *Eşme –Uş.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy, Tekkeköy, Ekse *Çal, Yukarıkaraçay, Mevlütler –Dz.; *Bozdoğan, –Ay.; *Ödemiş, *Kiraz –İz.; *Akhisar, *Alaşehir, Ömerköy *Susurluk, *Edremit –Ba.; *Simav –Kü.;* Taşköprü, *İnebolu, –Ks.; *Safranbolu –Zn.; *Çatalca, *Silivri –Ist.; *Kandıra –Kc.; –Çr.; –Sm.; Ziyere, *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; –Or.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; –Ezm.; –Ml.; *Afşin –Mr.; *Gürün –Sv.; *Bor –Ng.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek, *Tarsus –İç.; Karadere *Gündoğmuş, *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

[**biye** (I)]: (*Terme –Sm.)

[**biyo -2**]: (–Brd.; Garipköy, Kızılca *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Kula –Mn.; *Edremit –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sarıköy *Merzifon –Ama.)

[**biyul**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

biyom Fakat. (Güğü *Elmalı –Ant.)

biyoz [→ **böğez**]

biyredin [→ **biredin**]

biyul [→ **biyol** (II)]

biyyp Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi. (İshaklı *Çivril –Dz.)

biza [→ **bıza, bızā**]

bizaal, biza'al [→ **birezden**]

bizaç Üç yaşındaki dişi koyun. (*Ahlat –Bt.)

bizāī bizāel [→ **birezden**]

bizal (I) [→ **bidıkı**]

bizāl (II) [→ **birezden**]

bizat, bizatcık Hiç bir şey. (Görmel, Uğurlu *Ermenek –Kn.)

bizav [→ **bıza, bızā**]

bizbilik [→ **bızbılik**]

bizbiz Ağır ağır (Çalışmak hakkında). (*Bahçe –Ada.)

bizburun Bir cins av ördeği. (Sasallı –İz.)

bizce Biricik. (Azerî köyleri –Ama.)

biz çöreği Gözleme. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

bizden yeğinner [**bizden yinliler**] Cin, peri. (*Erciş –Vn.)

[**bizden yinliler**]: (–Ank.)

bizden yinliler [→ **bizden yeğinner**]

bizdik (I) Dana. (Karkıncık *Artova –To.)

bizdik (II) Erkek çocuk. (Erkilet –Ky.)

bizdik (III) Tembel, miskin. (*Ünye –Or.)

bizeal [→ **birezden**]

bizegel [→ **birezden**]

bizeğem [→ **bidıkı**]

bizeğil [→ **bidıkı**]

bizél, bizel 1. [→ **birezden**] **2.** [→ **bıdıkı**]
bizelgen Süslü. (İdil -Ural Türkleri –Tr.)
bizeme [→ **bezek** (III)]
bizermek Süslemek. (*Eyüp –Ist.)
bizez (I) [→ **bezaz**]
bizez (II) Kilit. (–Ky.)
bizgek [→ **bezgek**]
bizgiç [**bizi**] Çarık dikmek için kullanılan demir, ağaç çivi. (Eşke *Divriği –Sv.)
[**bizi**]: (*Şavşat –Ar.)
bizi [→ **bizgiç**]
bizik (I) **1.** [→ **büzzük -1**] **2.** [→ **bızık** (IV)]
bizik (II) [→ **birik** (II)]
bizik (III) Sapanın okuna takılan kılıcı tutmaya yarayan küçük demir parçası. (İsgöbü –Ky.)
bizik etmek [→ **bızık etmek**]
biziki [→ **bızıgı**]
biziklemek Korkarak, acı acı bağırmak (Kümes hayvanları). (Yörükler, Dedeköy *Tire –İz.)
bizim gız Kız kardeş. (Eziler *Buldan –Dz.)
bizim oğlan Kardeş, arkadaş, dost. (Eziler *Buldan –Dz.; Şehköy –Ay.)
bizim olan [**bizumki**] Kadınların kocalarına seslenmek için kullandıkları söz. (–Nş.)
[**bizumki**]: (–Rz. ve çevresi)
bizingit [**biziringit, bizliñgit**] Dağ armudu, ahlat. (Sertaç –Brd.)
[**biziringit**]: (Çeliş, Kozluca –Brd.)
[**bizliñgit**]: (Ürkütlü *Bucak –Brd.)
bizir 1. [→ **bider**] **2.** Küçük hayvanların yumurtası (çekirge v.b.). (*Kilis –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.) **3.** Sperma, atmık. (*Kilis –Gaz.)
bizirdemek Organlar uyuşmak. (*Mesudiye –Or.)
biziringit [→ **bizingit**]
bizkuyruk Siyah başlı, sivri, uzun kuyruklu bir yaban ördeği. (Sasallı –İz.)
bizlemek (I) [**bizziklemek, büzlemek -1**] **1.** Ucu sivri bir deynekle insanı, hayvanı dürtmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; *Sarayköy, *Çal köyleri –Dz.; –Sm.; –Nş.; *Ermenek köyleri –Kn.; Cıvanyaylağı, *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki, Bağyaka *Finike –Ant.)
[**bizziklemek**]: (Aslanköy *Mersin –İç.)
[**büzlemek -1**]: (Şehşaban *İncesu –Ky.; *Bor –Nğ.)
2. Karıştırmak. (Çiftepınar –İç.)
bizlemek (II) Arı ve akrep sokmak. (*Sarayköy –Dz.; *Silifke –İç.)
bizlemek (III) Tarizde bulunmak. (*Sarayköy –Dz.)
bizlemek (IV) [→ **bızık etmek**]
bizlengeç [→ **bizlengiç** (I)]
bizlengiç (I) [**bizlengeç, bizlenginç, bizlengüç, büzlengeç, büzlengiç -2**] Ucu çivili sopa, üvendire. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; –Ml.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Nş.; Çukurkuyu *Bor –Nğ.; Mençek *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, Güvere *Silifke, Darısekisi ve çevresi –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Fethiye –Mğ.; Köfünye, Larnaka, Kıbrıs)
[**bizlengeç**]: (Çaltı, *Gelendost –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; *Düzce –Bo.; –Sm.; –Gaz.)
[**bizlenginç**]: (*Afşin –Mr.)
[**bizlengüç**]: (–Bo.)
[**büzlengeç**]: (*Bor.; –Nğ.)
[**büzlenginç -2**]: (–Nğ.)

bizlengiç (II) Bir armut çeşidi. (Sarıidris *Eğridir –Isp.)
bizlengiç (III) Kunduracıların kullandıkları biz. (Küçükboymul –Yz.)
bizlengiç (IV) Kürdan. (*Silifke –İç.)
bizlenginç [→ **bizlengiç** (I)]
bizlengüç [→ **bizlengiç** (I)]
bizlik (I) Bize göre, bizim. (*Bor –Ng̃.)
bizlik (II) İç donu. (Göcer –Kn.)
bizliñgit [→ **bizingit**]
bizmile [**büzlengiç -1**] Değnek ucuna geçirilen madenî çivi. (Karacaören, Yenipazar –Ay.)
[**büzlengiç -1**]: (*Bor –Ng̃.)
bizo, bizof [→ **bıza, bızā**]
bizov [→ **bıza, bızā**]
bizumki [→ **bizim olan**]
bizzik [→ **bizik** (II) **-2**]
bizziklemek [→ **bizlemek** (I) **-1**]
bo [→ **ba, bā** (I) **-1**]
boa Boğa. (*Düzce –Bo.)
boaççа Poğaça. (Kıbrıs)
boba (I) [→ **baba** (I) **-1**]
boba (II) [→ **babey**]
boba (III) İyi, güzel. (–Brs.)
bobacca [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobaççа [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobaçıkasıca [→ **babaçıka**]
bobahça [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobal [→ **babal**]
bobalık [→ **babalık** (I) **-1**]
bobassa [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobaş [**bobol**] Böcek, küçük böcek. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**bobol**]: (Anaraş *Sürmene –Tk.)
bobaşça [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobata [**bobuç** (II)] Mısır ekmeği. (Mora göçmenleri –Ba.)
[**bobuç** (II)]: (*Boğazlayan –Yz.)
bobatca [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobbak Çocuk dilinde meyve, yuvarlak oyuncak. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
bobeşçe [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobik [→ **babik**]
bobili (I) [→ **babey**]
bobili (II) Serçe büyüklüğünde, tüyleri kırmızımsı renkte, kuyruğu güdük bir cins çalıkuşu. (Gülümpaşalı *Silifke –İç.)
bobilik [→ **bıbılık**]
bobo (I) Fasulye. (Selânik)
bobo (II) Umacı. (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)
boboc **1.** Sümük. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.) **2.** Sümüklü. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
bobol [→ **bobaş**]
boboli Bir çeşit kurt. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
bobos Yabanıl hayvan. (*Maçka –Tr.)
bobotinca Bir ot çeşidi. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
bobruk Kırmızı ve sütlü bir mantar. (Erküt *Cide –Ks.)
bobu Çocuk dilinde ayakkabı. (–Ba.)
bobucca [→ **babaççа** (I) **-1**]
bobuç (I) [→ **babuç**]
bobuç (II) [→ **bobata**]
bobuk [→ **babba** (I)]
boburt Yeşil soğanın ucundaki tohum. (–Ant.)
bobuş (I) [→ **baboş -1**]
bobuş (II) Erkeğin cinsiyet organı. (*Ermenek –Kn.)
bobuş (III) [→ **babey**]
bōca Bu gece. (Kuzköy *Akkuş –Or.)
bocacuva Örümcek ağı. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
bocanma Gayret. (–Or.)
bocca (I) [→ **boça, bōça**]
bocca (II) [→ **botça** (III)]
boccık [**boccik, boçcik -1, boççık -1**] Keçi kuyruğu. (*Kemaliye –Ezc.)
[**boccik**]: (*Kemaliye –Ezc.)

[boçcik -1]: (*Ağın, *Keban –El.)
[boççık -1]: (*Arapkir –Ml.)

boccik [→ **boccık**]

boccik kemiği [**boççık -2**] Kuyruksokumu. (*Ağın –El.)
[boççık -2]: (*Arapkir –Ml.)

boce Gelincik. (Çakılköy *Çatalca –Ist.)

boci (I) Devirme. (*Abana –Ks.)

boci (II) Küçük çocuk. (–Dy.)

bociç Peynir teknelerinin dibindeki deliği tıkamakta kullanılan ağaç çivi, tıkaç. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

bocik [→ **böcük** (I)]

bocik burmak Küsmek. (–Vn.)

bocit [→ **boduç** (I) **-3**]

bocu (I) Sıra, nöbet. (*Ilgaz –Çkr.; –Sm.)

bocu (II) Küçük köpek. (*Ağın, –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Kırıkhan, Amik, Gâvurdağı –Hat.; Telin *Gürün –Sv.; –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.)

bocud [→ **boduç** (I) **-2**]

bocuk (I) Kambur, zayıf, iş yapamayan. (Güneyce *İkizdere –Rz.)

bocuk (II) **1.** [→ **boduk** (I) **-1**] **2.** Domuz yavrusu. (Çayırcık *Çerkeş –Çkr.) **3.** [→ **boçu**] **4.** Kurt, solucan. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

bocuk (III) **1.** [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [→ **boduç** (I) **-7**]

bocuk (IV) Manda ve sığırlarda görülen ve hayvanın yürümesine engel olan bir hastalık. (*Ahlat –Bt.)

bocur Şakayık, kırmızı renkli bir çiçek. (Pazarcık *Bozüyük –Bil.; –Ist.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.; Kırcasalih –Ed.)

bocurgat (I) **1.** Yağ değirmenlerinde insan veya hayvan tarafından çevrilen ve döndükçe üzerine ip dolanan ve pres ödevini gören direk. (Kıratlı *Dikili –İz.; *Antakya –Hat.; –Kn.) **2.** Mahya kurmaya yarayan araç. (–Ist.)

bocurgat (II) İriyarı adam. (Çavuş *İnegöl –Brs.)

bocurum Geminin kıç tarafındaki yelken. (Galata –Ist.)

bocut (I) **1.** [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [→ **boduç** (I) **-2**] **3.** [→ **boduç** (I) **-3**] **4.**[→ **boduç** (I) **-4**] **5.** [→ **boduç** (I) **-5**] **6.** [→ **boduç** (I) **-6**]

bocut (II) Kısa boylu, kötü insan. (Saray –Çkr.)

bocutcak [→ **boduç** (I) **-5**]

bocüklük Elma dizilen yer. (Ziyere –Ama.)

boça, bōça [**bocca** (I), **boççа** (I), **boğ** (I) **-1**, **boğca, boğça, boğum** (I), **bokça, boşça, buḫça**] Bohça. (Karahisar *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ba.; Bardakçı –Es.; Hasanoğlan –Ank.; Kayapa çevresi –Ed.)
[bocca (I)]: (Aliköy –Isp.; Alanlı –Ay.)
[boççа (I)]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Hayati *Erbaa –To.)
[boğ (I) **-1]**: (–Af.; –Uş.; İğdir *Çivril –Dz.; Akköy *Söğüt, Yenipazar *Gölpazarı –Bil.; Bedili, *Nalıhan, *Beypazarı –Ank.; Yerkesik –Mğ.)
[boğca]: (Bunak *Tefenni –Brd.)
[boğça]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
[boğum (I)]: (Bayat *Aziziye –Af.)
[bokça]: (–Gaz.; *Antakya –Hat.)
[boşça]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**buḫça**]: (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

boçca (I) Koyunlarda görülen bir çeşit hastalık. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

boçca (II) [**bohça parası**] Bütçe. (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[**bohça parası**]: (Kızılköy –To.)

boçca (III) [**bohça** (V)] Kekliğe benzeyen ve turaç denilen kuşun dişisi. (Kürkçüler –Ada.)

[**bohça** (V)]: (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

boçca (IV) [→ **boduç** (I) **-1**]

boçca çöpü Boçca hastalığına tutulan koyun ve kuzuların kulaklarına, deri altına sokulan baharlı çöp. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

boçce Su bardağı. (–Krş.)

boçcik 1. [→ **boccık**] **2.** Yemeninin arka kısmında tutup çekmeye yarayan çıkıntı. (*Ağın –El.)

boççа (I) [→ **boça, bōça**]

boççа (II) Yabanî badem. (Lohan –Gaz.)

boççа (III) [→ **boduç** (I) **-1**]

boççalamak Bohçalamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

boççık 1. [→ **boccık**] **2.** [→ **boccik kemiği**]

boçke [→ **boduç** (I) **-9**]

boço (I) [→ **badak** (I) **-1**]

boço (II) [→ **böbe**]

boçocova Örümcek. (Meydancık *Şayşat –Ar.)

boçot [→ **badak** (I) **-1**]

boçri Su yalaklarının deliğini tıkamaya yarayan çivi. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

boçu [**bocuk** (II) **-3, boçuk**] Tazı. (*Şuhut, Atlıhisar –Af.; Ayrıdan *Sorgun –Yz.; Köşker –Krş.)

[**bocuk** (II) **-3**]: (*Bolvadin –Af.; Emircik *Çivril, Ekse, Bekilli *Çal –Dz.)

[**boçuk**]: (Emirler *Balâ –Ank.)

boçuk [→ **boçu**]

bōda [→ **buğda**]

bodaç [→ **boduç** (I) **-1**]

bodak 1. [→ **badak** (II) **-3**] **2.** [→ **boduk** (I) **-2**] **3.** Boğa. (Düğrek –Mğ.) **4.** Dişi arı. (–Brd.)

bodam (I) Yapıya büyük kiriş atıldıktan sonra iki tarafta kalan boydan boya bölmeler. (*Karaman –Kn.)

bodam (II) [**bodan** (I)] Küçük çapa. (–İç.)

[**bodan** (I)]: (Meydan *Mut –İç.)

bodan (I) [→ **bodam** (II)]

bodan (II) [→ **boduk** (I) **-1**]

bodana Orta büyüklükte toprak kap. (*Ermenek –Kn.)

bodanak 1. [→ **boduk** (I) **-2**] **2.** [→ **boduk** (I) **-1**]

bodan arı Yaban arısı. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

bodanat Tembel arı. (*Kaş –Ant.)

bodar [→ **boduk** (I) **-2**]

bodaşmak Kollarını birbirinin boynuna dolayarak yürümek. (Narlıdere –İz.)

bodat Bal yapan erkek arı. (Hisarardı –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Kuşadası, *Tire –İz.; *Fethiye –Mğ. ve köyleri –Ed.)

bodē [→ **boduk** (I) **-1**]

bodi (I) [→ **boduk** (I) **-1**]

bodi (II) [→ **badak** (II) **-3**]

bodi (III) [→ **badak** (I) **-1**]

bodi (IV) [→ **badi** (I) **-2**]

bodiç 1. [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [→ **boduç** (I) **-3**] **3.** [→ **boduç** (I) **-4**] **4.** [→ **boduç** (I) **-9**]

bodik 1. [→ **boduk** (I) **-1**] **2.** [→ **badak** (II) **-3**] **3.** [→ **badi** (I) **-3**] **4.** [→ **badak** (I) **-1**]

bodiri 1. Küçük konyak kadehi. (Limasol, Kıbrıs) **2.** [→ **badak** (I) **-1**]

bodiye Kızların okul önlüğü. (Kızılköy *Dinar –Af.)

bodlacı [→ **bortlacı**]

bodlamak [**boduklamak, bordlamak, bortlamak, botlamak, börtlemek** (II)] Doğurmak (manda, deve). (*Andırın –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Saçıkaralı aşireti, Akyar *Osmaniye –Ada.; *Anamur –İç.; *Fethiye –Mğ.)

[**boduklamak**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**bordlamak**]: (*Mut –İç.)

[**bortlamak**]: (*Eşme –Uş.; *Gelibolu –Çkl.; Tömek, İsmil, –Kn.; –İç.; Kınık *Fethiye –Mğ.)

[**botlamak**]: (*Eğridir –Isp.; *Bor –Nğ.; Sarıvadi *Ermenek, Zanapa *Ereğli, Çeşmelizebir *Cihanbeyli –Kn.; İncekum *Silifke, Civanyaylağı *Mersin, Namrun, *Tarsus –İç.; *Milas, Çaltılar *Fethiye –Mğ.)

[**börtlemek** (II)]: (–Brd.; Üçkuyu *Çal –Dz.)

bodoç 1. [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [→ **boduç** (I) **-4**] **3.** [→ **boduç** (I) **-2**] **4.** [→ **boduç** (I) **-9**]

bodoḫ, bodağ [→ **boduk** (IV)]

bodoslama demiri Kayığın ön tarafındaki demir. (–Ist)

bodovan Ağaçkakan. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bodres [→ **boduç** (I) **-1**]

bodro Çamaşır teknesi. (–Dz.)

bodu (I) Vergi. (*Bolvadin –Af.)

bodu (II) **1.** [→ **badi** (I) **-2**] **2.** [→ **bibi** (II) **-1**]

bodu (III) Kelek, olmamış kavun. (Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.)

bodu (IV) [→ **boduk** (I) **-1**]

bodu (V) Dokuma tezgâhının altına ve üstüne takılan yuvarlak ağaç. (Dombaylı *Salihli –Mn.)

bodu (VI) Yağmur yağması için yapılan bir tören. (*Karaisalı –Ada.)

bodu (VII) [→ **boduç** (I) **-1**]

bodu bodu (I) Azametli, çalımlı. (–Mn.)

bodu bodu (II) Mandaları çağırma ünlemi. (–Nğ.; Dumlupınar *Beyşehir –Kn.)

boduç (I) [**bacit, baduç** (II), **badıç** (II), **bocit, bocud, bocuk** (III) **-1, 2; bocut** (I) **-1, 2, 3, 4, 5, 6; bocutcak, boçca** (IV), **boççа** (III), **boçke, bodaç, bodiç -1, 2, 3, 4; bodoç -1, 2, 3, 4; bodres, bodu** (VII), **bodurcuk, boduş** (I) **-1, 2; bodüş, bondi -1, 2; bondik, bondu, bonuç, boraç -1, 2; boruç, boza** (II), **böcüt, bödüç, bödük** (III), **böndi, böndü, bucud** (I), **bucut, buçut, budaç, buduç, bundi, bundu**] **1.** Çam ağacı veya topraktan yapılmış küçük testi, yuvarlak, kulpsuz testi. (Dişli, İshaklı *Bolvadin, *Emirdağ, Çiftlik *Dinar, Atlıhisar *Şuhut, *Sandıklı –Af.; –Uş.; Y.-Bademli, Akçaşar *Eğridir, Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, Sarıidris, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Kurna, Karamanlı *Tefenni, Kozağaç, Anbarcık *Gölhisar, Akyaka, Çerçin, Kuşbaba *Bucak, Gökçeyaka, Güney, Kavak *Yeşilova, –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; Karapınar *Demirci, Balıbey *Kula –Mn.; *Bergama –İz.; *Nazilli, Eğmir *Bozdoğan –Ay.; *Osmaneli, –Brs.; Moymul *Tavşanlı, Ulubey –Kü.; Yenipazar *Gölpazarı, *Söğüt, Dodurga *Bozüyük

–Bil.; –Bo. İlçe ve köyleri; İçdeler, Taraklı *Gölcük –İz.; *Çerkeş –Çkr.; Duğla *Mecitözü –Çr.; *Küre –Ks.; Karamusa, Bulak, *Safranbolu, Cumayanı *Karabük –Zn.; *Boyabat –Sn.; Kavak –Sm.; Heniske, Ezine, Şehsadi *Merzifon, Ziğala, Efte, Uygur, –Ama.; Kızılköy *Niksar, *Reşadiye –To.; *Ünye –Or.; Çay –Rz.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Refahiye –Ezc.; Telin, Çepni *Gemerek, Tekerahma, Göbekviran *Gürün, *Koyulhisar, Bayat, Aziziye –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Kışla, Akçaeniş, *Elmalı, Mortuma, Boztepe *Serik, Kayabaşı *Korkuteli –Ant.; –Mğ.; ilçe ve köyleri; –Nş.; –Nğ.; –Krş.; Kelgin *Develi –Ky.; Ortabereket *Beypazarı –Ank.; *Uzunköprü –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[bocuk (III) **-1]**: (*Boyabat, –Sn.; –Sm.)

[bocut (I) **-1]**: (–Uş. ve köyleri; *Senirkent –Isp.; –Ba.; Arıcaklar *Gölpazarı, Tazman *Söğüt –Bil.; –Es. ve köyleri; Paşabahçe, Beykoz –Ist.; Saray, Karaşeyh *Eskipazar, Alva *Çerkeş –Çkr.; –Çr.; –Sm.; Faraşlı *Kalecik, Karahoca *Haymana, Pazar *Kızılcahamam, Uluağaç –Ank.; *Bor –Nğ.; –Kn. köyleri; –Ada.; İncekum *Silifke –İç.)

[boçca (IV)]: (–Krş.)

[boççа (III)]: (*Mucur köyleri –Krş.)

[bodaç]: (*Zile –To.)

[bodiç -1]: (Cumayanı –Zn.; –Yz.; –Krş.)

[bodoç -1]: (Güney *Yeşilova –Brd.; –Ky.; *Ürgüp, –Nğ.)

[bodres]: (Yağcılar, Uncuboz –Mn.)

[bodu (VII)]: (–Ky.)

[bodurcuk]: (*Ödemiş –İz.)

[boduş (I) **-1]**: (Banus *Eğridir –Isp.; Ürkütlü *Bucak, Yayla *Tefenni –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Uzunköprü çevresi –Ank.; Cemele –Krş.; *Ermenek –Kn.; –Mğ.)

[bodüş]: (Dağiçi *Gelendost –Isp.)

[bondi -1]: (–Yz.; –Ank. ve çevresi; –Krş.; –Ada.)

[bondik]: (–Ama.)

[bondu]: (Sirkeli, Kışlacık –Ank.)

[boraç -1]: (Kocabergas *Erdek, *Bandırma –Ba.; *Boğazlayan –Yz.; Akçakaya, Zencidere –Ky.)

[boruç]: (Akkışla, Tavlusun *Bünyan –Ky.)

[boza (II)]: (*Ereğli, Sille –Kn.)

[bödüç]: (Fariske *Ermenek –Kn.; *Turgutlu –İz.)

[böndi]: (–Ks.; Dereşeyh –Ank.)

[böndü]: (Çekirge –Brs.; –Çkr.; *Çubuk –Ank.)

[bucud (I)]: (–Çr.)

[bucut]: (Kolukısa, Saiteli –Kn.)

[buçut]: (Kımık *Kızılcahamam –Ank.)

[buduç]: (Hacıkadı *Devrek –Zn.; –Yz.)

[bundi]: (–Ank.; –Tk.)

[bundu]: (*Çubuk –Ank.)

2. Toprak, çam ağacı veya madenden yapılmış ibrik, emzikli testi. (–Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Sandıraz, *Çivril –Dz.; Abbaslık –Bil.; Berk *Devrek, *Safranbolu –Zn.; Sarıköy *Merzifon –Ama.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; Bektaşlı –Yz.; Balçıkhisar, Osman *Nallıhan, Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; Sulutaş –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**baduç** (II)]: (Çay, Karamıkkaraca-öreni *Bolvadin –Af.; –Brd.; *Gerede, Gökçesu –Bo.; Akgöz *Bartın –Zn.; –Ama. köyleri; Bahçeli *Bor –Nğ.; Germeyan *Çorlu –Tk.)
[**badıç** (II)]: (–Brs.)
[**bocud**]: (*Kadınhanı –Kn.)
[**bocut** (I) **-2**]: (İleyüp *Uluborlu –Isp.; Bakacak, Ergine –Ba.; Ortaca, Dudaş *Söğüt –Bil.; Ereğli *Karamürsel –Kc.; *Düzce –Bo.)
[**bodoç -3**]: (–Uş.)
[**boduş** (I) **-2**]: (Dengere *Tefenni –Brd.; Gülağzı, *Ula –Mğ.)
[**bondi -2**]: (–Dz.; –Kü.; İncirli –Bil.)
[**böcüt**]: (Çayırköy –Kc.)
3. Kapaklı ve lüleli çinko sürahi, toprak, bakır sürahi. (İğdeli *Gemerek –Sv.; –Ant.)
[**bacit**]: (–Ada. ve köyleri)
[**bocit**]: (Haruniye *Bahçe, *Kozan –Ada.)
[**bocut** (I) **-3**]: (Göçer –Kn.)
[**bodiç -2**]: (–Ada.)
[**bonuç**]: (Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.)
[**boraç -2**]: (Hisarcık –Ky.)
4. Güğüm, küçük güğüm. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Niksar ve çevresi –To.)
[**bocut** (I) **-4**]: (*Karaisalı –Ada.)
[**bodiç -3**]: (–Ada. ve çevresi)
[**bodoç -2**]: (–Nğ.)
5. Bakır veya teneke maşrapa, büyük su tası. (Aydınlı aşireti, Belkıs *Serik –Ant.)
[**bocut** (I) **-5**]: (Horu *Dinar –Af.; Göçer –Kn.; Bağtepe *Kozan –Ada.; –İç. ilçe ve köyleri)
[**bocutcak**]: (–İç.)
6. Çömlek. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Çorlu –Tk.)
[**bocut** (I) **-6**]: (Gölcük *Ürgüp –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)
7. Küp. (Kızılhisar *Tavas –Dz.; *Nazilli –Ay.; Bergaz *Ezine –Çkl.; Karaözü *Gemerek –Sv.; –Kn.; –Nğ.)
[**bocuk** (III) **-2**]: (Zeytinli *Edremit –Ba.)
[**bödük** (III)]: (*Gürün –Sv.)
8. Yemek pişirilen küçük kazan. (Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.) **9.** Çam ağacından yapılmış su fıçısı, varil. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
[**boçke**]: (Karaçay aşireti, Yazılıköy *Emirdağ –Af.)
[**bodiç -4**]: (–Ama.)
[**bodoç -4**]: (*Çarşamba, Çan, –Sm.; Kuzköy *Akkuş –Or.)
[**budaç**]: (*Çarşamba ve köyleri –Sm.)
10. Manda boynuzundan yapılmış katran kabı. (Nilüfer –Brs.; Kurfallı *Silivri –Ist.; Bulgaristan göçmenleri) **11.** Katran. (Kurfallı göçmenleri –Ist.)

boduç (II) [→ **boduk** (I) **-1**]

boduç (III) **1.** [→ **badak** (I) **-1**] **2.** Büyüyememiş zağar. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

boduç (IV)[**boduş** (III)] **1.** Yabanî bezelye. (–Ml.) **2.** Bamya çiçeği. (*Zile –To.) **3.** Fiğlerin çiçekleri döküldüğünce görülen meyveleri. (Çilehane *Reşadiye –To.) **4.** Bakla, taze bakla. (–To. ve çevresi)
[**boduş** (III)]: (–To.)

bodug [→ **badak** (I) **-1**]

boduh, boduḫ **1.** [→ **boduk** (I) **-1**] **2.** [→ **boduk** (I) **-2**]

boduk (I) [**bocuk** (II) **-1**, **bodak -2**, **bodan** (II), **bodanak -1, 2**; **bodar**,

bodē, bodi (I), **bodik -1, bodu** (IV), **boduç** (II), **boduḫ -1, 2; borum, bortlak, bot** (III), **bota, botlak -1, botuk, bödü** (II) **-2, bödük** (IV), **budanak**] **1.** Deve yavrusu. (Dereçine, İshaklı *Bolvadin, *Sandıklı –Af.; Kızılcabölük, Beylerli, *Sarayköy ve köyleri, Yenice, Dalama, Burhaniye *Nazilli, *Bozdoğan köyleri –Ay.; *Afşin, Çoban *Andırın, Taşoluk *Göksun –Mr.; Kırıkhan, Amik, Gâvurdağı –Hat.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Kuruçay *Çubuk –Ank.; Ortaköy, *Mucur, Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Develi ve köyleri, Karahisar *İncesu, –Ky.; –Nş.; Madenşeyhleri, Kemerhisar, *Bor, –Nğ.; Tömek, Kızıllar, *Karaman, Zanapa *Ereğli, Yendiğin *Ilgın, Selki, *Sultaniye, Sille, Argıthanı, Eğirler, Batsa, *Aksaray, *Beyşehir köyleri, *Karaman, Akçalar *Seydişehir, Kayalı, Çavuşköy *Ilgın, *Ereğli –Kn.; *Kozan, Doğanbeyli –Ada.)

[**bocuk** (II) **-1**]: (Balıbey –Mn.; –Kü.)

[**boduç** (II)]: (*Uluborlu –Isp.)

[**boduḫ -1**]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**bodan** (II)]: (Yenişarmuma *Şarkikaraağaç –Isp.; *Beyşehir –Kn.)

[**bodanak -2**]: (–Ank.)

[**bodē**]: (Selimiye *Milas –Mğ.)

[**bodi** (I)]: (Kuşbaba *Bucak –Brd.; Akçalar *Seydişehir, Ortaca *Akşehir –Kn.)

[**bodik -1**]: (*Emirdağ, Akça, İncesu *Dinar –Af.; İğdecik –Isp.)

[**bodu** (IV)]: (Aydoğmuş –Isp.; *Ermenek –Kn.; *Kaş –Ant.)

[**bortlak**]: (Karahisar *İncesu –Ky.; –Nş.; –Nğ.)

[**borum**]: (Kızılca *Tavas –Dz.)

[**bot** (III)]: (Kamlık *Havza –Sm.)

[**bota**]: (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

[**botlak**]: (–Ist.; Karahisar *İncesu –Ky.; Kemerhisar *Bor –Nğ.)

[**botuk**]: (*Boyabat –Sn.; –Gaz.)

[**bödü** (II) **-2**]: (Çobansa *Fethiye –Mğ.)

[**bödük** (IV)]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)

2. Ayı yavrusu. (Hocalar *Sandıklı –Af.; Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, *Keçiborlu köyleri –Isp.; Örencik *Yeşilova, Aziziye, Yazıköy –Brd.; *Tavas, *Sarayköy ve köyleri, İğdir *Çivril, *Çal –Dz.; *Arapkir –Ml.; *Avanos –Krş.; İğdeli *Gemerek –Sv.; Emirler, *Balâ, Güdül, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Genezin *Avanos –Krş.; *Bünyan –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; Alan, Damlapınar *Beyşehir, *Karaman, Uğurlu, *Ermenek –Kn.; Harkaştığı *Kadirli, Kürkçüler, Misis, *Kozan –Ada.; *Mut, Sabak, *Silifke –İç.)

[**bodak -2**]: (–Bo.; –Çkr.)

[**bodanak -1**]: (–Bo.)

[**bodar**]: (Ağlı *Küre –Ks.)

[**boduḫ -2**]: (*Mucur –Krş.)

[**budanak**]: (–Bo. ve çevresi)

3. Küçük çocuk. (–Bo.) **4.** Genel olarak hayvan yavrusu. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.) **5.** [→ **badak** (II) **-3**]

boduk (II) [→ **badak** (I) **-1**]

boduk (III) Tek boynuzu kırık hayvan. (Cumayanı –Zn.)

bǝduk (IV) [**bodoḫ, bodağ**] Ağaç kovuğu. (*Oltu –Ezm.; *Yusufeli –Ar.)

[bodoḫ, bodağ]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

boduk (V) Erkeklerin cinsiyet organı. (Çepni *Gemerek –Sv.)

boduklamak [→ **bodlamak**]

bodukmıhı İlkbaharda, çayırda küme küme yetişen bir mantar çeşidi. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bodünüs [→ **baḫteniz**]

bodurcuk [→ **boduç** (I) **-1**]

bodurgan Tatlı, siyah renkli bir yemiş çeşidi. (–Dy.)

bodurmahmut **1.** İlaç olarak kullanılan, güve için tütsü yapılan bir çeşit ot, teucrium labiatac. (*Dinar –Af.; Banus *Eğridir –Isp.; *Bergama –İz.; –Sm.) **2.** Salatası yapılan bir bitki. (–Ama.)

boduroğlu İri taneli üzüm. (–To.)

bodur ot Kurak yerlerde yetişen ve fazla büyümeyen bir ot, ajuge chamaepytis labiatae. (*Bergama –İz.; *Lapseki –Çkl.)

bodurum Bodrum. (Bekilli *Çal –Dz.; *Çatalca –Isp.; –Gaz.; Cenciğe –Ezc.; Karaözü *Gemerek –Sv.)

boduş (I) **1.** [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [→ **boduç** (I) **-2**]

boduş (II) [→ **badak** (I) **-1**]

boduş (III) [→ **boduç** (IV) **-4**]

boduş (IV) Eskiden gelin elbiselerinin bilek kısımlarına sırma ile yapılan iş, nakış. (–Mğ.)

boduz Kambur. (–Yz.)

bodüş [→ **boduç** (I) **-1**]

bog Baş, amir. (Bulgaristan)

boga Çakal. (Kadıçiftliği –Isp.)

boganak [→ **boğanak -1**]

bogarsak (I) [→ **boğazsak -1**]

bogarsak (II) [→ **boğasak**]

bogasak [→ **boğasak**]

bogcuşmak Güreşir gibi yapmak, elle şakalaşmak. (Görmel, Gaziler *Ermenek –Kn.)

bogerlek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bogmak [**bogum**] Parmak eklemi. (–Ama.)

[bogum]: (–Ama.)

bogmamak Ağacı, hızarla enine parçalara ayırmak. (*Gürün –Sv.)

bogum [→ **bogmak**]

bogurtlak [→ **boğurtlak** (I)]

bogusak [→ **boğasak**]

bogülce [→ **böğülce -2**]

bogürmek **1.** [→ **beğirmek**] **2.** İnek gibi bağırmak. (–Ezm.)

boğ (I) [**boğu** (III)] **1.** [→ **boça, bōça**] **2.** Sofrabezi. (–Uş.; Yerkesik –Mğ.) **[boğu** (III)]: (Ahiköy –Ank.) **3.** Bağlanmış paket. (–Af.)

boğ (II) Çöplük, gübre. (*Posof –Kr.)

boğ (III) [→ **buğ** (I) **-1**]

boğ (IV) Kere, defa. (–Yz.; –Krş.; Erzin *Dörtyol –Hat.)

boğ (V) Hediye, armağan. (Kıreli *Beyşehir –Kn.)

boğaccı [→ **boğazsak -1**]

boğaççıl [→ **boğazsak -1**]

boğa gitme Yiyecek bir şey alarak baş sağlığına gitme. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

boğalmak [→ **buğalmak**]

boğamak [→ **bālamak**]

boğanağ Parlak olmayan, bozuk, karışık renk. (Kerkük)

boğanaḫ Fırtına sırasında görülen hortum. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

boğanak [beğanak, boganak, boğmak (IV), **boğnak** (I), **boğunak** (I), **boğuntu** (III), **buanak, buğana, buğanaḫ, buğanak** (I) **-1, 2; buğnak, buğunak -2, 3; buğur** (I), **buvanak** (II)] **1.** Sağnak, şiddetli yağmur. (Çiftlik

*Dinar –Af.; İğdecik, Yassıviran *Senirkent, *Gelendost, Banus *Eğridir –Isp.; Çeliş, Kozluca –Brd.; *Acıpayam, Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; Uzunmusa –Or.; Düzköy *Keşap, Nefsiköseli –Gr.; *Refahiye –Ezc.; –Dy.; *Afşin, *Elbistan, *Göksun, Önsen –Mr.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çepni, *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar, Telin *Gürün –Sv.; –Yz.; Solakuşağı *Şerefikoçhisar –Ank.; Afşar *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Çukurkuyu *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Bozkır, Argıthanı *Ilgın –Kn.; Oymaklı, Mustafabeyli, *Toprakkale –Ada.; *Mut –İç.; Abdurrahmanlar *Serik, –Ant.; Rumeli)

[beğanak]: (–Sv.)

[boganak]: (*Kilis –Gaz.)

[boğmak (IV)]:(–Mr.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ)

[boğnak (I)]: (*Lapseki –Çkl.; Süle –Gm.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Kadirli –Ada.)

[buanak]: (Bolatlı *Sungurlu –Çr.; *Boğazlayan –Yz.; –Nğ.)

[buğana, buvanak]: (–Çr.)

[buğanaḫ]: (Uluşiran, *Şiran –Gm.; Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; –Ezc.)

[buğanak (I) **-1]**: (Bademli, İncesu *Dinar –Af.; Çaltı *Gelendost, Sücüllü *Yalvaç, Kesme *Eğridir –Isp.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Tokat –Es.; Saray –Çkr.; Bozan –To.; –Ezc.; Göksun, Şekeroba, Orçan, –Mr.; Akçalıuşağı, *Kozan, Kayarak *Saimbeyli –Ada.; Namrun, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.; *Korkuteli –Ant.)

[buğnak]:(*Keçiborlu köyleri –Isp.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[buğunak -2]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Bozan –Es.)

[buğur (I)]: (*İnegöl –Brs.)

[buvanak (II)]: (*Eşme köyleri –Uş.; –Ba.; *Afşin, *Elbistan, Bertis *Andırın –Mr.; –Gaz.; *Gürün –Sv.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; Katransa, Kayalar, Selânik) **2.** Yağmurdan önceki boğucu hava. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; İcilli –Gr.; *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[boğunak (I)]: (–Kü.)

[buğunak -3]: (*Sarayköy köyleri –Dz.)

3. Yağmur bulutu. (Yenice *Emet –Kü.)

[buğanak (I) **-2]**: (Cebel *Eğridir –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.)

4. Sıkıntılı, kapalı, havasız yer. (Çayağzı *Şavşat köyleri –Ar.)

[boğuntu (III)]: (*Arapkir –Ml.)

5. Şiddetli rüzgâr, kar. (Kiska –Ezm.) **6.** Kasırga. (*Doğubayazıt –Ağ.)

boğanak boğanak (I) Boğuk boğuk. (*Karaisalı –Ada.)

boğanak boğanak (II) Silik silik, duman duman. (İncekum *Silifke –İç.)

boğarsak (I) [→ **boğazsak -1**]

boğarsak (II) [→ **boğasak**]

boğarsak (III) [→ **baarsak**]

boğarsamak [→ **boğasamak**]

boğarsık [→ **baarsak**]

boğarsımak [→ **boğasamak**]

boğarsuk [→ **baarsak**]

boğartlak (I) Yeni çıkan başak. (Ba-

ğıllı *Eğridir –Isp.; Mahmutseydi *Alanya –Ant.)

boğartlak (II) Güvercine benzer, ondan biraz büyük, gülkurusu ile gri-mavi renkte bir av kuşu. (–Krş.)

boğasak [**bogarsak** (II), **bogasak, bogusak, boğarsak** (II), **boğassak** (II), **boğazsak -2, boğörsek, boğsak** (II), **boğursak, boğusak, bonarsak, borsak, böğesek, buasah, bugarsak -1, bugasay, buğarsak** (II) **-1, buğasak, buğsak, buğursak, buğusak, buhrasak, busak** (I)] Boğaya gelmiş, boğa isteyen inek, dana. (Bademli, Çiftlik *Dinar –Af.; Uluğbey, Yassıviran *Senirkent, İğdecik *Eğridir, Çaltı *Gelendost –Isp.; Ürkütlü, Devri *Bucak, Ambarcık *Gölhisar –Brd.; *Çal köyleri, İğdir *Çivril, Yukarıkaraçay, *Acıpayam, Garipköy *Tavas –Dz.; Eğridere *Kuyucak, Yazırlı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Kırkağaç, *Eşme –Mn.; Ömerköy *Susurluk, Minnetler, Yeniköy –Ba.; Fili *Biga, Mormat *Ezine, Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Çatalca, *Silivri köyleri –Ist.; Dadıç *Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; İcilli, Çakrak *Keşap –Gr.; Güney *İkizdere –Rz.; –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; Taşoluk *Göksun, *Afşin –Mr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, Kırıkhan, Gâvurdağı –Hat.; Hamurcu *İncesu, Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.; *Karaisalı –Ada.; *Tarsus –İç.; Kışla *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.; –Ed.; Doğucalı, Dambazlar *Hayrabolu, *Çorlu, *Saray –Tk.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)

[**bogarsak** (II)]: (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Yerköy –Yz.)

[**bogasak**]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**bogusak**]: (Aliköy –Isp.)

[**boğarsak** (II)]: (Yakaköy *Gelendost, *Eğridir –Isp.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; *Maçka –Tr.; *Şavşat köyleri, Ersis *Yusufeli –Ar.; Süle, Havsu *Kelkit –Gm.; Üskübürt *Kemaliye –Ezc.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Arapkir –Ml.; Lohan –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Diktaş *Divriği, Çepni *Gemerek, Tutmaç, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek köyleri, Karaman, Karaviran *Bozkır, Mençek *Ermenek –Kn.; İncirlik, Şeyhli –Ada.; *Anamur, Çiftepınar *Mersin, *Mut –İç.)

[**boğassak** (II)]: (İshaklı –Af.; Körküler *Yalvaç –Isp.; Örencik *Yeşilova –Brd.; *Kandıra –Kc.; *Zile –To.; –Mr.; Telin *Gürün –Sv.)

[**boğazsak -2**]: (Dişli *Bolvadin –Af.)

[**boğörsek**]: (*Zile –To.)

[**boğasak** (II)]: (*Çal –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Yerkesik, Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**boğursak**]: (Tepeköy *Torbalı –İz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Alpı, Bozan –Es.)

[**boğusak**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**bonarsak**]: (Taşucu *Silifke –İç.)

[**borsak**]: (Koçarlı –Ay.)

[**böğesek**]: (Güney *Araç –Ks.)

[**buasah**]: (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**bugarsak -1**]: (–Kr.)

[**bugasay**]: (*İskilip –Çr.)

[**buğarsak** (II) **-1**]: (–Gm.; *Merzifon –Ama.; *Refahiye ve çevresi, –Ezc.; *Şereflikoçhisar –Ank.; Ömerhacılı *Karaman –Kn.; Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat köyleri, Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[**buğasak**]: (Sücüllü *Yalvaç, Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.; Kösten *Honaz –Dz.; Cumalıkızık –Brs.; *Çeşme, Narlıdere –İz.; Samandıra *Kartal –Ist.: Vazıldan, *Divriği –Sv.; *Avanos –Krş.; –Ky. ilçe ve köyleri)

[**buğsak**]: (*Yeşilova köyleri –Brd.)

[**buğursak**]: (Yayla, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Kızılca *Tavas –Dz.; Tepe *Seben –Bo.)

[**buğusak**]: (Tekkeköy –Dz.)

[**buhrasak**]: (Yazır *Tefenni –Brd.)

[**busak** (I)]: (Navlu *Yeşilova –Brd.; Alanlı –Ay.)

boğasaklanmak [→ **boğasamak**]

boğasamak [**bağarsamak, bağırsamak, bağsamak, bığasak, boğarsamak, boğarsımak, boğasaklanmak, boğasımak, boğassamak, boğayı savmak -1, boğazsamak, boğlemek, boğsamak, boğsumak, boğusamak, böğesemek, bugasamak, buğaksamak, buğarsak olmak, buğarsamak, buğasamak, buğassamak, buğaya gelmek, buğsamak, buğusamak, buhrasamak, bursamak** (II), **busak olmak, busamak, buvasamak, buvassamak**]
Boğaya gelmek, inekler (çiftleşmek için) boğa istemek. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Brd.; Mahmutlar –İz.; Dombaylı *Salihli –Mn.; Minnetler, Yeniköy –Ba.; –Brs.; Yenice *Emet –Kü.; Tokat –Es.; *Akyazı –Kc.; *Düzce –Bo.; Çinçiva, Hamşin –Ar.; Aşudu *Darende –Ml.; Faraşlı *Kalecik, Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; Hatip –Kn.; *Tarsus –İç.; Kayapa *Lalapaşa –Ed.; Büyükmanika *Saray –Tk.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.)

[**bağarsamak**]: (*Kilis –Gaz.)

[**bağırsamak**]: (Bereketli *Tavas –Dz.; –Dy.; –Gaz.)

[**bağsamak**]: (Kılkış –Çkl.; *Kilis –Gaz.; –Mr.)

[**bığasak**]: (Kösten –Dz.)

[**boğarsamak**]: (–Gaz.; –Nğ.)

[**boğarsımak**]: (Darısekisi *Mersin –İç.)

[**boğasaklanmak**]: (Anbarcık *Gölhisar –Brd.)

[**boğasımak**]: (*Lapseki –Çkl.; Bozan –Es.; *Antakya –Hat.; Armutalan –Mğ.)

[**boğassamak**]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Telin, Tekerahma, Göbekviran *Gürün –Sv.)

[**boğayı savmak -1**]: (–Kü.)

[**boğazsamak**]: (*Afşin –Mr.; *Gürün –Sv.)

[**boğlemek**]: (*İnebolu –Ks.)

[**boğsamak**]: (Tepegöz *Torbalı –İz.; *Bozdoğan –Ay.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Genek *Milas, Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**boğsumak**]: (–Sn.)

[**boğusamak**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

[**böğesemek**]: (Güney *Araç –Ks.)

[**bugasamak**]: (*İskilip –Çr.)

[**buğaksamak, buğasamak**]: (*Bor –Nğ.)

[**buğarsak olmak**]: (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

[**buğarsamak**]: (–Krş.)

[buğasamak]: (Hocalar *Sandıklı –Af.; Hasanpaşa –Brd.; Hadım *Çal –Dz.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; –Kü; Nilüfer –Brs.; –Gaz.; *Bünyan –Ky.; –Nğ.; –Ada.)

[buğassamak]: (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

[buğaya gelmek]: (–Kr.; *Hozat –Tn.)

[buğsamak]: (*Keçiborlu köyleri –Isp.)

[buğusamak]: (*Bozdoğan –Ay.)

[buhrasamak]: (Yazır *Tefenni –Brd.)

[bursamak (II)]: (–Dz.; Karahayıt –Ay.)

[busak olmak]: (*Tefenni –Brd.)

[busamak]: (Kavak *Yeşilova–Brd.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.)

[buvasamak]: (İncesu *Dinar –Af.; Kösten, Honaz –Dz.)

[buvassamak]: (Çöplü *Gürün –Sv.)

boğase Binaların çatılarında tuğla altlarındaki boşluk. (–Es.)

boğası [boğassı, bohosa] Yerli bez, patiska. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.; *Tavas –Dz.; –Mn.; Tokat, Bozan –Es.; *Cide –Ks.; Sadıkhacı *Beyşehir, Karaviran *Bozkır–Kn.)

[boğassı]: (Kızılcabölük –Dz.)

[bohosa]: (Kurşunlu *İnegöl –Brs.)

boğasımak [→ **boğasamak**]

boğassak (I) [→ **boğazsak -1**]

boğassak (II) [→ **boğasak**]

boğassamak [→ **boğasamak**]

boğassı [→ **boğası**]

boğa tikeni Çıban için ilâç olarak kullanılan bir bitki. (Kamlır –Ky.)

boğa yaprağı [→ **bağa yaprağı**]

boğayı savmak 1. [→ **boğasamak**] **2.** İnek gebe olmak. (–Kü.)

boğaz (I) Değirmen taşının ortasındaki delik. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Antakya –Hat.)

boğaz (II) Ahşap duvar. (–Rz.)

boğaz (III) [→ **buzalacı**]

boğaz (IV) **1.** Bağ çubuklarının köke yakın kısmı. (Emirli –Mr.) **2.** Genel olarak bitkilerin köke yakın yeri. (*Bor –Nğ.)

boğaz (V) Yiyecek. (*Bor –Nğ.)

boğaza çalmak Değirmen taşının kasnağı un biriktirmek. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

boğaz açmak [boğazını açmak, boğazlamak] Bitki diplerindeki toprağı gevşetmek. (Alanlı –Ay.; *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Safranbolu –Zn.; –Çr.; Süle –Gm.; *Ağın, *Keban –El.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; –Mr.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mersin –İç.; *Milas –Mğ.)

[boğazını açmak]: (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[boğazlamak]: (Sarıcaeli –Çkl.; *Çatalca, *Silivri –Ist.; *Kandıra –Kc.)

boğaza durmak Kötü sözlerle karşısındakini kırmak, kızdırmak. (–Çr.)

boğaza girmek Değirmende buğdayı değirmen sepetine boşaltmak, sıra almak. (Çayırlı *Haymana –Ank.)

boğaz ağı Kadınların başlarına bağladıkları yazma. (Keçek *Oltu –Ezm.)

boğaz ağrığı [boğaz ağrğı, boğazane, boğaz avruğu, boğazcı, boğazcıl, boğaz eşşeği] Hazır yiyici. (–Çr.; *Mesudiye –Or.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[boğaz ağrğı]: (*Bünyan –Ky.)

[boğazane]: (Çayırlı *Haymana –Ank.)

[boğaz avruğu]: (–Çkr.; –Sv.)
[boğazcı]: (*Dinar –Af.)
[boğazcıl]: (*Iğdır –Kr.)
[boğaz eşşeği]: (*Bor –Nğ.)
boğaz ağrığı [→ **boğaz ağrığı**]
boğazak [→ **boğazsak -1**]
boğaz alan 1. Sulu olmayan bir çeşit ayva, ham ayva. (–Isp.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay.; –Sm.) **2.** Bir çeşit armut. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Hamzabali *Bozdoğan –Ay; –Sm.)
boğaz alma (I) Boğaza tıkanma. (*Dinar –Af.)
boğaz alma (II) **[boğaz elması]** Hayvanın boğazında olan bir çeşit hastalık. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Hümez *Ayancık –Sn.)
[boğaz elması]: (*Merzifon köyleri –Ama.)
boğazane [→ **boğaz ağrığı**]
boğaz arsızı Hazır yiyici, tembel. (*Boyabat –Sn.)
boğaz avruğu [→ **boğaz ağrığı**]
boğaz bağı Çuval ağzını bağlamakta kullanılan ip. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
boğazcı [→ **boğaz ağrığı**]
boğazcıl [→ **boğaz ağrığı**]
boğaz çalan Gırtlaktan çıkan, kaval sesine benzer ses. (Argıthanı *Ilgın –Kn.)
Boğaz çekmek (I) Hava akımı yapmak. (*Bor –Nğ.)
boğaz çekmek (II) Boğaz bir insan tarafından sıvazlanmak. (Çayırlı *Haymana –Ank.)
boğaz çiçeği 1. [→ **babaççа** (I) **-1**] **2.** Ekilen bitkilerin düzgün şekilde açan çiçeği: *Börülceler boğaz çiçeği olmuş.* (Güney *Yeşilova –Brd.)
boğazdanmak Boğazlanmak. (Zarşat –Kr.)
boğaz doldurma Mısır, kabak gibi bitkilerin diplerini çapalayarak toprakla doldurma. (*Mesudiye –Or.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
boğaz düşmek [boğaz inmek] Bademcikler şişip boğaz ağrımak. (*Bor –Nğ.)
[boğaz inmek]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
boğaz elması [→ **boğaz alma** (II)]
boğaz eşşeği [→ **boğaz ağrığı**]
boğaz geçmek (I) Söz vermek. (–Çr.; *Mersin, *Mut –İç.)
boğaz geçmek (II) **[boğazı geçmek]** Değirmende taşı döndüren milin çevresi delinerek, tahıl çark evine akmak. (*Bor –Nğ.; *Mersin, *Mut –İç.)
[boğazı geçmek]: (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
boğazı geçmek [→ **boğaz geçmek** (II)]
boğazı kara (I) Boğazı koyu renkli bir çeşit tarla faresi. (Çimşit *Balâ –Ank.)
boğazı kara (II) Uğursuz. (Kuzyaka –Ks.)
boğazı kısa Sır tutmayan, düşündüğünü saklayamayan. (–Ed.)
boğazına gavi Boğazına düşkün. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
boğazını açmak [→ **boğaz açmak**]
boğazını kazımak Zorla tükürmek. (Güney *Yeşilova –Brd.)
boğaz inmek [→ **boğaz düşmek**]
boğaz ipi Araba veya pulluğa koşulan hayvanların boğazından boyunduruğa bağlanan ip. (Alanlı –Ay.)
boğazkıstı Anjin. (*Sarayköy –Dz.; Erzin *Dörtyol –Ada.)

boğaz kökü Bitkilerin boğaza yakın kökleri. (–Çr.; *Bor –Nğ.)
boğazlağı Huni. (*Afşin –Mr.)
boğazlak [→ **boğazsak -1**]
boğazlamak [→ **boğaz açmak**]
boğazlanmak İştahı açılmak, bol bol yemek. (*Bor –Nğ.)
boğazlı [→ **boğazsak -1**]
boğaz ola Afiyet olsun, yarasın. (Karaboca *Haymana –Ank.)
boğazoluğu Tornacılıkta ağaçların boğazlarını çıkartmaya yarayan, bir tarafı balık sırtı şeklinde aygıt. (–Ist.)
boğazsak [**bogarsak** (I), **boğaccı, bogaççıl, boğarsak** (I), **boğassak** (I), **boğazak, boğazlak, boğazlı, boğoza, boğozli, bokboğaz, buazak, buğarsak** (I), **buğazsak**] **1.** Obur, pisboğaz. (İshaklı, Dişli *Bolvadin –Af.; *Susurluk –Ba.; Üçüyük *Altıntaş –Kü.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; –Çr.; Ziyere –Ama.; *Niksar –To.; Karakuş *Ünye –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Sv.; –Yz.; Hamurcu *İncesu –Ky.; Kayapa –Ed.)
[**bogarsak** (I)]: (*Eşme –Uş.; *Yerköy –Yz.)
[**boğaccı**]: (Karaviran *Bozkır –Kn.)
[**boğaççıl**]: (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**boğarsak** (I)]: (–Ama.; –Yz.)
[**boğassak** (I)]: (*Eğridir –Isp.; –Çr.; Aşudu *Darende –Ml.; Eldirek *Elbistan –Mr.; *Gürün –Sv.; *Akşehir –Kn.)
[**boğazak**]: (*Eğridir –Isp.; *Elmalı –Ant.)
[**boğazlak**]: (*Yerkesik –Mğ.)
[**boğazlı**]: (Yayla *Tefenni –Brd.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; –Or.; Sincan *Divriği, Karaözü *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.; –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**boğoza**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**boğozli**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**bokboğaz**]: (Dişli *Bolvadin –Af.; Bekilli *Çal –Dz.; Karakuş *Ünye –Or.)
[**buazak** (I)]: (Eldirek *Buldan –Dz.)
[**buğarsak** (I)]: (*Sungurlu –Çr.; *Sorgun –Yz.)
[**buğazsak**]: (*Merzifon –Ama.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
2. [→ **boğasak**]
boğazsamak [→ **boğasamak**]
boğazsırak Obur (hayvan hak.). (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
boğazsız İştahsız, az yemek yiyen. (Cenciğe –Ezc.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)
boğaz verme Sebzeleri çapalama. (–Gm.)
boğaz yılanı Boğaza akacak kadar ufak yılan. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
boğça [→ **boça, bōça**]
boğcak [→ **bağcak -2**]
boğcalamak (I) Çabalamak, bocalamak. (*Ermenek –Kn.)
boğcalamak (II) [**boğsalamak**] **1.** Tırmalamak. (Emirler *Ulukışla –Nğ.) **2.** Örselemek, gırtlağını sıkmak, eziyet etmek. (Navdalı, *Mut, *Silifke, –İç.)
[**boğsalamak**]: (Güney *Eşme –Uş.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Taşköprü –Ks.)
boğcalaşmak Boğuşmak. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)
boğcık Biçilmiş demetleri bağlamaya yarayan saptan bağ. (*Ayvacık –Çkl.)
boğça [→ **boça, bōça**]
boğ çırpmak [→ **bağ çırpmak**]

boğda [→ **buğda**]

boğdu [**boğlama**] Boyuna, kulağa, başa sarılan sargı, örtü, yazma, çatkı. (Dedeler *Ereğli –Kn.)
[**boğlama**]: (Akköy *Söğüt –Bil.)

boğemek [→ **böğemek -1**]

boğez [→ **böğez**]

boğık [→ **bağık -1**]

boğırdak [→ **bağırdak** (I) **-1**]

boğik [→ **bağık -1**]

boğlak [→ **bağlak** (I) **-1**]

boğlama [→ **boğdu**]

boğle [→ **böle** (II)]

boğlemek [→ **boğasamak**]

boğma (I) Kanı çıkmadan öldürülen hayvan. (–Çr.)

boğma (II) Altınların bir beze sırayla dikilmesinden meydana gelen gerdanlık. (*Kilis –Gaz.)

boğma (III) Bir çeşit rakı. (–Mr.; *Dörtyol –Hat.; *Mersin –İç.)

boğma (IV) Şalvar. (Boyalı *Ürgüp –Ky.)

boğma (V) Parmaklara yer yer yakılan kına. (–Kn.)

boğmaca böreği Kol böreği. (Gölcük –Ant.)

boğmak (I) Torba, kese, çuval gibi şeylerin ağzını bağlamak. (–İz.; İncekum *Silifke, *Mut –İç.)

boğmak (II) **1.** Düğüm, boğum. (–Mn.; Yerkesik –Mğ.) **2.** Hayvanların boyunlarına takılan halka. (*Lapseki –Çkl.) **3.** Gerdanlık. (*Lapseki –Çkl.; Gerze –Ks.) **4.** Boğum, kas, iki tarafı boğulmuş küçük bir parça. (–Sm.) **5.** Parmak boğumu. (Bağyaka *Finike –Ant.)

boğmak (III) [→ **boğumlamak** (II)]

boğmak (IV) [→ **boğanak -1**]

boğmak boğmak [**boğmasak**] Fazla boğumlu. (*Silifke –İç.)
[**boğmasak**]: (–Ba.)

boğma kiraz Topraktan ağacın boğazına kadar gübre doldurularak vaktinden önce yetiştirilen kiraz. (–Sm.)

boğmaklamak 1. Bir ağacın kuruması için toprağa yakın yerinden kabuğunu kesmek. (Mezitli *Mersin –İç.) **2.** Bir değneğin çabuk kırılması için değişik yerlerinden bıçakla iz açmak. (Mezitli *Mersin –İç.)

boğmasak [→ **boğmak boğmak**]

boğmuk Boğum yeri. (Tavşancıl *Gebze –Kc.)

boğnak (I) [→ **boğanak -1**]

boğnak (II) Enine kesilmiş tomruk parçası. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

boğnamak 1. Boğar gibi sıkı sıkı bağlamak. (–Ur.) **2.** Dalı kertmek, gedik yapmak. (–Gaz.; *Karaisalı –Ada.; *Mut –İç.) **3.** [→ **boğumlamak** (II)]

boğormek [→ **beğirmek**]

boğoz [**boğuz** (II), **buaz** (II), **buvaz** (I)] Boğaz. (Titkir –Ezm.)
[**boğuz** (II)]: (Koyundere *Ahıska –Kr.)
[**buaz** (II)]: (Burunucu *Silifke –İç.)
[**buvaz** (I)]: (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

boğoza [→ **boğazsak -1**]

boğoz çiçeği [→ **babaççа** (I) **-1**]

boğozli [→ **boğazsak -1**]

boğön [→ **böğün**]

boğür [→ **bögür -1**]

boğörsek [→ **boğasak**]

boğra sarmak Sevgisi gönülde olmak, severek içten sarmak. (–Ks.)

boğrda Burada. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

boğrek [→ **bıdı** (II)]

boğrını çekmek Üzülmek. (–Ks.)
boğrı yufka [→ **bağrı yufka**]
boğru Tekerlekleri tutmak için mazı başına geçirilen küçük çomak. (–Sn.)
boğrülce [**boolce, böce** (II), **bögürce, böğrüce, böğrükara, böğrülce, böğülce -3, böğürce -1, bölce -1, bürülce**] Börülce. (*Senirkent –Isp.; *Zile –To.)
[**boolce**]: (Dağla *Mecitözü –Çr.)
[**böce** (II)]: (Aliköy –Isp.; Danışman *Fatsa, Çivril, K. Dereli –Gr.)
[**bögürce**]: (–Ezc.)
[**böğrüce**]: (–Kn.)
[**böğrükara**]: (–Ist.)
[**böğrülce**]: (*Refahiye –Ezc.)
[**böğülce -3**]: (Sarıidris *Eğridir –Isp.; –Dz.; *Çarşamba –Sm.)
[**böğürce -1**]: (–Kn.)
[**bölce -1**]: (Sürez *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; Furunlu, Falaka *Bayındır –İz.; Çamköy *Söğüt –Bil.)
[**bürülce**]: (Çulhan *Bozdoğan–Ay.)
boğsak (I) Fazla şımarık, hoyrat. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
boğsak (II) [→ **boğasak**]
boğsak (III) **1.** Dere kıyısı, sığ, nemli yer. (Gaziler, Bolat *Hadım –Kn.) **2.** Derelerin, dağların kesiştikleri yer, boğaz. (Yapıntı *Mut, *Anamur –İç.)
boğsak (IV) Gübrelerin toplandığı yer. (–Nğ.)
boğsalamak [→ **boğcalamak** (II) **-2**]
boğsamak [→ **boğasamak**]
boğsu Döşeme tahtalarının altına konulan kalın direk. (*Çerkeş, Ortaköy *Kurşunlu –Çkr.; Kuzyaka –Ks.; Alanos, Mardar –Sm.; Başköy, Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.)
boğsumak [→ **boğasamak**]
boğu (I) [**bohca** (I), **bohça** (I) **-5**] Nişanlı kız tarafından erkeğe gönderilen hediye bohçası. (*Yalvaç –Isp.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**bohca** (I)]: (*Bor –Nğ.)
[**bohça** (I) **-5**]: (Danışman *Fatsa –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Doğanhisar *Akşehir –Kn.)
boğu (II) [→ **buğ** (I) **-1**]
boğu (III) [→ **boğ** (I) **-2**]
boğu (IV) [→ **bağlam**]
boğuk Akşamdan ağa düşüp, kulak kapakları ağlara takılarak ölen kalkan balıklarına verilen ad. (–Ist.)
boğulamak Buğulamak. (Kurtluca *Ünye –Or.)
boğulajéyıḫ Boğulacağız. (İrişli *Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)
boğum (I) [→ **boça, bōça**]
boğum (II) Ökçe. (–Ist.)
boğum (III) [→ **boğurtlak** (I)]
boğum (IV) [→ **bağlam**]
boğum (V) **1.** Pastırmacılıkta bir çift sucuk. (–Ky.) **2.** Halka. (–Nğ.)
boğuma kalkmak Boy vermek, topraktan kalkmak (ekin). (*Kandıra –Kc.; Gözene –Ml.)
boğum bağlamak, boğum vermek Ekin başak tutmak. (–Kr.)
boğumlamak (I) Her hangi yuvarlak bir şeyin çevresini, başka bir şeyle karşılaştırmak amacıyla, sağ elin baş ve orta parmaklarıyla kavrayarak ölçmek. (*Mesudiye –Or.)
boğumlamak (II) [**boğmak** (III), **boğnamak -3**] Ağaç kütüklerini enine parçalamak. (*Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Antakya –Hat.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)
[**boğmak** (III)]: (*Bor –Nğ.)
[**boğnamak -3**]: (Lohan –Gaz.; *Gü-

rün –Sv.; Afşar *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.)

boğun [→ **böğün**]

boğunak (I) [→ **boğanak -2**]

boğunak (II) Boğuk. (Güney *Yeşilova –Brd.)

boğuntu (I) Hırsızlık, vurgunculuk. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

boğuntu (II) Sıkıntı, dert, yoksulluk. (–İz.; –Ba.; –Gr.)

boğuntu (III) [→ **boğanak -4**]

boğunuk Sıkıntılı, kısık ,boğuk, kapalı, donuk. (–Sm.; *Bor –Ğ.)

boğurdak (I) [**boğurtlak** (III), **bovartlak**] Gırtlak. (Ilıcaköy, Çifteler –Af.; –To.; Argıthan *Ilgın –Kn.) [**boğurtlak** (III)]: (*Lapseki –Çkl.; Bahçeli *Bor –Ğ.; –Kn.) [**bovartlak**]: (Karakuş *Ünye –Or.)

boğurdak (II) [→ **boğurtlak** (I)]

boğursak [→ **boğasak**]

boğurtlak (I) [**bogurtlak, boğum** (III), **boğurdak** (II)] Başak tutmaya başlamış ekin. (*Eğridir –Isp.; –Sm.; –Sn.; *Şebinkarahisar –Gr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; İsgöbü –Ky.; –Ada.) [**bogurtlak**]: (–Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.) [**boğum** (III)]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.) [**boğurdak** (II)]: (Hayran *Beyşehir –Kn.)

boğurtlak (II) Kılkuyruk cinsinden bir kuş. (–Isp.)

boğurtlak (III) [→ **boğurdak** (I)]

boğusak [→ **boğasak**]

boğusamak [→ **boğasamak**]

boğuz (I) [→ **böğez**]

boğuz (II) [→ **boğoz**]

boğün [→ **böğün**]

boğür [→ **bögür -1**]

boğürtlen [→ **bögürtlen**]

boğ vurmak [→ **böğemek -1**]

boh Soğanın ince, yeşil kısmı. (Kerkük)

boha Sığırı durdurmak için kullanılan ünlem. (Ortacaköy *Akşehir –Kn.)

bohara [→ **buharı -1**]

boḫ boḫlavat Ne olduğu belli olmayan, aşağılık kişiler. (*Mesudiye –Or.)

bohca (I) [→ **boğu** (I)]

bohca (II) Pamuk ipliği balyası. (*Merzifon –Ama.)

bohça (I) **1.** Çeyiz. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Nişanlı kızlara oğlan evinin gönderdiği hediye. (Yayla *Tefenni –Brd.; Aşağılıca –Es.) **3.** Nişanlı kız ve erkeklerin biribirine verdikleri hediyeler. (*Bergama –İz.; –Mn.) **4.** Evlenenlerin karşı taraf hısımlarına gönderdikleri hediyeler. (*Fethiye –Mğ.) **5.** [→ **boğu** (I)]

bohça (II) Baş örtüsü. (Çayır *Çaycuma –Zn.; *Edremit –Ba.)

bohça (III) Ekmek çıkını. (Çayır *Çaycuma –Zn.)

bohça (IV) [**bosça, bozça -1, 2**] **1.** Hayvanlarda görülen bir hastalık. (Çayır *Çaycuma –Zn.; *Merzifon –Ama.; Kızılköy –To.) [**bosça**]: (*Kandıra –Kc.; Kurfallı *Şile –Ist.; *Gürün, *Kangal –Sv.) [**bozça -1**]: (Tokat, Bozan –Es.) **2.** Bir hayvan hastalığına ilâç için kullanılan yabanî ot. (Kurtdoğmuş *Kartal –Ist.) [**bozça -2**]: (Tokat, Bozan –Es.)

bohça (V) [→ **boççа** (III)]

bohça çiçeği Bir çeşit çiçek. (İrişli *Çıldır –Kr.)

boçalama Köfte. (Geyikli *Ezine –Çkl.)

bohçalık Kız evinin, oğlan ve akrabalarına gönderdiği çamaşır takımı. (*Kuşadası –İz.)

bohça parası [→ **boçca** (II)]

bohçasını atmak Kız tarafı nişandan vazgeçip, hediyeleri geri göndermek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

bohça tası Bohça hastalığına tutulan hayvanların gözüne serpilmek için, içine şifalı su konulan tas. (Kızılköy –To.)

bohgargası Kara karga. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

bohluca Ekşi pekmez. (*Sorgun –Yz.)

boḫluḫ **1.** Hayvan dışkılarının atıldığı yer, gübrelik. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.) **2.** Mide, karın. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

bohna Ahır. (–Ed.)

bohhor [→ **bohur -1**]

bohoru [→ **buharı -1**]

bohosa [→ **boğası**]

bohsahçası Alakarga. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

bohtu Durgun, yağmursuz (hava). (–Gr.)

bohur [**bohor**] **1.** Kışın adeta kudurmuş gibi olan azgın deve. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Eskioba *Tire, Furunlu, Falaka *Bayındır –İz.; *Bozdoğan –Ay.; Avanos –Krş.; *Milas –Mğ.)

[**bohor**]: (*Bolvadin –Af.)

2. Çift hörgüçlü deve. (–Dz.)

bohuru [→ **buharı -1**]

bok Pamukçuk hastalığında, çocukların ağzında görülen kabarcıklar. (Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

boka basmak Belâya çatmak, suç işlemek : *Korkarım, bu oğlan bir boka basacak.* (*Bor –Nğ.)

boka basmaz Kendini beğenmiş, kendini tarta tarta yürüyen. (*Bor –Nğ.)

bokağı [→ **bıhağı**]

bokal Bakkal. (Akçaşehir –Bo.)

bokbaşı Ottan yapılan bağ kulübesi. (Koyunevi *Kozan –Ada.)

bokboğaz [→ **boğazsak -1**]

bokbokuna [**bokubokuna**]Boşuboşuna. (*Yalvaç, *Şarkikaraağaç –Isp.; *Tavas –Dz.)

[**bokubokuna**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Bor.; –Nğ.)

bok böcü, bok böcüğü, bok böcüsü, bok vızvızi] Hayvan pisliklerine üşüşen sert ve kara kabuklu böcekler. (*Merzifon –Ama.)

[**bok böcüsü**]: (–Kn.)

[**bok vızvızi**]: (*Antakya –Hat.)

bok böcüsü [→ **bok böcü**]

bok bulaşmak Üstüne suç atılmak. (*Bor –Nğ.)

bokculu serçe Koyu renkli bir çeşit serçe. (*Gazipaşa –Ant.)

bokça [→ **boça, bōça**]

bokdan [**boktan**] Hayvan gübresinden yapılmış silindir şeklinde tahıl, kepek ambarı. (*Yalvaç –Isp.)

[**boktan**]: (Nudra *Şarkikarağaç –Isp.)

bokez [→ **böğez**]

bok hark etmek Bir eşyanın kıymetini bilmemek, bozmak, kırmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

bokı [→ **bakır -1**]

boki Yaprağı söğüt yaprağı gibi, çiçek ve yemişi mürver çiçeğine benzeyen bir metre boyunda, tarlalarda yetişen bir bitki. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

bokkal Boz renkli bir kuş. (*Mersin kıyı köyleri –İç.)

boklağı [boklangeç, bokluk -1, boksak, boksalak, boksalık (I)] **1.** Helâ. (–Çkr.)
[**bokluk -1**] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
2. Hayvan pisliği taşımaya yarayan kap. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
[**boklangeç**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
[**boksak**] : (Bademli, Dikici, *Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; Yassıviran *Senirkent, Çavdır *Sütçüler, Aliköy *Uluborlu, İslâm –Isp.; Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Düzce –Bo.; –Ank.)
[**boksalak**] : (*Taşköprü –Ks.)
[**boksalık** (I)] : (*Çal köyleri, Kızılca *Tavas –Dz.)

boklanböce Kın kanatlılardan bir böcek. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

boklangeç [→ **boklağı -2**]

boklo [→ **bakla** (I)]

boklu cırık Malacırık denilen, serçeden büyücek bir kuşun daha küçük, toprak renkli bir cinsi. (İncekum *Silifke –İç.)

bokluk (I) [**bombar** (II) **-2**] **1.** [→ **boklağı -1**] **2.** İşkembe. (Karakuş *Ünye –Or.)
[**bombar** (II) **-2**] : (*Akyazı –Kc.; *Mersin –İç.)

bokluk (II) Kötülük, bozukluk. (*Bor –Nğ.)

boklu mum Mumu alınmış petek kalıntısı. (Darısekisi *Mersin –İç.)

boklu şehit Dikkatsizliği yüzünden bir kaza sonucu ölen. (*Bor –Nğ.)

bok paklavat [**bok püsürük -1**] Ivır zıvır, gereksiz şey. (–Kn.)
[**bok püsürük -1**] : (*Bor –Nğ.)

bok püsürük 1. [→ **bok paklavat**] **2.** Ayak takımı. (*Bor –Nğ.)

bokraç [→ **bakır -1**]

boksak [→ **boklağı -2**]

boksalak [→ **boklağı -2**]

boksalık (I) [→ **boklağı -2**]

boksalık (II) Ağaçtan yapılmış su kabı. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

boksalık (III) Yassı burunlu insan. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

boksu düşmek Ayıbının meydana çıkmasından utanmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

boksuratmak Dumanını keyifle savurmak, fosurdatmak (Sigara hak.) (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

boktan [→ **bokdan**]

boktan boka sokmak Aşağılamak, sözle küçük düşürmek. (–Tr.)

boktan terazi [**boktan kinet, boktan künet**] Derme çatma, bozuk düzen. (*Bor.; –Nğ.)
[**boktan kinet, boktan künet**] : (*Bor –Nğ.)

boktan kinet, boktan künet [→ **boktan terazi**]

boktüm Çipura balığının küçüğü. (Hurma *Silifke –İç.)

bokubokuna [→ **bokbokuna**]

bokuç Manı oyununda hedef olarak kullanılan, elma büyüklüğünde yuvarlak taş. (*Ünye –Or.)

bokunu çıkarmak Kötü hareketlerde aşırı gitmek, sözle kötü bir sonuç meydana getirmek. (–Tr.; *Bor –Nğ.)

bokunu çomaklamak Gereğinden çok alçak gönüllülük göstermek: *Bu iş elinden gelir; neden bokunu çomaklıyorsun?* (–Tr.)

bokunu yimek Birinin tarafını tutmak, birini korumak : *Sen de hep onun bokunu yiñ.* (*Bor –Nğ.)

bok vızvızi [→ **bok böcü**]

bokvi Sürgünü yenen, geniş yapraklı bir ot. (Ağlıca *Ardanuç –Ar.)

bol (I) **1.** Çatı arası. (Ilıca *Şavşat –Ar.) **2.** Evin döşeme tahtaları. (Taşburun *Iğdır –Kr.)

bol (II) Sevgi belirtisi olarak kahpe: *Yürü hey bol.* (Kerkük)

bola (I) [→ **balay -3**]

bola (II) [→ **böle** (I) **-7**]

bolada Ötmeyen horoz. (*Bozdoğan –Ay.; *Akşehir –Kn.)

boladan Başa sarılan keten. (Kayartı *Akhisar –Mn.)

bolak İz. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

bolaki 1. [→**balay -3**] **2.** [→ **bāli** (I)]

bolalmak [→ **bolarmak**]

bolaltmak [→ **bolartmak**]

bolamadı [**bolamat, boltuk, bosbolamat**] Bol, geniş, ferah. (–Mr.; *Kilis –Gaz.; Halfeti *Birecik –Ur.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çakallı *Karaisalı –Ada.; *Mut, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**bolamat**] : (–Isp.; *Merzifon –Ama.)

[**boltuk**] : (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

[**bosbolamat**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

bolamadi Ara vermeden. (*Erciş –Vn.)

bolamak (I) Sürmek, lekelemek. (Bornova –İz.)

bolamak (II) Hayayı yoğun şekilde doldurmak (duman). (Ulubey –Or.)

bolamak (III) [→ **bolarmak**]

bolamat [→ **bolamadı**]

bolani bolani Sürüne sürüne. (Alacahöyük –Çr.)

bolaramak [**bolalmak, bolamak** (III)] Genişlemek, çoğalmak. (*Eşme –Uş.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir, –Mn.; *Susurluk, –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; –Çr.; *Merzifon, Ziyere –Ama.; *Bayburt –Gm.; –Gaz.; –Sm.; Karakuş *Ünye –Or.; –Sv.; –Yz.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut, Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, –İç.; Güzelsu *Akseki, *Elmalı –Ant.; Yerkesik, *Milas –Mğ.)

[**bolalmak**] : (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Bergama –İz.; *Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.)

[**bolamak** (III)] : (*Eşme –Uş.)

bolartmak [**bolaltmak**] Genişletmek. (–Ada.; *Silifke –İç.)

[**bolaltmak**] : (*Afşin, *Elbistan–Mr.)

bolaseçe [→ **bol bolamat**]

bolaşmak [→ **bulaşmak** (I) **-1**]

bolat (I) Erkek arı. (*Dinar köyleri –Af.; *Keçiborlu köyleri –Isp.; Çulhan *Bozdoğan –Ay.; *Zile –To.)

bolat (II) Fincan tepsisi. (Ahiköy –Ank.)

bolatan Kendisine ait şeyleri büyüterek söyleyen. (–Ba.)

bolatlamak Bıçağın ve öteki kesici gereçlerin ağzına çelik geçirip kaynatmak. (*Bor –Nğ.)

bolavurt Ölçüsüz konuşan, rasgele atıp tutan. (Yukarıdinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

bolayki [→ **bāli** (I)]

bolaz Mâni. (Hocaköy *İnegöl –Brs.)

bolbazarı Pazartesi. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bol bolamaç [→ **bol bolamat**]

bol bolamad [→ **bol bolamat**]

bol bolamadı [→ **bol bolamat**]

bol bolamat [**bolaseçe, bol bolamaç, bol bolamad, bol bolamadı, bol bolu-**

mad, bol bulamaç] Bol bol, döke saça, geniş. (–Mn.; Saray, –Çkr.; *İnebolu –Ks.; *Merzifon, –Ama.; *Çarşamba –Sm.; Süle –Gm.; *Refahiye –Ezc.; –Kr.; *Afşin –Mr.; –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; Uğurlu, Görmel, *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; *Elmalı –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[bolaseçe]: (Haşara –Gm.)

[bol bolamaç]: (*Kurşunlu –Çkr.)

[bol bolamad]: (–Çr.)

[bol bolamadı]: (*Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

[bol bolumad]: (–Brd.)

[bol bulamaç]: (–Brs.; *Düzce –Bo.)

bol bolumaç [→ **bol bolamat**]

bol bulamaç [→ **bol bolamat**]

bolcal Müddet. (–Ist.)

bolcaman, bolcana [bolcarak, bolurak] Çokça, genişçe. (*Bor –Nğ.)

[bolcarak]: (*Silifke –İç.)

[bolurak]: (*Silifke –İç.)

bolcarak [→ **bolcaman, bolcana**]

boldız Baldız. (*Nazimiye –Tn.)

boldik [→ **bıldık**]

boldurmak Yorulmak. (Kırım Türkleri)

bole [→ **böle** (II)]

boleki 1. [→ **bāli** (I)] **2.** Böyle ki. (–Rz.)

boli Palamut. (*Nazimiye –Tn.)

bolka Çuhadan, kadifeden yapılmış ceket, hırka. (Balçıkhisar –Af.)

bolla [→ **bılla** (I) **-3**]

bollak Değişici. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

bollamak Gevşetmek. (Salarha köyleri –Rz.)

bollık Baklagillerden, çiçeği emildiğinde tatlımsı bir madde çıkaran bitki. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

bollik Çocuğun cinsiyet organı. (–Ezc.)

bolluk bolamadılık Bereket, bereketli, çokluk içinde. (*Bor.; –Nğ.)

bolmak Olmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bolonuk [→ **bulanuk**]

bolpaça Pantolon. (Çayağzı *Şavşat –Ar.; Aslanköy *Mersin –İç.)

bolt Çim, topraklı çim kökü. (Humhal *Yusufeli –Ar.)

boltuk [→ **bolamadı**]

bolu (I) Çelik çomak oyununda çeliği karşılamak için tutulan ağaç, çomak. (*Susurluk –Ba.; *Şebinkarahisar –Gr.)

bolu (II) Perşembe. (*Çerkeş–Çkr.)

bolu (III) Kira. (Sille, Tömek, Durlaz, *Ereğli –Kn.)

boluk [→ **babik**]

bolum 1. İçinde üzüm çiğnenen tahta tekne. (Tekkeköy –Dz.; Burhan *Karaman, Kızılca *Hadım –Kn.; *Mut, *Silifke –İç.) **2.** Üzüm ezildikten sonra şırasının aktığı yalak. (Ahırlı –Ank.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Nş.)

bolumsuz (I) Tutumsuz. (Köstence, Karaorman çevresi)

bolumsuz (II) Kudretsiz, beceriksiz, yeteneksiz. (Kızık *Bandırma –Ba.)

bolurak [→ **bolcaman, bolcana**]

boluşçu Yardımcı. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

boluşluk Yardım. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

boluşmak Yardım etmek. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bolut [→ **belit -1**]

bolu yığması 1. Çocukların, çukurlara taş koyarak oynadıkları bir oyun. (*Fethiye –Mğ.) **2.** İyice doldurulmuş yer, yığılmış şey. (*Fethiye –Mğ.)

bomba Varil. (Fili *Biga –Çkl.)
bombaça [→ **babaççа** (I) **-1**]
bombar (I) Buğday tanelerine dadanan kara renkli bir böcek. (Ulucak *Menemen –İz.)
bombar (II) **1.** Koyun v.b. hayvanların kalın barsağı. (Bornova –İz.) **2.** [→ **bokluk** (I) **-2**]
bombilibotça [→ **babaççа** (I) **-1**]
bomcuk El feneri ampulü. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
bōmek Bulanmak: *Yüreğim boyer herhal midemi üşüttüm.* (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
bomuz Utangaç, sefil. (*Kadirli –Ada.)
bon (I) Unutkan, bunak, sarhoş. (Toreshev *Ardahan –Kr.)
bon (II) Ev. (*Nazimiye –Tn.)
bonadura [→ **banadura**]
bonak Biraz. (Yaylagöne *Malkara –Tk.)
bonalgunluk Eziyet, darlık. (Arpaköy –Or.)
boñalmak, bonalmak [→ **buñalmak**]
bonarsak [→ **boğasak**]
bonci [→ **berçi** -1]
boncilos étmek, boncillos etmek 1. Baş eğmek: *Ölürem boncilos etmem.* (*Erciş –Vn.)
boncuk (I) Kuyuların ağzına konulan ortası delik, yuvarlak taş. (*Kilis –Gaz.)
boncuk (II) Buğdayların içinde biten, ufak taneli, parlak, sert tohumlar. (*Bor –Nğ.)
boncuk açmak Mahya kurarken iki kandilli iplerin arasına boş bir ip koymak. (–Ist.)
boncuk haralı Büyük çuval. (Berit, Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)
boncuklamak (I) Üstüne havale gelmek, titremek (çocuk hak.). (*Gemlik –Kc.)
boncuklamak (II) Billurlaşmak. (–Sm.)
boncuklamak (III) [**boncuklanmak**] Kaçmaya, boyunduruktan kurtulmaya çabalamak (öküz). (Süle –Gm.; *Refahiye –Ezc.; –Yz.; *Gürün, *Kangal –Sv.; *Mut –İç.) [**boncuklanmak**]: (*Çarşamba –Sm.)
boncuklanmak [→ **boncuklamak** (III)]
boncuk otu Peygamber çiçeği. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
boncuk oyunu Para, düğme, boncuk gibi şeylerle oynanan bir çocuk oyunu. (–Isp.; *Acıpayam –Dz.)
boncuk öğesi Çevrenin etrafına boncukla işlenen oya. (Çamlıbel *Artova –To.)
boncuk tüy İnce tüylü tiftik keçisi. (Gülabi –Yz.)
bonculu Boynunda, boncuk şeklinde ben, nişan bulunan keçi, koyun. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
bondırma [→ **bandırma** (I) **-3**]
bondi 1. [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [**boduç** (I) **-2**]
bondik [→ **boduç** (I) **-1**]
bondil Ahırlara döşenen kalın döşeme tahtası. (*Maçka –Tr.)
bondu [→ **boduç** (I) **-1**]
bonduruḫ, bonduruk, bondūruk [**bonturuḫ, bunduruk**] Boyunduruk. (*Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Kuzköy *Akkuş –Or.; *Şenkaya –Ezm.; Ersis *Yusufeli –Ar.) [**bonturuḫ**]: (*Erciş –Vn.) [**bunduruk**]: (*Hozat –Tn.)
bongalmak [→ **buñalmak**]
bonğaloh, bonğalok Esintisiz, sıkıcı hava. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

bonker Vapurda yakılması için verilen kömür. (–Zn.)
bonmak Ayağa kalkmak. (Babik *Pütürge –Ml.)
bonturuḫ [→ **bonduruḫ**]
bonuç [→ **boduç** (I) **-1**]
bonulmak [→ **buñalmak**]
bonzirik Hafif benekli, uzun bir çeşit yılan. (Hamzabali *Bozdoğan –Ay.)
boolce [→ **boğrülce**]
bōon, boon [→ **böğün**]
boorek [→ **bıdı** (II)]
boōy, booy [→ **ba, bā** (I) **-1**]
booz [→ **böğez**]
boppa Büyükbaba. (Derince *İzmit –Kc.)
bor (I) [**borak** (I), **boraz -1, 2; bur**] **1.** Yağmurdan sonra toprağın üstünde meydana gelen tuzlu beyaz tabaka. (–Af.)
[**boraz -1**]: (Kösten, Honaz –Dz.)
2. Taşlık, işlenmemiş, sert toprak, ekilmemiş tarla. (–Af.; *Uluborlu, *Senirkent –Isp.; –Ist.; –Ama.; *Hozat –Tn.; Aşudu *Darende, Babik, *Pütürge –Ml.; *Afşin, *Elbistan, *Göksun –Mr.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı, Kırıkhan, Amik, Gavurdağı *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Göbekviran *Gürün, *Kangal, Mursal *Divriği, Manya, Hekimhan, Karaözü *Gemerek, Kevenli *İmranlı –Sv.; *Keskin –Ank.; *Pınarbaşı köyleri –Ky.; Sadıkali, Güllühüyük *Çiçekdağı –Krş.; *Ermenek, Beyafşar *Beyşehir –Kn.; Cebelibereket *Dörtyol –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Silifke –İç.; *Akseki –Ant.; Kerkük)
[**borak** (I)]: (Bornova –İz.)
[**boraz -2**]: (Gönen –Isp.)
[**bur**]: (*Maçka –Tr.)
3. [→ **bar** (I) **-2**] **4.** Yollarda havaya kalkan toz. (*Polatlı –Ank.) **5.** Kireç, tebeşir, beyaz toprak. (Doğanbey *Beyşehir, Argıthanı *Ilgın, Bisse –Kn.) **6.** Taşların güneye bakan yüzünde oluşan yosun. (Bulut *Akşehir –Kn.) **7.** Genel olarak boz renk. (Kerkük)
bor (II) Yumuşak. (*Alaşehir –Mn.)
bor (III) Gri renkli sığır. (–El.)
bora (I) Küp, teneke dibinde kalan bulanık zeytinyağı. (Alanlı –Ay.)
bora (II) Masa, konsol. (–Tr.; –Gm.)
bora (III) Erkek deve. (Kırım göçmenleri)
boraca [→ **buharı -1**]
boraç **1.** [→ **boduç** (I) **-1**] **2.** [→ **boduç** (I) **-3**]
borada Demir tozu. (*Kilis –Gaz.)
bor ağacı Nohut yaprağı gibi yuvarlak yapraklı, sarı çiçek açan ve meyvesi çocuklar tarafından patlatılarak oynanan bir ağaç. (Kösten, Honaz –Dz.)
borağan Bora, fırtına. (Sultaniye –Kn.)
borahane Yabanî güvercinlerin tünemesi için kerpiçten yapılan güvercinlik. (–Dy.)
borak (I) [→ **bor** (I) **-2**]
borak (II) Kurban. (*Varto –Mş.)
borak (III) Geniş ağızlı bir çeşit tatlı su balığı. (*Antakya –Hat.)
boram boram Bol bol, aralıksız. (Ulusiran *Şiran –Gm.)
boramboş Bomboş. (İrişli, Bayburt, *Selim, *Sarıkamış –Kr.)
boramut Pişmiş armut. (*Çarşamba –Sm.)
boran (I) [**bara** (I) **-1**, **borana** (V), **boruk** (V), **buran** (I), **buruk** (VI), **burutgan** (I)] **1.** Sis, duman. (Ba-

yat *Emirdağ –Af.; Tokat, Bozan, Keskin –Es.; *Sorgun –Yz.; Çayırlı *Haymana, *Nallıhan –Ank.; *Ermenek –Kn.; Zeytinli –Ada.) **2.** Şiddetli kar, fırtına, kasırga. (Kasımlar, Banus *Eğridir, *Keçiborlu, *Senirkent, Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Düzce –Bo.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Tepeören, Düzköy, İcilli –Gr.; Haşara –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Doğubayazıt, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Bt.; *Erciş –Vn.; *Ağın,* Keban –El.; Bertiz, Önsen –Mr.; –Gaz.; *Sorgun –Yz.; Adaören *Beypazarı, Seyitgazi, Tahtayazı *Çubuk –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Hatamışşabanlı, Umranı, Hamidi –Kn.; Aslanköy *Mersin, *Silifke, *Mut –İç.; *Kozan, Lapa –Ada.)

[**borana** (V)]: (–Çr.)

[**boruk** (V)]: (–Ada.)

[**buran** (I)]: (Çıtak *Çivril –Dz.; Hasköy *Finike –Ant.)

[**buruk** (VI)]: (Şabanözü *Polatlı, Çalış *Haymana –Ank.; Seydin *Avanos –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**burutgan** (I)]: (Akça *Dinar –Af.)

3. Şiddetli yağmur, sağanak. (Mağura, Kilât *Maçka –Tr.; –Gaz.)

[**bara** (I) **-1**]: (–Yz.)

boran (II) **1.** İç sıkıntısı. (Bayat *Emirdağ –Af.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Seyitgazi –Ank.) **2.** Felâket, belâ. (Tokat, Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Bor –Nğ.)

boran (III) Yaban güvercini. (–Dy.; Aloş –El.)

boran (IV) [→ **baran** (II) **-2**]

boran (V) [→ **barhana -1**]

boran (VI) Haşlanmış semizotu üzerine sarmısaklı yoğurt ve yağ dökülerek yapılan yemek. (Şeref *Yatağan –Mğ.)

borana (I) [**boranı -2, 3,4; borani -2, borano, burani**] **1.** [→ **borani -1**] **2.** Yumurta, yağda kızartıldıktan yahut suda haşlandıktan sonra üzerine sarmısaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek. (*Eğridir, İğnecik –Isp.; Ürkütlü *Bucak, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; İskele *Bigadiç –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Aşağılıca –Es.; Tavşancıl *Gebze, *Kandıra –Kc.; *Taşköprü –Ks.; *Bartın, *Safranbolu –Zn.; Çıkrık *Mecitözü, *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; –Sn.; *Merzifon –Ama.; *Refahiye –Ezc.; *Korkuteli, *Elmalı –Ant.; Kadıköy, Tatarlı *Saray –Tk.)

[**boranı -2**]: (*Beyşehir –Kn.)

[**borani -2**]: (Çayır *Zile –To.; –Sm.; –Ank.; Kerkük)

[**borano**]: (–Isp.)

3. Ispanak, yoğurt ve yumurta ile yapılan bir çeşit yemek. (*Pasinler –Ezm.)

[**burani**]: (*Çarşamba –Sm.)

4. Komposto. (*Ayaş, Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**boranı -3**]: (–Ank.)

5. Ekşi meyvelerden, et ve pekmezle yapılan suyu bolca tatlımsı bir yemek. (*Bor –Nğ.) **6.** Ebegümeci yemeği. (Havraniye *Bahçe –Ada.)

[**boranı -4**]: (*Mut –İç.)

7. Kışın yenmek üzere kurutulmuş taze fasulye. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **8.** Ispanak. (Dereköy –Kn.)

borana (II) Sulusepken. (İskele *Bigadiç –Ba.)

borana (III) **1.** Toprak düzeltmekte

kullanılan tırmık. (Bozan –Es.) **2.** [→ **borhana** (II)]

borana (IV) [→ **barhana** (I) **-1**]

borana (V) [→ **borana** (I) **-2**]

boranı [**borani -2**] **1.** [→ **borani -1**] **2.** [→ **borana** (I) **-2**] **3.** [→ **borana** (I) **-4**] **4.** [→ **borana** (I) **-6**] **5.** Yoğurtlu mantı, tatar böreği. (Sulusaray *Artova –To.) **6.** Sarmısaklı yoğurt. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)

[**borani -2**]: (–Kr.)

7. Yoğurtlu bir çeşit köy yemeği. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **8.** Bakla taneleri veya pancar saplarıyla yapılmış ve içine bulgur köftesi konulmuş yemek. (–Ur.; –Gaz.) **9.** Pancardan, çömlekte pişirilen ve üstüne sarmısaklı yoğurt dökülen yemek. (*Bünyan, Tavlusun –Ky.; Yelbeyi *Bozkır, Ayaslar *Ilgın –Kn.) **10.** Ayva dolması. (*Çiçekdağı, Kurancalı *Kaman –Krş.)

boranı elması Yeşil renkli yaz elması. (–Gm.)

borani [**borana** (I) **-1, boranı -1**] **1.** Bulgur veya pirinçle pişirilen sebze üzerine yoğurt dökülerek yapılan yemek. (*Buldan, Emircik *Çivril –Dz.; Bergama –İz.; –Mn.; *Üsküdar –Ist.; Deresağ *Mudurnu –Bo.; –Sm.; –Gm.; *Şavşat –Ar.; *Pasinler –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ağın, *Keban –El.; *Birecik –Ur.; *Yıldızeli –Sv.; –Yz.; *Osmaniye –Ada.; –Ant.; *Bodrum –Mğ.; Barbaros –Tk.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

[**borana** (I) **-1**]: (–Af.; Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.; Yukarıseyit *Çal- –Dz.; Minnetler, Yeniköy –Ba.; Işıklar –İz.; *Ünye –Or.; Tavusker *Oltu –Ezm.; *Afşin –Mr.; *Datça, *Milas –Mğ.; Hamitabat *Lülebur-gaz –Krk.)

[**boranı -1**]: (*Senirkent, Sarıidris *Eğridir, *Yalvaç –Isp.; *Çal, Garipköy *Tavas, *Sarayköy, Işıklı –Dz.; *Söke –Ay.; Furunlu *Bayındır –İz.; –Brs.; *Göynük –Bo.; *Mesudiye –Or.; –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin, Taşoluk, *Göksun, *Elbistan, –Mr.; *Zara –Sv.; Büyükyapalak –Mr.; Hisarcık *Develi –Ky.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Yatağan, Yerkesik –Mğ.)

2. [→ **boranı -6**]

borañlamak, boranlamak 1. Kar yağmak. (–Or.; Şehli –Gr.) **2.** Hava bulanmak. (*Bor –Nğ.)

boranlı Kapalı (hava). (–Kü.)

borannı Isırgan otunun yumurtayla yahut sade kavrulmasıyla yapılan yemek. (Alanlı –Ay.)

borano [→ **borana** (I) **-2**]

borantı Eski, giyilmiş elbise. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

borata Unu kepeğinden ayıran elekli dolap. (–Mğ.)

boraz 1. [→ **bor** (I) **-1**] **2.** [→ **bor** (I) **-2**]

boraza [**boruza**] Yeni dikilen asma çubuğu. (Reşadiye, Zencidere –Ky.)

[**boruza**]: (Zencidere, Kızılhisar, Hacılar –Ky.)

bor bağlamak [→ **bar bağlamak**]

borbal (I) [→ **barbal** (II)]

borbal (II) [→ **barbal** (I)]

borbay 1. Baldır. (Çifteler, Ilıca, *Emirdağ, Kırım Türkleri –Af.) **2.** Bilek. (Kırım Türkleri –Ist.)

bor bırrakma Tarlayı sürüp boş bırakma. (*Birecik –Ur.)

borboḫ Aşağılık kişiler. (*Mesudiye –Or.)

borbur Boynu öne, aşağıya az bükük 13 - 15 cm. boyunda lezzetli, kırmızı bir çeşit balık. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

borbut (I) Sahip, davacı. (Bucak *Kozan –Ada.)

borbut (II) Kir, küf, pislik. (*Mersin –İç.)

borcabahar Müshil olarak kullanılan ince köklü bir ot, sütleğen. (Suboğaz –Gaz.)

borcak [**borçoḫ**] Sarı çiçekli, süpürgeye benzer yakılabilen bir ot. (Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Kaman –Krş.; *Aksaray –Kn.; Navdalı *Mut –İç.) [**borçoḫ**]: (*Mucur –Krş.)

borcunu harcını bilmek Hesaplı, dürüst olmak, ödeyemeyeceği borç altına girmemek. (*Bor –Nğ.)

borçoḫ [→ **borcak**]

borda (I) [**barda** (II) **-1, bort kapısı**] İki kanatlı büyük kapı, sokak kapısı. (*Emirdağ, *Bolvadin –Af.; *Senirkent –Isp.; Kapıköy *Maçka –Tr.; Uğurlu, Mençek *Ermenek, Karahüyük, Maslat, Burhan *Karaman, Kazancı –Kn.; Çukurbağ *Mut –İç.)

[**barda** (II) **-1**]: (*Ermenek çevresi –Kn.)

[**bort kapısı**]: (–Brd.)

borda (II) Yuvarlak taneli bir üzüm. (Görece –İz.)

borda (III) Gelin götürürken süs olmak üzere gelinin atına örtülen işlemeli kumaş. (Yavuz, Cevizli *Şavşat –Ar.)

bordana Düz direk, kereste. (–Sn.; Uluğbey, Akkise –Or.; Piraziz, Düzköy *Keşap –Gr.)

bordlamak [→ **bodlamak**]

bordozluk Kabadayılık. (Lefkoşe, Kıbrıs)

bōre Değirmene gelen suyun, hızla çarka fışkırdığı küçük delik. (Dariveren *Acıpayam –Dz.)

borhana (I) Elmadan yapılan bir çeşit yemek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

borhana (II) [**borana** (III) **-2**] Çeltik tarlalarında öküze koşulan demir dişli bir araç. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Karaköy *Nallıhan –Ank.) [**borana** (III)-2] : (Sirkeli *Çubuk –Ank.)

borıbara Satışta değişme usulü. (Güney *Yeşilova –Brd.)

bori (I) Buraya. (Kurtluca *Ünye –Or.)

bori (II) Boru. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bori (III) **1.** Kan emen büyük sinek. (Çavdarlı, Yavuz *Şavşat –Ar.) **2.** Arı. (Çavdarlı, Yavuz *Şavşat –Ar.)

bork (I) Çağla. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bork (II) Kukuleta, kavuk. (*Afşin –Mr.)

bork (III) Kulak. (–Ky.)

borkiştirmek [→ **bekiştirmek**]

borla (I) Çamdan oyulmuş su kabı. (Soğanlık *Kartal – Ist.)

borla (II) Aznif oyununda "yandı" karşılığında kullanılır. (*Akyazı –Kc.)

borlamak İçini oymak. (*Ahlat –Vn.)

borlu pazarı Perşembe. (*Senirkent –Isp.)

borluvu Damların kenarındaki oluk. (Pirlerkondu –Kn.)

borma bok Berbat. (*Silifke –İç.)

borma bozuk Çok bozuk. (*Silifke –İç.)

bornak İki yaşında manda. (*Ahlat –Bt.)

boro Çekmeli yarım dolap. (Limasol, Kıbrıs)
borola Soğan tohumu. (–Yz.)
borre Sarımsı. (*Nazimiye –Tn.)
borsak [→ **boğasak**]
borş Borç. (Karakoyunlu Aşireti –Kr.)
borşevik Uzun, dize kadar çıkan, üstü devrik yün çorap. (*Erciş –Vn.)
bortak Kırçıl renkli yaban ördeği. (Umurlu, Çulhan *Bozdoğan –Ay.)
bortdürmek [→ **börtlemek** (I)]
bortlak [→ **boduk** (I) **-1**]
bort kapısı [→ **borda** (I)]
bortlacı [**bodlacı, bortlayıcı, botlacı, botlaçı, botlayıcı, börtleci**] Gebe deve. (*Eşme –Uş.; Hacılar –Isp.; Karakoyunlu aşireti, Etimesğut –Ank.; *Ermenek –Kn.; Kırıklı *Karaisalı –Ada.; *Anamur –İç.; *Gündoğmuş –Ant.)
[**bodlacı**]: (Anbarcık*Gölhisar–Brd.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**bortlayıcı**]: (–Ant.)
[**botlacı**]: (*Bozkır –Kn.; Doğanbeyli –Ada.; *Anamur –İç.; Murtına –Ant.)
[**botlaçı**]: (İncekum *Silifke –İç.)
[**botlayıcı**]: (Koçular *Eğridir –Isp.; *Bor –Nğ.)
[**börtleci**]:(Kargacık *Alanya –Ant.)
bortlamak [→ **bodlamak**]
bortlayıcı [→ **bortlacı**]
bortlen [→ **bögürtlen**]
bortum üzümü İri taneli, siyah üzüm. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
boru (I) Söğütten çıkarılan düdük. (İncesu *Dinar –Af.; Kuşbaba *Bucak –Brd.)
boru (II) Kurt. (*Lapseki –Çkl.)
boru (III) Kadınların saçlarına taktıkları zincir. (Harput –El.)
boru (IV) Yaprak aşısı. (Köşker –Krş.)
boru bohça Öteberi. (–Nş.)
boruç [→ **boduç** (I) **-1**]
boruçul Kendini bilmeyen. (–Or.)
boruḫ, boruh [→ **boruk**]
boruk (I) [**boruḫ, boruh**] Dağlarda yetişen, kokulu, süpürge ve yakacak olarak kullanılan çalı, ot. (Uluğbey *Eğridir –Isp.; Tekkeköy, Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; Çağlan, İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Çr.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; Bektaşlı, Gülabi –Yz.; Üçem *Balâ, Çayırlı *Haymana, Kürkçü, Güdül *Ayaş –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Avanos –Krş.; Mehmetli, *Kadirli –Ada.)
[**boruḫ, boruh**]: (Çarıkçı *Iğdır –Kr.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
boruk (II) Zağar da denilen bir cins köpek. (İshaklı *Bolvadin –Af.)
boruk (III) Ham meyve. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
boruk (IV) **1.** Katırtırnağı. (*Gemlik –Brs.; *Kandıra –Kc.; Bahçe *Osmaniye –Ada.) **2.** Zehirli bir ot. (–Nğ.)
boruk (V) [→ **boran** (I) **-2**]
boruk (VI) [→ **buruk** (II)]
boru kuşu Leş yiyen bir cins kuş. (Keskin –Es.)
borum [→ **boduk** (I) **-1**]
boruş (I) Ufak su bardağı, kupa. (Armutalan –Mğ.)
boruş (II) Elmas gerdanlık. (*Sungurlu –Çr.)
boruza [→ **boraza**]
boruzan Erkek arı. (Navdalı *Mut –İç.)
borya [→ **boyra** (II) **-3**]

borza [burza] Meyve fidanı. (Hadım –Kn.)
[burza]: (*Çumra köyleri –Kn.)
borzail [bosçabatak] Karatavuk büyüklüğünde boz renkli bir av kuşu. (*Çarşamba –Sm.)
[bosçabatak]: (Kumluca *Finike –Ant.)
bosağa [→ basağ]
bōsak Dar geçit. (*Silifke –İç.)
bosbolamat [→ bolamadı]
bosça [→ bohça (IV) -1]
bosçabatak [→ borzail]
bosça otu Dağlarda yetişen beyaz çiçekli ve hayvanlara ilâç yapmakta kullanılan ot. (Saraçlı *Geyve –Kc.)
bōsdan [→ bostan]
bosdanacan Birdirbir oyununa benzeyen bir oyun. (*Erciş –Vn.)
bosek Tembel. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; Ersis *Yusufeli –Ar.)
bosleşmek Lâdes çekişmek. (*Şavşat –Ar.)
bosluḫ Tandıra atılacak irilikte odun. (Peterek *Yusufeli –Ar.)
bost Post. (Kapıköy *Maçka –Tr.)
bostan [bōsdan, bostan borusu] Salatalık. (*Sütçüler, *Bucak köyleri –Isp.; –Brd.; Sarmaşık *Fatsa, Bayadı –Or.; Fındıklı *Keşap, Nefsiköseli *Görele, Tepeköy, Piraziz, Hisargeriş, Şehli –Gr.; Haçevera *Maçka –Tr.; –Gm.; –Ezc.; –Dy.; Eğin –Ml.; Şekeroba –Mr.; *Ermenek, *Karaman, Sille –Kn.; Çavuşbucağı *Silifke –İç.; –Ant.)
[bōsdan]: (Çavuşbucağı *Silifke–İç.)
[bostan borusu]: (Selânik)
bostan bocigi [bostan böceği, bostankesen] Danaburnu. (*Arapkir –Ml.)
[bostan böceği]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.)
[bostan kesen]: (*Sütçüler –Isp.; *Karaman –Kn.)
bostan borusu [→ bostan]
bostan bozan Orobanche, Orobanchaceae. (–El.)
bostan böceği [→ bostan bocigi]
bostancı [bostançı] Bostan bekçisi. (Havsu *Kelkit –Gm.)
[bostançı]: (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)
bostancık Çıbana benzer, büyükçe şişlik. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
bostançı [→ bostancı]
bostan güzeli 1. Küçük, yuvarlak, kokulu bir çeşit kavun. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Tefenni –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.) **2.** Tarlalarda yetişen hardala benzer kırmızı çiçekli bir ot. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Boğaz –Yz.; Kızıllar *Karaman –Kn.) **3.** Ayçiçeği. (–Bo.; –Ank.)
bostan höyü Bostan korkuluğu. (–Gaz.)
bostankesen [→ bostan bocigi]
bostan otu 1. Bahçelerde, pırasa aralarında yetişen bir çeşit ot. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **2.** Semizotu. (–Kü.)
bostan yıldızı Akşam yıldızı, çobanyıldızı. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
bostili Oğlak. (Secigen *Osmancık –Çr.)
bostirik [→ basturuk]
bosu Duvar, tavan veya çatı arasındaki boşluk. (Kızılcaören –Kü.)
bōsukmak Boğulmak. (Taşoluk *Göksun –Mr.)
bosümek Üzülmek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
bosütmek Kederlendirmek, üzmek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
boş Koyunun yahut keçinin böğür etleri dikilip içine üzüm pirinç v.s.

doldurularak fırında pişirilmek suretiyle yapılan yemek. (*Silifke –İç.)

boşa çalmak Boyca gelişmemiş ekinleri sadece kesmek amacıyla tırpanla biçmek. (*Merzifon –Ama.)

boş adam Hamal. (–Kr.)

boşak [→ **başak** (I) **-1**]

boşamak Yapıp bitirmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

boşandırmak 1. Serbest bırakmak, bağdan kurtarmak. (*Bor –Ng.) **2.** Atı, eşeği dörtnal ile rahvan arasında koşturmak. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

boşayı, boşay 1. Kamer takvimine göre ikinci ay, sefer ayı. (–Ank.; –Krş; –Mğ.) **2.** Eylül. (*Bayburt –Gm.)

boşbardaḫ [→ **boşbuğaz**]

boşbığaz [→ **boşbuğaz**]

boşböğür Kalça ile kaburga arasındaki kısım. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.: Limasol, Kıbrıs)

boşbuğaz [**boşbardaḫ, boşbığaz**] Boşboğaz. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[**boşbardaḫ**]: (Türkmen aşireti, Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
[**boşbığaz**]: (Kerkük)

boşbügür Yay. (Türkistan)

boşcu Kömür yüklenirken boş küfeleri kayığa atan. (–Zn.)

boşca [→ **boça, bōça**]

boşdolav Banyo. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

boşgo Boşver. (Hasanoğlan –Ank.)

boşka Fıçı. (Mağaracık –Kr.)

boşlamak Bırakmak, vazgeçmek. (*Gölpazarı –Bil.; –Sm.; –Ezm.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Korkut –Sv.; –Krş.; –Ng.; –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

boşmak Çay bardağı. (Kuyucak –Es.)

boşnak Kocasından kaçarak başkasıyla evlenen kadın. (Alacahöyük –Çr.)

boşnak eriği Elle kolayca bölünebilen ve çekirdeği ayrılan, oval, morumsu bir erik çeşidi. (*Düzce –Bo.)

boşu İpekten yapılan, renkli, erkeklerin kullandığı baş örtüsü. (–Bo.; Akviran –Kn.)

boşuna almaḫ, boşuna almak Alay etmek. (Harput –El.)

boşunak Boşanma belgesi. (*Güneyce –Rz.)

boşungu Serap. (–Mn.)

boşunu silkmek Niyetini anlamak için söyletmek, konuşturmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bot (I) Çizme boğazı. (*Akyazı –Kc.)

bot (II) Sal. (*Akyazı –Kc.)

bot (III) [→ **boduk** (I) **-1**]

bot (IV) [→ **bad** (I) **-1**]

bot (V) [**botdo**] Kuyruksuz, kuyruğu kısa (kuş). (*Ahlat –Vn.)
[**botdo**]: (*Erciş –Vn.)

bota [→ **boduk** (I) **-1**]

botak (I) [→ **badak** (II) **-3**]

botak (II) **1.** Serçeden biraz irice bir kuş. (Alanlı –Ay.) **2.** Karatavuk. (*Marmaris, *Bodrum –Mğ.)

botalamak Deve doğurmak. (Sekiyaylası –Isp.)

botarmak [→ **burutmak** (I) **-1**]

botça (I) Bütçe. (Ürkütlü *Bucak, Yayla *Tefenni –Brd.; Eziler *Buldan –Dz.)

botça (II) Koyun ve keçilerin memelerinde olan hastalık. (Kalafat –Çkr.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Ng.)

botça (III) [**bocca**] Küçük Avanos testisi. (Büyükafşar –Krş.) [**bocca**]: (–Krş.)

botdo [→ **bot** (V)]

botlacı [→ **bortlacı**]

botlaçı [→ **bortlacı**]

botlak 1. [→ **boduk** (I) **-1**] **2.** [→ **badak** (II) **-3**]

botlamak [→ **bodlamak**]

botlayıcı [→ **bortlacı**]

botor Taşkınlık eden adam. (*Lapseki –Çkl.)

botorluk Taşkınlık. (*Lapseki –Çkl.)

botot Eriklere, olgunlaşmadan önce gelen bir hastalık. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

bottu Kısa boylu. (Mihail *Şarkikaraağaç –Isp.)

botuk [→ **boduk** (I) **-1**]

botumak, boturmak Durmak: *Ne yapalım çalışıp botuyoruz.* (Ceylan *Fethiye –Mğ.)

bo'un [→ **böğün**]

bour [→ **bavor** (II)]

bov [→ **ba, bā** (I) **-1**]

bovalmak [→ **buñalmak**]

bovartlak [→ **boğurdak** (I)]

bovasamak Yorulmak (İnek). (*Marmaris –Mğ.)

bovurmak Bağırmak. (*Bartın –Zn.)

boy (I) **1.** Yem olarak kullanılan, çemen yapılan burçağa benzer bir tahıl çeşidi. (Yukarıdinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Demirşeyh *Sungurlu –Çr.; –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Bayburt –Gm.; *Ağın, *Keban –El.; *Göksun, *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.; Navdalı *Mut –İç.) **2.** Çökeleğe katılan kokulu bir ot. (Devri *Bucak –Brd.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –İç.)

boy (II) Parça, kere, miktar: *Biboy geldim bulamadım.* (*Düzce –Bo.; *Kandıra –Kc.; –Sm.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

boy (III) [→ **bö, bȫ -2**]

bōy (IV) [**ba, bā** (I) **-1**]

boya Bir çeşit ağaç. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

boyacı Göz boyayıcı, sihirbaz. (–Gaz.)

boyaçın [**boyaçili, boya kökü, boyalık, boya otu, boyapürü**] Kökünden boya yapılan bir çeşit ot. (Dereköy –To.) [**boyaçili**]: (*Merzifon –Ama.) [**boya kökü**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.) [**boyalık**]: (Gönen –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; İğdir *Çal, Yumrutaş *Acıpayam –Dz.; –Ba.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.) [**boya otu**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.) [**boyapürü**]: (*Mucur –Krş.)

boyaçili [→ **boyaçın**]

boya gecesi Kız evinde gelinin saçları boyanırken yapılan eğlence. (İbradı –Ant.)

boya günü Kına gecesinden iki gün önce mazı, düz, rastık taşından geline boya hazırlamak için yapılan toplantı. (İbradı –Ant.)

boyaḫ [→ **boyak**]

boyaḫdan [→ **bayak** (I)]

boyak [**boyaḫ**] Boya. (Eriklimanı, *Şebinkarahisar –Gr.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Bor –Nğ.) [**boyaḫ**]: (Taşburun *Iğdır, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

boya kökü [→ **boyaçın**]

boyalamak 1. Kandırmak, gözünü boyamak. (Devri *Bucak –Brd.) **2.** Boyamak. (*Merzifon –Ama.)

boyalık [→ **boyaçın**]

boyam [→ **bıyam** (I)]
boyama Boyanmış bez, şalvar, başörtüsü. (*Çal, Karataş *Sarayköy –Dz.; Yenice *Emet –Kü.; *Merzifon –Ama.; –Ml.; *Ağın, *Keban –El.; –Ur.; Kerkük)
boyamak (I) Ağır söz söylemek, aşağılamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sarıköy *Merzifon –Ama.; *Mesudiye –Or.; –Tr.)
boyamak (II) Koku ortalığı kaplamak. (*Elmalı –Ant.)
boyam şerbeti Meyan kökü ıstatılarak yapılan ve içine döğülmüş karanfil serpilerek içilen şerbet. (*Kilis –Gaz.)
boyan [→ **boyam** (I)]
boyana Boya evi. (–Çr.)
boyanacı Boyacı. (Navdalı *Mut –İç.)
boyanak İri damlalar halinde yağan yağmur. (*Kilis –Gaz.)
boyanasıca İlenç. (–Gaz.)
boyanmak **1.** Zıkkımlanmak. (*Kilis –Gaz.) **2.** Zehirlenmek. (*Kilis –Gaz.)
boya otu [→ **boyaçın**]
boyapürü [→ **boyaçın**]
boyası meydanda Ne olduğu belli. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
boyat Bayat. (–Gaz.)
boya tahtası Sandalın yan tahtası üstündeki tahta. (–Ist.)
boyatı Ağıt. (*Iğdır –Kr.)
boy, booy Aman, usandım anlamına gelir. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)
boy beyi **1.** Ağa, ileri gelen, köy büyüğü. (*Lapseki –Çkl.) **2.** Aşiret reisi. (–Kü.)
boy bürüğü Çarşaf yerine kullanılan çift etek. (–Yz.)
boycak [→ **boydaḫ, boydak -4**]
boycuş etmek Hayvan yemi olarak kullanmak için yaprak koparmak. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
boy çuvalı En büyük çuval. (–Ky.)
boydaḫ, boydak [**boycak**] **1.** Yükü olmayan yaya. (*Şarkikaraağaç –Isp; Dişli *Bolvadin, İğdir, Bulkaz *Çivril –Dz.; –Ay.; Üçüyük *Altıntaş, Kızılüzüm *Gediz –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; –Kc.; *Mecitözü –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Ünye –Or.; Tekkeköy *Tirebolu, *Görele –Gr.; *Maçka –Tr.; –Gm.; *Refahiye –Ezc.; Harput –El.; –Ml.; –Ur.; *Lohan, *Kilis –Gaz.; *Göksun –Mr.; Hassa *Antakya –Hat.; *Kangal köyleri, *Gürün köyleri, *Koyulhisar –Sv.; Lök, Küçükboymul, *Boğazlayan –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.; –Nğ.; Uğurlu *Ermenek, Berendi *Ereğli, *Hadım –Kn.; Çandırlar, Kırıklı *Karaisalı –Ada.; Taşucu *Silifke, Çiftepınar, Civanyaylağı *Mersin, *Anamur, *Mut –İç.; Karadere *Gündoğmuş, Girenes, Köprülü *Alanya –Ant.) **2.** Bekâr, yalnız, serbest. (Çiftlik *Dinar, Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme köyleri –Uş.; Hama *Çivril –Dz.; Bozüyük –Bil.; *İskilip –Çr.; Kızılköy, *Zile –To.; Uzunmusa –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Alakilise, *Refahiye –Ezc.; –Ağ.; –Ezm.; İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Ardahan –Kr.; *Kilis –Gaz. köyleri; *Afşin, Eldilek *Elbistan –Mr.; Telin *Gürün, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, *Bünyan, Turan –Ky.; *Avanos,

Köşker –Krş.; *Bor –Ng.; *Cihanbeyli –Kn.; Saçıkaralı aşireti, Dutlu *Dörtyol, *Kozan –Ada.) **3.** Çocuksuz kadın. (Belceğiz *Karaağaç –Isp.; –Nş.; *Aksaray –Kn.) **4.** Başıboş, işsiz. (*Merzifon –Ama.; Çilehane *Reşadiye –To.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Kr.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; Sille –Kn.)

[boycak]: (Murvadı *Ermenek –Kn.) **5.** Kötü kadın. (*Şarkışla –Sv.)

boyevi [→ **bayevi**]

boyhana, boyhane Bulgur yapılan yer. (–Af.)

boy kömleği Kombinezon. (–Ezm.)

boykutmak Reddetmek, geri vermek. (–Ada.)

boyla 1. Değirmen çarkını döndüren suyun çıktığı delik. (–Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.) **2.** [→ **boyra** (II) **-2**]

boyla kazığı Saban kulaklarının girdiği ağaç. (Görece –İz.)

boylama (I) Bir bağla boyuna takılan muska. (–Ama.; *Passinler –Ezm.; –Kr.; –Ml.; –Ur.; *Gürün –Sv.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Çukurkuyu *Bor –Ng.)

boylama (II) Kadın entarisi. (Yavuzköy *Şavşat –Ar.)

boylamasına Boyu yönünde. (*Düzce –Bo.)

boylan Kibirli. (–Ezc.)

boylı, boylı çivisi Öküz arabasında tekerleğin çıkmaması için mazı başına takılan eğri çivi. (*Sandıklı –Af.; –Krş.)

boylu Gebe. (Hortu *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; –Bo.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

boyma Gelinlere örtülen kırmızı bir örtü. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

boymak Yorumlamak. (Deliklitaş –Sv.)

boymul Boynu siyah koyun. (Akpınar –Or.; Piraziz –Gr.)

boyna (I) Balıkçı kayığında dümen yerine kullanılan küçük kürek. (Yeniköy, Bebek –Ist.)

boyna (II) Nine. (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.)

boynak [boynek, boynik] Boynu eğri, eğri. (Kızılköy –To.)

[boynek, boynik]: (–Ml.)

boynek, boynik [→ **boynak**]

boynuburuk (I) Yetimlikten dolayı üzgün. (–Brd.; *Sarayköy –Dz.; *Merzifon –Ama.; *Afşin, *Elbistan –Ml.; *Erciş –Vn.; *Boğazlayan –Yz.)

boynuburuk (II) İnsan pisliği. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

boynuburuk (III) **[boynubüküк]** Dalında olmuş, sapı bükülmüş incir. (Devri *Bucak –Brd.; *Sarayköy –Dz.; *Edremit –Ba.; *Anamur –İç; *Milas, Şeref *Yatağan –Mğ.)

[boynubüküк]: (*Ermenek –Kn.)

boynuburuk (IV) Menekşe. (*İnebolu –Ks.)

boynubüküк [→ **boynuburuk** (III)]

boynueğri Birine karşı minnet duyan. (Köşker –Krş.)

boynum pot Koşarak oynanan oyunlarda söylenen bir deyim. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

boynunu vurmak Budamak, yaşlı kütüğü tepesinden kesmek. (–Gaz.)

boynuuzak Gurbet. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

boynu uzun Karnı dar, boynu uzunca yoğurt çömleği. (–Ng.)

boynu yoğun Şişman, boynu kalın. (*Iğdır –Kr.)

boynuz Keçiboynuzu. (Dişli *Bolvadin –Af.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Kü.; Çavuşlu *Mersin –İç.; *Alanya –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

boynuk Boynu kısa. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

boyra (I) **1.** Hasır. (Bayat *Aziziye –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Yukarıseyit, Ekse *Çal, Çıtak *Çivril –Dz.; –Ur.; –Mr.; Durlas *Ereğli –Kn.; *Kadirli –Ada.) **2.** Kara örtü. (*Çivril –Dz.)

boyra (II) [**borya, boyla -2**] **1.** Değirmen oluğunun ucuna konulan aygıt ve deliği. (Yassıviran *Senirkent, Çandır *Sütçüler –Isp.; Yukarıseyit *Çal, *Sarayköy –Dz.; *Tire –İz.; Kaymaz *Sivrihisar –Es.; –Çr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Güdül, Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Krş.; *Ilgın köyleri, Bayafşar *Beyşehir –Kn.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Şeref, Kavaklıdere *Yatağan, Bayır –Mğ.) **2.** Değirmen oluğu. (Bademli *Dinar –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[**boyla -2**]: (–Isp.)

3. Araba tekerleğinin ortasına geçirilen çelik oluk. (Dişli, İshaklı *Bolvadin, İncesu *Dinar –Af.; *Gelendost –Isp.; Çıtak *Çivril –Dz.; *Ilgın köyleri, *Beyşehir –Kn.)

[**borya**]: (–Ant.)

4. Toprak, kiremit su borusu. (*Merzifon –Ama.)

boyra (III) Ağaçtan yapılmış ağır balyoz. (*Merzifon –Ama.)

boyralamak Acı tazelenmek. (*Bor –Nğ.)

boyra toprak Kıraç toprak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

boy tüfeği Tek kurşun atan, insan boyuna yakın uzunlukta tüfek. (–Mr.)

boyu batmak [**boyu boyanmak, boyu boyarḫı olmak**] Ölmek. (*Bor –Nğ.)

[**boyu boyanmak**]: (*Erciş –Vn.)

[**boyu boyarḫı olmak**]: (*Erciş –Vn.)

boyu boyanmak [→ **boyu batmak**]

boyu boyarḫı olmak [→ **boyu batmak**]

boyugüzel Görümce. (Köpeli, Sarıoğlan *Bünyan –Ky.; *Avanos –Krş.)

boyuk Büyük. (Ekse *Çal –Dz.)

boyun (I) **1.** Dağ sırtı. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Ekse *Çal, Babadağ *Sarayköy –Dz.; *Merzifon –Ama.; –To.; –Sm.; –Ağ.; Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.) **2.** Dağın geçit veren yeri. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

boyun (II) Tomruk. (Yavuz, Çayağzı –Ar.)

boyun (III) Üst, uhde: *Günahı senin boynuna.* (*Bor –Nğ.)

boyunbastı [→ **boyunkıstı**]

boyunburan Bir çeşit kuş. (–Kn.)

boyuncak [**boyundirek, boyundurluk, boyunsha, boyuntrik**] Boyunduruk. (Yapıntı *Mut –İç.)

[**boyundirek**]: (*Kandıra –Kc.)

[**boyundurluk**]: (Yenice *Emet –Kü.)

[**boyunsha**]: (Çilehane *Reşadiye –To.)

[**boyuntrik**]: (Alanlı –Ay.)

boyunçakalağı Gerdan. (Kavacık *Mengen –Bo.)

boyunda olmak Çocuk ana karnında olmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

boyundirek [→ **boyuncak**]

boyundruk Maden ocaklarında yapılan bağların üst kısımlarını bağlayan yatay direk. (–Zn.)

boyundurluk [→ **boyuncak**]

boyunduruk bağı Kağnılarda kolu ve sabanlarda oku boyunduruğa bağlayan kayış. (–Sn.; –Sm.)

boyun düğmeciği Hayvanlarda semer ağacının ucunun üstüne geldiği kemik. (*Lapseki –Çkl.)

boyun gırmak Boyun bükmek, emir dinlemek. (*Bor –Ng.)

boyunkıstı [**boyunbastı**] Gerdanlık. (–Ada.; –İç.)

[**boyunbastı**]: (*Bahçe –Ada.)

boyun kökü [**boyun kütüğü**] Ense. (Kızılköy –To.; –Ant.)

[**boyun kütüğü**]: (Kızılköy –To.)

boyun kütüğü [→ **boyun kökü**]

boyun olmaḫ, boyun olmak (I) [**boyun vérmek -2**] Kefil olmak. (–Ama. ve köyleri; –Rz. ve köyleri; Erkinis, Ersis *Yusufeli, Çayağzı, *Şavşat –Ar.; –Ezm.; Kızılçakçak *Arpaçay, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.; –Vn.; –Dy.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Ada.)

[**boyun vérmek -2**]: (*Erciş –Vn.)

boyun olmak (II) Kendini bir işe vermek. (*Ağın, *Keban –El.)

boyunsalık 1. Hayvanın boynu altından geçen, geme ve yulara takılı ip. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Ermenek –Kn.; Saray *Silifke –İç.) **2.** Boyun atkısı. (Ekse *Çal –Dz.) **3.** Hamut. (–El.)

boyunsğala, boyunsḫala Öküz boynuzuna benzer dokuz yıldızlık bir küme. (Karaçay Aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

boyunsha [→ **boyuncak**]

boyunsıra Boyu kadar. (Hurma *Silifke –İç.)

boyunsırık Öküzle döven arasında bağlantı kuran çatallı ağaç. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

boyuntrik [→ **boyuncak**]

boyuntucu Ense kökü. (–Ng.)

boyun urganı İneklerin boynuna takılan urgan. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

boyun vérmek 1. Yardım yapmaya söz vermek. (*Erciş –Vn.) **2.** [→ **boyun olmaḫ**]

boynuz [→ **böğez**]

boy vermek Felâkete dayanmak. (*Feke –Ada.)

boz (I) Okumamış, olgunlaşmamış, basit adam. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; –Yz.; Taçın *Bünyan –Ky.)

boz (II) [→ **böğez**]

boz (III) [**boz böcü, boz canavar**] Kurt. (–İç.)

[**boz böcü**]: (Meydan *Mut –İç.)

[**boz canavar**]: (Çakırlar *Akşehir –Kn.; Mahmutseydi *Alanya –Ant.)

boz (IV) [→ **bozlak** (IV) **-1**]

boza (I) [→ **bazak**]

boza (II) [→ **boduç** (I) **-1**]

boza (III) Yün ceket. (–Ky.)

boza etmek Utandırmak. (Falaka *Bayındır –İz.)

bozağanlık Bozgunculuk, geçimsizlik, mızıkçılık. (Görmel, Uğurlu *Ermenek –Kn.)

bozağı [→ **bıza, bızā**]

bozak (I) **1.** Manda. (Kayı *Emirdağ –Af.) **2.** [→ **bazak**]

bozak (II) Erkek çocuk. (*Ereğli –Zn.)

bozal [**bozerkeç**] Boz keçi. (–Ky.)

[**bozerkeç**]: (–Ky.)

bozalacı [→ **buğaz** (II)]

bozalak (I) **1.** Çalının taze sürgünü. (Bademli *Dinar –Af.) **2.** Yaprak tomurcuğu. (*Eşme –Uş.; Sofular *Eğridir –Isp.; *Buldan köyleri,

Ekse *Çal –Dz.; Hacıbeyli *Nazilli –Ay.; Sirge, Çömlekçi *Bodrum, *Fethiye köyleri –Mğ.) **3.** Taze mısır koçanı. (*Vakfıkebir –Tr.)

bozalak (II) Ötleğen kuşu. (Mahmutseydi *Alanya –Ant.)

bozalak (III) [**bozanak** (III)] **1.** Ekzema gibi bir deri hastalığı. (*Eğridir –Isp.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.) **2.** Kel. (*Çeşme –İz.)
[**bozanak** (III)]: (Tokat –Es.)

bozalanmak Nemlenmek. (*Bor –Nğ.)

bozali [→ **bozlak** (IV) **-1**]

bozalkat Ahlat, bir çeşit ufak armut. (Dereköy –To.)

bozaltı Alaca karanlık. (İcilli –Gr.)

bozamık (I) [**bozanak** (IV)] Ufak, boz renkli, yakılan bir ot. (Bektaşlı –Yz.)
[**bozanak** (IV)]: (Lohan –Gaz.)

bozamık (II) [**bozantı** (I)] Gelip geçici yağmur, bulutlu hava. (Çayhan *Ereğli –Kn.; *Kozan –Ada.)
[**bozantı** (I)]: (Deveviran –Bo.; Kurugöl –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

bozan [→ **bozlak** (IV) **-1**]

bozanağ Tozlu, dumanlı. (Kerkük)

bozanak (I) Sarmal şeklinde kıvrılmış. (Bornova –İz.)

bozanak (II) Topaç. (*Bafra –Sm.)

bozanak (III) [→ **bozalak** (III) **-2**]

bozanak (IV) [→ **bozamık** (I)]

bozancalık [**bozancılık**] Kavga. (Meydan *Mut –İç.)
[**bozancılık**]: (Ekse *Çal, Tekkeköy –Dz.)

bozancılık [→ **bozancalık**]

bozantı (I) [→ **bozamık** (II)]

bozantı (II) Otlak, sulak yer. (–Kn.)

bozantı (III) Dağ. (Deliviran *Çubuk –Ank.)

bozar Ayıp, kusur. (–To.; –Nğ.)

bozaran [**bozay -1**] **1.** Ağustos. (Epçe *Develi –Ky.) **2.** Haziran. (Hamuran –Ky.)
[**bozay -1**]: (–Ama.)

bozarantı [**bozarıntı**] Hafif boz renklilik. (*Düzce –Bo.)
[**bozarıntı**]: (*Düzce –Bo.)

bozarıntı [→ **bozarantı**]

bozarmağ [→ **bozarmak** (I) **-1**]

bozarmaḫ (I) [→ **bozarmak** (II)]

bozarmaḫ (II) [→ **bozarmak** (I) **-1**]

bozarmak (I) [**bozarmağ, bozarmaḫ** (II)] **1.** Renk değiştirmek, rengini atmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Zara –Sv.)
[**bozarmağ**]: (Kerkük)
[**bozarmaḫ** (II)]: (Taşburun *Iğdır –Kr.) **2.** Ağarmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.) **3.** Utanmak, kızarmak. (Tekkeköy *Sarayköy –Dz.; Eymir, Alamut *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Nilüfer –Brs.; *Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.; Baklalı *Çatalca –Ist.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Mesudiye –Or.; –Sv.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.) **4.** Solmak, sararmak. (*Tefenni –Brd.; *Ağın, *Keban –El.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mut –İç.)

bozarmak (II) [**bozarmaḫ** (I)] Yüz ekşitmek. (*Acıpayam, Garipköy *Tavas –Dz.; Dalaver *Arpaçay –Kr.; –Mr.; *Milas –Mğ.)
[**bozarmaḫ** (I)]: (Kızılçakçak *Arpaçay, *Iğdır –Kr.)

bozarmak (III) Karpuz kızarmak. (Nilüfer –Brs.)

bozarmak (IV) Bozmak. (Hurma *Silifke –İç.)

boz armut [**bozık, bozik -1, bozzuk**] Dağ armudu. (Sofular *Eğridir

–Isp.; Egiste *Hadım –Kn.)
[**bozık**]: (Bagıstas *Ilıç –Ezc.)
[**bozik -1**]: (Başvartenik *Çemişkezek –El.)
[**bozzuk**]: (–Ml.)

bozartı (I) **1.** Deride morluk, bozluk. (*Düzce –Bo.) **2.** Tarlada, dağda yer yer görülen boz yer. (–Yz.)

bozartı (II) Hayal meyal görülen şekil, karaltı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

bozartı (III) Ekinin olgunluk belirtisi. (*Ağın, *Keban –El.)

bozaş Bulgur, yarma v.b. ile yapılan çorba. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Tutmaç –Sv.; Külekçi *Çayıralan –Yz.)

boz at 1. Anadan babadan arabî ve küheyl olmayan at. (*Lapseki –Çkl.) **2.** Kızıl renkli at. (–Ağ.) **3.** Kır at. (Taşburun, *Iğdır –Kr.)

bozatmak Gözün renkli kısmında beyaz bir leke meydana gelmek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

bozay 1. [→ **bozaran -2**] **2.** Nadas edilmemiş tarla. (Yirikler *Karaisalı –Ada.)

bozbağırgan Sarmaşık gibi, yaprakları tüylü bir ot. (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

bozbaş [**bozpört, bozpörtme, bozsulu -1, bozyahni**] **1.** Kavurma et. (Ekse *Çal –Dz; İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Kavurmanın az kızarmış hali. (Süle –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.) **3.** Yahni. (Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; Zellice, Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**bozpört**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**bozpörtme**]: (*Iğdır –Kr.)
[**bozsulu -1**]: (*Bor –Nğ.)
[**bozyahni**]: (Gülabi –Yz.)
4. Söğüş. (–Ama.; *Karaköse –Ağ.) **5.** Tirit. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

bozbaşak Sonbaharda ekilen bir çeşit buğday. (Ekse *Çal –Dz.; –Ed.)

bozboruk otu Dağlarda biten ve yem olarak kullanılan bir yabanıl ot. (Kavacık *Mengen –Bo.)

bozböcü [→ **boz** (III)]

bozbulamaç Un çorbası. (–Ant.)

bozca (I) Bir çeşit ot. (*Tefenni –Brd.)

bozca (II) Hayvanların memelerinde olan bir hastalık. (*Gürün –Sv.)

boz canavar [→ **boz** (III)]

bozça 1. [→ **bohça** (IV) **-1**] **2.** [→ **bohça** (IV) **-2**]

boz çekirge Fas çekirgesi. (–Gaz.)

bozço Dişi sülün. (Çakallı –Ada.)

bozdag çayı Sideritis taurica -labiatae. (Bozdağköy *Ödemiş –İz.)

bozdamak Koşmak. (Babik *Pütürge –Ml.)

boz deve Küçük cins yerli deve. (Okçular –Ada.)

bozerkeç [→ **bozal**]

bozdığan armudu [**bozdoğan, bozdurğan**] Yazın olan iri, sarı ve iyi cins bir armut. (–Gm.)
[**bozdoğan**]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**bozdurğan**]: (Argıthanı –Kn.)

bozdoğan [→ **bozdığan armudu**]

bozdoğu keçi Kıvrık kulaklı, sarı keçi. (Geyran –Isp.)

bozduman Sisli, fırtınalı hava. (Taşoluk *Göksun –Mr.; –Ant.)

bozdurğan [→ **bozdığan armudu**]

bozdurma Bir çeşit üzüm. (Düzköy *Keşap –Gr.)

boz düşmek 1. Göz bebeğinde leke olmak. (*Bor –Nğ.) **2.** Hayvanın gözüne perde inmek. (Tekirkoyunlu *Silifke –İç.)

boz elma Kış elması. (–Nğ.)

bozgap Sincap. (Kuzguncuk *Cide –Ks.)

bozgaz Mısır tavuğu büyüklüğünde boz renkli kaz. (İncekum *Silifke –İç.)

bozge Tahıl çimlendirmeye yarayan bir ot. (Sarıyer –Ist.)

bozgun (I) [**bozgunluk, bozgülü**] **1.** Perişan. (Bornova –İz.; Sincan *Divriği –Sv.) **2.** İshal. (–Kü.; –Krş. ve çevresi)
[**bozgunluk**]: (Hasanoğlan –Ank.)
3. Zayıf, sağlık durumu bozuk. (*Bor –Ng.)
[**bozgülü**]: (–Kn.)

bozgun (II) Bozuk para. (*Antakya –Hat.)

bozguna düşmek İshal olmak. (Cenciğe –Ezc.)

bozgunluk [→ **bozgun** (I) **-2**]

bozgülü [→ **bozgun** (I) **-3**]

bozgüneş Soğuk, güneşsiz hava. (Eğiste *Hadım –Kn.)

bozık [→ **boz armut**]

bozik 1. [→ **boz armut**] **2.** Pancar. (–Kn.)

bozik kenger Dere boylarında, çok gübreli yerlerde yetişen ve geniş yapraklı, kalın gövdeli, uzun bir çeşit ot. (*Hozat –Tn.)

bozilli Eti yenen, kargadan biraz küçük bir kuş. (–Gr.)

bozkavara Sıska. (Söğüt *Köyceğiz –Mğ.)

bozkırağı Koç katımı zamanı. (Türkmen aşireti *Gemerek –Sv.)

boz kula Bir at donu. (–Ky.)

boz laf Anlamsız söz. (Mençek *Ermenek –Kn.)

bozlaḫ [**bozuk** (V)] Uzun hava. (*Mucur –Krş.)
[**bozuk** (V): (*Merzifon –Ama.)

bozlak (I) Bildirem. (–Isp.)

bozlak (II) Bir çeşit kuş. (Kızılkaya, *Bucak –Brd.; Bademağacı, *Gazipaşa –Ant.)

bozlak (III) [**bozpardı**] Yağsız çıra, çam. (Kuşbaba *Bucak –Brd.; Pülümür, *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Çobansa *Fethiye –Mğ.)
[**bozpardı**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Mut –İç.)

bozlak (IV) [**boz** (IV), **bozāli, bozan, bozluk**(II)] **1.** Sürülmemiş, boz tarla. (Mangırlar –Bo.; Şamlar *Ereğli –Zn. köyleri; Aşağıemerce *Taşköprü –Ks.; *Merzifon –Ama.; *Çarşamba –Sm.; –Ezc.)
[**boz** (IV)]: (–Sv.; –Ky.)
[**bozāli**]: (Karlıköy *Saray –Tk.)
[**bozan**]: (*Kula –Mn.; Alayunt –Kü.; –Sm.)
[**bozluk** (II)]: (Hamitli –Ed.; –Tk.; Bulgaristan)
2. Killi toprak. (Kuzca, Kumluca –Ant.)

bozlak (V) [**bozlañ -2**] Bozumsu renkte. (Ağaköy, Sinciköy *Düzce –Bo.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**bozlañ -2**]: (İncekum *Silifke –İç.)

bozlak (VI) **1.** Aba, yünden örme giyecek, kısa kollu hırka. (Akçakaya, Küpeli, *Bünyan, Germi –Ky.) **2.** Ekmek yaparken kullanılan büyük yün örtü. (–Yz.) **3.** Kilim. (–Ada.)

bozlak (VII) Hikâye. (–Ada.; –İç.)

bozlak Kısır tarla, çayır çimen. (Himmetoğlu –Zn.)

bozlamak (I) [→ **bozulamak -1**]

bozlamak (II) Tarla boş kalmak, sürülmeden kalmak. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bozlambaç Birdirbir oyunu. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

bozlan, bozlañ 1. Kireçli toprak. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Mut –İç.; –Ant.; –Mğ.) **2.** [→ **bozlak** (V)]

bozlatmak Tarlayı nadasa bırakmak. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

bozluk (I) Pamuklu dokuma. (*Kozan –Ada.)

bozluk (II) [→ **bozlak** (IV) **-1**]

bozma Pamuğu toplanmış tarla. (Kadı –Ada.)

bozmak Tarlayı ilk defa sürmek. (Minnetler, –Ba.)

bozmancalık yapmak Arayı bozmak, pazarlığı bozmak, sözden caymak, caydırmak. (–Çr.; *Merzifon, Ziyere –Ama.; *Mesudiye –Or.)

bozo Kız. (Arhavi –Rz.)

bozoburnu [→ **buzadişi**]

bozolaşmak Meleşmek :

Evvel göndelende oynardı kayık.
Bozolaşır boz koyun, höyrüşür keyik,
(Hisarlıkaya *Polatlı –Ank.)

bozot Bir çeşit ot. (–Nğ.)

bozpardı [→ **bozlak** (III)]

bozpört [→ **bozbaş -3**]

bozpörtme [→ **bozbaş -3**]

bozsulu 1. [→ **bozbaş -3**] **2.** Çömlek kebabı. (–Mğ.)

bozşabla, bozşapla Adaçayı. (Köprücek *Emet –Kü.; Tekke *Bozüyük –Bil.)

bozteftik Kısa ve boz kılçıklı, yufkası ince açılan buğday. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

boz toprak 1. Boz renkli, killi toprak. (Körküler *Yalvaç –Isp.; İcilli –Gr; *Güdül –Ank.) **2.** İyi ürün veren sert toprak. (Bademağacı –Ant.) **3.** Kara toprak. (Sasu *Bulancak –Gr.)

boztülü On üç - on dört yaşındaki kız. (*Ermenek –Kn.)

bozuca Koyunların başında olan bir hastalık. (*Maçka köyleri –Tr.)

bozuk (I) Bağlamanın bir çeşidi. (*Sandıklı, *Bolvadin –Af.; Kozluca *Keçiborlu, *Eğridir, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; –Kü.; Kozviran, Kestel –Brs.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.)

bozuk (II) **1.** Bakire olmayan kız. (Körküler *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Engiz *Bafra –Sm.; *Akkışla –Ky.; *Bor –Nğ.) **2.** Kötü kadın. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri –Dz.; Akkışla –Ky.)

bozuk (III) [**bozum**] **1.** Ekini biçilip alınmış tarla. (Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.; Tepecik –Ay.; Minnetler –Ba.; Engiz *Bafra –Sm.) **2.** Ekin kaldırma, ürün alma zamanı, sonbahar. (*Kuşadası –İz.; *Milas –Mğ.) [**bozum**] : (Bekilli *Çal –Dz.; Meydan *Mut –İç.; Kayapa çevresi –Ed.)

bozuk (IV) Eski tip av tüfeği. (Çıtak *Çivril –Dz.)

bozuk (V) [→ **bozlaḫ**]

bozuk (VI) Armut. (*Arapkir –Ml.)

bozūlacı [→**buğaz** (II)]

bozulamak [**bozlamak** (I)] **1.** Deve acı acı bağırmak. (İncesu *Dinar –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; Tokat –Es.; İçerenköy –Ist.; Kuzayca, *Sorgun –Yz.; *Bor –Nğ.; Sarıverdi *Ermenek, Kayalı *Beyşehir, Çeşmelizebir *Cihanbeyli –Kn.; Misis –Ada.; *Anamur, *Mut –İç.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; *Fethiye –Mğ.) [**bozlamak** (I)] : (Karakuzu –Mn.; –Nş.; *Bor –Nğ.; Burhaniye –Ada.; *Silifke –İç.; Kestep –Mğ.)

2. Deve gibi bağırmak. (–Ank.) **3.** Acı, iniltili, kuvvetli ses çıkarmak, haykırmak, ağlamak. (Çayırlı *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.) **4.** Su çağlamak. (Kılıç *Keçiborlu –Isp.)

bozulaşmak Develer bir arada bağrışmak. (*Mut –İç.)

bozulmak (I) Ürün alınan tarla tekrar sürülmek. (*Merzifon –Ama.)

bozulmak (II) Kızlığı giderilmek. (–Sm.; Küçükhol *Of –Tr.; *Fethiye –Mğ.)

bozum [→ **bozuk** (III) **-2**]

bozumca Kuyruğu uzun, başı küçük, siyah renkli ve sarı benekli iri bir kertenkele. (*Lapseki –Çkl.)

bozumtuk [**bozumtul, bozumuk, bozurak**] Boza çalar renk. (*Lapseki –Çkl.; *Düzce –Bo.)
[**bozumtul**]: (*Düzce –Bo.)
[**bozumuk**]: (*Silifke –İç.)
[**bozurak**]: (Sökün *Silifke –İç.)

bozumtul [→ **bozumtuk**]

bozumuk [→ **bozumtuk**]

bozur Ayı yavrusu. (*Ulus –Zn.)

bozurak [→ **bozumtuk**]

bozüğrük Beyaz su yılanı. (Banus *Eğridir –Isp.)

bozüü [→ **bıza, bızā**]

bozyahni [→ **bozbaş -3**]

bozyakalı Çiftçi, köylü. (*Halfeti –Ur.; –Ada.)

boz yazı Az ürün veren tarla. (Mençek *Ermenek –Kn.)

bozyel Güney batıdan esen yel. (Gebeceler –Af.; Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Sarılar *Kemalpaşa –İz.; Kümbet *Seyitgazi –Es.; –Nğ.; Alibeyhöyüğü, Egiste, Tömek, Polat, Alkaran, Alibey *Çumra –Kn.; Kırkağaç –Ed.)

boz yer Bozkır. (Kasımlar *Gölpazarı –Bil.; –Nğ.)

bozyörük [bozyürük, bözölük, bözürük] Üstü hafif benekli, uzun bir yılan. (*Sarayköy köyleri, Garipköy *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kıratlı *Dikili, *Bergama, Falaka *Bayındır –İz.; Kemaliye *Alaşehir, *Akhisar ve köyleri –Mn.; *Edremit çevresi, *Susurluk –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Yukarısöğüt –Es.; Çamlı *Ayaş –Ank.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Yerkesik *Milas, Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**bozyürük**]: (*Eşme –Uş.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Sarayköy köyleri, İğdir, Çıtak *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Yeniköy –Ba.; *Ayvacık –Çkl.; –Sm.; *Hadım –Kn.)
[**bözölük**]: (*Bozdoğan –Ay.)
[**bözürük**]: (Kayalar, Sarıgöl, Rumeli)

bozyürük [→ **bozyörük**]

bozzuk [→ **boz armut**]

bö, bö.. [**boy** (III), **böcü** (I) **-1, böç, böğe** (I) **-3, böğevi -2, böğuse, böğü** (I) **-1, böve, böy, böyü, böyüsü, büü, büve** (I) **-1, büvü** (I), **büye, bübü**] **1.** Korkunç böcek, korkunç yaratık. (–Gm. köyleri; –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**böcü** (I) **-1**]: (Hırka *Tavas, Köşten –Dz.; –Ba.; Nilüfer –Brs.; *İnebolu –Ks.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**böç**]: (Ağrakos *Suşehri –Sv.) **2.** İri ve zehirli örümcek. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[**boy** (III)]: (Ersis *Yusufeli–Ar.)
[**böğe** (I) **-3**]: (*Bozdoğan –Ay.; *Milas, Yerkesik –Mğ.)

[**böğevi -2**]: (*Ermenek –Kn.)
[**böğuse**]: (İncekum *Silifke –İç.)
[**böğü** (I) **-1**]: (*Eşme –Uş.; Kavak *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.; Ortaköy, Ekse *Çal, Kösten, *Honaz, Babadağ *Sarayköy –Dz.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**böve**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.; Fadılca –Mğ.)
[**böy**]: (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Sala –Brd.; *Emet –Kü.; *Keskin –Es.; –Çr.; *Kilis –Gaz.; *Göksun –Mr.; Keşanuz –Ank.; –Nş.; –Nğ.; –Ky.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)
[**böyü**]: (–Kü.; –Mr.; Akkışla –Ky.; –Krş.; *Bor –Nğ.; *Karaisalı –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Çiftepınar –İç.; *Fethiye –Mğ.)
[**böyüsü**]: (Uzuncaburç *Silifke, Çiftepınar *Mersin –İç.)
[**büü**]: (*Çemişkezek –Tn.)
[**büve** (I) **-1**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.)
[**büvü** (I)]: (–Ky.)
[**büye**]: (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
[**büyü**]: (–Af.; Eskifoça, *Menemen –İz.; Aydınlı *Gebze –Kc.; –Ky.)

böbe (I) Biber. (Furunlu *Bayındır –İz.)

böbe (II) Beyzî. (–Gaz.)

böbek [**böbü, böbüce, böbük -1**] Bebek. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Alanlı –Ay.; –Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Karaisalı –Ada.; *Silifke –İç.)
[**böbü**]: (*Acıpayam köyleri, Kızılca *Tavas –Dz.)
[**böbüce**]: (Kırca *Acıpayam –Dz.)
[**böbük -1**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.; Emircik, Şerbanşah *Çivril –Dz.)

böbetçe [→ **babaççа** (I) **-1**]

böbö [**boço** (II), **böce** (I) **-4**, **böcek** (III), **böcük** (I) **-8**] Bit. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**boço** (II)]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**böce** (I) **-4**]: (Ekse *Çal –Dz.)
[**böcek** (III)]: (*Boyabat –Sn.; –Tr.; Cenciğe –Ezc.; *Bor –Nğ.)
[**böcük** (I) **-8**]: (–Sm.; –Mr.)

böböcesi Danaburnu. (Bereketli *Tavas –Dz.)

böböcüğü [**böö -1**] Zehirli bir böcek. (*Merzifon –Ama.)
[**böö -1**]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)

böbrek Kıymalı, peynirli çörek. (–Gr.)

böbrekli [**bödöy -1, bö..rekli**] Yürekli, cesur, güçlü. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**bödöy -1**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**bö..rekli**]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

böbrek yatağı Flota (et). (–Sm.)

böbü [→ **böbek**]

böbüce [→ **böbek**]

böbük 1. [→ **böbek**] **2.** Çiçek. (*Çal –Dz.; *Hadım –Kn.)

böbür [**bübür**] Gurur, kibir. (*Merzifon –Ama.)
[**bübür**]: (*Yıldızeli –Sv.)

böccük [→ **böcük** (I) **-4**]

böce (I) **1.** [→ **böcü** (I) **-2**] **2.** Sırtlan. (*Sarayköy –Dz.) **3.** [→ **böcük** (I) **-4**] **4.** [→ **böbö**]

böce (II) [→ **boğrülce**]

bö..ce (III) Bu gece. (Kutluca *Ünye, Danışman *Fatsa –Or.)

böce börtü 1. [→ **böcü** (I) **-2**] **2.** [→ **böcük** (I) **-4**]

böce dikeni Sütlü çalı. (*Marmaris –Mğ.)

böceği sönmek Gücü tükenmek, umutsuz kalmak. (*Mesudiye –Or.)

böcek (I) İki yolun kesiştiğinde arada kalan yer. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

böcek (II) İstakoza benzer, sarı renkli ve kısa kıskaçlı bir deniz hayvanı. (*Mudanya –Brs.)

böcek (III) [→ **böbö**]

böcekçi (I) **1.** [→ **böcük** (II)] **2.** Pezevenk. (*Bor –Nğ.)

böcekçi (II) Küçük tüccar, esnaf. (–Ank.)

böcekçilik Pezevenklik. (*Bor –Nğ.)

böcek kuşak Bir kuşak çeşidi. (–Ank.)

böceklenmek (I) [→ **bücelenmek**]

böceklenmek (II) Bitlenmek. (*Bor –Nğ.)

böcelemek Bocalamak. (–Çr.)

böcelenmek (I) **1.** Sersemleşmek. (Bahçeli *Ezine –Çkl.) **2.** Kuşkulanmak. (Falaka *Bayındır –İz.) **3.** [→ **bücelenmek**]

böcelenmek (II) Tahıl bitlenmek. (Falaka *Bayındır –İz.)

böcen Kısa, ufak. (Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.)

böci [**böcü** (II)] Yüksek yerlerde yetişen, karaağaca benzer bir ağaç. (Salarha –Rz.)

[**böcü** (II)]: (–Rz.)

böcü(I)[**böce** (I) **-1, böce börtü -1, böcük** (I) **-1, börü** (I) **-1, bucu, bürü** (II)] **1.** [→ **bö, bö.. -1**] **2.** Kurt. (Çay *Bolvadin –Af.; *Eşme –Uş.; *Eğridir, Hamallar *Keçiborlu, Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, Körküler, *Yalvaç –Isp.; Gençali *Yeşilova, Devri *Bucak, *Tefenni –Brd.; Beylerli –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Ilıpınar *Çeşme, *Ödemiş, *Kiraz –İz.; *Kırkağaç, *Alaşehir –Mn.; Yeniköy, Bakacak –Ba.; Alayunt –Kü.; –Çkr.; *Taşköprü –Ks.; –Ur.; Berit, Gâvurdağı Yörükleri, *Afşin –Mr.; Dereköy –Ky.; *Ürgüp –Nğ.; *Ermenek, *Hadım –Kn.; Rumkuş, Havraniye *Bahçe, Sirkenli, İsahacılı –Ada.; *Anamur, *Mut, İncekum *Silifke, *Gülnar, Yangar –İç.; Güzelsu *Akseki, Abdurrahmanlar *Serik, Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Ovacık –Mğ.)

[**böce** (I) **-1**]: (İslâm –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Karaköy, Karaahmetli, Derbent *Buldan, Yumrutaş *Acıpayam, İsabey *Çal, –Dz.; Alanlı, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı, Falaka *Bayındır, *Ödemiş, Narlıdere, *Akhisar –İz.; *Milas –Mğ.)

[**böce börtü -1**]: (*Bodrum, *Fethiye –Mğ.)

[**böcük** (I) **-1**]: (Çiftlik, Dişli *Bolvadin, *Emirdağ –Af.; Seki *Ödemiş –İz.; Salarha –Rz.; Ergan –Ezc.; *Kadirli –Ada.; Çavuşlu *Mersin –İç.)

[**börü** (I) **-1**]: (Dağıstan, Kırım, Karaçay göçmenleri, Çifteler –Brs.; Kadıçiftliği –Ist.; –Tr.; –Ank.;–Nğ.; *Kadınhanı, Argıthanı *Ilgın –Kn.)

[**bucu**]: (–Kn.)

[**bürü** (II)]: (–Mr.; *Aksaray –Nğ.) **3.** [→ **böcük** (I) **-4**] **4.** İpek böceği. (–Brs.; *Afşin –Mr.; *Kadirli –Ada.; *Silifke –İç.)

böcü (II) [→ **böci**]

böcü börtü 1. Kurt, çakal, domuz gibi zararlı sayılan hayvanlar. (*Ödemiş, *Kiraz köyleri, Falaka *Bayındır –İz.) **2.** [→ **böcük** (I) **-4**]

böcü bötü [→ **böcük** (I) **-4**]

böcük (I) [**böccük, böce** (I) **-3, böce börtü -2, böcü** (I) **-3, böcü börtü -2, böcü bötü, böcüyh, böğ** (I), **böğ**

böcü, böğcü, böğcük, böh, bör böcü, bört (I), **börtü böcek, börtü böcük, börü** (I) **-2, böv, böycü, böycük, böye, bücü** (I)] **1.** [→ **böcü** (I) **-2**] **2.** [→ **bücük** (I)] **3.** [→ **badak** (II) **-3**] **4.** Böcek, akrep, çıyan, örümcek v.s. (Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Çr.; *İnebolu –Ks.; *Merzifon –Ama.; Kızılköy, Çilehane *Reşadiye –To.; –Sm.; *Danışman, *Fatsa, *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.; Süle –Gm.; Yavuzköy *Şavşat –Ar.; *Refahiye –Ezc.; –Ezm.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Ören *Akçadağ, Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Afşin, *Göksun köyleri –Mr.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Gürün, *Zara –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Pınarbaşı köyleri –Ky.; –Nş.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Çavuşlu *Mersin –İç.)

[böccük]: (Hasanoğlan –Ank.)

[böce (I) **-3]:** (İsabey *Çal, Darıveren, Yumrutaş *Acıpayam, *Çivril ve çevresi –Dz.; Falaka *Bayındır –İz.; *Gördes, *Demirci –Mn.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Elmalı –Ant.; *Milas –Mğ.)

[böce börtü -2]: (*Bodrum, *Milas –Mğ.)

[böcü (I) **-3]:** (–Af.; *Eşme –Uş.; *Eğridir, Uluğbey, Yassıviran *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Bekilli, *Çal –Dz.; *Ödemiş, *Kiraz –İz.; *Kırkağaç, *Edremit –Ba.; *Kurşunlu –Çkr.; *Safranbolu –Zn.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Ilgın –Kn.; *Mut, *Gülnar, Taşucu, İncekum *Silifke –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[böcü börtü -2]: (*Eşme –Uş.; *Eğridir, Yassıviran *Senirkent, Hisarardı *Yalvaç, –Isp.; Devri *Bucak, *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Ekse *Çal, Garipköy *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; Tepeköy, Torbalı, Kıratlı *Dikili –İz.; *Alaşehir –Mn.; Minnetler–Ba.; Yenice *Emet–Kü.; *Sivrihisar –Es.; Yeniköy –Ist.; Saray –Çkr.; *Taşköprü –Ks.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Anamur, *Mut –İç.; *Elmalı, Güzelsu *Akseki –Ant.; Yerkesik, *Milas –Mğ.)

[böcü bötü]: (*Bozdoğan –Ay.)

[böcüyh]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

[böğ (I)**]:** (Aydoğmuş *Keçiborlu, *Eğridir –Isp.; –Brd.; Saray –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Gaz.; –Krş.;–Nğ.; Güzelsu *Akseki–Ant.)

[böğ böcü]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[böğcü]: (*Bor –Nğ.)

[böğcük]: (Kuzköy *Akkuş –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[böh]: (*Kurşunlu –Çkr.)

[bör böcü]: (Civanyaylağı , Meydan *Mut –İç.)

[bört (I)**]:** (Tavşancıl *Gebze –Kc.)

[börtü böcek]: (–Es.; Akkışla –Ky.)

[börtü böcük]: (Çayırlı *Haymana –Ank.)

[börü (I) **-2]:** (*İskilip –Çr.; Berit ve Gâvurdağı Yörük aşiretleri –Mr.; –Nğ.)

[böv]: (–Nğ.)

[böycü]: (*Bor –Nğ.)

[böycük]: (*Kilis –Gaz.)

[böye]: (*Sarayköy köyleri –Dz.)

[bücü (I)**]:** (Güzelsu *Akseki –Ant.)

5. Yılan. (*Cide –Ks.; Humhal *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **6.** Barsak kurdu, solucan. (–Ezm.; *Gürün –Sv.) **7.** Tazı. (Zıvarık –Kn.) **8.** [→ **böbö**]

böcük (II) [**böcekçi** (I) **-1**] Kötü kadın. (*Ödemiş –İz.)

[**böcekçi** (I) **-1**]: (*Bor –Nğ.)

böcük (III) Dirilik, canlılık. (–Sm.)

böcük (IV) Şans. (*Gürün –Sv.)

böcük böcük Çocukları eğlendirmek için söylenen bir söz. (*Kandıra –Kc.)

böcük kabū Salyangoz kabuğu. (Sarıköy *Merzifon –Ama.)

böcüklü Barsağında solucan olan. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

böcüklük 1. İpek kozası çıkarılan yer. (–Ama.; *Zile –To.) **2.** Bağlarda yapılan oturulacak yer. (–Ama.)

böcükmek Kanına susamak: *Böcükmüş gibi köpeğin üzerine yürüyordu.* (*Sivrihisar –Es.)

böcülemek Kaçmak. (–Nğ.)

böcülenmek [→ **bücelenmek**]

böcümek Caymak, usanmak. (*Zile –To.)

böcüt [→ **boduç** (I) **-1**]

böcü tutmak İpek böceği beslemek. (*Kadirli –Ada.)

böcüyh [→ **böcük** (I) **-4**]

böcüyhmek Başı karışmak, bunalmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

böç [→ **bö, bö.. -1**]

böçü Yabanıl hayvan. (*Tire, Torbalı *Kemalpaşa –İz.)

bödek (I) [→ **badak** (II) **-3**]

bödek (II) **1.** [→ **böğrek** (I)] **2.** İç organlar. (–Çkr.) **3.** Yürek. (Kızılelma *Bartın –Zn.)

bödek (III) [→ **böğülce -2**]

bödeleği düşük [→ **bögürtük**]

bödelek 1. [→ **böğrek** (I)] **2.** Öd kesesi. (Karabüzey *Araç –Ks.) **3.** Karın. (*Ayaş –Ank.)

bödene Bıldırcın. (Kadıçiftliği –Ist.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bödenek [→ **böğrek** (I)]

bödenk [**böglen**] Dere ve çayların derin yeri. (Kemer –Mğ.)

[**böglen**]: (Garipköy *Tavas –Dz.)

bödet Dere, çay. (Kırcağız *Milas –Mğ.; –Ed.)

bödöy 1. [→ **böbrekli**] **2.** Nazlı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bödreslemek Baştan savmak. (–İç.)

bödrük [→ **bedirik -1**]

bödü (I) Kavun, karpuz kabuğuna ip bağlanarak yapılan oyuncak. (Çiftlik *Dinar –Af.)

bödü (II) **1.** [→ **badi** (I) **-2**] **2.** [→ **boduk** (I) **-1**]

bödü (III) Çorba içine atılan fasulye, nohut. (Ceylan *Fethiye –Mğ.)

bödüç [→ **boduç** (I) **-1**]

bödük (I) Havuç. (*Emirdağı –Af.; –Ks.; Argıthan *Ilgın, Akait, Akşehir, *Kadınhanı –Kn.)

bödük (II) Madenî yemek kabı. (Celikanyurt *Gürün –Sv.)

bödük (III) [→ **boduç** (I) **-7**]

bödük (IV) [→ **boduk** (I) **-1**]

bödülek [→ **böğrek** (I)]

bödüruk [→ **bedirik -1**]

bödürük [→ **bedirik -1**]

böet 1. [→ **böğet -1**] **2.** [→ **büvet -4**]

bögeç [**böğem, böğet -4, bönget, böreñ, bövet -2**] Derin ve durgun su. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

[**böğem**]: (Mençek *Ermenek –Kn.)

[**böğet -4**]: (*Bergama –İz.; Minnetler –Ba.; Akçalar *Seydişehir –Kn.; Teniste *Anamur, *Silifke –İç; Kaştanlar *Serik –Ant.)

[bönget] : (Kınık, Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[böreñ] : (Güney *Yeşilova –Brd.)
[bövet -2] : (Manyan *Karaman –Kn.)

bögelek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bögelek tutmak [**böveleklenmek**] Sığırlar sinekten rahatsız olarak koşmak. (*Zile –To.)
[böveleklenmek] : (–Nğ.)

bögen (I) [→ **büvet -1**]

bögen (II) Koyun pisliği. (Yeniköy *Ereğli –Kn.)

bögenek Hayvanda ishal. (Kerkük)

bögenük [**böget -2, bölet -1, bövenek** (I), **bövent**] Önü tutulmuş su. (Bahçecik *Merzifon –Ama.)
[böget -2] : (Beyköyü *Şarkikaraağaç –Isp.; Hisarcık *Boyabat –Sn.; Zencidere –Ky.; Seydişehir –Kn.)
[bölet -1] : (*Uluborlu –Isp.)
[bövenek (I)] : (*Tarsus –İç.)
[bövent] : (–Tk.)

bögert [→ **büvet -1**]

böget [**bölet -3, böned, bönet -2**] **1.** [→ **büvet -1**] **2.** [→ **bögenük**] **3.** Havuz. (–Bo.)
[bölet -3] : (*Mudurnu –Bo.)
[böned] : (–Bo.)
[bönet -2] : (–Bo.)
4. Gölün derin yeri. (–Ama.)

bögetlik Suyun toplandığı çukur. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

bögez [→ **böğez**]

bögirmek [→ **beğirmek**]

böglen [→ **bödenk**]

bögr agrısı Karın ağrısı. (Tekke *Çivril –Dz.)

bögrüm Eylül ayı. (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)

bögur [→ **bavur** (II)]

bögü Sözü geçen adam. (Maydos –Çkl.)

bögülek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bögün [→ **böğün**]

bögür [**boğör, boğür, böğur, büğür**] **1.** Böğür. (–Ks.; *Antakya –Hat.; Cela *Elbistan –Mr.; –Ezc.; –Ağ.; –Kr. ilçeleri; *Mucur –Krş.; Güdül, *Elmadağ, –Ank.; Belekler, Çayhan *Ereğli, *Seydişehir, Kazancı –Kn.; *Silifke –İç.)
[boğör] : (*Zile –To.)
[boğür] : (Bekilli *Çal –Dz.)
[böğur] : (*Silifke –İç.)
2. Dağın yamacı. (Telin *Gürün –Sv.) **3.** Yan. (Yeniköy *Hafik –Sv.)
[büğür] : (Üçem *Balâ –Ank.)

bögürce [→ **boğrülce**]

bögür germesi [→ **böğür germesi**]

bögür kazığı [**bögür oḫu, böğür iği, böğür kazığı** (I)] Baş belâsı, zararlı. (*Merzifon –Ama.)
[bögür oḫu] : (–Ezm.)
[böğür iği] : (Hocaköy *İnegöl –Brs.; –Ml.; Görmel *Ermenek –Kn.)
[böğür kazığı (I)] : (*Zara –Sv.)

bögürmek [→ **beğirmek**]

bögür oḫu [→ **bögür kazığı**]

bögürtlen [**boğürtlen, bortlen, böğörtlen, böğürtleğen, böğürtlem, börtleğen, börtlen, börtleñ, börtlenge, börtliyem, börtliyen, börtlüyen, bövürtlen, buğurtlen, bügürtlen, büğürtlen, büyürtlen**] Böğürtlen. (*Edremit –Ba.; *Akyazı –Kc.; –Ama.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)
[boğürtlen] : (–Çr.)
[bortlen] : (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[böğörtlen] : (Sarıverdi *Ermenek –Kn.)
[böğürtleğen] : (*Karaisalı –Ada.)
[böğürtlem] : (Kurna –Brd.; Otacı *Kızılcahamam –Ank.)

[**börtleğen**] : (Düzköy *Keşap –Gr.)
[**börtlen, börtleñ**] : (Oğuz, Kırca *Acıpayam –Dz.; –Kü.; *Düzce –Bo.; Fırnıs –Mr.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; *Fethiye –Mğ.)
[**börtlenge**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**börtliyem**] : (Sinici, Bakrak *Düzce –Bo.)
[**börtliyen**] : (Bakraz, Develi *Düzce –Bo.)
[**börtlüyen**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.)
[**bövürtlen**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**buğurtlen**] : (*Çarşamba –Sm.)
[**bügürtlen**] :(İshaklı*Bolvadin–Af.)
[**büğürtlen**] : (Bornova –İz.)
[**büyürtlen**] : (*Çivril –Dz.)

bögürtmek (I) Bağırtmak. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

bögürtmek (II) Başlamak. (*Kırkağaç –Mn.)

bögürtük [**bödeleği düşük**] Kansız, zayıf. (*Ünye –Or.)
[**bödeleği düşük**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bögüse [→ **bö, bö.. -2**]

böğ (I) [→ **böcük** (I) **-4**]

böğ (II) [→ **büvet -1**]

böğ böcü [→ **böcük** (I) **-4**]

böğce [→ **böğülce -2**]

böğcü [→ **böcük** (I) **-4**]

böğcük [→ **böcük** (I) **-4**]

böğderilmek Dönerek akmak (su). (*Emet –Kü.)

böğe (I) **1.** Geceleri ışığa gelen ağulu böcek. (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Falaka *Bayındır –İz.) **2.** Bataklıkta yaşayan, zehirli bir böcek. (Alâaettin *Acıpayam –Dz.) **3.** [→ **bö, bö.. -2**]

böğe (II) [→ **büvet -1**]

böğek [→ **büvet -1**]

böğeleğe tutulmak [**böğeleklenmek, böğelek tutmak, buñelek dutmak, büğelek tutmak, büğülek tutmak, bükelek tutmak, bünelek tutmak, büneleklenmek -1, büveleklenmek, büvelek tutmak -1**] Sığır böğelek tarafından rahatsız edilmek, ısırılmak. (Yenice *Emet –Kü.)

[**böğeleklenmek**] : (–Ezm.)

[**böğelek tutmak**] : (Hançalar *Çal –Dz.; *Merzifon –Ama.; *Ermenek –Kn.)

[**buñelek dutmak**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[**büğelek tutmak**] : (–Ks. ve çevresi; –Nğ. ve köyleri)

[**büğülek tutmak**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**bükelek tutmak**] : (*Kandıra –Kc.)

[**bünelek tutmak**] : (*Bor –Nğ.)

[**büneleklenmek -1**] : (*Bor –Nğ.)

[**büveleklenmek**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**büvelek tutmak -1**] : (–Ba.)

böğelek (I) [**bigelek, bogerlek, bögelek, bögülek, böğlek, böğülek, böhenek, bökelek, bölek** (I), **bövelek -1, böylek, buğelek, bülek, bunelek, buvelek, bügelek, bügülek, büğelek** (I), **büğlek, büğülek, büğürtlek, bükelek, bükenek** (II), **bükülek** (I), **bülek** (I), **bünelek, büvelek** (I), **büven** (II), **büvenek, büyek, büyelek -1, büylek, büyülek, büzelek**] **1.** Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek, gübre sineği. (–Brd. ve köyleri; *Acıpayam, *Çal, *Sarayköy –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Dombaylı *Salihli –Mn.; Minnetler –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.;

–Çr.; Karabüzey, Güney *Araç –Ks.; *Merzifon –Ama.; –Or.; Bayburt –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; Bertiz, Bozhüyük *Göksun, *Afşin –Mr.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.; Akçalar *Seydişehir, Eğrigöz, *Ermenek, Hatıp, Manyan, Kızıllar *Karaman –Kn.; Karaisalı –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Mut –İç.; *Elmalı –Ant.; Marmaris, Dont *Fethiye, Yerkesik –Mğ.; Kayapa *Lalapaşa –Ed.)

[bigelek] :(Gazhane *Kadıköy –Ist.)

[bogerlek] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[bögelek] : (Bademli *Dinar –Af.; *Çeşme –İz.;–Çr.; *Merzifon–Ama.; –Ezm.; –Kr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Meydan *Mut –İç.)

[bögülek]: (Geresin *Keçiborlu–Isp.; Alâettin *Acıpayam –Dz.)

[böğlek] : (İsabey *Çal –Dz.; *Savaştepe –Ba.)

[böğülek] : (Dedesil *Acıpayam –Dz.)

[böhenek] : (Arpaköy –Or.)

[bökelek] : (Ağlı *Küre –Ks.; Alikköy *Çaycuma –Zn.; –Sn.; Şıhlar, Ulubey –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[bölek (I)] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Ortaköy *Çal –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; İskele *Bigadiç –Ba.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; Yerkesik –Mğ.)

[bövelek -1] : (Çiftlik *Dinar –Af.; –Brd.; *Sarayköy –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Çıldır –Kr.; *Kilis –Gaz.; *Reyhanlı –Hat.; Çalış *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; *Akşehir –Kn.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; Fadılca –Mğ.)

[böylek] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

[buğelek] : (Ağaköy *Düzce –Bo.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Saray –Çkr.; *Safranbolu –Zn.; *Gürün –Sv.)

[bülek] : (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

[bunelek] : (Ziyere, –Ama.; Kızık, Çamlıbel *Artova –To.; İğdeli *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[buvelek] :(Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

[bügelek] : (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Gm.; Savrun *Divriği –Sv.)

[bügülek] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Alâettin *Acıpayam –Dz.)

[büğelek (I)] : (Dişli, İshaklı *Bolvadin –Af.; Senirkent, Kumdanlı, Körküler, İğdecik, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Anbarcık *Gölhisar, Çuvallı *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; Kösten –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Taşköprü –Ks.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *İskilip –Çr.; *Merzifon, Zara –Ama.; –Kr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; Karahisar –Ky.; Çukurkuyu *Bor –Nğ.; Hatamış, Şabanlı –Kn.; Çiftepınar, Çapar –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.; Yakakale *Fethiye –Mğ.)

[büğlek] : (Çerçin, Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; Büyükkale –İz.)

[büğülek] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[büğürtlek] : (–Ml.; –Ky.)

[bükelek] : (–Bil; Ulucak *Menemen –İz.; Bozan *Merkez ilçesi –Es.; Aydınlı, Tavşancıl *Gebze, *Akyazı, *Kandıra –Kc.; *Düzce, Tepe, Se-

ben, İğneciler *Mudurnu, *Göynük –Bo.; Kirpe *Safranbolu, Cumayanı –Zn.; *Boyabat –Sn.; Bizeri –To.; Kuzköy *Akkuş, *Merkez köyleri –Or.; Havsu *Kelkit –Gm.; *Merkez ilçesi köyleri –Ezc.; *Yerköy –Yz.; Gaziler *Hadım –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[bükenek (II)]: (Örencik –Bo.)

[bükülek (I)]: (Bozan –Es.)

[bülek (I)]: (Çeltek, Kavak *Yeşilova, Akkaya –Brd.; Emircik *Çivril, Garipköy, Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Ist.; *Genek –Mğ.)

[bünelek]: (–To.; *Bor –Nğ.)

[büvelek (I)]: (İncesu *Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; *Uluborlu, *Senirkent, *Keçiborlu, *Sütçüler –Isp.; Çıtak *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Ba.; Kilkiş, Reper, Fili *Biga –Çkl.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa, *Karacabey, İsmetiye –Brs.; Alayunt –Kü.; *Sivrihisar –Es.; Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri, –Ist.; –Ks.; *Ilgaz –Çkr.; Çilehane *Reşadiye, *Erbaa –To.; *Ağın –El.; *Kilis –Gaz.; Tanır, Ördek *Afşin, *Elbistan –Mr.; Ulaş, Ortaköy *Şarkışla, Çöplü, Telin *Gürün, Diktaş *Divriği –Sv.; *Avanos –Krş.; Tuzhisar *Bünyan –Ky.; –Kn.; Kamunu *Pozantı, Tabaklar *Bahçe –Ada.; –İç.; Müsgebi *Bodrum, *Marmaris, *Milas –Mğ.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

[büven (II)]: (–Krş.)

[büvenek]: (Ulubey –Or.)

[büyek]: (İlâma *Eğridir –Isp.)

[büyelek -1]: (Bunak *Tefenni –Brd.; Umurlu, Yazırlı *Nazilli –Ay.; Yiğitaliler *Bayramiç –Çkl.; *Reyhanlı Türkmenleri –Hat.)

[büylek]: (*Sandıklı –Af.; –Kü. köyleri)

[büyülek]: (Yayla, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Kösten, Honaz, Kızılhisar, Salmaz *Tavas –Dz.)

[büzelek]: (*Taşköprü –Ks.)
2. Rahatsız edici. (–Gaz.)

böğelek (II) [bövelek -2, büvelek (II)]
Ökse otu. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Sultaniye –Kn.)

[bövelek -2]: (–Kn.)

[büvelek (II)]: (Köşker –Krş.; –Ky.; –Kn.)

böğeleklenmek [→ böğeleğe tutulmak]

böğelek tutmak [→ böğeleğe tutulmak]

böğelemek [böğemek -2, bünemek -2]
Engel olmak. (–Ama. ve çevresi)

[böğemek -2]: (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

[bünemek -2]: (*Bor –Nğ.)

böğelmek Eğilmek, bükülmek. (Yerkesik –Mğ.)

böğem [→ bögeç]

böğemek[boğemek, boğ vurmak, böğetmek, böğsemek, bövmek, böyemek (I), böyümek, bugemek, buğemek, büekmek, bügemek, büğemek, büğmek (I), büğnümek (III), bükemek, bünemek -1, büvemek, büvetlemek, büvetmek, büvmek, büyemek] 1. Suyun önüne bent yapıp toplanmasını sağlamak, göl haline getirmek.(Körküler, Sücüllü *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost, Sofular *Eğridir, Deregümü –Isp.; Akçaköy, Çuvallı, Güney *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; Oğuz, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Yenice *Emet –Kü.; *İskilip –Çr.; –Sn.; Pı-

narbaşı *Karaman, Akçalar *Seydişehir, Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; *Mut, *Anamur, *Mersin –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.; *Fethiye –Mğ.)

[boğemek]: (Ziyere –Ama.)

[boğ vurmak]: (Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.)

[böğetmek]: (Eğrigöz *Emet –Kü.)

[böğsemek]: (–Krş.)

[bövmek]: (Aliköy –Isp.)

[böyemek (I)]: (Sarıidris –Isp.; Armutlu –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Yemişli *Simav –Kü.; *Boyabat –Sn.; *Vezirköprü –Sm.)

[böyümek]: (*Çıldır köyleri –Kr.)

[bugemek]: (Saray –Çkr.)

[buğemek]: (Saray –Çkr.)

[büekmek]: (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[bügemek]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)

[büğemek]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Çavuşlu *Bayramiç –Çkl.; –Ks.; *Pınarbaşı, –Ky.; *Hadım –Kn.; *Kadirli –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.)

[büğmek (I)]: (*Taşköprü –Ks.; *Pınarbaşı –Ky.)

[büğnümek (III)]: (*Pınarbaşı –Ky.)

[bükemek]: (*Safranbolu –Zn.; –Ks.)

[bünemek -1]: (Hocaköy *İnegöl –Brs.; Peşman *Daday –Ks.; *Bor –Nğ.; Eldelek *Elbistan –Mr.; *Cebelibereket –Ada.)

[büvemek]: (*Şarkikaraağaç –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; *Akyazı –Kc.; Çavuşlu –Ist.; *Tosya –Ks.; Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.; Şabanözü *Polatlı, –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı ve çevresi –Ky.; Faydalı *Kozan –Ada.; Köy –İç.; Yelten *Korkuteli –Ant.; *Saray –Tk.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[büvetlemek]: (Şamlar *Bakırköy –Ist.; –Yz.)

[büvetmek]: (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Saray –Tk.)

[büvmek]: (Misis –Ada.)

[büyemek]: (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Çkl.; –Kü.)

2. [→ **böğelemek**] **3.** Öfkeli birini yatıştırmak. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

böğen (I) İçine yağ konulan işkembe. (–Kü.; –Krş.; –Ky.; Kerkük)

böğen (II) [**böven, büğen**] Koyun, keçinin bol yeşil ot yediği gün bıraktığı iri yumuşak pislik, koyunlarda görülen ishal. (Tokat –Es.; Karacurun *Nizip –Gaz.; –Krş.; –Ky.; *Bor köyleri –Nğ.; Sultaniye –Kn.; Kerkük)

[böven]: (Tokat –Es.; –Nğ.)

[büğen]: (Dombaylı *Salihli –Mn.)

2. Çocuğun ve hayvan yavrusunun ilk pisliği. (*Bor –Nğ.)

böğen (III) [→ **büvet -1**]

böğenek [→ **büvet -1**]

böğenlemek Koyun, keçi baharda bulaşacak şekilde sulu pislik yapmak. (Karacurun *Nizip –Gaz.)

böğenmek (I) [**bövenmek -1, 2; böyenmek** (I), **bugenmek, buğenmek, büğenmek** (I) **-1**] **1.** Irmak, nehir suları kabarmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Önsen –Mr.; *Anamur –İç.; *Fethiye –Mğ.)

[bövenmek -2]: (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

2. Su, önü tutulduğu için toplanmak, birikmek. (Yenice *Emet –Kü.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[**bövenmek -1**]: (–Dz.; Gilevgi *Elmalı –Ant.)
[**böyenmek** (I)]: (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**bugenmek**]: (Saray –Çkr.)
[**buğenmek**]: (*Bahçe –Ada.)
[**büğenmek** (I) **-1**]: (*Karaisalı, *Pozantı, *Kadirli –Ada.; Gözne *Mersin –İç.)

3. Su, düz yerde her tarafı sulayarak ağır ağır akmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

böğenmek (II) Beğenmek. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

böğennemek Hayvan yavrusu ilk çişini yapmak. (*Bor –Nğ.)

böğenti 1. [→ **böğet -1**] **2.** [→ **büvet -1**]

böğesek [→ **boğasak**]

böğesemek [→ **boğasamak**]

böğet [**böet -1, böğenti -1, bölet -2, böne, böñet -1, bövet -1, böyet, buğenti, buğet -1, bügenti, büğek** (II), **büğenti, büğet -2, bünet -2, 3; büvet -3, büyet**] **1.** Su birikintisi, gölcük, bataklık. (Deregümü, Sücüllü, Körküler, Örkenez *Yalvaç, Çandır *Sütçüler, Sofular *Eğridir –Isp.; Güney, Çardak *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam –Dz.; Yenice *Emet –Kü.; *Vezirköprü –Sm.; Alibey –Kn.)

[**böet -1**]: (Ürkütlü *Bucak –Brd.; Yenice *Simav –Kü.; *Anamur –İç.)
[**böğenti -1**]: (*Acıpayam –Dz.; *Mut –İç.; Önsen –Mr.)
[**bölet -2**]: (Şaphane *Gediz –Kü.)
[**böne**]: (–Es.)
[**böñet -1**]: (İğneciler *Mudurnu, Mengencik, Sarıçiçek *Düzce –Bo.)
[**bövet -1**]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.; –Brd.)
[**böyet**]: (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Armutlu, *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Söğüt –Dz.; Kıratlı *Dikili –İz.; Eğrigöz –Kü.; Kıreli –Kn.)
[**buğenti**]: (*Bahçe –Ada.)
[**buğet -1**]: (*Bahçe –Ada.; –Sv.)
[**bügenti**]: (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Tepeköy *Torbalı –İz.)
[**büğek** (II)]: (Güzlük *Araç –Ks.)
[**büğenti**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Çavuşlu *Bayramiç –Çkl.; –Ed.)
[**büğet -2**]: (–Isp.; *Andırın –Mr.; *Kozan, *Kadirli –Ada.)
[**bünet -2**]: (Kemel –Çkl.; –Bo.; Camili, Karaveliler –Ant.)
[**büvet -3**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Dz.; Görece –İz.; *Kartal –Ist.; Dere –Çkl.; Erkenek *Akçadağ –Ml.; Köy –İç.; Bulgaristan göçmenleri)
[**büyet**]: (Sağış –Isp.; *Edremit –Ba.; Bergaz *Ezine –Çkl.; –Kü.)

2. [→ **büvet -1**] **3.** Taştan veya balçıktan yapılan ve içinde su biriktirilen havuz. (Kavak *Yeşilova, Kurna –Brd.; –Ay. aşiretleri; Uğurlu, Taşbaşı *Bozkır –Kn.; *Mut –İç.)

[**bünet -3**]: (Aşağısoku –Bo.)

4. [→ **bögeç**]

böğetmek [→ **böğemek -1**]

böğevi 1. Örümcek ağı. (*Ermenek –Kn.) **2.** [→ **bö, bö.. -2**]

böğez [**bez** (IV), **biyez, biyo -1, biyoz, boğez, boğuz** (I), **bokez, booz, boyuz, boz** (II), **bögez, böğöz, böğüz, bönez, bööz, böüz, böyez, böyöl, böz, bö..z, bualış, buez -1, buğaz, buğerez, buğeş, buğez, bukaaz, buyaz, bügez, bükerez**] Bu defa, bu sefer. (Örkenez, Gelegermi *Yalvaç, Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.; *Kurşunlu

–Çkr.; *İnebolu, Bağdam *Araç, Peşman *Daday –Ks.; Başara –Kn.)
[bez (IV)]: (*Sivrihisar –Es.)
[biyez]: (*Senirkent, *Keçiborlu –Isp.)
[biyo -1]: (–Brd.; *Mesudiye –Or.)
[biyoz]: (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)
[boğez]: (*Taşköprü –Ks.)
[boğuz (I)]: (Tanır *Afşin –Mr.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
[bokez]: (–Nğ.)
[booz]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[boyuz]: (*Elbistan, Kızılcık, Bozhüyük *Göksun –Mr.)
[boz (II)]: (Kızılcık –Mr.)
[bögez]: (*Merzifon –Ama.)
[böğöz]: (Çayırlı *Haymana –Ank.)
[böğüz]: (–Ank.)
[bönez]: (Reis, Karaağa *Akşehir –Kn.)
[bööz]: (–Ank.)
[böüz]: (*Beypazarı –Ank.)
[böyez]: (–Brs.; Emirler *Balâ –Ank.)
[böyöl]: (–Mr.)
[böz, bö..z]: (*Bozüyük –Bil.; Temürlü –Krş.; Kayaş, Hasanoğlan –Ank.)
[bualış]: (–Mr.)
[buez -1]: (*Merzifon –Ama.; Kızılca *Artova –To.; *Safranbolu –Zn.)
[buğaz]: (–Sv.)
[buğerez]: (Karahisar*İncesu–Ky.)
[buğeş]: (İncekum *Silifke –İç.)
[buğez]: (Saray, Korgun –Çkr.; *Safranbolu –Zn.; Çakıralan *Havza –Sm.; *Afşin –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; –Nğ. ve köyleri)
[bukaaz]: (*Sorgun köyleri –Yz.; Köprüköy *Keskin –Ank.)
[buyaz]: (*Silifke –İç.)
[bügez]: (–Ks.)
[bükerez]: (İğneciler *Mudurnu–Bo.; *Avanos –Krş.)

böğirmek [→ **bögürmek**]
böğlek [→ **böğelek** (I) **-1**]
böğlemek [→ **beğirmek**]
böğn [→ **böğün**]
böğön [→ **böğün**]
böğörtlen [→ **bögürtlen**]
böğöz [→ **böğez**]

böğrek (I) [**bıdı** (II), **bıdık** (V), **boğrek, boorek, bödek** (II) **-1, bödelek -1, bödenek, bödülek, böğürcük, böörek, bö..rek** (II), **böyrek, böyreyh**] Böbrek. (–Çr.; *Taşköprü –Ks.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Yavuzköy *Şavşat –Ar.; Süle –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Gemerek, *Şarkışla –Sv.; *Bünyan –Ky.; –Krş.; *Bor köyleri –Nğ.; *Karaisalı –Ada.; Karakırtük *Tarsus –İç.)
[bıdı (II)]: (*Sivrihisar –Es.; Çayırlık *Haymana –Ank.)
[bıdık (V)]: (*Zile –To.)
[boğrek]: (–Ky.; İncekum *Silifke –İç.)
[boorek]: (Çepni *Gemerek –Sv.)
[bödek (II) -1]: (Namru *Söğüt –Bil.)
[bödelek -1]: (Ilıca *Çifteler –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu, Tepe *Seben –Bo.; *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu, *İskilip –Çr.; Sarıhamzalı, Kadışehri *Sorgun, –Yz.; Çalış, Çayırlı *Haymana, Kayaş, *Ayaş –Ank.; *Ereğli –Kn.)
[bödenek]: (Kösten, Honaz –Dz.)
[bödülek]: (Bozan –Es.)
[böğürcük]: (–El.)

[**böörek**]: (*Tirebolu –Gr.)
[**bö..rek** (II)]: (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Orhaneli –Brs.; Küpdüşen *Fatsa –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
[**böyrek**]: (–Ezc.; Titkir *Ilıca –Ezm.; Telin *Gürün –Sv.; *Ermenek –Kn.)
[**böyreyh**]: (Taşburun *Iğdır, İrişli *Bayburt –Kr.)

böğrek (II) Kağnı tekerinin yan taraflarındaki iki tahta daire. (İğde *Elbistan –Mr.)

böğrü böğrüne geçmek Açlıktan zayıflamak. (*Bor –Nğ.)

böğrüce [→ **boğrülce**]

böğrük Mazı ile ok arasında okları muhafaza için yapılan alet. (–Nğ.)

böğrükara [→ **boğrülce**]

böğrükerme Hayvanın böğründeki bir çeşit sancı. (–Ant.)

böğrül (I) Yan tarafı beyaz olan sığır. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

böğrül (II) Ters, aksi (kimse). (Geçit *Ilgın –Kn.)

böğrülce [→ **boğrülce**]

böğrümek [→ **beğirmek**]

böğsemek [→ **böğemek -1**]

böğsükmek [**böğsümek**] Kırılmak, üzülmek. (–Ank.)
[**böğsümek**]: (*Karaisalı –Ada.)

böğsümek [→ **böğsükmek**]

böğsünmek Karşısındakini küçük görmek, hiçe saymak. (*Senirkent –Isp.)

böğşemek Toprak gevşemek, yumuşamak. (Yoğunpelit *Beypazarı –Ank.)

böğur [→ **bögür -1**]

büğuse [→ **bö, bö.. -1**]

böğü (I) **1.** [→ **bö, bö.. -1**] **2.** İri akrep. (*Bor –Nğ.; Karadere, *Gündoğmuş –Ant.) **3.** Danaburnu. (Gediz –Kü.; Bektaşlı *Boğazlayan –Yz.)

böğü (II) [→ **büğü** (I)]

böğülce [**bogülce, bödek** (III), **böğce, böğürce -2, bölce -2, bölcen, börçe, börgüce, börüce, börücek, börügüç, börülce, bövülce, böyrülçe**] **1.** Kuru fasulye. (–Kü.) **2.** Fasulye. (*Niksar, Zodu, –To.; Kızılköy, Düzköy *Keşap –Gr.)
[**bogülce**]: (Hayati *Erbaa –To.)
[**bödek** (III)]: (Kunduzlu *İskilip –Çr.)
[**böğce**]: (Almus –To.; –Or.; Tepeköy, Piraziz –Gr.)
[**böğürce -2**]: (Hatıp, Sille –Kn.)
[**bölce -2**]: (Sada *Orhaneli –Brs.; Üçhanlar, Kavak –Brs.; *Ünye –Or.; Şehli, Piraziz, Çandır –Gr.)
[**bölcen**]: (Killik *Alaçam, *Vezirköprü –Sm.)
[**börçe**]: (Ayaslar *Ilgın –Kn.)
[**börgüce**]: (–Çr.)
[**börüce**]: (Karzaf *Şiran –Gm.)
[**börücek**]: (–Ky. ve çevresi)
[**börügüç**]: (–Bo.)
[**börülce**]: (–Isp.)
[**bövülce**]: (Duğla *Mecitözü –Çr.)
[**böyrülçe**]: (Bise –Kn.)
3. [→ **boğrülce**]

böğülek [→ **böğelek** (I) **-1**]

böğümek Büyümek. (Bekilli *Çal –Dz.)

böğün [**boğön, boğun, boğün, boon, bōon, bo'un, bögün, böğn, böğön, bön, bö..n** (II), **böön, böyün**] Bugün. (Dişli *Bolvadin –Af.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Mr.; Hisarcık *Yayladağı

–Hat.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)
[boğön]: (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
[boğun]: (İncekum *Silifke –İç.; *Gazipaşa –Ant.)
[boğün]: (–Nğ.)
[boon, bōon]: (Kuzköy *Akkuş –Or.; Hassa *Kırıkhan –Hat.)
[bo'un]: (*Bahçe –Ada.)
[bögün]: (Körküler *Yalvaç –Isp.; Ağlı *Küre –Ks.; Titkir –Ezm.)
[böğn]: (*Kandıra –Kc.; –Sm.)
[böğön]: (Cumalı *Gelibolu –Çkl.; Danışman *Fatsa, Kutluca *Perşembe –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
[bön, bö..n (II)]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Gaz.; Hasanoğlan –Ank.)
[böön]: (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Edremit –Ba.; Gerdan –Ada.)
[böyün]: (Senir *Keçiborlu –Isp.; Navlu, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Kızılca *Tavas, Çıtak *Çivril, Alâettin *Acıpayam –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Iğdır –Kr.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

böğün yarın Çok geçmeden. (*Bor –Nğ.)

böğür (I) **[börg, börnü]** Dağ yamacı. (Körküler *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Mevlütler, Darıveren *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, Bulkaz *Çivril, Üçkuyu, İsabey *Çal –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Hereke *Seferihisar –İz.; Tokat, Bozan –Es.; Kızılköy, Neğdün *Reşadiye, *Zile –To.; –Sm.; –Sn.; Araz *Vakfıkebir –Tr.; –Gm. köyleri; Dont, *Fethiye –Mğ.)
[börg]: (–Ezc.)
[börnü]: (Kırım Türkleri)
böğür (II) Göğüs. (–Or.)
böğür ağrısı Göğüs ağrısı. (Umurlu –Ay.)
böğürce 1. [→ **boğrülce**] **2.** [→ **böğülce -2**]
böğürcük [→ **böğrek** (I)]
böğür çivisi Zorluk, engel çıkaran. (*Elmalı –Ant.)
böğür dolması Davar etinin boş böğrüyle iki kaburga kemiği ayrılarak, pirinç ve hafif baharlar ile doldurulup yapılan yemek. (*Bor –Nğ.)
böğür germesi [bögür germesi] Atlarda böbrek hastalığı. (–Isp.)
[bögür germesi]: (*Merzifon –Ama.)
böğür iği [→ **bögür kazığı**]
böğür kazığı (I) [→ **bögür kazığı**]
böğür kazığı (II) Temel yılanı. (–Ank.)
böğürlemek Arada kalan tarlayı sulamak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
böğürtleğen [→ **bögürtlen**]
böğürtlek İnek isteyen öküz. (*Silifke –İç.)
böğürtlem [→ **bögürtlen**]
böğürtlemek (I) [→ **börtlemek** (I)]
böğürtlemek (II) Tahta nemden yeşermek. (*Boyabat –Sn.)
böğürtlemek (III) Ekin başaklanmaya yüz tutmak. (*Merzifon –Ama.)
böğürtme İyi kurumamış kayısı. (–Krş.)
böğürtmek [→ **börtlemek** (I)]
böğürttürmek [→ **börtlemek** (I)]
böğürüm Geyiklerin çiftleşme mevsimi. (–Bo.)
böğüttürmek [→ **börtlemek** (I)]
böğüz [→ **böğez**]
böh [→ **böcük** (I) **-4**]
böhenek [→ **böğelek** (I) **-1**]
böheri [→ **buharı -1**]
böhk Büyük. (–Gaz.)

böhrenk Tuğla yahut beton su borusu. (–Sm.; *Maçka, *Akçaabat –Tr.; –Gaz.; Yakacık –Ist.)

böhrük [→ **buharı** -1]

böhsümek İçli içli ağlamak. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

böhürmek Kusmak. (*Senirkent –Isp.)

bök, böke Aşık kemiğinin yumru tarafı. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Vn.)

böke (I) Büyüyememiş kavun. (*Aksaray –Nğ.)

böke (II) [**büke** (III)] Güçlü, elebaşı, pehlivan yapılı. (*Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.; *Antakya, *İskenderun, *Reyhanlı, *Amik ovası, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Büyükçaylı *Dörtyol, Boynuyoğun *Saimbeyli –Ada.)
[**büke** (III)]: (*Kilis –Gaz.)

bökelegi tutmak Babaları tutmak. (–Sm.)

bökelek [→ **böğelek** (I) -1]

bökelemek 1. Birdenbire koşmak, saldırmak. (Kuşçalı, Karaburun, Börk *Görele –Gr.) 2. Su sıçramak. (Kuşçalı, Karaburun, Börk *Görele –Gr.)

böken, bökeñ 1. Tandırda pişen yuvarlak ekmek. (Taşburun *Iğdır –Kr.) 2. Cıvık hamurun yağda kızartılması ve üstüne şeker, bal ekilmesiyle yapılan yiyecek. (Daday –Ks.)

bökleş Boğa. (Alanlı –Ay.)

bökmek 1. Dolmak, taşmak. (*Kilis –Gaz.; Köşker –Krş.) 2. Çok kazanmak. (*Kilis –Gaz.)

bökmez Pekmez. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

böktelek olmak [**bükek olmak**] Tavşanlar çiftleşeceği zaman bir araya gelmek. (Kazancı –Kn.)
[**bükek olmak**]: (Sazlı –Kn.)

böktürmek Eti biraz kavurmak. (–Brs.)

bökuremek [**buğnümek** (II)] Su yerden kaynayıp çıkmak. (Tekir *Silifke –İç.)
[**buğnümek** (II)]: (Orhana *Anamur –İç.)

böl Gereksinme, ihtiyaç. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

bölāki [**böleki** -1] Az kaldı, olsaydı. (*Pazar –Rz.)
[**böleki** -1]: (–Gm.)

bölce 1. [→ **boğrülce**] 2. [→ **böğülce** -2]

bölcek (I) Cetvel. (–İz.)

bölcek (II) Kova. (–Ezc.)

bölcen [→ **böğülce** -2]

bölduk [→ **bıldık**]

böle (I) [**bola** (II), **bulla** (I) -1, **bülem**] 1. Teyze çocuğu. (Karbağ, Türkmen aşireti, Karapınar *Bolvadin, *Dinar köyleri, *Emirdağ –Af.; Homa *Çivril –Dz.; –İz.; Yağbastı *Kula –Mn.; Yusuflar –Es.; Karacakaya *İnegöl –Brs.; Çelebi *Keskin, *Haymana, Üçem *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Köşker, Sadıkali, Çıplak –Krş.; –Nş.; Taşağıl, Türkmencamili, Gözlü –Kn.)
[**bülem**]: (Alihan –Ml.)
2. Amca oğlu. (Çandarlı *Bergama –İz.; Cemele –Krş.) 3. Yeğen. (Kazandere *Akhisar –Mn.) 4. Teyze. (Rahmanlar *Tire –İz.)
[**bulla** (I) -1]: (*Kula –Mn.)
5. Genel olarak teyze, hala, yenge. (Borlu *Gördes –Mn.; *Akşehir –Kn.) 6. Amca. (Balıbey –Mn.) 7. Hala. (*İncesu –Ky.)
[**bola** (II)]: (Seydiömer –Kü.)
8. Hala çocuğu. (–Nş.; –Nğ.) 9. Genel olarak amca, dayı, hala çocuğu. (Türkmen aşireti *Akşehir –Kn.)

böle (II)[**boğle, bole, bölene** (II), **bövle**] Böyle, böylece. (–Ba.; Rumeli göçmenleri)
[**boğle**]: (Saray –Çkr.)
[**bole**]: (–Rz.)
[**bölene** (II)]: (*Edremit, *Burhaniye köyleri –Ba.; –Bil.)
[**bövle**]: (–Nğ.)
bölek (I) [→ **böğelek** (I) **-1**]
bölek (II) [**bübek, bülek** (II)] Hediye. (Osmaniye –Es.)
[**bübek**]: (–Tr.)
[**bülek** (II)]: (–Tr.)
bölek (III) [→ **belek** (I) **-1**]
böleki 1. [→ **bölāki**] **2.** [→ **belekere -2**]
bölem bölem olmak [→ **belenmek, bélenmek** (I)]
bölemek [→ **belemek, bélemek** (I)]
bölene (I) [→ **belen** (V)]
bö..lene (II) [→ **böle** (II)]
bölene bölene Rahat rahat, sağa sola dönerek (yatmak hak.). (–Çr.)
bölenecek Bölünceye kadar. (–Ama. ve çevresi)
bölenmaḫ [→ **belenmek, bélenmek** (I)]
bölenmek [→ **belenmek, bélenmek** (I)]
bölerük [→ **belergen**]
böleşmek (I) Bölüşmek. (–Sm.)
böleşmek (II) Yuvarlanmak. (–Ba.)
bölet 1. [→ **bögenük**] **2.** [→ **böğet -1**] **3.** [→ **böget -3**]
bölgü (I) Toprakta bölüşme, paylaşma. (Erkinis *Yusufeli –Kr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
bölgü (II) Bulutlu, sıcak ve sıkıntılı hava. (–Es.)
böllem Deve kataru. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
bölma Tepsi. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
bölme (I) Kalın ağaç gövdesinden odun yahut tekne yapmak için ayrılan tomruk. (Bademli *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Alayunt –Kü.; Aşağılıca –Es.)
bölme (II) Ambar. (*Boyabat –Sn.; Süle –Gm.)
bölme (III) Ada. (Büyükyenice –Bil.)
bölme (IV) Çay tabağı. (Kafkas Türkleri, Mengeser –Ağ.)
bölme (V) **1.** Oda. (–Rz.) **2.** Eski evlerde selâmlık tarafı. (*Zile –To.) **3.** Evlerde yıkanmak için ayrılan yer, banyo. (–Mğ.)
bölmeç (I) Tek dağ. (Kösedere –İz.)
bölmeç (II) Dolap, kiler. (Mahmutbey *Bakırköy –Ist.; –Mr.)
böltek [→ **bölücek**]
bölücek [**böltek**] Parça, bölük. (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Gelibolu –Çkl.; *Mut köyleri –İç.)
[**böltek**]: (Yığlıca *Düzce –Bo.)
bölük (I) **1.** Tarlalar ortasında kalmış orman parçası. (Örencik *Yeşilova –Brd.) **2.** Toprak, tarla parçası. (Kösten –Dz.; Bucak, Yenice *Tarsus –İç.) **3.** Yerli bez parçası, dokuma.(*Ağın, *Keban –El.) **4.** Parça parça ayrılan saç örgüsü. (–Gaz.; *Antakya –Hat.)
bölük (II) Oyunlarda, garsonun getirdiği çay, kahve, şeker. (*Nizip –Gaz.)
bölük (III) Mahalle. (*Elmadağ –Ank.)
bölükbaşı 1. Düğünlerde erkek evine başkanlık yapan. (*Afşin, *Elbistan –Mr.) **2.** Sürüyü çeken çoban. (–Ist.)
bölükdeş Usta çoban. (*Mudanya, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
bölük purçuk Parça parça. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)
bölüm Fıçı. (–Kn.)
bölüntü Oda gibi bölünmüş yer, bölük. (*Akyazı çevresi –Kc.)

bölüşük 1. Bölünme yeri. (–Ml.; –El.; –Sv.) **2.** Kısmet. (–Ml.) **3.** Verese. (–Ks.)

böm [bönafa, böngü, bönkafa, bönüfe] Bön, şaşkın. (Yeniköy –Ba.; Ilgaz –İz.)
[bönafa]: (Mevlütler *Acıpayam –Dz.)
[böngü]: (*Yalvaç –Isp.)
[bönkafa]: (Kabaca *Uluborlu–Isp.)
[bönüfe]: (Güney *Yeşilova –Brd.)

bömbe Kâkül. (*Çorlu –Tk.)

bön (I) Öğütülmüş kahve. (–Isp.; Eyneş, Sertaç –Brd.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; *Sivrihisar –Es.; –Çr.; Belveren *Besni –Ml.; –Ur.; –Mr.; *Kilis –Gaz.; *Gürün –Sv.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)

bön, bö..n (II) **[→ böğün]**

bönafa [→ böm]

böncе [→ bavur (II)]

böndi [→ boduç (I) -1]

böndu [→ boduç (I) -1]

böne [→ böğet -1]

böned [→ böget -3]

bönet, böñet 1. [→ böğet -1] 2. [→ böget -3]

bönez [→ böğez]

böngece ağlamak Birdenbire ağlamak. (Karakuş *Ünye –Or.)

bönget [→ bögeç]

böngü [→ böm]

böngül böngül Suyun sesli kaynamasını anlatır. (*Ermenek köyleri –Kn.)

böngüldek 1. [→ bıngıldak (I) -4] 2. [→ büngüldek (I)]

böngüldemek [→ büngüldemek -1]

bönkafa [→ böm]

bönlenmek [bönleşmek] Bilmemek, bilmezden gelmek. (–Kü.; –Ml.)
[bönleşmek]: (*Edremit –Ba.; –Çr.)

bönleşmek [→ bönlenmek]

bönnemek [bönsetmek, bönsütmek] Kandırmak. (*Elbistan –Mr.)
[bönsetmek]: (*Bor –Nğ.)
[bönsütmek]: (*Gürün –Sv.)

bönsetmek [→ bönnemek]

bönsütmek [→ bönnemek]

bönüfe [→ böm]

böö 1. [→ böböcüğü] 2. Korkutmak için kullanılan bir söz. (–Nğ.)

böön [→ böğün]

böörek [→ böğrek (I)]

böörtmek (I) İnsan, hayvan acı ses çıkarmak. (Ulubey –Or.)

böörtmek (II) Külde biber, patlıcan pişirmek. (*Çaltalca, *Silivri köyleri –Ist.)

bööz [→ böğez]

böraşı Mantıya benzer, daha sulu bir yemek. (–Ky.)

bör böcü [→ böcük (I) -4]

börböre Yanyana. (–Mr.; *Haymana –Ank.)

börçe [→ böğülce -2]

börek, bö..rek (I) Kadının cinsiyet organı. (–Af.)

börek, bö..rek (II) **[→ böğrek (I)]**

börekli [→ böbrekli]

börek mantarı Yufka arasına konularak börek yapılan tatlı mantar. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

börekotu Dereotu, maydanoz cinsinden bir ot. (Kurna –Brd.; –Çkr.)

böremit Fırında kızartılmış elma, armut. (Burhanettin –Or.)

böremüt Tam kurumamış armut. (*Mesudiye –Or.)

böreñ [→ bögeç]

börg [→ böğür (I)]

börge [→ bürgü (I) -1]

börgüce [→ böğülce -2]

börk 1. Tahtadan yapılmış baca örtüsü. (Sorkuncak *Eğridir –Isp.) **2.** Sabanda tutağın ilerisindeki kılıç bağının baş çivisi. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **3.** Evlerin zayıf döşemelerinin altına çakılan direklerin başına konulan ağaç, kiriş. (–Vn.; *Kaş köyleri –Ant.) **4.** Kel baş için kara sakızla yapılan yakı. (–Ur.; *Kilis –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Antakya –Hat.) **5.** Patlıcanın tepesindeki yeşil parça. (–Gaz.) **6.** Arı sepetinin üstüne konulan sazdan kılıf. (–Ed.; *Saray –Tk.) **7.** İpekli kefiye ve yazmaların fesin üzerine sarılmasıyla yapılan başlık, puşu. (–Dy.) **8.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **9.** Bir çeşit şapka. (–Sv.) **10.** Kalpak. (–Kr.)

börke Havuz. (*Halfeti –Ur.)

börke basma Kaçma. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

börkenek [**börkü**] Yağmurdan, soğuktan korunmak için başa alınan başlık, örtü, külâh. (Narlıdere –İz.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Göksun –Mr.; *Gürün, *Kangal, *Şarkışla –Sv.; –Ank.; Gerce *Avanos –Krş.; Akkışla –Ky.)

[**börkü**]: (*Kavak –Sm.)

börkenekli yağmur İri damlalı ve şiddetli yağan yağmur. (Başlamış *Dörtyol –Ada.)

börk kapmak Kur'andan bir cüz bitirince, çocuğun başından başlığını kapıp babasına götürmek. (–Gaz.)

börklemek (I) Kel olanların başına kara sakız ile yakı yapmak. (–Gaz.)

börklemek (II) Damların kenarlarını, duvarların üstünü toprakla balık sırtı örmek. (–Gaz.) **3.** Sepet, sandık ağzını yaprakla, dalla örmek. (–Gaz.)

börkice Üstüne yağ ve sarmısaklı yoğurt dökülerek yapılan patlıcan yemeği. (*Palu –El.)

börklü Otoriter, şerefli, metin. (–Yz.)

börkmek (I) Suda fazla kalma sebebiyle deri kabarmak. (Alâettin *Acıpayam –Dz.)

börkmek (II) Hastalık sebebiyle yüz değişmek. (*Çemişkezek, –El.)

börkmek (III) Turşu olmak. (*Ağın, *Keban –El.)

börkmek (IV) [→ **börtlemek** (IV) **-1**]

börkmek (V) Zenginleşmek, onmak. (Lohan –Gaz.)

börktürmek [→ **börtlemek** (I)]

börkü [→ **börkenek**]

börkütmek [→ **börtlemek** (I)]

börliyen El üzerinde çıkan bir yara. (–Kü.; –Es.)

börnekeş Piç. (*Alanya –Ant.)

börnü [→ **böğür** (I)]

bört (I) [→ **böcük** (I) **-4**]

bört (II) Çürük. (Karaptal –Sm.)

bört (III) [**börtlek** (I) **-1**] **1.** Yarı kurumuş meyve, zerdali. (Bahçeli *Bor –Ng.)

[**börtlek** (I) **-1**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)

2. Yarı hazırlanmış pekmez. (*Bor –Ng.)

börtdürmek [→ **börtlemek** (I)]

börtgün [**börtkün**] Çapkın, küstah, haşarı. (Haruniye *Bahçe –Ada.)

[**börtkün**]: (Misis *Kozan –Ada.)

börtitmek [→ **börtlemek** (I)]

börtkün [→ **börtgün**]

börtleci [→ **bortlacı**]

börtleğen [→ **bögürtlen**]

börtlek (I) **1.** [→ **bört** (III) **-1**] **2.** Yabanıl bir yemiş. (*Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.) **3.** Bir ot. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

börtlek (II) [→ **bedlek**]

börtlek (III) Mayıs ayında hayvanları sokan bir böcek. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

börtlemek (I) [**bortdürmek, böğürtlemek** (I), **böğürtmek, böğürttürmek, böğüttürmek, börktürmek, börkütmek, börtdürmek, bört itmek, börtletmek -1, börtmek** (I) **-6, börttürmek, börtürmek, böröktürmek, börütmek, börüttürmek, böyüktürmek, burutmak** (V)] Az haşlamak. (– Af.; Üçkuyu *Çal –Dz.; –Es.; –Çr.; –Ama.; –To.; Aşudu *Darende –Ml.; *Göksun, *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Kangal köyleri, *Gürün –Sv.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.; –Nğ.; Güvenk, *Ermenek, *Ereğli –Kn.; *Tarsus, Çavuşlar *Mersin, *Anamur –İç.)

[**bortdürmek**]: (*Savaştepe –Ba.)

[**böğürtlemek** (I)]: (*Sarayköy –Dz.)

[**böğürtmek**]: (Alacalar *Kırkağaç –Mn.)

[**böğürttürmek**]: (*Sarayköy köyleri –Dz.)

[**böğüttürmek**]: (Honaz –Dz.)

[**börktürmek**]: (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

[**börkütmek**]: (Banus *Eğridir –Isp.; *Vize –Çkl.; *Safranbolu –Zn.)

[**börtdürmek**]: (Yenice *Emet –Kü.)

[**bört itmek**]: (*Bor –Nğ.)

[**börtletmek -1**]: (Ürkütlü *Bucak –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; –Çr.; *Çerkeş, *Kurşunlu, *Eskipazar –Çkr.; *Zile –To.; –Ml.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; Karabekir, Yahşihan, Çalış *Haymana –Ank.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**börtmek** (I) **-6**]: (–Kü.)

[**börttürmek**]: (–Af.)

[**börtürmek**]: (Nilüfer –Brs.; Dereköy *Havza –Sm.)

[**börüktürmek**]: (Garipköy *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; *Tire –İz.; Şeref *Yatağan –Mğ.; Varna)

[**börütmek**]: (*Sarayköy –Dz.; *Bozdoğan –Ay.)

[**börüttürmek**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**böyüktürmek**]: (–Dz.)

[**burutmak** (V)]: (Hayrabolu –Tk.)

börtlemek (II) [→ **bodlamak**]

börtlemek (III) Su birden fışkırmak. (Devri *Bucak –Brd.)

börtlemek (IV) [**börkmek** (IV), **börtmek** (I) **-1, 2, 3**; **börümek**] **1.** Terlemek, bunalmak. (Üçkuyu *Çal –Dz.)

[**börkmek** (IV)]: (Lohan –Gaz.)

[**börtmek** (I) **-1**]: (–Isp.)

[**börümek**]: (Güney *Yeşilova –Brd.)

2. Kıpkırmızı olmak, morarmak. (–Ba.; –Es.)

[**börtmek** (I) **-2**]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Işıklı *Çivril, Yukarıboğaz *Tavas –Dz.; *Gelibolu –Çkl.; –Dy.; –Sv.; –Ada.; *Bodrum –Mğ.)

3. Güneşte, ateşte yanmak. (Güvenç –Kn.; Bozdoğan, Kesmeburun *Osmaniye –Ada.)

[**börtmek** (I) **-3**]: (*Sivrihisar –Es.; Yeniköy –Ist.; *Bor –Nğ.)

börtlemek (V) [**börtlenmek -2**] Yumuşamak, kabarmak. (Ortaköy *Çal –Dz.; *Göle, *Posof, *Ardahan –Kr.)

[**börtlenmek -2**]: (*Bor –Nğ.)

börtlen, börtleñ [→ **bögürtlen**]

börtlenge [→ **bögürtlen**]

börtlenmek [börükmek] 1. Haşlanmak, yanmak, ısınmak, kızarmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.)

[börükmek]: (*Tire –İz.)

2. [→ **börtlemek** (V)]

börtletmek 1. [→ **börtlemek** (I)] 2. Kabartmak, yumuşatmak. (Ortaköy *Çal –Dz.) 3. İyice kavurmak, közlemek. (Ziyere –Ama.)

börtliyem [→ **bögürtlen**]

börtliyen [→ **bögürtlen**]

börtliyen dikeni Böğürtlen çalısı, dikeni. (Kurna, Samandra *Kartal –Ist.)

börtlüyen [→ **bögürtlen**]

börtme Suda kaynatılmış ve içine nohut, badem, üzüm katılmış buğday. (Kızıllar *Karaman –Kn.; Çiftepınar *Mersin –İç.)

börtmek (I) 1. [→ **börtlemek** (IV) -1] 2. [→ **börtlemek** (IV) -2] 3. [→ **börtlemek** (IV) -3] 4. Yemeğin, soğuk su katınca rengi, şekli değişmek. (*Edremit –Ba.) 5. Solmak, rengi kaçmak. (*Ünye –Or.) 6. [→ **börtlemek** (I) -1] 7. Canlılığını, parlaklığını kaybetmek. (–Kü.)

börtmek (II) Coşmak, çok sevinmek. (Afşar Aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

börtmek (III) Yorgunluktan ayakları patlayacak duruma gelmek. (Karabüzey *Araç –Ks.)

börtü böcek [→ **böcük** (I) -4]

börtü böcük [→ **böcük** (I) -4]

börtük (I) **[börül]** Yarı pişmiş, güneşte kalarak yarı kurumuş, iyice olgunlaşamamış sebze, meyve. (*Keçiborlu –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; –Ks.; ve çevresi; –Sm.; *Elmalı –Ant.)

[börül]: (Akköy *Söğüt –Bil.; *Göynük –Bo.)

börtük (II) [→ **bertik -1**]

börtük (III) Zayıf, çelimsiz. (*Taşköprü –Ks.; *Ünye –Or.)

börtüme Haşlama: *Lahana börtümesi yedik.* (Falaka *Bayındır –İz.)

börtürmek [→ **börtlemek** (I)]

börü (I) 1. [→ **böcü** (I) -2] 2. [→ **böcük** (I) -4]

börü (II) Çivi. (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

börüce [→ **böğülce -2**]

börücek [→ **böğülce -2**]

börüde [→ **bürgü** (I) -2]

börügüç [→ **böğülce -2**]

börük (I) [→ **bürgü** (I) -2]

börük (II) Saç örgüsü. (*Antakya –Hat.)

börük (III) [→ **buharı -1**]

börük başı Ocağın üstüne yapılan raf. (Faldaca *Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.)

börükmek [→ **börtlenmek -1**]

börüktürmek [→ **börtlemek** (I)]

börül [→ **börtük** (I)]

börülce [→ **böğülce -2**]

börülce kuşu Güvercin büyüklüğünde göçmen bir av kuşu. (Ekse *Çal –Dz.; *Tire –İz.)

börülçe kurdu Fasulye üzerindeki kurt. (İğdir *Çivril –Dz.)

börüldemeğ [→ **beğirmek**]

börüldemek [→ **beğirmek**]

börümcek Bürünecek şey. (–Gaz.)

börümek [→ **börtlemek** (IV) -1]

börümgeç Sineğe benzeyen fakat uçamayan bir böcek. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)

börüncek Cibinlik. (Gödene *Kumluca –Ant.)

börütmek [→ **börtlemek** (I)]

börüttürmek [→ **börtlemek** (I)]
böryarku Parlak serpuş. (–Dz.)
bösböyük [**bösböyyük**] Çok büyük. (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**bösböyyük**]: (*Antakya –Hat.)
bösböyyük [→ **bösböyük**]
bösek Yağmur sularının toplandığı çukur. (Bozhöyük *Göksun –Mr.)
böşamak Boşamak. (–Rz.)
böşböğür Karın boşluğunun sol tarafı. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
böşemek [**böyşemek**] Kabarmak, gevşemek, erimek (kar). (Tahtayazı, Sarıidris *Polatlı –Ank.)
[**böyşemek**]: (*Güdül –Ank.)
böşöür Hayırsız. (*Iğdır –Kr.)
bötdene Toprak testi. (*Ayaş –Ank.)
bötege Kuş, tavuk, hindi midesi. (–İz.)
böttürmek [→ **börtlemek** (I)]
böüz [→ **böğez**]
böv [→ **böcük** (I) -4]
böve [→ **bö, bö.. -2**]
bövek Kuytu. (Saylan *Ünye –Or.)
bövelek 1. [→ **böğelek** (I) **-1**] **2.** [→ **böğelek** (II)]
böveleklenmek [→ **bögelek tutmak**]
böven [→ **böğen** (II) **-1**]
bövenek (I) [→ **bögenük**]
bövenek (II) Bal yapmayan arı. (Şıhlar *Ulubey –Or.)
bövent [→ **bögenük**]
bövenmek 1. [→ **böğenmek** (I) **-2**] **2.** [→ **böğenmek** (I) **-1**]
böventi [→ **büvet -1**]
bövesiğgin Çam kese böceği, Quinét hocanpapytiocanfa. (Kozağaç –Mğ.)
bövet 1. [→ **böğet -1**] **2.** [→ **bögeç**] **3.** [→ **büvet -1**]
bövle [→ **böle** (II)]
bövmek [→ **böğemek -1**]
bövülce [→ **böğülce -2**]
bövürtlen [→ **bögürtlen**]
böy [→ **bö, bö.. -2**]
böycü [→ **böcük** (I) **-4**]
böycük [→ **böcük** (I) **-4**]
böye [→ **böcük** (I) **-4**]
böyemek (I) [→ **böğemek -1**]
böyemek (II) [**böymek**] **1.** Dağılmak, çıkmak: *Bir güzel koku ortalığı böyedi.* (–Çr.)
[**böymek**]: (–Çkr.; –İç.)
2. Bulaştırmak. (Uğurlu, Görmel, *Ermenek –Kn.)
böyenmek (I) [→ **böğenmek** (I) **-2**]
böyenmek (II) [→ **belenmek, bélenmek** (I)]
böyenti [→ **büvet -1**]
böyet [→ **böğet -1**]
böyez [→ **böğez**]
böylecemen [**böylemecene, böylemesine, böylemesiye**] Böylece, bu biçimde, böylelikle. (*Bor –Ng.)
[**böylemecene**]: (*Düzce –Bo.)
[**böylemesine**]: (*Düzce –Bo.)
[**böylemesiye**]: (*Düzce –Bo.)
böylek [→ **böğelek** (I) **-1**]
böylemecene [→ **böylecemen**]
böylemesine [→ **böylecemen**]
böylemesiye [→ **böylecemen**]
böymek [→ **böyemek** (II) **-1**]
böyöl [→ **böğez**]
böyrek [→ **böğrek** (I)]
böyreyh [→ **böğrek** (I)]
böyrülçe [→ **böğülce -2**]
böyşemek [→ **böşemek**]
böyuk [**böyüḫ, böyüyh, böyyük**] Büyük. (Sökün, İncckum *Silifke –İç.)
[**böyüḫ**]: (*Ardahan –Kr.)
[**böyüyh**]: (Bayburt, *Sarıkamış, Taşburun *Iğdır –Kr.)
[**böyyük**]: (*Antakya –Hat.)
böyukleme Büyük görme, saygı gösterme. (Lâmas *Silifke –İç.)

böyü [→ **bö, bö.. -2**]
böyücerek [**böyürek**] Büyükçe. (*Bahçe –Ada.)
[**böyürek**]: (İncekum *Silifke –İç.)
böyüden Süt çocuğunun hıçkırığı. (–Kü.)
böyüḫ [→ **böyuk**]
böyüksünmek Kendini veya bir başkasını büyük, üstün görmek. (*Düzce –Bo.)
böyüktürmek [→ **börtlemek** (I)]
böyümek [→ **böğemek -1**]
böyün [→ **böğün**]
böyürek [→ **böyücerek**]
böyüsü [→ **bö, bö.. -2**]
böyüyh [→ **böyuk**]
böyyük [→ **böyuk**]
böz, bö..z [→ **böğez**]
bözdürmek Eti kızartmak, kebap yapmak. (*Bor –Nğ.)
bözölük [→ **bozyörük**]
bözürük [→ **bozyörük**]
bözyer Sabah güneşi vurmayan ağaçlık yer. (Limanköy, Mapavri –Rz.)
bū, buhu [→ **buğ** (I) **-1**]
buaça Ekmek. (*Emirdağ –Af.)
bualış [→ **böğez**]
buanak [→ **boğanak -1**]
buarı [→ **buharı -1**]
buasah [→ **boğasak**]
buaz (I) [→ **buğaz** (II)]
buaz (II) [→ **boğoz**]
buazak [→ **boğazsak -1**]
buba [**buva** (I) **-1**] Baba. (Dişli *Bolvadin –Af.; Aydoğmuş, İlyas *Keçiborlu, *Senirkent –Isp.; Güney, Navlu, Çeltek *Yeşilova, *Tefenni, –Brd.; Oğul *Acıpayam, Kıralan *Çivril, Bereketli, Karahisar *Tavas, Tekkeköy –Dz.; *Kandıra –Kc; Karabüzey *Araç –Ks.; *Bartın –Zn.; Kuzköy *Akkuş, Danışman *Fatsa –Or.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; Kavaklıdere, *Yatağan ve köyleri –Mğ.; *Ulukışla –Nğ.; Fırnız –Mr.; *Silifke –İç.)
[**buva** (I) **-1**]: (Bağıllı, Banus *Eğridir, *Yalvaç –Isp.; Kıralar *Çivril –Dz.; Hacılar, Yığlıca, Hacıahmet *Düzce –Bo.; Yenice *Emet –Kü.)
buba (II) [→ **baba** (I) **-1**]
bubaççа [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubaçya [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubalık [→ **babalık** (I) **-1**]
bubaşca [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubaşşa [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubaştan Hemen, yakınca : *Yola, bubaştan çıkarsak serinde yürürüz.* (Humhal *Yusufeli –Ar.)
bubatça (I) [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubatça (II) Kalın ekmek, poğaça. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
bubecce [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubeççe [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubeççik [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubeçye [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubehçe [→ **babaççа** (I) **-1**]
buber beni Siyah ben : *Yüzünde buber beni olan bir çocuk gördüm.* (*Bayramiç –Çkl.)
bubeş [**bubuş** (II)] Yiğit, delikanlı, babayiğit. (*Tefenni –Brd.)
[**bubuş** (II)]: (*Marmaris –Mğ.)
bubeşce [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubeşça [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubeşçe [→ **babaççа** (I) **-1**]
bubetçe [→ **babatça** (I) **-1**]
bubik [→ **bıbılik**]
bubu (I) [**bubuḫ** (I), **bubuş** (I) **-1, 2**]
1. Şeker, kara üzüm, leblebi gibi tane halindeki çerez. (Nilüfer, İsmetiye –Brs.)
[**bubuş** (I) **-1**]: (Kızılköy *Dinar –Af.; Körküler *Yalvaç –Isp.)

2. Dut. (–Krk.)

[**bubuḫ** (I)]: (–Krş.)

[**bubuş** (I) **-2**]: (İsmetiye –Brs.)

bubu (II) Bir iki yaşındaki çocuk. (*Antakya –Hat.)

bubuḫ (I) [→ **bubu** (I) **-2**]

bubuḫ (II) Baykuş. (–Krş.)

bubuklu Güzel: *Şu adam pek bubukludur.* (Çanakçı *Serik –Ant.)

bubul Alevli, harlı ateş: *Soba bubul yanıyor.* (Akmeşe –Kc.)

bubulik [→ **bıbılik**]

bubumka Böğürtlen, dut üzümü. (Koyunhisar *Yenişehir –Brs.)

bubuş (I) **1.** [→ **bubu** (I) **-1**] **2.** [→ **bubu** (I) **-2**]

bubuş (II) [→ **bubeş**]

buca Kalça, but. (*Kavak –Sm.)

bucak (I) [**becek** (I), **becik** (IV), **beçek, bıcak -1, bıcaklık** (II), **bıcırık** (IV), **bıcırik, bıcirik, bıçık** (IV), **bıdık** (VI), **bicek** (I) **-1, 2; bicik** (VIII), **bicirik** (I), **bicrik, biçik** (I) **-6, bidik** (IV) **-1, bucerek, bucuk** (II), **buç** (II), **bücek, bürücük** (II), **büvek -3, 4**] **1.** Köşe, bucak, uç, açı. (Dişli *Bolvadin, Atlıhisar *Şuhut –Af.; Banus *Eğridir, *Keçiborlu –Isp.; Çerçin –Brd.; Ömerbeyli –Ay.; Yerkesik, *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Büyükyenice –Bil.; Aşağıulıca –Es.; *Mudurnu, –Bo.; *Alaca –Gr.; –Ama.; *Ünye ve çevresi –Or.; K.-Ahmet –Gr.; *Tutak –Ağ.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Boğazlayan –Yz.; Akçalar *Seydişehir, Koraş –Kn.; *Tarsus, Güme, *Mut –İç.)

[**becek** (I)]: (Sütlaç *Dinar, Atlıhisar –Af.; Körküler *Yalvaç, Kılıç, Kozluca *Keçiborlu, *Senirkent –Isp.; *Zile ve çevresi –To.; Akkışla, Küpeli *Bünyan –Ky.; Kavak *Yıldızeli –Sv.; Şahmuratlı, *Sorgun, Haydarbeyli –Yz.; *Haymana –Ank.)

[**becik** (IV)]: (Damalı ve çevresi *Posof –Kr.)

[**beçek**]: (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Zile –To.)

[**bıcak -1**]: (Yenice, Hacıkebir *Emet –Kü.; –Çr.; Ağlı *Küre –Ks.; *Merzifon –Ama.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**bıcaklık** (II)]: (*Merzifon –Ama.; *Zile –To.)

[**bıcırık** (IV)]: (*Niksar –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Bayburt –Gm.; –Ezc.; –Ezm.; Türkistan)

[**bıcırik, bıcirik**]: (Cenciğe –Ezc.)

[**bıçık** (IV)]: (Fener *Silivri –Ist.; *Ağın –El.; *Arapkir, –Ml.)

[**bıdık** (VI)]: (–Gm. ve köyleri)

[**bicek** (I) **-1**]: (Bademli *Dinar –Af.; İlyas, Senir, Hamalla, Saracık, Çukurören, *Keçiborlu –Isp.; Örencik *Yeşilova, Yusufça *Gölhisar –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

[**bicik** (VIII)]: (*İskilip, *Mecitözü, Kuzuluk –Çr.; –Çkr.)

[**bicirik** (I)]: (–Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Ezm.; –Sv.)

[**bicrik**]: (–Ezm.)

[**biçik** (I) **-6**]: (–Çr.)

[**bidik** (IV) **-1**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Kemah, *Refahiye –Ezc.; –Ezm.; –Kr.; –Vn.)

[**bucerek**]: (–Kn.)

[**bucuk** (II)]: (*Sarayköy köyleri, *Tavas, Honaz *Buldan –Dz.; *İnegöl –Brs.; *Alayunt –Kü.; İnönü *Söğüt –Bil.; Numanoluk *Seyitgazi, Bozan –Es.; Etimesğut *Çubuk –Ank.)

[**buç** (II)]: (–İz. köyleri)
[**bücek**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)
[**bürücük** (II)]: (–Ank.)
[**büvek -3**]: (Alibeyli *Çarşamba, Karacalı *Terme –Sm.)
2. Kenar, yakın yer. (*Silifke –İç.)
[**bicek** (I) **-2**]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
[**büvek -4**]: (Alibeyli *Çarşamba, Karacalı *Terme –Sm.)

bucak (II) Yörüklerin, sıcaktan korumak için yoğurt, yağ tuluklarını koydukları yer. (Çapal *Dinar –Af.; Çukurkuyu, Kızılca, Zengin *Bor –Nğ.)

bucak (III) Köy evlerinde, ocağın her iki tarafındaki oturulacak yerler, ocak yanı. (Güney *Yeşilova, Anbarcık *Gölhisar –Brd.; Bereketli *Tavas, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Tepe *Seben –Bo.; –Sn.; –Sm.; –Vn.; Azaplı, *Kadirli, Kapıköy –Ada.)

bucak (IV) [**bıcak** (II)] **1.** Memleket. (*Savaştepe –Ba.) **2.** Semt, mahalle. (*Sarayköy –Dz.; Minnetler –Ba.; –Kü.) **3.** Taraf, öte, uzak. (–Ks.) **4.** Dağ eteği. (Pisi –Mğ.) **5.** Dağ tepesi, doruğu. (Güney, Budaklar –Brs.) **6.** Çay, ırmak kıyılarındaki tarla ile su arasındaki çayır, sazlık, çalılık yer. (*Alayunt –Kü.; Bozan –Es.; *Bartın –Zn.; Sulusaray –To.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Köprüköy *Keskin, *Beypazarı –Ank.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.) **7.** Irmak kenarı, sahil. (Köprüköy *Keskin, Kumlu, Kirmir *Beypazarı –Ank.; *Kadirli –Ada.)
[**bıcak** (II)]: (Kitiz *Göksun –Mr.)

bucak (V) **1.** Dolap. (–Ks.) **2.** Odun dolabı. (–Ks.) **3.** [→ **bucaklık** (I)]
bucak damı Kiler. (Gökçam *Sungurlu –Çr.; Hasançelebi *Hekimhan –Ml.)
bucak dibi Odanın arkası. (Domaniç *Tavşanlı –Kü.)
bucaklık (I) [**bıcak** (III), **bıcaklık**(I) **-2**, **bicaklık**, **bucak**(V)**-3**] Raf. (Karaözü *Gemerek –Sv.; Meğdun *Reşadiye –To.; *Sungurlu –Çr.; Zefre *Tirebolu –Gr.; Danışman *Fatsa –Or.)
[**bıcak** (III)]: (*Zile –To.; Karakuş *Ünye –Or.; İğdeli *Gemerek –Sv.)
[**bıcaklık** (I) **-2**]: (*Zile –To.)
[**bicaklık**]: (Çıkrık *Mecitözü, Buğabağı, –Çr.; Göynücek *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Kuzköy *Akkuş –Or.; Dişli *Mamure –Yz.)
[**bucak** (V) **-3**]: (Saldaca *Mesudiye –Gr.)

bucaklık (II) Odaların kapı yanı. (Feselek *Reşadiye –To.)
bıcak üstü [→ **baca başı -1**]
bucalamak 1. Çabalamak, kurtulmaya çalışmak. (Gürcüköyü *Kızılcahamam –Ank.) **2.** Gayret etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **3.** Telâş ve sıkıntı içinde çabalamak, telâşlanmak. (Tömek –Kn.) **4.** Yerinde saymak. (Honaz –Dz.)
bucek (I) Eşek arısı. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
bucek (II) Sert kadın : *Bizim Fatma çok bucektir.* (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
bucerek [→ **bucak** (I) **-1**]
bucirik Cılız adam. (–Rz.)
buclanmak Uyuşmak, hissi azalmak, karıncalanmak. (Aşağıdınaklar *Ardahan –Kr.)
bucu [→ **böcü** (I) **-2**]

bucuca Çamkozalağı. (*Yusufeli –Ar.)
bucud (I) [→ **boduç** (I) **-1**]
bucud (II) Kısa boylu adam. (–Çr.)
bucuduk Kapı pervazı. (–Ezc.)
bucuk (I) **1.** [→ **bıcık** (II)] **2.** 4-5 kişi ile oynanan bir çocuk oyunu, hot. (*Silifke –İç.)
bucuk (II) [→ **bucak** (I) **-1**]
bucuk (III) [→ **bücük** (I)]
bucula [**buçula**] Küçük su değirmeni. (*Şavşat köyleri –Ar.)
[**buçula**]: (Veliköy, Yavuzköy *Şavşat –Ar.)
bucumak [→ **buyumak**]
bucur 1. Bacaksız, boyu kısa. (Kızılbölük *Tavas –Dz.) **2.** Gelişmemiş, ufak tefek. (–Gm. köyleri)
bucur bucur Sıhhatli, kanlı canlı. (Tepeköy *Torbalı –İz.)
bucurgat 1. At ile dönen bostan dolabı. (–Kn.) **2.** Vinç. (*Çerkeş –Çkr.)
bucurlamaḫ, bucurlamak Buruşturmak. (–Ezm.)
bucuşmak Çukurlaşmak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
bucut [→ **boduç** (I) **-1**]
buç (I) Kıç, makat. (*Ardahan, *Posof köyleri –Kr.)
buç (II) [→ **bucak** (I) **-1**]
buç (III) Son, nihayet. (*Anamur–İç.)
buçak 1. Çakı. (Sofular *Eğridir –Isp.) **2.** Bıçak. (Taşoluk *Göksun –Mr.; *Karaisalı –Ada.; *Silifke –İç.)
buçalak Yaprağı ve kökü yenen yabanî bir ot. (*Mut köyleri –İç.)
buçka (I) Yanaklarındaki kıllar sarı, kırmızı, beyazla karışık olan keçi. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)
buçka (II) [→ **bulka**]
buçu Sığır (çocuk dilinde): *Aman kaç buçular geliyor.* (Nilüfer –Brs.)
buçuça Beceriksiz, iş yapamayan. (Veliköy *Şavşat –Ar.)
buçuk (I) [**buçukla, buçuklağa, buçuklağı**] **1.** 160 gramlık bir ağırlık ölçüsü. (Aşağıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Pisi –Mğ.) **2.** 250 gramlık bir ağırlık ölçüsü. (Ortaköy *Şarkışla –Sv.) **3.** 300 gramlık bir ağırlık ölçüsü. (Akkışla –Kr.) **4.** Yarım kilelik ölçü. (Akçalar *Seydişehir –Kn.)
[**buçukla**]: (*Söğüt –Bil.; Çeltikçi *Orhangazi –Brs.; *Elmalı ve köyleri –Ant.)
[**buçuklağa**]: (Bozan –Es.; Kışla *Elmalı –Ant.)
[**buçuklağı**]: (İkipınar *Mihalıççık, Bozan, Tokat –Es.; Konurlar *İnegöl –Brs.)
5. Yarım batman (7.697 kg.lık eski bir ölçü) sıvı alan bakır kova, kap. (*Ermenek –Kn.) **6.** 5.052 litre su alan kap. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
buçuk (II) Dudakta olan uçuk. (*Refahiye –Ezc.)
buçuk (III) Çingene. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.; Harala *İpsala –Ed.; Kadıköy, Tatarlı *Saray –Tk.)
buçukçu Pinti. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
buçukla [→ **buçuk** (I) **-4**]
buçuklağa [→ **buçuk** (I) **-4**]
buçuklağı [→ **buçuk** (I) **-4**]
buçuklu (I) **1.** Kulplu küçük desti. (Hıpınar *Foça –İz.; Karakuyu –Mn.) **2.** İki kulplu çömlek. (Gülpınar *Ezine –Çkl.)
buçuklu (II) Yarı yarıya verilen mal. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
buçula [→ **bucula**]
buçuna Sersem. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)
buçut [→ **boduç** (I) **-1**]

budağlanmaḫ İş çatallanıp müşkül bir hal almak. (Kerkük)

budak Damların üstünü düzeltmekte veya yağmurdan sonra çatlakları kapatmakta kullanılan silindir şeklindeki taş. (Kızıllar *Karaman –Kn.)

budakcı Bağ budayan. (–Mn.)

budaklamak Damların üstünü loğ taşı ile düzeltmek. (Kızıllar *Karaman –Kn.)

budalarak Budalaca, az budala. (*Silifke –İç.)

budam Kötü ve kendisinden nefret edilen adam. (Zevke *Refahiye –Ezc.)

budama (I) [**bıdama -1**] Kasımpatı. (Çardak *Dinar –Af.; Ahatköyü –Uş.; Hadım, İsabey, *Çal, Kızılcabölük –Dz.)

[**bıdama -1**]: (Bekilli *Çal –Dz.)

budama (II) Koru. (Cumalıkızık–Brs.)

budan Deniz ve göllere yakın yerlerde bulunan beyaz, kara, kahverengi, kırmızı ve yeşil renkleri olan bir cins yabanî ördek. (Dikbıyık *Çarşamba –Sm.)

budanak [→ **boduk** (I) **-2**]

budayma Leblebi. (Karkışla *Avanos –Krş.)

budaç [→ **boduç** (I) **-9**]

buddum Antep fıstığının küçükleri. (*Birecik –Ur.)

bude Örümcek ağı. (Meydancık *Şavşat –Ar.)

budiç [→ **baduç** (I) **-2**]

budik [→ **badak** (II) **-3**]

bu döne, bu dönemiş, bü döne [**bu dönüş**] Bu kere, bu sefer. (*Erciş –Vn.)

[**bu dönüş**]: (–Dy.)

bu dönüş [→ **bu döne**]

buduç [→ **boduç** (I) **-1**]

buduk (I) [→ **badak** (II) **-3**]

buduk (II) Hayvanların su içtiği yer. (–Ama. köyleri)

buduk (III) [→ **badak** (I) **-1**]

budulga Kiloluk şişelere benzer şekilde tenekeden yapılma, tepesi ters huni, gövdesi silindir biçiminde kap. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

buduş Ağaç bardak. (–Bo.)

buez **1.** [→ **böğez**] **2.** Şimdi. (Arısama –Kn.)

bug [→ **buğ** (I) **-1**]

bugarsak [**buğarsak** (II) **-2**] **1.** [→ **boğasak**] **2.** Boğasak ineklerin arkasına düşen boğa. (*Boğazlayan –Yz.; Ölçek *Ardahan –Kr.)

[**buğarsak** (II) **-2**]: (*Göle, *Ardahan, *Posof –Kr.)

bugasamak [→ **boğasamak**]

bugasay [→ **boğasak**]

bugata Dalyanlarda kullanılan ağaç halka. (–Çkl.)

bugemek [→ **böğemek -1**]

bugenmek [→ **böğenmek** (I) **-2**]

buğ (I) [**boğ** (III), **boğu** (II), **bū, buhu, bug**] **1.** Buhar, buğu. (Bademli *Dinar –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Çıtak *Çivril, *Çal, Tekkeköy –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ba.; Yenice, Eğrigöz *Emet –Kü.; Bozan –Es.; Taşköprü –Ks.; *Merzifon –Ama.; Karakuş *Ünye –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Gm.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Erciş –Vn.; –Dy.; Yavuzköy *Şavşat, *Yusufeli –Ar.; *Varto, –Mş.; Aşudu *Darende –Ml.; *Göksun, *Afşin, –Mr.; –Gaz.; –Ur.; *Reyhanlı –Hat.; *Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.; *Kangal, *Gürün –Sv.; –Yz.; Ça-

nıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.; *Pınarbaşı –Ky.; *Mut köyleri, *Mersin köyleri, *Silifke –İç.; Mahmutseydi, *Alanya –Ant.; Kerkük)
[**boğ** (III)]: (–Bt.)
[**boğu** (II)]: (Bornova –İz.; *Antakya –Hat.)
[**bū, buhu**]: (–Sm.)
[**bug**]: (*Boyabat –Sn.; *Zile –To.)
2. [→ **buğanak** (I) **-4**]

buğ (II) Âfet, felâket, hastalık. (*Ermenek –Kn.)

buğ (III) [→ **büğü** (I)]

buğa, boğa Yerden 5 - 10 santim yükselen başı top ince bir bitki. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

buğa dikeni [**buğa tikeni**] **1.** Yılan sokmasında ilâç yerine kullanılan bir bitki. (B. Karabağ *Bolvadin –Af.) **2.** Etli, lezzetli, tatlı, kabuğu soyularak yenir dikenli bir bitki. (*Pasinler –Ezm.; Kızılçakçak *Arpaçay, –Kr. köyleri)
[**buğa tikeni**]: (Bayburt –Kr.) **3.** Su kenarlarında biten 1,5 - 2 metreye kadar uzayan bir çeşit diken. (Aslanköy *Mersin –İç.)

buğaksamak, buğasamak [→ **boğasamak**]

buğalmak [**boğalmak**] Bunalmak, daralmak. (Çakallı *Andırın –Mr.; Danışman *Fatsa –Or.)
[**boğalmak**]: (–Rz. ve çevresi)

buğana, buvanak [→ **boğanak -1**]

buğanaḫ [→ **boğanak -1**]

buğanak (I) [**buğ** (I) **-2, buğunak -1**] **1.** [→ **boğanak -1**] **2.** [→ **boğanak -3**] **3.** Yağmur bulutlarıyla kapalı hava. (Devri, Pazaraldan *Bucak –Brd.; Yeniköy –Ba.; –Çr.; –Gm.) **4.** Sisli, puslu hava. (Karaözü *Gemerek –Sv.; *Avanos –Krş.; Kolukısa –Kn.)
[**buğ** (I)- **2**]: (Akçaköy *Yeşilova –Brd.)
[**buğunak -1**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kızılhisar –Dz.)
5. Yağmurdan sonra topraktan çıkan buhar. (*Ermenek köyleri –Kn.)

buğanak (II) Nöbet nöbet, zaman zaman. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

buğansalık Zarurette işe yarayan, az bulunan: *Buğansalıkta düvenselik olur.* (Minnetler –Brd.)

buğar [→ **bunar, buñar -1**]

buğara [→ **buharı -1**]

buğarla [→ **buharı -1**]

buğarsak (I) [→ **boğazsak -1**]

buğarsak (II) **1.** [→ **boğasak**] **2.** [→ **bugarsak -2**]

buğarsak olmak [→ **boğasamak**]

buğarsamak [→ **boğasamak**]

buğasak [→ **boğasak**]

buğasamak [→ **boğasamak**]

buğasiki Ormanda, dağda yetişen, 20 - 100 cm. boyunda bir ot. (İncesu *Dinar –Af.)

buğassamak [→ **boğasamak**]

buğat [→ **büvet -4**]

buğa tikeni [→ **buğa dikeni -2**]

buğay [**būğoy**] Kuyu derinliğindeki buzul yarığı. (–Kn.)
[**būğoy**]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

būğaya gelmek [→ **boğasamak**]

buğaz (I) [→ **böğez**]

buğaz (II) [**bozalacı, bozūlacı, buaz**(I), **buvaz** (II), **buyalacı**] Gebe. (Kadıçiftliği –Ist.; Azerî –Ama.)
[**bozalacı**]: (Sarıkavak *Tarsus –İç.)
[**bozūlacı**]: (Karakuş *Ünye –Or.)
[**buaz** (I)]: (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**buvaz** (II)]: (Karaçay aşireti, Çilehane *Reşadiye –To.)

[**buyalacı**]: (*Boyabat –Sn.)

buğaz ağrığı Geçimini başkası sağlayan, başkasına yük olan insan. (Köşker –Krş.)

buğaz baskısı Demircilerin kullandığı bir çeşit çekiç. (–Ist.)

buğazlamak Boğazlamak. (Köşker –Krş.)

buğaz ola Afiyet olsun. (*Çorlu –Tk.)

buğazsak [→ **boğazsak -1**]

buğcut Çıkrıktan sıyrılarak çıkarılan ip yumağı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

buğda [**bağda** (II), **bıyday, bıydey, bōda, boğda, buğdey, būğdī, bulday, buldey, buyda, buyday, buyde, buydey, buydiy, büydey**] Buğday. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Şenkaya, Taşburun *Iğdır –Kr.; *Kırıkhan, Amik, Gavurdağı, *Antakya –Hat.; *Divriği –Sv.; –Ada.)

[**bağda** (II)]: (–Tr. ve köyleri)

[**bıyday**]: (Akçaşehir, Hacıahmet *Düzce –Bo.)

[**bıydey**]: (*Malkara –Tk.)

[**bōda**]: (Ağa, Üskübi *Düzce –Bo.)

[**boğda**]: (Kaptanpaşa*Çayeli –Rz.)

[**buğdey**]: (Hisarardı*Yalvaç –Isp.)

[**būğdī**]: (*Anamur –İç.)

[**bulday**]: (–Isp.)

[**buldey**]: (–Es.)

[**buyda**]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)

[**buyday**]: (*Düzce –Bo.; Damışman *Fatsa –Or.)

[**buyde**]: (Genek *Yatağan –Mğ.)

[**buydey**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**buydiy**]: (Orhana *Anamur –İç.)

[**büydey**]: (*Bartın –Zn.)

buğday çiçeği İlkbaharda buğday tarlasında biten mor renkli bir ot. (Suboğaz –Gaz.)

buğda gözeli Seyrek kalbur. (*Antakya –Hat.)

buğdaycık (I) [**buğdayık, buğdaylık otu**] Buğdaya benzeyen bir çeşit ot, yabanıl buğday. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

[**buğdayık**]: (*Göksun –Mr.)

[**buğdaylık otu**]: (Tokat, Bozan–Es.)

buğdaycık (II) [**buğdaydık**] Serçe. (Zeytinburnu, Aydınlı *Gebze –Kc.; *Ünye –Or.)

[**buğdaydık**]: (*Kandıra –Kc.)

buğdaycık (III) Arife'den önce gelen gün. (–Sm.)

buğdaycık otu Eşek kengeri. (*Lapseki –Çkl.)

buğdaydık [→ **buğdaycık** (II)]

buğdayık [→**buğdaycık** (I)]

buğdaylık otu [→**buğdaycık** (I)]

buğdey [→ **buğda**]

būdī [→ **buğda**]

buğduruk Ağaçların, çiçek döktükten sonraki küçük meyvesi. (Üçköy –Zn.)

buğelek [→ **böğelek** (I) **-1**]

buğemek [→ **böğemek -1**]

buğenmek [→ **böğenmek** (I) **-2**]

buğenti [→ **böğet -1**]

buğerez [→ **böğez**]

buğeş [→ **böğez**]

buğet 1. [→ **böğet -1**] **2.** Sel. (Telin *Gürün –Sv.)

buğez [→ **böğez**]

buğlama Bulgur ve gömeçle yapılan pilav. (–Ur.)

buğlamak Tütmek, duman çıkmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

buğlatmak Buğuda pişirmek. (*Tirebolu –Gr.)

buğle Ağaç sabanlarda kulağı sabana bağlayan ağaç. (*Tire –İz.)

buğlek [→ **bulak** (I) **-1**]

buğlez 1. [→ **bükrü**] **2.** Yaşlı görünüşlü. (–Nş.; –Nğ.)

buğlı Buğulu. (Kerkük)

buğlu Ateşli, dumanlı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

buğluk Hamam, hamamlık. (*Merzifon –Ama.; –Or. ve köyleri)

buğlur Bulgur. (Titkir –Ezm.; Kesirik –El.; *Gürün –Sv.)

buğlülük Büyülü olma. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

buğma Bükülmüş ot. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

buğmuk Kadınların takındıkları altın. (–Kn.)

buğnak [→ **boğanak -1**]

buğnümek (I) Yerinde duramamak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

buğnümek (II) [→ **bökuremek**]

būğoy [→ **buğay**]

buğra 1. Hindi. (Kabaklı *Yalova –Brs.) **2.** Arslan. (–Mr.)

buğru Matkap kolu. (–Rz. ve köyleri)

buğruce Hayvanların burnuna kaçan bir sinek. (Hüseyinli, Alagöz *Şabanözü –Çkr.)

buğrut Çıkrıklarda tel bükerken çıkrık direğine sarılan tel yumağı. (Keçek *Oltu –Ezm.)

buğsak [→ **boğasak**]

buğsamak [→ **boğasamak**]

buğsukmak Ateş, alev almayıp duman çıkarmak. (–Ada.)

buğsurmak 1. Az bulmak, küçük görmek. (Bağyaka *Finike –Ant.) **2.** Cimrilik yapmak. (Bağyaka *Finike –Ant.)

buğu (I) [→ **büğü** (I)]

buğu (II) **1.** Yabanî inek. (Misebolu *Mudanya –Brs.; –Ist.) **2.** Ceylan. (Misebolu *Mudanya –Brs.; –Ist.) **3.** Erkek geyik. (–Dz.)

buğulama Balığın, su koymadan yahut üstüne soğan doğrayıp bir kâğıda sarılarak yapılan yemeği. (–Sm.)

buğulkan Atların diz kapaklarından aşağıda olan ve pansumanla geçirilebilen hafif şişkinlik. (Karahalil *Havza –Sm.)

buğum Boğum, budak. (*Keçiborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Ayaslar *Ilgın –Kn.)

buğum buğum Terleme bildirir. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

buğun (I) Horoz ötmesi. (İnhisar *Söğüt –Bil.)

buğun (II) Bilek. (Karaçay –To.)

buğunak 1. [→ **buğanak** (I) **-3**] **2.** [→ **boğanak -1**] **3.** [→ **boğanak -2**]

buğunukluk Hava basıncının azaldığı zaman. (–Ist.)

buğur (I) [→ **boğanak -1**]

buğur (II) [**buhar -2**] **1.** Damızlık deve. (Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.; Bayafşar *Beyşehir –Kn.) **2.** Burulmuş erkek deve. (*Iğdır –Kr.) **3.** Erkek deve. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[**buhar -2**] : (*Güdül –Ank.)

4. Deve yavrusu. (Kızılca *Divriği –Sv.)

buğur (III) Kızgın. (Kesirik –El.)

buğur (IV) Omurgayla kaburganın birleştiği yer. (*Ermenek –Kn.)

buğursak [→ **boğasak**]

buğurtlen [→ **bögürtlen**]

buğusak [→ **boğasak**]

buğusamak [→ **boğasamak**]

buğ verme Halk arasında, bazı hastalıkları iyileştirmede kullanılan yol. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

buḫ Tomurcuk. (Erkinis, Utav *Yusufeli –Ar.)

buḫağ [buḫaḫ, buhah, buhak, buhav (I), buḫof, bukak (II)] Gerdan. (*Yusufeli –Ar.; –Ezm.; *Erciş –Vn.)
[buḫaḫ]: (Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezm. köyleri; –Kr.)
[buhah]: (*Reşadiye –To.; Öğdem –Ar.)
[buhak]: (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[buhav (I)]: (–Ist.)
[buḫof]: (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)
[bukak (II)]: (Kerkük)

buḫağı [→ **bıhağı**]

buḫaḫ [→ **buhağ**]

buhah [→ **buhağ**]

buhak [→ **buhağ**]

buhan [→ **buharı -1**]

buhar 1. [→ **buharı -1**] **2.** [→ **buğur (II) -3**]

buhara [→ **buharı -1**]

buharaca [→ **buharı -1**]

buharca [→ **buharı -1**]

buhare [→ **buharı -1**]

buharı [bahara -2, baharı, bığırı, bıhırik -1, bıḫri, biḫéri -1, bihirik, bihri, bohara, bohoru, bohuru, boraca, böheri, böhrük, börük (III), buarı, buğara, buğarla, buhan, buhar -1, buhara, buharaca, buharca, buhare, buharık, buhari-1, buharik, buharle, buharlik, buhaylı, buhayrı, buhaze, buheri, buhraca, buhurik, bukare, bukayrı, bulayrı, bunarı, buraca, buvara, büheri] 1. Baca. (*Safranbolu –Zn.; Reşadiye –Sm.; Şeyhler, Ulubey –Or.; *Şavşat köyleri, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm. köyleri; *Ardahan –Kr.; –Nğ.; *Bulanık –Mş.; –Gaz.; –Mr.; –Sv. köyleri; Türkmen *Bünyan –Ky.; –Kn. ve köyleri; *Gülnar –İç.; Semayük *Elmalı –Ant.; –Mğ.)
[bahara -2]: (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[baharı]: (Sulusaray *Artova –To.)
[bığırı]: (–Vn.)
[bıhırik -1]: (Harput –El.; *Divriği –Sv.)
[bıḫri]: (–Bt.)
[biḫéri -1]: (*Erciş –Vn.)
[bihirik]: (İğdeli *Gemerek –Sv.)
[bihri]: (*Ahlat –Bt.)
[bohara]: (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)
[bohoru]: (*Şebinkarahisar –Gr.)
[bohuru]: (*Şebinkarahisar –Gr.)
[boraca]: (Bezkesen –Nğ.)
[böheri]: (Murvadı, *Ermenek –Kn.)
[böhrük]: (Kuruseki *Koyulhisar –Sv.)
[börük (III)]: (*Koyulhisar –Sv.)
[buarı]: (*Anamur –İç.)
[buğara]: (Rahmanlar *Tire –İz.; *Akseki –Ant.)
[buğarla]: (Çapar *Tarsus –İç.)
[buhan]: (*Refahiye –Ezc.)
[buhar -1]: (–Ama.; Meydancık *Şavşat –Ar.)
[buhara]: (Göden –Çkr.; –Ks.; Danışman *Fatsa –Or.; *Antakya –Hat.; *Karaman, Saraycık –Kn.; Uzuncaburç *Silifke –İç.; –Mğ.)
[buharaca]: (*Antakya –Hat.)
[buharca]: (Kışla *Elmalı –Ant.)
[buhare]: (Çepni *Gemerek –Sv.; *Sorgun –Yz.; Boyalı, Arısama *Karaman –Kn.; Kıbrıs)
[buharık]: (*Darende –Ml.; –Mğ.)
[buhari -1]: (*Şavşat köyleri –Ar.; –Ks. ilçeleri; Sıyrınlık, *Suşehri –Sv.)
[buharik]: (–Gm.; Pişkidağ –Ezc.; –Ank.)
[buharle]: (Namrun *Tarsus –İç.)
[buharlik]: (–Kr.)

[buhaylı]: (Çakallı –Ada.)
[buhayrı]: (*Urla –İz.; *Ulukışla, *Bor, *Ürgüp, Ihlara *Aksaray–Nğ.)
[buhaze]: (–Nğ.)
[buheri]: (–Brs.)
[buhraca]: (–Nğ.)
[buhurik]: (–Ezc.)
[bukare]: (–Ky.)
[bukayrı]: (–Nğ.)
[bulayrı]: (–Nğ.)
[bunarı]: (*Akşehir –Kn.)
[buraca]: (Şerefler –Mğ.)
[buvara]: (–Ant.)
[büheri]: (*Beşiktaş –Ist.; Karkava *Ermenek –Kn.)
2. Odunluk, odun dolabı. (*Safranbolu –Zn.)

buharık [→ **buharı -1**]

buhari 1. [→ **buharı -1**] **2.** Ocak başı. (*Aksaray –Kn.)

buharik [→ **buharı -1**]

buharle [→ **buharı -1**]

buharlik [→ **buharı -1**]

buhau Gerdan altındaki et, güzel gerdan. (–Vn.)

buhav (I) [→ **buḫağ**]

buḫav (II) [**bukā -2**] Kilit. (*Erciş –Vn.)

[bukā -2]: (–Ml.)

buhaylı [→ **buharı -1**]

buhayrı [→ **buharı -1**]

buhaze [→ **buharı -1**]

buḫca düğen Bohça kumaşı. (Kerkük)

buḫça [→ **boça, bōça**]

buheri [→ **buharı -1**]

buhraca [→ **buharı -1**]

buhrasak [→ **boğasak**]

buhrasamak [→ **boğasamak**]

buḫof [→ **buhağ**]

buḫmaḫ Bıkmak. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

buḫuḫ Bükük. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

buhun [bukun] Bel sözcüğüyle birlikte kullanılır: *Bugün öyle hastayım ki belim buhunum kırıldı.* (–Dy.; –Ezm.)

[bukun]: (Kerkük)

buhur (I) Bardak. (–Krş.)

buhur (II) Kâğıttan yapılmış şeker külâhı. (*İnebolu –Ks.)

buḫurdanıḫ Buhur yakılan aygıt, buhurdanlık. (*Arapkir –Ml.)

buhurik [→ **buharı -1**]

buhur keyfli Nazlı, gönlü buhur deve gibi güç yapılan. (*Bor –Nğ.)

buhurlanma Kibirlenme. (*Eğridir –Isp.)

buhur otu Bir çeşit ot. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

buhuru [→ **bahara -1**]

bujlanmak Uyuşmak. (Sindizkom *Ardahan –Kr.)

bujma Sümük. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

buk (I) **1.** [→ **bük** (I) **-4**] **2.** Funda, çalı. (Salmanlı –Yz.) **3.** Böğürtlen sapı. (*Araç –Ks.)

buk (II) Gelin. (*Zile ve köyleri –To.)

buk (III) Kavun, karpuz ekilen yer. (Sökün *Silifke –İç.)

buk (IV) Büklüm. (Sökün *Silifke –İç.)

buk, būk (V) Kıyı. (*Taşköprü –Ks.; –Ml.)

bukā, buka 1. [→ **bıḫağı**] **2.** [→ **buḫav** (II)]

buk'a [→ **bıḫağı**]

bu kaaz [→ **böğez**]

bu kadak Bu kadar. (–İç.)

bukai [→ **bıḫağı**]

bukak (I) Yedekte ve önde gitmeyen hayvan. (Duzdaroğlu –Sn.)

bukak (II) [→ **buhağ**]
bukal [→ **bakal** (I)]
bukanak [→ **bıkanak -1**]
bukara Su taşımaya yarayan, ardıç ağacından yapılmış yuvarlak fıçı. (–Ist.)
bu karan [→ **bu kerez**]
bukare [→ **buharı -1**]
bukavu [→ **bıḫağı**]
bukayrı [→ **buharı -1**]
bukbuka 1. Su bardağı. (–Ada.) **2.** Desti. (–Tr.; Erbil, Kerkük)
bukeletmek Güreşte, döğüşte güç durumda bırakmak. (Saray –Çkr.)
bukelgeç Dolambaçlı yol. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)
bu kerez [**bu karan, bu kes, bu ket**] Bu kez. (Ekse *Erbaa –To.; Yavuzköy *Şavşat –Ar.)
[**bu karan**]: (*Varto –Mş.)
[**bu kes**]: (Şavşat *Sungurlu –Çr.; Emirler *Mersin –İç.)
[**bu ket**]: (Belenkeşli *Mersin –İç.)
bu kes [→ **bu kerez**]
bu kesime Bu durumda, bu şekilde. (*Erciş –Vn.)
bu keste Bu kalınlıkta. (–El.)
bu ket [→ **bu kerez**]
bukımsız Bakımsız. (–Tr.)
bukiyh Köpek yavrusu. (*Bulanık –Mş.)
bukkal Şişe, su kabı. (Doğanbey, Kireli *Beyşehir –Kn.)
bukla, buklo Ağaçtan yapılmış yuvarlak matra. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; Rumeli)
bukleç [→ **bük** (III) **-1**]
bukmak (I) Burkulmak. (*Çal –Dz.)
bukmak (II) Uğur sayılmak. (Romanya göçmenleri –İz.)
bukmak (III) Lehimlemek, tutturmak. (–Brd.)
buktelemek [→ **bükelemek** (I) **-1**]
buktum Bıktım. (–Rz.)
bukuk Yavru. (–İç.)
bukulaç Kasırga. (Köprüköy *Keskin –Ank.)
bukun [→ **buhun**]
buküş 1. [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-3**]
bula (I) **1.** Yenge, amca, dayı karısı. (–İz.) **2.** [→ **bılla** (I) **-1**]
bula (II) [→ **bülüç -2**]
bulabıt Bu kez. (*Kilis –Gaz.)
bulaç Yoğurdu ayran yapmak için çarpmaya yarayan aygıt. (Eskice –Çr.)
bulada (I) **1.** [→ **bülüç -2**] **2.** Tavuk. (Atlandı *Kadınhanı, Tömek –Kn.)
bulada (II) [→ **biladan**]
buladan [→ **biladan**]
bulaf [**bulamaç** (I) **-2, bulambaç** (II) **-2, bulav**] Sulu çamur. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**bulamaç** (I) **-2**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**bulambaç** (II) **-2**]: (*Gürün –Sv.)
[**bulav**]: (*Ayaş, Güdül, Şabanözü *Polatlı –Ank.)
bulag, bulağ [→ **bulak** (I) **-2**]
bulağaç [**bulağıç, bulak** (V)] Bulama yapımında karıştırma işini yapan araç. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
[**bulağıç**]: (*Mut köyleri –İç.)
[**bulak** (V)]: (Takanlı *Mersin –İç.)
bulağaç bezi Bulaşık bezi. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
bulağan (I) Ağaç arabalara sürülen, katran görünüşünde siyah boya. (Nilüfer –Brs.)
bulağan (II) **1.** [→ **burguç** (II)] **2.** Bulanık. (–Sv.)
bulağıç [→ **bulağaç**]

bulaḫ 1. [→ **bulak** (I) -1] 2. [→ **bulak** (I) -2]

bulahıt Yeter, yetişir. (Kaşkışla *Avanos –Krş.)

bulak (I) [**balak** (III) -1, **bilaḫ, bilağ, buğlek, bulag, bulah** -1, 2] 1. Kaynak. (*Dinar –Af.; *Menemen –İz.; –Mn.; –Ks.; –Ama. ve Azerî köyleri; Darma *Erbaa –To.; Çakallı *Kavak –Sm.; Çandır –Or.; –Gr.; *Ardahan, * Posof, – Kr.; * Doğubayazıt –Ağ.; –Vn.; –Bt.; *Genç –El.; *Polatlı –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; *Kozan –Ada.)

[**bulaḫ** -1]: (*Iğdır –Kr.)

[**buğlek**]: (*Boyabat –Sn.; *Develi –Ky.)

2. Çeşme. (*Dinar –Af.; *Şarkikaraağaç –Isp.; *Mecitözü –Çr.; –Ama. ve köyleri; –Tr.; *Ardahan, *Posof, *Çıldır, –Kr.; –Ezm.; *Ahlat –Vn; –Bt.; –Dy.; *Bulanık –Mş.; –El.; –Ur.; Tutmaç, *Divriği –Sv.; Polatlı –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Kn.; Abdiye, *Kozan –Ada.)

[**balak** (III) -1] : (Zığala, Ezine –Ama.)

[**bilaḫ, bilağ**] : (*Erciş –Vn.)

[**bulag**] : (–Bt.)

[**bulaḫ** -2] : (Karakoyunlu aşireti, *Iğdır, İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

3. Subaşı, pınarbaşı, içinde çeşme bulunan yeşillik. (*Taşköprü –Ks.)

bulak (II) Belâ, felâket. (–İz.)

bulak (III) Sersem. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bulak (IV) Hırsız, kaçakçı yatağı. (–Bt.)

bulak (V) [→ **bulağaç**]

bulaklamak [→ **belemek** (II) -2]

bulaki Akılsız. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bulakim [→ **bāli** (I)]

bulak otu Su gözelerinde biten, hoş kokulu ve yemeklerde kullanılan bir ot. (–Ağ.)

bulama (I) [**bulamaç** (II) -3, 4; **bulama çorbası**] 1. Koyunun, ineğin ilk koyu sütü, ağız. (Bayat *Emirdağ, Ereğli *Aziziye –Af.; Körküler, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Urla –İz.; –Kü.; Anaraş *Sürmene, Küçükhol *Of –Tr.; Yolbaşı –Rz.; Yavuzköy *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Taşburun *Iğdır, Ölçek *Ardahan, İrişli *Bayburt, *Sarıkamış, *Selim, *Göle, *Posof –Kr.; *İncesu –Ky.) 2. Ağızı kaynatarak yapılan yemek. (Sulusaray *Artova –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Gm ve köyleri, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; –Ağ.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Bor –Ng.; Sultaniye, Kızıllar *Karaman –Kn.; *Mut köyleri –İç.) 3. Ağızın bitip sütün başladığı sırada inekten alınan koyu süt. (*Kelkit –Gm.; Keçek *Oltu –Ezm.) 4. Ayran. (Mevlütler *Acıpayam –Dz.; –Kr.)

[**bulamaç** (II) -3] : (–Çr.)

5. Kaynamış ve çökmüş süte yumurta koyarak yapılan yemek. (Ersis *Yusufeli –Ar.) 6. Ayranla döğme buğdaydan yapılan çorba. (Lohan –Gaz.; Hassa –Hat.; *Boğazlayan, *Gökçekışla, Çalılı –Yz.)

[**bulama çorbası**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[**bulamaç** (II) -4] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

7. Çorba yapılmak üzere hazırlanan yarma, nohut, fasulye taneleriyle karıştırılmış ve torbada süzülmüş ayran. (Sarıhamzalı *Sorgun

–Yz.) **8.** Süt, kara ekşi, taze patlıcan ve biberle yapılan salata. (Yerkesik –Mğ.)

bulama (II) **1.** Koyu pekmez. (–Nğ.) **2.** Tahan, pekmez karışımı. (Ağlı *Küre –Ks.)

bulama (III) [→ **bulambaç** (I) **-1**]

bulamaç (I) **1.** Ak sıva. (Dişli *Bolvadin –Af.) **2.** [→ **bulaf**]

bulamaç (II) **1.** Hayvanlara verilen sulu yem. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Köşker –Krş.) **2.** Koyun ve keçi sütünden yapılan bir çeşit yemek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **3.** [→ **bulama** (I) **-4**] **4.** [→ **bulama** (I) **-6**] **5.** [→ **bulambaç** (I) **-1**]

bulamaç (III) Yedi güne kadar hasta sayılan loğusa. (Yenifoça –İz.)

bulama çorbası [→ **bulama** (I) **-6**]

bulalamak Bir şey bol ve geniş olmak. (*Lapseki –Çkl.)

bulamak 1. Dolanmak, sarmak. (*Gazipaşa –Ant.) **2.** Kendi çevresinde dönerek inmek (uçurtma hak.). (Uluborlu *Senirkent –Isp.)

bulambaç (I) [**bulama** (III), **bulamaç** (II) **-5, bulamuk, bulmaç** (I) **-1, bulmeç -1**] **1.** Bulamaç, koyu un çorbası. (–Brd.; Eziler *Buldan, Ekse *Çal –Dz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ist.; –Mr.; Türkmen, Afşar, Süksün *Bünyan –Ky.)

[**bulama** (III)]: (*Silifke –İç.; –Ant.)

[**bulamaç** (II) **-5**]: (–Ank.; –Ky.; –Nğ.; Kerkük)

[**bulamuk**]: (Çilehane *Reşadiye –To.)

[**bulmaç** (I) **-1**]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

[**bulmeç -1**]: (Kavak *Yeşilova –Brd.; Darıveren, Oğuz *Acıpayam –Dz.)

2. Un ve pekmezle yapılan helva. (Lohan –Gaz.) **3.** Şişlere ve yaralara konulan lapa. (Lohan –Gaz.)

bulambaç (II) **1.** Badana. (*Gürün –Sv.) **2.** [→ **bulaf**]

bulamuk [→ **bulambaç** (I) **-1**]

bulancak Bulanık akan su. (*Gediz –Kü.)

bulanmak 1. Karışmak, değmek. (–İç.) **2.** Hiddetlenmek. (–Kü.)

bulanuk [**bolonuk**] Bulanık. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**bolonuk**]: (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

bular Bunlar. (–Rz. ve çevresi)

bulara Dişi sıpa. (–Brs.)

bulaşık 1. [→ **bılaşık -2**] **2.** Sevimsiz. (*Zile çevresi –To.) **3.** Yarı deli. (*Zile ve çevresi –To.)

bulaşkan [**bulaşuh**] Huysuz, kavgacı, sataşan. (Türkmen aşireti *Reyhanlı, Amik ovası *Antakya –Hat.)

[**bulaşuh**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

bulaşlamak [→ **bulaşmak** (I) **-1**]

bulaşma Tezek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bulaşmak (I) [**bılaşmak** (I), **bıleşmek, bolaşmak, bulaşlamak, buleşmek**] **1.** Başlamak: *Yarın işe bulaşacağım.* (*Tefenni –Brd.; Köprüköy *Karaağaç, Hazerzrad *Keçiborlu, Banus *Eğridir –Isp.; –Brd.; İsabey *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Cumalıkızık –Brs.; Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; *Kandıra –Kc.; Çavuşlu, Baklalı *Çatalca, Çayırdere *Silivri –Ist.; Aynalı *Taşköp-

rü, Gerec –Ks.; Cumayanı, Sandallar *Devrek –Zn.; –Sn.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Ünye, Kuzköy *Akkuş, Danışman *Fatsa, Uzunmusa –Or.; Haçevera *Maçka, Küçükhol *Of –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Dy.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.; *Karaman, Gevgili *Akşehir, *Ermenek –Kn.; *Fethiye köyleri –Mğ.; *Hayrabolu –Tk.; Kıbrıs)

[bılaşmak (I)**]:** (–Ba.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.; –Kr.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[bıleşmek]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[bolaşmak]: (Anaraş *Sürmene –Tr.)

[bulaşlamak]: (Fili *Biga –Çkl.; –Ks.)

[buleşmek]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

2. Bir işe istekle başlamak : *Çok acıkmıştı, bulaştı yemeğe.* (*İnebolu –Ks.)

bulaşmak (II) Engel olmak : *Hasan'ın işine Osman bulaştı.* (*Acıpayam –Dz.)

bulaşmak (III) **[bılaşmak** (II) **-1]** Çatmak, sataşmak. (Sürez *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; Kozanlı, Balabanlı *Ödemiş –İz.; Bozan, Tokat –Es.; Kızılköy –To.; Danışman *Fatsa, Kuzköy *Akkuş –Or.; *Kelkit –Gm.; İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.; –Ezc.; *Kilis –Gaz.; *Şarkışla, *Zara, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Ada.)

[bılaşmak (II) **-1]:** (Güney *Yeşilova –Brd.)

bulaşuh [→ **bulaşkan**]

bulatalık Bataklık. (Değirmenci *Uzunköprü –Ed.)

bulatmak Bulandırmak.(Bademli *Dinar –Af.)

bulav [→ **bulaf**]

bulavut Özel, bir kereye mahsus. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

bulay [→ **bāli** (I)]

bulayga Buraya. (Çilehane *Reşadiye –To.)

bulayki [→ **bāli** (I)]

bulayrı [→ **buharı -1**]

bulbul [→ **bilbil**]

bulcumak [**bulcunmak**] Avunmak, kendi kendini teselli etmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[bulcunmak]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bulcunmak [→ **bulcumak**]

buleutmak Avutmak, vakit geçirtmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bulday [→ **buğda**]

buldey [→ **buğda**]

bulduk (I) **1.** Piç, bulunan çocuk. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Kü.; Adatepe *Devrek –Zn.; –Ky.; *Mersin –İç.) **2.** Kadının ilk kocasından olan ve ikinci kocasının yanına götürdüğü çocuk. (Geçit *Ilgın –Kn.) **3.** Kimsesiz çocuk, kedi, köpek yavrusu. (–Nğ.)

bulduk (II) **[büldük]** Çömlek. (Kadıçiftliği –Ist.; Demirköy –Ed.)

[büldük]: (Tepeköy *Torbalı –İz.)

buldumcuk Şirin. (–Ist.)

buldumcuk delisi Ne oldum delisi, umduğundan fazla şey bulmaktan şaşkın. (–Krk.)

buldumcuk olmak (I) Ne olduğunu şaşırmak, görmemişlik yapmak. (Yeniköy –Ist.; *Kandıra –Kc.)

buldumcuk olmak (II) Yiten, unutulan şey birden akla gelmek. (Yeniköy –Ist.)

buldur (I) Bıldır, geçen (yıl). (–Tr. ve köyleri; –Rz.; *Şavşat –Ar.)

buldur (II) Fıtık. (Oyaca *Haymana –Ank.)

buldur bazarı Salı. (–Brd.)

buldur bucak Yıkık dökük, harap. (–Çr.)

bulek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bulemeç Bulamaç, undan ve şekerden yapılan bir çeşit tatlı. (*Tefenni –Brd.)

buleşmek [→ **bulaşmak** (I) **-1**]

bulgak Başarı. (Türkmen aşireti, Subaşı *Yıldızeli –Sv.)

bulgamak [→ **bılgımak**]

bulgarı [**bulgarina, bulgarne, bulgura**] Cura, üç telli saz, uzun saplı bağlama. (–Ks.; –Çkr.; *Bor –Nğ.)
[**bulgarina**]: (–Ed.)
[**bulgarne**]: (Eskiviran *Emirdağ –Af.)
[**bulgura**]: (Yedikule, Aksaray –Ist.)

bulgarı düzeni Bağlama akortlarından biri. (–Tn.)

bulgarina [→ **bulgarı**]

bulgarne [→ **bulgarı**]

bulgarsıktı Yer elması. (*Bergama –İz.)

bulgu **1.** Keşif, icat. (Bornova –İz.; *Niksar –To.; Bayadı –Or.; –Kn.) **2.** Anlayış. (–Kn.) **3.** İlham. (Barbaros –Tk.)

bulgulu Toprak testi. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

bulgura [→ **bulgarı**]

bulgur bulgur Terin taneler halinde alna birikmesini anlatır. (*Bor –Nğ.)

bulgurca Buğdayın suda fasulye, nohut, mısırla birlikte kaynatılmasıyla yapılan çerez. (İznabol *Ermenek –Kn.)

bulgurcuk (I) [**bulgurçak, bulgur püskürmesi, bulgurum, bulkurcuk, burcak** (II)] **1.** Küçük taneler halinde yağan kar. (–Isp.; *Düzce –Bo.)
[**bulgurum**]: (Ortaca *Akşehir –Kn.) **2.** Küçük dolu tanesi, dolu. (Zeyve *Söğüt, *Gölpazarı, –Bil.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; *Kadıköy –Ist.; Çayırcık *Çerkeş –Çkr.; *Bafra –Sm.; –Or. ve köyleri; *Şereflikoçhisar –Ank.; Karadere, Güzelsu *Akseki –Ant.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**bulgurçak**]: (*Çerkeş –Çkr.)
[**bulgur püskürmesi**]: (–Çr.)
[**bulkurcuk**]: (Dere *Taşköprü –Ks.; –Sn.)
[**burcak** (II)]: (Karaçay –To.)

bulgurcuk (II) Küçük kuzu dişi. (*Hadım –Kn.)

bulgurcuk (III) Ufak bulgur. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

bulgurçak [→ **bulgurcuk** (I) **-2**]

bulgurlama Evlerin tavanına konulan sulu çamur. (–Ank.)

bulgurlanmak Karıncalanmak, uyuşmak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

bulgurluk Bulgur yapılan yer. (*Oğuzeli –Gaz.)

bulgur püskürmesi [→ **bulgurcuk** (I) **-2**]

bulgur püskürtmesi Bir çıban. (Küçükyozgat –Ank.)

bulgurtavı Tarlanın, tohum ekilebilecek hali. (Zencidere –Ky.)

bulgurum [→ **bulgurcuk** (I) **-1**]

bulgur unu Bulgurun, elendikten sonra alta geçen incesi. (İncesu *Dinar –Af.)

bulğan Kolgan'la birlikte kullanılan, artık, döküntü karşılığı olan söz.

(Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bulğur düzeni Önemsiz, şöyle böyle: *Bu iş bulğur düzeni olmuş.* (Alâettin *Acıpayam –Dz.)

bulhır Ezme. (–Çkr.)

buli (I) Sabanda, toprağı iki yana devirmeğe yarayan ağaç parçaları. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

buli (II) Kağnı arabalarında, dingil başına takılan çivi. (*Ardahan, *Posof, *Göle –Kr.)

buli (III) Kiraz. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

bulibi [→ **bili bili**]

buli buli Cici cicina çocuk oyununun sonu. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

bulik Kız. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

bulim Canım, sevgilim. (–Tr.)

bulka [**buçka** (II)] Yayık, ayran yapmakta kullanılan küp. (–Ed.)
[**buçka** (II)]: (–Ks.)

bulkak [→ **bılkık**]

bulkamak [→ **bılkımak -1**]

bulk bulk etmek Oynamak, katı bir şey sıvı gibi oynamak. (–Gaz.)

bulkuluk [**büklü**] Bulutlu, kapalı hava. (Kızılcaören –Kü.)
[**büklü**]: (Karacaveren –Kü.)

bulkunca Olmaktansa. (–Dy.)

bulkurcuk [→ **bulgurcuk** (I) **-2**]

bulkümek Ekşimek, miğde gaz yapmak. (Turgut –Mğ.)

bulla (I) **1.** [→ **böle** (I) **-4**] **2.** [→ **bılla** (I) **-1**] **3.** [→ **bılla** (I) **-3**]

bulla (II) **1.** [→ **bülüç -2**] **2.** Yeni ötmeye başlayan horoz. (*Seydişehir –Kn.)

bullak 1. Her tarafı sallanan. (*Afşin, *Elbistan –Mr.) **2.** Kalaycı çırağı. (Efsus *Elbistan –Mr.)

bullamak Sallamak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

bullanmak Sallanmak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.)

bullenmek [→ **bürlenmek**]

bullir [→ **billur** (I)]

bullu Ailenin kişileri: *Başında kaç bullu var?* (Ağuluk –Kü.)

bulluk Buzağının ilk günlerdeki adı. (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

bullumbıççık [**bullumbuç, bulumbuç, bulumbuşşuk**] İlkbaharda yaylalarda yetişen ve böreğe konulan, soğan çeşidinden bir sebze. (*Mut –İç.)
[**bullumbuç**]: (*Pınarbaşı –Ky.)
[**bulumbuç**]: (Göcer *Karaman–Kn.)
[**bulumbuşşuk**]: (Aslanköy *Mersin –İç.)

bullumbuç [→ **bullumbıççık**]

bullur [→ **billūr** (I)]

bulmaç (I) [**bulmeç -2, bulumeç**] **1.** [→ **bulambaç** (I) **-1**] **2.** Bir çeşit pelte. (Hırka *Tavas, *Sarayköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**bulmeç -2**]: (Çeltek *Güney, *Yeşilova –Brd.; Garipköy *Tavas –Dz.; Alanlı *Bozdoğan –Ay.)
[**bulumeç**]: (Hisarardı *Yalvaç–Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.)

bulmaç (II) Yitik. (Mençek *Ermenek –Kn.)

bulmak Değmek, dokunmak (kayık). (*Gelibolu –Çkl.)

bulme [→ **bülme -1**]

bulmeç 1. [→ **bulambaç** (I) **-1**] **2.** [→ **bulmaç** (I) **-2**]

bulsumak [→ **bunmak**]

bulsuramak 1. [→ **bunmak**] **2.** Çok harcamak: *Bulunca bulsurama.* (*Mut köyleri –İç.)

bulu Bir süre için kiraya verme. (–Kn)

buluç [**buluk** (I)] Bulunan şey. (Ağap *Yalvaç –Isp.)

[**buluk** (I)]: (Taşoluk *Göksun –Mr.)

buludu Kızıla çalan elfâtun (üzüm hak.). (*Bor –Nğ.)

buluk (I) [→ **buluç**]

bulūk (II) Pis, ahmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bulul [**bulula**] Küçük küp. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**bulula**]: (Humhal *Yusufeli –Ar.)

bulula [→ **bulul**]

bulumamak Bulamamak. (Tatar *Düzce –Bo.)

bulumbuç [→ **bullumbıççık**]

bulumbuşşuk [→ **bullumbıççık**]

bulumbuttuk Durgun veya akarsularda, suyun dibine dalarak yıkanma. (Mezitli *Mersin –İç.)

bulumbuz Yapışkan bir madde. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

bulumeç [→ **bulmaç** (I) -2]

bulunak Çok bulunan. (–Gaz.; *Kadirli –Ada.)

bulunkıt Sıkıntıdan uyuşmuş, bönleşmiş: *Begün ela bulunkıtım ki.* (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bulunmayınsırak Bulunmayınca, bulunmadığından. (Orhana *Anamur –İç.)

bulup bucurmak [→ **bulup buşurmak**]

bulup bulşurmak [→ **bulup buşurmak**]

bulup buşurmak [**bulup bucurmak, bulup bulşurmak**] Bulup buluşturmak. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Tekkeköy, Yukarıkaraçay, Oğuz, *Acıpayam –Dz.; *Bor –Nğ.; *Mersin köyleri –İç.)

[**bulup bucurmak**]: (Garipköy *Tavas –Dz.)

[**bulup bulşurmak**]: (*Elmalı –Ant.)

bulup da bursalamak [**bulup da bulsurmak**] Bulduğunu beğenmemek. (Garipköy *Tavas –Dz.)

[**bulup da bulsurmak**]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

buluot Yapı işlerinde, doldurmalarda kullanılan bir çeşit kereste. (–Ama.)

bulup da bulsurmak [→ **bulupda bursalamak**]

bulurgan 1. [→ **burulgan** (I) -2] 2. [→ **burguç** (II)]

buluş Ölü evine gönderilen yemek. (Kadıköy –Dz.)

buluşağ Buluşma yeri. (*Saray –Tk.)

buluşatlı Akıllı, icat, keşif yeteneği olan. (*Bor –Nğ.)

bulut Büyük kristal tepsi. (*Iğdır –Kr.)

bulut çalığı Taneleri zayıf, kavruk ekin. (Aliköy –Isp.)

bulut geçeği [**bulut geçeñi, bulut geçī, bulut geçiği** (I), **bulut geçintisi, bulut geçişi, bulut geçkini, bulut geçti**] Kısa süren, hafif yağmur. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Mn.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[**bulut geçeñi**]: (Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)

[**bulut geçī**]: (*Merzifon –Ama.)

[**bulut geçiği** (I)]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Merzifon –Ama.; Ortaca *Akşehir –Kn.)

[**bulut geçintisi**]: (*Bor –Nğ.)

[**bulut geçişi**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**bulut geçkini**]: (–Brd.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

[**bulut geçti**]: (–Brs.; Ziyere –Ama.)

bulut geçeñi [→ **bulut geçeği**]

bulut geçī [→ **bulut geçeği**]

bulut geçiği (I) [→ **bulut geçeği**]

bulut geçiği (II) Nohut bitkisinde görülen bir hastalık. (Çaltı *Gelendost –Isp.)
bulut geçintisi [→ **bulut geçeği**]
bulut geçişi [→ **bulut geçeği**]
bulut geçkini [→ **bulut geçeği**]
bulut geçti [→ **bulut geçeği**]
bulutu [**buluti üzüm, bulut üzümü**] Özel bir rengi olan, iri taneli üzüm. (İsgöbü –Ky.)
[**buluti üzüm**]: (Zencidere –Ky.)
[**bulut üzümü**]: (–Çr.; *Merzifon –Ama.; Dereköy –To.)
buluti üzüm [→ **bulutu**]
bulut üzümü [→ **bulutu**]
bulut vurgunu Vaktinden önce sararmış ürün. (Aşağıdinek, *Şarkıkaraağaç, Akçaşar *Eğridir, Sücüllü *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent, –Isp.; Çerçin, *Tefenni, Devri *Bucak, *Yeşilova köyleri –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; Tokat, Bozan –Es.; Kızılköy, Hayati *Erbaa –To.; *Ermenek –Kn.)
bulüz [→ **bükrü**]
bum [**bumbu**] Çocuk dilinde su. (*Merzifon –Ama.)
[**bumbu**]: (*Kandıra –Kc.; Kıbrıs)
buma (I) Tahtadan yapılmış yemek tası. (Kıbrıs)
buma (II) Üzüm küfeleri üstüne örtülen bez, kapak. (Kıbrıs)
bumat Bu kere, bu yol. (Kerkük)
bumbilik [→ **bıbılik**]
bumbu [→ **bum**]
bumbur İhtiyar. (*Tirebolu –Gr.)
bumburek Böbrek. (Anaraş *Sürmene –Tr.)
bumburiya Kelebek. (Kıbrıs)
bumbuz Çok soğuk, buzlu. (Güney *İkizdere –Rz.)
bumruk Çimdik. (–Gr.)
bumuz Keder, üzüntü. (–Ml.)
bumuzlanmak Kederlenmek. (–Ml.)
bun Sıkıntı. (–Yz.)
buñal [→ **bunca** (II)]
bunalak Büyük bir sinek. (Deliktaş –Sv.)
bunalgın [→ **bungun -3**]
bunalık [→ **bungun -3**]
buñalmak [**boñalmak, bonalmak, bongalmak, bonulmak, bovalmak, bungalmak, bungunlamak, bunsukmak**] Usanmak, yorulmak, bunalmak, darda kalmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.;*Milas –Mğ.)
[**boñalmak, bonalmak**]: (Koyundere *Ahıska –Kr.; *Antakya –Hat.)
[**bongalmak**]: (*Birecik –Ur.)
[**bonulmak**]: (Ağlı *Küre –Ks.)
[**bovalmak**]: (Kuzköy *Akkuş –Or.)
[**bungalmak**]: (Hereke, Ulamış *Seferihisar –İz.)
[**bungunlamak**]: (*Tire –İz.)
[**bunsukmak**]: (*Bor –Ng.; Çandırlar *Feke, Faydalı, *Kozan –Ada.)
bunalsalık [→ **bungunluk, buñgunluk -2**]
bunamak (I) Evlenme çağı geçmek (kız hak.). (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)
bunamak (II) [→ **bunmak**]
bunamak (III) Kanına susamak. (Karkıncık *Artova –To.)
bunamak (IV) **1.** Ağız kokmak. (*Bor –Ng.) **2.** Yiyecek kokmak, bozulmak. (*Bor –Ng.)
bunamak (V) Olduğu yerde durmak. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)
bunar, buñar [**bınar, biñar, buğar, buvar -1, 2**] **1.** Çeşme, pınar. (Başköy *Uluborlu, Hisarardı *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent, Aydoğmuş

*Keçiborlu, –Isp.; Apa, Oğuz, *Acıpayam, Söğüt *Honaz, İsabey *Çal –Dz.; Ağaköy *Düzce, –Bo.; Hasanoğlan –Ank.; *Mersin köyleri –İç.; Yugoslavya)

[**bınar**]: (Bornova –İz.)

[**biñar**]: (*Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; Emirşahlar *Anamur –İç.)

[**buğar**]: (*Safranbolu –Zn.)

[**buvar -2**]: (İmrallı *Yıldızeli –Sv.)

2. Kuyu. (Yugoslavya)

[**buvar -1**]: (*Bartın –Zn.)

bunarı [→ **buharı -1**]

bunasalık [→ **bungunluk, buñgunluk -2**]

bunat Kaynak. (Erzin *Dörtyol –Ada.)

bunatmak Bunaltmak. (Hasanoğlan –Ank.)

bunbul (I) Ufak baş yastığı. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

bunbul (II) [→ **banbul** (I) **-1**]

bunbul almasi Kırmızılı yeşilli tatlı elma. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

bunca (I) Bu kadar, bu kadar çok. (–Sm.; *Arapkir –Ml.; Cenciğe –Ezc.)

bunca (II) [**bunāl, buncal, buncalı, bundası**] Bu kez. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

[**bunāl**]: (Hartlap –Mr.)

[**buncal**]: (Kermit *Osmaniye –Ada.)

[**buncalı**]: (Hasköy *Saray –Tk.)

[**bundası**]: (Alâettin *Acıpayam –Dz.)

buncacuğum Sevilen küçük için kullanılan söz. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

buncacuḫ [**buncağız**] Küçük, az, kısa, hafif. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Arapkir –Ml.)

[**buncağız**]: (*Iğdır –Kr.)

buncağız [→ **buncacuḫ**]

buncak Bu kadar. (–Ba.; –Ml.)

buncal [→ **bunca** (II)]

buncalı [→ **bunca** (II)]

buncaz, buncāz Bu kadarcık. (Kuşbaba *Bucak –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; –Ada. köyleri)

buncıkmak [→ **bandıkmak** (II) **-2**]

buncıvaz [**buncucuh** (I)] Buncağız, zavallıcık, küçük. (Karaköy *Düzce –Bo.)

[**buncucuh** (I)]: (Kesirik –El.)

buncucuh (I) [→ **buncıvaz**]

buncucuḫ, buncucuk (II) [**buncuk**] Biraz, birazcık. (Harput –El.)

[**buncuk**]: (–El.)

buncuk [→ **buncucuḫ** (II)]

buncukmak [**bundukmak -1**] **1.** Sıkılmak, daralmak, sabrı kalmamak. (Çandırlar –Ada.)

[**bundukmak -1**]: (–El.)

2. Yüz hafifçe terlemek. (*Çerkeş köyleri –Çkr.)

bunda Burada. (–Dy.)

bundası [→ **bunca** (II)]

bundi [→ **boduç** (I) **-1**]

bundu [→ **boduç** (I) **-1**]

bundukmak 1. [→ **buncukmak -1**] **2.** Açlık, susuzluktan bayılacak hale gelmek. (–Ml.)

bundurmak [→ **bunmak**]

bunduruk [→ **bonduruh**]

buñelek, bunelek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bunelek dutmak [→ **böğeleğe tutulmak**]

buñetlemek Fazla gelen su geri tepmek. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

bung Sıkıntı, keder, gam. (*Emet –Kü.; –Sv.)

bungalmak [→ **buñalmak**]

bungul bungul [→ **bangıl bangıl -2**]

bunguldak [→ **bınkıldak**]

bungun [**bunalgın, bunalık, bungunluk -1**] **1.** Sıkıntılı, üzgün. (Uluköy *Dinar –Af.; Deregümü, *Gelen-

dost, Yassıviran *Senirkent, *Keçiborlu, *Eğridir köyleri, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; –Brd.; *Sarayköy köyleri, İsabey *Çal, *Çivril, Tekkeköy –Dz.; *Tire –İz.; *Eşme –Mn.; –Ba.; Tepecik *Simav, Domaniç *Tavşanlı, Yenice *Emet, –Kü.; Tokat, Bozan, *Sivrihisar –Es.; *İznik –Brs.; *Düzce –Bo.; –Sm.; Çamlı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)
2. Darlık, yokluk içinde olan. (*Keçiborlu ve çevresi, –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.; *Tire –İz.; Tokat, Bozan, *Sivrihisar –Es.)
3. Sıkıntılı, sıcak hava. (*Eşme –Uş.; *Keçiborlu köyleri, Kösten –Isp.; Kösten, Honaz, *Acıpayam köyleri –Dz.; İğdecik, Sancaklıboz *Turgutlu, Domaniç *Tavşanlı –Kü.; Yakakayı, *Sivrihisar –Es.; –Sm.; *Bor –Nğ.; Görmel *Ermenek –Kn.)

[bunalgın]: (–Nğ.)

[bunalık]: (Yeniköy –Ba.; *Yusufeli –Ar.; *Gürün –Sv.; –Nğ.; –Ant.)

[bungunluk -1]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Sarayköy köyleri, Garipköy *Tavas –Dz.)

bungunlamak [→ **buñalmak**]

bungunluk, buñgunluk [bunalsalık, bunasalık, bungunnug, buñgunnuk] **1.** [→ **bungun -3**] **2.** Sıkıntı, darlık. (Devri *Bucak, Kozluca, Çeliş–Brd.; Oğuz *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, Garipköy *Tavas, Ekse *Çal, İydir *Çivril –Dz.; *Tire –İz.; Zeyve *Söğüt –Bil.; Çamlı *Ayaş –Ank.)

[bunalsalık]: (Yenice *Emet –Kü.; –Ba.; *Afşin –Mr.)

[bunasalık]: (Bertis –Mr.; Sille, Başara –Kn.)

[bungunnug]: (–Brd.)

[buñgunnuk]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

3. Baygınlık. (–Kü.)

bungunmak Bunalmak, sıkılmak. (–Brd.)

bungunnug [→ **bungunluk -2**]

buñgunnuk [→ **bungunluk -2**]

buñk buñk bungümek Kaynak, yerden fıkır fıkır çıkmak. (Orhana *Anamur –İç.)

bunkum Havasız. (*Çumra –Kn.)

buñlanmak Doğumu yakın olan kadın hastalanmak. (Aslanköy *Mersin –İç.)

bunluk Fevkalâde. (–Ky.)

bunmak [bulsumak, bulsuramak -1, bunamak (II), **bundurmak, bunsuramak, bunukmak, bursamak** (I), **burunnamaḫ]** Beğenmemek, azımsamak, küçümsemek. (–Ba.; *Çatalca –Ist.; Ladik, *Niksar –To.; *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Mr.; *Bor –Nğ.; *Elmalı –Ant.)

[bulsumak]: (*Alaşehir –Mn.)

[bulsuramak -1]: (*Bozdoğan –Ay.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; Bağyaka *Finike, *Elmalı –Ant.; *Bodrum, *Yerkesik –Mğ.)

[bunamak (II)**]:** (*Akhisar –Mn.; –Nğ.)

[bundurmak]: (Minnetler –Ba.; Yenice *Emet –Kü.)

[bunsuramak]: (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ada.; –İç.)

[bunukmak]: (–Çr.)

[bursamak (I)**]:** (*Keçiborlu –Isp.)

[burunnamaḫ]: (*Iğdır –Kr.)

bunnu yillenmek Cinsel isteklerle kendini bazı aşırı heveslere kaptırmak. (*Bor –Nğ.)

bunnu yilli Havalı, azgın. (*Bor –Nğ.)

bunnu böyümek Burnu büyümek. (*Bor –Nğ.)
bunnuñ doğrusuna Dikine, aksine, inatla : *Orada da sakın bunnunun doğrusuna gitme.* (*Bor –Nğ.)
bunsak Sıkıntı verici, loş, nemli. (–Ky.)
bunsukmak [→ **buñalmak**]
bunsuramak [→ **bunmak**]
bunuğulan [**bununnan**] Bununla. (*Silifke –İç.)
[**bununnan**] : (Kesirik –El.)
bunukmak [→ **bunmak**]
buñuna burmak [**buñuna gısmak**] Fırsattan faydalanarak daraltmak. (*Mersin köyleri –İç.)
[**buñuna gısmak**] : (*Bor –Nğ.)
buñuna busmak Olmayacak bir şeyi yaptırmak için ısrar etmek. (*Mut köyleri –İç.)
buñuna gısmak [→ **buñuna burmak**]
bununnan [→ **bunuğulan**]
buñuz [→ **büğdüz** (II) **-1**]
bupbu Çavuş kuşu, taraklı kuş. (*Erciş –Vn.)
buppu Elbise (çocuk dilinde). (Kıbrıs)
bur [→ **bor** (I) **-2**]
bura Para. (Çulhan *Bozdoğan –Ay.)
buraca [→ **buharı -1**]
buraç Bir çeşit ufak testi. (–Ky.; –Nğ.)
buradı [→ **burgaç** (VI) **-2**]
burağan Buruk tatlı armut. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
burağıntı Koyun, keçi, inek gibi hayvanların dişilik organlarından akan koyu sıvı. (*Mersin köyleri –İç.)
buraḫmak [→ **burakmak**]
burakıntı [→ **bırakıntı** (II) **-1**]
burakmak [**buraḫmak**] Bırakmak. (Seben –Bo.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; –İç.)
[**buraḫmak**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.; *Bahçe –Ada.)

bural Buraya gel. (–Çr.)
buralık Bura, burası. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; –Dy.; –Mr.)
buramaç Yol dönemeci. (Hocalar *Sandıklı –Af.; *Gönen –Ba.)
buran (I) [→ **boran** (I) **-2**]
buran (II) Yokluk, geçim darlığı. (Çıtak *Çivril –Dz.)
burani [→ **borana** (I) **-3**]
buranmak Ortaya çıkmak. (Yeniköy –Ist.)
burantalamak [→ **bırakmak** (I)]
burantı Eski, yıpranmış. (Arabacı *Akhisar –Mn.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
buranya Tarlayı sürmek için kullanılan alet. (Galata *Gelibolu –Çkl.)
bur bur [→ **burca burca**]
burbur bunalmak Çok bunalmak. (–Sm.)
burburlanmak Gürültü çıkarmak. (–Tr.)
burc 1. [→ **burç** (II) **-2**] **2.** Sürgün, tomurcuk. (*Merzifon –Ama.)
burca burca [**bur bur, burcak burcak, burcam burcam, burcun burcun, bürcü bürcü** (I)] Burcu burcu, güzel, keskin kokuyu anlatır. (*Bolvadin –Af.; *Eşme –Uş.; Hecin –Brd.; Kızılca *Tavas –Dz.; Alamut *Bozdoğan –Ay.; Doğanlar *Balya –Ba.; –Bo.; *Gürün –Sv.; *Milas –Mğ.)
[**bur bur**] : (–Ba. ve çevresi)
[**burcak burcak**] : (Köseceli –Gaz.; –Sv.; Navdalı *Mut –İç.)
[**burcam burcam**] : (Falaka *Bayındır –İz.)
[**burcun burcun**] : (Paşayiğit *Keşan –Ed.)
[**bürcü bürcü** (I)] : (–Ada.; *Silifke, *Mut köyleri –İç.)
burcak (I) [→ **burçalak -1**]

burcak (II) [→ **bulgurcuk** (I) **-2**]
burcak burcak [→ **burca burca**]
burcaklanmak Ter, damla damla birikmek. (Bayburt –Ezm.)
burcalaḫ [→ **burçalak -1**]
burcalak [→ **burçalak -1**]
burcalamak Tavan veya duvardaki tahtakurusu v.b. böcekleri yakmak. (Paşayiğit *Keşan –Ed.)
burcalık [→ **burçalak -1**]
burcam burcam [→ **burca burca**]
burcu (I) Dört beş yaşında erkek deve. (Yalnız *Finike –Ant.)
burcu (I) Sakız ağacı tomurcuğu. (Kazancı –Kn.)
burcu bulanmak Dayanma gücünü yitirmek, ağlayacak duruma düşmek. (Gerdan –Ada.)
burcudar İş bozan. (–Kr.)
burcuk Çeşitli koku. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
burcukırım Küskün, kırgın. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
burculuk Crepis compositae. (Kürkcü –Ank.)
burcumak Koku çıkarmak. (Keskin –Es.)
burcun burcun [→ **burca burca**]
burcutmak Sağa sola oynatmak.(–Kr.)
burç (I) Karabiber. (Karaçay aşireti *Emirdağ –Af.)
burç (II) [**burc -1**] **1.** Dallardaki taze yaprak ve filiz. (*Sarayköy köyleri –Dz.; Çomaklar *Ödemiş –İz.; –Brs.; Ayvalı *Tavşanlı –Kü.; Bozan –Es.; Kurtdoğmuş *Kartal, *Kadıköy –Ist.; Sarıköy *Merzifon, Zana –Ama.; Gökçeboğaz *Alaçam –Sm.; –Or.; –Gm. ve köyleri, Cenciğe, *Refahiye –Ezc.; *Arapkir –Ml.; Kesirik –El.; Lohan –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Kangal ve köyleri –Sv.; *Ermenek –Kn.) **2.** Kışın hayvanlara yem olarak verilen söğüt, kavak gibi ağaçların yeşil kabuğu, filizi. (*Divriği köyleri, Karaözü *Gemerek –Sv.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**burc -1**]: (*Kemah –Ezc.; –İç.)
burç (III) Kayalık, sarp yamaç. (Çelebibağ *Erciş –Vn.)
burç (IV) Bir çeşit çiçek. (*Silifke –İç.)
burç (V) Karın ağrısı. (Bahçeli *Bor –Ng̃.)
burç (VI) Su ve seller önüne yapılan bent. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
burçaḫ [→ **burçalak -1**]
burçalak [**burcak** (I), **burcalaḫ**, **burcalak**, **burcalık**, **burçaḫ**, **burçalıḫ**] **1.** Burçak. (Hasanpaşa –Brd.; Tekkeköy –Dz.; Ilıcaksu *Domaniç –Kü.; Bozan –Es.; Kızılviran, *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.)
[**burcak** (I)]: (Gökçeyalı –Brd.)
[**burcalaḫ**]: (*Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**burcalak**]: (–Ağ.)
[**burcalık**]: (–Çr.)
[**burçaḫ**]: (Hayati *Erbaa –To.)
[**burçalıḫ**]: (*Mucur –Krş.)
2. Zehirli bir ot. (Keşanuz –Ank.)
burçalıḫ [→ **burçalak -1**]
burçalık Yer elması biçiminde, siyah kabuklu ve kırlarda kendiliğinden yetişen bir bitki. (Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Bozan –Es.; –Gaz.; *Göksun ve köyleri, *Afşin –Mr.; Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.; Kocabey *Avanos –Krş.; Bahçeli *Bor –Ng̃.; –Kn. köyleri)
burçin Dişi geyik. (–Vn.)
burçmak [→ **bıçkınmak**]

burçuklamak [burçulmak] Misafiri ağırlamak için zahmete katlanmak, ikram etmek. (Arnavutköy *Beşiktaş –Ist.)
[**burçulmak**]: (–Ama.)
burçuklu [→ biçekli]
burçulmak [→ burçuklamak]
burdo Pirinç sapı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
burga 1. İnce ve tesirli keklik sesi. (Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.) **2.** Kekeme, peltek, değişik ses. (Afşar köyleri, Pirlerkondu, Bolay *Hadım –Kn.)
burgacan (I) Soba borusunun anahtarı. (Peşman *Daday –Ks.)
burgacan (II) Dikenli bir ot. (Ravlı *Çubuk, Hasanoğlan –Ank.)
burgaç [burguç (I), **burğaç** (I), **burkuç, burkuk -2, burma** (V), **burmuk, buruḫ** (II)] Yumurtası burularak erkekliği giderilmiş koç, teke v.b. hayvan. (Hocalar *Sandıklı –Af.; –Uş.; Körküler *Yalvaç –Isp.; Muhacır, İçerenköy –Ist.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**burguç** (I)]: (Yassıviran *Senir kent –Isp.; İğdir *Çivril, Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Nğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**burğaç** (I)]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**burkuç**]: (–Nğ.; Kurugöl –Nş.)
[**burkuk -2**]: (*Lapseki –Çkl.)
[**burma** (V)]: (–Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mr.; –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Aydınlı *Gebze, *Kandıra –Kc.; *Merzifon –Ama.; Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; Kayapa –Ed.; *Lüleburgaz –Krk; Büyükmanika *Saray –Tk.)
[**burmuk**]: (–Ky.)
[**buruḫ** (II)]: (–Kr. köyleri)
burgaç (II) [**burgağaç, burgalaşık, burgaşık** (I) **-1, burḫaç** (I) **-1, burkaç** (I), **burkulaç, burkuleç, burkuntu** (III)] **1.** Yol dönemeci. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; Bozan –Es.)
[**burkuntu** (III)]: (Düğrek –Mğ.) **2.** Dolaşık, çapraşık, eğri büğrü, eğri. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Lapseki –Çkl.; Bozan –Es.; Zana –Ama.; *Mesudiye, Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Gm. ve köyleri)
[**burgalaşık**]: (*Elmalı –Ant.)
[**burkaç** (I)]: (Süle –Gm.; *Akdağmadeni, –Yz.; Tavuzker *Oltu –Ezm.) **3.** Balta ile yarılamayan, sert, budaklı ağaç. (Boşalan *Kavak, *Bafra –Sm.; –Sn.; *Göksun köyleri –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; –Kn. ve çevresi; *Silifke –İç.)
[**burgaşık** (I) **-1**]: (*Keçiborlu, Senir –Isp.; Bozan –Es.)
[**burḫaç** (I) **-1**]: (–Gm. Humhal *Yusufeli –Ar.; *Afşin –Mr.) **4.** Taranmış, eğrilmek üzere burulup hazırlanmış yün. (Şıhlar, Ulubey –Or.) **5.** İp gibi bükülerek büyüyen ağaç. (–Gm.) **6.** Ucu çatallı, uzun, meyve koparmaya yarayan ağaç. (Çaylı *Dörtyol –Ada.)
[**burgağaç**]: (Çaylı –Ada.)
[**burkulaç**]: (–Mğ.)
[**burkuleç**]: (–Mğ.)
7. Saç örgüsü. (Aşudu *Darende –Ml.; *Polatlı, Hisarlıkaya –Ank.)
burgaç (III) Oynak yerlerindeki kemikler. (*Lapseki –Çkl.)
burgaç (IV) [**burgalaç** (I)] **1.** Odunları tutmak üzere arabaya sarılan yaş

odun. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.)
[**burgalaç** (I)]: (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Satılmış –Es.)

burgaç (V) Çimdik. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

burgaç (VI) [**buradı, burğı, buru** (III)] **1.** Vida, vidalı yer. (*Kilis –Gaz.; –Ky.) **2.** Burgu. (*Kilis–Gaz; –Ky.) **3.** Çeşme musluğu. (–Uş.)
[**buradı**]: (–Brs.)
[**burğı**]: (Kerkük)
[**buru** (III)]: (*Keskin –Ank.)

burgaç (VII) [→ **burulgan** (I) **-2**]

burgaçlamak Bükülmemiş ip, yün tellerini düzeltmek için kıvırmak. (*Mut köyleri, *Anamur köyleri –İç.)

burgaçlık etmek Yan çizmek, aykırı hareket etmek. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

burgağaç [→ **burgaç** (II) **-5**]

burgalaç (I) [→ **burgaç** (IV) **-1**]

burgalaç (II) İp eğirirken kola takılan yün. (–Ank.)

burgalamak (I) **1.** Araştırmak, karıştırmak. (Yeniköy –Ba.; *Mudurnu –Bo.) **2.** Şüphelenmek, kuşkulanmak. (–Sm.)

burgalamak (II) Kıvırmak, bükmek. (*Düzce –Bo.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

burgalaşık [→ **burgaç** (II) **-2**]

burgalaşlamak İşe engel olmak, kötüye vardırmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

burgalaşmak [→ **burgaşmak -1**]

burgam [→ **burma** (XI)]

burgam burgam Kıvrım kıvrım. (*Sarayköy köyleri –Dz.; *Düzce –Bo.)

burgan Mengene sapı. (*Yıldızeli –Sv.)

burgaşık (I) **1.** [→ **burgaç** (II) **-3**] **2.** Dönemeçli yol. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Sarayköy köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Ziamet *Kemalpaşa –İz.; *Eşme köyleri –Mn.) **3.** Karışık, dolambaçlı. (Banus *Eğridir –Isp.; *Sarayköy köyleri, Alâettin *Acıpayam, Bekili *Çal, Tekkeköy –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Mut –İç.)

burgaşlamak İplik yığınını yıkadıktan sonra sıkmak, toplamak. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

burgaşmak [**burgalaşmak, burgeşmek -1, burkuşmak** (I)] **1.** Karışmak, dolaşmak, burulmak. (Bekilli *Çal –Dz.)
[**burgalaşmak**]: (–Ed.)
[**burgeşmek -1**]: (*Sarayköy köyleri, Garipköy *Tavas –Dz.)
[**burkuşmak** (I)]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Şıhlar, Ulubey –Or.) **2.** Kıvrılmak (gövde organları). (*Mersin köyleri –İç.)

burgata Bir çeşit halat. (–Ist.)

burgazan Ortalığı karıştıran. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

burgeç [→ **burguç** (II)]

burgeşik Bükümlü. (–Brd.)

burgeşmek [→ **burgaşmak -1**]

burgu (I) [→ **bürgü** (I) **-1**]

burgu (II) [→ **burma** (I) **-1**]

burgu (III) [**burgu suyu**] Artezyen kuyusu. (İsmetiye, Demirtaş ve çevresi –Brs.)
[**burgu suyu**]: (–Dz.)

burgu (IV) **1.** Diş ağrısı. (Süle –Gm.) **2.** [→ **burgun** (I)]

burgu (V) Kurt derisi. (–Krş.)

burgucu Burgu ve demirden araçlar yapan çingene. (*Kandıra –Kc.)

burguç (I) [→ **burgaç** (I)]

burguç (II) [**bulağan** (II) **-1, bulurgan -2, burgeç, burgun** (II), **burğaç** (II)

-1, burğan, burkaç (III), **burlagan, burulgan** (I) **-1**] Su çevrisi, girdap. (Kızılcabölük –Dz.; *Mersin köyleri –İç.; İbecik –Mğ.)
[**bulağan** (II) **-1**]: (Palu –El.)
[**bulurgan -2**]: (Pülümer –Ezc.; *Koyulhisar, *Suşehri –Sv.)
[**burgeç**]: (Alanlı –Ay.)
[**burgun** (II)]: (Bağyaka *Finike –Ant.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**burğaç** (II) - **1**]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Antakya –Hat.)
[**burğan**]: (İrişli *Bayburt, Sarıkamış, *Selim –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**burkaç** (III)]: (Yemliha –Ky.)
[**burlagan**]: (Tuzluca –Ağ.)
[**burulgan** (I) **-1**]: (–Ba.; Söğüt –Bil.; –Ist.; Tepe *Seben –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Or.; *Doğubayazıt –Ağ.; Balca *Nallıhan –Ank.)

burguç (III) Kabaran, köpüren. (*Nazilli –Ay.)

burguç (IV) Ekinlere dadanan bir hastalık. (Gebeler *Kırkağaç –Mn.)

burguçlamak İki ağaca bağlanmış ipi, ortasından bir ağaçla bükmek. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)

burguçmak Yorulmak. (Elbak –Ada.)

burguk 1. Sofraya dökülen ekmek kırıntısı. (*Yusufeli –Ar.) **2.** [→ **bıngul**]

burgulaç 1. Bir şeyi kaldırmakta kullanılan halat ve benzerleri. (Yakaköy *Gelendost –Isp.) **2.** Odun yüklü arabanın ortasından geçirilen halat yahut zinciri sıkıştırmaya yarayan ağaç. (Bozan –Es.)

burgun (I) [**burgu** (IV) **-2, burğun, buruğ** (II), **burulgan** (II)] İshal, dizanteri. (Bozan –Es.; Eğmir *Elmalı, Bağyaka *Finike –Ant.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[**burgu** (IV) **-2**]: (–Dy.; *Ağın, *Keban –El.)
[**burğun**]: (–Çr.)
[**buruğ** (II)]: (Kerkük)
[**burulgan** (II)]: (*Mesudiye köyleri –Or.)

burgun (II) [→ **burguç** (II)]

burgu suyu [→ **burgu** (III)]

burğaç (I) [→ **burgaç** (I)]

burğaç (II) **1.** [→ **burguç** (II)] **2.** [→ **burkuntu** (II)]

burğalaç yapmak Arabanın yükünü sıkıştırmak için sarılan urgana gergi vermek. (Aşağılıca –Es.)

burğalıç Yazlık çadırı dik tutmak üzere, direğine bağlı ipleri gerginleştiren ağaç. (*Bor köyleri –Nğ.)

burğan [→ **burguç** (II)]

burğaşık Burulmuş, kıvrılmış ip, ağaç. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

burğazan Laf taşıyan, güldürücü, fesatlık yapan. (–Çr.)

burğazanlık [→ **burkazanlık**]

burğı [→ **burgaç** (VI) **-2**]

burğul [→ **bıngul**]

burğun [→ **burgun** (I)]

burḫaç (I) **1.** [→ **burgaç** (II) **-3**] **2.** yamuk, meyilli, eğri büğrü. (–Kr. köyleri)

burḫaç (II) İnatçı, aksi. (Humhal *Yusufeli –Ar.)

burḫaş Düzensiz, kılıksız, beceriksiz. (*Elbistan, –Mr)

burḫulmaḫ [→ **burkmak**]

burı [**buri, buru** (II)] Bura, buraya. (*Akçaşehir –Bo.)
[**buri**]: (*Bigadiç –Ba.)
[**buru** (II)]: (Karaköy *Düzce –Bo.)

buri [→ **burı**]

būri būri [→ **bili bili**]

burik Kadınlarda başın bir çeşit bağlanışı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

burkaç (I) [→ **burgaç** (II) **-2**]

burkaç (II) Bol yetişen, feyizli. (–Yz.)

burkaç (III) [→ **burguç** (II)]

burkaç (IV) Altın bilezik. (Musulumantaş *Kozan –Ada.)

burkaçlamak Dokunacak ipliği bir zaman ıslattıktan sonra iyi bükmek suretiyle suyunu sıkmak ve öylece bırakmak. (*Ermenek –Kn.; –Ada.; –İç.)

burkalamak **1.** Bir şeyi iki yana bükmek. (–Ba.) **2.** Yaptığını, söylediğini inkâr etmek, değiştirmeye çalışmak. (–Ba.)

burkanak Kağnının ağaç veya tahta yüküne sarılan zincirin gevşememesi için kullanılan kazık. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

burkaz Su ve çay kenarlarına ağaçlardan yapılan set. (Büyükkale *Tire –İz.)

burkazanlık [**burğazanlık**] Fitnelik, dalaveracılık, fesatlık, laf taşıma: *Burğazanlık edip de işi karıştırma.* (–Kü.; Tokat –Es.)
[**burğazanlık**]: (–Çr.)

burkeşmek Bağlı bir hayvan, kazık çevresinde dolanırken ipe sarılıp boğulma tehlikesiyle karşılaşmak. (Alanlı –Ay.)

burkmak [**burḫulmaḫ**, **burkuşmak** (II)] Burkulmak. (–Af.; *Düzce –Bo.; *Kilis –Gaz.; *Bor –Nğ.)
[**burḫulmaḫ**]: (*Iğdır –Kr.; *Arapkir –Ml.)
[**burkuşmak** (II)]: (*Silifke –İç.)

burkuç [→ **burgaç** (I)]

burkuk [**burulgan** (III)] **1.** Burkulmuş ayak, kol v.s. (*Düzce –Bo.)
[**burulgan** (III)]: (Yerkuzlu *Erbaa –To.)
2. [→ **burgaç** (I)]

burkulaç [→ **burgaç** (II) **-5**]

burkuleç [→ **burgaç** (II) **-5**]

burkuntu (I) Mide bulantısı, sancı. (Akçaköy *Yeşilova –Brd.; –Or. ve köyleri; Muradiye –Rz.)

burkuntu (II) [**burğaç** (II) **-2**] Şiddetli rüzgâr, kasırga. (Şıhlar, Ulubey –Or.)
[**burğaç** (II) **-2**]: (*Silifke –İç.)

burkuntu (III) [→ **burgaç** (II) **-1**]

burkuşmak (I) [→ **burgaşmak** **-1**]

burkuşmak (II) [→ **burkmak**]

burlagan [→ **burguç** (II)]

burlanmak Dolanmak, dolaşmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bodrum –Mğ.)

burma (I) [**burgu** (II)] **1.** Musluk. (Dişli *Bolvadin, *Sandıklı –Af.; Yassıviran *Senirkent, Akçaşar *Eğridir, Hisarardı *Yalvaç, İğdecik, *Gelendost, İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Tefenni köyleri –Brd.; Beylerli, Garipköy, Bereketli *Tavas, *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, –Dz.; Eğridere *Kuyucak, Sürez *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Bergama –İz.; Afşar *Alaşehir –Mn.; Yeniköy, –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Narlıca *Orhangazi –Brs.; Şile –Ist.; *İskilip –Çr.; *Zile –To.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Pasinler –Ezm.; –Dy.; *Halfeti –Ur.; Küçükboymul, *Sorgun –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Akşehir –Kn.; Mesken, *Yatağan, *Fethiye köyleri, Ahiköy, Turgut –Mğ.)
[**burgu** (II)]: (–Ba. ve çevresi; *Milas –Mğ.)
2. Çeşme oluğu. (Çeliş, Kozluca –Brd.)

burma (II) [**burmaç, burum**] **1.** Eğirilmek üzere bükülmüş yün. (Bademli, İncesu *Dinar –Af.; *Eşme köyleri –Uş.; *Eğridir köyleri, Kozluca *Keçiborlu, Sücüllü *Yalvaç, Yakaköy *Galendost –Isp.; Çeltek, Navlu *Yeşilova, Devri *Bucak –Brd.; Ekse *Çal, Darıveren *Acıpayam, İğdir *Çivril, –Dz.; *Halfeti –Ur.; –Gaz,; *Afşin, *Andırın, Taşoluk *Göksun –Mr.; Çepni *Gemerek, *Kangal –Sv.; Küçükboymul –Yz.; Afşar aşireti *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; –Krş.; –Nğ.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, Bolacak, Keşli, İncekum *Silifke –İç.; Armutlu *Elmalı, *Kaş köyleri –Ant.)

[**burmaç**]: (*Artova –To.; Köşker –Krş.; –Kn.; *Tarsus –İç.)

[**burum**]: (–Çr.)

2. Keten liflerinden, kecini ayırdıktan sonra yapılan kelep, deste. (*Kandıra –Kc.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ada.; *Fethiye köyleri –Mğ.)

burma (III) Kolçak. (Bademli *Dinar –Af.)

burma (IV) **1.** Yaşken burulup kurutulan ot. (Yukarıdinek *Şarkikaraağaç, Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.; *Tefenni köyleri, Kurna –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Miçinkâh *Kemaliye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Halfeti –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; Savrun *Divriği, İncesu *Gürün, –Sv.; –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn.; *Anamur, Karadere *Gündoğmuş –Ant.) **2.** Üzüm küfelerinin ağzına, örülerek konulmuş saz. (–Ay.; Tavşancıl *Gebze –Kc.) **3.** Yaş ağaç kabuğunu soyma. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **4.** Yonca, yonca veya ot demeti. (–Mr.; *Ermenek köyleri –Kn.)

burma (V) [→ **burgaç** (I)]

burma (VI) Bilezik. (–Ba.; Yenice *Emet –Kü.; *Sivrihisar –Es.; Kesirik, *Ağın –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ; *Karaman –Kn.; –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek, *Tarsus, *Mut –İç.; *Elmalı –Ant.)

burma (VII) İlkbaharda hayvanlara yapışan büyük, beyaz renkli kene. (–Ama.; Meğdüm *Reşadiye –To.)

burma (VIII) İplik topundan çıkan iplik turası. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

burma (IX) Arabada, yüke bağlanmış zinciri germek için kullanılan yuvarlak sırık. (Dadıç ve çevresi –Bo.)

burma (X) Dolanarak yükselen yer. (Engiz *Bafra –Sm.)

burma (XI) [**burgam**] Kıvrıla kıvrıla çıkan duman. (–Gaz.)

[**burgam**]: (Yeniköy –Ba.)

burma (XII) [**burmabörek -1, 2**] **1.** Simit, halka, yuvarlak ekmek. (*Yıldızeli –Sv.; –Ky.) **2.** Burularak yapılan bir çeşit börek. (Büyükmanika *Saray –Tk.)

[**burmabörek -1**]: (–Ama.)

3. Unla yapılan bir yemek. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.) **4.** Bir hamur tatlısı. (–Gr.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; Süle –Gm.; Hasanoğlan –Ank.; Kerkük)

[**burmabörek -2**]: (–Ama.)

burma (XIII) Şalvarda büzgü. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

burma (XIV) Arabalara koşulan, yumurtalıkları burulmuş boğa. (–Ezm.)

burmabörek 1. [→ **burma** (XII) **-2**]

2. [→ **burma** (XII) **-4**]
burma bükmek Yonca, çayır gibi otları yaşken bükerek kurutup, kışa hazırlamak. (Aşudu *Darende –Ml.)
burmaç [→ **burma** (II) **-1**]
burmaḫ [→ **burmak** (III)]
burmak (I) **1.** Darılmak. (–Es.) **2.** Kıskanmak. (–Es.)
burmak (II) Çevirmek. (–Bo.; –Çr.)
burmak (III) [**burmaḫ**] Hayvanların üreme organlarını burarak erkekliğini gidermek. (–Bo.; –Çr.)
[**burmaḫ**]: (–Kr. ve çevresi)
burmak (IV) Sancımak (karın hak.). (–Gaz.)
burmalı çeşme Musluklu çeşme. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)
burmalı marıl Göbekli marul. (–Gaz.)
burma ot Kışın hayvanlara yedirmek üzere burularak kurutulmuş ot. (–Brd.)
burmuk [→ **burgaç** (I)]
burnakal Gagasını yere çakan kuş. (Melikler, Çandır *Sütçüler –Isp.)
burnaz Büyük burunlu. (–Isp.; –Ama.)
burnot [→ **burun otu**]
burnotu [→ **burun otu**]
burnuğızıl [→ **burnukızıl** (I) **-1**]
burnukızıl (I) [**burnuğızıl**] **1.** Bir çeşit erik. (Karataş *Sarayköy –Dz.; *Ereğli, *Devrek –Zn.; –Nğ.; Nayha –Ank.; *Ermenek –Kn.)
[**burnuğızıl**]: (*Bor –Nğ.)
2. Kızılcık. (–Çr.)
burnukızıl (II) Kara tüylü, kırmızı gagalı, kargaya benzeyen bir kuş. (*Daday –Ks.)
burnuna girmek Tehdit için söylenir. (Eber *Dinar –Af.)
burnunu eğmek [**burun etmek**]
burnunu toprağa sürtmek Aşağılamak, küçültmek. (*Lapseki –Çkl.)
burnut [→ **burun otu**]
burnu tığ [**burnu üskek**] Mağrur, burnu havada, kazak. (Karaköy *Düzce –Bo.)
[**burnu üskek**]: (Kerkük)
burnu üskek [→ **burnu tığ**]
burru [→ **buru** (VI)]
burs [→ **bus** (III)]
bursa buğdayı İri, açık sarı taneli buğday. (*Merzifon –Ama.)
bursalı Atik. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)
bursalık [**busalık** (I)] Kapalı, bulutlu, nemli hava. (*Ahlat –Vn.)
[**busalık** (I)]: (–Sv.)
bursamak (I) [→ **bunmak**]
bursamak (II) [→ **boğasamak**]
burşak (I) Kötü. (Sırçalık *Acıpayam –Dz.)
burşak (II) Mercimek. (Manyas –Brs.)
burşak (III) Yağmurla karışık düşen dolu. (Karaçay –Es.)
burtarmak (I) **1.** Surat asmak. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.) **2.** Alın ve yüz buruşturmak. (–İz.)
burtaş Kapı altına konulan genişçe ve sağlam taş. (*Kilis –Gaz.)
burtaşık Dürülmüş, büzülüp tortop olmuş. (*Lapseki –Çkl.)
burtlak Taşlık, çalılık yer. (–Brs.)
burtmak Dürüp devşirmek, bükmek. (*Lapseki –Çkl.)
burtulmak Dertop olmak, dürülmek. (*Lapseki –Çkl.)
burtun Şilep, yük gemisi. (–İz.)
buru (I) Halı tezgâhında erişi sıkıştırmak, gerginleştirmek ve mazıyı çevirmek için kullanılan bir metre boyundaki sopa. (Örencik *Yeşilova –Brd.; *Mucur –Krş.; Kızıllar *Karaman –Kn.; *Feke –Ada.)

buru (II) [→ **burı**]
buru (III) [→ **burgaç** (VI) **-2**]
buru (IV) Elli dirhem ağırlığında olan pamuk ipliği çilesi. (Bolat *Hadım –Kn.; *Mut köyleri –İç.)
buru (V) Eziyet. (–İç.)
buru (VI) [**burru, buruntu**] Sancı. (–Mr.; –Ky.)
[**burru**]: (*Taşköprü –Ks.)
[**buruntu**]: (–Gaz.)
buru (VII) Kozalak ve sırıkla oynanan bir oyun. (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
burucu, burukçu Tosun ve boğaları burma işini yapan. (–Tr. ve köyleri)
buruculuk, burukçuluk Tosun ve boğaları burma işi. (–Tr. ve köyleri)
buruç (I) [**burıç**] Ökse otu. (İsabey *Çal –Dz.; *Kula –İz.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Çavdarhisar *Emet –Kü.)
[**burıç**]: (Burhaniye *Nazilli –Ay.; Ağlı *Küre –Ks.)
buruç (II) **1.** [→ **buruş -1**] **2.** Meyvesiz ağaçların ilkbaharda verdikleri tohuma benzer şeyler. (*Ermenek –Kn.)
buruççun Kınalı tüylü, düz gagalı, güvercin büyüklüğünde bir kuş. (Konurlar *İnegöl –Brs.)
buruç gibi İri ve yakışıklı. (Hamzabey *İnegöl –Brs.)
burugur [**bıngul**]
buruğ (I) Sokak. (Erbil, Kerkük)
buruğ (II) [→ **burgun** (I)]
buruḫ (I) Densiz, münasebetsiz, aşırı cilve yapan. (*Tirebolu –Gr.)
buruḫ (II) [→ **burgaç** (I)]
buruk (I) **1.** Aksak, topal, eğri basan. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Eziler *Buldan, Bereketli *Tavas –Dz.; *Tire –İz.; –Çr.; Yeniköy *Hafik –Sv.; –Ky.; *Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.; Gödene *Kumluca –Ant.) **2.** Eğri, çarpık. (*Eşme ve çevresi –Uş.; İğdir *Çivril –Dz.; Yeniköy –Ba.; –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, Bozan –Es.; *Çatalca –Ist.; *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Küçükisa *Zile –To.; –Gm.; Lohan –Gaz.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.) **3.** [→ **bükrü**] **4.** Düzgün konuşamayan, dili dönmeyen. (–Ba.; –Gaz.; –Krş.) **5.** Aksi, ters, inatçı. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **6.** Hüsnüyesiz erkek. (–Krk.)
buruk (II) [**boruk** (VI)] Kuru incir. (*Sarayköy köyleri –Dz.; –Mn.; Eymir, Çulhan *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Furunlu *Bayındır, *Ödemiş, *Kiraz köyleri –İz.; *Marmaris –Mğ.)
[**boruk** (VI)]: (*Silifke –İç.)
buruk (III) Cimri. (–Es.)
buruk (IV) Tatsız su. (–Or.)
buruk (V) Ağırcanlı, işi ağır yapan, beceriksiz. (Haçevera *Maçka –Tr.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
buruk (VI) [→ **boran** (I) **-2**]
burukluk Amel. (*Acıpayam –Dz.)
burulgan (I) [**bulurgan -1, burgaç** (VII)] **1.** [→ **burguç** (II)] **2.** Hortum. (–Ba.; *Söğüt –Bil.; –Ist.; Tepe *Seben –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Or.; *Doğubayazıt –Ağ.; Balca *Nallıhan –Ank.)
[**bulurgan -1**]: (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)
[**burgaç** (VII)]: (Kıbrıs)
burulgan (II) [→ **burgun** (I)]
burulgan (III) [→ **burkuk -1**]

burulmak 1. Dönmek, eğilmek. (Yabana *Eceabat –Çkl.) 2. [→ **burutmak** (I) -1]

burum [→ **burma** (II) -1]

burumak Sancılanmak. (–Mr.; –Ky.)

burum burgaç Çapraşık, karmakarışık iş. (–Çr.)

burum burum Buram buram. (Kitiz *Göksun –Mr.)

burun (I) 1. Pekmez yapmak için kaynatılan şıranın ilk suyu. (*Bolvadin –Af.; –Çr.) 2. Duttan, kaynatılarak elde edilen ilk şıra. (*Şebinkarahisar –Gr.)

burun (II) Samandan ayrılmış buğday yığını, gözer denilen büyük harman kalburu ile elendikten sonra elde edilen temizlenmiş tahıl. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

burun (III) Yün taranırken tarak dişinden ilk alınan yün. (–Ank.)

burun (IV) Çakı ve benzerleri. (*Maçka –Tr.)

burunağzı İneklerin ilk üç günlük sütü. (–Ank.)

burun atmak Burun temizlemek. (*Ödemiş –İz.)

burun başı Sokaklardaki dönemeçler, köşeler. (–Gaz.)

burun boğaz Yarı dargın : *Ben Ahmet'le konuşuyorum ama burun boğaz.* (*Kelkit –Gm.)

burun boku Aşağılık, iğrenç, önemsiz (kimse) : *Dünkü burun boku da adam olmuş söze garışıyor.* (*Bor –Ng.)

burunca Tepe. (–Dy.; *Manavgat –Ant.)

buruncalık [→ **burunsalık** (I)]

buruncuk kaşı Bir yanı engin, üstü düz tepe. (Keşanuz –Ank.)

burunç Ağaç veremi. (*Bergama –İz.)

burun çalma At ve eşeğin hızlı soluması. (Yeniköy –Ba.; *Kandıra –Kc.; *Ermenek –Kn.; Gencali *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

burun çayı Demlikten bardağa ilk konulan çay. (*Merzifon –Ama.)

burun dağı [→ **burunsak** -1]

burunduruk Hayvanların burunları üstüne takılan kıskaç. (Bayadı –Or.; –Kn.; Tahanlı *Mersin –İç.)

burun etmek [**burnunu eğmek, burunlamak** (IV)] Darılmak, gücenmek. (–Gm.)

[**burnunu eğmek**] : (*Mesudiye –Or.)

[**burunlamak** (IV)] : (–Gm.)

burun gelme Atın burnunun kenarında olan bir hastalık. (*Ahlat –Bt.)

burun gırın etmek Birbirine karşı küskünlüğünü belli etmek. (*Arapkir –Ml.)

burun gırın itmek 1. Güçlük çıkarıp işten kaçmak. (*Bor –Ng.) 2. Beğenmediğini belli etmek. (*Bor –Ng.)

burun gıvırmak Önem vermediğini, burnunu kıvırarak açıkça belirtmek: *Her şeye burun gıvırıp duruyor.* (*Bor –Ng.)

burun kanı Tatlı kırmızı. (–Sm.)

burunkapan Bukalemun. (*Gülnar –İç.)

burunlamak (I) Civciv yumurtadan çıkmadan önce, yumurtayı delmek. (Akçaköy *Yeşilova –Brd.)

burunlamak (II) Öne geçmek. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

burunlamak (III) 1. Burnu ile itmek, beğenmemek. (Tokat, Bozan –Es.; Çatalca –Ist.; *Merzifon –Ama.; Karakuş köyleri *Ünye –Or.; *Şavşat –Ar.; Bahçeli *Bor –Ng.; Fakı-ekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; –Kn.;

–Ada.; *Tarsus, *Mut köyleri –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.; –Ed.; **2.** Hayvan samanı burnu ile itmek. (*Merzifon –Ama.)

burunlamak (IV) [→**burun etmek**]

burunlatma [**burunnatma**] Saban demirinin ucunu onartma. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Çkl.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.; *Lüleburgaz –Krk.; Avaraz –Ed.)

[**burunnatma**]: (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Yenice *Emet –Kü.)

burunlu 1. Kibirli. (*Kandıra –Kc.; –Sm.) **2.** Kızgın, asık suratlı. (Akkışla –Ky.)

burunluk [→ **burunsak -1**]

burunnamaḫ [→ **bunmak**]

burunnatma [→ **burunlatma**]

burunot [→ **burun otu**]

burun otu [**burnot, burnotu, burnut, burunot**] Enfiye. (Helvacı *Menemen –İz.; *Lapseki –Çkl.; Cumayanı –Zn.; Kavacık –Çr.; *Zile –To.; Suşehri –Gr.; –Kr.; –Ml.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; –Dy.; –Md.; *Kırıkhan –Hat.; Akkışla –Ky.; *Bor –Nğ.; Kerkük)

[**burnot**]: (*Gemlik –Brs.)

[**burnotu**]: (Kerkük)

[**burnut**]: (Yugoslavya)

[**burunot**]: (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.)

burunsak [**burundağı, burunluk, buruntalık -1**] **1.** Anasını emmemesi için buzağıların burnuna geçirilen başlık. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; *Merzifon –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Refahiye –Ezc.; –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; Şeref, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[**burundağı**]: (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

[**burunluk**]: (*Akyazı –Kc.)

[**buruntalık -1**]: (*Merzifon –Ama.) **2.** [→ **burunsuluk**] **3.** Hayvanların burunlarına takılan ip. (Karakuş köyleri *Ünye, *Mesudiye –Or.; *Koyulhisar, *Suşehri –Sv.; –Ky.; Şeref, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

burunsalıg [→ **burunsuluk**]

burunsalık (I) [**buruncalık, buruntalık -2**] Yularda, başlığın burun üstüne gelen parçası. (–Çr.; –Ml.; –Nğ.)

[**buruncalık**]: (–Krş.)

[**buruntalık -2**]: (*Mecitözü –Çr.)

burunsalık (II) Çocuklarda görülen bir çeşit hastalık. (–Nğ.)

burunsluk [→ **burunsuluk**]

burunsuluk [**burunsak -2, burunsalıg, burunsluk**] Hayvanın yem yemesine engel olmak için başına takılan aygıt. (Nilüfer –Brs.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[**burunsak -2**]: (Tekkeköy –Dz.)

[**burunsalıg**]: (–Brd.)

[**burunsluk**]: (Yedigelli *Ereğli –Zn.)

burun şerbeti Üzümün ilk alınan suyu. (–Gaz.)

buruntaḫ Yular. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

buruntalık 1. [→ **burunsak -1**] **2.** [→ **burunsalık** (I)]

burun tenefi [**burun teşik**] Burun deliği (Küfürlerde kullanılır). (–Gm.)

[**burun teşik**]: (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

burun teşik [→ **burun tenefi**]

buruntu [→ **buru** (VI)]

burun ucu Bir yarımada veya dağın denize uzanan en uç tarafı. (*Fethiye –Mğ.)

burunuzun Gagası uzun kuş. (Körküler *Yalvaç –Isp)

burunu yel almaḫ At şahlanmak, delileşmek. (Kerkük)

burun yünü Taranmış, temizlenmiş yün. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; *Boğazlayan –Yz.)

buruş [**buruç** (II)] **1.** Meyve kurusu. (Tokat –Es.; Gökçesu, Tepe *Seben, *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Daday ve çevresi –Ks.; Salmanlar –Çkr.; Yayalar *Kartal, *Şile, –Ist.; *Ereğli, Adatepe *Devrek, Kadıbükü –Zn.; *Gölcük, Tersiye, Cuma *Gebze, *Kandıra, Büyüktersiye *Adapazarı –Kc.; *Nalıhan –Ank.; Şumnu, Bulgaristan)

[**buruç** (II)] : (Taraklı *Geyve –Kc.; Sarıyer –Ist.; *Saray köyleri –Tk.)

2. Erik hoşafı. (Salmanlar –Çkr.)

buruşgan Döğüşken. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

buruşmak (I) Baş sağlığı dilemek. (*Buldan –Dz.)

buruşmak (II) Vuruşmak, döğüşmek. (Gökçesu –Bo.)

buruşturmak Karşılaştırmak. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

burut Akılsız. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

burut dimnidi Bir çeşit üzüm. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

burutgan (I) [→ **boran** (I) **-2**]

burutgan (II) Somurtkan. (–Ba.; Yenice *Emet –Kü.)

burut gibi Gürbüz. (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

burutmak (I) [**botarmak, burulmak -2**]

1. Darılmak, küsmek, somurtmak. (Yassıviran, *Senirkent, Kozluca *Keçiborlu –Isp.; Minnetler, Yeniköy, *Edremit ve çevresi, –Ba.; Yenice, Köprücek *Emet –Kü.; *Sivrihisar –Es.; –Çr.; Lohan –Gaz.; Hisarlıkaya –Ank.; –Sv.; Tömek –Kn.)

[**botarmak**] : (Papasköy –Sm.)

[**burulmak -2**] : (–Ama.)

2. Hastalık öncesi keyifsizliğini göstermek. (Yeniköy –Ba.)

burutmak (II) Topallamak, aksamak. (Körküler *Yalvaç –Isp.; Mençek *Ermenek, *Bozkır –Kn.)

burutmak (III) Tos vurmadan önce, boğa kafasını yana çevirmek. (Yenice *Emet –Kü.)

burutmak (IV) Yellenmek. (Akkışla –Ky.)

burutmak (V) [→ **börtlemek** (I)]

burūz [→ **bükrü**]

bürü [→ **bükrü**]

burza [→ **borza**]

bus (I) Allahın ceza olsun diye verdiği devamlı hastalık. (*Nazimiye –Tn.)

bus (II) Sürülmesi kolay, gübreli toprak. (*Nazimiye –Tn.)

bus (III) [**burs**] Sis. (*Zile –To.; Eldilek *Elbistan –Mr.; –Gaz.; *Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.; *Bünyan –Ky.)

[**burs**] : (*Gelendost –Isp.; Gözene –Ml.; Çepni *Gemerek –Sv.)

busak (I) [→ **boğasak**]

busak (II) [**busat** (II)] Kavak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**busat** (II)] : (Kadıçiftliği –Ist.)

busak (III) [**busalık** (II), **busef**] Bu kez. (Körküler *Yalvaç, Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.; Garipköy *Tavas, Aşağıkoma *Beyşehir –Kn.; *Kozan, Belen –Ada.)

[**busalık** (II)] : (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**busef**] : (Durlaz, Zanapa *Ereğli –Kn.; *Silifke –İç.)

busak olmak [→ **boğasamak**]
busalık (I) [→ **bursalık**]
busalık (II) [→ **busak** (III)]
busamak [→ **boğasamak**]
busarıḫ [→ **busarık**]
busarık [**busarıḫ**] Sisli, tozlu, bulutlu, sıcak hava. (Bademli *Dinar –Af.; *Eğridir –Isp.)
[**busarıḫ**]: (*Ağın, *Keban –El.)
busat (I) **1.** Kumaş parçası. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **2.** Çocukları beşiğe sıkıca bağlamaya yarayan bez. (*Eğridir –Isp.) **3.** Elbise. (Garipköy *Tavas –Dz.; *Milas –Mğ.)
busat (II) [→ **busak** (II)]
busat (III) Süs eşyası. (Şekeroba –Mr.; *Cebelibereket –Ada.)
busat (IV) Harp aracı, gereci. (*Kilis –Mr.)
busef [→ **busak** (III)]
busega [→ **basağ**]
busınk Fasulyede olan kırmızı renkli bir böcek. (İğdir *Çivril –Dz.)
busklamak Tavuk gibi yolmak, didik didik etmek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
busmak Gizlenerek bir konuşmayı dinlemek. (Ölçek *Ardahan –Kr.; –Vn.)
busunç Sığınma. (–Sv.; Türkistan göçmenleri)
busunmak Sığınmak. (Gökköy *Reşadiye –To.; *Çemişkezek –Tn.; –El.; –Sv.)
busuramak Bıkmak, doymak, önemsizliğini göstermek. (*Bozdoğan –Ay.)
busuruk Sıkıntılı, kederli, durgun. (–Kü.; *Çarşamba –Sm.; *Zile –To.; Bükeler *Kızılcahamam –Ank.)
buşe Yıkama, temizleme. (*Nazimiye –Tn.)
buşiri Ekmek kırıntısı. (*Nazimiye –Tn.)
buşo Tayları çağırmak için kullanılan söz. (Karahisar *Tavas –Dz.)
buştuk Bulaşık kurulama bezi. (Çilehane *Reşadiye –To.)
buşurmak (I) Arayıp, sorup elde etmek, tedarik etmek. (*Uluborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; İğdir *Çivril, *Sarayköy köyleri –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.; *Milas –Mğ.)
buşurmak (II) Bol harcamak, değerini bilmemek. (Uğurlu *Ermenek –Kn.; Köyceğiz –Mğ.; *Mut köyleri –İç.)
buta Sevgili. (Pekreşen *Çıldır –Kr.)
but ağacı Arabada, okun yerleştiği çatal ok. (–Kn.)
butak Dal, budak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
butalga [→ **batalka -1**]
butaltı bastırma Butun bacak tarafından yapılan pastırma. (–Ky.)
butarak [→ **bıtırak**]
buttuk Kısa don. (*Lapseki –Çkl.)
butrak [→ **buturak** (I)]
buttum Yabanî fındık. (–Dy.)
butum Yabanî Antep fıstığı. (Gürge, Hiyam *Oğuzeli –Gaz.)
butur (I) Omuz ağrısı, kulunç. (–Ist.)
butur (II) Çiçek hastalığı geçirmiş insanın yüzü. (*İnebolu –Ks.)
butur (III) [**buturgaç**] Haşarı, yaramaz, eğlence, gezme düşkünü, azgın. (*Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)
[**buturgaç**]: (–Gaz.)
butur putur Düz olmayan, inişli yokuşlu. (*Afşin –Mr.)
buturak (I) [**butrak, buturak dikeni**] Ekinler içinde biten, yapışkan dikenli bir ot. (Atabey, Körküler *Yalvaç –Isp.; –Gaz.; Uğurlu, Gör-

mel *Ermenek –Kn.; *Silifke köyleri, *Mersin köyleri –İç.; *Elmalı köyleri –Ant.)

[**butrak**]: (*Halfeti –Ur.)

[**buturak dikeni**]: (*Silifke –İç.)

buturak (II) Kilimde, heybede, çulda olan bir motif. (*Silifke köyleri –İç.)

buturak dikeni [→ **buturak** (I)]

buturamak, buturmak Yaramazlık, taşkınlık yapmak, kabına sığamamak. (–Gaz.)

buturgaç [→ **butur** (III)]

but yarması pastırma Arka kalça etlerinden yapılan pastırma. (–Ky.)

buva (I) [**büve** (II)] **1.** [→ **buba**] **2.** Çocuk dilinde su. (–Sm.; *Arapkir –Ml.; –Ur.; *Bor –Nğ.)

[**büve** (II)]: (–İz.; *Erciş –Vn.)

buva (II) Baykuş. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)

buvala Boğmaca. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

buvalık [→ **babalık** (I) **-2**]

buvanak (I) Derinden, kapalı yerden gelen ses. (*Tefenni –Brd.)

buvanak (II) [→ **boğanak -1**]

buvanak (III) Gurup vakti güneşin ışığı. (*Vezirköprü –Sm.)

buvar 1. [→ **bunar -2**] **2.** [→ **bunar -1**]

buvara [→ **buharı**]

buvasamak [→ **boğasamak**]

buvassamak [→ **boğasamak**]

buvat [**büğet -4**] Sarnıç, toplanmış su. (–Gr. ve çevresi)

[**büğet -4**]: (–Zn.; Fil –Mr.)

buvaz (I) [→ **boğoz**]

buvaz (II) [→ **buğaz** (II)]

buvek [→ **büvet -1**]

buvelek [→ **böğelek** (I) **-1**]

buvet 1. [→ **büvet -1**] **2.** [→ **büvet -2**]

buvey Manda çağırma ünlemi. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

buvur sakızı Tütsü olarak kullanılan, günlük de denilen bir bitki. (Kaplanlı *Hadım –Kn.)

buy Vay gibi, şaşma, alay bildirir ünlem. (Akçaköy *Dinar –Af.; –Ezm.)

buyā [**buyan** (I)] Bu yana. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

[**buyan** (I)]: (*Düzce –Bo.)

buyalacı [→ **buğaz** (II)]

buyan (I) [→ **buyā**]

buyañ (II) Böyle, bu şekilde. (İnce-kum *Silifke –İç.)

buyaz [→ **böğez**]

buyda [→ **buğda**]

buyda biti Buğdayları yiyerek geçinen bir böcek. (Taşoluk *Göksun –Mr.)

buyday [→ **buğda**]

buyde [→ **buğda**]

buydey [→ **buğda**]

buydiy [→ **buğda**]

buydu 1. Geveze, geçimsiz. (*Bozkır –Kn.) **2.** Zayıf, beceriksiz. (*Bozkır –Kn.)

buydurmak Uygun getirmek (uydurmak kelimesiyle birlikte kullanılır): *Hincilik (şimdilik) uydurup buydurmaya çalışıyorum amma, bu iş böylelikle yürümez.* (*Bor –Nğ.)

buyık [→ **bıyık**]

buylu [**buyru, buyulu**] **1.** Kağnı kıravatını biribirine bağlayan ağaç kuşak. (Balçıkhisar –Af.; *Kurşunlu –Çkr.; Çepni *Gemerek –Sv.) **2.** Kızak döşeklerini biribirine bağlayan meşeden yapılmış kuşak, bağ. (Sarıidris *Eğridir –Isp.) **3.** Araba, kağnı dingili. (–Ml.) **4.** Sabanın kıvrık yerine konulan ve toprağı dağıtmaya yarayan çatal. (*Susurluk

–Ba.; Kızılcaören –Kü.; Avcaklar *Gölpazarı –Bil.; İnebeyli *Karamürsel –Kc.; Dereköy –Ist.; –Ed.) [**buyulu**]: (–Ant.)

5. Kağnı, araba tekerleğine çakılan tahta çivi. (Atlas *Sivrihisar –Es.; Dikenli, Kalkant *Kurşunlu –Çkr.; Eskiyapar *Alaca –Çr.; Güney *Araç –Ks.; *Merzifon –Ama.; Pazar *Zile köyleri, Karkıncık, Sulusaray *Artova –To.; Zermut –Gm.; Armudan –Ezc.; –Ezm.; İğde *Elbistan –Mr.; Karayım *Hafik, Çepni, *Gemerek, Ortaköy *Şarkışla –Sv.; Gürcü *Kızılcahamam, *Kalecik, Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Türkmen aşireti *Pınarbaşı, İsgöbü *Bünyan –Ky.; Selki *Beyşehir –Kn.)

[**buyru**]: (Saray –Çkr.; Ağaeli, Himmetdede –Ky.; *Kalecik –Ank.)

6. Araba oku ile boyunduruğunu birbirine bağlayan çivi. (–Zn.) **7.** Tırpanda, kılıcı sıkıştırmak için çakılan ağaç çivi. (Sulusaray *Artova –To.) **8.** Övenderenin ucundaki çivi. (Karamelendis –Nğ.)

buymak [→ **buyumak**]

buynaz Çabuk üşüyen. (Kenger *Kula –Mn.)

buynuz (I) **1.** Boynuz. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Örencik *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Ks.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Kuzköy *Akkuş –Or.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –Sv. ve çevresi; Hasanoğlan –Ank.; –Ada.; Egiste *Hadım, *Ermenek –Kn.; *Silifke, –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.) **2.** Keçiboynuzu. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; *Silifke –İç.) **3.** Boynuza benzeyen kilim, halı motifi. (Emirşahlar, Orhana *Anamur –İç.)

buynuz (II) Güzel çiçekli ağaç. (Tekkeköy –Dz.)

buynuzlu Karısı, kızı gibi, ailesinin kadınları kötü olan erkek. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; –Ks.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Mucur –Krş.; –Nğ.)

buyrak Memur. (–Mn.)

buyru [→ **buylu -5**]

buyruk [**buyurucu**] **1.** Önder, amir, sözcü. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.; *Sarayköy –Dz.; –Kü.) **2.** Emir. (*Mecitözü –Çr.; –Ml.)

[**buyurucu**]: (*Kaş –Ant.)

buyruk kurumu Cirit alanının uzun kenarlarından birinin tam ortası. (–Ada.)

buyrultu (I) [**buyurultu -1, 2**] **1.** Belge. (*Şavşat –Ar.; Karain *Ürgüp –Nş.)

[**buyurultu -1**]: (Dombay *Dinar–Af.)

2. Diploma. (Barbaros –Tk.) **3.** Davetiye. (–Ur.; *Anamur –İç.)

[**buyurultu -2**]: (–Ur.)

buyrultu (II) İl. (Ayvasıl –Gr.)

buyrumcu, buyruncu Davet eden, karşılayan: *Gapıya iki tane buyrumcu ister. Möhtü "müftü" efendiye buyrumcu gitti mi?* (*Bor –Nğ.)

buyol Sıra, sefer, nöbet. (Bulgaristan)

buyu Bir kere, bir kez. (Yenice *Emet –Kü.; –Ks.)

buyuḫmaḫ [→ **buyumak**]

buyuk [→ **bıyyık**]

buyulu [→ **buylu-4**]

buyumaḫ [→ **buyumak**]

buyumak [**bıymak, biymak, bucumak, buymak, buyuḫmaḫ, buyumaḫ, buzmak** (I), **büymek**] Donmak, üşümek. (*Urla –İz.; *Reyhanlı ve Amik

ovası Türkmenleri –Hat.; *Erciş –Vn.; Çalış *Haymana –Ank.; –Krş; –Nğ.)

[bıymak]: (İlbadı, –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Beyoğlu –Ist.; *Divriği –Sv.)

[biymak]: (–Dz.)

[bucumak]: (Alanlı –Ay.)

[buymak]: (–Kü.; –Bo.; *Araç.; –Ks.; –Çr.; –Çkr.; –Ml.; –Ank.; –Kn.; –Ada.)

[buyuḫmaḫ]: (*Bulanık –Mş.)

[buyumaḫ]: (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

[buzmak (I)]: (*Susurluk –Ba.; Salarha köyleri –Rz.; Çobanlar *Yıldızeli –Sv.; *Milas –Mğ.)

[büyümek]: (*Fatih –Ist.)

buyurgan (I) Sultan otu da denilen bir ot. (Celep *Çatalca –Ist.)

buyurgan (II) Kaynana. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

buyurucu [→ **buyruk -1**]

buyuru gelmek Buyurmak, emretmek. (Ayvagediği *Mersin –İç.)

buyuruñ itmek İyi karşılamak, kapıdan karşılamak. (*Bor –Nğ.)

buyuruk Buyruk, emir. (Kıbrıs –Ank.; *Saray –Tk.; Türkistan)

buyurultu 1. [→ **buyrultu** (I) **-1**] **2.** [→ **buyrultu** (I) **-3**]

buyuşuk Uyuşuk, uyuşmuş. (Ölçek *Ardahan –Kr.)

buyuz Bu yan. (*Iğdır –Kr.)

buzādişi [bızadişi, bozoburnu, buzağıburnu, buzağıdişi] Danaburnu denilen ve bitki köklerini yiyen bir böcek. (İshaklı *Bolvadin –Af.; İlyas *Keçiborlu, Hisarardı *Yalvaç –Isp.; *Tefenni –Brd.; Hırka, Garipköy *Tavas –Dz.; *Nazilli –Ay.; –Es.)

[bızadişi]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.)

[bozoburnu]: (–Ml.)

[buzağıburnu]: (*Antakya –Hat.)

[buzağıdişi]: (Yenice *Dinar –Af.; Senir *Keçiborlu, Körküler *Yalvaç, Çaltı *Gelendost, Yassıviran *Senirkent, Gönen –Isp.; Çerçin, Karamanlı *Tefenni, Örencik *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy köyleri, *Acıpayam köyleri, Garipköy *Tavas, Beylerli –Dz.; *Eymir, *Bozdoğan, Yazırlı, Dallıca *Nazilli –Ay; Keskin, Tokat –Es.; –Çkr.; *Zile –To.; *Beyşehir, –Kn.)

buzağıburnu [→ **buzādişi**]

buzağı damı Buzağı ahırı. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

buzağıdişi [→ **buzādişi**]

buzağılamak [→ **bızlamak** (I)]

buzağılık [buzağlık, buzalık, buzālık -1] 1. Dağda, taşların arasında biten, çayıra benzeyen bir ot. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; –Ba. ve çevresi; Alayunt –Kü.) **2.** Yakın çayırlık, otlak. (–Ba. ve çevresi; –Ky.; –Ed.; *Vize –Krk.; Büyükmanika *Saray –Tk.)

[buzağlık]: (*Emirdağ –Af.; Ballı *Malkara –Tk.; –Ml.; –Krş.)

[buzalık, buzālık -1]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Yukarıseyit *Çal –Dz.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Buzağı koymaya mahsus yer. (*Araç –Ks.)

buzağlık [→ **buzağılık -2**]

buzah [→ **bıza, bızā**]

buzak [**bıza, bızā**]

buzalabut Baharda kırlarda açan mor bir çiçek. (Yukarıyirikler *Karaisalı –Ada.)

buzalacı [bığaz, bızağılı -2, bızalacı, bızılacı, bızlacı, boğaz (III), **buzalaçı, buzaleci, buzlacı, buzulacı]** Gebe inek, manda, gebe hayvan. (Çiftlik, İncesu *Dinar –Af.; Banus *Eğridir, Sücüllü *Yalvaç, İğdecik –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Ambarcık *Gölhisar –Brd.; Alâettin, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Bulkaz *Çivril –Dz.; Fili *Biga –Çkl.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; Cumayanı –Zn.; –Çr.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Zile, *Erbaa, *Niksar ve köyleri, Kızılköy –To.; –Dy.; –Mr.; Hacılyas, *Koyulhisar, Tutmaç, Çepni, İğdeli *Gemerek–Sv.; Küçükboynul *Sorgun –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Çkr.; Çukurkuyu, Bahçeli *Bor –Nğ.; Şehli, Akkışla *Develi, Kızılhisar *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek köyleri, Göcer –Kn.; Doğanbeyli –Ada.; *Mersin köyleri –İç.; Bağyaka, Çavdır *Finike, Karadere *Gündoğmuş –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[bığaz] : (Kerkük)

[bızağılı -2] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[bızalacı] : (Aşağısoku –Bo.; Taşoluk *Göksun –Mr.)

[bızılacı]: (Kavak *Yeşilova –Brd.)

[bızlacı]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Devrek, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Araç, Peşman *Daday –Ks.)

[boğaz (III)**]** : (Kellice, –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Varto –Mş.; Kerkük)

[buzalacı] : (İncekum *Silifke –İç.)

[buzaleci] : (*Tefenni –Brd.)

[buzalacı] : (*Taşköprü –Ks.)

[buzulacı] : (Karmanlı *Tefenni –Brd.)

buzalaçı [→ **buzalacı**]

buzalaḫ (I) [→ **bıza, bızā**]

buzalah (II) Kozalak. (Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

buzalamacı Oyun oynarken mızıyan, mızıkçı. (Ortaköy *Çal –Dz.)

buzalamak [→ **bızlamak** (I)]

buzaleci [→ **buzalacı**]

buzalatma Korkutma, sıkma, üzme. (–Çr.)

buzalık, buzālık 1. [→ **buzağılık -2**] **2.** Cynodon dactylor gramineae. (Kürkçü –Mn.)

buzamak [→ **bızlamak** (I)]

buzana Siyah, ince yeşil kanatlı, uçucu bir böcek. (–Sn.)

buzat (I) Bir şey : *Neyiniz var? –Buzadım yok.* (*Avanos –Krş.)

buzat (II) Üşüme. (*Avanos –Krş.)

buzavu [→ **bıza, bızā**]

buz çalmak Patinaj yapmak. (–Kü.)

buz düşmesi Buz çözülmesi, erimesi. (Gülesin –Ağ.)

buzgel Kestanenin dikenli kabuğu. (Berta –Ar.)

buzgırak [buzkıra, buzkırak] Don, donmuş su. (*Bodrum –Mğ.)

[buzkıra] : (Kestep –Mğ.)

[buzkırak] : (*Bodrum –Mğ.)

buzgi Dikenli çalı. (*Şavşat köyleri –Ar.)

buz gibi Çok yağlı (et). (*Bor –Nğ.)

buzgulu Buza benzeyen, buz görünüşünde. (*Akseki –Ant.)

buz karpuzu Beyaz çekirdekli, açılıp güneşe konulduğunda buz gibi soğuyan karpuz. (*Güdül –Ank.)

buzkaydı Parlak bir kumaş. (Karahisar *Tavas –Dz.)

buzkıra [→ **buzgırak**]

buzkırak [→ **buzgırak**]

buzlacı [→ **buzalacı**]

buzlamak [**bızlamak** (I)]

buzlu Bir kumaş cinsi. (–Isp.)

buzluğan Buzu eksik olmayan tepe. (Gölyayla –Rz.)

buzmak (I) [→ **buyumak**]

buzmak (II) Koyu mavi. (–Ist.)

buzmeç Kesenin iplikle büzülen ağzı. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

buzo [→ **bıza, bızā**]

buzov [→ **bıza, bızā**]

buzoy [→ **bıza, bızā**]

buz sırpmah, buz sırpmak Buz üstünde kaymak. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Kesirik –El.; –Ml.)

buzulacı [→ **buzalacı**]

buzulamak [→ **bızlamak** (I)]

buzzı Yaramaz, yerinde durmaz, kararsız. (–Brd.)

bübek [→ **bölek** (II)]

büber [**bibar, bibe, büver**] Biber. (Bereketli *Tavas, Zeyre *Çal –Dz.; *Çarşamba –Sm.; Fındıklı *Keşap –Gr.; Karaisalı –Ada.)
[**bibar**]: (Taşburun, *Iğdır –Kr.)
[**bibe**]: (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**büver**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bübü [→ **bibi** (I) **-1**]

bübübük Çavuşkuşu. (Seyithasan –Dy.)

bübülük [**bünbülük**] Gül goncası. (*Kemaliye –Ezc.)
[**bünbülük**]: (–Ist.)

bübür [→ **böbür**]

bübürdek Bülbül. (Defterdar *Eyüp –Ist.)

bübürlenmek Güvenmek : *Sana bübürlendim, geldim.* (Nuh –Af.)

bücek [→ **bucak** (I) **-1**]

bücelenmek [**böceklenmek** (I), **böcelenmek**(I) **- 3, böcülenmek, bücüldemek, bücüldenmek, bücülenmek, bürülenmek** (II)] Oyalanmak. (*Eşme ve köyleri –Uş.; Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Karacasu, *Bozdoğan –Ay.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)
[**böceklenmek** (I)]: (Ekse *Çal –Dz.)
[**böcelenmek** (I) **-3**]: (Ekse *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.)
[**böcülenmek**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
[**bücüldemek**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**bücüldenmek**]: (*Elmalı –Ant.)
[**bücülenmek**]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**bürülenmek** (II)]: (Hisarardı *Yalvaç –Isp.)

bücik bücik [→ **bici bici** (II) **-1**]

bücü (I) [→ **böcük** (I) **-4**]

bücü (II) [→ **bici bici** (II) **-1**]

bücü bücü 1. Bir yaşında dana. (Mençek *Ermenek –Kn.) 2. [→ **bici bici** (II) **-1**]

bücük (I) [**becik** (I) **-1, bıcık** (V) **-1, bıcik** (III), **bıdık** (I) **-8, bibi** (II) **-4, bici** (VIII) **-3, bicik** (III) **-1, bicük, biçik** (III) **-1, biçoğ, bocik, böcük** (I) **-2, bucuk** (III), **büçik**] Buzağı. (Dişli *Bolvadin, Tokuşlar –Af.; Kumdanlı *Yalvaç ve köyleri, Çaltı *Gelendost, Atabey, İlâma *Eğridir, Bey *Şarkikaraağaç, –Isp.; *Yenişehir –Brs.; *Fatih –Ist.; Kaboğlu –Zn.; *Arapkir –Ml.; Ahur *Etimesğut –Ank.;*Çiçekdağı–Krş.; –Ky.; –Nğ.; Gürnes, Ortaca *Akşehir, Geçit *Ilgın, Kıreli, Körtler *Karaağaç, Ayaslar *Ermenek, Akçalar *Seydişehir –Kn.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**becik** (I) **-1**]: (Alembeyli *Sungurlu –Çr.)

[**bıcık** (V) **-1**]: (Gecek, Günyüzü *Sivrihisar –Es.; –Ml.; –El.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Köşektaş –Krş.)
[**bıcik** (III)]: (Harput –El.)
[**bıdık** (I) **-8**]: (Paşalı *Feke –Ada.)
[**bibi** (II) **-4**]: (Genek *Yatağan –Mğ.)
[**bici** (VIII) **-3**]: (–Ks.; Fariske *Ermenek –Kn.)
[**bicik** (III) **-1**]: (Bayat *Emirdağ –Af.; *Ulus, *Safranbolu –Zn.; *Çarşamba –Sm.; *Hekimhan –Ml.; Harran –Ur.; *Afşin –Mr.; –Yz.; Karaözü *Gemerek, *Gürün –Sv.; Gölköyü *Kızılcahamam –Ank.; Zencidere, Bürüngüz –Ky.)
[**bicük**]: (–Bo.; –Çkr.)
[**biçik** (III) **-1**]: (*Kurşunlu –Çkr.; –Ama.; *Boyabat –Sn.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; Karakuş *Ünye –Or.; *Keşap –Gr.)
[**biçoğ**]: (Çilehane *Reşadiye –To.)
[**bocik**]: (Sille –Kn.)
[**böcük** (I) **-2**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**bucuk** (III)]: (–Ama. köyleri)
[**büçik**]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)

bücük (II) **1.** Kenar : *Yorganın bücüğü yerde sürünüyor.* (Bayat *Emirdağ –Af.) **2.** Hayvana binmiş olanın arkası : *Yavrum bücüğüne şu oğlanı bindir.* (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.) **3.** [→ **bicik** (I)]

bücük bücük [→ **bici bici** (II) **-1**]
bücüldek Tembel ve beceriksiz kimse. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
bücüldemek [→ **bücelenmek**]
bücüldenmek [→ **bücelenmek**]
bücülenmek [→ **bücelenmek**]
bücüş Kısır. (Ortaköy *Beşiktaş –Ist.)
büçik [→ **bücük** (I)]
büçleç [→ **bişirgeç -2**]
büçük direklā Bir direğinde yelken, öbür direğinde randa olan gemi. (*Akçaşehir –Bo.)
büdremek **1.** Sürçmek, sendelemek. (Azerî köyleri –Ama.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** Kaymak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **3.** Hafifçe titremek. (*Kangal –Sv.)
büdü (I) [**büğlü** (I), **büğülü** (II)] Kağnı tekerleğini arabaya bağlamak için kullanılan çivi. (Celikanyurt *Gürün –Sv.)
[**büğlü** (I)]: (Elecik *Kalecik –Ank.; *Kangal –Sv.)
[**büğülü** (II)]: (Köy –Ky.)
büdü (II) Deve yavrusunu çağırma ünlemi. (Saçıkaralı *Fethiye –Mğ.)
büdük (I) [**büdür, bükür** (I)] Çelimsiz ve zayıf çocuk. (Kuntahetli *Çarşamba –Sm.)
[**büdür**]: (Kuntahetli *Çarşamba –Sm.)
[**bükür** (I)]: (*Çarşamba –Sm.)
büdük (II) [→ **bidek -2**]
büdür [→ **büdük** (I)]
büeklemek [**bügenmek, bügetmek**] Su akıntısı önünde çörçöp toplanmak, gölcükler yapmak. (*Şebinkarahisar –Gr.)
[**bügenmek**]: (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[**bügetmek**]: (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
büekmek [→ **böğemek -1**]
büeşmek Hareketsiz durmak. (Karaca –Mğ.)
büet **1.** [→ **büvet -1**] **2.** [→ **büvet -2**] **3.** [→ **büvet -4**]
bügelek [→ **böğelek** (I) **-1**]
bügemek [→ **böğemek -1**]
bügenmek [→ **büeklemek**]

bügenti [→ **böğet -1**]
bügetmek [→ **büeklemek**]
bügez [→ **böğez**]
büglük [→ **büğü** (I)]
büglükcü [**büğücü**] Büyücü. (*Merzifon –Ama.)
[**büğücü**]: (*Yıldızeli –Sv.; –Ky.; –İç.)
bügrü [→ **bükrü**]
bügü [→ **büğü** (I)]
bügülek [→ **böğelek** (I) **-1**]
bügülemek Büyülemek. (*Zile –To.)
bügülü [**büylü** (II)] Büyülenmiş kimse. (Saray –Çkr.)
[**büylü** (II)]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)
bügürtlen [→ **bögürtlen**]
büğ [→ **büğü** (I)]
büğdez [→ **bükrü**]
büğdül Batıl. (–Çkr.)
büğdür Cılız, hastalıklı kimse. (Çalış *Haymana –Ank.)
büğdüz (I) [→ **bükrü**]
büğdüz (II) [**buñuz**] **1.** Ağacın budak yeri. (Kesme *Eğridir –Isp.)
[**buñuz**]: (*Yalvaç köyleri –Isp.) **2.** Çam ağacının çıralı özü. (Devri *Bucak –Brd.)
büğe (I) [→ **büvet -1**]
büğe (II) Örümcek. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)
büğek (I) [**büğenk, bünek** (II), **büvek -2, büvenk**] Buzağıların analarını emmelerini önlemek için, ağızlarına takılan sivri uçlu bir aygıt. (Güzlük *Araç, Ağlı *Küre –Ks.; Danışman *Fatsa –Or.; Meki –Ank.)
[**büğenk**]: (*Ilgaz –Çkr.)
[**bünek** (II)]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; –Ama. ve köyleri)
[**büvek -2**]: (Kuzköy *Akkuş –Or.; –Rz.; Peçenek, Kızılca –Ank.)
[**büvenk**]: (Kabalı –Sn.)
büğek (II) [→ **böğet -1**]
büğelek (I) [→ **böğelek** (I) **-1**]
büğelek (II) Sarmaşık şeklinde yabanî bir ot. (Yakakale *Fethiye –Mğ.)
büğelek tutmak [→ **böğeleğe tutulmak**]
büğelemek [→ **büvellemek**]
büğelez Kamburlaşmış. (Merkez ilçesi –Çr.)
büğemek [→ **böğemek -1**]
büğen [→ **böğen** (II) **-1**]
büğenk [→ **büğek** (I)]
büğenmek (I) **1.** [→ **böğenmek** (I) **-2**] **2.** Hayvan sürüsünü önünü gererek toplamak. (*Karaisalı, *Pozantı, *Kadirli –Ada.; Gözne *Mersin –İç.)
büğenmek (II) Hislerin ifade edilemeyerek içte toplanması, içlenmek. (*Kadirli –Ada.)
büğenti [→ **böğet -1**]
büğet **1.** [→ **büvet -2**] **2.** [→ **böğet -1**] **3.** [→ **büvet -1**] **4.** [→ **buvat**]
büğleğen [→ **büngüldek** (I)]
büğlek [→ **böğelek** (I) **-1**]
büğlemek (I) [**büngülmek -1, büngümek -3, bürklemek, bürtlemek -1**] **1.** Su fışkırmak. (*Pınarbaşı ve çevresi –Ky.; *Hadım –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**büngülmek -1**]: (Bozan, Tokat –Es.)
[**büngümek -3**]: (Karamanlı, *Tefenni –Brd.; *Marmaris –Mğ.)
[**bürklemek**]: (–Ba. ve çevresi)
[**bürtlemek -1**]: (Nuh –Af.; Heyikli –Mr.)
2. Yılan, deliğind enfırlamak. (*Mut ve köyleri –İç.)

büğlemek (II) Bir kimseyi dua yoluyla kötü yola saptırmak. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
büğlez [→ **bükrü**]
büğlü (I) [→ **büdü** (I)]
büğlü (II) [→ **büngüldek** (I)]
büğlüz [→ **bükrü**]
büğmek (I) [→ **böğemek -1**]
büğmek (II) [→ **büngüldemek -1**]
büğnümek (I) **1.** Arsızlık yapmak, yerinde duramamak. (*Gemerek –Sv.; –Ky.) **2.** Geçimsizlik yüzünden ayrılmak. (Şahmelik –Ky.)
büğnümek (II) [**büngümek -4, bünkmek -2**] **1.** [→ **büngüldemek -1**] **2.** Köstebek gibi hayvanlar yeryüzüne toprak çıkarmak. (Alâettin *Acıpayam –Dz.)
[**büngümek -4**]: (Darıveren, Yazır *Acıpayam –Dz.)
[**bünkmek -2**]: (Nikfer *Tavas –Dz.)
büğnümek (III) [→ **böğemek -1**]
büğrez Eğri büyüyen ağaç. (–Krş.)
büğrü [→ **bükrü**]
büğrülmek [**büğülmek**] Eğrilmek, kamburlaşmak. (Kargı *Tosya –Ks.; *Bor –Nğ.)
[**büğülmek**]: (*Bor –Nğ.)
büğrüz [→ **bükrü**]
büğü (I) [**böğü** (II), **buğ** (III), **buğu** (I), **büglük, bügü, büğ, bükü**] Büyü. (Köşker –Krş.; –Ky.; *Gürün –Sv.; –Ada.; –İç.)
[**böğü** (II)]: (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**buğ** (III)]: (–Yz.; –Nğ.)
[**buğu** (I)]: (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
[**büglük**]: (*Zile –To.)
[**bügü**]: (*Zile –To.)
[**büğ**]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
[**bükü**]: (Bornova –İz.)

büğü (II) Toprak altında yaşayan, fındık büyüklüğünde, koyu kahverenginde, zehirli bir böcek. (–Ba.; Solhan –Bo.)
büğücü [→ **büglükcü**]
büğül Bu sene. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
büğüldemek [→ **büngüldemek -1**]
büğülek [→ **böğelek** (I) **-1**]
büğülek tutmak [→ **böğeleğe tutulmak**]
büğülemek Büyülemek için suya üfürmek. (*Çarşamba –Sm.)
büğülmek [→ **büğrülmek**]
büğültü Su kabarcığı. (Şükriye *Ceyhan –Ada.)
büğülü (I) Büyülemek için okuyup üfleyerek hazırlanan şey. (*Bor –Nğ.; Yerkesik –Mğ.)
büğülü (II) [→ **büdü** (I)]
büğünmek [→ **büvenmek**]
büğür [→ **bögür -3**]
büğürmek [→ **beğirmek**]
büğürtlek [→ **böğelek** (I) **-1**]
büğürtlen [→ **bögürtlen**]
büğüt Hile. (Aşağılıca –Es.)
büḫ 1. [→ **bük** (I) **-1**] **2.** [→ **bük** (I) **-5**]
bühdelemek [→ **bükdelemek -1**]
büheri [→ **buharı -1**]
büḫ üzümü [→ **bük** (I) **-5**]
bük (I) [**buk** (I) **-1**, **büḫ -1, 2**; **büḫ üzümü, bük tudu, bük üzümü, bürük** (II) **-1**] **1.** Ova ve dere kıyılarındaki çalı ve diken topluluğu. (Tepecik *Merkez ilçesi –Ay.; Domaniç, Ilıcaksu –Kü.; İkipınar *Mihalıççık, *Sivrihisar –Es.; Demirciler, Çerkeşli *Gebze –Kc.; Kurna *Şile, –Ist.; Karabüzey *Araç, *Taşköprü –Ks.; *Sungurlu –Çr.; –Sn.; Dereköy *Havza, Hançerli –Sm.; Ziyere, Marınca *Merzifon

–Ama.; Sarhun *Niksar –To.; Göpkeç *Şebinkarahisar –Gr.; *Kelkit ve çevresi –Gm.; *Oltu –Ezm.; –Ezc.; *Çınar –Dy.; Gözene –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Suşehri –Sv.; Etimesğut *Çubuk, *Beypazarı –Ank.; Kadıköy, *Cebelibereket, Aydınlı *Kadirli –Ada.; Ova –İç.; Çobansa, Kabaağaç *Fethiye –Mğ.)

[büḫ -1]: (Titkir –Ezm.)

[bürük (II) **-1]:** (Hacıkadı, Yakademirciler, Himmetoğlu, Aşağıçayır, Kaboğlu *Devrek –Zn.)

2. Irmak ve göl kenarındaki sazlık. (*Reyhanlı, *Antakya –Hat.) **3.** Dere kıyılarındaki söğütlük. (*Bakırköy –Ist.; *Bayburt –Gm.) **4.** Sarmaşık. (*İskilip –Çr.)

[buk (I) **-1]:** (*İskilip –Çr.)

5. Böğürtlen. (Yenice *Emet –Kü.; *Fatih –Ist.; Saray *Çerkeş –Çkr.; Heris, Kızıl *Artova –To.; *Halfeti –Ur.; Lohan *Kilis, *Nizip –Gaz.; –Mr.; Kılıçlar –Ank.)

[büḫ -2]: (Haruniye *Bahçe –Ada.)

[büḫ üzümü]: (Sosunga *Çayırlı –Ezc.)

[bük tudu]: (*Kilis –Gaz.)

[bük üzümü]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.; *İskilip –Çr.; *Erbaa, *Zile –To.; –Tr.; Hasanoğlan –Ank.) **6.** Yabanî çilek. (Çiğil *Ilgın –Kn.; *Andırın –Mr.) **7.** Dağ üzümü. (Şabanözü *Polatlı –Ank.) **8.** Ahududu. (*Kilis –Gaz.)

bük (II) **[büklük] 1.** Akarsu kıyılarındaki verimli tarlalar. (Çıtak *Çal, *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Poyracık *Kınık, *Bergama –İz.; Çaltı, Ahır *Söğüt –Bil.; Tepe *Seben –Bo.; –Ist.; Süme *Bulancak, *Görele, Altınyama, Tekke *Tirebolu, Düzköy, Çandır –Gr.; –Tr.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.; Kuşkayası, Kabaağaç, Karagöz *Afşin –Mr.; *Nallıhan, *Beypazarı –Ank.; Uğurlu, Gaziler *Hadım, *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; Abdurrahmanlar, Hayta, Karadere, Solak *Gündoğmuş, *Serik –Ant.) **2.** Bostan. (*Elbistan –Dy.; *Silifke –İç.) **3.** Akarsuya yakın bahçeler. (Gümele *Söğüt –Bil.; –Ks.; *Nallıhan –Ank.) **4.** Çalılık, sazlık ve ormanların en sık olduğu yer. (–Ay.; –Ks. ve çevresi.; –Ama.; Derbent –Yz.; –Krş.; Kümbet –Ada.)

[büklük]: (Samandıra *Kartal –Ist.; *Safranbolu –Zn.; –Çr.; *Ladik –Sm.; Hacıbektaş –Ezc.)

5. Düz ve büyük toprak parçası. (–Ba.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Ebülhayır –Or.; *Tercan –Ezc.) **6.** Belen. (İvriz *Ereğli, Çeşmelizebir *Cihanbeyli –Kn.; *Tarsus –İç.) **7.** Yamaç, sırt. (Kavıncı *Tefenni –Brd.)

bük (III) **[bukleç, buküş -1, 2; bükeç -1, 2; bükemeç -1, 2; bükleç** (II) **-1,2; büklembeç -1, bükleş -1, 2; büklüç, büklüm, büklümbeç, bükme** (I), **bükmeç, bükmet, bükrüç, büküç -1, bükülgeç -1, 2; büküm -3, bükümeç, büküş** (I) **-1, 2] 1.** Dönemeç. (Atlıhisar *Şuhut, İshaklı *Bolvadin –Af.; Yarıkkaya *Yalvaç, Atabey –Isp.; –Ba.; Viranköy –Kü.; Tarpak *Söğüt –Bil.; *Göynük –Bo.; –Çr.; Düğer –Ar.; –Ky.; *Ulukışla –Nğ.; Manyan *Karaman –Kn.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.; *Dadya –Mğ.; Ayşekadın –Ed.)

[bukleç]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**buküş -1**]: (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**bükeç -1**]: (Beylerli, Ekse *Çal –Dz.; –Es.; –To.; –Gaz.)
[**bükemeç -1**]: (İsabey *Çal, Bulkaz *Çivril, Bereketli *Tavas –Dz.; Eğridere *Kuyucak, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; Cumayanı –Zn.; *Zile –To.; Kuzköy *Akkuş, Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.; –Dy.; *Sorgun –Yz.; *Mucur –Krş.; Kocagatak *Serik –Ant.)
[**bükleç** (II) **-1**]: (*Bor –Nğ.)
[**büklembeç -1**]: (Tekkeköy –Dz.; Tibin *Gürün –Sv.)
[**bükleş -1**]: (*Bor –Nğ.)
[**büklüç**]: (*Bor –Nğ.)
[**büklüm**]: (*Silifke –İç.)
[**bükme** (I)]: (*Mesudiye ve köyleri –Or.; Çepni *Gemerek –Sv.)
[**bükmeç**]: (*Göksun ve köyleri, *Afşin –Mr.; Ilıcaksu, Domaniç –Kü.; *Saimbeyli –Ada.; *İskilip –Çr.; *Mesudiye ve köyleri –Or.; Telin *Gürün –Sv.)
[**bükmet**]: (Yayla *Tefenni –Brd.)
[**bükrüç**]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**bükülgeç -1**]: (Hiyam *Nizip, Lohan –Gaz.)
[**büküm -3**]: (Kıbrıs)
[**bükümeç**]: (Kavak *Yeşilova –Brd.)
[**büküş** (I) **-1**]: (Dişli *Bolvadin –Af.; Akçaşar *Eğridir, *Gelendost –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Sv.; Çayırlı *Haymana, *Şereflikoçhisar –Ank.; Çorakçılar –Ky.; Çukurkuyu, Bahçeli *Bor –Nğ.)

2. Akarsuların büküntü yerleri. (*Mihalıççık –Es.; –Ist; Aziziye *Ereğli, Gözlü *Bozkır –Kn.)

[**bükleç** (II) **-2**]: (*Tarsus –İç.)
[**bükleş -2**]: (–Kn.)
[**büklümbeç**]: (Hortu *Sivrihisar –Es.)
[**bükülgeç -2**]: (Lohan –Gaz.)

3. Köşe. (Ömerli *Çarşamba –Sm.; *Boğazlayan –Yz.; –Nğ.)
[**buküş -2**]: (Hisarcık –Ky.)
[**bükeç -2**]: (Bozan –Es.; –To.)
[**bükemeç -2**]: (*Çarşamba –Sm.)
[**büküç -1**]: (*Boğazlayan –Yz.)
[**büküş** (I) **-2**]: (–Çkl.; Pütürge –Ml.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

4. Bükülerek katlanmış bir şeyin her bir bükümü. (*Bor –Nğ.)

bükdelek Eğilip, bükülerek yürüyen. (Mençek *Ermenek –Kn.)

bükdelemek [**bühdelemek, büktelemek -2**] **1.** Kaçamaklı cevap vermek. (*Mut ve köyleri –İç.; *Ermenek –Kn.)
[**bühdelemek**]: (*Boyabat –Sn.)
[**büktelemek -2**]: (Yeniköy –Ba.)

2. Ağır yük taşıyan hayvan, yükü taşıyamayarak, sendeleyerek yürümek. (*Mut ve köyleri –İç.) **3.** Zor gelmek. (*Kurşunlu –Çkr.)

büke (I) Sapa. (–Kü.)

büke (II) Gelin. (Babik *Pütürge –Ml.)

büke (III) [→ **böke** (II)]

bükecek (I) Değirmenlerde tanelerin dökülmesini ayarlayan kısım. (–Ank.)

bükecek (II) İp bükmeye yarayan aygıt. (–Isp.)

bükeç [**büklembeç -2, büküç -2, büküre** (I) **-2, bürkü** (II)] **1.** [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-3**] **3.** Çene. (Bozan –Es.; –To.)
[**büküç -2**]: (*Boğazlayan –Yz.)

4. [→ **bükrü**] **5.** Eğri. (Danışman *Fatsa –Or.)
[**büklembeç -2**]: (Tekkeköy –Dz.)
[**büküre** (I) **-2**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**bürkü** (II)]: (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
bükek olmak [→ **böktelek olmak**]
bükelek [→ **böğelek** (I) **-1**]
bükelek tutmak [→ **böğeleğe tutulmak**]
bükelemek (I) [**buktelemek, büktelemek -1**] **1.** Kurtulmak için çabalamak, kıvranmak, uğraşmak, didinmek. (Nilüfer –Brs.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**buktelemek**]: (Bahçeli *Bor –Ng.)
[**büktelemek -1**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Köşker –Krş.) **2.** Caymak. (Kadıköy *Saray –Tk.) **3.** Hayvanlar sıcaktan bunalıp kaçmak. (–Ks.)
bükelemek (II) [**bükelenmek -1**] **1.** Duraksamak. (–Ed.) **2.** Zor durumda kalmak. (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**bükelenmek -1**]: (–Ist.; Büyükmanika *Saray –Tk.)
bükelenmek 1. [→ **bükelemek** (II) **-2**] **2.** Sancıdan kıvranmak. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)
bük elması Boyu 50 - 100 cm. ve meyvesi tatsız olan bir çeşit elma ağacı. (Sarı *Merzifon –Ama)
bükemeç 1. [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-3**]
bükemek [→ **böğemek -1**]
bükenek (I) Diz kapağı altı : *Ahmed'in bükeneği ne kadar yumuşak.* (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
bükenek (II) [→ **böğelek** (I) **-1**]
bükeneklemek Atlar gövenek denilen at sineğinden kaçmak. (İcilli *Bulancak –Gr.)
bükerez [→ **böğez**]
bükleç (I) [→ **bişirgeç**]
bükleç (II) **1.** [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-2**]
büklembeç 1. [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bükeç -5**]
büklesin Göbek kaçıklığından ileri gelen ve bükülünce geçeceği sanılan bir çeşit karın ağrısı. (Büyükmanika *Saray –Tk.)
bükleş 1. [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-2**]
büklevü Keser, balta gibi şeylerin sap takılan deliği. (Mastat *Karaman –Kn.)
büklü [→ **bulkuluk**]
büklük [→ **bük** (III) **-1**]
büklüçlü Dönemeçli. (*Bor –Ng.)
büklük [→ **bük** (II) **-4**]
büklüm [→ **bük** (III) **-1**]
büklümbeç [→ **bük** (III) **-2**]
bükme (I) [→ **bük** (III) **-1**]
bükme (II) [**bükmeş, bütme**] Yufka içerisine patates, soğan, ıspanak, peynir konularak yapılan börek. (Balçıkhisar, Atlıhisar *Şuhut, Dişli, İshaklı *Bolvadin, Çiftlik, Dikici, Kızılköy *Dinar –Af.; *Karahallı, *Eşme ve köyleri –Uş.; Körküler *Yalvaç –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Akdere, Ekse, Ortaköy *Çal, *Çivril, –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Ist.; Sarayköy –Çkr.; –Kn.; *Anamur –İç.; –Ant.)
[**bükmeş**]: (Ürkütlü *Bucak –Brd.)
[**bütme**]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Emircik, Balçıkhisar, Haydar, Işıklı, Dolaköy, Homa, Sücüllü *Çivril –Dz.)
bükme (III) **1.** Arasına ipek ipliği katılarak el tezgâhında dokunan çamaşırlık bez. (Namrun *Tarsus,

*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Krepon. (–Kc.) **3.** Dört, altı, sekiz telli ip. (Hep *Ermenek –Kn.)

bükme (IV) İğdiş hayvan. (*Merzifon –Ama.)

bükmece (I) Belden aşağıda olan felç hastalığı. (Kurtkulağı *Ceyhan –Ada.)

bükmece (II) Kaysı, erik gibi meyvelerin içine badem, fıstık konularak ve bükülerek yapılan meyve kurusu. (–Nğ.)

bükmeç [→ **bük** (III) **-1**]

bükme çorbası İçine kıyma konulmuş ve bükülmüş hamurla yapılan çorba. (–Sm.)

bükmek (I) Şubat ayında tavşanlar çiftleşmek. (Çiğiller *Gördes –Mn.)

bükmek (II) Sığırların erkeklerini kısırlaştırmak. (Saray –Çkr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

bükmeş [→ **bükme** (II)]

bükmet [→ **bük** (III) **-1**]

bükre (I) Çıkrık iğine takılan kemik. (–Sv.)

bükre (II) [→ **bükrü**]

bükrü [buğlez -1, bulüz, buruk (I) -3, burūz, burü, bügrü, büğdez, büğdüz (I), **büğlez, büğlüz, büğrü, büğrüz, bükeç -4, bükre** (II), **bükrüce, bükü-re** (I) **-1, bükürü, bülengez, bülez, büydüz** (I), **büylüz, büyrüz**] Kambur. (Bademli *Dinar –Af.; *Tefenni, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Emircik, Balçıkhisar, Haydan, Süngüllü *Çivril –Dz.; Köprücek *Emet –Kü.; Bayadı –Or.; *Pınarbaşı –Ky.; Endel *Osmaniye –Ada.; Yerkesik –Mğ.)

[buğlez -1]: (–Nş.; –Nğ.)

[bulüz]: (Misis –Ada.)

[buruk (I) -3]: (*Mut köyleri –İç.)

[burūz]: (Erkilet, Karahisar *İncesu –Ky.)

[burü]: (Belen *Akseki –Ant.)

[bügrü]: (Gaziler *Hadım –Kn.)

[büğdez]: (–Yz.)

[büğdüz (I)**]:** (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Seydin *Avanos –Krş.; –Kn.; Lohan –Gaz.)

[büğlez]: (*Bor –Nğ.)

[büğlüz]: (Kiçi, Talas –Ky.; –Nğ.)

[büğrü]: (*Bozkır, *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

[büğrüz]: (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.; Kuzayca –Yz.)

[bükeç -4]: (Karakuş *Ünye ve köyleri –Or.)

[bükre (II)**]:** (Dombaylı *Salihli –Mn.)

[bükrüce]: (Gündoğdu –Brs.)

[büküre (I) **-1]:** (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[bükürü]: (Yumrutaş *Acıpayam –Dz.)

[bülengez]: (–Krş.)

[bülez]: (*Şebinkarahisar –Gr.; Beyağıl *Ulukışla –Nğ.)

[büydüz (I)**]:** (–Ist.; *Kilis –Gaz.; Kızılca –Ank.)

[büylüz]: (Hisarcık –Ky.)

[büyrüz]: (Sarılar *Avanos –Krş.)

bükrüce [→ **bükrü**]

bükrüç [→ **bük** (III) **-1**]

bükrüm ayı Ekim ayı. (*Emirdağ –Af.)

büktelemek 1. [→ **bükelemek** (I) **-1**] **2.** [→ **bükdelemek -1**] **3.** Atlatmak: *Bana olan 100 lira borcunu ödeyecekti, bükteleyip duruyor.* (*Taşköprü –Ks.)

bükteletmek Çabalatmak, kıvrandırmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bük toprağı Dere kenarındaki dolma topraklar. (Bahadırlı, Gölcük *Bayramiç –Çkl.)

bük tudu [→ **bük** (I) **-5**]

bükü [→ **büğü** (I)]

büküç 1. [→ **bük** (III) **-3**] **2.** [→ **bükeç -3**]

bükülek (I) [→ **böğelek** (I) **-1**]

bükülek (II) Tavşanların çiftleşme zamanı. (Barla *Eğridir –Isp.; Alayunt –Kü.)

bükülek (III) Mayıs ayı. (Barla *Eğridir –Isp.)

bükülgeç 1. [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-2**]

büküm 1. Yufkanın dört köşe olarak dürülüş şekli. (*Sarayköy ve köyleri, Garipköy *Tavas –Dz.; *Bünyan –Ky.) **2.** Kat, katmer. (Atlıhisar *Şuhut –Af.; İğdir *Çivril –Dz.; Yeniköy –Ist.; *Çerkeş –Çkr.; –Gaz.; –Ed.) **3.** [→ **bük** (III) **-1**]

büküm ağrşağı İpleri bükmek için kullanılan ağırşak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

bükümeç [→ **bük** (III) **-1**]

bükümlemek 1. Katlamak. (Ekse *Çal –Dz.) **2.** Yün veya pamuk ipliğini kalınlaştırmak. (Ekse *Çal –Dz.)

büküntü Köşe, açı. (*Bünyan –Ky.)

bükür (I) [→ **büdük** (I)]

bükür (II) Toplu : *Bükür para verdim.* (–Tr.)

büküre (I) **1.** [→ **bükrü**] **2.** [→ **bükeç -5**]

büküre (II) Çıkrık cağlarının üzerine geçirilen ve yivlerine urgan atılan, tornada yapılmış ağaçtan dalgalı masura. (*Ağın, *Keban –El.)

bükürgeç [→ **bişirgeç -2**]

bükürü [→ **bükrü**]

büküş (I) **1.** [→ **bük** (III) **-1**] **2.** [→ **bük** (III) **-3**]

büküş (II) **1.** Kulakları ne büyük ne de küçük olan keçi. (Banus *Eğridir –Isp.) **2.** Kulakları içine eğri olan insan veya hayvan. (Kösten, Honaz –Dz.)

büküş (III) Eğrilmeye hazırlanmış pamuk fitillerinin sekiz on tanesinden yapılan deste. (Görmel *Ermenek –Kn.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; Sökün *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)

büküşmek 1. El şakası yapmak. (*Mesudiye ve köyleri –Or.) **2.** Ani bir darbe ile yere yuvarlanmak. (Devri *Bucak –Brd.; *Ermenek –Kn.) **3.** Bir köşeye kıvrılıp uyuya kalmak. (*Ermenek –Kn.)

büküştürmek Bükmek. (–Kn.)

bükütmek Bir sıkıntı ile büzülmek. (–Ada.)

bük üzümü [→ **bük** (I) **-5**]

bülbudak yeleni Kilim kenar tezyinatının bir çeşidi. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

bülbül Tahıl ölçmek için kullanılan çanağın dörtte biri. (–Ks.)

bülbülbükü çuvalı Bir çeşit çuval. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

bülbül gözyaşı Bir nazarlık. (–Ank.)

bülbülyuvası Büyük kırmızı gül. (Safra *Bakırköy –Ist.)

bülbüze 1. Yabanî menekşe. (*Bulanık –Mş.) **2.** [→ **belerze -2**]

bülçüklü sovan Yeşil soğan. (Karahisar *Tavas –Dz.)

büldük [→ **bulduk** (II)]

büldürgen Böğürtlen. (Elbasan *Çatalca –Ist.)

bülek (I) [→ **böğelek** (I) **-1**]

bülek (II) [→ **bölek** (II)]

bülem [→ **böle** (I) **-1**]
bülemeç Bir çeşit çorba. (Dallıca *Nazilli –Ay.)
bülengez [→ **bükrü**]
bülenmek [→ **bürlenmek**]
büleylemek Bilemek. (–Ama. Azerî köyleri)
büley taşı Biley taşı. (Uzunoba, Ayrancı –Ama.)
bülez [→ **bükrü**]
bülezük Bilezik. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
bülgüldümeg [→ **büngüldemek -1**]
bülke [**bülkiye, bülküye**] **1.** Şadırvanlarda su çıkan taş, fıskiye. (–Mr.)
[**bülkiye**]: (*Kilis –Gaz.)
[**bülküye**]: (*Kilis –Gaz.)
2. Hamamın ortasındaki sıcak su çıkan yer. (–Mr.; –Ada.)
bülkiye [→ **bülke -1**]
bülkü [**bülkülük, bürgü** (II), **bürkü** (III), **bürkülük -1, bürküm -2, bürüklük** (II)] Havanın bunaltıcı sıcak zamanı. (Kırka, Kaymaz *Sivrihisar –Es.; –Ist.; Ulubey, Bahattin –Or.)
[**bülkülük**]: (–Ama ve köyleri; Karakuş *Ünye, Aybastı –Or.; *Nallıhan –Ank.)
[**bürgü** (II)]: (Yeniköy –Ist.)
[**bürkü** (III)]: (–Brs.; –Ama. Azerî köyleri)
[**bürkülük -1**]: (Hacıhamza *Osmancık –Çr.; Keşanuz –Ank.; Hasanbeyli *Bahçe –Ada.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**bürküm -2**]: (*Beypazarı –Ank.)
[**bürüklük** (II)]: (Ulubey –Or.)
bülkülük [→ **bülkü**]
bülkümek 1. Yoğurt ve hamur ekşiyip kabarmak. (Turgut –Mğ.) **2.** Mide bozulmak. (*Bayındır, *Çeşme –İz.; Turgut –Mğ.)
bülküye [→ **bülke -1**]
bülle [→ **bülüç -2**]
bülleğlemek Zikzaklı yürümek. (Keştepe *Karaisalı –Ada.)
büllemek [→ **bürlemek**]
büllenlemek Çabalamak. (Keştepe *Karaisalı –Ada.)
büllenmek [→ **bürlenmek**]
büllü (I) [→ **bülüç -2**]
büllü (II) Örtük. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
büllü (III) Oyunlarda oyun bozan mızıkçıların resmine denir: *Fadime'nin büllüsünü çızdın mı?* (*Sorgun –Yz.)
büllük [→ **bülük** (I)]
büllümbebek [**belimbebek, bellimbebek, bellinebebek, bellümbebek**] Papatya. (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.; –Ky.)
[**belimbebek**]: (–Ky.)
[**bellimbebek**]: (–Ky. ve çevresi)
[**bellinebebek**]: (–Ky.)
[**bellümbebek**]: (Süksün *İncesu –Ky.)
bülme [**bulme**] **1.** Oda. (–Rz.)
[**bulme**]: (–Rz. ve çevresi)
2. Yatak odası. (–Rz.)
bülmek Bilmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)
büluk [→ **bülük** (I)]
bülü (I) Yufka. (Ihlara *Aksaray, Ortaköy *Bor –Ng.)
bülü (II) Kiraz. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
bülü (III) Borazan. (Emircik *Çivril –Dz.)
bülü (IV) [→ **bili bili**]
bülü bülü (I) [→ **bili bili**]
bülü bülü (II) [**bülük** (II)] Tavuk. (Narlı *Yeşilova –Brd.; Mençek *Ermenek –Kn.)

[**bülük** (II)]: (Karakuş ve köyleri *Ünye, *Mesudiye ve köyleri –Or.)

bülüc [→ **bülüç -2**]

bülücan Bilge ve yetenekli kimse. (*Arapkir –Ml.)

bülücek [→ **bülücük** (II)]

bülücük (I) [→ **bülük** (I)]

bülücük (II) [**bülücek, bülücüyh, bülürcüyh**] Fasulye. (*Iğdır –Kr.)

[**bülücek**]: (*Iğdır –Kr.)

[**bülücüyh**]: (*Iğdır –Kr.)

[**bülürcüyh**]: (Taşburun *Iğdır –Kr.)

bülücüyh [→ **bülücük** (II)]

bülüç [**bılıç, bılla** (II), **biliç, bilik** (II) **-3, biliş** (II), **bula** (II), **bulada** (I) **-1, bulla** (II) **-1, bülle, büllü** (I), **bülüc, bülüş -1, 2**] **1.** Piliç. (Balçıkhisar, Dişli *Bolvadin –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; Hisarardı *Yalvaç, Tilkili *Gelendost, Yassıviran *Senirkent, Hamallar *Keçiborlu –Isp.; Çeltek, Navlu *Yeşilova, Devri, Kuşbaba *Bucak, Kozluca, Çeltikçi –Brd.; İğdir, Çıtak *Çivril, Darıveren, Alâettin, Oğuz, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Karahisar, Kızılca, Garipköy, Hırka *Tavas, Ortaköy *Çal, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Falaka *Bayındır –İz.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.; Süleymaniye *Akseki, Bağyaka, Çavdır, *Finike, Kışla *Elmalı –Ant.; *Bodrum, *Fethiye ve köyleri, *Milas ve köyleri –Mğ.)

[**bılıç**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[**biliç**]: (Zeyve *Çal –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; İğdeli *Gemerek –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Ky.)

[**bilik** (II) **-3**]: (İğdeli, Karaözü *Gemerek –Sv.; *Avanos –Krş.; Hamurcu *İncesu –Ky.)

[**biliş** (II)]: (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

[**bülüş -1**]: (–Brd.; *Bozdoğan –Ay.)

2. Civciv. (İncesu *Dinar –Af.; Sarıidris, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çerçin –Brd.; Alan, Yendiğin *Ilgın, Uğurlu *Ermenek –Kn.; Akşahap *Alanya –Ant.)

[**bılla** (II)]: (Kızılağaç *Gündoğmuş –Ant.)

[**bula** (II)]: (Burhan *Karaman, Hatip, Bolat *Hadım, Alan *Bozkır –Kn.)

[**bulada** (I) **-1**]: (Tokat –Es.; Sille, Ortaca *Akşehir, Güvenç, Sarayönü, *Beyşehir, Karacigan, Sultaniye, Kozlu *Seydişehir –Kn.)

[**bulla** (II) **-1**]: (Teniste *Anamur –İç.; Çandır *Serik, Seydiler *Manavgat, –Ant.; *Fethiye, Mesevle, Ahiköy –Mğ.; Yaylagöne *Malkara –Tk.)

[**bülle**]: (Baş, –Brd.; Fariske *Ermenek –Kn.; Süleymaniye *Akseki –Ant.)

[**büllü** (I)]: (Kızılca *Hadım, *Karaman –Kn.)

[**bülüc**]: (Örencik *Yeşilova –Brd.; Yukarıbademli *Kilis –Gaz.)

[**bülüş -2**]: (Aliköy –Isp.)

3. Serçe. (*Akseki –Ant.)

bülüg [→ **bülük** (I)]

bülük (I) [**bılik** (II), **bilik** (VII) **-1, bille** (III), **büllük, büluk, bülücük** (I), **bülüg, bümbül**] Küçük erkek çocukların cinsiyet organı. (Balçıkhisar, Dişli *Bolvadin, İncesu *Dinar–Af.; Sücüllü *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Güney, Horoz, Karaköy,

Kurtlar, Narlı *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni, Gökçeyaka, Çerçin –Brd.; Zeyve, İsabey *Çal, Bereketli, Karahisar, Garipköy *Tavas, İğdir *Çivril, Beylerli *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Hamzabali, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Bademye *Ödemiş, *Kiraz ve köyleri –İz.; İğdecik, Sancaklıboz *Eşme ve köyleri –Mn.; *Edremit ve çevresi –Ba.; –Kü.; İkipınar, Tokat *Mihalıççık –Es.; *Düzce –Bo.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Kırıkhan –Hat; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Görmel, Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Kadirli –Ada.; *Mut ve köyleri, *Anamur, Darısekisi *Mersin –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.; Yerkesik *Milas ve köyleri –Mğ.)

[bılik (II)]: (–El.)

[bilik (VII) -1]: (Güzelsu *Akseki, Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[bille (III)]: (Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[büllük]: (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[büluk]: (İncekum *Silifke –İç.)

[bülücük (I)]: (Köke *Acıpayam –Dz.)

[bülüg]: (–Brd.; Takanlı *Mersin –İç.)

[bümbül]: (–Nğ.)

bülük (II) [→ **bülü bülü** (II)]

bülükçü Sünnetçi. (Sancaklı, Boz –İz.)

bülülemek Tavukları çağırmak. (Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.)

bülür (I) Kaval. (*Divriği –Sv.)

bülür (II) Bulgur. (–Gaz.)

bülürcüyh [→ **bülücülük** (II)]

bülüş 1. [→ **bülüç -1**] **2.** [→ **bülüç -2**]

bümbül [→ **bülük** (I)]

bün Çekingen. (–Af.)

bünbülük [→ **bübülük**]

bünek (I) **1.** [→ **büvet -1**] **2.** [→ **büvet -2**]

bünek (II) [→ **büğek** (I)]

bünek (III) Basık, çukur ve ıssız yer. (–Sm.; Karaözü *Gemerek –Sv.)

bünelek [→ **böğelek** (I) **-1**]

bünelek tutmak [→ **böğeleğe tutulmak**]

büneleklenmek 1. [→ **böğeleğe tutulmak**] **2.** Telâşlanmak, heyecanlanmak. (*Bor –Nğ.)

bünelekli Bir yerde durup dinlenmeyen, kurtlu. (*Bor –Nğ.)

bünelmek 1. Eğik bir şekilde durmak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.) **2.** Defi hacet için oturmak. (*Elbistan –Mr.)

bünemek 1. [→ **böğemek -1**] **2.** [→ **böğelemek**]

bünet 1. [→ **büvet -1**] **2.** [→ **böğet -1**] **3.** [→ **böğet -3**]

büngeçmek [**büngeşmek -3**] **1.** Ayak sinirleri uyuşmak. (*Çivril –Dz.) **2.** İncinmek, damar damar üstüne gelmek. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)

[büngeşmek -3]: (*Alaşehir –Mn.)

büngeldemek [→ **büngüldemek -1**]

büngemek [→ **bingemek, biñgemek**]

büngeşmek 1. Birbirine dolaşmak. (Dodurga *Bozüyük –Bil.) **2.** Geriye çekilip, toplanmak. (Alayunt –Kü.) **3.** [→ **büngeçmek -2**]

bünget [→ **büvet -2**]

büngüdük [→ **büngüldek** (I)]

büngül (I) [**büngül büngül, büngür, büngür büngür**] **1.** Suyun topraktan kaynayarak çıkması. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Çr.; Halfeti *Kilis, Karahoca *Haymana –Ank.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.)

[büngül büngül]: (*Eşme ve köyleri –Uş.; Bahtıllı *Simav –Kü.;

*Elbistan, *Afşin –Mr.; *Gürün –Sv.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[büngür]: (İshaklı *Bolvadin –Af.)

[büngür büngür]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

2. [**büngüldek** (I)]

büngül (II) Köşe, bucak. (–Ist.; İbrala –Kn.)

büngül (III) Kışlık kumanya. (*Akseki –Ant.)

büngül (IV) Tutam (ot hak.). (Derebucak *Seydişehir –Kn.)

büngül büngül [→ **büngül** (I) **-1**]

büngül büngül çıkmak [→ **büngüldemek -1**]

büngüldek (I) [**bıngıldayık -2, böngüldek -2, büğleğen, büğlü** (II), **büngüdük, büngül** (I) **-2, büngüldeyik, büngülek**] Kaynak, pınar. (Kılandıras *Sandıklı –Af.; Darıveren *Acıpayam, Garipköy *Tavas, Köşten, Honaz –Dz.; –Çkr.; *Eşme ve köyleri –Mn.; –Brs.; Alayunt –Kü.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ist.; Dana –Ks.; *Zile –To.; –Sv.; *Sorgun –Yz.; Hisarlıkaya *Polatlı, *Kalecik, Çalış, Çayırlı *Haymana –Ank.; Tenürlü –Krş.; Gülüce *Bor –Ng.; Pınarbaşı *Karaman –Kn.; *Mut –İç.; *Finike –Ant.)

[bıngıldayık -2]: (*Taşköprü –Ks.)

[böngüldek -2]: (–Çkr.; –Mr.; *Polatlı –Ank.; *Koyulhisar –Sv.)

[büğleğen]: (*Develi –Ky.)

[büğlü (II)**]:** (Morcalı *Karaman –Kn.)

[büngüdük]: (Pınarbaşı *Karaman –Kn.)

[büngül (I) **-2]:** (Maden *İnegöl –Brs.; *Gelendost –Isp.; *Bor –Ng.; Hortma *Acıpayam –Dz.)

[büngüldeyik]: (*Boyabat –Sn.)

[büngülek]: (Kuzköy *Akkuş –Or.)

büngüldek (II) [→ **bıngıldak, bıñgıldak** (I) **-4**]

büngüldemek [**böngüldemek, büğmek** (II), **büğnümek** (II) **-1, büğüldemek, bülgüldümeg, büngeldemek, büngül büngül çıkmak, büngülemek, büngülmek -2, büngültemek, büngürmek -1, 2; büngürmek -1, 2; bünkmek -1, bünlümek**] **1.** Su topraktan kaynamak. (İncesu *Dinar –Af.; Akse –Uş.; İlyas, Saracık, Hamallar, Çukurören, Keçiborlu –Isp.; Kozluca, Sekiş –Brd.; Kiremitçi –Dz.; Viranköy, Bozan –Es.; *Fatih –Ist.; *Düzce –Bo.; Saray –Çkr.; –Çr.; –Ama. ve köyleri; Kızılköy –To.; Bayadı, Danışman *Fatsa –Or.; *Şebinkarahisar, *Görele ve köyleri –Gr.; –Tr.; *Kilis –Gaz.; Önsen *Göksun ve köyleri, *Afşin –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; E. Hüyük *Şarkışla, Telin *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; Çandır *Boğazlayan, *Sorgun –Yz.; Bayram*Ayaş –Ank.; Köşker *Avanos –Krş.; *Bor –Ng.; İbrala, Çeşmelizebir *Cihanbeyli, *Karaman, Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; *Merkez ilçesi –Ada.; *Mut ve köyleri, *Silifke –İç.; Karaveliler –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[böngüldemek]: (*Çal –Dz.; Minnetler –Ba.; Aşudu *Darende –Ml.; *Ermenek –Kn.; –Ed.)

[büğmek (II)**]:** (Endel *Osmaniye –Ada.)

[büğnümek (II) **-1]:** (Endel *Osmaniye –Ada.)

[büğüldemek]: (–Mr. ve çevresi; Çalış *Haymana –Ank.)

[bülgüldümeg]: (–Brd.)
[büngeldemek]: (–Ba. ve çevresi)
[büngül büngül çıkmak]: (–Ba.)
[büngülmek -2]: (Tokat –Es.)
[büngültemek]: (*İskilip –Çr.)
[büngümek -1]: (Banus, Akçaşar *Eğridir –Isp.; Örencik, Kavak *Yeşilova, Kuşbaba *Bucak, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Oğuz, Yukarıkaraçay, Yazır, Darıveren *Acıpayam, Garipköy *Tavas, İsabey *Çal –Dz.; Bozan –Es.; *Zile –To.; Çepni *Gemerek –Sv.; Kızılca *Hadım –Kn.; Köy –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[büngürmek -1]: (Kesme *Eğridir –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.)
[bünkmek -1]: (*Bolvadin –Af.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.)
[bünlümek]: (Bademli *Dinar –Af.; Yakaköy *Gelendost –Isp.)
2. Su ateşte kaynamak. (Uzunmusa, Kuzköy *Akkuş –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Gürün –Sv.; Aziziye *Ereğli –Kn.; Çavdır, Bağyaka *Finike –Ant.)
[büngülemek]: (–Ezc.)
[büngümek -2]: (*Bolvadin –Af.)
[büngürmek -2]: (Honaz –Dz.)
3. Coşmak, yerinde duramamak. (*Sivrihisar –Es.; May *Çumra –Kn.; *Hayrabolu –Tk.; İsabey *Çal –Dz.; *Afşin, *Elbistan –Mr.)
4. Yavrusunu veya eşini arayan manda bağırmak. (*Mesudiye ve köyleri –Or.)
büngüldetmek Karıştırmak. (–Kn.)
büngüldeyik [→ **büngüldek** (I)]
büngülek [→ **büngüldek** (I)]
büngülemek [→ **büngüldemek -2**]
büngülmek 1. [→ **büğlemek** (I)] **2.** [→ **büngüldemek -1**] **3.** Gülerken göbek oynamak. (Tokat, Bozan –Es.)
büngültemek [→ **büngüldemek -1**]
büngümek 1. [→ **büngüldemek -1**] **2.** [→ **büngüldemek -2**] **3.** [→ **büğlemek** (I)] **4.** [→ **büğnümek** (II) **-2**] **5.** Korkuyla sıçramak. (Sala –Brd.)
büngür [→ **büngül** (I) **-1**]
büngür büngür [→ **büngül** (I) **-1**]
büngürmek 1. [→ **büngüldemek -1**] **2.** [→ **büngüldemek -2**]
bünkmek 1. [→ **büngüldemek -1**] **2.** [→ **büğnümek** (II) **-2**]
bünlemek Çifte atmak. (Alamut *Bozdoğan –Ay.)
bünlümek [→ **büngüldemek -1**]
bünnez Toprağın içindeki taş temel. (Kesme *Eğridir –Isp.)
bünnük [→ **bürgü** (I) **-2**]
bünümek Yerinden oynamak: *Toprak bünüdü.* (Yolağzı, *Keşap –Gr.)
bür (I) **[bürdek]** Tomurcuk. (Argıthanı –Kn.)
[bürdek]: (Karakuş ve köyleri *Ünye –Or.)
bür (II) Bir. (Karakoyunlu –Kr.)
bürce Yavaş yürüyüş. (Belenkeşli *Mersin –İç.)
bürcü bürcü (I) [→ **burca burca**]
bürcü bürcü (II) Tane tane: *Bürcü bürcü terler.* (*Silifke –İç.)
bürcü bürcü kokmak Özlemek: *Memleket, anam, babam bürcü bürcü koktu.* (*Mut ve köyleri –İç.)
bürcük Biricik. (*Bartın –Zn.)
bürcük bürcük [→ **birem birem**]
bürcüklü [biçekli, burçuklu, bürçekli -1, bürçüklü, bürücüklü] Havuç. (–İz.; Maden, *Bismil –Dy.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.)
[biçekli]: (*Yalova –Brs.; *Arapkir –Ml.)

[**burçuklu**]: (*Kelkit –Gm.)
[**bürçekli -1**]: (*Zile –To.; E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)
[**bürçüklü**]: (Çepni *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
[**bürücüklü**]: (*Erbaa –To.)

bürç Loğusa kadına arayla gelen sancı. (*Boğazlayan ve köyleri –Yz.)

bürçe [**büre, bürge**] Pire. (Kırım ve Köstence göçmenleri, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**büre**]: (Belen –Ada.)
[**bürge**]: (Divanyolu –Ist.)

bürçek [→ **birçek**]

bürçekli 1. [→ **bürcüklü**] **2.** Kırlarda yetişen, havuca benzeyen ve yenilebilen bir bitki. (E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)

bürçelek Kökünde patates gibi yumruları bulunan ve yenilebilen bir bitki. (Bayat –Af.)

bürçok Birçok. (Dişli *Bolvadin –Af.)

bürçük Her hangi birşeyin bir parçası. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

bürçüklü [→ **bürcüklü**]

bürde [→ **bürgü** (I) **-2**]

bürdek [→ **bür** (I)]

bürdem (I) Birden. (*Akçaşehir –Bo.)

bürdem (II) Bütün. (*Kandıra –Kc.)

büre [→ **bürçe**]

büregavruzu Böbrek hastalığı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

bürelenmek 1. [→ **bürlenmek**] **2.** Birinin üzerine çullanmak. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

bürge [→ **bürçe**]

bürgü (I) [**birük, börge, börk -8, börüde, börük** (I), **burgu** (I), **bünnük, bürde, bürğü -1, 2, 3, 4; bürk -1, bürkü** (I) **-1, 2, 3; bürme** (I) **-1, 2; bürnük, bürü** (I) **-1, 2; bürüğü, bürük** (I) **-1, 2, 3, 5; bürüklük** (I), **bürümbe, bürümceḫ, bürümcek** (I) **-2, 3; bürüme** (I) **-1, 2; bürümedi, bürüncek -1, 2; bürünceyḫ -2, bürünçek, bürünecek, bürüngeç -1, 2; bürüntü -1**] **1.** Baş örtüsü. (*Emirdağ –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; Çandır *Sütçüler, –Isp.; *Sarayköy ve köyleri, Alâettin *Acıpayam, Kızılca, Garipköy, Yukarıboğaz, Hırka, Karahisar *Tavas, Çıtak *Çivril, Honaz, –Dz.; Çulhan *Bozdoğan –Ay.; *Seferihisar, *Ödemiş, *Bergama, *Urla –İz.; Bozan –Es.; –Bo. ve köyleri; –Ist.; Cumayanı, Aşağıçayır *Bartın –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Ayancık, *Boyabat –Sn.; –Ml.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Sv.; –Yz.; Başköy *Beypazarı –Ank.; Köşker –Krş.; Germir *Develi, –Ky.; *Bor –Nğ.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Düğrek *Milas –Mğ.)
[**börge**]: (–Sv.)
[**börk -8**]: (–Dz.; –Gaz.)
[**burgu** (I)]: (Bayındır *Bozdoğan –Ay.)
[**bürğü -1**]: (*Ayvalık –Ba.; Çağa *Ayaş, –Ank.; Afşar *Hadım, Manastır *Beyşehir –Kn.)
[**bürk -1**]: (*Bünyan –Ky.)
[**bürkü** (I) **-1**]: (*Elbistan –Mr.)
[**bürme** (I) **-1**]: (Balçova –İz.; Darıca *Gebze –Kc.; Yakacık *Kartal, Yeniköy –Ist.)
[**bürü** (I) **-1**]: (*İnebolu –Ks.)
[**bürük** (I) **-1**]: (*Beşiktaş, –Ist.; Kargı –Ks.; –Çr. ve köyleri; –Sm.; Sulusaray *Artova, *Zile, –To.; *Ünye ve çevresi –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.;

Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin, *Elbistan, Taşoluk *Göksun –Mr.; –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Türkmen köyleri *Bünyan –Ky.; –Nğ.; –Kn.)
[bürüklük (I)]: (*Afşin, *Elbistan –Mr.)
[bürümbe]: (Çengelköy –Ist.)
[bürümceḫ]: (*Mucur –Krş.)
[bürümcek (I) -2]: (Kösten –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Çiçekdağı –Krş.)
[bürüme (I) -1]: (–Kn.)
[bürümedi]: (–Kn.)
[bürüncek -1]: (–Uş.; –Çr.; Tanır *Afşin –Mr.; Büyükincirli –Yz.; Reşadiye –Ky.; *Karaisalı –Ada.)
[bürüngeç -1]: (Kızılca *Tavas –Dz.)
[bürüntü -1]: (–Çkl.; *Milas, *Marmaris –Mğ.)
2. Çarşaf, çar. (Örencik *Yeşilova, Kozacı *Tefenni –Brd.; *Turgutlu –Mn.; –Ba.; *Ayvacık –Çkl.; –Brs.; Samatya –Ist.; –Ks.; *İskilip –Çr.; –Ar.; *Keskin, *Haymana –Ank.; Sille *Bozkır, Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Selânik göçmenleri *İpsala –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; Yağköy –Tk.)
[birük]: (–Sv.)
[börüde]: (Kargı *Tosya –Ks.)
[börük (I)]: (–Ml.)
[bürde]: (Bayat *Emirdağ –Af.; İlâma *Eğridir –Isp.; –Brd.)
[bünnük]: (*Mesudiye ve köyleri –Or.)
[bürğü -2]: (*Tosya –Ks.)
[bürkü (I) -2]: (–Ist.)
[bürme (I) -2]: (–Dz.; –Ist.; –Çkr.)
[bürnük]: (Demirciler –Sm.; *Bandırma –Ba.; –Sv.)
[bürük (I) -2]: (–Çkl.; –Es.; *Üsküdar, *Beşiktaş –Ist.; –Ks.; *Mecitözü ,*Osmancık, *Sungurlu, *İskilip –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; Kertme, *Göynücek, *Merzifon, Ziyere, Sarayözü, Ezine, Uygur, –Ama.; Bizen, Kızılköy *Zile, *Taşova, *Reşadiye –To.; *Mesudiye, *Ünye ve köyleri, Armutlu *Gölköy –Or.; –Tr.; –Kr.; *Savur –Bt.; E. Hüyük *Şarkışla, Celikanyurt *Gürün, –Sv.; Lök *Sorgun, –Yz.; *Ayaş, *Haymana –Ank.; *Kozan –Ada.)
[bürümcek (I) -3]: (Azerî köyleri –Ama.)
[bürüme (I) -2]: (–Çkr.)
[bürüncek -2]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Bereketli *Tavas, Alâettin *Acıpayam –Dz.; Hisarüstü *Keşap, Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Göle, *Posof –Kr.; Taşoluk *Göksun –Mr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Akçalar *Seydişehir –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[bürüngeḫ -2]: (*Iğdır ve köyleri –Kr.)
[bürünçek]: (İshaklı *Bolvadin –Af.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[bürünecek]: (Çepni *Gemerek –Sv.)
[bürüngeç -2]: (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Denizli *Vakfıkebir –Tr.; –Ada.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
3. Atkı. (Tepecik –Ay.)
[bürme (I) -2]: (Demirciler *Gebze –Kc.)
[bürük (I) -5]: (*Şebinkarahisar –Gr.)
4. Yeldirme. (–Mn.) **5.** Örtü, peçe. (–Af.; İncirli –Bil.; –Ks.; –Ank.; *Bor –Nğ.)

[bürğü -3]: (–Bil.)
[bürkü (I) **-3]:** (–Isp.)
[bürüğü]: (–Sv.)
[bürük (I) **-3]:** (–Kü.)
6. Arabanın üzerine gerilen tente. (*Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, –Bo.)
[bürğü -4]: (*Akyazı –Kc.)
[bürü (I) **-2]:** (Baklalı *Çatalca –Ist.)

bürgü (II) [→ **bülkü**]

bürgülü Büyük taneli bir çeşit üzüm. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

bürgün Öbürgün. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Çr.; *Erciş –Vn.; *Ermenek ve köyleri –Kn.)

bürğü 1. [→ **bürgü** (I) **-1] 2.** [→ **bürgü** (I) **-2] 3.** [→ **bürgü** (I) **-5] 4.** [→ **bürgü** (I) **-6]**

bürk 1. [→ **bürgü** (I)] **2.** Külâh. (Vezneciler –Ist.)

bürke Havuz. (Hep *Antakya –Hat.)

bürketmek Terledikten sonra soğuk alarak bel damarları sertleşmek. (Kerkük)

bürklemek [→ **büğlemek** (I) **-1]**

bürkme Eğlentili kadın toplantısı. (Karaağaç *Gölpazarı –Bil.; Yakakayı –Es.)

bürkmek 1. Mide bulanmak. (*Antakya –Hat.) **2.** Sıkıntı ile kızarmak. (*Antakya –Hat.)

bürkü (I) **1.** [→ **bürgü** (I) **-1] 2.** [→ **bürgü** (I) **-2] 3.** [→ **bürgü** (I) **-5]**

bürkü (II) [→ **bükeç -5**]

bürkü (III) [→ **bülkü**]

bürkülük 1. [→ **bülkü**] **2.** Havanın bulutlanması. (–Ba.)

bürküm 1. Küldeki sıcaklık : *Mangalın bürkümünde kahve pişmez.* (*Beypazarı –Ank.) **2.** [→ **bülkü**]

bürlemek [**bellemek** (I), **büllemek, bürülemek -1, bürülmek**] Örtmek. (Banus *Eğridir –Isp.; Kavak *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; Tepecik, Yazırlı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; Kesre –İz.; –Bo.; *Taşköprü, –Ks.; –Ank.; *Bor –Nğ.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[bellemek (I)]: (Bereketli *Tavas, İsabey *Çal –Dz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Fethiye köyleri –Mğ.)
[büllemek]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Güney *Araç –Ks.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.)
[bürülemek -1]: (İlyas *Keçiborlu –Isp.; –Ks. ve çevresi, *Merzifon –Ama.; *Mesudiye ve köyleri –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Eğrigöz –Kn.)
[bürülmek]: (–Mr. ve çevresi)

bürlenmek [**billenmek** (I), **bullenmek, bülenmek, büllenmek, bürelenmek -1, bürüklenmek -2, bürülenmek** (I)] Örtünmek. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Çuvallı, Kavak *Yeşilova –Brd.; Hırka *Tavas, Oğuz, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Dallıca, Yazırlı *Nazilli, Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Sivrihisar –Es.; –Bo.; Ağa *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü –Ks.; Saray –Çkr.; –Çr.; *Zile –To.; –Ank.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.; Navadalı *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Fethiye ve köyleri, *Bodrum –Mğ.)
[billenmek (I)]: (*Ermenek –Kn.)
[bullenmek]: (*Bartın –Zn.)
[bülenmek]: (*Bozdoğan –Ay.)
[büllenmek]: (*Çerkeş, *Kurşunlu, *Ilgaz –Çkr.; *Avanos –Krş.; *Bor –Nğ.; Uğurlu, Görmel *Ermenek –Kn.)

[bürelenmek -1]: (Yukarıkaraçay *Acıpayam, Bulkaz *Çivril –Dz.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[bürüklenmek -2]: (–Ama.; –İç.)
[bürülenmek (I)**]:** (*Eşme –Uş.; İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon –Ama.)
bürme (I) **1.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**]
bürmeç Kesenin iple büzülen yeri. (Çayırlı *Haymana –Ank.)
bürmek (I) Ağacın kuruması için köküne yakın bir yerinden kabuğunu soymak. (Tebet *Ardahan –Kr.)
bürmek (II) Katlamak, devşirmek. (*Edremit ve köyleri –Ba.)
bürmek (III) **1.** [→ **beğirmek**] **2.** Kederli bir insan seslice ağlamak. (Ulubey –Or.)
bürnük [→ **bürgü** (I) **-2**]
büroh Borcun tanınmadığını ve ödenemeyeceğini anlatmak için kullanılan ünlem: *Bütün alacaklılara büroh diyiverdi.* (*Bor –Ng.)
bürrst Kuzu çağırma ünlemi. (–Ml.)
bürşamak Susuzluk yüzünden kurumak. (Güney *Yeşilova –Brd.)
bürtek Tane. (Temre, *Kaş –Ant.)
bürtlek [→ **bertlek** (I)]
bürtlembeç Çanta bağı. (Büyükkızılhisar –Gaz.)
bürtlemek 1. [→ **büğlemek** (I) **-1**] **2.** Tahıllar toprak altından yüze çıkmak. (Emircik *Çivril –Dz.)
bürtmek Yumurtayı suda haşlamak. (–Vn.)
bürtmük Yumuşak şeylerden kopan küçük parçalar. (Peşman *Daday –Ks.)
bürtük Tahıl tanesi. (–Ist.)
büruç Armut ağacında bulunan asalak bir bitki. (Karahisar *Tavas –Dz.)
bürü (I) **1.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**]
bürü (II) [→ **böcü** (I) **-2**]
bürüce [→ **birge**]
bürücük (I) Biricik. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
bürücük (II) [→ **bucak** (I) **-1**]
bürücüklü [→ **bürcüklü**]
bürüğü [→ **bürgü** (I) **-5**]
bürük (I) [**bürüncek -3**] **1.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**] **3.** [→ **bürgü** (I) **-5**] **4.** Duvak. (–Ist.; *Çarşamba –Sm.)
[bürüncek -3]: (Görmel *Ermenek –Kn.)
5. [→ **bürgü** (I) **-3**] **6.** Hamam havlusu. (*Şebinkarahisar –Gr.)
bürük (II) **1.** [→ **bük** (I) **-1**] **2.** Orman. (–Sn.) **3.** Gövdesini sarmaşık sarmış ağaç. (*Kandıra –Kc.; –Sn.) **4.** Üstü açık, çevresi çalılarla çevrilmiş ağıl. (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.) **5.** Asma yaprağı. (Tafli *Çarşamba –Sm.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
bürük (III) İbrik. (Tepeköy *Torbalı –İz.)
bürükcü Ormanlarda bulunan bir çeşit kuş. (–Sn.)
bürüklemek Çarşaflamak. (–Ama.)
bürüklenmaḫ [→ **bürüklenmek -1**]
bürüklenmek [**bürüklenmaḫ**] **1.** Kadın, başörtüsü örtmek. (Zana–Ama.; *Artova, *Zile –To.; –Gm.; –Sm.; –Ur.)
[bürüklenmaḫ]: (–Ur.) **2.** [→ **bürlenmek**]
bürüklük (I) [→ **bürgü** (I) **-1**]
bürüklük (II) [→ **bülkü**]

bürükmek Birikmek. (Akçakavak –Bo.)

bürülce [→ **boğrülce**]

bürülemek 1. [→ **bürlemek**] **2.** [→ **billemek**]

bürülenmek (I) [→ **bürlenmek**]

bürülenmek (II) [→ **bücülenmek**]

bürülmek [→ **bürlemek**]

bürüm (I) **1.** Arapların başlarına koydukları poşu üzerine geçirilen halka şeklinde kalın ip. (–Gaz.) **2.** Giyim eşyası. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

bürüm (II) Şemsiye. (Çiğil *Ilgın –Kn.)

bürümbe [→ **bürgü** (I) **-1**]

bürüm bürüm Sıkıca örtünmeyi belirten pekiştirme sıfatı : *Şu kadın bürüm bürüm bürünmüş.* (Sarı *Merzifon –Ama.)

bürümceḫ [→ **bürgü** (I) **-1**]

bürümcek (I) **1.** [→ **bürüncük**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **3.** [→ **bürgü** (I) **-2**] **4.** Yağmurdan ıslanmamak için örtünülen bez : *Bürümcek olmasaydı ıslanacaktım.* (Dişli *Bolvadin –Af.)

bürümcek (II) Yeni doğmuş hayvan yavrusunun üzerindeki zar, son : *Sıpa bürümceğini yırtamadığından ölmüş.* (Çiftlik *Dinar –Af.)

bürüme (I) **1.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**]

bürüme (II) Küçük koruluk. (–To.)

bürümeden Üstünkörü, gelişigüzel. (–Nğ.)

bürümedi [→ **bürgü** (I) **-1**]

bürümek 1. Örtmek, kaplamak. (–Brd.; –Kü.; *Akyazı ve çevresi –Kc.; *Düzce –Bo.; *Devrek –Zn.; Ağlı *Küre –Ks.; *Zile, *Niksar –To.; Karakuş bucağı köyleri *Ünye –Or.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.; –Kn.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus, *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Toplanmak. (Narlı *Yeşilova –Brd.)

bürümen İpekten yapılmış elbise. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

bürün 1. Zeytin posası. (–Ur.; *Kilis –Gaz.) **2.** Zeytin çekirdeklerinden yapılan bir çeşit yakacak. (*Nizip –Gaz.)

bürüncek [**bürünceyḫ -1**] **1.** [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**] **3.** [→ **bürük** (I) **-4**] **4.** Kaput, palto, pelerin cinsinden elbise. (Kızıkçakçak *Arpaçay –Kr.)

[**bürünceyḫ -1**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

bürünceyḫ 1. [→ **bürüncek -4**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**]

bürüncük [**bürümcek** (I) **-1**] Ham ipekten dokunmuş bez. (Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Ba.; *Göynük –Bo.; *Tirebolu –Gr.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Kavacık, Hamidiye *Uzunköprü –Ed.; Kadıköy, Tatarlı, Sofular *Saray –Tk.)

[**bürümcek** (I) **-1**] : (*Eşme –Uş.; *Susurluk –Ba.; –Ist.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.; Yerkesik *Milas –Mğ.)

bürüncek [→ **bürgü** (I) **-2**]

bürünecek [→ **bürgü** (I) **-2**]

bürüngeç 1. [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** [→ **bürgü** (I) **-2**]

bürünmek Hava bulutlanmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

bürüntü 1. [→ **bürgü** (I) **-1**] **2.** Peştemal. (*Marmaris –Mğ.)

bürünük Bulutlu, kapalı hava. (Tepe *Seben, –Bo.)

bürün yünü Temiz yün. (Ovasaray –Çr.)

bürürümcük Ham ipek. (Kurna, Samandıra *Kartal –Ist.)

bürüşde Tandır ve saç üzerinde pişirilen yufka ekmeğinin çok kızarmışı. (*Iğdır –Kr.)
bürüşmek [→ **büzütmek**]
bürütmek [→ **büzütmek**]
büryan Et ve pirinçle tepside pişirilen biryemek. (Rumeli göçmenleri –Brs.)
büs (I) Küspe. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
büs (II) Tutkal. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
büsek Katran. (Karatepeli aşireti –Ada.)
büsleç [→ **bişirgeç -2**]
büslegeç [→ **bişirgeç -2**]
büslemek Süslemek. (*Tefenni –Brd.)
büsmek Pısmak, sinmek, saklanmak. (Hurma *Silifke –İç.)
büsmürük Eski, yırtık elbiseli (kimse). (Ender *Osmaniye –Ada.)
büssük [→ **bisi**]
büsten Kurnaz, sinsi (kimse). (*Silifke –İç.)
büstencik Önünde tek kıskacı olan, ortalama 8 mm. boyunda, karınca yiyen, bite benzer bir böcek. (Hurma *Silifke –İç.)
büsükmek Çok acıkmak. (Bahattin –Or.)
büsürgeç (I) [→ **bişirgeç -2**]
büsürgeç (II) Ağaçlara ilâç sıkmak için kullanılan aygıt. (–Ks.)
büş büş [→ **bici bici** (II) **-1**]
büşmek Pişmek. (Develi, Darıca *Düzce –Bo.)
büşükçü Çocuk oyununda ebe kalan. (Çulhan, Yenipazar –Ay.)
büşümek [**bişümek, büşürmek**] Pişirmek. (Develi, Darıca *Düzce –Bo.; *Bartın –Zn.)
[**bişümek**]: (Karaköy, Hacıahmet *Düzce –Bo.)
[**büşürmek**]: (Karaköy *Düzce –Bo.; *Zile –To.; –El.)
büşürgeç [→ **bişirgeç -2**]
büşürgen [→ **bişik**]
büşürmek [→ **büşümek**]
büşürük [→ **bişirik** (I)]
büşürüm [→ **bişirim**]
büteki Bizden tarafta olan: *Büteki kalemi getir.* (Göle *Ardahan, *Posof –Kr.)
bütevi [→ **bitevi -1**]
bütme [→ **bükme** (II)]
bütöyü Bütün. (*Bulanık –Ms.)
büttül Alık, budala. (Düz *Çarşamba –Sm.)
bütüley [→ **bitevi -1**]
bütün yara Düğme iliği. (Liman –Rz.)
bütürem [→ **bitevi -1**]
bütürüm [→ **bitevi -1**]
bütür yatır **1.** Engebeli yer. (Güney *Yeşilova –Brd.) **2.** Yüzü siğilli (kimse). (Güney *Yeşilova –Brd.)
büüü [→ **bö, bö.. -2**]
büve (I) **1.** [→ **bö, bö.. -2**] **2.** At sineği. (*Kadıköy –Ist.)
büve (II) [→ **buva** (I) **-2**]
büve (III) [→ **büvet -1**]
büvek **1.** [→ **büvet -1**] **2.** [→ **büğek** (I)] **3.** [→ **bucak** (I) **-1**] **4.** [→ **bucak** (I) **-2**]
büvelek (I) [→ **böğelek** (I) **-1**]
büvelek (II) [→ **böğelek** (II)]
büvelek demiri Ağaçtaki büvelekleri ve ince dalları kırmağa yarayan aygıt. (Köşker –Krş.)
büveleklenmek [→ **böğeleğe tutulmak**]
büvelek tutmak **1.** [→ **böğeleğe tutulmak**] **2.** Telâşlanmak. (–Ba.)
büvellemek [**büğelemek**] Emeklemek. (Yolağzı –Gr.; Harşit bucağı ve köyleri *Torul –Gm.)

[**büğelemek**]: (Karaburun *Görele –Gr.)

büvemek [→ **böğemek -1**]

büven (I) Çocuk bezi. (Gölcük *Bayramiç –Çkl.)

büven (II) [→ **böğelek** (I) **-1**]

büvenek [→ **böğelek** (I) **-1**]

büvenk [→ **büğek** (I)]

büvenmek [**büğünmek**] Eğilmek, çömelmek: *Büvendim de doya doya bir su içtim.* (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**büğünmek**]: (*Çemişkezek –Tn.)

büvent [→ **büvet -1**]

büventi [→ **büvet -1**]

büver [→ **büber**]

büvet [**böet -2, bögen** (I), **bögert, böget -1, böğ** (II), **böğe** (II), **böğek, böğen** (III), **böğenek, böğenti -2, böğet -2, böventi, bövet -3, böyenti, buğat, buvek, buvet -1, 2; büet -1, 2, 3; büğe** (I), **büğet -1, 3; bünek** (I) **-1, 2; bünet -1, bünget, büve** (III), **büvek -1, büvent, büventi**] **1.** Suyun önüne çekilen set, bent. (–Dz.; –İz.; Altınoluk *Edremit –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.; Pazarcık –Bil.; Saray *Gebze –Kc.; Satmazlı *Eminönü, Baklalı *Çatalca –Ist.; *Reşadiye –To.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Yerköy –Yz.; Kolukısa –Kn.; Porsuk *Ulukışla –Nğ.; Ören *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Kadriye *Hayrabolu, Saray –Tk.)

[**bögen** (I)]: (*Hafik –Sv.)

[**bögert**]: (Eğmir *Arapkir –Ml.)

[**böget -1**]: (Karamanlı *Tefenni –Brd.; –Ml.; –Nğ.; Belekler *Ilgın, *Bozkır –Kn.)

[**böğ** (II)]: (Gökçeyaka *Yeşilova –Brd.)

[**böğe** (II)]: (Ekse *Çal –Dz.; Figneze *Artova –To.; Meydan *Mut –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

[**böğek**]: (*Ahlat –Vn.)

[**böğen** (III)]: (Yeniköy *Hafik –Sv.)

[**böğenek**]: (Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; Karadere *Gündoğmuş –Ant.)

[**böğenti -2**]: (*Bozdoğan –Ay.)

[**böğet -2**]: (Yassıviran *Senirkent –Isp.; –Kü.; Minnetler –Ba.; Telin *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Seydişehir –Kn.)

[**böventi**]: (Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**bövet -3**]: (*Sandıklı –Af.; Örencik *Yeşilova, Anbarcık *Gölhisar –Brd.; –Dz.; *Avanos –Krş.)

[**böyenti**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**buvek**]: (Köşker –Krş.)

[**buvet -1**]: (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**büet -1**]: (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**büğe** (I)]: (*Taşköprü –Ks.; Vakıf *Tavas –Dz.)

[**büğet -3**]: (Salatın *Tire –İz.; Ortaköy –Ist.; Karahasan *Gölköy –Or.; Zana –Ama.; –Sv.; –Ml.; –El.; –Ky.; Tuzla –Ada.)

[**bünek** (I) **-1**]: (Dereköy *Ilgaz –Çkr.)

[**bünet -1**]: (Uluköy *Tavas –Dz.; *Bor –Nğ.; Yendiğin *Ilgın –Kn.)

[**büve** (III)]: (*Finike –Ant.)

[**büvek -1**]: (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Rumelikavak –Ist.; Buhari –Or.; Denizli, *Vakfıkebir –Tr.; –Dy.)

[**büvent**]: (Çavuşlu –Ist.)

[**büventi**]: (*Bozdoğan –Ay.; Altıntaş –Kü.; Narlıdere –Bt.; *Babaeski –Krk.)

2. Irmağın en derin yeri. (Gülpınar –Çkl.; Yuvacık –Kc.; *Göksun –Mr.;

Mustafabeyli, Paşalı *Feke –Ada.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.;–Ed.; *Vize, *Çorlu –Tk.; Drama, Selânik göçmenleri)
[buvet -2]: (Dağkadı *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)
[büet -2]: (Halıcıoğlu –Ist.)
[büğet -1]: (*Pınarbaşı –Ky.)
[bünek (I) -2]: (Dereköy *Ilgaz –Çkr.)
[bünget]: (Hasköy –Ist.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)
3. [→ **böğet -1**] **4.** Kuyu. (*Safranbolu, –Zn.)
[böet -2]: (*Araç –Ks.)
[buğat]: (–Ks.)
[büet -3]: (*Safranbolu –Zn.)
5. Mandaların yattığı bataklık. (–Es.) **6.** Çit. (–Sk.)

büvetlemek [→ **böğemek -1**]

büvetmek [→ **böğemek -1**]

büvi [→ **bibi** (I) **-1**]

büvmek [→ **böğemek -1**]

büvü (I) [→ **bö, bö.. -2**]

büvü (II) [→ **bibi** (I) **-2**]

büy büy Manda çağırma ünlemi. (Güzlük *Araç –Ks.)

büydey [→ **buğda**]

büydül İptali hak. (Orta –Çkr.)

büydüs Ağaç uru. (Kasımlar *Eğridir –Isp.)

büydüz (I) [→ **bükrü**]

büydüz (II) [→ **büzzük -1**]

büydüz toprağı Büğdüz köyünde bulunan beyaz renkli pekmez toprağı. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

büye [→ **bö, bö.. -2**]

büyek [→ **böğelek** (I) **-1**]

büyelek 1. [→ **böğelek** (I) **-1**] **2.** Kene. (–Sv.)

büyelmek (I) Büyümek, boy atmak, yükselmek. (*Alaşehir –Mn.)

büyelmek (II) [→ **büzüşmek**]

büyemek [→ **böğemek -1**]

büyet [→ **böğet -1**]

büylek [→ **böğelek** (I) **-1**]

büylü (I) **1.** Saban kulağı. (Doma *İnegöl –Brs.; *Gürün –Sv.) **2.** Ekin sapı taşımaya yarayan arabanın önündeki ağaç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

büylü (II) [→ **bügülü**]

büylüz [→ **bükrü**]

büymek [→ **buyumak**]

büynümek Alev genişleyerek yükselmek. (Kılandıras *Sandıklı –Af.)

büyrüz [→ **bükrü**]

büyü [→ **bö, bö.. -2**]

büyük aladı İpek böceğinin son uykusu. (*Bozdoğan –Ay.; *Bandırma –Ba.; Muradiye –Ed.)

büyükay Ocak ayı. (Kurna, Samandıra, *Kartal –Ist.)

büyük çıkçığı Bir çeşit kilim. (Tecirli –Mr.)

büyük dünür Beyenilen bir kızı kadınlar istedikten sonra tekrar isteyen erkek. (–Çkr.)

büyük dünürlük Kız evinde bir sepet içinde gösterilen, oğlan evinden gönderilen lokum ve hediyeler. (*Akhisar –Mn.)

büyük kına Gelin alma günü. (Yukarıboğaz *Tavas –Dz.)

büyük kırk Doğurmuş bir kadının kırkıncı günü. (–Ml.; –Sv.)

büyükleyin Büyükçe. (–Ml.)

büyüklüle Körükteki büyük hava borusu. (*Vezirköprü –Sm.)

büyük mut Tahıl ölçüsü (18 gazyağı tenekesi) : *Bu sene büyük mut un yedik.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

büyük nişan Küçük nişandan sonra yapılan nişan. (*Bergama –İz.)

büyük öksürük Boğmaca. (–Sn. ve çevresi)
büyük sarı Sert, büyük ve irmik yapmakta kullanılan buğday. (–Ed.)
büyüksünmek Kendisini büyük görmek, büyük saymak. (*Düzce –Bo.)
büyülek [→ **böğelek** (I) -1]
büyülü Klarnet. (*Bergama –İz.; *Elmalı –Ant.)
büyürtlen [→ **bögürtlen**]
büyüsüne tavşan başı Büyüyü bozmak için söylenilen söz. (–Sm.)
büyüt Hile. (–Es.)
büz (I) Biz (tığ). (*Bor –Nğ.)
büz (II) Çimento harcından yapılan künk, boru. (Akyaka –Brd.)
büz büz [**büzdek, büzdelek** (I), **büzdük, büzüdek, büzüntü**] **1.** Mıymıntı, beceriksiz, pısırık. (–Es.; *Kandıra –Kc.)
[**büzdek**]: (Karakoca *Biga –Çkl.; *Mersin –İç.)
[**büzdelek** (I)]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**büzdük**]: (*Kandıra –Kc.)
[**büzüdek**]: (*Çal –Dz.)
[**büzüntü**]: (–Dz.)
2. İçten pazarlıklı. (–Es.)
büzdek [→ **büz büz -1**]
büzdeklemek [**büzdelemek**] Miskince hareket etmek, oyalanmak, duraksamak. (*Eşme –Uş.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Devri *Bucak –Brd.; Tekkeköy, Yukarıkaraçay *Acıpayam –Dz.; Satılmış –Es.; Türkbeyli *Mengen –Bo.; *Çatalca ve köyleri –Ist.; Köşk *Elbistan –Mr.; Görmel *Ermenek –Kn.; Rumkus, Zeytinli –Ada.; Navdalı *Mut, *Mersin –İç.; –Ed.; *Vize –Krk.)
[**büzdelemek**]: (–Ama.; –Sv.)
büzdeklenmek [**büzdüklenmek**] Mızmızlaşmak, miskinleşmek, oyalanmak. (Nilüfer –Brs.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; *Mengen –Bo.)
[**büzdüklenmek**]: (*Kandıra –Kc.)
büzdelek (I) [→ **büz büz -1**]
büzdelek (II) Buruşuk. (–Yz.)
büzdelemek [→ **büzdeklemek**]
büzdesik [**büzdüm** (II)] Uyuşuk. (Satılmış –Es.)
[**büzdüm** (II)]: (Dikenli *Eskipazar, Yapraklı *Çerkeş, Maruf *Kurşunlu –Çkr.)
büzdük [→ **büz büz -1**]
büzdüklenmek [→ **büzdeklenmek**]
büzdüm (I) [**bızdık** (II) **-1, bızdın -1, büzmürt, büznük** (III)] Kuyruk sokumu, anüs. (–Af.; –Brd.; –Kü.; Sirkeci –Ist.; Suluca –Ama.; Taşburun, *Iğdır –Kr.; –Mğ.)
[**bızdık** (II) **-1**]: (–Gm.)
[**bızdın -1**]: (–Or.; İrişli *Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)
[**büzmürt**]: (Dağ *Çarşamba –Sm.)
[**büznük** (III)]: (*Bor –Nğ.)
büzdüm (II) [→ **büzdesik**]
büzdüm kemiği [**büznük kemiği**] Kuyruk sokumu kemiği. (*Lapseki –Çkl.)
[**büznük kemiği**]: (*Bor –Nğ.)
büzelek [→ **böğelek** (I) -1]
büzem Sulusepken. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
büzen Tane tane yağan kar. (Kaboğlu –Zn.)
büzeyden [**büziden**] Koyu pekmez. (*Bor, *Ulukışla –Nğ.)
[**büziden**]: (–Nğ.)
büzgüç Şalvarın paça bağı, uçkur. (Güzelsu *Akseki –Ant.)
büziden [→ **büzeyden**]
büzgüle [→ **büzgülü**]

büzgülü [büzgüle, büzgüllü] Kalın kabuklu, uzun taneli, dayanıklı, siyah üzüm. (*Emirdağ –Af.; Bağıllı *Eğridir, *Şarkikaraağaç –Isp.; Çerçin, Narlı, Kavak, *Yeşilova, Ürkütlü *Bucak –Brd.; Aşağıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy –Dz.; Gediz –Kü.; Haydarpaşa, Kocamustafapaşa –Ist.; –Ml.; Keşanuz, Güdül *Ayaş –Ank.; Kızılca, Gaziler *Hadım, Zıvarık, Sadıkhacı *Beyşehir, Eğrigöz, Uğurlu *Ermenek, –Kn.; *Elmalı –Ant.; –Mğ.)
[büzgüle]: (Sofular *Eğridir –Isp.)
[büzgüllü]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Sille –Kn.)

büzgüllü [→ **büzgülü**]

büzlemek 1. [→ **bizlemek** (I) **-1**] **2.** Diş karıştırmak. (Gökçeburun *Silifke –İç.)

büzlengeç [→ **bizlengiç** (I)]

büzlengiç 1. [→ **bizmile**] **2.** [→ **bizlengiç** (I)]

büzme (I) **1.** Üstü dar, altı geniş kadın elbisesi. (Narlı *Yeşilova –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Bozan –Es.) **2.** Örme para kesesi. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Bor –Nğ.) **3.** Kol ağzı, yen. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Garipköy *Tavas –Dz.; *Kadıköy, *Yeniköy –Ist.; *Divriği –Sv.) **4.** Büzgü. (–Çr.; –Bt.)

büzme (II) Bir çeşit hamur tatlısı. (*Susurluk –Ba.)

büzme (III) Ağzı ve altı dar, ortası geniş sepet. (Taraklı *Ezine –Çkl.)

büzmece 1. Yeni doğmuş çocukların topuklarında çıkan bir çeşit yara. (*Afşin –Mr.) **2.** Sinirin çekilip büzülmesi. (*Bor –Nğ.)

büzmeç 1. Kesenin iple büzülen ağız kısmı. (*Eşme ve çevresi –Uş.; İğdir *Çivril, Ekse *Çal, Hortma *Acıpayam, Karataş *Sarayköy –Dz.; *Karaisalı –Ada.; Navdalı *Mut, *Anamur –İç.) **2.** Kol düğmesinin dikildiği yer. (Hacıkebir *Emet –Kü.)

büzme don Paçası büzgülü kadın donu. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

büzmelek Sakıza katılan özlendirici bir nesne. (Zana –Ama.)

büzmürt [→ **büzdüm** (I)]

büznük (I) **[büzük** (I)] Sıkılgan. (–Kr.; Tavusker *Oltu –Ezm.)
[büzük (I)]: (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye –Or.)

büznük (II) Örselenmiş, kırışmış. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

büznük (III) [→ **büzdüm** (I)]

büznük kemiği [→ **büzdüm kemiği**]

büzüdek [→ **büz büz -1**]

büzüğü sıkı Gözüpek. (*Bor –Nğ.)

büzühmeg [→ **büzütmek**]

büzük (I) [→ **büznük** (I)]

büzük (II) [→ **büzzük -1**]

büzülmek Süt çocuğu hastalanmak. (Kerkük)

büzüntü [→ **büz büz -1**]

büzüşmek [büyelmek (II)] Büzülmek, büzülüp toplanmak. (*Tefenni –Brd.; *Merzifon –Ama.; –Ank; *Bor –Nğ.)
[büyelmek (II)]: (*Ezine –Çkl.)

büzüşüyh Büzülmüş. (*Şiran –Gm.)

büzütmek [bürüşmek, bürütmek, büzühmeg] Soğuktan uyuşup büzülmek. (İncesu *Dinar –Af.; Akçaköy *Yeşilova –Brd.; Yukarıkaraçay *Acıpayam, Ekse *Çal, İğdir *Çivril –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Minnetler –Ba.; Yenice *Emet –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; *İnebolu –Ks.; –Çkr. köyleri; *İskilip –Çr.; –Sv.;

Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Avanos –Krş.; *Pınarbaşı ve çevresi, –Ky.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**bürüşmek**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**bürütmek**]: (–Brd.; Yerkesik –Mğ.)

[**büzüḫmeg**]: (–Brd.)

büzzük [**bızzık** (I), **bizik** (I) **-1, büydüz** (II), **büzük** (II)] **1.** Büzük, kıç, makat, anüs. (*Afşin, *Elbistan –Mr.; Hep –Hat.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Pınarbaşı ve köyleri, Akkışla –Ky.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; *Karaisalı –Ada.; Gözne, Musalı, Soğulcak, Darısekisi *Mersin –İç.)

[**bızzık** (I)]: (*Keçiborlu –Isp.)

[**bizik** (I) **-1**]: (*Maçka köyleri –Tr.)

[**büydüz** (II)]: (–Gaz.)

[**büzük** (II)]: (–Çr.)

2. Kalça. (*Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)

büzzük devirmek Yan yatmak. (–Nğ.)

Not : Basımevinde, uzun "ö" yü belirten üzeri çizgili "ö" bulunmadığından bu ses "ö.." biçiminde gösterilmiştir.